I 45625

almanahul părinților

1983

almanahul părinților 1983

„Putem afirma cu deplin temei, pe baza realităților, că orînduirea socialistă a creat condițiile pentru dezvoltarea puternică a forțelor de producție, pentru lichidarea într-o perioadă scurtă a înapoierii moștenite de la regimul burghezo-moșieresc, pentru ridicarea României pe o treaptă superioară de progres și civilizație. Viața demonstrează cu putere că numai dezvoltarea forțelor de producție asigură condițiile necesare pentru ridicarea nivelului de viață al poporului, pentru progresul științei, învățămîntului, culturii, pentru un grad superior de civilizație al întregii societăți, numai pe această bază se asigură întărirea forței materiale și spirituale a patriei, independența și suveranitatea ei."

NICOLAE CEAUȘESCU

„În activitatea politică-educativă de formare a omului nou, de educare a tineretului, un rol important revine școlii, învățămîntului de toate gradele. Începînd de la învățămîntul preșcolar și pînă la învățămîntul universitar, copiii, tinerii trebuie crescuți și educați în spiritul dragostei de patrie, al devotamentului față de socialism, față de partid, în spiritul muncii, înarmîndu-i cu cele mai noi cuceriri ale științei și cunoașterii umane. Școala de toate gradele trebuie să formeze un tineret revoluționar, pasionat, îndrăzneț, gata de orice sacrificiu pentru interesele patriei, ale socialismului, pentru apărarea independenței țării, pentru pace."

NICOLAE CEAUȘESCU

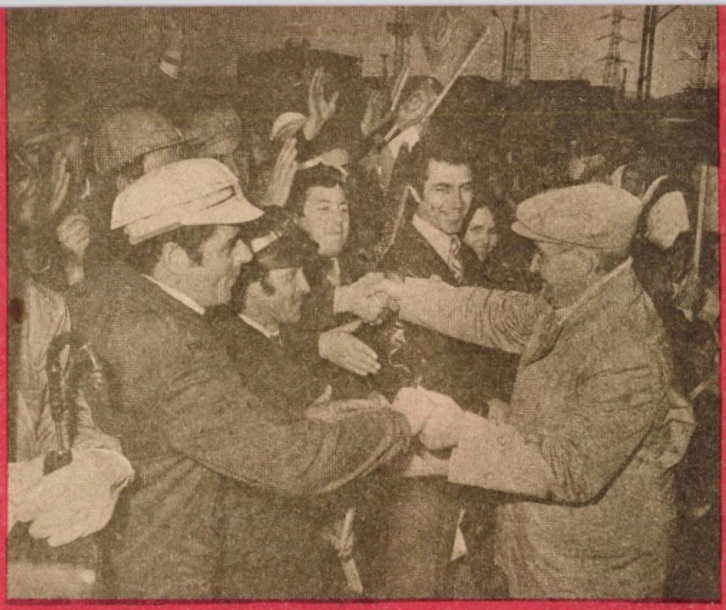

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU
I 45625
2022

La aniversarea a 65 de ani de viață și 50 de ani de activitate revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu

Con. univ. dr. ION ARDELEANU

Istoria multimilenară a poporului român consemnează la loc de seamă, în fiecare etapă a mersului său continuu ascendent, pe cei mai buni fii ai acestor meleaguri, care s-au situat în fruntea luptei pentru dreptate socială și libertate națională, pentru neatîrnarea și progresul patriei. *Cu litere de aur se gravează, pe frontispiciul său, măreția și strălucirea virtuților pe care le întruchipează personalitatea proeminentă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, de conducător comunist, de revoluționar și patriot înflăcărat, militant de frunte al mișcării comuniste și muncitorești, neobosit luptător pentru triumful idealurilor de independență și libertate, de progres social, colaborare și pace în lume. Comuniștii, toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, sînt indestructibil uniți în jurul conducătorului iubit al partidului și statului nostru, gînditorul și luptătorul care a dat și dă istoriei noastre contemporane sensurile cele mai înalte, care ne așează cu cinste printre țările al căror progres istoric stă în rîndul dintîi.*

Pilduitoarea biografie revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, lupta sa eroică, dăruirea fără seamăn cu care a acționat în condițiile aspre ale ilegalității, împotriva exploatării și nedreptății, pentru apărarea intereselor fundamentale ale poporului, a independenței și demnității patriei se constituie în trainici pivoți ai ascensiunii acestei istorii, în uriașe piscuri ale

93273

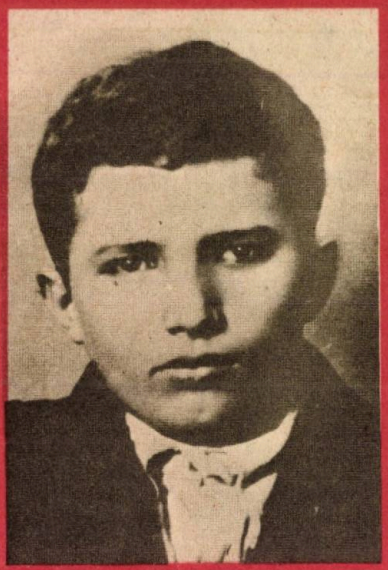

Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, la 11 ani

În octombrie 1939 tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU era ales în unanimitate, membru al Secretariatului C.C. al U.T.C.

țării, în opera istorică de înălțare a României pe noi trepte de făuriri și împliniri.

În toate acțiunile de luptă, în toate inițiativele și atitudinile mișcării revoluționare și democratice de la noi, începînd cu eroicele lupte din 1929—1933 și pînă în ziua de astăzi, istoria înscrie, în șirul factorilor progresului și libertății vieții noastre, activitatea și contribuția esențială a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Această integrare a omului de excepție în istorie, această permanentă intrepătrundere dintre voința, dîrzenia și personalitatea individuală cu miezul proceselor ce au avut ca rezultantă situarea patriei pe coordonatele socialismului și comunismului, pun în evidență, de la nivelul celor mai impunătoare valori, biografia revoluționarului neînfricat.

A intrat în mișcarea muncitorească încă de la vîrsta de 12 ani. De atunci, din fragedă tinerețe, s-a distins prin activitate viguroasă și rodnică, desfășurată sub semnul unei înalte viziuni revoluționare, prin dîrzenie, abnegație și curaj în îndeplinirea sarcinilor, dar și prin înfruntarea demnă și hotărîtă a prigoanei forțelor represive. La vîrsta de 15 ani, reprezenta tineretul într-una din cele mai largi organizații de masă— Comitetul Național Antifascist; la vîrsta de 16—17 ani era secretarul Comitetului regional Prahova al Uniunii Tineretului Comunist; la vîrsta de 17 ani se afla în fruntea militanților comuniști și antifasciști implicați în procesul de la Brașov, devenit un proces istoric, cu profund ecou atît în rîndul maselor populare din țară, cît și în opinia publică democratică de peste hotare, iar la vîrsta de 21 de ani avea un rol primordial în organizarea uneia dintre cele mai mari demonstrații antifasciste și antirăzboinice din epocă.

La 15 august 1936, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu alți militanți comuniști și antifasciști condamnați în procesul de la Brașov au păsit dincolo de porțile ferecate ale Doftanei. Lupta revoluționară și viața în colectivele din închisori și lagăre — așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — „au constituit o înaltă școală de pregătire politico-ideologică, de educare și formare în spiritul principiilor eticii și echității socialiste și comuniste. Activiștii revoluționari, comuniștii, puneau mai presus de orice interesele maselor populare, lupta împotriva asupritorilor: ei renunțau la tot, împărțind de multe ori între ei ultima bucată de pîine, dar ținînd sus steagul luptei revoluționare. În mod deosebit aș dori să menționez viața organizată în închisori, în spiritul principiilor eticii comuniste, care au dat tărie și forță tuturor celor închiși, să reziste prigoanei, înfometării, mizeriei și să țină sus steagul luptei revoluționare, să nu se plece nici un moment în fața claselor exploatatoare".

La Doftana, unde se aflau întemnițați numeroși militanți comuniști și antifasciști, nînfricatul luptător revoluționar Nicolae Ceaușescu, purtător al înaltelor idealuri ale clasei muncitoare, a desfășurat o bogată activitate de partid, cu un profund conținut și semnificație politică. De aceea, comuniștii i-au încredințat munca de secretar al celulei P.C.R. „Tovarășul nostru secretar — avea să scrie despre tovarășul Nicolae

Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU în lagărul de la Tg. Jiu, în 1944.

Ceaușescu unul dintre militanții ceferiști, închis și el la Doftana — era un om curajos, matur și dîrz, ducea la bun sfîrșit și cu promptitudine sarcinile ce i se încredințau. Îmi aduc și azi aminte cum, plimbîndu-mă în jos și în sus prin celula mea, mă gîndeam cu admirație la felul cum își manifesta sentimentul simțului datoriei și la energia cu care își îndeplinea sarcinile".

În decembrie 1938, abia ieșit din Doftana, luptătorul comunist Nicolae Ceaușescu se încadrează noilor condiții de activitate cu entuziasmul și abnegația specifice revoluționarului călit în asprele bătălii de clasă.

Impresionantele valori revoluționare ale activității tovarășului Nicolae Ceaușescu, prestigiul de care se bucura vajnicul luptător comunist în rîndurile militanților partidului, ale muncitorimii, se ilustrează cu putere în amploarea deosebită a demonstrației patriotice antifasciste și antirăzboinice de la 1 Mai 1939 din Capitală, la a cărei organizare și conducere a avut un rol important. Atunci, din piepturile miilor de participanți au răsunat lozincile Partidului Comunist Român: „Trăiască democrația!", „Vrem România liberă și independentă!", „Vrem respectarea granițelor!", „Jos fascismul!", „Jos hitlerismul!", „Jos războiul!", „Trăiască integritatea teritorială a României!". Expresie a acțiunilor desfășurate de comuniști pentru mobilizarea clasei muncitoare, a tuturor forțelor poporului român la lupta împotriva tendințelor expansioniste ce vizau dezmembrarea teritoriului românesc, această demonstrație de răsunet a contribuit la creșterea prestigiului și autorității partidului, a avut un puternic ecou internațional, fiind apreciată ca *una dintre cele mai mari manifestații muncitorești antifasciste pe plan mondial în condițiile în care Germania hitleristă trecuse la aplicarea planurilor ei de înrobire a popoarelor.*

Călit la aspra școală a luptei revoluționare, în colectivele comuniste din închisori și lagăre, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a impus ca o deosebită personalitate revoluționară în momentul decisiv, de răscruce în istoria României: revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă din august 1944. Experiența dobîndită în luptă, maturitatea politică și ideologică, spiritul organizatoric, dinamismul și fermitatea în decizii sînt acum plenar valorificate în organizarea tineretului, în unirea lui într-un front al luptei comune pentru zdrobirea definitivă a fascismului, pentru reforme democratice, pentru instaurarea unui guvern al muncitorilor și țăranilor, pentru izbînda revoluției democrat-populare. În acea perioadă de mari răspunderi, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a aflat în fruntea tineretului revoluționar, îndeplinind în anii 1944—1945 înalta sarcină de secretar al Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist.

În condițiile victoriei revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, ale dezvoltării societății românești contemporane și trecerii la edificarea noii orînduiri sociale în România, în sarcinile de mare răspundere pe care le-a îndeplinit, s-a impus prin vasta activitate teoretică și practică, prin dăruire și pasi-

Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — alături de tovarășa academician doctor, inginer ELENA CEAUȘESCU, vorbind maselor în august 1944.

une revoluționară, personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Este unanim recunoscută și apreciată de poporul nostru, de întregul partid, contribuția de o inestimabilă valoare teoretică și practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu la elaborarea și realizarea cu succes a edificării bazelor economice ale socialismului în România, la fundamentarea și promovarea celor mai viabile căi și soluții în vederea propășirii patriei, a înaintării sale ferme pe calea socialismului.

Epoca istorică inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului, cea mai fertilă, mai bogată în împliniri din întreaga istorie națională, este dominată decisiv de puternica personalitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu, poartă pecetea gîndirii și acțiunii sale revoluționare, fundamentate de adaptarea creatoare a principiilor materialismului dialectic și istoric, ale socialismului științific, la condițiile concrete ale țării noastre. Exprimînd cerințele obiective ale dezvoltării țării, aspirațiile și idealurile poporului nostru, hotărîrile și înfăptuirile istorice ale Congreselor al IX-lea, al X-lea, al XI-lea și al XII-lea au dinamizat puternic energiile creatoare ale întregii națiuni, au asigurat mersul neabătut înainte al poporului nostru pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.

Înnobilînd istoria cu opera sa nepieritoare, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în fruntea partidului și a țării, conduce cu înțelepciune, clarviziune și dinamism destinele poporului român în evul contemporan, fiind simbolul cugetului și simțirii poporului, al idealurilor sale de libertate, pace și progres, ale determinării destinului nou, de astăzi și de mîine, al României. Epoca Ceaușescu, tălmăcind înălțimea și prospețimea marilor altitudini la care a fost ridicată țara, reprezintă, în același timp, temeiul de certitudine al poporului nostru, de continuă și viguroasă ascensiune a României socialiste, resort generator de creație istorică mereu nouă, mereu trainică. În tot ceea ce năzuiește, elaborează cu deosebită cutezanță științifică, proprie personalității militantului neobosit pentru cauza clasei muncitoare, a poporului, secretarul general al partidului așează în miezul faptei și acțiunii partidului, al clasei muncitoare, tînăra generație — viitorul de aur al patriei comuniste. Abordarea viitorului de pe acest fundament solid și stabil, mersul constant înainte al poporului român pe noi trepte de înfăptuiri, adeverește, cu mărturia cea mai revelatoare, că sensul gîndirii și acțiunii științifice creatoare a partidului, a eminentului bărbat din fruntea sa este supremul sens al istoriei românești contemporane, al vocației luptătoare și constructoare a poporului nostru, făurarul lumii noi în patria sa strămoșească.

La aniversarea zilei de naștere și a 50 de ani de activitate revoluționară a secretarului general al Partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, relevăm cu toată căldura inimilor noastre că activitatea sa neobosită în slujba patriei constituie o pildă vie pentru întreg tineretul patriei, deoarece întruchipează cele mai înalte virtuți ale clasei muncitoare, și ale poporului român.

Alături de tineretul revoluționar al patriei, pe unul din marile șantiere naționale, pe care se înfăptuiesc obiectivele socialismului și se consolidează noua conștiință a oamenilor, Ca întotdeauna, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU este primit cu dragoste și respect, de brigadieri.

*

A înălța marile obiective ale industriei socialiste, a moderniza și revoluționa agricultura, a dezvolta știința și a o pune în slujba omului, a înflori personalitatea umană și a o apăra de furia oarbă a războaielor înseamnă pentru poporul român să-și clădească viața nouă în liniște, în pace. Acestui țel fundamental, acestei cerințe contemporane îi sînt dedicate acțiunile de politică externă ale României, purtînd pecetea de aur a gîndirii și acțiunii revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru făurirea unei lumi mai drepte și mai bune pe Terra, o lume fără arme și fără războaie, o lume a păcii și înțelegerii. *„Astăzi mai mult ca oricînd* — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — *pe primul plan stă asigurarea păcii, independenței, a dreptului popoarelor de a fi libere, a dreptului omenirii la viață și la pace. Se discută mult în lume despre drepturile omului; dar se uită, sau nu vrea să se ia în seamă dreptul fundamental al fiecărui popor, al omului la independență, la pace, la viață". Prin tot ceea ce a întreprins și inițiază, președintele României exprimă idealurile constante de pace și înțelegere promovate dintotdeauna de poporul român. Dreptul la viață este dreptul la pace în concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu. „Orice fel de drepturi ar fi discutate* — arată președintele țării noastre — *nimic nu e mai de preț decît libertatea, pacea și viața! Și, cu aceste drepturi nu putem face nici o concesie! Vom face totul în numele dreptului la viață, pentru a înfrînge pe cei care doresc să ia dreptul fundamental al omului — viața, pentru a asigura pacea — dreptul fundamental al omului!"*

Acțiunile constructive ale președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind dezarmarea, încetarea cursei înarmărilor, lichidarea războiului, edificarea unei noi ordini politice și economice mondiale, înfăptuirea securității și asigurarea cursului destinderii, unitatea forțelor care se pronunță pentru apărarea păcii și independenței popoarelor izvorăsc din marile aspirații de pace și libertate pe care poporul român le-a nutrit de-a lungul istoriei sale și pe care *conducătorul țării le-a așezat în rîndul valorilor perene ce îmbogățesc patrimoniul luptei pentru pace și independență pe planeta noastră.*

Urmînd cu încredere și abnegație Partidul Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, asigurînd temelii trainice noii societăți, poporul român a împletit munca creatoare cu activitatea dinamică pe plan internațional, alături de toate popoarele iubitoare de pace, pentru promovarea acestui spirit în lume. *Socialismul, prin însăși esența sa, reclamă pacea, respectul independenței, al demnității, ca componente fundamentale,* ca o condiție prioritară a înfăptuirii sale.

Înfăptuirea cu succes a obiectivelor Programului partidului, împlinirea hotărîrilor Congresului al XII-lea — documente de o limpezime de cristal, ce poartă amprenta gîndirii cutezătoare a secretarului general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — sînt expresia grăitoare a unității și încrederii nețărmurite a poporului în conducătorul țării. De aceea, *tot ce înfăptuim este rodul dăruirii și muncii creatoare a cărei coordonată este inspirată din viața și munca exemplară a celui mai iubit fiu al poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui zi de naștere a devenit o sărbătoare dragă tuturor fiilor pămîntului românesc.*

Președintele Nicolae Ceaușescu în conștiința lumii

Prestigiul și autoritatea de care se bucură în întreaga lume politica externă a țării noastre, atribute indisolubil legate de remarcabila personalitate a conducătorului României socialiste, președintele Nicolae Ceaușescu, și-au găsit multiple expresii, pe toate meridianele. Reprezentanți de vază ai vieții politice de pretutindeni, oameni cu cele mai diferite profesiuni și concepții, subliniază clarviziunea, realismul și fermitatea unei politici consacrate înțelegerii, colaborării și păcii, dezarmării și dezvoltării. Reprezintă, desigur, un justificat motiv de mîndrie pentru întreaga noastră națiune, aprecierea ce aureolează pe plan internațional poziția, inițiativele țării noastre, ale președintelui său, poziție și inițiative promovate cu consecvență și înțelepciune.

Sîntem purtătorii celui mai înalt omagiu pentru strălucitele contribuții ale Excelenței Voastre la cauza păcii mondiale, pentru remarcabilele dumneavoastră inițiative privind pacea și securitatea internațională. În numele N.I.A. — organizația internațională pentru pacea mondială — care cuprinde membri ai parlamentului indian și alți oameni eminenți, am venit pentru a remite Excelenței Voastre distincția **„Om al anului 1981"**, împreună cu **„Placheta de argint"** și o statuetă simbolică, cea mai înaltă distincție atribuită de juriul N.I.A. Aceasta constituie o strălucită recunoaștere a impresionantelor acțiuni inițiate de Excelența Voastră, de România iubitoare de pace, între care se disting grandioasa demonstrație populară care a avut loc în București la 5 decembrie 1981, istorica cuvîntare rostită de dumneavoastră cu acea ocazie, scrisorile adresate președintelui Leonid Brejnev și președintelui Ronald Reagan, precum și mesajele adresate guvernelor și parlamentelor, urmate, în acest an, într-o impresionantă continuitate, de Apelul purtînd 18 milioane de semnături ale poporului român către popoarele lumii, precum și de recentele inițiative și propuneri prezentate de România la sesiunea specială a O.N.U., consacrată dezarmării. După cum se distinge, prin marea semnificație și valoarea concretă, acțiunea **„Oamenii de știință și pacea"**, ce se desfășoară sub președinția prestigioasă a doamnei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, strălucită militantă pentru promovarea științei în slujba omului, a păcii pe pămînt. Toate acestea au avut și au un uriaș ecou internațio-

nal, reprezintă o însufleţitoare chemare la unire şi luptă hotărîtă pentru dezarmare şi pace, acum, cînd pericolul unui război nuclear este mai mare ca oricînd.

Prof. RAJ BOLDEV,
preşedintele Adunării pentru Integrare Naţională din India

Domnul preşedinte Ceauşescu este un preşedinte al cărui prestigiu nu se limitează la dimensiunile ţării sale sau la dimensiunile ţării mele; este o personalitate mondială, a cărei activitate se identifică cu lupta pentru independenţă şi autodeterminare a tuturor popoarelor, pentru egalitatea între ţările mari şi mici, pentru neintervenţia nici unui stat în treburile interne ale altui stat, şi care, în cadrul alianţei de care aparţine, desfăşoară o politică externă multidimensională, al cărei ecou a pătruns în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii. Oriunde există luptă pentru independenţă naţională, pentru autodeterminare a unui popor, domnul preşedinte Ceauşescu se va găsi, întotdeauna, ca sprijinitor!

ANDREAS PAPANDREU
prim ministru al Republicii Elene

Aş vrea să vă informez că Partidul Comunist Român, guvernul şi poporul român, sub conducerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu, au obţinut realizări măreţe în construcţia socialistă şi au adus o contribuţie remarcabilă la apărarea păcii în lume, la cauza progresului omenirii. Partidul Comunist Român, poporul român, au adus, de asemenea, contribuţii remarcabile la dezvoltarea necontenită a prieteniei dintre cele două partide şi ţări ale noastre. De aceea, avem deplin temei să spunem că tovarăşul Nicolae Ceauşescu este un prieten de mare preţ şi cel mai bun camarad de arme al poporului chinez .

HU YAOBANG,
preşedintele Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez

Folosesc acest prilej pentru a vă adresa dv., stimate tovarăşe Nicolae Ceauşescu, prieten şi tovarăş apropiat şi drag al meu, expresia recunoştinţei mele profunde pentru sprijinul şi solidaritatea sinceră ce le-aţi acordat cauzei revoluţiei noastre.

Dumneavoastră, stimate tovarăşe preşedinte, eminent conducător al poporului român, militant de seamă al mişcării comuniste şi muncitoreşti internaţionale, desfăşuraţi o amplă activitate internaţională ca militant al păcii lumii.

Dumneavoastră aţi înscris fapte strălucite în deschiderea unui drum larg prieteniei dintre Coreea şi România .

KIM IR SEN,
secretar general al Comitetului Central al Partidului Muncii din Coreea, preşedintele Republicii Populare Democrate Coreene

Am fost impresionat de concepţia dumneavoastră privind marile forţe care acţionează pentru transformarea lumii. Iată de ce în momentul în care am început, în 1969, de data aceasta în calitate de preşedinte, turneul în jurul lumii, am spus dr. Kissinger şi celorlalţi care se ocupau de pregătirea vizitei, că o etapă a acesteia, la întoarcerea din Asia, trebuie să fie România. Kissinger m-a întrebat: De ce România? Am spus: Pentru că acolo este preşedintele Ceauşescu şi noi acolo am putea să învăţăm ceva. (...) Consider că nu este doar un simplu compliment afirmînd că preşedintele Ceauşescu, prin înţelegerea atît de profundă a marilor probleme ale lumii, poate contribui şi contribuie la soluţionarea problemelor globale celor mai arzătoare ale omenirii. Şi de aceea eu sper că noua administraţie, administraţia Reagan şi secretarul de stat Shultz vor menţine şi vor promova relaţii tot atît de bune cu România, ca acelea pe care le-am avut în timpul administraţiei mele .

RICHARD NIXON,
fost preşedinte al S.U.A

România a fost mereu în fruntea eforturilor pentru mobilizarea la acţiune a ţărilor în curs de dezvoltare, pentru elaborarea şi introducerea în practică a conceptului noii ordini economice mondiale, fiind foarte activă în dezbaterile „Grupului celor 77". Privesc cu satisfacţie rolul pe care-l va avea şi în continuare ţara dumneavoastră în cadrul O.N.U. Spunînd aceasta, mă gîndesc în primul rînd la faptul că politica externă promovată de România, sub conducerea preşedintelui Nicolae Ceauşescu, este consecvent conformă principiilor Cartei Naţiunilor Unite, celor ale unei noi ordini economice mondiale: principiile egalităţii în cadrul cooperării interstatale, principiile justiţiei şi echităţii, care se reflectă, toate, în politica externă românească .

KENNETH DADZIE,
director general al O.N.U., pentru dezvoltare şi cooperare economică internaţională

Privesc cu mare simpatie România, preţuiesc eforturile pe care le depune preşedintele Nicolae Ceauşescu pentru constituirea unei căi proprii de dezvoltare şi iniţiativele sale pe plan extern, care corespund necesităţii de amplificare a cooperării internaţionale, în respectul echităţii, în lumina intereselor reciproce.Fiecare ţară are dreptul să-şi caute drumul său spre viitor, spre societatea care întruchipează viziunea poporului său. Este o poziţie care nu exclude însă colaborarea, un nou tip de colaborare ce poate dobîndi tradiţii, în perspectiva unei omeniri mai solidare. Admirăm această politică pe care o promovează România .

Prof. dr. JAN TINBERGEN,
laureat al Premiului Nobel

Admir mult activitatea, participarea preşedintelui Nicolae Ceauşescu la viaţa internaţională. Şeful statului român a făcut bine cunoscute lumii poziţiile ţării sale. A făcut să răsune cu autoritate vocea unei naţiuni suverane. Consider ca fiind de mare importanţă ideile, contribuţia personală a preşedintelui ţării dumneavoastră la edificarea unei noi ordini economice internaţionale. În acest sens, preşedintele Ceauşescu subliniază necesitatea instaurării justiţiei în cadrul relaţiilor internaţionale, în con-

textul respectării drepturilor şi personalităţii fiecărei ţări .

Dr. RAFAEL CALDERA, senator, fost preşedinte al Venezuelei

România a devenit un loc al schimbului internaţional de idei. În puţinele zile cît am stat aici, au vizitat ţara dumneavoastră numeroase personalităţi ale vieţii internaţionale, ceea ce constituie mărturia unei politici de deschidere, ca şi a faptului că România este — cum arătam — un loc de întîlnire a marilor idei. Acest lucru se datorează muncii preşedintelui Nicolae Ceauşescu. Cred că preşedintele României este una din personalităţile internaţionale cele mai importante din lume şi vă felicit pentru că îl aveţi în fruntea ţării .

DANIEL ODUBER QUIROS, preşedintele Directoratului Politic Naţional al Partidului Eliberării Naţionale din Costa Rica, fost preşedinte al ţării

Preşedintele României mi-a apărut aşa cum îl cunoaştem din declaraţiile sale, din politica sa. Este o personalitate cu o deosebită experienţă în problemele internaţionale, un adevărat expert în acest domeniu. În ţările occidentale îl apreciem ca un lider foarte nepărtinitor, un om drept, un om care îşi afirmă cu fermitate crezul său politic, apreciind totodată că ţările pot desfăşura o colaborare prietenească, indiferent de sistemul lor social-economic. Porneşte de la înţelegerea faptului că trebuie să conlucrăm, are sentimentul destinderii, care ne permite să evităm războiul, să avem schimburi de păreri, în beneficiul întregii lumi, în ceea ce priveşte pacea şi securitatea. Am fost extraordinar de impresionat de omul politic şi, cum spuneam, de experienţa sa .

ROBERT COATES, preşedintele Partidului Progresist Conservator din Canada, membru al Parlamentului

Trebuie să acţionăm pentru a crea condiţii mai bune destinderii în lume, mai ales în Europa. România poate face mult în această direcţie, pentru că preşedintele Nicolae Ceauşescu se bucură de un prestigiu care a trecut dincolo de frontierele ţării sale, dincolo de frontierele ţărilor europene şi se extinde pe întregul glob .

PIETRO LONGO, secretar general al Partidului Socialist Democratic Italian

În condiţiile unei lumi dominate de violenţă, se face auzită cu putere, chemînd şi îndemnînd la pace, la înţelegere internaţională, vocea marelui conducător al României, preşedintele Nicolae Ceauşescu. Pasiunea cu care militează pentru pace are influenţă asupra opiniei publice, inclusiv asupa celei ştiinţifice. Sînt întru totul de acord cu ideea susţinută de preşedintele Nicolae Ceauşescu privind organizarea unui front mondial al tuturor oamenilor de ştiinţă, care să acţioneze şi să-şi spună cuvîntul în favoarea păcii, dezarmării, progresului omenirii .

EMANUEL MERDINGER, profesor emerit, Universitatea din Florida — Statele Unite

Noi, în Franţa, apreciem în mod deosebit valoarea efortului întreprins de preşedintele Nicolae Ceauşescu în favoarea păcii şi faptul că România a înţeles înaintea altora gravele pericole care ameninţă liniştea omenirii. Ampla mişcare în favoarea păcii din România are o valoare de simbol, valoare conferită atît de conţinutul apelurilor adresate lumii, cît şi de caracterul ei profund umanist .

DOMINIQUE MOISI, director adjunct al Institutului francez de relaţii internaţionale

Recentele manifestări de pace de la Bucureşti, acţiuni menite să ducă la instaurarea unui climat de securitate şi înţelegere în lumea întreagă, iniţiativele României socialiste, personal ale preşedintelui Nicolae Ceauşescu, au o valoare exterioară dacă ne gîndim mai ales la actualul context internaţional. Aceste iniţiative au o însemnătate deosebită, dacă ne gîndim la mesajul lor umanist, la conţinutul lor de idei. Dezarmarea, securitatea, pacea — iată idealuri de extremă importanţă pentru întreaga umanitate .

AUDUN OFJARD, directorul Centrului european al UNESCO pentru învăţămînt superior — C.E.P.E.S.

*

Iată, acum pot să spun:
am înţeles ce înseamnă
şi cît de adînc pot rosti
cîntec.

Patria e cîntec,
şi aici în Moldova
eu duc patria mea,
dar zi de zi învăţ
ce înseamnă România:

România — tricolor,
România — pace,
România — socialism,
România — Ceauşescu.

Astăzi eu cînt
pentru tine Românie,
cu glasul meu, cu inima mea
şi mă gîndesc la pace.

Aici rostesc: Ceauşescu
şi văd cum în pace
se construieşte România
şi cînt:
Tricolor, Pace,
Socialism, Ceauşescu .

RIAD AWARD (Siria) anul II medicină generală I.M.F. Iaşi, membru al cenaclului literar „Prietenia" al C.U.A.S.C. — Iaşi

Grupaj realizat de CONSTANTIN ROMAŞCANU

Fundamentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., președintele R.S. România, concepția românească cu privire la locul, rolul și funcțiile edificării învățământului, reprezintă un model de soluționare creatoare, profund științifică și dialectică a problemelor formării omului în strînsă concordanță cu interdependențele complexe ce se manifestă între educație și societate, în înfăptuirea revoluției tehnico-științifice contemporane, în procesul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării României spre comunism.

Baza concepției românești asupra rolului și funcțiilor școlii

Soluționarea marilor probleme ale învățământului românesc

Prof. ȘTEFAN BENȚA

inspector general școlar al Inspectoratului școlar al jud. Mureș

PRIN STRUCTURA, DURATA ȘI CONFIGURAȚIA de conținut a diferitelor trepte, niveluri și profile de învățămînt, prin conținutul său în care baza pregătirii tineretului o constituie științele fundamentale și munca direct productivă, prin valorile moral-spirituale comuniste pe care le cultivă, prin integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția, în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane și prin legătura nemijlocită cu necesarul forței de muncă pe plan național și local, **școala românească a zilelor noastre reflectă marea capacitate de analiză, decizia de maximă eficiență și spiritul adînc de previziune cu care secretarul general al partidului a soluționat în țara noastră toate marile probleme cu care se confruntă învățămîntul contemporan din întreaga lume.**

În ultimii 17 ani dinamica învățămîntului nostru este luminată și impulsionată de o filozofie despre om, despre formarea sa și rolul său în dezvoltarea globală, filozofie elaborată de tovarășul Nicolae Ceaușescu și care constituie temeiul programelor, planurilor, strategiei, a

politicii partidului și statului nostru în toate domeniile de activitate.

Sînt 17 ani, cei mai fertili din întreaga istorie a dezvoltării impetuoase a României Socialiste, de cînd, aflîndu-se la cîrma țării, **tovarășul Nicolae Ceaușescu a îndrumat învățămîntul spre împlinirea adevăratei sale misiuni în societatea noastră, spre subordonarea nemijlocită a acestuia, țelului suprem al construcției socialismului și comunismului.**

Punînd la temelia învățămîntului de toate gradele concepția sa revoluționară, clarvăzătoare, novatoare, școala românească a dobîndit valențe și răspunderi a căror importanță este fără precedent; **legarea indisolubilă a învățămîntului de viață, de necesitățile concrete ale societății socialiste, pregătirea multilaterală a cadrelor necesare tuturor domeniilor de activitate, optimizarea pregătirii în anii de școală prin integrarea organică a învățămîntului cu cercetarea științifică și cu producția, perfecționarea continuă a pregătirii profesionale, științifice și tehnice a oamenilor muncii, ridicarea nivelului general de cultură și cunoaștere al poporului,** sînt numai cîteva din nobilele meniri atribuite acestui domeniu de activitate.

Îndeplinirea sarcinilor ce revin învățămîntului, ridicarea continuă a calității procesului instructiv-educativ, au determinat elaborarea unui sistem de măsuri și îmbunătățirea sa continuă, sub directa îndrumare a conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În deplin consens cu înnoirile învățămîntului nostru, prin grija partidului și statului, personal a tovarășului secretar general al partidului și învățămîntul mureșean a cunoscut profunde mutații atît sub aspectul structurii, cît și al conținutului. **În cele aproape 1 000 unități de învățămînt sînt instruiți și educați, în deplină armonie și frăție, aproape 160 000 de copii și școlari români, maghiari și germani,** cele 8 600 cadre didactice cu o solidă pregătire politică și profesională fiind puternic angajate pentru a înfăptui în viață sarcina nobilă, de mare răspundere: formarea omului noii societăți.

Educatorii din județul nostru și-au însușit ideea conducătorului țării și partidului, anume că, **școala este un prim și principal canal de cultură și civilizație** investind capacitatea și eforturile lor pentru educarea tinerilor în spiritul patriotismului revoluționar, a dăruirii în muncă, a ideilor nobile de colaborare și pace, atribute ale omului nou, capabil să învingă inerția și rutina să dea cale liberă inițiativelor valoroase și noului în toate domeniile de activitate. Cadrele didactice și toți factorii de educație și-au făcut din aceste îndemnuri ale conducătorului statului și partidului nostru o datorie de onoare în activitatea pe care o desfășoară în unitățile de învățămînt și practica productivă.

La mulți ani, ctitor de țară!

Ca zorile ce se ivesc după o noapte liniștită, zîmbetul copilului e prima rază de soare ce luminează PĂMÎNTUL.

El, copilul și zîmbetul lui sînt totul: și apă și soare și aer și viață, cărora, fiecare dintre noi trebuie să le asigure condițiile optime de existență.

Privește-i ochii mari, limpezi ca apele cristaline de munte și vei găsi în ei lumină și dragoste. Întinde-i mîna. În mîna TA, mînă de OM al ȚĂRII, mînuța-i plăpîndă va fi aripă de libelulă. Ești prietenul tuturor copiilor. Toate florile cîmpului, toate frumusețile codrului se-mpletesc în cununa celor 65 de ani.

Și-n acea zi, de pretutindeni vor porni în șuvoi uralele de bucurie și mulțumire pentru părintele nostru drag, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, dăruite de florile pămîntului, copiii.

Ei, copiii vor fi izvorul de lumină, marea de mîini și pădurea de inimi ce se-ndreaptă spre cel care veghează fără odihnă liniștea și miracolul înfloririi lor.

Atunci, la cea de a 65-a aniversare a sa vom scrie alături de cuvintele cele mai dragi: mamă, țară, ROMÂNIA și CEAUȘESCU:

„La mulți ani!" drag părinte.

Noi, milioanele de ochi și inimi ce dorim PACEA, vom fi izvorul de lumină ce va perpetua, în timp, nobilele tale gînduri de fericire, pentru întreaga planetă.

Se ivesc zorile.
E primăvară-n miez de iarnă,
La mulți ani, ctitor de ȚARĂ!

Înv. MARIA-DORINA PAȘCA
Șc. gen. Iernut

O aniversare scumpă nouă

IOANA POSTELNICU

Ce reprezintă o aniversare? Un soroc la care sărbătorim fapte importante din devenirea unui neam, a unui popor, izbînzi istorice care prin forţa lor au devenit simboluri ce s-au înscris în memoria oamenilor, momente peste care nu se poate trece fără a face să trăiască în prezent, ceea ce s-a petrecut în vremi trecute — evocări absolut necesare pentru sufletul unui neam.

Pentru om, luat individual, aniversarea consemnează împlinirea unei vîrste. Bilanţul unor trepte pe care le-a urcat spre zidirea noastră, ca oameni. În această cucerire a vieţii am luptat şi luptăm ca să învingem. Fiecare om are o „Himalaie" a lui, cu un pisc pe care năzuieşte să-l cucerească. Din aceste temerare acţiuni, unii cad pe parcurs iar alţii se retrag spre o viaţă molcomă. Ca oameni, ne bucurăm întotdeauna cînd sărbătorim anii de viaţă ai celor apropiaţi, cărora, în astfel de situaţii le subliniem meritele, făcînd un fel de bilanţ, dorind ca el, omul, să se dezvolte la fel de pozitiv.

Dar, dacă aniversările celor ce fac parte din familie însemnează o sărbătoare, cu atît mai mult aniversarea zilei unei personalităţi care trăieşte sub ochii noştri, care a suit treptele vieţii, pînă în acest ceas, într-o luptă şi străduinţă de a escalada greutăţile unei istorii, a unui timp petrecut nu într-o curgere lină, nu sub un cer totdeauna senin, avînd drept ţintă un ideal ce cuprinde năzuinţele unui popor întreg, capătă dimensiuni majore, la care participăm cu toţii într-o sărbătoare ce ne aparţine.

Aniversarea naşterii tovarăşei Elena Ceauşescu, în acest înţeles o sărbătorim în luna Ianuarie 1983. Pe parcursul anilor ce-i aniversăm, tovarăşa Elena Ceauşescu a cucerit toate etapele ce s-au ivit în calea ei, fără a dezerta de la principiul fundamental al unei femei, acela de întemeietoare de familie. Şi-a dus în cursul vieţii toate sarcinile ce încumbă acestei stări de soţie, de mamă, de educatoare a copiilor ei, luînd asupra-i sarcini grele, acelea de a se încadra în detaşamentul politic al vremii, de a activa umăr la umăr cu tovarăşul ei de viaţă, umăr la umăr cu cei porniţi să întoarcă osia carului istoric, îndreptînd-o spre o nouă stea polară, făgă-

duitoare de zări mai luminoase pentru țara și pămîntul pe care a răsărit și înflorit.

Drumul ei, pînă la aniversarea de acum, n-a fost neted pentru că nimic nu se cucerește fără greutate, dar din înaltul piscului pe care au dus-o anii, tovarășa Elena Ceaușescu poate privi cu satisfacție. A cucerit, printr-un efort mult mai mare decît se cucerește îndeobște, atunci cînd urmezi cursul vieții într-un timp normal, titluri supreme ale științei. A ales o ramură dificilă a acesteia — chimia, care în construcția socialistă a țării are o pondere atît de mare. A obținut calificări științifice certe, calificări onorifice străine, și cinstește fața țării din locul unde se află, cu activitatea ei atît de importantă. A cucerit demnități politice atît de împovărătoare și totodată delicate. Cumpăna pe care o priveghează cere dreptate, discernămînt și sensibilitate, adică știința de a rămîne pe linia adevărului într-un moment în care se dau atîtea bătălii contradictorii, pe care trebuie să le învingem.

La Congresul al II-lea al Educației Politice și Culturii Socialiste, tovarășa Elena Ceaușescu a ținut o cuvîntare în care ideile, sugestiile s-au înșirat cu o claritate de cristal. Ascultînd-o, am fost mîndră că sînt femeie, că port parolul unor principii necesare ridicării țării noastre pe culmi superioare de progres, este o femeie.

Pentru noi, femeile, activitatea tovarășei Elena Ceaușescu este un semn orientativ. Fie că sîntem mame, fie că sîntem soții, fie că avem diferite profesiuni, fie că activăm în sectorul politic — *și cine nu activează în acest sector care înseamnă participare concretă, spiritual-materială la principiile călăuzitoare ale țării noastre* — trebuie să învățăm. *Ne orientăm după înaintași, ne orientăm după contemporani. Am cucerit dreptul de a fi egale cu bărbații în slujbe de răspundere, fără nici un rabat la statutul nostru de femei, avînd în sarcina noastră menirea sfîntă a menținerii familiei. Familia, acest nucleu plin de forță al unei societăți umane, este locul unde se forjează caracterul viitorilor cetățeni ai țării și el se află în mîna noastră. De noi depinde dacă ceea ce zidim în inima și cugetul copiilor noștri va folosi viitorului cetățean al țării, viitoarei întemeietoare a unei alte familii. Principii statornice de respect și dragoste pentru părinți, pentru educatori, pentru cei care zidesc viitorul vieții, dragostea de patrie, de muncă și pace, toate caracteristice trăirii noastre.*

Aniversarea zilei de naștere a tovarășei Elena Ceaușescu însemnează, așadar, un etalon complex de calități civice, patriotice, sociale, reverberate asupra concetățenilor, pentru a fi însușite. Sub această reverberație inimile se însuflețesc, firea e stimulată, nădejdile sporesc, stăruința în dobîndirea unor noi cuceriri în ansamblul preconizat, se întărește.

Sînt necesare aceste aniversări ale oamenilor de seamă, pentru că ele conțin stimulente arzătoare, însuflețitoare pentru noi toți, ceilalți. Ele ne fortifică moralul și tenacitatea în lupta pentru izbîndă, pentru încrederea în soarta și viitorul țării.

Conform tradiției, cu această ocazie îi urăm tovarășei Elena Ceaușescu, ani mulți, sănătate și forțe sporite pentru reușita a tot ce întreprinde în numele dragostei pentru patrie, pentru fericirea poporului.

În 1980 România obținea un produs social și un venit național de 15 ori mai mare decît în 1950

Trepte ale progresului sub soarele socialismului

Prof. univ. dr. IVANCIU-NICOLAE VĂLEANU
Membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice

● Cu o rată medie a acumulării de 30% vom asigura un spor mediu anual al fondului de consum de 37,1 miliarde lei — și de aici, trecerea în rîndul țărilor mediu dezvoltate

Socialismul a oferit și oferă României imense posibilități de dezvoltare, de realizare a visurilor îndrăznețe ale marilor noștri înaintași, de transformare a bogățiilor țării în avuție cu adevărat națională, prin munca eroică a unui popor dornic să se afirme, independent și suveran, în marele concert al popoarelor lumii. Teodor Diamant, socialist utopic de talie europeană, asocia progresul României cu socialismul încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, intreprinzînd acțiunea de mare curaj a organizării falanstérului de la Scăieni-Prahova. Marele democrat revoluționar Nicolae Bălcescu, în celebra sa lucrare „Question économique des Principautés danubiennes", arăta atît compatrioților, cît și străinătății că, prin eliberarea națională și socială, țara noastră își creează condiții

de dezvoltare susținută căci, **preciza el**, ea reclamă „nenumărate îmbunătățiri, exploatarea minelor care sînt încă neatinse, exploatarea de păduri seculare... canalizarea de ape, construirea de căi de comunicație..., dezvoltarea comerțului, a fabricilor indispensabile pentru consumul maselor".

Combătîndu-i pe adepții unei Românii **eminamente agrare, P.S. Aurelian a demonstrat că progresul nostru este legat de crearea și dezvoltarea complexului economiei naționale, proces în care rolul determinant revine industriei.** Iar C. Dobrogeanu — Gherea, frămîntat de nivelul scăzut al economiei — 50 lei aur venit național pe locuitor, în 1907 — întrevedea descătușarea forțelor creatoare ale poporului muncitor care se va angaja într-o acțiune concertată **a dezvoltării pe multiple planuri a economiei și societății, în industrializare văzînd o chestiune de a fi sau a nu fi țară independentă și civilizată.**

Socialismul l-a făurit poporul nostru muncitor, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Român, după nevoile, dimensiunile și posibilitățile sale. Am avut de întîmpinat mari greutăți și dificultăți; unele, obiective, decurgînd din nivelul slab al economiei de la care am început construirea socialismului, altele subiective ținînd de lipsa experienței, uneori a pregătirii sau a insuficientei înțelegeri a acțiunii legilor obiective, în contextul specific țării noastre. Greutățile au fost învinse de un **popor muncitor erou,** iar erorile corijate și depășite.

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a marcat un moment crucial în dezvoltarea țării noastre. Ideile novatoare ale secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au dat noi dimensiuni dezvoltării economiei și societății românești. S-au formulat teze și s-au întreprins acțiuni menite să pregătească trecerea la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, ca fază pregătitoare a trecerii la construirea comunismului în patria noastră.

Soarele socialismului a încălzit inimile poporului nostru muncitor, angajat în vasta acțiune a depășirii subdezvoltării, potențîndu-i forțele, pentru a ridica țara în rîndul lumii dezvoltate. An de an am urcat noi și noi trepte ale dezvoltării, **ajungînd la o avuție națională în bunuri materiale acumulate de 3 400 miliarde lei, din care fonduri fixe 2100 miliarde lei.** Este mult? este puțin? Față de ce am avut în trecut este colosul de mult; în comparație însă cu ce au țările dezvoltate, este încă puțin.

În 1980, România, avînd o populație cu numai 42,3 la sută mai mare decît în 1938 — an de vîrf al perioadei economiei capitaliste — **obținea un produs social de 15 ori mai mare și un venit național, depășit de tot atîtea ori, în timp ce producția ei industrială era de 48 de ori mai mare** S-au adeverit previziunile comuniștilor care, în 1938 luînd atitudine față de tezele de inspirație hitleristă, după care România de atunci ar fi fost deja supraindustrializată, au arătat că **țara noastră va deveni bogată și puternic industrializată numai în socialism.**

După Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român s-a formulat teza — **România, țară socialistă în curs de dezvoltare,** de mare importanță teoretică și practică. Prin ea s-a fundamentat nevoia dezvoltării accelerate și multilaterale a forțelor de producție, ca o condiție indispensabilă a unei civilizații socialiste elevate. Dinamica principalilor indicatori ai dezvoltării economiei naționale demonstrează o evoluție impresionantă a țării noastre, îndeosebi din anul 1965 — anul celui de-al IX-lea Congres al partidului — încoace, marcînd un veritabil salt al acumulărilor cantitative, dar și începutul trecerii la o nouă calitate în întreaga economie. La primii trei indicatori — privind **populația, populația activă aptă de muncă** și **numărul personalului muncitor** — creșterile în perioada 1965—1980 au fost aproape aceleași ca în anii 1950—1965. În schimb, **creșterile la restul indicatorilor au fost spectaculoase.** În prima perioadă, **produsul social și venitul național au crescut de peste 4 ori,** iar **în următoarea perioadă de circa 10 ori față de 1950. Producția globală industrială de peste 6 ori și apoi de peste 40 de ori. Producția globală agricolă aproape s-a dublat în primele trei cincinale, iar în 1980 era de peste trei ori și jumătate mai mare ca în 1950.**

Discrepanțele mari între creșterea producției industriale, extrem de rapide, și creșterea mai lentă a producției agricole se datoresc în primul rînd, și în mod hotărîtor, nevoii de schimbare a structurii economiei naționale printr-un intens proces de industrializare; în parte și unei oarecari neglijări, în anumite perioade, a sprijinirii agriculturii, fapt care a contribuit ca **la Congresul al XII-lea al P.C.R. să se pună acut problema înfăptuirii unei noi revoluții în agricultură.** Speculînd unele dificultăți actuale de aprovizionare cu produse agro-alimentare, unii autori străini caută să reactualizeze ideea că României i-ar fi stat mai bine să rămînă **prioritar agricolă** și să pună sub semn de întrebare valabilitatea orientării noastre hotărîte pe calea industrializării. Dînd o replică hotărîtă unor asemenea teoreticieni și economiști, în Expunerea la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din iunie 1982, tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza: **„Dacă România, trecînd pe calea construcției socialiste, nu ar fi acționat pentru dezvoltarea puternică a forțelor de producție, pentru realizarea unei industrii moderne pe baza tehnicii celei mai avansate, am fi rămas în continuare o țară slab dezvoltată, dependentă de țările industralizate".** Cum am fi putut oare să ne dotăm economeia națională cu **capacitățile de producție**

necesare spre a ridica productivitatea muncii și **cum am fi putut schimba în chip favorabil locul României în circuitul mondial de valori fără o dublă industrializare, pentru nevoi interne și pentru export?** Tocmai **dezvoltarea puternică a industriei socialiste, amplasarea rațională a forțelor de producție și progresul industriei în toate județele au constituit și constituie factorul esențial al victoriei socialismului, al trecerii la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, și înaintarea spre comunism.** Industrializarea a schimbat înfățișarea patriei, transformînd-o într-o țară industrial-agrară, a creat locuri de muncă pentru fiii de țărani, cum întrevedea și spera C. Dobrogeanu-Gherea și **a rezolvat acea mare și acută problemă,** cum o numea V.N. Madgearu, **a suprapopulației latente la sate și orașe, a făcut să sporească gradul de urbanizare și în general de civilizație a țării, a făcut să sporească de multe ori forța productivă a muncii omului nostru** care poate lucra cu instrumente și mijloace tehnice elevate și **să crească productivitatea muncii sociale. Dacă socialismul a creat cadrul propice industrializării României, apoi industrializarea a ridicat productivitatea muncii, mijlocul puternic cu care noua orînduire o poate învinge definitiv pe cea veche.**

Zestrea pe care au moștenit-o constructorii socialismului de la vechea orînduire a fost foarte săracă și nimeni nu s-a oferit să ne-o mărească. Singura sursă de amplificare a ei a constituit-o munca poporului nostru, din ale cărei roade a trebuit să acumulăm o parte destul de mare. Au fost — pe ici pe colo, mai pot fi întîlnite și astăzi — păreri după care hotărîrea de la Congresul al IX-lea al partidului și de la congresele ulterioare de a aloca pentru acumulare peste 30 la sută din venitul național, ar fi influențat negativ nivelul de trai al poporului. Numai o judecată statică, lipsită de orizont, poate conduce la asemenea aprecieri nefondate. Privite în dinamica lor, procesele economiei — și oamenii, țările, societățile trăiesc și există într-o dinamică continuă — lucrurile apar în cu totul altă lumină.

Datele dezvoltării reale pun în evidență corelațiile strînse existente între partea acumulată din venitul național, creșterea venitului național și a fondului de consum pentru trebuințele curente ale populației.

După Congresul al IX-lea al partidului, **cînd rata medie anuală a acumulării a fost de 33 la sută, sporul mediu anual al venitului național a fost de 24,2 miliarde lei, adică de circa trei ori și jumătate mai mare decît atunci cînd rata acumulării a fost sub 20 la sută, respectiv în perioada 1951—1965. Din acest mare spor s-au putut aloca pentru creșterea medie anuală a fondului de consum 14,3 miliarde lei, fără riscul reducerii ritmului creșterii economice.** Cu alte cuvinte, **ceva mai puțin decît dublarea ratei acumulării în a doua perioadă, față de prima (trecerea de la 19,3 la 33 la sută) a permis țării noastre să tripleze (de la aproape 5,4 la 14,3 miliarde lei) sporul fondului de consum.**

Cei care ar dori să rămînem o țară agrară înapoiată, și poate la cheremul lor, nu odată au făcut observația „dezinteresată" că ne-am dezvolta de dragul dezvoltării. Fiindcă ne industrializăm și acumulăm mult? Dar altfel nu ne-am putea dezvolta într-o cadență accelerată și apoi acumulăm din rezultatul muncii noastre, nu a altora, pentru a beneficia de un trai cît mai civilizat, a realiza o calitate sporită a vieții. Pentru aceasta ne dezvoltăm,iar evoluția principalilor indicatori ai nivelului de trai este cît se poate de grăitoare.

Amplificarea de 11 ori a venitului național pe locuitor în 1980 față de 1950 ne-a permis să sporim veniturile reale ale populației de peste 4 ori. La acestea **trebuie adăugate veniturile indirecte, din cheltuielile sociale, materializate în condiții de școlarizare, sănătate, odihnă, ca și întregul ansamblu de condiții sociale ce concură la realizarea unei calități superioare a vieții.** Nu avem încă un venit național pe locuitor comparabil cu cel al S.U.A., Angliei, R.F.G., Franței, Japoniei și al altor cîtorva țări capitaliste dezvoltate, a căror avuție s-a realizat în bună parte prin exploatarea și jefuirea altor țări. Dar **comparîndu-ne cu ce eram în trecut și cu marele grup al țărilor în curs de dezvoltare, de astăzi** — care numără peste 100 de popoare — **nu putem să nu ne mîndrim cu ce am realizat și să fim încrezători în viitor.** În 1950 România, cu 100 dolari venit național pe locuitor, se încadra, în ierarhia mondială a dezvoltării, în partea inferioară a primei grupe a țărilor în curs de dezvoltare, cu venit național pe locuitor de pînă la 400—500 dolari; **astăzi ea se înscrie în limita superioară a celei mai avansate categorii din această mare grupă de țări. Am redus simțitor decalajul față de țările dezvoltate și ne apropiem de categoria celor mediu dezvoltate.**

Trăim în România ziua de azi, o vom trăi și pe cea de mîine, poimîine ș.a.m.d. și nu putem să nu privim lucrurile în devenire, în dinamica lor, să nu ne gîndim la viitorul țării, la generațiile care vin după noi. **Este necesar să menținem în continuare rata înaltă a acumulărilor, punînd accent pe sporirea eficienței utilizării a ceea ce acumulăm în condițiile în care vom realiza saltul trecerii de la acumulări cantitative la o nouă calitate în întreaga economie și societate, a trecerii de la dezvoltarea extensivă la cea intensivă.** Dealtfel, însăși datele proiecției noastre pentru actualul cincinal evidențiază procesul menționat. **Cu o rată medie a acumulării de la 30 la sută (deci mai mică decît în perioada 1966—1980), vom realiza un spor mediu anual al venitului național de 43,8 miliarde lei și o creștere medie anuală a fondului de consum de 37,1 miliarde lei, adică mai mult decît dublu față de anii 1966—1980.**

Trecerea țării noastre, în perspectiva apropiată, în rîndul țărilor socialiste mediu dezvoltate nu va avea loc de la sine; ea implică angajarea întregului popor într-un efort susținut de utilizare cît mai eficientă a posibilităților de care dispunem, a întregului potențial material, financiar și uman.

90 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România

Prof. dr. ION IACOȘ

La 31 martie 1983 se împlinesc 90 de ani de la crearea partidului politic al clasei noastre muncitoare — **Partidul Social Democrat al Muncitorilor din România** — unul dintre cele mai vechi partide muncitorești din Europa. Moment de amplă semnificație națională, constituirea partidului revoluționar muncitoresc a fost rezultatul dezvoltării economice, sociale și politice a societății românești, a schimbărilor petrecute în structura de clasă, a maturizării politice și ideologice a clasei muncitoare, a intensificării luptei sale pentru o viață mai bună, pentru dreptate, libertate și independență națională, pentru o lume nouă pe pământul străbun al patriei.

Întruchipînd energia revoluționară a proletariatului, preluînd și ridicînd la noi cote valorice un întreg patrimoniu de luptă al înaintașilor, al celor din revoluția de la 1848 și a celor ce au așezat temelia trainică a statului român modern la 1859 și a independenței sale depline la 1877, partidul clasei muncitoare s-a manifestat drept exponentul intereselor fundamentale ale muncitorimii și țărănimii, ale întregului popor român. Muncitorimea, pe măsura dezvoltării sale, a fost părtașă directă la aceste evenimente de mare reverberație națională, imprimînd maselor dinamism și vigoare revoluționară. Odată cu intrarea sa în arena social-politică, clasa muncitoare, încorporînd acele elemente caracteristice proletariatului ,ce au determinat dezvoltarea spiritului său combativ și ancorarea timpurie în problematica fundamentală a societății românești, au făcut ca ea să reprezinte factorul de cea mai mare însemnătate pentru destinele istorice ale patriei noastre. Programul Partidului Comunist subliniază tocmai ideea majoră că „Proletariatul devine tot mai mult purtătorul idealurilor cele mai revoluționare ale maselor populare, exponentul aspirațiilor vitale ale întregului popor muncitor spre dezvoltarea patriei pe calea progresului, spre o viață liberă și demnă, spre făurirea unității naționale și cucerirea independenței de stat".

Caracteristic este faptul că încă din stadiul de început al existenței lui, proletariatul și-a pus problema organizării de clasă, aceasta reprezentînd o condiție hotărîtoare a desfășurării cu succes a luptei economice și sociale, a luptei generale dezrobitoare. De la primele forme de întrajutorare, la organizații politice și profesionale revoluționare, de la etapa socialismului utopic, concretizată prin falansterul de la Scăieni-Prahova, la cea a socialismului științific, clasa noastră muncitoare a străbătut cursul sinuos al transformării sale dintr-o „clasă în sine", într-o „clasă pentru sine", pentru făurirea propriului partid politic. Pătrunderea de timpuriu în România a socialismului științific și apropierea lui de mișcarea revoluționară a proletariatului a contribuit la așezarea la baza organizațiilor muncitorești și socialiste a principiilor călăuzitoare ale luptei de clasă, unității muncitorești și solidarității internaționale, detașîndu-le de toate cercurile democratice, liberale sau de nuanță radical-burgheză, manifestîndu-se ca cele mai înaintate forțe ale societății românești, înscriindu-se pe coordonatele mișcării revoluționare mondiale. Este o mîndrie patriotică a sublinia faptul că socialismul științific a devenit ideologia mișcării proletariatului român, călăuza sa în lupta generală dezrobitoare, pentru socialism.

Constatăm că tot mai mult activitatea politică, ideologică și organizatorică a militanților socialiști a fost subsumată făuririi partidului politic propriu. În cadrul acestui proces complex de mare semnificație istorică un rol deosebit de important l-au avut adunarea de constituire a „Asociației generale a muncitorilor din România" (1872), „Congresul organizațiilor socialiste" (1879) și difuzarea programului **Ce vor socialiștii români** (1886) care au marcat pași hotărîtori spre definirea structurii și rolului partidului, a strategiei și tacticii sale revoluționare, izvorîte din realitățile românești, a programului de luptă imediat și de perspectivă a clasei muncitoare. Ele au pus în evidență o nouă trăsătură

caracteristică a mişcării noastre muncitoreşti şi anume, voinţa de unitate şi manifestarea unitară a clasei muncitoare în toate marile probleme ale luptei împotriva exploatării capitaliste, pentru atingerea ţelurilor de eliberare socială şi naţională a întregului popor, hotărîrea şi capacitatea depăşirii greutăţilor provenite din propriile rînduri sau cele rezultate din confruntarea în aparatul de stat burghez.

Spre sfîrşitul deceniului nouă al secolului trecut activitatea organizatorică, politică, ideologică şi culturală a organizaţiilor socialiste şi muncitoreşti s-a îmbogăţit şi diversificat an de an, ceea ce a dus la afirmarea tot mai pronunţată a proletariatului pe arena social-politică a ţării. Eforturile militanţilor socialişti s-au concretizat şi în editarea, pînă în 1893, a celor aproape 50 de publicaţii socialiste şi muncitoreşti (între care „Lucrătorul român", „România viitoare", „Contemporanul", „Dacia viitoare". „Revista socială", „Drepturile omului", „Muncitorul", „Munca", „Critica socială") care au reprezentat un tezaur inestimabil de cultură revoluţionară şi patriotică, de îmbogăţire a patrimoniului spiritualităţii româneşti, ceea ce confirmă afirmarea Partidei socialiste pe toate planurile. Înainte de toate observăm năzuinţa de a înţelege că socialismul nu este o dogmă ci o metodă, un instrument ştiinţific de analiză a fenomenelor sociale, străduinţa permanentă de aprofundare a concepţiei revoluţionare despre natură şi societate şi de adaptare a ei la condiţiile concrete ale ţării noastre. De aceea, la flacăra ideilor înoitoare ale socialismului s-au format numeroşi intelectuali, oameni de ştiinţă şi litere care şi-au închinat toată viaţa slujirii cu devotament a intereselor celor mulţi şi oropsiţi, propăşirii generale a patriei. În acelaşi timp, clasa muncitoare, în numele Partidei Socialiste a trimis primii săi deputaţi în parlament, s-a solidarizat cu răscoalele ţărăneşti (1888), a condus şi îndrumat numeroase mişcări greviste, a participat la reuniuni socialiste internaţionale, aducînd contribuţii valoroase în lupta pentru unitatea muncitorească şi apărarea intereselor lucrătorilor ogoarelor.

Aceasta demonstrează în mod indubitabil că întreaga evoluţie, de pînă la 1893, a societăţii româneşti ca şi a clasei muncitoare, a mişcării socialiste şi muncitoreşti, demonstrează necesitatea şi posibilitatea făuririi partidului clasei muncitoare din România, ca rezultat al condiţiilor obiective şi subiective maturizate pentru un asemenea moment revoluţionar. Lucrările Congresului de constituire a partidului politic al clasei muncitoare — „Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România" — au avut loc în zilele de 31 martie — 3 aprilie 1893, la Bucureşti, în prezenţa a 62 de delegaţi. Pe adresa Congresului au sosit numeroase telegrame de adeziune la ideea constituirii partidului muncitorimii din partea unor organizaţii socialiste şi muncitoreşti din ţară, precum şi mesaje de salut din partea unor partide şi organizaţii socialiste din Austria, Bulgaria, Franţa, Germania, Italia, Rusia, Spania. Congresul a dezbătut şi a adoptat Programul şi Statutul partidului, a votat o serie de moţiuni şi rezoluţii privitoare la activitatea de viitor a statului major revoluţionar al proletariatului român şi a ales organul central de conducere.

Programul adoptat de congres cuprindea o analiză ştiinţifică a evoluţiei României pe calea dezvoltării capitaliste în ultimele decenii ale veacului trecut, subliniind rolul istoric al proletariatului în procesul revoluţionar de „desfiinţare a proprietăţii private asupra mijloacelor de producţie şi prefacerea lor în proprietate socială", pentru „distrugerea societăţii burgheze şi întemeierea societăţii socialiste". A fost definit, totodată, rolul partidului în organizarea şi conducerea luptei dezrobitoare a clasei muncitoare, atitudinea sa faţă de partidele politice ale claselor stăpînitoare. Accentuînd asupra principiilor fundamentale ale socialismului ştiinţific, care în esenţa lor sînt aceleaşi pentru orice

(continuare în pag. 22)

Mărturii ale istoriei

În fiecare an, în ziua de 16 februarie, placa comemorativă din curtea uzinelor „Grivița Roșie" e acoperită cu flori. Oameni cu părul nins de vreme, alături de tineri în plinătatea forțelor, de școlari, utecișți și pionieri depun aici, odată cu numeroasele coroane și jerbe, un semn al prinosului de recunoștință și stimă al generației zilelor noastre adus înaintașilor pentru truda și, nu odată, jertfa cu care au zidit temeliile României de azi.

Grivița Roșie

ieri și azi

Pretutindeni pămîntul străbun al patriei păstrează, la sînu-i de mamă, mărturii ale dragostei de neam și țară ale strămoșilor; de-a lungul mileniilor în care ni s-a plămădit poporul, ei au apărat, cu o mînă pe plug, iar cu alta pe spadă, ființa neamului și dreptul său imprescriptibil asupra acestui pămînt, ducînd, pas cu pas, spre împlinire, visul tuturor românilor de unitate națională, libertate și independență. O asemenea filă, de glorioasă istorie, a fost scrisă și acum o jumătate de veac, aici, în curtea și atelierele acestei uzine unde, în fiecare an, de 16 februarie, oameni de toate vîrstele depun flori păstrînd un moment de reculegere.

...1933 începuse cu zăpezi și geruri, dar și cu vîlvătăile tot mai puternice ale ridicării maselor muncitoare la luptă. Efectele crizei economice din 1929—1933, care a dus pe scară mondială la agravarea exploatării și asupririi, se resimțeau și în țara noastră. Cercurile guvernante încercau ieșirea din acest greu impas aruncînd întreaga povară asupra maselor muncitoare prin faimoasele „curbe de sacrificiu", impuse de „consilierii" străini, însemnînd de fapt impozite împovărătoare, adîncirea șomajului, foamete. Politica lor antipopulară și antinațională era evidențiată și de încercările de a pune într-o și mai mare măsură economia și avuțiile țării la cheremul monopolurilor străine.

În acele grele împrejurări, forța capabilă să apere cu adevărat interesele clasei muncitoare,

ale întregului popor și să ridice masele le luptă pentru apărarea drepturilor lor legitime s-a dovedit Partidul Comunist Român. Valul de greve, demonstrații și alte acțiuni care, la chemarea și sub conducerea și organizarea partidului comunist, s-au desfășurat în tot cursul anului 1932, s-au intensificat odată cu începutul lui 1933, în toate marile centre muncitorești, în Capitală și în țară. Ele au culminat cu greva declanșată în noaptea de 15 spre 16 februarie la Atelierele CFR Griviția, la care au participat, sub diferite forme, oameni ai muncii din toate întreprinderile bucureștene. Odată cu revendicările economice erau formulate revendicări politice, se afirma hotărîrea de luptă a clasei muncitoare pentru apărarea independenței naționale, împotriva războiului și fascismului. Forțele de opresiune au răspuns cu gloanțe. În dimineața zilei de 16 februarie 1933 sîngele muncitorilor a înroșit curtea atelierelor.

Evocînd aceste memorabile evenimente, încercăm să reconstituim imaginea de acum 50 de ani a locurilor unde ele s-au petrecut. Reușim să o facem cu ajutorul documentelor vremii, fotografii și tipărituri, ca și din spusele unor muncitori bătrîni care le-au trăit. Hala din stînga, îndată ce pătrunzi în curtea uzinei, purta sugestivul nume de „iadul"; aici se afla cazangeria, în care se reparau cazanele locomotivelor. Zgomotul grelelor baroase, ondulînd tabla groasă de oțel sau al ciocanelor nituitorilor asurzeau oamenii, singurul echipament de protecție antifonic rezumîndu-se la un ghemotoc din cîlți îndesat în urechi. Ici-colo, cîte o macara; majoritatea pieselor, chiar și dintre cele mai grele, erau cărate cu brațele sau, în cel mai fericit caz, cu cărucioare. Mi-au arătat muncitorii bătrîni și pe unde erau rînduite însemnele democrației burgheze, carcerele puse cu largheță la dispoziția muncitorilor „recalcitranți". Darnică foarte cu asemenea tratamente sau cu amenzile care contribuiau din plin la golirea plicurilor cu salarii, conducerea se arăta în schimb foarte zgîrcită atunci cînd era vorba de condițiile de muncă și viață ale oamenilor. Asistența medicală era asigurată, dacă se poate spune așa, de un singur medic, iar medicamentele uzuale, povestesc iarăși foști muncitori ai Griviței, erau aspirina și sarea amară. Nu se pomenea de cantină și nici de alte amenajări sociale.

Cum arată astăzi fostele Ateliere C.F.R. Griviția? Trebuie spus de la bun început că din ele s-au format două uzine puternice. Cazangeria și-a „pierdut" rostul: noile locomotive, Diesel și electrice, cu care sînt în prezent înzestrate căile noastre ferate, nu mai au cazanele cu sutele lor de țevi fierbătoare. N-a putut fi lăsată să se piardă însă experiența și seriozitatea muncitorilor feroviari care lucrau aici. Cazangeria, împreună cu alte cîteva ateliere, s-au transformat în uzină de utilaj chimic, luîndu-și numele de „Griviția Roșie" și formîndu-și, între timp, un mare renume prin calitatea și complexitatea produselor furnizate uneia dintre importantele industrii noi ale României socialiste, pre-

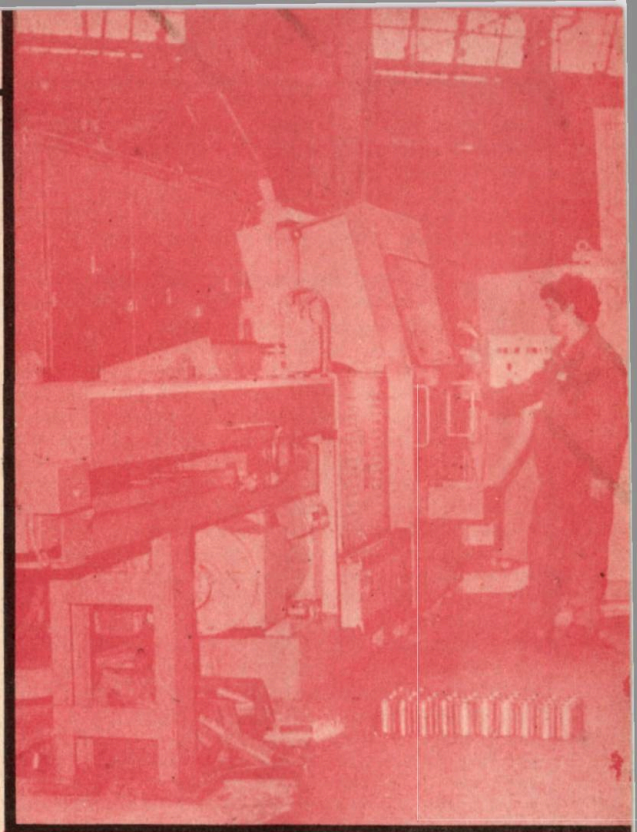

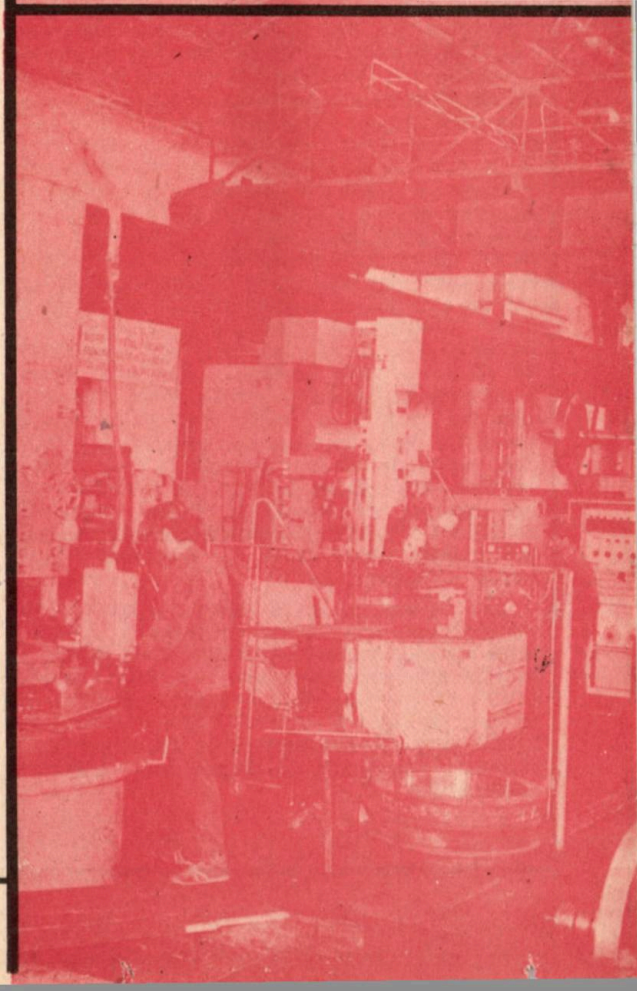

cum și a altora de peste hotare. Baroasele și eiocanele de nituit au fost înlocuite cu tehnologii moderne de lucru: sudura.

Cealaltă parte a fostelor Ateliere, purtînd, de asemenea, numele de „Griviţa Roşie", a devenit întreprindere mecanică de material rulant.

Cea mai importantă transformare, definitorie pentru noua societate construită de poporul nostru sub conducerea partidului, este aceea a poziţiei oamenilor faţă de mijloacele cu care lucrează. Din proletari, trudind din greu pentru alţii, zece sau chiar douăsprezece ore pe zi, pentru un salariu de mizerie — şi acela ciuntit de impozite şi amenzi — nevoiţi să-şi cucerească drepturile prin lupte, ei au devenit, asemenea tuturor celorlalţi oameni ai muncii din ţara noastră, proprietari ai mijloacelor de producţie şi, deopotrivă, producători şi beneficiari direcţi ai roadelor muncii lor. Cei care pînă la victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă erau supuşi unei sîngeroase exploatări, sînt astăzi chemaţi, în virtutea noii calităţi ce le-a fost conferită, să hotărască bunul mers al întreprinderii. Şi o fac cu pricepere şi deosebită răspundere.

În zilele noastre i-am întîlnit nu odată pe griviţeni în această postură, cu prilejul adunărilor generale ale oamenilor muncii.

Într-una din aceste adunări s-a pus problema căilor şi mijloacelor aplicării noului mecanism economico-financiar, a autogestiunii muncitoreşti. Una dintre propunerile formulate se referea la asimilarea şi producţia unui număr important de repere, ansamble şi piese de schimb, procurate pînă atunci din import. A fost încredinţată această sarcină unui colectiv de muncitori cu înaltă calificare şi ingineri, care s-au apucat cu sîrg de lucru. Cel mai important izvor al soluţiilor privind asimilarea şi trecerea la fabricaţie a pieselor importate pînă atunci l-au constituit numeroasele propuneri şi idei sosite din toate atelierele întreprinderii. Astfel, în cîţiva ani, un colectiv, cu particparea întregluui efectiv al întreprinderii, a reuşit să asigure producţia proprie a cuplelor electrice ale vagoanelor de călători, axele cardanice, corpurile încălzitoare ale vagoanelor, electroizolatorii de înaltă tensiune, cîrligele de tracţiune şi multe, multe altele. Cu un an în urmă mai rămăseseră doar două repere de asimilat, importurile fiind reduse aproape de cota zero. Iată unul dintre numeroasele exemple ale răspunderii cu care, conştienţi de noua lor menire şi ipostază, oamenii muncii din această întreprindere îşi „gospodăresc bunurile încredinţate.

...În fiecare an, la 16 februarie, oameni de toate vîrstele aduc prinos de stimă şi recunoştinţă faptelor înaintaşilor. Este, în acelaşi timp, prilejul reînnoirii legămîntului de a face totul, pentru ca România nouă, socialistă, să se înalţe tot mai sus, spre cele mai ridicate culmi ale civilizaţiei şi progresului, pe drumul trasat cu clarviziune şi inegalabilă înţelepciune de partidul comuniştilor.

I. CHIRU

90 de ani

(Urmare din pag. 19)

mişcare, socialiştii români au subliniat că „tactica şi lupta practică a social-democraţiei române trebuie să fie adaptată condiţiilor speciale ţării noastre". Totodată, Programul cuprindea o serie de revendicări imediate, cu conţinut general democrat: **ziua de lucru de 8 ore, repausul duminical, învăţămîntul gratuit şi obligatoriu, răscumpărarea treptată de către stat a marii proprietăţi moşiereşti şi arendarea pămîntului la ţărani prin intermediul comunelor agricole, votul universal, egal, direct şi secret, garantarea dreptului de întrunire şi organizare** etc.

Crearea partidului politic al clasei muncitoare din România a intrat în istoria noastră ca un moment de excepţională însemnătate pentru destinele luptei revoluţionare a proletariatului şi a maselor muncitoare, marcînd centralizarea organizaţiilor politice ale muncitorimii pe plan naţional. Partidul clasei muncitoare din România, constituit pe baza principiilor socialismului ştiinţific şi-a asumat, din prima clipă, misiunea istorică de a conduce lupta revoluţionară pentru cucerirea puterii politice de către proletariat şi celelalte mase muncitoare de la oraşe şi sate, pentru transformarea socialistă a societăţii româneşti. Prin programul său, prin întreaga sa activitate, P.S.D.M.R. a reprezentat, în peisajul politic al ţării, singurul partid revoluţionar, exprimînd în modul cel mai fidel interesele şi aspiraţiile cele mai înaintate ale naţiunii noastre. Tocmai pentru aceasta „Anul 1893 — subliniază tovarăşul Nicolae Ceauşescu — este anul naşterii detaşamentului revoluţionar, de avangardă, al clasei muncitoare din România", că acest eveniment marchează „adevăratele începuturi ale Partidului Comunist Român".

În anii ce au urmat, partidul, indiferent de titulatura pe care a avut-o, s-a situat în fruntea luptei maselor populare, împotriva exploatării şi asupririi, pentru o viaţă mai bună, pentru libertate socială şi naţională. Ancorat în realităţile social-politice ale ţării, Partidul muncitorilor şi-a spus cuvîntul faţă de marile probleme care frămîntau societatea românească din acea vreme, luînd poziţie şi preconizînd soluţii în conformitate cu interesele de clasă, cu aspiraţiile revoluţionare ale proletariatului, faţă de dezvoltarea industrială a României, rezolvarea problemei agrar-ţărăneşti, desăvîrşirea unităţii statului român, democratizarea vieţii social-politice etc. Partidul Comunist Român a ridicat pe noi trepte de dezvoltare întregul patrimoniu revoluţionar, a stabilit noi obiective de luptă pentru soluţionarea problemelor arzătoare izvorîte din realităţile concrete ale ţării, din necesităţile dezvoltării ei pe calea progresului material şi social, al înfăptuirii socialismului în România, realitate minunată a zilelor noastre.

ANCHETA „ALMANAHULUI PĂRINȚILOR"

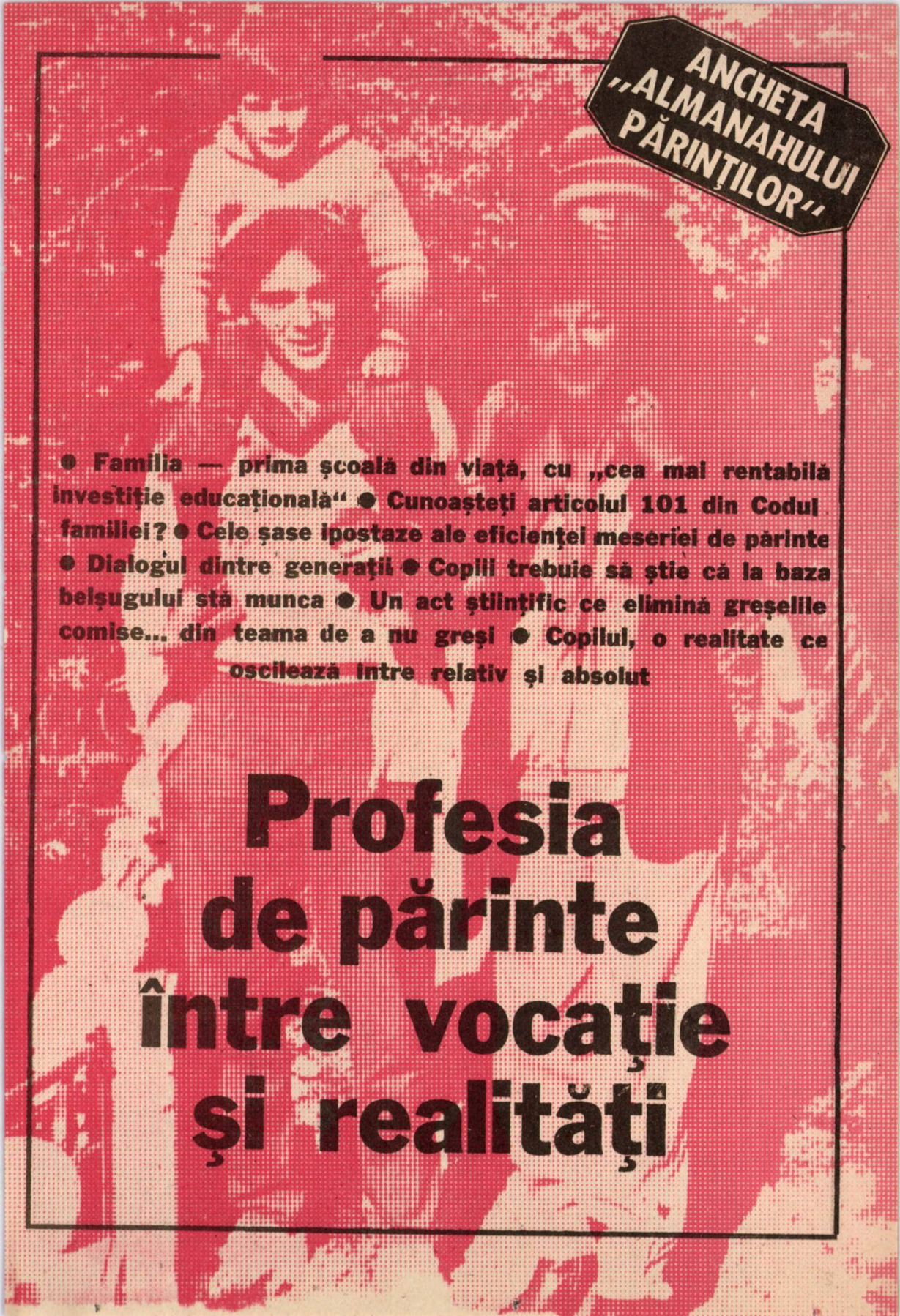

● Familia — prima școală din viață, cu „cea mai rentabilă investiție educațională" ● Cunoașteți articolul 101 din Codul familiei? ● Cele șase ipostaze ale eficienței meseriei de părinte ● Dialogul dintre generații ● Copiii trebuie să știe că la baza belșugului stă munca ● Un act științific ce elimină greșelile comise... din teama de a nu greși ● Copilul, o realitate ce oscilează între relativ și absolut

Profesia de părinte între vocație și realități

Copilul nu datorează părinților viața, ci creșterea

N. IORGA

Cu toate studiile și experimentele întreprinse de decenii, în unele țări, educarea calității de părinte—făcînd obiectul multor dezbateri în diverse foruri și organisme internaționale — a rămas, practic, o problemă cu multe și aproape aceleași „necunoscute".

De aici și numeroasele erori, eșecuri, ce traversează viața unor familii, în crearea eșafodajului viitoarelor personalități, marcînd, pe viață, destine, „biografii".

Nelipsitul de ce?, cu toată gama de „motivații" te întîmpină la tot pasul: „i-am asigurat de toate, nu i-a lipsit nimic"; „m-am lăsat pe mine numai să se simtă el (ea) bine"; „n-am vrut ca văzînd la alți copii, al meu să se simtă prost"; „mi-am zis că, dacă am muncit eu din greu, cel puțin el să ducă un trai bun"; „l-am adus pe lume, nu-i destul"?; „eu, în ale educației, nu mă pricep, școala este de vină" etc.

Sau, în cazul marelui absent — tatăl — care uită că de vreme ce a „subscris" pentru profesia de părinte, „escaladarea muntelui" a devenit pentru el un imperativ, indiferent de capriciile naturii sau de vitregia ei și care, în loc să dea dovadă de tenacitate, perseverență, răbdare, foarte multă răbdare, tact, căldură, înțelegere, dezertează de la datorie, își părăsește „echipajul", fără nici o mustrare de conștiință — singura amintire în albumul de familie rămînîndu-i ...pensia alimentară!

Sau, absența mamei, al cărei chip și zîmbet poartă pecetea de unicat în viața copilului de azi și a adultului de mai tîrziu, a cărei inimă uită la un moment dat de „bătăile ei specifice", părăsindu-și „postul", încercînd să aștearnă uitarea peste o zi de neuitat: cînd cel pe care l-a adus pe lume a pronunțat sublimul cuvînt mamă, făcînd — prin „uitarea" ei — să sîngereze inimi, să cadă lacrimi, cu urmări de neșters pentru toată viața.

— Ce pregătire, ce „echipament" special trebuie asigurat celui care dorește să „escaladeze" un asemenea „munte"?

Se poate face o selecție a viitorilor candidați la această profesie?

— Să existe o vocație?

— „Ce obiecte" ar trebui să studieze un asemenea „alipinist"?

— Sînt necesare și „reciclările"?

— Cum să se facă „evaluarea performanțelor"?

— Ce factori trebuie să fie direct implicați în această imensă responsabilitate socială?

Dar, cum gama întrebărilor este destul de mare, să urmărim unele secvențe din „anii de ucenicie" în cea mai grea profesie a vieții: cea de părinte, oferite cu amabilitate de cîțiva invitați ai redacției noastre, cu convingerea că „mîine" această profesie nu va mai fi asimilată din „mers", ci după toate rigorile științei.

FLORICA POPESCU

Un adevărat examen de conștiință

Prof. DOBRIȚA ȚIGĂRAN

Președinte al Comitetului Uniunii Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură

A crește și a educa un copil — prototipul omului de mîine — nu este un lucru simplu. În actuala etapă de dezvoltare a societății noastre socialiste, *singurele priorități admise în educație sînt cele care asigură dezvoltarea armonioasă a viitoarei personalități umane.*

„Tineretul trebuie să învețe — arăta secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Expunerea prezentată la plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 — și să-și însușească tot ce s-a creat mai de preț în toate domeniile științei și culturii. Să îmbinăm învățătura cu munca, să pregătim tineretul pentru viață și muncă, pentru continuarea operei de construcție socialistă și comunistă și ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație".

Este bine cunoscut faptul că astăzi societatea a preluat multe din preocupările de creștere și educare a copiilor, preocupări care aparțineau, pînă nu de mult, în exclusivitate familiei.

Prin generalizarea învățămîntului preșcolar, întreaga educare a tinerelor generații s-a încadrat într-un sistem unitar, așezat pe baze științifice, cu obiective și sarcini bine determinate, în funcție de particularitățile psihofizice ale copilului. Dar, oricît de deosebite ar fi rezultatele educative asigurate prin instituțiile de stat, ele nu diminuează în nici un fel importanța și rolul familiei în formarea copilului.

Codul principiilor și al normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, menționează: **„Familia trebuie să fie cea dintîi școală în care copiii să învețe, odată cu regulile de comportare în viață și societate, prețuirea muncii, devotamentul față de patrie și popor, față de partid și cauza socialismului".** Deci, **familia este astăzi cea dintîi școală în care copiii învață, odată cu regulile de comportare în viață și societate, prețuirea muncii, devotamentul față de patrie, partid și popor.**

Dincolo de îngrijirea și supravegherea copiilor, părinții trebuie să răspundă cu tact și foarte multă răbdare curiozităților acestora, nenumăratelor „de ce"-uri ale vîrstei, pentru că **numai atunci cînd dialogul este stimulat, cînd se privește cu seriozitate fiecare întrebare, copilul își poate însuși o sumă de adevăruri și cunoștințe, formîndu-și personalitatea.** Din aceste realități decurge **necesitatea orientării și influențării familiei, pe drumul sarcinilor sale educative;** pretutindeni în lume părinții sînt conștientizați asupra responsabilității sociale de părinți, sînt informați asupra căilor și mijloacelor prin care pot reuși să dea copilului educația impusă de normele societății în care trăiesc.

Dacă în trecut părinții se puteau lăsa conduși în activitatea de educare a copiilor de **instinct** și de **bun simț,** în complexitatea vieții moderne aceste calități nu mai sînt suficiente.

„Meseria" de părinte nu mai poate fi lăsată, astăzi, la voia întîmplării. În acest important domeniu sînt necesare eforturi coordonate și sistematice, din partea tuturor factorilor implicați. Acțiunea coordonată și relativ concomitentă a tuturor factorilor **implicați** în acest proces pune ca problemă fundamentală **pregătirea unitară a părinților pentru a înțelege natura educării, scopul, conținutul și mijloacele de acțiune adecvată, în fiecare stadiu de dezvoltare a omului.**

Deci, cererea și nevoia de educație cuprinde inevitabil și lumea părinților, ea fiind parte componentă a acțiunii de educare a adulților. Pregătirea specială a părinților, altoită pe pregătirea generală obținută în sistemul de învățămînt, pe parcursul anilor de școală, are ca rezultat înzestrarea acestora cu competența și capacitatea sporită de a educa și, bineînțeles, însușirea uneia dintre cele mai serioase meserii, „meseria de a fi părinte".

Practic, nu se poate determina începutul sau sfîrșitul procesului de pregătire a omului pentru viața de familie.

Acesta este un proces complex care se realizează în timp, pe măsură ce omul parcurge diferite etape de formare și integrare a sa în noua societate. Pe întreaga durată a acestui proces, școala, instituțiile și organizațiile de masă și obștești, mass-media, abordează mai mult sau mai puțin constant și unele probleme referitoare la „meseria" de părinte.

Din constatările concrete făcute în cei 15 ani de activitate la catedră, am desprins concluzia că **există multe familii tinere — şi nu numai tinere — care nu cunosc probleme elementare privind dezvoltarea fizică, psihică şi intelectuală a copilului, care nu au suficiente cunoştinţe şi deprinderi de educaţie sanitară şi care simt o stringentă nevoie de a cunoaşte metode şi soluţii pentru rezolvarea diferitelor aspecte privind educarea şi creşterea copilului, de a primi sfaturi practice de intervenţie educativă eficientă în situaţiile dificile care apar în acest proces complex.**

Aceste carenţe au la bază şi faptul că şcoala nu a stabilit, printre obiectivele ei concrete şi **pregătirea tinerilor pentru viitoarea lor viaţă de familie. Se constată însă, în acest** domeniu, **unele neajunsuri chiar în pregătirea şi perfecţionarea cadrelor didactice, privind formele şi modalităţile practice de educare a părinţilor în scopul creşterii eficienţei contribuţiei acestora la procesul complex de formare a tinerei generaţii.**

Un sprijin mai susţinut şi mai eficient l-ar putea aduce în această privinţă şi edituriile, prin publicarea, în mai mare măsură, de literatură de specialitate adresată părinţilor, ca şi emisiunile de radio şi televiziune — acestea din urmă putînd organiza frecvent dezbateri de caz, prezentări ale unor experienţe, rezolvări de situaţii mai dificile.

Este absolut necesară şi o mai strînsă conlucrare între şcoală şi întreprinderi pentru a se stabili nişte măsuri educative care să influenţeze atitudinea părinţilor, pe de o parte acţionînd asupra tinerilor în preajma căsătoriei, iar pe de altă parte prin **organizarea unor lectorate pedagogice la locul de muncă al părinţilor, pentru pregătirea acestora în domeniul îngrijirii şi educaţiei pe care le-o datorează copiilor lor.**

În concluzie, se poate aprecia că **„meseria" de părinte este un adevărat examen de conştiinţă** şi că educarea părinţilor **necesită** astăzi **întreaga atenţie din partea educatorilor, a tuturor instituţiilor cu caracter cultural-educativ, a lucrătorilor din domeniul social, a medicilor** şi poate **să constituie un obiectiv prioritar al cercetărilor întreprinse de specialiştii din cadrul catedrelor de psihologie şi pedagogie, din instituţiile de învăţămînt superior.**

Pedagogia familiei

Prof. univ. dr. V. BUNESCU
Universitatea Bucureşti

Cînd am fost solicitat de redacţia „Almanahului părinţilor" să-mi exprim opinia, ca pedagog, asupra educaţiei în familie, mi s-a sugerat „dacă se poate", să intervin cu o mică „bijuterie". Bineînţeles, nu am refuzat să scriu, dar am precizat că nu cred să pot fi „bijutier".

Intuisem că această „recomandare" nu se referea la realizarea intervenţiei mele. Redactorului îi era prezentă în minte munca de „bijutier" pe care o realizează multe familii, mulţi părinţi, în cultivarea, în şlefuirea personalităţii copiilor lor.

În adevăr, **milioane şi milioane de copii au crescut şi au fost educaţi cu artă de bijutier şi în ţara noastră, de-a lungul veacurilor. Milioane şi milioane de tineri au fost formaţi la şcoala dragostei de ţară şi faţă de pămîntul bunilor şi străbunilor, la şcoala înţelepciunii, a binelui şi a respectului faţă de cei cu care au trăit şi trăiesc împreună pe pămîntul românesc.**

Acestea fiind realităţile, îţi vine în minte întrebarea: **dacă educaţia în familie s-a făcut cu atîta eficienţă şi, evident, de cele mai multe ori fără o pregătire prin erudiţie, prin studii de pedagogie, de psihologie, nu cumva se poate şi în continuare să o facem în acelaşi mod** — deci, fără ca această activitate complexă să fie studiată, explicată şi fundamentată teoretic şi ştiinţific?

Răspunsul la întrebare este categoric: **nu!** În primul rînd, pentru că prezentînd rezultatele pozitive, frumoase, ale educaţiei în familie, realizate veacuri de-a rîndul, nu le-am evidenţiat şi pe cele negative, nereuşitele din multe familii.

În al doilea rînd, pentru că astăzi familia este alta, decît cea din trecut. În condiţiile societăţii contemporane familia este mai instruită, dar de cele mai multe ori cu ambii soţi în cîmpul muncii; mai educată, dar de cele mai multe ori nu ca părinţi etc. În ansamblu, societatea se caracterizează prin trăsături de viaţă şi civilizaţie pe care nu prea am fost pregătiţi să le întîmpinăm în multe privinţe — destul de elocventă fiind, în acest

sens, lipsa de pregătire a familiei pentru rolul ei educativ. Şi mai este un aspect: dacă multe familii reuşesc, în asemenea condiţii, să facă educaţie cu artă de bijutier, să formeze şi să trimită în viaţă, în societate, tineri viguroşi şi frumoşi din toate punctele de vedere (fizic, spiritual, moral, civic şi politic, total devotaţi patriei şi construcţiei societăţii comuniste) sînt şi altele care nu reuşesc acest lucru, trebuind să fie învăţate cum să procedeze.

În aceste condiţii, **educaţia în familie este necesar să fie un act nu numai de meşteşugar care a învăţat din practică, ci mai ales un act ştiinţific fundamentat, pentru a se putea preîntîmpina atît greşelile cît şi abaterile.** Dealtfel, bijutierul însuşi, care realizează minuni de modelaj, nu ajunge la şlefuirea preţioaselor obiecte decît pe baza unei practici îndelungate, exersată de mulţi în timp şi transmisă de mai vîrstnici.

Cu atît mai mult apare valabil acest adevăr cînd este vorba de meşteşugirea „aurului cenuşiu", cînd este vorba de rostuirea „aliajului fierbinte", al dorinţei de a construi o ţară cu o civilizaţie cu totul nouă. Aceasta presupune făurirea „omului", ca cea mai complexă şi minunată creaţie a naturii, ca pe o incomparabilă valoare creatoare de valori".

Numai cu experienţa de viaţă, valoroasă dar insuficientă, nu mai putem realiza această valoare — cum este cazul şi în agricultură. Unii spun şi acum: „agricultura o poate face oricine; o facem de mii de ani — şi nu e o problemă să faci agricultură..." „De fapt — spunea tovarăşul Nicolae Ceauşescu — eu am impresia că agricultura este mai grea decît electronica".

Ne permitem să afirmăm că **acţiunea de cultivare, educare, formare a omului nou, este o artă mai complexă şi mai subtilă şi ea nu poate fi pe deplin realizată dacă nu se practică pe baza unei fundamentări ştiinţifice.** De aceea şi militărm ca în condiţiile actuale, ca şi în perspectivă, „arta de bijutier" a educatorilor să fie şi rezultatul aplicării ştiinţei.

În această privinţă, **sînt necesare cercetări ample atît din partea psihologilor cît şi a pedagogilor. Educaţia în familie trebuie să facă obiectul unei discipline ştiinţifice bine conturată: „pedagogia familiei".**

În condiţiile şcolarizării obligatorii timp de 10 ani (în practică, prin cursurile serale, timp de 12 ani) **este necesară o acţiune bine concepută, bine dirijată, de formare a tinerilor ca viitori soţi, ca viitori părinţi şi deci ca factori principali de educaţie.**

În familie se pun bazele personalităţii, căci la vîrsta fragedă, prin exemple se determină sentimente, convingeri şi comportamentele civilizate (sau necivilizate) ale copilului. **Trebuie să intervenim pentru ca această acţiune să se desfăşoare ştiinţific.** Pledăm pentru dezvoltarea cercetărilor şi studiilor de „Pedagogia familiei" şi pentru **introducerea acesteia ca o disciplină de formare generală a tinerilor, încă din licee.**

Profesia de părinte este la îndemîna oricui?

Conf. univ. dr. LETIŢIA PINTEA
Inspector general şcolar —
Inspectoratul şcolar Maramureş

O contribuţie importantă în marea operă de educaţie a copiilor şi-o aduce familia, această instituţie socială care prin natura sa deosebit de complexă şi multilaterală reuneşte în cadrul ei relaţii biologice şi sociale, economice şi morale, ideologice şi psihologice. Familia reprezintă unul din primele inele care unesc viaţa individuală şi cea socială a oamenilor, reprezintă un prim şi esenţial cadru în care se produce contactul cu idealurile şi criteriile sociale ale comportamentului.

În opera de educaţie a tinerei generaţii familia reprezintă punctul de plecare şi prima etapă care va avea o înrîurire covîrşitoare asupra dezvoltării ulterioare a copiilor.

De-a lungul vremii, transformările petrecute în societate au avut repercusiuni profunde asupra familiei şi a rolului ei în educaţia copiilor. În prezent, acest rol este în

continuă creştere şi îmbracă forme noi. O familie bine închegată, preocupată permanent de educaţia copiilor, va şti să creeze cadrul favorabil pentru formarea şi dezvoltarea lor, climatul spiritual, de dragoste şi căldură sufletească, ambianţa atît de necesară unei dezvoltări armonioase.

Experienţa dobîndită în educarea copiilor în multe familii pe care le-am studiat şi cunoscut, constituie un nesecat izvor de înţelepciune pentru părinţi.

În procesul de educaţie a copilului, în familie, imaginea de sine se sprijină pe modelul părinţilor, copilul formîndu-se şi potrivit imaginii pe care părintele şi-o face despre viitorul adult. Dacă în majoritatea cazurilor părinţii manifestă mult interes pentru educaţia copiilor, se străduiesc să-i înţeleagă cît mai bine şi să-i ajute, doresc şi fac totul pentru a fi sănătoşi, pentru a se realiza, am întîlnit şi părinţi (şi nu puţini), cu o concepţie total greşită despre rolul lor în educaţia copiilor.

Sînt de părere că **participarea ambilor părinţi la actul educării copilului, a luării unor decizii care-l privesc direct, este absolut necesară şi trebuie să formeze un tot unitar fără nici un fel de fisuri.** Desigur că, în acest context, este de înţeles că fiecare din părinţi adoptă forme de intervenţie în funcţie de nivelul pregătirii pedagogice, de gradul de cultură, de structura psihică. **În ochii copilului, însă, trebuie să primeze buna înţelegere, unitatea de gîndire şi acţiune a părinţilor.** Lipsa afecţiunii dintre părinţi, a înţelegerii, lipsa afecţiunii faţă de copil şi a insuficienţei iubiri are consecinţe negative asupra comportamentului acestuia. **Părinţii care-şi iubesc cu adevărat copiii găsesc cu uşurinţă calea spre inima lor şi-i fac prieteni sinceri, apropiaţi.** În realizarea acestui scop **nu constrîngerea** trebuie să fie folosită ca prim instrument educativ, ci **influenţa, nu autoritatea exagerată,** ci **cultivată afecţiunea şi ataşamentul.** Părintele trebuie să-şi înţeleagă copilul dacă vrea, în mod real, să-i impună un anumit fel de comportament, într-un climat de prietenie, de armonie, afecţiune şi înţelegere, problemele educaţiei copilului pot fi rezolvate mult mai uşor. În momentele grele ale vieţii prietenia şi înţelegerea dintre părinţi şi copii îi fac pe toţi mai răbdători, mai buni, mai înţelegători, mai solidari, mai uniţi. **Realităţile vieţii de familie, ca şi cele sociale, trebuie privite în faţă, deschis, trebuie dominate de către părinţi şi cunoscute de către copii.**

Un părinte care-şi iubeşte copilul îi supraveghează permanent paşii, îi răspunde la întrebările ce i le pune, este alături de el, la bine şi la rău, constituie permanent un **exemplu** demn de urmat în orice împrejurări. Copilul nu trebuie protejat în mod exagerat de către părinţi. Este foarte important ca **părinţii să nu intervină** pentru copii, **cerînd protecţie** în stînga şi-n dreapta, îngăduinţă, milă, scutire de eforturi fizice şi intelectuale. În acelaşi timp, **nu trebuie manifestată nici o asprime exagerată faţă de copii.** Greşesc profund acei părinţi care, motivat ori nemotivat, găsesc prea des pretextul de a-şi lovi copiii, de a-i brutaliza şi jigni, de a-i ameninţa şi pedepsi în fel şi chip. Nu poate fi numit părinte acela care-şi dezlănţuie frecvent furia asupra copiilor, care-şi descarcă asupra lor nervii. Ar fi indicat ca aceşti părinţi să-şi pună întrebarea: **ce simt proprii lor copii sub furtuna de nervi a părinţilor? Ce gîndesc ei, cu mintea lor, despre părinţi?** Ar fi indicat ca aceşti părinţi să caute şi să găsească şi răspunsul la aceste întrebări. În cele mai multe cazuri **copiii aflaţi în această situaţie acceptă tacit „autoritatea", se refugiază în ei, se izolează, se îndepărtează sufleteşte de părinte** sau **caută înţelegerea de care au atîta nevoie în altă parte.** Dezvoltarea lor psihică nu mai parcurge drumul normal. În sufletul lor rămîn amprente de neşters. Care este atunci cîştigul? Ce realizează aceşti părinţi? Cui fac servicii? Cum îşi ajută copiii?

Vor înţelege oare aceşti părinţi că nimeni şi nimic pe lumea asta nu poate înlocui legătura strînsă şi permanentă dintre ei şi copiii lor?

Este un fapt cunoscut că în zilele noastre părinţii se confruntă cu situaţii noi, cu probleme noi izvorîte din permanentele transformări sociale. Este un fapt cunoscut că în majoritatea cazurilor ambii părinţi sînt încadraţi în producţie, că timpul acordat copiilor a scăzut, că preocupări de ordin profesional, social, politic, obştesc reţin adesea părinţii peste programul obişnuit de muncă. Toate acestea ţin de transformările revoluţionare ce au loc în societate, cu profunde semnificaţii pentru familie. Aceste transformări vizează şi şcoala, organizaţiile de copii şi tineret, instituţiile cultural-artistice, cluburile sportive şi alţi factori educativi care şi-au sporit considerabil contribuţia la educaţia multilaterală a tineretului. Părinţii beneficiază de sprijin, de îndrumare competentă prin căi şi mijloace variate pentru a-şi putea conjuga eforturile cu ceilalţi factori, pentru a putea contribui activ şi eficient la creşterea şi educarea copiilor. În cele mai multe cazuri ei se adaptează cu uşurinţă noilor situaţii, cărora le pătrund, cu puţin efort, sensul şi semnificaţia.

Exprimîndu-mi aceste gînduri, pun întrebarea: **Profesia de părinte este la îndemîna oricui? Da, a oricui, dacă nu se rezumă numai la dragostea firească de părinte, ci devine receptiv la tot ceea ce i se pune la dispoziţie de către şcoală, la tot ceea ce-i oferă societatea în plan educativ, dacă devine el însuşi un factor activ, implicat total în vastă operă de educaţie a copiilor.**

Profesia de părinte fără „examen" de admitere?

Conf. univ. dr. IOAN JINGA

Este oare calitatea de părinte similară cu o profesie? și dacă da, în ce constau aceste similitudini? Cînd este și cum poate deveni un părinte eficient? Ce responsabilități implică (la nivel micro și macro social) profesia de părinte? Iată doar cîteva întrebări posibile, vis-à-vis de rolul părinților în creșterea și educarea copiilor, cărora autorul rîndurilor de față va încerca să le dea un răspuns, invitîndu-i în același timp la reflecție pe toți cei interesați.

Mai întîi, însă, o precizare: potrivit Codului familiei (articolul 101), „Părinții sînt datori să îngrijească de persoana copilului. Ei sînt obligați să crească copilul, îngrijind de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, de educarea, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit însușirilor lui, ... spre a-l face folositor societății".

Sînt sintetizate aici principalele atribuții și răspunderi ale părinților, uitate adesea (sau neștiute niciodată) de unii dintre cei care se trezesc peste noapte părinți, fără să se fi gîndit prea mult că această nouă situație le cere o pregătire prealabilă, dezvoltată și multiplicată ulterior dobîndirii statutului de părinte. Pentru că, din păcate, această „profesie" se poate dobîndi fără un „examen" prealabil de admitere, dar ulterior **părinții sînt supuși unui neîntrerupt examen, atît de societate, cît și de proprii lor copii.** Comparăm calitatea de părinte cu o profesie, întrucît și una și alta se asimilează în mod organizat, sistematic, se deprinde și se perfecționează cu timpul, presupunînd **un efort continuu de autoinstruire și de autoperfecționare.** De asemenea, la fel ca orice profesie, calitatea de educator se exercită o vreme îndelungată și implică o responsabilitate socială și morală. Ambele se bazează pe știință și artă, presupun o anume vocație și, în orice caz dragoste față de „obiectul" activității desfășurate. Mai mult însă ca oricare altă profesie, cea de părinte cere multă **sensibilitate și iubire față de copii, dăruire, sacrificiu.**

Și în activitatea de părinte, ca și în exercitarea oricărei profesii, se pune azi, mai mult ca oricînd, problema **eficienței,** înțeleasă în sensul obținerii rezultatelor dorite într-un timp cît mai scurt și cu cheltuieli minime de resurse materiale și de muncă.

Cînd se poate spune însă în mod concret că un părinte este eficient? Desigur, atunci cînd el reușește, împreună cu școala, cu organizațiile de tineret, **să le sădească în suflet, copiilor, sentimente durabile de dragoste față de țară, față de partid și popor, să-i formeze în spiritul cultului muncii, al dorinței nețărmurite de a fi utili societății, să le formeze convingeri și deprinderi de comportare în deplin acord cu codul principiilor eticii noi, socialiste.** La fel de important ni se pare și rolul părinților în conturarea la copiii lor a unor țeluri de viață pornind de la cerințele societății, de la aptitudinile și posibilitățile reale ale copiilor. Ni s-ar putea însă reproșa că o asemenea „descriere" a părintelui eficient este prea generală pentru a putea fi aplicabilă în viața de zi cu zi sau — cum se spune în pedagogia modernă — observabilă și măsurabilă.

Înscris în termeni comportamentali, un părinte este eficient (fără a considera că spunem ultimul cuvînt în acest domeniu sau că spunem neapărat lucruri noi) atunci cînd:

1. Le asigură copiilor, în familie, condițiile necesare unei dezvoltări armonioase a personalității (climatul, existența materială, un regim adecvat de muncă și învățătură etc.).

2. Reușește să-și cunoască copilul în toate etapele dezvoltării sale și sub toate aspectele. E vorba, desigur, de o cunoaștere a dezvoltării sale fizice și psihice, caracteristice fiecărei vîrste, a trăsăturilor de caracter, a personalității copilului în dinamica dezvoltării ei.

3. **Formulează** (împreună cu ceilalți membri ai familiei) **cerințe unitare față de copii.**

4. **Colaborează sistematic cu școala, cu organizațiile de tineret și urmărește permanent evoluția copiilor** (frecvența, punctualitatea, situația la învățătură, comportarea, îndeplinirea sarcinilor obștești, anturajul, organizarea și folosirea timpului liber etc.).

5. **Îi pune pe copii să-și asume responsabilități în cadrul familiei, pe măsura puterilor lor.**

6. **Stabilesc cu copiii un dialog permanent de conlucrare, îi sfătuiesc, îi îndrumă și-i ajută să clarifice și să rezolve cît mai bine problemele care apar pe parcursul dezvoltării lor.**

Adevărata eficiență a eforturilor depuse de părinți se probează însă în atitudinea copiilor față de muncă și învățătură, în gradul de concordanță dintre comportamentul general al copiilor și cerințele societății, cerințe exprimate în documente de partid, legi, acte nor-

mative şi, mai ales, în Codul principiilor şi normelor muncii şi vieţii comuniştilor, ale etitcii şi echităţii socialiste.

Rezultă, credem, din cele arătate pînă acum, că **responsabilităţile părinţilor sînt numeroase, complexe şi că îndeplinirea lor, în condiţiile unei eficienţe maxime pentru copii şi pentru societate, presupune o pregătire complexă, timp, răbdare, tact, dar mai ales consecvenţă.**

Fără îndoială că părinţii sînt ocupaţi şi au foarte multe griji. Ei nu stau bine totdeauna nici cu timpul, deci nu le pot consacra copiilor prea mult din el. Cu toate acestea, **timpul necesar educării copiilor trebuie găsit cu orice preţ** şi folosit cît mai judicios cu putinţă, pentru că, pînă la urmă, **cea mai eficientă investiţie a familiei rămîne tot aceea făcută în copii, în oameni.**

Un abonament la tinereţea eternă

CONSTANŢA BUZEA

Profesia de părinte este, prin forţa lucrurilor, la îndemna oricui. Despre calificarea în această sublimă profesie nu ştiu însă dacă se poate vorbi în absolut. Nu putem vedea atît de simplist lucrurile încît să decidem, de pildă, că părinţii care au copii buni au fost şi sînt, la rîndul lor, părinţi buni, iar părinţii cu copii-problemă, cei care au suferit un eşec în această direcţie, nu s-au străduit, nu au făcut sacrificii, nu au ştiut să-şi îndrepte copiii pe calea cea bună. Lumea a luat act de situaţiile paradoxale, a privit cu toată atenţia şi gravitatea cazurile, a învăţat infinit mai mult din experienţele tragice decît din cele fericite. Sînt cazuri tulburătoare, în stare să te uluiască, de **copii cu părinţi-problemă.** Sînt şi copiii care învaţă să trăiască demn, să dorească acest lucru şi să-l realizeze în viaţa lor, avînd în faţă exemplul propriilor lor părinţi, eşuaţi, slabi, rataţi, înrăiţi. Am putea conchide că **există şi profesia de copil?** Într-o familie cu doi sau mai mulţi copii nu ni s-a întîmplat să constatăm un copil bun, muncitor, cuminte, iubit, şi altul nemaleabil, mai visător, recalcitrant, respins din armonia familiei? Timpul şi-a spus în unele din aceste cazuri un cuvînt la care nu ne-am fi aşteptat. Cumintele a devenit un **un ins comun,** de treabă, dar **comun; violentul, inadaptabilul, copilul care nu s-a supus,** are în viaţa lui o înflorire de excepţie, **reuşeşte în profesie,** este legat de viaţă şi de muncă cu fire mai fierbinţi decît am fi prevăzut cu ani în urmă. Fără să combatem ideea de **absolut,** trebuie să recunoaştem că **trăim în relativ,** că această stare a tuturor nuanţelor şi incertitudinii, **relativul, înghite activ pe toată scara sa viaţa noastră practică, viaţa noastră concretă, diversă, vie.** Şi, totuşi, **absolutul constituie lumina foarte îndepărtată, accesibilă uneori,** direcţia în care ne sînt atrase speranţele cele mai adînci, **încrederea că drumul spre bine poate fi străbătut, ţinta atinsă.** Copilul, ştim foarte bine, se formează, creşte din hrană materială, dar şi din hrană spirituală, îl îngrijim întîmpinînd dificultăţi mai ales atunci cînd facem greşeala de a-l pune la curent, brutal, fără să clipim, cu viaţa noastră din care, la unii dintre noi, absolutul, sublimul, visul s-au estompat dacă nu chiar şi-au şters, şi-au pierdut culorile, vibrarea generoasă. Copilul cere de la noi, fără cuvinte, dar, uneori, dîndu-şi seama de ce-i lipseşte, ce anume doreşte cu ardoare, **pretinde suflet şi imaginaţie,** cere de la noi **îngăduinţă, loc, timp pentru absolutul care îl preocupă pe el** în modul cel mai firesc, **absolutul dur, intransigent, dar şi poezia, muzica sufletească, aspiraţia spre puritate, spre morală, spre iubire fără fisură, spre exemplar şi sublim.** Nu trebuie să-i tăiem aripile, să-l prevenim că viaţa te loveşte uneori cu asprime peste degete cînd întinzi mîna, cînd crezi că poţi lua şi gusta din fructele ei nu ştiu cît de desăvîrşite şi de dulci. Desigur, **este necesar să ne creştem copiii în realitate,** să le creem şi să le cultivăm gustul pentru ea, priceperea de a se mişca fără complexe prin realitate, de a nu fugi de ea, din realitate, de a o întreţine şi a o dezvolta armonios, de a o desăvîrşi în datele ei pozitive. **Ideea de absolut, însă, nu trebuie combătută.** Eventual, cei care nu sînt capabili să o păstreze în folosul lor, să o aprecieze, să o înţeleagă şi să o fructifice, ar trebui să se abţină a o combate, să-şi recunoască absenţa vocaţiei lor pentru călătoriile sprea absolut. Realitatea omenească, realitatea vizibilă, palpabilă, cea care se revarsă materială, imediată, concretă, bogată în bunuri, în matca vieţii noastre, nu este totul, nu este numai atît. Realitatea este şi ceea ce nu se vede deocamdată şi stă încă în puterea visului, este dispoziţia energică de a căuta şi descoperi pentru viitor, de a inventa prevăzător acest viitor, de a şti cu ce se va hrăni el, de a-i face faţă şi atunci cînd energiile personale, sporul, vor scădea cu vîrsta. Trecînd

prin realitate zilnic, vibrînd, fiind fericiți ori suferind, luînd hotărîri în această realitate, plănuind să fie bine, de cîte ori n-am văzut și părinți disperați, descurajați, furioși chiar, că prea puțini copii sînt capabili să le prețuiască eforturile, sacrificiile, nesomnul și grija care le-a topit viața zi după zi pentru ca ei, urmașii, copiii, să aibă tot ce le trebuie, masă și casă, carte și speranță, entuziasm și iubire, loc de muncă și pace. **Profesia de părinte, dacă ne închipuim că începe numai din momentul în care devenim părinți noi înșine, greșim. Profesia de părinte începe odată cu propria noastră viață, începe în copilăria noastră, ne pregătim fără să ne dăm seama pentru această profesie toată viața și nu numai pentru copiii noștri.** Putem fi părinți buni și atunci cînd nu avem noi înșine copii. Putem fi buni educatori pentru noi înșine, căci viața e plină de evenimente extraordinare cărora trebuie să le facem față uneori trecînd peste principii, peste schemele în care fatalmente se intră, negînd și acceptînd principiile altora, pe care le vestejim sau care ni se potrivesc mai bine la un moment dat. Cu calitățile, disponibilitățile, vocația, dar și cu defectele, egoismele și neputința lui, omul face față obligatoriu complexității vieții. Viața nu te adună special într-o sală în care să-ți predea, cu ora, lecții. **Viața,** știm cu toții, **este o infinită școală,** noi trecem prin viață, în căutarea propriei noastre căi, sorți, lumini. Desigur, este frumoasă și adevărată formula, șansa pe care ți-o dă copilul de a trăi cu tot sufletul. Este poate singurul adevăr absolut pe care îl putem aduce în arenă și care poate fi înțeles de lumea diversă care populează amfiteatrul, poate singurul adevăr absolut care ne atinge și care pledează cu suces în favoarea cauzei ideii de absolut. E greu, e imposibil de spus cu seninătate ce trebuie să știe viitorul candidat la profesia de părinte. Ce simplu ar fi, și ce anost în același timp, să alcătuim un rețetar, o listă! **Fiecare candidat la profesia de părinte va afla însă singur și va ști ce are de făcut acumulînd singur, privind în jurul său, în toate părțile, în adîncul său, în trecutul său.** Va afla ce are de făcut mai ales privind în ochii copilului și înțelegînd ființa lui, imperfecțiunile lui, bunătatea și pretențiile lui, cauza lacrimei și a surîsului acestuia. Dirijînd slăbiciunea, care îi va întări viața, sau i-o va sublinia pentru o anumită latură, privindu-i și acceptîndu-i talentele, obișnuindu-se cu ideea că pe acest front greu al profesiunii de părinte poate interveni oricînd victoria, oricînd se poate evita catastrofa, că în orice moment fericirea și nefericirea au cauzele lor, adînci, că un moment de glorie, să zicem, a fost plătit nu numai de tine, cel care o guști acum, ci de un șir întreg de oameni care au contribuit în timp la clădirea ei. Vedeți, nu ne putem declara autorii unor rezultate bune, cînd sînt, iar atunci cînd simțim că din vina noastră suferă un copil, nu trebuie să căutăm justificări, circumstanțe atenuante. **Din teama de a nu greși săvîrșim cu rigiditate greșeli** care se vor repercuta asupra copiilor. **Ambiția noastră de a face din copil ceea ce n-am reușit noi să fim îl poate, dacă nu nenoroci, îl poate mutila, devia, îl poate înscrie pe o traiectorie moartă.** Toți copiii ajung undeva, toți se realizează, toți se simt în momentele lor de vîrf, mulțumiți, toți au un surîs tonic și o limpezime în glas față de noi, surîs fără de care noi, părinții, nu putem trăi. Acesta este tabloul general, sărbătoarea care colorează la aniversări rostul vieții noastre. Că fiecare zi poate fi arsă de trudă și de efort, de înfruntare tenace cu forțe potrivnice, cu amenințări, cu amărăciuni și nervi, răul este făcut să fie învins, **binele rămîne lumina, scopul, rostul existenței noastre.** Cine a spus că copilul, copiii, sînt un abonament la tinerețea eternă n-a greșit. Un abonament pe care ți-l plătești cu tot ce ai mai bun în tine. Un abonament la tinerețea eternă înțelegînd prin aceasta că **ești dator să predai viitorului toată energia cu care ai fost investit de prezentul tinereții tale, a trupului și a sufletului tău.**

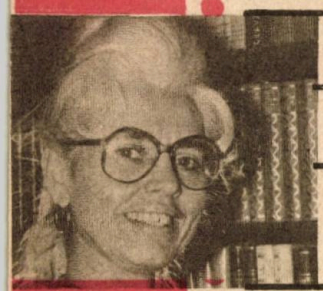

Dincolo de zîmbetul cald și duios de părinte...

Prof. AGLAIA IONEL
Școala generală nr. 169, București

În zorii intrării copiilor în lume, privindu-i, strîngîndu-i la piept ca pe un boț micuț de soare, chipul mamei și cel al tatălui se luminează de-un zîmbet cald și duios care se va întipări și va dăinui pe fețele lor, peste ani, pînă la crepuscul. Se zice adesea despre copii — și pe bună dreptate — că sînt bucuria părinților, bucuria vieții. E în legea firii ca spre ei să se reverse toată dragostea, grija și bunătatea.

Dintr-o experiență didactică de peste douăzeci de ani și cam tot atît de îndelungată de mamă, aș putea să spun că dincolo de zîmbetul cald și duios, **un părinte** —

ca să fie socotit **un bun părinte** — are multe, foarte multe de făcut. Atît de multe încît, firește, nu toate cele ce trebuie a fi spuse pot încape în aceste rînduri.

Sînt părinți care cred că bunătatea înseamnă răsfățul și îngăduința, satisfacerea tuturor capriciilor copiilor. „Am dus-o noi, destul, în lipsuri și greutăți, măcar copiilor noștri să le facem toate poftele!" — este o concepție, trebuie să recunoaștem, foarte larg răspîndită.

La extrema cealaltă, am întîlnit părinți care socoteau că își cresc bine copiii fiind aspri cu ei, strunindu-i cu bătaia și vorba grea. „Pe copil trebuie să-l mîngîi numai cînd doarme" — spun aceștia, — „în fața tatălui copilul trebuie să stea smirnă" etc.

Evident, și unii și alții greșesc.

Un echilibru trebuie să existe și în munca de educație: să-ți îmbrățișezi și să-ți săruți copilul cu toată afecțiunea de care este capabil un părinte, dar să-l și dojenești atunci cînd a greșit sau a fost neascultător; să fii exigent și ferm în hotărîri, nu aspru și absurd. **Copilul trebuie să știe că ai cerințe raționale, nu să tresară de frica bătului.** Educația, mai cu seamă cea din familie, este **o muncă îndelungată, migăloasă și continuă, fără recreații și vacanțe.**

Cunosc, între mulți părinți, un diplomat român, fost timp îndelungat ambasador al țării noastre în mai multe capitale ale lumii și care, în fiecare an, în concediu, se întoarce în satul natal și lucrează la cîmp împreună cu fiii săi. „Uneori, seara, cînd ne întoarcem de la sapă — îmi spunea — îi privesc pe copii cum își spală trupurile viguroase de adolescenți la șipotul din fața casei părintești. Sînt transpirați, istoviți dar le citesc mulțumirea în ochi. Nu i-am recompensat niciodată pentru acest lucru, pentru că găsesc totul normal, firesc. Abia așa își dau seama că pîinea se face cu trudă și că la baza belșugului stă munca".

Am ales acest exemplu pentru că, din păcate, am impresia că nu toți părinții procedează sau gîndesc așa.

În multe, foarte multe familii din țara noastră se cîștigă bine, se muncește mult, cu folos, se duce o viață îmbelșugată, confortabilă. Or, de obicei tocmai în aceste familii, copiii sînt absolviți de la muncă, de la treburile gospodărești. Mama și tata muncesc, copiii cheltuiesc; mama și tata au grijă ca frigiderul să fie totdeauna plin, copiii au grijă să consume cît mai mult.

Sînt, cel puțin, cîteva coordonate importante și actuale ale muncii de educație în familie care trebuie să ne stea permanent în atenție. Și, pornind de la exemplul de mai sus, aș aminti aici, în primul rînd, **respectul față de muncă.**

În tot ce face școala, pe primul plan se situează **educarea prin muncă, pentru muncă.** Familia trebuie să vină în completarea acestei acțiuni educative a școlii printr-o activitate conjugată, stăruitoare și eficientă. Vorba înțeleaptă pe care o repetăm adesea; „nici muncă fără pîine, nici pîine fără muncă", devine o realitate palpabilă numai prin ce înfăptuim în fiecare zi, prin educația pe care o dăm copiilor noștri. Neobișnuindu-i cu munca de mici, vor ajunge peste ani, la maturitate, cu impresia că se poate trăi fără să se muncească și că pîinea — dacă se poate cea mai albă, mai rumenă și mai proaspătă — li se cuvine de drept, fără nici o trudă.

În corelație strînsă cu educarea în spiritul respectului față de muncă se înscrie și respectul față de banul cîștigat prin muncă cinstită, adică **spiritul de economie și chibzuință**, care trebuie să ne călăuzească toată viața.

Unii părinți fac un titlu de glorie pentru copiii lor cînd aceștia le risipesc banii pe nimicuri, pe lucruri extravagante, pe îmbrăcăminte costisitoare, adesea de prost gust, pe obiecte inutile sau procurate pe căi nelegale, cu prețuri exorbitante. Banul, contravaloarea unei munci oneste, se duce uneori prea ușor direct în buzunarul cîte unui bișnițar.

„Bunul" părinte care îl va învăța de mic pe copilul lui cu camera plină de jucării, multe în plus, distruse și aruncate la gunoi după prima joacă, „iubitorul" părinte care va zîmbi înțelegător cînd băiatul lui, ajuns adolescent, îi va cere în fiecare zi bani și-i va cheltui fără să dea socoteală, „îngăduitorul" părinte care se face că nu vede cît de tîrziu îi vine flăcăul acasă sau că, uneori, nu vine deloc, peste ani se va arăta contrariat — atunci cînd „bătrînul" nu va mai fi în stare să-i mai dea ceva — văzînd că „dragul odor" nici nu se va mai uita la el.

Iar noi, cei din jur, vom constata că „micul băiat-de-bani-gata", ajuns — cel mai adesea tot cu intervenția părinților — într-un post de răspundere, pus să gospodărească avutul obștii, să conducă o întreprindere sau instituție, se va remarca prin nechibzuința cu care va risipi fondurile statului, cu care va irosi bunurile materiale ale poporului. Sau, nu este exclus să vedem cu cîtă nonșalanță va cheltui personal din banii tuturor ca din buzunarul propriu.

Știm cu toții prea bine că **și calitățile de bun gospodar, de om muncitor, econom și chibzuit se formează din cea mai fragedă vîrstă.**

Și dincolo de zîmbetul cald și duios de părinte, dincolo de dragostea părintească de acum, **trebuie să ne gîndim la finalitatea fiecărui act de educație, la caracterul integru pe care-l formăm de pe acum.**

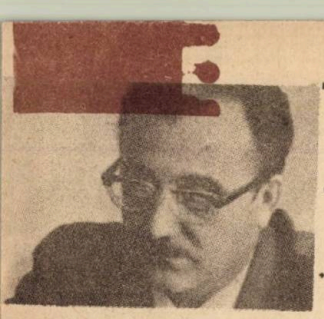

Familia şi viitorul

Prof. univ. GEORGE VĂIDEANU

Toate domeniile educaţiei cunosc un proces de înnoire fiind animate de proiecte cutezătoare şi traversate de dispute sau dileme pasionante. **Există însă în rîndul specialiştilor şi convergenţe şi două dintre acestea îmi stăruie în minte, cînd concep aceste rînduri adresate părinţilor şi formatorilor acestora.**

PRIMA: contribuţia specifică a familiei la educarea copiilor şi a adolescenţilor devine mai importantă în epoca noastră marcată de mutaţii socio-economice şi culturale, de sporirea ponderii situaţiilor complexe, de creşterea rolului tehnicii în dezvoltarea naţiunilor şi în mersul lor spre viitor; această contribuţie specifică ar putea fi rezumată în cîteva cuvinte: **cultivarea echilibrului psihic şi a sentimentului de încredere în sine, dezvoltarea sensibilităţii şi a receptivităţii faţă de trăirile şi trebuinţele semenilor, formarea respectului faţă de valorile care fac convieţuirea şi colaborarea posibile** (sinceritatea, prietenia, modestia, încrederea în dreptate—cu alte cuvinte, încrederea în viaţa construită pe temeiul principiilor eticii şi echităţii socialiste). Plasez intervenţia mea în perspectivă viitorologică, altfel spus, în lumina achiziţiilor **prospectivei educaţiei,** cercetarea care, la noi ca şi în multe alte ţări, s-a impus şi a produs rezultate utile.

Am în vedere faptul că documentele programatice ale partidului nostru subliniază atît unitatea triadei „trecut, prezent, viitor", cît şi ideea că anticiparea serveşte la mai buna rezolvare a problemelor prezentului. Or, dacă familia va deveni mai importantă pentru **formarea unui tineret iubitor de ţară şi deschis faţă de problematica lumii contemporane, cu gîndire cutezătoare şi cu sensibilitate faţă de valori şi de semeni** sîntem îndreptăţiţi să ne punem un număr de întrebări care vor trebui să primească în anii care vin răspunsuri adecvate. **Cînd şi cum învaţă adolescenţii şi tinerii să fie părinţi? Cît de temeinic învaţă ei lucruri esenţiale cum sînt: educaţia nutriţională** (ramură bine constituită a pedagogiei, la care presa noastră se referă adesea), **igiena copilului şi igiena muncii şcolare, economia casnică modernă** (tipuri de bugete, mobilarea locuinţei, îmbrăcămintea, conservarea alimentelor), **calitatea vieţii de familie cu tot ceea ce înseamnă ea** (aniversările, sărbătorile de iarnă, calitatea relaţiilor şi a timpului liber, atmosfera cultural-etică a familiei, respectul pentru profesiunile membrilor familiei)? **Cum se realizează perfecţionarea formaţiei părinţilor astfel încît ei să poată participa din ce în ce mai bine la educarea propriilor copii şi la îmbunătăţirea calităţii vieţii societăţii noastre socialiste? Cum se stimulează şi cum se pune în valoare dialogul dintre generaţii, dintre părinţi şi copii? Ce rol şi-ar putea asuma în viitor radioul şi televiziunea, presa scrisă şi casele de cultură?**

A DOUA IDEE insistent subliniată de specialişti este cea a **rolului decisiv al nivelului cultural-pedagogic al societăţii în asigurarea succesului educaţiei.** Ştim că şcoala este şi va rămîne „factor de cultură şi civilizaţie", că şcoala asigură calificări şi făureşte caractere. Dar, dacă eficienţa internă a proceselor didactice, măsurabilă prin examinări, notări şi concursuri, este condiţionată de calitatea muncii profesorilor, **puterea educaţiei şcolare depinde de calitatea etică a vieţii sociale,** fiind condiţionată din afara sistemului de învăţămînt.

Forţa de înrîurire a codului pedagogic şi etic propagat în şcoală scade atunci cînd în afara şcolii elevii aud şi învaţă „coduri" practicate de către adulţi: părinţi, rude, cunoscuţi. Şi invers, forţa de iradiere a vieţii şcolare sporeşte atunci cînd se selecţionează, se recompensează sau se sancţionează cadre, atunci cînd se promovează valorile autentice, atunci cînd se identifică abateri incompatibile cu morala societăţii noastre (impostura, parazitismul, agresivitatea, minciuna etc.). Şi în lumina acestei idei, a relaţiilor dintre nivelul cultural-pedagogic al societăţii şi eficienţei educaţiei şcolare putem formula unele întrebări. Care este nivelul cultural-pedagogic al educaţiei familiale? Care sînt prejudecăţile şi erorile frecvente şi ce rol joacă improvizaţia sau codurile ad-hoc în influenţarea copiilor? Ce atitudine au părinţii faţă de talentele şi aspiraţiile profesionale ale copiilor? În ce măsură ţin ei seama de faptul că elevii de astăzi vor fi adulţi-tineri în jurul anului 2 000 şi că ei vor avea, oricum, de abordat şi de soluţionat alte categorii de probleme decît cele cu care sîntem noi confruntaţi? Cît timp pot consacra părinţii vieţii de familie şi influenţării propriilor copii şi ce ameliorări vor interveni în viitor?

Toţi copii au dreptul să trăiască în sînul unui cămin liniştit, prosper şi bine organizat, aceasta fiind condiţia de bază a formării lor ca cetăţeni responsabili, ca oameni activi şi echilibraţi, ca oameni de omenie. Împărtăşind dragostea şi grija puse de părinţi în creşterea propriilor copii, le-aş spune mai întîi că ceea ce înfăptuiesc ei reprezintă **o operă**

(Continuare în pag. 180)

În orele istoriei

VIRGIL TEODORESCU

Va fi mereu pe punte, mereu înaripat,
Și n-o să poată nimeni să-i reteze zborul,
Cu pajera asemeni și cocorul:
Zbor suitor, înalt îngîndurat.

Ființa sa e gînd și gîndul fapte,
Înconjurată de-al vegherii cearcăn,
Privirea-i de lumină se încarcă-n
Penumbrele adîncului de noapte.

În orele Istoriei, cînd norii
Umbresc seninul falnicelor creste,
El risipește umbrele funeste
Și limpezește zarea aurorei.

Să-i fie plină viața și fără de pereche,
Și pentru rîvna noastră el să fie
Izvorul nesecat de apă vie.
Mulți ani cu sănătate! — urarea țării, veche.

Îndemn

LORINCZ JOSZEF

Laureat al Festivalului național „Cîntarea României"

În harta palmei deprinde-te-a cunoaște,
Să-ți lumineze fruntea mereu al vieții soare!
Al prospețimii freamăt cînd ziua-n zori se naște
Să-ți toarne-n braț tărie și-n suflet desfătare.

Cînd vei începe-un lucru, să-l duci la-ndeplinire
Cum nimeni altu-n lume nu l-ar face!
Cuvîntul tău să fie a faptei strălucire,
Cu un veșmînt de aur ogorul să se-mbrace.

Sudoarea ta să ude cu patimă țărîna
Ca de pe-această hartă din palma hărniciei
Înalt să crească grîu' și să ajungă pînă
La inimă, zvonindu-ți un cînt al omeniei.

Recunoştinţă

FRANZ-JOHANNES BULHARDT

Ne-naripezi gîndirea spre piscuri de lumină,
Aprinzi în noi speranțe. Un sens îi dai simțirii.
A păcii ți-e credința și verbul tău alină
Atîtea griji săpate-n obrazul omenirii.

Tu ne înveți mai bine cum să trăim în lume,
vorbind aceeași limbă a muncii și-a frăției.
Cînd spunem: Ceaușescu, rostim al Păcii nume
și el ne e simbolul cel viu al omeniei.

De-aceea, către evul de pace-ntre popoare,
urmîndu-te pe tine, pe-o cale neîntoarsă,
din inimile-ncinse ca focul din cuptoare
Recunoștina noastră fierbinte se revarsă!

(Versiunea românească, de VICTOR TULBURE)

Dacă, unanim, sîntem de acord că ştiinţa are un rol hotărîtor în dezvoltarea producţiei, trebuie să acceptăm şi rolul ei în celelalte compartimente ale vieţii sociale. Să situăm toate activităţile, inclusiv pe cele educative, pe o bază ştiinţifică, conceptuală, care să ne dea prilejul unui limbaj şi dialog comun.

Între factorii educativi, familia ocupă — şi nu numai cronologic — un loc principal. „Cei şapte ani de-acasă" reprezintă ascendentul familiei asupra societăţii — convingerile, deprinderile, exemplele din familie se extind asupra tuturor formelor de viaţă, slujesc sau dăunează societăţii, înfrumuseţează sau urîţesc mediul social. De multe ori părinţii nu-şi dau seama de însemnătatea comportării lor în faţa copiilor.

Familia — celula-model a noilor relaţii sociale

Conf. univ. dr. M. MARIA

În realizarea rolului formativ al familiei, o însemnătate mare deţin raporturile sociale dintre sexe. Gorki spunea că **nivelul de cultură este determinat de atitudinea faţă de femeie.** Într-adevăr, atitudinea faţă de femeie, în ansamblul relaţiilor sociale, demonstrează măsura în care societatea respectivă are în vedere rezolvarea problemei fundamentale a egalităţii între oameni. Atitudinea faţă de femeie nu reprezintă altceva decît o parte componentă a atitudinii generale faţă de om, a concepţiei despre egalitate şi echitate. Societatea socialistă manifestă faţă de femeie, faţă de drepturile şi situaţia ei socială, aceeaşi atitudine democratică, ca şi în toate celelalte probleme de existenţă ale omului. Astfel, drepturile juridice, economice, politice, egalitatea femeii cu bărbatul în problemele fundamentale legate de repartiţie, de participarea la viaţa politică etc., aspectele juridice privitoare la egalitatea soţiei şi soţului în

familie, la drepturile și obligațiile egale ale părinților în legătură cu educația copiilor, toate acestea demonstrează atitudinea fundamental democratică a societății socialiste față de populația țării noastre—bărbați și femei.

O analiză mai adîncă a relațiilor concrete, însă, ne va arăta că mai există încă manifestări retrograde în cadrul unor familii, în atitudinea unor bărbați, ca și a unor femei. Dacă mentalitatea generală, în servicii, în colective, este destul de mult schimbată în bine — în sensul că mulți bărbați nu mai consideră jenant să lucreze la rînd cu femeile sau, uneori, în subordinea lor—dacă majoritatea femeilor se respectă, se manifestă ca oameni liberi, independenți și demni, **există încă în unele familii aspecte care vorbesc despre rămășițe serioase de inegalitate în atitudinea concretă, atît a bărbaților cît și a femeilor, de subordonare a femeii față de bărbat, de menținere a femeii încă în situația de servilism, în situația de inicultură, practic de îndepărtarea ei de la viața publică sau participarea ei la viața socială.**

Problema nu ar părea, poate, prea gravă, dacă mentalitatea înapoiată ar fi numai un apanaj al bărbatului. Grav este însă că **educația femeii nu a atins încă nivelul necesar în această privință, nu s-a creat încă deprinderea la nivel de masă, ca femeile să exercite funcții sociale importante sau, acasă, să pretindă bărbatului și copiilor executarea unor activități în gospodărie, împărțind în mod egal munca.** De asemenea, **multe femei nu simt încă nevoia să desfășoare o activitate personală mai susținută în planul intelectual, cultural,** multe din ele se complac să fie angrenate în treburi mărunte, gospodărești, decît în cele social-culturale, obștești. Și doar este verificat faptul că femeile, odată angajate cu **convingere** într-o activitate, o execută cu deosebită conștiinciozitate.

Problema femeii, ca parte integrantă a problemei democrației, se poate rezolva total, în condițiile în care fiecare om — femeie sau bărbat — vor avea drept trăsătură a personalității lor spiritul de echitate și egalitate.

Desene de ALEXANDRA POPESCU

În această problemă, nu este suficientă rezolvarea condițiilor materiale, nu sînt suficiente nici chiar rezolvările în privința mentalității celor ce au fost privilegiați. Închiderea problemei, lichidarea ei definitivă depinde de lichidarea mentalității de subordonat a celui ce a suferit de aceasta. Am citit într-un ziar un anunț cu privire la o „inițiativă lăudabilă" a unei învățătoare dintr-o localitate din Moldova, care a constituit acolo o „școală a mireselor" — un curs în cadrul căruia fetele candidate la măritat învață să coasă, să gătească și să calce rufe. Este o inițiativă bună, dar nu este suficient. Toți factorii implicați în marele proces colectiv trebuie să conlucreze; să-i învețe deopotrivă pe băieți și pe fete respectul reciproc, ca egali în toate situațiile vieții, să le formeze deprinderi în acest sens, să-i învețe să devină părinți culți și democrați. Atitudinea față de femeie reprezintă unul din aspectele tipice de **rămînere în urmă a conștiinței față de existență. Mentalitățile învechite sînt, net, rămîneri în urmă față de condiția socială pe care i-o asigură femeii societatea socialistă.** Dar, ca și în alte probleme ale democrației socialiste, rezolvările fundamentale, cu toată valoarea lor majoră pentru viața omului, au nevoie de o manifestare permanentă a atitudinii de respect și egalitate, care să asigure armonia vieții zilnice a familiilor, a colectivelor, și care să contribuie la eliminarea treptată din mentalitatea femeii, a conștiinței de **subordonată.**

Aș mai da un exemplu: citim destul de frecvent despre semifabricate, care au sporit mult, *atît cantitativ cît și calitativ, în țara noastră.* Dar citim așa; **un nou sortiment de semifabricate în ajutorul femeii.** *Este greu de presupus că produsul respectiv ar urma să fie consumat numai de femei,* dar **ideea că numai femeia trebuie să gătească a rămas chiar și la persoanele care au, în general, o atitudine modernă și civilizată.** *Sigur că pot rămîne situații în care femeia, în împărțirea treburilor gospodărești, să prefere să gătească mîncarea, dar asta o să însemne altceva decît să consacri treburile casnice ca sarcină strict feminină.* **Atitudinea soțului în familie are o valoare inestimabilă în educația copiilor, cu privire la egalitatea între femei și bărbați.** *Un tată dominant, un soț brutal, va produce, în orice caz, din copiii lui, aceeași specie de soți și tați, chiar dacă de mama lor le-a fost milă, pentru că vor observa că forța fizică bărbătească poate fi folosită și la obținerea unor lucruri pe care mintea și respectul — cred ei, greșit — nu le pot asigura.*

Relația de reciprocitate între oameni, respectiv și între bărbați și femei, se bazează pe respect reciproc, pe altruism, pe cultură, pe nevoia reciprocă de servitute. Natura omului este astfel constituită,

încît el se simte obligat față de celălalt, atît prin binele ce i-l face, cît și prin acela de care beneficiază. *În condițiile moderne, cînd se accentuează contradicția dintre socializarea tot mai înaltă a producției și activitatea tot mai izolată a omului prin perfecționarea mașinilor și eliminarea forței de muncă manuală,* familia rămîne celula de bază a societății, *în care oamenii trebuie să desfășoare o viață de adîncă comunitate, în care relațiile reciproce trebuie să fie cultivate, tocmai pentru a evita izolarea omului, însingurarea lui.* Familia trebuie să-și aducă o contribuție substanțială la perfecționarea relațiilor între oameni, la înfrumusețarea vieții sociale. *Un plus de gentilețe, de solicitudine, de politețe — care nu costă nimic, pe nimeni, dar care face atît de multă plăcere oricui i se adresează — dorința și nevoia de a aduce și bucurii celor din jur, tovarășilor de muncă, soției, copiilor, părinților, prietenilor, vecinilor, pot face din societatea noastră o societate ideală, care va da istoriei, omenirii, un model de om și de colectivitate vrednic de urmat.*

Exemplul părinților, moralitatea funcției de profesor, exemplul personal al oricărei persoane mature, în fața tinerilor, are o importanță majoră. *Jean Jaurès spunea:* „*Nu-i învești pe alții ceea ce vrei, nu-i învești ceea ce știi, îi învești ceea ce ești*". Exemplul determină fapte de viață și de conștiință.

Pentru educator, educația este, înainte de toate, autoeducație. Nu poți fi un bun educator, dacă nu ești un permanent bun elev. *Prin aceleași trăsături psihice și comportamentale poți primi și transmite cunoștințele și convingerile.*

Știind că ritmul epocii face ca atît școala cît și familia să nu poată naviga bine în avalanșa de informație, marcînd carențe mai mult sau mai puțin importante, este necesar să se acorde o atenție tot mai mare educației permanante.

Între metodele acesteia, un loc important ar trebui acordat unor „Școli ale părinților", „Școli ale femeilor", „Școli ale soților", „Școala profesorilor" etc. etc. Cu metode cultural-pedagogice specifice, cu oameni culți și interesați de bunul mers al relațiilor social-umane, pot fi aduse în fața diferitelor categorii de educatori problemele formării tinerilor, educării viitorilor educatori.

Atenția ce se acordă familiei în societatea noastră trebuie transformată tot mai mult în fapte de viață, în amănunte ale vieții zilnice, ale relațiilor de orice fel. Acestea se vor converti în eficiență multilaterală, *în* disciplină socială, *în* responsabilitate în muncă și în viață, în spirit etic, în echitate.

Nimic nu trebuie precupețit pentru îmbunătățirea muncii educative, pentru a determina o societate cu oameni demni, care se respectă reciproc, cu relații frumoase între generații, cu tineri civilizați, politicoși, recunoscători, cu bătrîni minunați, senini, înțelepți, care să facă loc tinerilor cu generozitate în toate domeniile sociale, ajutîndu-i, cu înțelepciunea lor, să ducă mai departe lupta pentru progresul continuu al poporului nostru, pentru *o viață din ce în ce mai înfloritoare a oamenilor, pentru lichidarea definitivă a sloganului „homo homini lupus".*

Știați că...

...în prima zi, epiderma negrilor nou-născuți are culoarea gri-deschis și că, după 2-3 zile, ea devine brun-gălbuie? Abia dintr-a șasea săptămînă pielea lor începe a se închide la culoare devenind, cu încetul, neagră.

...după ce am fumat cîteva țigări, pulsul nostru crește de la 60 la 90-120 bătăi pe minut?

...în Suedia, doi frați gemeni și-au sărbătorit, recent, cea de-a 110-a aniversare? Amîndoi sînt perfect sănătoși, așa cum au fost toată viața, pînă acum. De remarcat însă că, nici unul dintre ei nu a consumat alcool, nu a băut cafea și nu a fumat. Atenție, deci, la condițiile... longevității!

...reumatismul s-a manifestat din cele mai vechi timpuri? Arheologii au descoperit, de curînd, la scheletul unui dinozaur ce a trăit acum aproape 1 milion de ani, o vertebră dorsală ce prezenta numeroase semne de osteoartrită (formă reumatismală). Este cunoscută, de asemenea, mumia unui oarecare NEFERMAT, datînd de peste 10.000 de ani, la care au fost descoperite semne de spondiloză.

...populația globului ajunsese în 1960 la aproape 3 miliarde de locuitori și că, anul acesta, ea a depășit cifra de 4,5 miliarde de oameni? În anul 2 000 populația Terrei va atinge 6,1 miliarde de persoane, iar în anul 2110, 10,5 miliarde, adică, cu 1,4 miliarde mai puțin decît se prevăzuse cu 20 de ani în urmă — așa după cum arată ultimul raport al Fondului Națiunilor Unite pentru activități în problemele populației

...scheletul omului reprezintă a cincea parte din greutatea corpului și cuprinde 208 oase? Oasele capului sînt în număr de 14, dintre care unul singur este mobil: maxilarul inferior.

Umor

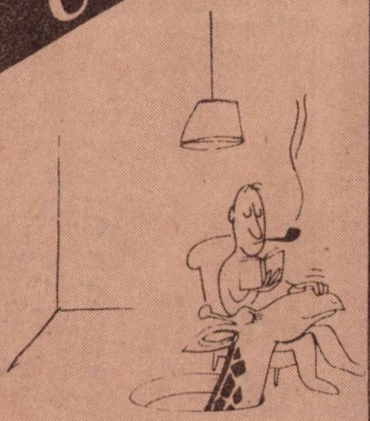

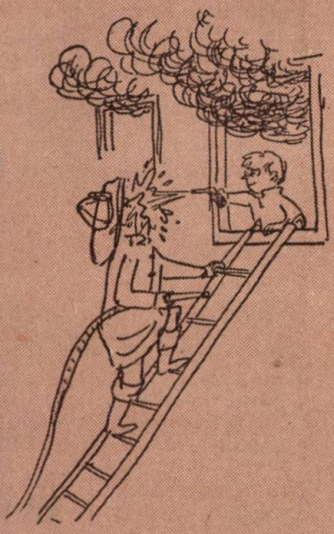

Fără cuvinte

Fără cuvinte

Fără cuvinte

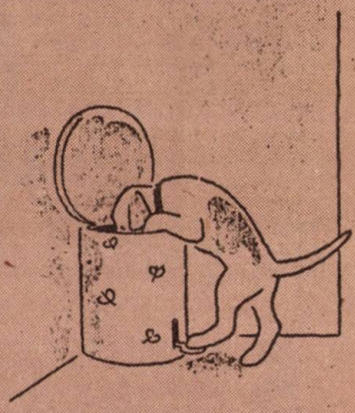

Fără cuvinte

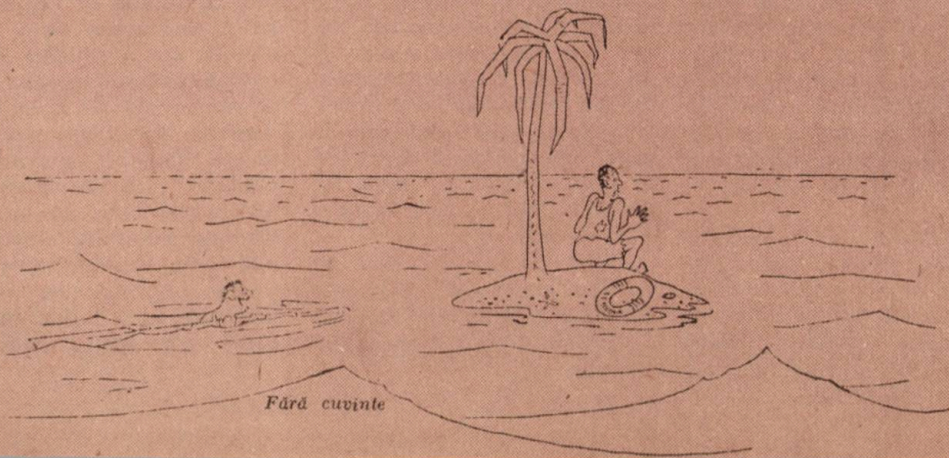

Fără cuvinte

COMUNICAREA INTRAFAMILIALĂ — condiție a dezvoltării psihice a copilului

Conf. dr. IOAN NICOLA

Cercetările întreprinse în ultimul timp au scos la iveală o serie întreagă de date despre acest univers microsocial care este familia. În mod firesc, o parte din aceste cercetări se concentrează asupra valențelor educative ale familiei, acreditîndu-se ideea că rolul acesteia în dezvoltarea psihosomatică a copilului este hotărîtoare — punctul de plecare al traiectoriei personalității viitorului adult aflîndu-se aici. Circumscrierea și explicarea acestor valențe nu este posibilă fără cunoașterea particularităților mediului familial. La acest nivel, interacționează fenomene calitativ deosebite, biologice, sociale, psihologice etc. Ca atare, rolul educativ al mediului familial, spre deosebire de structurile extrafamiliale, are și un fundament biologic, care îi conferă un specific aparte nu numai prin propriile sale manifestări ci și prin consecințele ce se prelungesc în celelalte nivele: psihologic, social, juridic, economic. Pentru a înțelege unele manifestări, cu implicații educative, trebuie să pătrundem pînă în zonele cele mai profunde ale microuniversului familial. Dacă unul observator din exterior îi sînt limitate căile de acces, rămîne în seama părinților înșiși să-și îndrepte privirile spre ceea ce se întîmplă în cadrul familiei și să încerce explicarea unora din atitudinile și reacțiile copiilor lor. Cunoașterea și înțelegerea de către părinți a fenomenelor pe care le implică mediul familial reprezintă una din căile pregătirii lor ca educatori.

SE RECUNOAȘTE că din punct de vedere psihosocical mediul familial include cea mai diversificată rețea de relații interpersonale, aici funcționînd relații între ființe aparținînd unor generații diferite, unor sexe diferite, între ființe cu o bogată experiență socială și altele lipsite sau cu o experiență mai redusă, relații ce se constituie, concomitent, atît pe axa verticală, cît și pe cea orizontală.

Indiferent de forma pe care o îmbracă aceste relații interpersonale din interiorul familiei, ele sînt, din punct de vedere al conținutului psihologic, **relații de comunicare sau canale de transmitere a mesajelor.** Nu există relație interpersonală, indiferent de locul unde se constituie, prin care să nu se transmită ceva între cei doi poli ai relației. **În ce constau aceste mesaje și cum se transmit ele,** iată probleme care trebuie să ne preocupe în calitatea noastră de părinți. Vorbind despre ele, trebuie să precizăm că aceste mesaje pot fi împărțite în două categorii: **semantice** (verbalizabile) și **ectosemantice** (neverbalizabile).

Dacă în privința celor semantice preocupările părinților se îndreaptă în direcția limbajului folosit în relațiile cu copiii, situația este mult mai delicată în ceea ce privește mesajele ectosemantice. Acestea se exprimă prin anumite gesturi, dispoziții și alte stări afective. **Chiar și în momentele în care nu vorbim cu copilul nostru îi comunicăm ceva, îi declanșăm sau îi inhibăm o anumită dorință sau reacție.** O stare permanentă de încordare și tensiune își va lăsa amprenta asupra devenirii personalității copilului, prin instalarea treptată a unei stări de anxietate ale cărei consecințe le observăm mai tîrziu. Instabilitatea emoțională, agresivitatea reacțională, închiderea în sine sînt doar unele din aceste consecințe.

MESAJELE SEMANTICE exprimate cu ajutorul limbajului sînt mijloacele principale pentru familiarizarea copilului cu valorile culturii. Din această perspectivă familia mijlocește relațiile dintre copil și mediul social. Memoria societății, condensată în valorile culturale, devine transmisibilă cu ajutorul acestor mesaje, părinții fiind cei care imprimă o anumită finalitate mesajelor respective. Efectul depinde nu numai de conținutul propriuzis al acestora, ci și de modul în care sînt transmise. Mesajele semantice sînt însoțite întotdeauna de cele ectosemantice. O anumită intonație, timbrul vocii chiar, unele expresii mimice pot amplifica sau diminua efectul educativ al celor comunicate. Nu-i suficient deci să ne preocupe numai de **ce** transmitem copiilor, ci și de **cum** facem acest lucru. Neomogenitatea nivelului cultural al familiilor și, implicit, deosebirile în privința conținutului mesajelor, nu justifică prin ele însele atitudinile discordante pe care le întîlnim în tonalitatea comunicării, în mijloacele ectosemantice folosite. Defecte ale acestei tonalități se întîlnesc în multe familii. Care ar fi cauzele? Originea multora dintre ele trebuie căutată în **substratul afectiv al atitudinii părinților față de copii,** în **sentimentul maternității și paternității ce funcționează la acest nivel.** Diferitele nuanțe pe care le îmbracă așa-zisa „acceptare sau respingere afectivă" a copilului de către părinți se vor exprima și în tonalitatea comunicațională adoptată. Nu întotdeauna ne putem da seama de acest fapt. Mai mult, oricît am încerca să mascăm prin conținutul mesajelor sau prin tonalitatea folosită anumite atitudini, nu vom reuși. **Se recepționează nu ceea ce intenționăm în mod artificial să transmitem, ci semnificații mult mai profunde, de multe ori de sens contrar.**

În relațiile comunicaționale părinți—copii, orice încercare de artificializare este sortită eșecului. Mesajele ectosemantice de sine stătătoare sau în corelație cu cele semantice sînt o expresie nemijlocită a celor mai profunde impulsuri și motivații ale personalității părinților. **Nu putem gîndi una și trăi alta, un anumit gînd declanșînd, inevitabil, o trăire corespunzătoare.** Comunicarea fiind totală nu se realizează pe felii, **sensul gîndului este recepționat concomitent cu „semnificația" trăirii.**

Dacă la origine cele două aspecte sînt indisolubile, sub nici o formă nu le putem disocia în procesul comunicării. Orice disociere va avea un ecou nefavorabil pe planul personalității copilului.

Cunoscînd asemenea fenomene și străduindu-ne să procedăm în consecință, răspundem unor deziderate pedagogice ale educației în familie.

Știați că...

...în localitatea Wehlau din U.R.S.S., pe șoseaua ce străbate zona Sentler-Krug, poate fi admirat un tei uriaș în vîrstă de aproape 800 de ani, cu o circumferință de peste 8 metri? Arborele e denumit „Copacul celor 7 frați", fiind alcătuit din 7 trunchiuri. Ramurile se desfac abia de la înălțimea de 4 m.

...la 14 mai 1839, în Grădina Socola (Iași) a fost inaugurată prima expoziție românească? A fost organizată de Gh. Asachi cu sprijinul botanistului Edel și a medicilor Ciliac și Zota.

...suma tuturor cifrelor numerelor întregi, cuprinse între zero și un miliard, este egală cu 40.500.000..001?

...în comerțul mondial, locul unu revine petrolului, iar cafeaua se situează pe locul trei, fiindcă... i-a luat-o înainte cuprul?

...locuitorii din Mecca au fost primii consumatori de cafea (1511)? Marsiliezii au savurat aroma și gustul cafelei abia în 1679, iar parizienii după un deceniu: 1689.

...vinurile de Miniș (jud. Arad) sînt cunoscute și apreciate în Europa încă din secolul al XVIII-lea? La un concurs internațional de la Londra, vinul roșu de Miniș a fost declarat „regele-vinurilor". Pînă acum, acest vin a obținut 66 de medalii, dintre care 44 de aur.

...la 80 la sută din omenire, nasul nu e chiar în mijlocul feței, ci mai spre dreapta?

...trei ore de muncă intelectuală obosesc organismul cît zece ore de muncă fizică grea?

...trilul privighetorii poate fi auzit pînă la distanța de doi km?

...în 70 de ani de viață, omul consumă, în medie, 58.000 kg. alimente?

...la 85 la sută din oameni mîinile sînt inegale, ca lungime?

...un om în greutate de 68 kg., dacă ar fi trecut în stare fluidă, ar conține aceleași substanțe și materiale care se pot obține din 1 200 de ouă? Acestea ar fi: 98 m.c. gaze, fierul necesar fabricării a 7 cuie mari, cărbunele folosit la confecționarea a 65 creioane, fosforul întrebuințat la 8.200 bețe de chibrit, 80 gr. sare, 59 buc. de zahăr cubic și 48 l de apă.

...biblioteca din Sorbona (Franța) a introdus sistemul împrumutului de cărți la domiciliu, încă din anul 1322?

...în 1827, la Paris, românul Petre Poenaru a brevetat inventrea stiloului?

...în aprilie 1857 orașul București a introdus lămpile cu petrol în iluminatul public, ceea ce a constituit **o premieră pe plan mondial?**

Culese de I. CIUTU

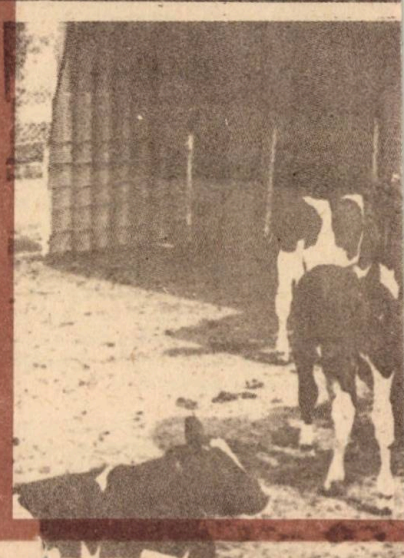

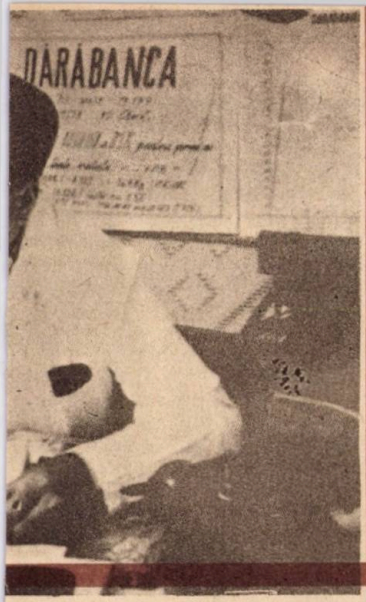

Dulbanu

după şase decenii de existenţă şi 30 de ani de mari realizări

SILVIA DIMA

● Andrei Gaburǎ — cel mai bun şef de fermă ● Rezultate determinate de pasiunea muncii şi dragostea de animale ● Ce înseamnă stabilitatea în profesie ● Dărăbanca — vacă „recordistă" — a dat, în şase ani, 71.437 l. de lapte ● ...şi Emana a înţeles

Au trecut, aşadar, şase decenii de existenţă a fermei Dulbanu, situată în Sud—Estul judeţului Buzău, în hotar cu Bărăganul, 60 de ani de muncă şi febrile zile de căutări pentru găsirea celor mai bune metode de lucru, necesare formării colectivului şi dezvoltării fermei.

Perioada de referinţă ce marchează activitatea fermei o reprezintă ultimii 25—30 de ani — timp în care harnicul colectiv a răspuns sarcinilor trasate de partid, îndrumărilor date de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, cu privire la dezvoltarea zootehniei şi încadrarea ei în realitatea noii revoluţii agrare. Acest fapt s-a concretizat în multe din cercetările întreprinse în domeniul creşterii animalelor — ferma profilîndu-se în ultimii 15 ani pe creşterea vacilor de lapte.

Semnificativ şi caracteristic, în acelaşi timp, pentru colectivul de aici, de la Dulbanu, este pasiunea pusă în munca de creştere şi exploatare a animalelor, pe de o parte, şi rezultatele deosebite obţinute, pe de alta — unele realizări fiind de-a dreptul excepţionale. Printre acestea, la loc de frunte trebuie notat cazul vacii Dărăbanca, în vîrstă de 12 ani, care a dat 12 viţei, fiind **recordmenă absolută a R.S.R. pentru producţia de lapte** — în ultimii 6 ani, de exemplu, ea a dat **o cantitate de 71. 437 litri lapte...** Şi cazuri asemănătoare sînt multe la Dulbanu.

Rezultatele bune obţinute — şi care i-au creat faima pe ţară — se datoresc activităţii neobosite a muncitorilor şi specialiştilor, care ştiu ce înseamnă organizarea şi respectarea riguroasă a tehnologiilor de creştere a animalelor, cunosc importanţa asigurării bazei furajere, ca şi pe aceea a aplicării stricte

a normelor sanitar-veterinare. Şi care, în plus, mai ştiu că **toate acestea, respectate şi atent urmărite în aplicarea lor, pot deveni eficiente numai dacă sînt perfect grefate pe dragostea pentru meseria de zootehnist.**

Ca urmare a activităţii laborioase care se desfăşoară la ferma Dulbanu, ca şi a rezultatelor obţinute în întărirea şi dezvoltarea cercetării ştiinţifice, pe drumul coordonatelor înfăptuirii revoluţiei agrare, în anul 1981 **ferma a devenit Staţiune de cercetare şi producţie în domeniul creşterii bovinelor.** Şi astfel, colectivul fermei a trecut la îndeplinirea cu succes a sarcinilor ce se desprind din cuvîntarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu, ţinută la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. cu cadrele din învăţămînt şi cercetare agricolă.

● Secretul reuşitei: dragostea de muncă şi de animale

Pentru a afla secretul succeselor obţinute de acest colectiv, am ţinut să stau de vorbă cu şeful fermei, **Andrei Gabură.** Mi-a fost însă greu să-l găsesc, fiind în plină şi continuă activitate, alături de ceilalţi muncitori, în acţiunea de strîngerea furajelor şi conservarea lor în cămara fermei, întreţinerea celorlalte culturi: sfecla furajeră şi porumbul pentru masă verde etc.

În aşteptarea lui mi-a ţinut tovărăşie un muncitor cu o semnificativă vechime pe acelaşi loc de muncă: Stan I. Gaboră — mulgător fruntaş pe ţară — aflat de 34 de ani în serviciul fermei. Mi-a vorbit despre dragostea lui pentru meseria aleasă, despre felul în care îngrijeşte vitele, pe „Dărăbanca", „Emana", „Florida", „Gambeta", „Damaschina" etc. toate „recordiste". În cei 34 de ani de cînd lucrează în sectorul zootehnic al fermei de la Dulbanu, Stan a obţinut rezultate deosebite, dar nu oricum, ci „muncind cu răbdare şi dragoste pentru animal" şi „cu dorinţa de a face o treabă de nădejde". Dragostea pentru profesiunea lui l-a legat de sat, ca şi de animale, şi nu le-a mai putut părăsi. Acum chiar, stînd de vorbă cu mine, ochii îi sînt îndreptaţi spre recordista Dărăbanca, care abia îşi mai poartă ugerul şi pîntecele: în curînd urmînd a fi din nou „mamă"; o mîngîie apoi pe Emana, care la două mulsuri dă aproximativ 64 litri de lapte. Stan priveşte animalul cu ochii omului mulţumit de realizările obţinute, dar şi cu aceia de părinte iubitor, de om îndrăgostit de meseria lui. Ne spune că, la început, atunci cînd a venit aici, avea numai 12 ani şi tare îi mai plăcea să mîngîie animalele, să „stea de vorbă cu ele". La păşune le striga des numele, pentru că voia ca şi ele să-i cunoască vocea. Şi aşa, anii au trecut, a căpătat experienţă, a devenit mulgător. Acum avea alte răspunderi faţă de animalul luat în primire, trebuia să-i formeze multe obiceiuri, „ca să dea lapte mult". Şi atunci a început o adevărată acţiune de observaţii: să-i cunoască obiceiurile, metehnele, să vadă cîtă apă bea, cum stă la muls etc. Ca urmare a concluziilor la care a ajuns şi-a întocmit „un plan riguros de furajare şi de muls, la ore fixe". Acelaşi program l-au aplicat şi colegii lui — aproape toţi cu mare vechime în meseria de zootehnist şi pe acelaşi loc de muncă. „Rezultate bune nu poţi obţine, însă, dacă nu iubeşti animalele, într-o meserie ca asta, ce nu este deloc uşoară". El şi-o iubeşte. Se vede după cum vorbeşte vitelor, după cum le priveşte...

Dialogul cu Stan s-a încheiat aici. Venise ora de începere a mulsului, ce nu putea suferi nici cea mai mică amînare. Se *adresă* deci Emanei cu o voce caldă „sfătuind-o" să se pregătească „de treabă". Eram extrem de curioasă să văd reacţia vitei. Şi am rămas, pur şi simplu uluită. **Emana a luat poziţia de muls şi aşteptă...** Acesta era rezultatul muncii depuse „cu dragoste de meserie, cu dragoste de animal"...

● Şi Nicolae Dragomir are 30 de ani de muncă în fermă

L-am lăsat să mulgă în linişte şi mi-am găsit un alt interlocutor în persoana lui Nicolae Dragomir.

Lucrează şi el aici de 30 de ani. Cînd s-a angajat avea doar 14 ani. În urmă, acasă, lăsase alţi 10 fraţi. A fost, la început, simplu îngrijitor de animale. Cu timpul, însă, a învăţat şi s-a calificat, fiind acum operator — însămînţător, asigurînd „pensionarelor" o natalitate de aproape sută la sută. Are rezultate bune şi în educaţia celor trei copii — fata, cea mai mare dintre ei, este învăţătoare şi băiatul elev la Liceul militar din Buzău, iar prîslea în clasa a IV-a, la Şcoala generală din Dulbanu.

Din acest harnic colectiv de zootehnişti, amintim şi pe Aurica Velican-Gaburâ, tehniciană, care cu 13 ani în urmă a venit la Dulbanu să-şi facă practica, fiind, pe atunci, elevă la Liceul agricol din Rm. Sărat. După absolvire a fost repartizată aici, la fermă, şi a rămas în Dulbanu, devenind o apreciată specialistă, iubită şi stimată de tovarăşii ei de muncă pentru conştiinciozitatea şi hărnicia ei. Are o dorinţă: unul din cei doi copii — are un băiat în clasa a V-a şi o fetiţă la grădiniţă — să-i urmeze meseria.

● „Mama viţeilor"

La creşa de viţei, Irine Gaboră — numită adeseori şi „mama viţeilor" — hrăneşte de zor pe cei nou-născuţi ca şi pe cei mai vîrstnici. Dar aici nu contează zilele, biberonul trebuie să fie plin, că „toţi sug... de ţi-e mai mare dragul"!...

În ferma staţiunii, aproape tot colectivul este neschimbat de două şi chiar mai multe decenii. Iată, de pildă, Constantin Furtună — şi el mulgător — e aici de 19 ani; Ion Neagu — mulgător fruntaş, de 18 ani; Gheorghe Macovei, muncitor zootehnist, 28 de ani; Ion Gh. Boieru, muncitor, de 34 de ani, Dan Nicolae, mulgător şi îngrijitor la maternitate şi lista — ar putea fi completată cu cel puţin alţi 20 de fruntaşi care, din pasiune pentru profesia de zootehnist, au rămas în meseria aleasă, pe care o practică cu competenţă şi dăruire. Cinste lor!

● O viaţă de om ca zootehnist

Marele exemplu, în acest sens, l-a dat însuşi **Andrei Gaburâ.**

Acum 45 de ani, cînd s-a angajat la fermă, Andrei Gaburǎ era un tînăr cu pasiune pentru muncă, cu multă inițiativă, conștiincios, cinstit, corect. Erau, atunci, aici, cu toții tineri, copii, și învățau unul de la altul. Pentru priceperea și conștiinciozitatea lui a fost trimis la școala da normatori — planificatori și s-a calificat tehnician. Cînd, cu 22 de ani în urmă, a fost ales la conducerea fermei a dovedit competență, înțelegere și dragostea de oameni, deoarece s-a ridicat din mijlocul lor și a rămas alături de ei, pentru că le cunoaște munca și nevoile. Și oamenii l-au ajutat, fiind mereu alături de el. Au format, cu toții, conducător și conduși, un colectiv sudat, o adevărată familie.

În timpul dialogului meu cu **șeful fermei, Andrei Gaburǎ,** am constatat și cît este de modest. Nu vrea să vorbească despre el. Evită să spună prin cîte a trecut, ce greutăți a întîmpinat și învins pentru a obține rezultatele datorită cărora ferma a devenit cu timpul stațiune de cercetare. Dar, cu mîndrie îndreptățită, ne spune că **„realizările se datoresc oamenilor, colectivului de muncitori și tehnicieni, pasiunii lor pentru zootehnie, dăruirii și, mai ales, unității lor în muncă.** Colectivul — continuă el — este unit, fiecare muncitor, fiecare tehnician participă la conducerea procesului de producție, fiecare își organizează temeinic munca și își realizează planul. **Cei tineri învață de la vîrstnici să fie buni crescători și îngrijitori de animale, să obțină o bună calificare în meseria de zootehnist".** Ceea ce nu uită să ne spună este că se pregătește să predea ștafeta ing. Cornel Rarinca — și el fiind un „entuziast cu dragoste de animale. Și aceasta este foarte important".

Pentru competența și preocupările profesionale de care a dat dovadă în muncă, Andrei Gaburǎ a fost trimis să se documenteze în problema ierbicidelor și peste hotare, în Canada și în Statele Unite — la "Indiana Pales". Cunoștințele căpătate au fost folosite în dezvoltarea activității fermei și formarea noilor tehnicieni. Dar, dacă dezvoltarea fermei constitue pentru el principala preocupare, Andrei Gaburǎ nu-și neglijează nici mica sa gospodărie, în care, în puținul timp liber ce-i rămîne, se ocupă — tot ca zootehnist — de îngrijirea și creșterea iepurilor de casă (contractați cu statul), a nutriilor, a bibilicilor și a rațelor. Andrei Gaburǎ se dovedește, așadar, un excelent gospodar, nu numai la conducerea fermei, ci și în propria-i gospodărie. Ca și ceilalți zootehniști de aici, nu și-a neglijat nici familia. Cei doi copii ai săi, profesori de matematică, au la rîndul copii, iar nepoții își iubesc bunicul. Dar, au și de ce!

Distincții pentru rezultatele obținute în muncă

Pentru a completa imaginea despre pasiunea pentru muncă a harnicului colectiv de la ferma Dulbanu — în frunte cu Andrei Gaburǎ, secretarul organizației de partid pe fermă, membru al comitetului județean de partid și președinte al Comitetului științific pe stațiune — amintim aici distincțiile obținute: Medalia jubiliară „Cinci ani fruntaș în producție" pentru munca desfășurată între anii 1963—1976; Medalia muncii și Ordinul muncii clasa a III-a în anul 1968; Medalia „50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român"; Medalia „25 de ani de la proclamarea Republicii Socialiste România"; Medalia „30 de ani de la eliberarea României", Ordinul muncii clasa a III-a, în 1974.

În 1978 ferma Dulbanu ocupa locul I pe țară în întrecerea dintre fermele zootehnice, iar tehnicianul ANDREI GABURĂ era **declarat cel mai bun șef de fermă.**

La 23 August 1979, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îi înmînează șefului fermei Dulbanu, Andrei Gaburǎ, Ordinul muncii clasa a II-a.

În anul 1981, pentru frumoasele rezultate obținute în producție, ferma este declarată stațiune de cercetări zootehnice. Toate acestea sînt fapte și rezultate ale faptelor ce au încununat eforturile unui colectiv angrenat temeinic pe drumul puternicilor realități socialiste ale țării, fapte ce cinstesc oameni și unitate, ca urmare a transformării pe care ei înșiși au trăit-o și o trăiesc, dominați de spiritul viu, responsabil, al omului nou.

Știați că...

...prima călătorie în jurul lumii, precis datată, a fost făcută de navigatorul portughez Magelan, la 10 august 1519? El a plecat din Sevilla cu 5 corăbii pentru a căuta un nou drum spre Insulele Moluce, pentru a aduce de acolo mirodenii. La 21 octombrie 1520, Magellan a descoperit extremitatea sudică a continentului american — strîmtoarea care desparte Oceanul Atlantic de așa numita Mare a Sudului (Oceanul Pacific). Trecînd de marginile lumii cunoscute, echipajul a străbătut pentru prima oară „misteriosul ocean", poposind în diferite insule ale acestei imensități de ape. La 27 aprilie, Magelan a fost omorît pe insulele Filipine. Restul echipajului a continuat călătoria, ajungînd la Sevilla după multe peripeții. În felul acesta, fără să vrea și fără să știe, făcuse primul înconjur al pămîntului.

...în urma unor recente descoperiri efectuate în Etiopia (Cornul Africii) de un grup de cercetători de la Universitatea din California, s-a ajuns la concluzia că strămoșii omului (descoperiți aici) au apărut acum patru milioane de ani? Deci, cu 400.000 de ani mai devreme decît o acceptaseră specialiștii, pînă acum.

...România a fost prima țară de pe Terra care a realizat o producție industrială de țiței? În 1857, industria petrolieră românească a prelucrat 275 tone de țiței. În 1860 s-au pus bazele industriei petroliere și în S.U.A.

...sînt mai mulți ochi negri la femei decît la bărbați?

...la construcția primului aparat Röntgen din lume (la Paris) **a participat și românul Dragomir Hurmuzescu?** Aparatul a fost *experimentat la Sorbona și, la el,* **savantul român prof. dr. Gh. Marinescu a realizat primele radiografii din lume, într-un caz de** *acromegalie?*

Aici se învaţă cea mai veche meserie în variantele ei moderne

Liceul agroindustrial din Dragomireşti-Vale

DORINA BĂDESCU

În fiecre prag de vară — de ani şi ani — sute de absolvenţi ai şcolii generale optează din toată inima pentru Liceul agroindustrial din Dragomireşti Vale, admiterea în acest liceu fiind rezultatul selecţiei prin concurs. Mi-am oprit o clipă mai mult gîndul la buna faimă a acestei şcoli în ziua cînd cîţiva ţărani din satul meu teleormănean explicau convingător redresarea zootehniei locale prin temeinicia pregătirii noului ajutor de şef de fermă, absolvent al liceului din Dragomireşti Vale... Şi mi-am amintit primul drum făcut cu ani în urmă în frumoasa aşezare din vecinătatea Bucureştilor. Sfiala şi emoţia primilor paşi printre copacii impunători umbrind alei largi, clădiri sobre şi bănci cu siluete albastru marin aplecate pe filele cărţilor în undulooasa linişte a marelui parc. Nu ştiam atunci, la primul drum, mai nimic din istoricul acestui liceu, crescut impetuos în vreme din modesta şcoală de grădinărit fondată în toamna anului 1911... Dar la fiecare întoarcere aveam să retrăiesc sfiala şi emoţia pe care ar tebui să le insufle omului de orice vîrstă toate edificiile de învăţămînt. Şi de fiecare dată aveam să redevin şcolar în pragul marelui examen de admitere, avînd mereu şi mereu revelaţia devenirii, a îmbogăţirii acestei şcoli cu noi spaţii şi dotări moderne, cu forme originale şi viabile de cultivare a interesului pentru cercetare, a dragostei pentru muncă în general şi pentru munca în agricultură în special. Şi iată, la sfîrşitul acestui mai, am regăsit la Liceul agroindustrial din Dragomireşti Vale parcul cu copaci impunători umbrind alei largi şi clădiri sobre, siluete în albastru marin aplecate peste filele cărţilor, peste răsadurile din seră şi solarii, în fermele de porci, păsări şi iepuri, pe cîmpul cu porumb şi floarea soarelui, în pepiniera de duzi, în cabinete şi laboratoare....

Multă grijă, multă migală, dar cît este de frumos și de important

Dincolo de parcul liceului, ca într-o curte de adevărați gospodari, se aliniază sub soarele de mai, solariile și sera cu material săditor, ogorul cu varză dispusă într-o simetrie anume, cu un rînd „martor" și altul protejat cu polietilenă, cu ardei și roșii cățărate pe sfori, cu flori multicolore, exotice sau de-ale locului, cu bulbi de lalele pentru toamnă, cu ghivece ocrotind miraculoase experiențe în curs... Între toate acestea — o echipă de fete din clasa a X-a — terminînd lucrările planificate pentru schimbul de dimineață: udatul roșiilor, verzei și florilor, bobocitul crizantemelor, așezarea butașilor la înmulțitor. Chipuri tinere și frumoase, colorate de soare și însuflețire. Sînt fiice de țărani cooperatori din Dragomirești Vale, 30 Decembrie, Bolintin Vale... **„E sectorul care ne place cel mai mult"**, spun rînd pe rînd, justificînd apoi, tot rînd pe rînd, sau deodată, alegerea. **„Legumicultura, horticultura în general, cere muncă de migală, grijă zilnică, dar creșterea plantei se vede cu ochiul liber și poate fi dirijată, plantele sînt vii..."** Argumentele par epuizate, ori, mai bine zis, Mariana, Elena, Georgeta, Fănica și Dorina privesc deodată cu ochi mirați la reporter, de parcă ar tot spune... **„nu este destul atît?"** Și totuși, una din fete adaugă simplu... **„după absolvire vom merge acasă, în comună, unde părinții noștri sînt legumicultori vestiți. Moștenim dragostea pentru legumicultură de la ei și știm bine cît este de importantă această ramură a agriculturii în țara noastră. Și, mai ales, cît este de bănoasă..."**

Profesoara de horticultură, **Ana Meșteru**, directoarea liceului, ghidul nostru în spațiile de practică ale școlii, nu intervine în discuție decît atunci cînd popasul în seră pare a nu se mai sfîrși... **„Baza proprie a liceului pentru instruirea practică a elevilor este mult mai întinsă și mai complexă decît s-ar părea... Un hectar de culturi de legume, unul de culturi furajere, această seră didactică în suprafață de 247 m.p., 250 m.p. solarii legume, mica plantație de duzi din zona fermelor zootehnice, apoi terenul luat în acord global de liceu de la I.A.S. Ciorogîrla, unitate care ne patronează... 15 hectare porumb pentru boabe, 13 hectare orz, 2 hectare de lucernă, 5 hectare de plantație pomicolă, 5 hectare de căpșuni, 4 hectare plantație viticolă pe rod și încă un hectar de legume... La acestea se adaugă microfermele școlare de pui, porci și iepuri, apoi cele două grajduri de vaci, cu instalație de mulgere electrică, din ferma Zurbaua a I.A.S. Ciorogîrla. Elevii fac practică prin rotație în toate aceste sectoare. Specializarea începe în treapta a doua..."**

După această invitație indirectă, ne luăm rămas bun de la răsaduri, flori și fete și continuăm itinerarul îndreptîndu-ne spre fermele zootehnice.

Un vas cu flori albe de salcîm...

O clădire veche, adaptată nevoilor școlii, adăpostește într-o încăpere 350 pui Broiller, rasă pentru carne. Puii au o formă și niște dimensiuni cam ciudate, aducînd mai mult a găini decît a pui. Albi, înalți, dar rotunzi și greoi ca dropiile, ei sînt **„rezultatul și mîndria muncii cercetătorilor de la Institutul de profil din Tărtășești"**, cum ne informează inginera **Florența Popescu**, îndrumătoarea practicii zootehnice din liceu. **„Broiller-ul reprezintă un hibrid rezultat din amestecul a două rase... În orice caz, hibridul acesta contribuie substanțial și la asigurarea hranei elevilor interni..."** În preajma puilor, grijulie față de curățenia „halei" și mai ales față de hrana păsărilor, mereu în așteptarea „felului următor", eleva de serviciu, **Stoica Mariana** din clasa a X-a, ne mărturisește dragostea ei la fel de mare pentru sectorul păsări, iepuri, bovine, pentru viticultură, înclinînd parcă... totuși, spre legumicultură! **„Acasă, la Bolintin Vale, părinții cultivă ardei, vinete, varză, roșii, cartofi, căpșuni, levănțică (de livrat conform contractului cu consiliul popular al comunei) crăițe, dar și sfeclă de zahăr și... după absolvire poate voi avea șansa repartizării în comună, acasă, la Întreprinderea de sere și solarii Bolintin Vale..."**.

În cealaltă încăpere, pe socluri, ca într-o expoziție, cuști spațioase și curate adăpostesc un lot de 20 de iepuri-mamă din rasele Fluture, Uriașul alb, metis de Uriaș alb-fiecare cușcă purtînd înscrisuri cu toate datele specifice. În afară de marii iepuri cu blăniță albă și moale, nu mai este nimeni în încăpere. Și totuși, iată acolo în mijloc, pe o măsuță înaltă, un semn sigur al prezenței elevilor. Într-un vas cu apă — o creangă mare de salcîm înflorit. Rezemat de vas — un mesaj scris în grabă pe un petec de hîrtie: **„Lucica, să nu mai dai trifoi la iepuri. Iar apă să le dai numai dacă au terminat-o pe cea pusă de noi la plecare"**. Semnează: **„Elevele de serviciu dimineața..."** Pe un perete, un grafic completat la zi, ține evidența riguroasă a experiențelor de furajare în raport cu sporurile de greutate la pui și iepuri. Albe, blănițele, albe și florile de salcîm care veghează liniștea lotului de iepuri-mamă. Ceva mai încolo, în ultimul spațiu rezervat zootehniei, o fermă... cu greutate în baza

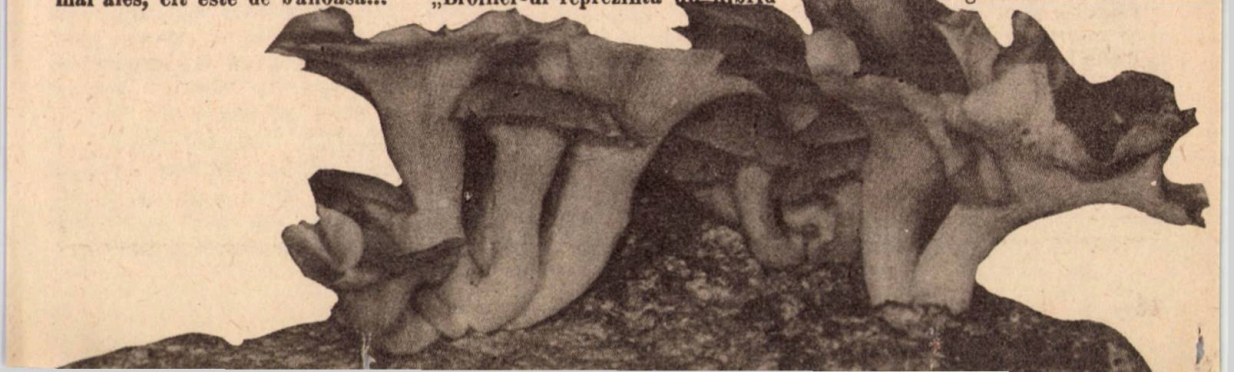

Curiozități

Cel mai greu om din lume

Un anglo-saxon, Robert Hughes, decedat nu de mult, a fost cel mai greu om din lume... la toate vîrstele. Astfel, el cîntărea la naștere 5 kg., iar la 10 ani avea 171,5 kg. Ultima lui greutate — în perioada deplinei maturități — a fost de 485 kg.

Hughes măsura 1,81 m. înălțime și avea talia de... 3,15 m.

Adevărul asupra morții lui Napoleon

În timpul unei conferințe de presă ținute la Londra, cercetătorul englez Sir Berkeley Moinihan a făcut o comunicare de senzație: Colegiul în care activa păstra, de 100 de ani, într-un borcan cu alcool, o porțiune de intestin al lui Napoleon, în perfectă stare, dar prezentînd o tipică leziune... dezinterică, care-i provocase moartea. De ce a fost ținut în secret acest fapt? Pentru ca francezii să nu atribuie englezilor responsabilitatea morții împăratului lor, exilat în ultima parte a vieții sale — după cum se știe — pe insula Sfînta Elena. În felul acesta s-a dat credit afirmației că Napoleon ar fi decedat datorită unui cancer al stomacului.

Dunărea, al doilea... gigant al Europei

Frumoasa Dunăre, cîntată de poeți, muzicieni și personificată în nenumărate legende populare este, după Volga, al doilea fluviu important al Europei, măsurînd 2860 km. lungime, avînd o suprafață a bazinului de 805,3 mii km² din care 28% (adică 221,7 mii km²) pe teritoriul României. Dunărea izvorăște din Munții Pădurea Neagră (Republica Federală Germania) și udă, pînă la vărsarea în Marea Neagră, teritoriile a opt țări. Se poate vorbi despre ea, deci, ca despre un gigant...

de practică a liceului și în acțiunea de autogospodărire! Sectorul cu 135 de porci, dispuși în mai multe padocuri, după vîrstă, rasă, greutate. Un tînăr echipat în halat și cu cizme de cauciuc, un tînăr care se mișcă în fermă cu gesturile sigure ale unui experimentat îngrijitor, răspunde scurt întrebărilor noastre. Din cînd în cînd deschide o ușă și privește grijuliu înăuntru...“ **Se apropie momentul... O să fete curînd...“** **„Cîți purcei ar putea să fie?“** **„Zece sau doisprezece...** Tînărul grav, atît de sigur pe fiecare gest de muncă în microferma de porci, se numește **Rizea Marin,** este elev în clasa a XI-a la secția veterinară și se numără, cum ni se spune, printre cei mai buni elevi ai liceului. **„Sînt de serviciu, asigur asistența veterinară. Echipa zootehniștilor și-a terminat treaba, după amiază vor sosi cei din schimbul doi“.** **„Îți place meseria pentru care te pregătești?“** **„Am ales-o de mult. Din copilărie. Sînt din comuna Dărăști, părinții mei au crescut totdeauna animale pe lîngă casă. Voi da examen de admitere la facultatea de medicină veterinară, pentru a mă întoarce acasă, în satul meu“.**

Lăstarii Dragomireștilor cresc înalți și drepți, ca visul țării

„Lăstarul“ este numele revistei pe care o redactează elevii și profesorii liceului de cîteva decenii, consacrîndu-i rubricile atît creației literare îndrumate de profesorul **Petre Lăzărescu,** reportajelor de practică școlară și referatelor din cercul de istorie, cît și informațiilor privind rezultatele cercetărilor științifice inițiate și finalizate în laboratoarele școlii, în seră și solarii, în sectorul viticol și fermele zootehnice. Volumul impresionant al acestor cercetări, racordarea lor la marile cerințe ale noii revoluții agrare din țara noastră, la exigențele agriculturii moderne, rigoarea și valoarea lor instructiv-educativă se reflectă însă mult mai complet și mai exact în buletinele sesiunilor de referate științifice ale cercurilor tehnico-aplicative din liceu, care se desfășoară sistematic, în prezența cadrelor didactice și ale unor specialiști renumiți, atrași aici, la Dragomirești Vale, tocmai de climatul în care se desfășoară munca de pregătire și educație a viitorilor lucrători agricoli. Copleșit de complexitatea celor mai recente izbînzi ale elevilor, reporterul l-a reținut pe cel mai... pe înțeles, pe cel mai viu și mai convigător: ciupercile „Pleurotus“, crescute pe substrat — realizare a cercului de biologie condus de profesoara **Marta Călin.** „Ce e drept, sînt frumoase ni se spune, dar sînt, mai cu seamă, foarte gustoase! Cu puțin efort vom extinde cultura Pleurotusului, depășind faza de experiment...“

Din lăstarii de ieri ai Dragomireștilor au crescut mereu și mereu oameni drepți și înalți care își iubesc meseria și dovedesc acest lucru prin fapta lor în muncă. Numele lor poate fi Dinu Dana legumicultor la Trustul de sere Popești Leordeni, Negoi Elena, ajutor de șef de fermă în aceeași unitate, Noapte Gheorghe, reîntors la C.A.P. Hotarele, adică acasă, Mihai Marin, veterinar, maistru în cadrul liceului, purtînd și răspunderea fermei de vaci, Florina, horticultoare la o fermă de producție a I.A.S. 30 Decembrie, fata care a venit la directoarea liceului, după cîțiva ani de la absolvire, pentru ca la intrarea ei în partid să fie recomandată și de cei cărora le datorează pregătirea profesională și dragostea de muncă... Și însăși directoarea liceului, profesoara Ana Meșteru, a fost cîndva, în această prea frumoasă școală, elevă la secția horticultură.

Cu siguranță, la următorul drum în comuna Dragomirești Vale, voi retrăi în pragul liceului sfiala și emoția pe care ar trebui să le insufle omului de orice vîrstă toate edificiile de învățămînt. Cu siguranță, voi întîrzia puțin în marele parc, uitînd o clipă imposibila întoarcere la vîrsta opțiunii școlare, și visînd în preajma siluetelor albastru—marin un concurs de admitere în clasa a noua, aici, unde se învață temeinic cea mai veche meserie, în variantele ei moderne...

Alecsandri, bard al latinității

GABY MICHĂILESCU

Retras în singurătatea de la Mircești, Alecsandri definitivează „Sînziana și Pepelea", pe care i-o promisese lui Ghica. Dar, într'o zi sosește factorul cu o misivă. E din partea bunului său prieten, poetul francez Mistral, șeful felibrilor. Acesta făcea cunoscut bardului național, înființarea la Montpellier, în Provence, a unui concurs, cu premiu, pentru un imn care să preamărească latinitatea. Îi scrie că participă poeți francezi, spanioli, italieni. Cu nobilă și caldă amiciție îi cere să se alăture, îndemnîndu-l să-și instruneze lira.

Dezideratul creatorului magnificului poem „Mireille" îl găsește pe patriarhul spiritualității naționale în grădina din fața casei, în mijlocul familiei. De pretutindeni adie reveriile Maiului înflorit. Zglobii sclipesc razele soarelui prin ramuri, dînd transparență verdelui crud și ciripit clar păsărelelor gureșe. Lumina primăverii aureolează fruntea poetului, catapeteasmă a tuturor aspirațiilor românești!

Parcurgînd rîndurile misivei, Alecsandri se arată cuprins de emoție. Cere soției să-i aprindă candelabrele cu lumînări din camera de lucru — așa obișnuind să scrie și ziua în amiaza mare.

Seara, la cină, dă în vileag rodul inspirației. Citește, învăluind solemn înfiorarea alor săi, poezia „Cîntecul gintei latine".

La fine, mîndria familiei se dezlănțuie. Aplauze, îmbrățișări, urale. Nepoții, fără să-și dea seama ce rost are bucuria casei, potopesc cu pupături pe bunic, nu-și mai încap în anii puțini...

Din lunca de la Mircești stihurile zboară spre Franța... Și la scurt timp, „Cîntecul gintei latine" primește premiul — o cupă simbolică — Alecsandri fiind proclamat Bard al latinității.

De Roqueferrier, secretarul, trimite următoarea telegramă:

ALECSANDRI
Mircești
„Juriul compus din Mistral, Tortoulon, Quintana, Obedenaru și Ascol, vă conferă în unanimitate premiul. Vă așteptăm".

Ajuns la Montpellier, Alecsandri, și implicit poezia de la Dunăre, cunosc laurii triumfului, într-o splendidă sărbătorire închinată geniului românesc de ceilalți poeți reprezentanți ai țărilor latine. „Cîntecul gintei latine", tradus în toate idiomurile romanice, este pus pe muzică de către compozitorul italian Marchetti și răsună la Montpellier în sufletele a 60 000 de participanți.

Latina gintă e regină
Într-ale lumei ginte mari
Ea poartă în frunte o stea divină
Lucind prin timpii seculari.

La reîntoarcere, Alecsandri declară, plin de modestie:

„Norocul a vrut ca toate poeziile prezentate la concursul de la Montpellier să fie mai slabe decît a mea și astfel am ieșit învingător. Cu atîta mai bine pentru țară..."

Săgeată slobozită de arcul carpatic, „Cîntecul gintei latine" dăinuie, simbol al originii noastre, hrisov de nobilă moștenire.

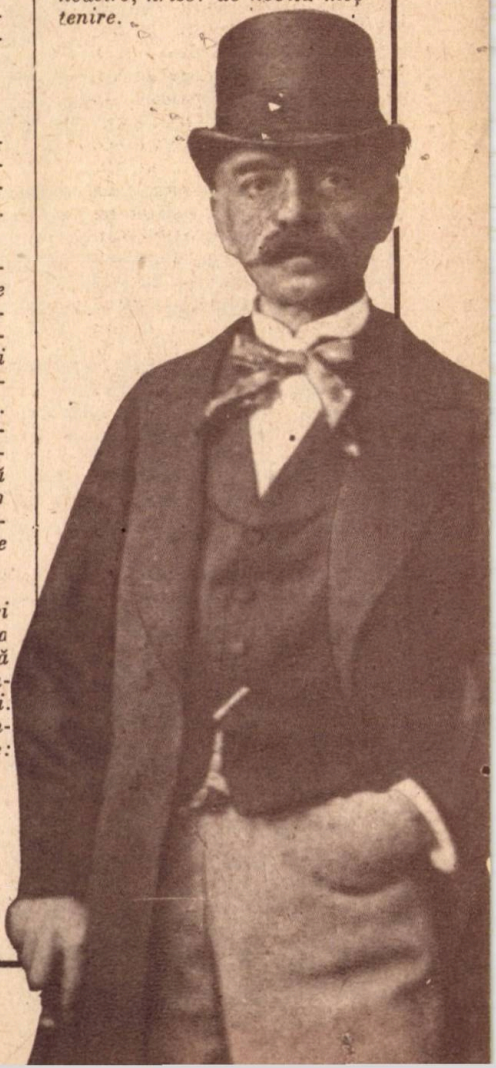

Alimentaţia corectă din copilărie, premisă a bunei sănătăţi

Prof. dr. MIRCEA MAIORESCU
dr. GEORGETA PALICARI

Copilăria este o perioadă critică în cursul căreia organismul trece prin transformări importante biologice şi psihologice Acestea sînt determinate de ritmul de creştere accentuat ce are maximum de intensitate în perioada de sugar şi în jurul vîrstei de 11—12 ani la fete şi 13—15 ani la băieţi.

Procentului de creştere şi maturare fizică i se asociază o dezvoltare mintală şi psihosocială mai rapidă.

Ritmul de creştere şi maturare este determinat de interacţiunea complexă dintre factorii genetici şi de mediu. Printre factorii exogeni — de mediu — un rol important îl deţine alimentaţia.

La vîrsta copilăriei este necesară atît acoperirea corespunzătoare a nevoilor nutriţionale, cît şi inducerea unor modele de comportament alimentar, a unor deprinderi care să influenţeze pozitiv starea de sănătate. În elaborarea programului de alimentaţie ştiinţifică din ţara noastră, s-a ţinut seama de particularităţile acestei perioade, fixîndu-se norme optimale.

Particularităţile biologice ale vîrstei la care ne referim, ce imprimă un grad sporit de vulnerabilitate la orice carenţă sau exces nutriţional, sînt reprezentate de:

— ritmul accelerat de creştere,
— imaturitatea funcţională şi morfologică,
— modificarea compoziţiei chimice a organismului.

Nevoile nutritive sînt dictate de creşterea, maturarea, menţinerea şi repararea ţesuturilor.

Aportul energetic sau caloric „optim" este definit ca „acea cantitate de energie care permite şi menţine starea de sănătate şi de bine" (OMS) sau cantitatea minimă cu care se obţine o stare de nutriţie optimă. Aportul caloric total trebuie să acopere: nevoile metabolice bazale, acţiunea dinamic specifică a alimentelor, activitatea fizică, nevoile calorice ale procesului de creştere, pierderile prin excrete de alimente neutilizate complet.

În literatura de specialitate este dovecit că, în determinarea unei dezvoltări armonioase, un rol important îl au nu numai acoperirea globală a raţiei calorice, ci şi structura acesteia. Se admite ca optimă o pondere de 12—15% calorii furnizate de proteine, 30—35% de grăsimi şi 50—55% de glucide.

Evaluarea necesităţilor nutriţionale ale copilului sînt prezentate în tabelul din pag. 51.

Necesarul de proteine depinde de valoarea nutritivă a acestora, de compoziţia în acizi aminaţi. Din cei 20 de aminoacizi prezenţi în proteinele alimentare, următorii sînt consideraţi esenţiali: izoleucină, leucină, lizină, fenilalanina, treonină, histidină, triptofan, valină, metionină. Tirozina şi cistina pot fi sintetizaţi numai în prezenţa unei cantităţi suficiente de fenilalanină şi metionină, motiv pentru care aceşti aminoacizi sînt etichetaţi ca semiesenţiali.

Nevoile de acizi aminaţi sînt apreciate la minimum 0,65 g/kg/zi din care 25—50% acizi aminaţi esenţiali. Pentru acoperirea acestor nevoi este necesară adaptarea cantităţii în funcţie de calitatea proteinelor administrate

Norme de alimentaţie raţională a copiilor

Principii nutritive	Copii				Adolescenţi		
					Băieţi		Fete
	1—3 ani	4—6 ani	7—9 ani	10—12 ani	13—15 ani	16—19 ani	13—19 ani
CALORII	1 300	1 800	2 200	2 500	2 900	3 100	2 500
PROTEINE TOTAL g	45	56	66	80	98	102	87
din care: — animale	30	31	43	45	52	54	48
— vegetale	15	25	23	35	46	48	39
LIPIDE TOTAL g	46	60	68	81	96	103	86
din care: — animale	33	42	49	61	70	72	66
— vegetale	13	18	19	20	26	31	20
GLUCIDE TOTAL g	190	259	328	364	418	444	350

Calitatea proteinelor, după cum am mai amintit, este dată de compoziţia în acizi aminaţi, coeficientul de utilizare digestivă (C.U D), ţinînd de proporţia dintre acizii aminaţi esenţiali şi cei neesenţiali. Pentru copil, acest raport se indică să fie mai mare de doi.

Pe baza raportului amintit, se calculează şi indicele chimic al proteinelor. În funcţie de acesta, proteinele se împart în:

a) proteine de clasa I — complete — în compoziţia lor intrînd toţi acizii aminaţi în proporţii optime (ouă, carne, lapte, brînză);

b) proteine de clasa a II-a — parţial complete — care, deşi conţin acizi aminaţi esenţiali în totalitate, ei nu se află într-o proporţie corespunzătoare (cereale, legume uscate);

c) proteine de clasa a III-a — incomplete — în care lipsesc o serie de acizi aminaţi esenţiali şi proporţia dintre cei existenţi nu este optimă (zeină, gelatină, colagen).

Dacă raţia calorică este insuficientă, chiar în condiţiile unui regim cu proteine cu valoare biologică înaltă, acestea nu sînt folosite pentru formarea de ţesut nou, ci iau calea catabolică, fiind sursă de energie neeconomicoasă şi încărcînd organismul cu metaboliţi azotaţi. La raţii hipercalorice şi hipoprotidice la adolescenţi, cercetări efectuate au pus în evidenţă, după 30—60 zile, prezenţa semnelor de carenţă protidică cu staţionare, apoi scăderea ponderală.

Raţia de lipide — Într-o alimentaţie raţională, lipidele trebuie să deţină aproximativ 33—35% din raţia calorică. Din acestea o treime este necesar a fi acoperite de acizi graşi saturaţi, o treime acizi graşi nesaturaţi şi o treime de acizi graşi polinesaturaţi.

Compoziţia în acizi graşi şi în trigliceride variază în funcţie de originea grăsimii. De regulă, grăsimile animale sînt relativ bogate în acizi graşi saturaţi în timp ce grăsimile vegetale conţin un plus de acizi graşi nesaturaţi, reputaţi a fi indispensabili.

În organism, lipidele au, pe lîngă un rol energetic, unul plastic deosebit, participînd la maturarea membranelor celulare şi a cenapselor, la vehicularea şi metabolizarea vitaminelor liposolubile.

Este bine cunoscută importanţa fiziologică a acizilor graşi esenţiali (acidul linoleic şi arahidonic). Aceştia trebuie să deţină, în timpul puseului de creştere la copil, cel puţin 1—3% din raţia calorică.

Se discută astăzi mult influenţa grăsimilor asupra creşterii şi dezvoltării organismului copilului. Dacă regimul carenţat, sub 1,5 g grăsimi/Kg poate conduce la tulburări metabolice importante, tot aşa, depăşirea a 6 g lipide/Kg corp la sugar şi 3 g grăsimi/Kg la şcolar, poate duce, mai ales în cadrul regimurilor hipercalorice, la obezitate şi la alte tulburări cu consecinţe imediate şi tardive de temut — dislipidemii, infarct miocardic, ateroscleroză, hipertensiune arterială.

S-a emis ipoteza că dacă aportul caloric în exces este dat de lipide, frecvenţa obezităţii este mai mare. Forma de depozitare este reprezentată în principal de trigliceride care determină, la această vîrstă, atît mărirea numărului adipocitelor, cît şi a dimensiunilor acestora.

Necesarul de glucide — În prevenirea tulburărilor nutriţionale, un rol îl deţine şi acoperirea necesarului de glucide, sursa de energie cea mai rapid utilizabilă şi principiul nutritiv indispensabil metabolismului lipidelor. Necesarul optim este apreciat la 10—12 g/Kg/zi.

Depăşirea unei raţii calorice de 55—60% furnizată de hidrocarbonate este, de asemenea, un factor de risc pentru ateroscleroză. Aceasta creşte dacă în alimentaţie predomină glucidele rafinate.

Printre principiile nutritive obligatorii sînt şi **fibrele alimentare** ce intervin în menţinerea troficităţii mucoasei şi peristaltica intestinală.

Echilibrul calitativ al raţiei alimentare presupune şi acoperirea necesarului corespunzător de **vitamine, săruri minerale** şi **oligoelemente,** indispensabile unei creşteri şi dezvoltări armonioase. Carenţa alimentară poate conduce la tulburări durabile, uneori greu de corectat-hipovitaminoza D, A, hipocalcemie ş.a.

ORIENTĂRI PRACTICE ÎN ALIMENTAŢIA COPILULUI

Dacă în ultimii douăzeci de ani s-a înregistrat o dezvoltare considerabilă a cunoştinţelor despre alimentaţia copilului, aceasta nu a fost urmată şi de o schimbare corespunzătoare a comportamentului alimentar la nivel comunitar. Iată de ce programul de alimentaţie ştiinţifică elaborat creează premisele inducerii unei atitudini nutriţionale de dorit.

Greşelile în alimentaţia copilului constituie — prin consecinţele imediate şi pe termen lung — una din cele mai grave probleme de sănătate, cu implicaţii sociale şi economice.

Pentru evitarea acestora, în ţara noastră au fost întreprinse acţiuni de promovare a alimentaţiei raţionale a copilului, cu accent deosebit pe vîrstele mici, reputate a fi cele mai vulnerabile. În cadrul acestor acţiuni, un loc primordial a fost deţinut de măsurile luate pentru asigurarea unui regim raţional copiilor sugari şi preşcolari.

Principii diriguitoare au fost formulate de către Ministerul Sănătăţii încă din 1973, reactualizate în 1978, 1981, în scrisorile metodologice ale Institutului pentru Ocrotirea Mamei şi Copilului, în care, pe lîngă noţiunile teoretice privind modul de fixare a raţiilor alimentare. au fost date şi reţete de alcătuire a meniurilor săptămînale, ţinîndu-se seama de anotimp şi de obiceiurile alimentare autohtone.

O alimentaţie raţională presupune ca nevoile calorice şi nevoile în principii nutritive realmente necesare să fie acoperite cu ajutorul unei alimentaţii variate, în cantitate corespunzătoare, evitîndu-se excesul sau restricţia.

Există în copilărie o dorinţă crescută pentru dulciuri, căreia trebuie să i se răspundă cu moderaţie.

Hidrocarbonatele vor fi reprezentate la sugarul mare şi copilul mic prin pîine, cartofi, zarzavaturi. Se va veghea ca alimentaţia să aibă un conţinut suficient de celuloză. Aceasta se recomandă să fie introdusă în meniul copilului de foarte timpuriu, din perioada de sugar, sub forma mesei de fructe şi a pireului de legume pentru a se crea deprinderea ce se va perpetua cu uşurinţă la vîrsta mai mare.

La vîrsta de preşcolar şi şcolar, zarzavatul să fie zilnic în cantitate de 200—250 g, iar fructele, 100—150 g. Laptele va fi prezent în cantitate de 300—400 g (inclusiv preparate pe bază de lapte —făinos cu lapte). Prin aceasta se asigură, nu numai aportul de proteine de înaltă valoare nutritivă, ci şi necesarul de calciu, precum şi de vitamine A, B_1 şi B_2.

Repartiţia alimentelor pe mese trebuie să constituie o preocupare dictată atît de necesităţile fiziologice cît şi de cele psihologice.

Micul dejun va consta din: ceai, pîine, cicoare cu lapte, produse lactate sau suc de fructe.

O variantă acceptată cu plăcere de copii este laptele îndulcit cu zahăr şi cu adaos de fulgi de cereale. Dacă micul dejun a fost suficient cantitativ şi calitativ, la cămin sau la şcoală se vor da doar mere sau alte fructe. Dacă programul este mai prelungit, se recomandă să se dea o tartină cu unt sau margarină şi un adaos (caşcaval, salam). De asemenea, copilul va fi instruit să nu mănînce gustarea prea tîrziu, pentru a nu influenţa pofta de mîncare la masa de prînz. Dacă prînzul a constat într-o masă gătită, caldă, seara se va mînca rece. Dar şi această masă va fi variată; se va evita repetarea aceluiaşi fel ca la prînz şi a aceloraşi adaosuri. Pentru copiii foarte vioi, cu consum energetic mare, se recomandă seara, la început, un fel de mîncare caldă, ca de exemplu-budincă cu lapte, omletă cu adaos de zarzavaturi, cu pătlăgele roşii, ridichi, salată, castraveţi. Copilul sănătos nu are dificultăţi de adormire sau tulburări de somn, chiar dacă a mîncat seara o masă mai consistentă. Numai copilul supranutrit sau adolescentul, care, după o pauză alimentară mai mare, primeşte o cină excesiv de bogată şi greu digerabilă, poate avea tulburări de somn.

Odată cu înaintarea în vîrstă, copilul manifestă dorinţa de a consuma alimente mai condimentate. Nu există contraindicaţii pentru condimentele anodine de tipul plantelor ca: pătrunjel, maghiran, foi de dafin, ceapă, ţelină, extracte de roşii etc. Se impune moderaţie în ceea ce priveşte sarea de bucătărie, precum şi abuzul de zahăr.

Mulţi copii solicită să bea lichide la masă sau între mese. Ei pot bea apă, ceai slab îndulcit (eventual cu adaos de lămîie, cald sau rece). Nu este indicată limonada dulce, băuturile simultane sau răcoritoare, sistematic sau în cantităţi excesive. Băuturile de tipul cafelei negre, ceaiului concentrat sau alcoolului vor fi interzise.

ALIMENTAŢIA ÎN COLECTIVITĂŢILE DE COPII

În cămine, semiinternate sau şcoli cu program „de zi" este deosebit de dificil să se ţină seama de preferinţele alimentare ale copiilor. De aceea, meniurile, fixate de obicei cu cîtva timp înainte, trebuie să fie de o mare varietate.

Pe lîngă respectarea unor normative igienice stabilite prin lege, privitoare la examenele periodice ale personalului, păstrarea alimentelor, distribuirea lor, se cere ca, în special în condiţiile îngrijirii unui colectiv mare de copii, să se asigure un mediu ambiant agreabil în sala de mese. Mesele vor fi de dimensiuni corespunzătoare şi stabile. Copiii vor fi aşezaţi în grupe mici la mese, totdeauna aceleaşi.

În procesul de gastrotehnie se va avea grijă ca alimentele să fie fierte scurt timp pentru a se evita pierderile exagerate de vitamine şi mi-

nerale, precum și modificarea excesivă a principiilor nutritive.

Conducerea bucătăriilor pentru copii trebuie să fie încredințată unor persoane care, pe lîngă pricepere în ale bucătăriei, trebuie să dea dovadă de cunoștințe în efectuarea practică a alimentației copilului și însușirea temeinică a principiilor alimentației raționale.

GREȘELI ALIMENTARE ȘI GREȘELI ÎN EDUCAȚIA ALIMENTARĂ

Observații îndelungate asupra comportamentului alimentar al copilului și adolescentului au arătat că alimentația acestora este supusă la mari și frecvente variații. Este de înțeles ca în cursul unei infecții copilul să nu aibă poftă de mîncare. Dar, dincolo de aceasta, se întîmplă ca timp de săptămîni sau luni copilul să solicite mai puțină mîncare; nici părinții, dar nici medicul, nu sînt în stare să găsească o explicație. Unele perioade de solicitare școlară mai mare pot genera o scădere a poftei de mîncare; dar există și perioade fiziologice cu apetit mai redus — de obicei tranzitorii, mai mult sau mai puțin îndelungate — în special la copilul școlar mic. Părinții nu trebuie să facă greșeala educativă de a obliga copilul sau de a-l amenința cu pedepse, ori de a-l stimula prin recompense, să mănînce mai mult decît dorește. Sigur că nu trebuie să se ajungă la scăderi importante în greutate, dar perioadele de stagnare sau de creștere mai lentă, nu sînt un motiv de alarmare.

O cauză frecventă pentru un apetit scăzut este monotonia, prezentarea necorespunzătoare, gustul fad al alimentației. Alteori, graba cu care trebuie să mănînce pentru că familia nu are timp pentru masa în comun. Mîncarea gătită în grabă este de cele mai multe ori o mîncare de proastă calitate.

În multe familii, din lipsa cunoașterii nevoilor reale nutritive, prin transferul la copil a unor obiceiuri alimentare preluate dintr-o bucătărie tradițională nerațională, se ajunge la supraalimentația cantitativă și calitativă. Dacă la aceasta se adaugă sedentarismul, poate apărea obezitatea infantilă, cu un prognostic frecvent rezervat, cu toate consecințele fizice și psihice negative pentru copil sau adolescent la care ne-am referit. Unii copii, ca și unii adulți, au o repulsie pentru un anumit aliment. Ar fi greșit să obligăm copilul să mănînce acel aliment forțat și chiar în repetate rînduri.

În general, o alimentație pregătită cu grijă, prezentată atrăgător și curat, într-o ambianță plăcută, conținînd toate principiile nutritive, vitaminele, oligoelementele și mineralele necesare va fi primită cu poftă de către copilul sănătos. Se va lăsa copilului libertatea să mănînce cît dorește.

Credem că este momentul ca **familia, grupul social — creșa, grădinița, școala** — să participe cu discernămînt și responsabilitate la selecționarea și prepararea alimentației copiilor, în așa fel încît aceasta să fie un factor care să asigure o dezvoltare armonioasă și nu un factor de risc pentru apariția unor boli nutriționale sau degenerative.

Desen de ALIN BOINGIU

Cîntec

CONSTANȚA BUZEA

Maica mea dulce, pîinea mea neagră,
naște-mă, crește-mă, ascultă,
eu sunt copilul lumii de aer,
umple-mă tu de cuvinte,
dă-mi amintirile și viitorul,
dă-mi vreme limpede, multă,
pacea mea sfîntă ca și pămîntul,
țărm de aducere-aminte,

Nu-i bucurie fără cuvinte,
faptă, să nu te cinstească,
fără de tine ar fi zadarnic
sîngele strîns într-un steag,
țară și limbă neprețuită,
inima mea omenească,
eu sînt soldatul tău, apărarea
rodului dulce și drag,

Cît în iubire, cît în speranță
ți-am stat ca soarele-n rîu,
statornicită între hotare
clară-mprejurul meu vii,
maica mea tînără, alba mea maică,
pîinea mea simplă de grîu,
timpul își mută semnele vieții
de la părinți la copii,

Iartă tu liniștea care te uită,
iartă surîsul meu plîns,
nu știu ce milă iarăși mă tulbură
și mă-nsenină mai greu,
masa mea caldă de hărnicie
te-am așternut și te-am strîns,
maică de vis, ladă cu zestre,
casă în sufletul meu.

Temeiuri de viață românească

Gheorghe Lazăr și Simion Bărnuțiu, două pietre de hotar în istoria României moderne

CORNELIU ALBU

ISTORIA TRANSILVANIEI — a Transilvaniei de dinainte de 1918 — cuprinde puține clipe de bucurie pentru români. Întîlnim, în schimb, în ea, multă suferință, multe sacrificii la capătul cărora stătea marea speranță: realizarea unității naționale.

Un exemplu?

Cînd memorandiștii au ieșit, condamnați, din sala **Reduta** din Cluj, s-au încolonat și au manifestat pe străzi.

Isonul îl ținea părintele Vasile Lucaciu.

Unul dintre ei, badea Gheorghe Pop de Băsești, președintele Partidului Național Român, era amărît foarte. Întrebat de ce lăcrimează, el a răspuns simplu de tot: „cum să nu fiu emoționat și să nu lăcrimez, fraților, cînd pe mine m-au condamnat numai la șase luni iar altora, pentru aceiași vină, le-au dat cîte 3—5 ani".

Transilvania românească, populația ei majoritară a fost întotdeauna jertfelnică. S-a jertfit cînd, în 1437, a ridicat-o de la vatră Antonie Marele. S-a jertfit cînd a chemat-o Horea, în 1784, să împlinească făgăduielile făcute de împăratul Iosif al II-lea. S-a jertfit în 1848, după cum s-a jertfit în anii 1914—1918, pe toate cîmpurile de luptă, pentru idealuri care nu erau ale poporului român.

Începînd din pragul secolului al XIX-lea, datorită iluminismului și a luminii răspîndite de Școala Ardeleană, din gloată se desprind tot mai mulți bărbați remarcabili. Dintre aceștia o soartă comună, din multe puncte de vedere, au avut-o Gheorghe Lazăr și Simion Bărnuțiu.

Amîndoi se ridică din lumea satului: unul din sudul, celălalt din nordul Transilvaniei.

Gheorghe Lazăr crește sub puternicele impresii lăsate de revoluția crăișorului Horea, căreia i-au urmat cele de după „războaiele și dezastrele lui Napoleon Bunăparte"; Simion Bărnuțiu cunoaște, în anii de maturitate, teroarea dietei feudale din Cluj și a episcopului Ioan Lemeni din Blaj.

Sînt doi studenți sîrguincioși care devin, curînd, învățați cu renume printre ai lor.

Desen de G. MACHE

După terminarea studiilor teologice la Viena, Gheorghe Lazăr se grăbește la Carlovitz pentru hirotonire, dar episcopul sîrb Stratimirovici, care-l găsește **prea învățat** pentru biserica ortodoxă transilvăneană, îl respinge. Disperat, el se va stabili la Sibiu, unde se va lovi, curînd, de episcopul Vasile Moga. Acesta, pe cît îi va sta în putință, nu-l va scuti de neplăceri și umilințe.

Simion Bărnuțiu, far al tineretului studios din Blaj, intră în conflict cu episcopul Ioan Lemeni, care-l îndepărtează din învățămînt.

Gheorghe Lazăr fuge la Brașov dar e readus de Vasile Moga legat la Sibiu. Simion Bărnuțiu se stabilește la Sibiu, ca student al academiei săsești.

Amîndoi au avut multe de pătimit din partea celor doi episcopi români ai Transilvaniei, care niciodată n-au cedat din atitudinea lor intransigentă.

Revoltat împotriva nedreptăților ce se îngrămădeau peste poporul său, Simion Bărnuțiu, încălzit de duhul înnoitor al revoluției care a cuprins Europa în anul 1848, devenind **ideologul vrerilor milenare ale românilor,** convoacă „tot natul" în adunare națională și rostește apoi la Blaj, în ziua de 2/14 mai 1848, discursul-program al revoluției românești.

CÎND TRANSILVANIA nu i-a mai putut ocroti, au trecut Carpații. Gheorghe Lazăr, ca să scape de asuprirea episcopului Vasile Moga și a stăpînirii; Simion Bărnuțiu ca să nu cadă în mîinile armatei revoluționare a generalului Bem.

Gheorghe Lazăr pătrunde în cercurile înalte bucureștene, pînă la marele ban și efor al școalelor, Bălăcescul.

După revoluție, Simion Bărnuțiu, împreună cu Al. Papiu-Ilarian și Șt O. Iosif urmează cursurile facultății juridice a universității din Pavia. Curînd va fi chemat profesor la gimnaziul din Iași, iar apoi la facultatea de litere din capitala Moldovei.

Gheorghe Lazăr luptă din răsputeri la București cu intransigența dascălilor greci și cu neștiința păturii boierești.

La Iași, Simion Bărnuțiu este privit ca un **atlet al românismului.** El a format acolo o școală, „școala bărnuțiană", împotriva căreia **Junimea** — dar mai ales Titu Maiorescu — nu a limitat nici un atac, nici o ironie.

Gheorghe Lazăr aduce la București spiritul școlilor occidentale pe care le frecventase și voia acum să le realizeze și pe seama poporului român; Simion Bărnuțiu vine la Iași cu o vastă pregătire juridică, istorică și filozofică, pe care le împărtășește generos generației tinere.

Cînd a simțit că neînduplecata Atropos se pregătea să-i curme firul vieții, Simion Bărnuțiu și-a chemat nepotul din Transilvania ca să-l ducă la Bocșa Română, în Sălaj. Gheorghe Lazăr, într-o împrejurare similară, vrea să moară în Avrigul lui drag, spre care pleacă într-o căruță trasă de boi, întovărășit pînă la Băneasa de discipolul său, Ion Eliade Rădulescu.

Gheorghe Lazăr își revede satul natal și se stinge din viață acolo, peste cîteva săptămîni; Simion Bărnuțiu urcă în căruță, grav bolnav, plecînd spre Valea Almașului, dar nu are norocul lui Gheorghe Lazăr; moare pe drum, în brațele nepotului său.

ȘI PE UNUL ȘI PE ALTUL i-a plîns neamul întreg, dar i-au plîns, mai cu seamă școlile românești, profesori și elevi deopotrivă

Gheorghe Lazăr și Simion Bărnuțiu au fost autori de manuale didactice rămase nepublicate.

Simion Bărnuțiu — profesorul — este estompat tot mai mult de umbrele istoriei, lăsînd locul lui Simion Bărnuțiu, omul politic, de numele căruia este pe veci legată marea adunare națională transilvăneană a anului 1848. În schimb, Gheorghe Lazăr a rămas un om al școlii, un părinte al ei.

Colegiul **Sfîntul Sava** din București și **Cîmpia Libertății** din Blaj se confundă cu însăși istoria vieții lui Gheorghe Lazăr și Simion Bărnuțiu. Ele sînt două pietre albe de hotar în istoria României moderne.

Știați că...

...într-o secundă se pot realiza viteze diferite? Acestea sînt: 0,0015 m.l. (melcul), 1,000 m.l. (omul), 1,10 m.l. (înotătorul), 1,33 m.l. (infanteristul), 1,83 m.l. (cavaleristul), 2,00 m.l. (un vînt ușor), 5,60 m.l. (cavaleristul, în galop), 8,00 m.l. (patinatorul), 15,50 m.l. (ciclistul), 22,00 m.l. (porumbelul călător), 24,00 m.l. (furtuna) 45,00 m.l. (uraganul). Acestea sînt viteze medii.

...de la vîrsta de 50 de ani, corpul omenesc scade treptat din înălțime? La 90 de ani, omul măsoară cu 3,5 cm. mai puțin.

...la 24 septembrie 1958, pe insula Guam, din arhipelagul Mariane, s-a înregistrat cea mai joasă presiune atmosferică de pe glob, respectiv 657,9 mm În schimb, cea mai ridicată presiune (812, 8 mm) s-a înregistrat la 31 dec. 1968, în localitatea Agata (Siberia).

...păianjenii devorează anual zeci de mii de tone de insecte, mai mult decît păsările și animalele?

...muzeul Luvru (Paris) se întinde pe o suprafață de 60.500 m.p.? Anual, muzeul este vizitat de peste 3 milioane de oameni.

...nufărul gigant **(Nymphaea lotus termalis)** *de pe lacul Băilor Felix este o* **relicvă din era terțiară, unică în Europa** *?*

...abia în 3000 de ani plantele reînnoiesc în întregime oxigenul liber din atmosferă?

...ouăle unei specii de colibri nu depășesc mărimea bobului de mazăre?

...un ou de struț cîntărește în jur de 1,60 kg, din care, greutatea cojii este de 280 gr.?

ARHIVA „ALMANAHULUI PĂRINȚILOR"

Odiseea dicționarului limbii române

Trei scrisori inedite ale Academiei Române adresate folcloristului S. Fl. Marian

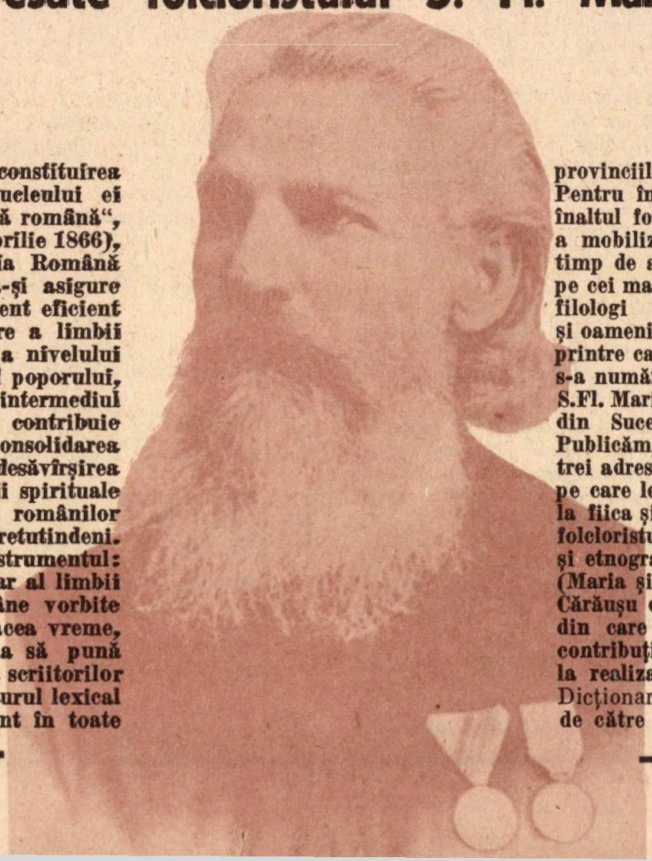

Îndată după constituirea nucleului ei („Societatea literară română", în aprilie 1866), Academia Română a hotărît să-și asigure un instrument eficient de cultivare a limbii și ridicare a nivelului cultural al poporului, prin intermediul căruia să contribuie la consolidarea și desăvîrșirea unității spirituale a românilor de pretutindeni. Instrumentul: un dicționar al limbii române vorbite în acea vreme, ce urma să pună la îndemîna scriitorilor tezaurul lexical existent în toate provinciile românești. Pentru întocmirea lui, înaltul for științific a mobilizat și îndrumat, timp de aproape un secol, pe cei mai de seamă filologi și oameni de cultură, printre care s-a numărat și academicianul S.Fl. Marian, din Suceava. Publicăm, în continuare, trei adrese inedite pe care le-am descoperit la fiica și ginerele folcloristului și etnografului român, (Maria și Mihai Cărăușu din Suceava) din care se evidențiază contribuția lui la realizarea Dicționarului limbii rmâne **de către Academia Română.**

ACADEMIA ROMÂNĂ *București, 1897 noiembrie 5/27*

Nr. 9539

Domnule Coleg,

Vă este cunoscut că Academia, în ultima sesiune generală, a hotărît a organiza facerea unui nou dicționar al limbii române. Comisiunea aleasă pentru ducerea la îndeplinire a acestei hotărîri se îngrijește mai întîi de adunarea sistematică a materialului lexical al limbii din textele vechi și noi, literare și populare.

Organizînd această lucrare, Comisiunea s-a gîndit, natural, la multele domniei-voastre scrieri și la bogatele colecțiuni din vorbirea, din viața, din credințele poporului român de pretutindeni, și a decis a vă ruga să binevoiți a da ajutor la adunarea sistematică a materialului din dicționar.

Avem deci onoarea a vă ruga să dați ajutorul domniei-voastre la lucrarea Comisiunii, de a cărei cît mai grabnică ducere la bun sfîrșit Academia este preocupată în cel mai înalt grad. Comisiunea dorește să adunați din colecțiunile și din scrierile domniei-voastre publicate și nepublicate, toate numirile de animale, de părți ale corpului, de plante, de ființe mitologice din credințele populare, de vrăji, de obiceiuri la naștere, nunți, înmormîntări, în sfîrșit, tot materialul lexical pe care-l veți fi notat în lecturile domniei-voastre.

Conlucrarea domniei-voastre va trebui, natural, să fie făcută după regulele generale fixate tuturor conlucrătorilor pentru necesara uniformitate. Aceste reguli sînt expuse în alăturatul, în copie, Plan cum să se adune materialul, *întocmit de d-l A. Philippide.*

1. Fiecare cuvînt să fie scris pe un bilet, înalt de 8,5 centimetri și lat de 5,2 centimetri, din hîrtie de bună calitate, dar numai de grosimea hîrtiei de scris obișnuite.

2. Cuvîntul să fie scris cu ortografia Academiei în partea de sus a biletului, iar citațiunile să se facă cu ortografia a însuși textului citat. Sub fiecare cuvînt să se scrie numele științific la animale, plante etc., apoi sinonimele, numele românesc corespunzător din diferite ținuturi, explicări scurte asupra animalului, plantei sau lucrului numit, pe urmă să se citeze propozițiuni întregi, proverbe, zicători sau alte grupe de cuvinte în care cuvîntul citat să fie legat, astfel că la fiecare cuvînt să fie citate în propozițiuni întregi toate locurile unde știți ca a fost cuvîntul întrebuințat. Scurtăturile cu care cărțile vor fi citate sînt, în parte, date în Plan *(de ex. Anton Pann, Erotocrit = P. Er). Pentru cărțile necuprinse în lista noastră veți întrebuința scurtăturile ce veți găsi de cuviință, dar totdeauna aceleași. Biletul să fie scris cît mai lămurit și mai citeț. Vă trimitem pe lîngă aceasta, cîteva bilete ca model.*

3. Biletele scrise să fie așezate în ordine alfabetică în cutii de lemn spre a se păstra cît mai bine, avînd să reziste la multe mutări pînă la sfîrșitul redactării dicționarului,

4. Fiindcă spațiul unui bilet se poate să fie neîndestulător pentru o discuțiune mai lungă, astfel cum noi o dorim, apoi, în ce privește colecțiunile deja făcute de domnia-voastră, le veți putea mai bine înșirui într-o singură întinsoare, într-un manuscript continuu, anume într-un caiet 8° ori în folio: veți înșira în asemenea caz cuvintele după alfabet și veți face la fiecare cuvînt citațiunile cerute sub No. 3, precum și toate comparațiunile cîte le veți fi stabilit domnia-voastră între înțelesuri. În asemenea caz, dacă veți înșira materialul într-un corp unic, apoi va trebui înșirat strict alfabetic, adică va trebui să nu se repete același cuvînt ori aceeași literă în diferite locuri pe diferite foi de hîrtie. Va fi necesar, prin urmare, întîi să vă dați bine socoteală de totalitatea cuvintelor colectate de domnia-voastră, să le înșirați după alfabet și să le expuneți unul după altul conform acestei înșirări. Aceasta va fi posibil numai cînd domnia-voastră veți fi avînd deja un corp întreg de cercetări lexice asupra colecțiunilor domniei-voastre. În caz contrariu, tot mai bine va fi să întrebuințați biletele, pentru ca să nu pierdem vremea; cînd aceea ce scrieți despre un cuvînt nu va încăpea pe un singur bilet, veți scrie mai multe bilete, toate cu cuvîntul respectiv în frunte.

Am dori să știm cît mai curînd lista autorilor colectați de domnia voastră, precum și scurtăturile pentru ceilalți autori, necuprinși încă în lista noastră, pe care avem să-i mai colectăm de acum înainte. Se înțelege de la sine că scurtăturile din lista noastră trebuesc păstrate întocmai.

Comisiunea a organizat adunarea materialului astfel ca această lucrare pregătitoare să fie cu totul terminată în doi ani, adică pînă în toamna anului 1899. Vă rugăm ca biletele făcute în fiecare perioadă de 2—3 luni să binevoiți a le trimite spre a se așeza la locul lor alfabetic în culegerea generală.

Nu ne îndoim că lucrarea lexicografică, de a cărei ducere la îndeplinire Academia este acum în cel mai înalt grad preocupată, va găsi un puternic ajutor la domnia-voastră, care de mulți ani ați dezvoltat o neîntreruptă și rodnică activitate în studiul literaturii, credințelor și obiceiurilor poporului român.

Primiți vă rugăm, domnule Coleg, încredințarea prea distinsei noastre considerațiuni.

p. Președintele,
Gr. Tocilescu

Secretar General,
D. Sturdza."[1]

„ACADEMIA ROMÂNĂ
No. II 965

București, 1899 februarie 11/23

Domnule Coleg,

Comisiunea dicționarului, în ședința de la 2/14 a lunii curente, a luat cunoștință de cuprinsul scrisorii domniei-voastre de la 26 ianuarie trecut și de piedicile care nu v-au lăsat să îndepliniți pînă acum rugarea numitei comisiuni, cuprinsă în adresa noastră cu No 9539, de la 15/27 noiembrie 1897 și primită de domnia-voastră prin scrisoarea de la 27 aprilie 1898.

Adunarea materialului pentru dicționar trebuie să fie terminată negreșit pînă în luna noiembrie a acestui an, spre a se putea începe atunci lucrarea de redacțiune. Din această cauză Comisiunea dicționarului a hotărît a vă ruga din nou să binevoiți a termina și domnia-voastră pînă la noiembrie viitor adunarea materialului lexical din operele domniei-voastre, urmărind întocmai după modalitatea arătată prin numita noastră adresă de la 15/27 noiembrie 1897. Anume, Comisiunea vă roagă să începeți cu lucrările domniei-voastre tipărite în volume și prin reviste, apoi să continuați cu manuscriptele și notele nepublicate. Extractele din scrierile domniei-voastre tipărite în volume să fie notate cu abrevierea Ma. (Marian), urmată de o silabă din titlul cărții: Orn, (Ornitologie), Sat. (Satirele poporale), Trad. (Tradițiunile), etc.; cele luate din articolele publicate prin reviste sau din lucrările manuscripte și note încă nepublicate să fie însemnate numai cu Ma.

Comisiunea a decis ca pentru această lucrare să vi se dea o remunerare de 1.200 lei, din care 600 lei la predarea materialului adunat din scrierile publicate și 600 lei la predarea celui adunat din manuscripte și note încă nepublicate.

Comunicîndu-vă aceste deciziuni ale Comisiunii dicționarului, vă rugăm, domnule Coleg, să binevoiți a ne comunica cît mai în grabă posibil deciziunea domniei-voastre în această privință.

Primiți, vă rog, domnule Coleg, încredințarea prea distinsei noastre considerațiuni.

Secretar General,
D. Sturdza."[2]

Președintele,
P. Poni

București 18.. (fără dată)

ACADEMIA ROMÂNĂ
No. II 1871

Domnule Coleg,

Comisiunea dicționarului limbii române, întrunită în ședință la 21 decembrie 1899, a decis a vi se exprima viile mulțumiri ale Academiei pentru ajutorul ce ați binevoit a-i da spre a îndeplini marea lucrare pusă de Academie sub îngrijirea ei, făcînd extractele pentru dicționar dintr-unele din scrierile domniei-voastre.

Scrierile domniei-voastre, din care lipsa de timp nu v-a permis a face extractele, au fost explorate de tinerii cari au lucrat la Iași sub conducerea și supravegherea directă a d-lui Al. Philippide; aceste scrieri sînt: Ornitologia, două volume, Nașterea, Nunta, Înmormîntarea, și Tradiții poporane.

Totodată vă facem cunoscut că s-a dispus a vi se trimite suma de 600 lei (șase sute) ca onorariu pentru osteneala domniei-voastre, în conformitate cu dispozițiunile care vi s-au comunicat prin adresa noastră No. II. 965, de la 11/23 februarie 1899.

Primiți, domnule Coleg, încredințarea prea distinsei noastre considerațiuni.

Secretar General,
D. Sturdza.[3]

Președintele,
P. Poni

Corespondența inedită, reprodusă mai sus, a avut loc într-un anume moment al istoriei creerii Dicționarului limbii române al Academiei, după ce încercările (1871—1876) lui Massim și Laurian eșuaseră, iar, odată cu publicarea celui de al III-lea tom (1893) al monumentalei lucrări lexicografice a lui B.P. Hașdeu, prestigioasa inițiativă încetase, ajungînd doar pînă la litera B, **la cuvîntul a bîrli.**

După mai multe tatonări și căutări, sesiunea generală din 1897 a Academiei însărcinează pe întemeietorul școlii lingvistice de la Universitatea din Iași, Alexandru Philippide, cu redactarea lucrării întrerupte și solicită colaborarea expresă a membrilor săi: Jan Urban Jarnik și S.Fl. Marian. Acesta din urmă avea o anumită experiență, deoarece colaborase la volumul I (1886) din Etymologicum Magnum Romaniae **al lui B.P. Hașdeu și avea de gînd să continuie. Pe cînd lucra la elaborarea celui de al III-lea volum, Hașdeu își reînoiește cererea: „Știi că încep acuma cu litera** B **din** Etymologicum, **scria savantul român lui Marian. Dacă pentru litera A am putut profita puțin de luminele domnieitale, doresc să profit mult cel puțin pentru urmarea lucrării. Îți voi fi dară foarte recunoscător dacă îmi vei comunica, cît de curînd, cuvintele începătoare cu** B, **pe care le vei crede de cuviință."[3]**

S.Fl. Marian nu a putut să răspundă prompt la solicitările Academiei Române din 15/27 noiembrie 1897, deoarece era ocupat cu definitivarea primelor volume ale trilogiei etnografice Sărbătorile la români. Abia după repetarea rugăminții de colaborare, din 11/23 februarie 1899, cercetătorul sucevean anunță Academia că are răgazul necesar să contribuie la adunarea materialului proiectatului dicționar. Lucrînd intens în primăvara, vara și toamna lui 1899 la fișarea lexicului din propria-i operă, Marian trimite, rînd pe rînd, mai multe casete cu fișe. La 30 martie 1899 el expediază la București

un set de „3338 cuvinte scoase în decursul lunii martie din manuscrisele mele" — scria Marian — „și menite pentru Etymologicum magnum, care are să se publice sub auspiciile Academiei Române."[4] În luna mai au mai sosit la Academie 835 fișe extrase din manuscrise și care au fost încorporate de îndată „în marea colecție generală". „Foarte bună lectură sînt aceste bilete", remarca Ioan Bianu, „ține-te de ele și fii sănătos, ca să poți extrage din toate materialele domnieitale publicate și nepublicate."[5]

Între 1 și 8 iunie Bianu mai primește de la Marian încă 1.700 fișe scoase din manuscrise, din Chromatica poporului român și din ediția mică de Vrăji, farmece și desfaceri. Acestea sînt expediate de îndată la Iași, unde se centralizează întreg materialul necesar Dicționarului limbii române. S.Fl. Marian continuă să fișeze din opera sa edită și inedită pînă la 9/21 octombrie 1899, cînd trimite, la București, ultimul pachet cu fișe extrase din: Sărbătorile la români, volumele I și II, Descîntece poporane române și Satire poporane române, ce însumau 3.465 bucăți. „Au mai rămas de scos, scria Marian președintelui Academiei, încă din Ornitologia poporană română, volumele I și II, Nașterea la români, Nunta la români, Înmormîntarea la români și Tradiții poporane romîne. Deoarece însă atît timpul, cît și împrejurările nu-mi permit să mai scot din acestea din urmă opuri, binevoiți a dispune ca restul, dacă veți afla de neapărată lipsă, să scoată altcineva... Dacă materialul n-ar fi fost prea mare și dacă n-aș fi fost prea ocupat cu școala și cu conducerea societății Școala română, al cărei președinte sunt și care mi-au dat și-mi dau, mai ales în timpul din urmă, foarte mult de lucru, bucuros aș fi făcut-o și pe aceasta."[6]

Pentru contribuția adusă de S.Fl. Marian la realizarea[7] importantei lucrări lexicografice, Academia Română îi trimite o scrisoare de mulțumire, (cu nr. II 1871, fără dată — vezi pag. 58) rămasă necunoscută pînă acum.

La 1 aprilie 1902, munca de redactare și organizare a celor 6.000.000 fișe era în toi, însă Al. Philippide intră în conflict cu Academia, deoarece aceasta îi cerea să reducă la minimum discuțiile etimologice și să dea prioritate definirii și clarificării sensului cuvintelor. Filologul ieșean refuză amestecul din afară și, neputînd rezista presiunilor, abandonează lucrarea. La 1 ianuarie 1906, sarcina alcătuirii dicționarului este preluată de Sextil Pușcariu, care duce lucrarea lexicografică ceva mai departe. Între 1913—1944 el tipărește patru volume, ajungînd pînă la litera L.

Dramatica odisee a Dicționarului limbii române, rămas neterminat, a durat aproape un secol. După Eliberare, Academiea R.S.R., a însărcinat Institutul de lingvistică din București cu alcătuirea lui. În cele din urmă, între anii 1954—1957, au fost elaborate și tipărite cele patru volume ale Dicționarului limbii române contemporane, ce cuprind lexicul limbii noastre de la A la Z, fiind prima lucrare de această factură, încheiată. Au urmat Dicționarul limbii române moderne și altele, dovedind că, practic, limba noastră este un teren de cercetare inepuizabil.

PAUL LEU

NOTE

[1] Adresa inedită a Academiei Române, nr. 9539, din 15/27 noiembrie 1897, către S. Fl. Marian, **Fondul memorial-documentar S. Fl. Marian**, Suceava, inv. nr. 495.
[2] Ibidem, nr. II, 965, din 11/23 februarie 1899, inv. nr. 25.
[3] Scrisoarea lui B. P. Hașdeu, din 29 august 1892, către S. Fl. Marian, **Fondul memorial-documentar S. Fl. Marian**, Suceava, inv. nr. 202.
[4] **Scrisori către Ioan Bianu**, Ediție și note de Marieta Craicu și Petre Craicu, volumul II, Editura Minerva, 1975, p. 244.
[5] Scrisoarea inedită a lui Ioan Bianu, din 5/17 mai 1899, către S. Fl. Marian, **Fondul memorial-documentar S. Fl. Marian**, Suceeava, inv. nr. 113.
[6] **Scrisori către Ioan Bianu**, Ibidem, p. 244.
[7] Paul Leu, **Contribuția lui S. Fl. Marian la elaborarea Dicționarului Academiei Române**, I, II, în „Zori noi", Coordonate literare, anul XXXIV, nr. 9483, din 16 martie 1980, p. 3 și nr. 9501, din 6 aprilie 1980, p. 3.
[8] Adresa inedită a Academiei Române, No. II. 1871, către S. Fl. Marian, **Fondul memorial-documentar S. Fl. Marian**, Suceava, inv. nr. 26.

Știați că...

...o ie (cămașă tradițională a portului nostru național feminin) l-a inspirat pe Matisse, care a executat o celebră pictură, intitulată „Bluza românească"?

...în Suedia, în 1644, s-au-pus în circulație 26.522 monezi cîntărind fiecare 20 kg.? Din acestea se mai păstrează în muzeu, doar opt bucăți.

...limba e organul care poate suporta cea mai ridicată temperatură, fără să apară simptome de arsuri?

...viteza jetului de aer pe care omul îl dă afară cînd strănută violent, este de circa 160 km/oră?

...prin acțiunile sale omul consumă, pe minut, calorii după cum urmează: la spălat și îmbrăcat (2,6 cal./h) curățatul covoarelor (7,8 cal.), cînd urcă scările (6—10 cal.), cînd mătură (4,3 cal.) etc.?

...3500 de spectatori, prin aplauze, degajă o cantitate de căldură echivalentă cu necesarul pentru încălzire, timp de o zi, a douăzeci de imobile cu cîte 6 apartamente fiecare?

...la fiecare contracție, inima trimite în aortă aproximativ 70 ml sînge? În mod obișnuit, inima se contractă de 4200 de ori în 60 de minute, pompînd circa 300 l sînge. Într-o sinură zi, inima se contractă de aproape 51.000 de ori. În 24 de ore, inima umană, care cîntărește doar 300 gr., pompează peste 7 000 l. sînge.

DIM. RACHICI

Românie

Românie, țara mea de grîuri,
De nădejdi și vise-ntruchipate —
În cîmpii și-n munți și-n limpezi rîuri
Inima tot tînără îți bate.

Noi aici sîntem de la-nceputuri,
Neclintiți în vifor și-n îngheț —
Românie, țara mea de vulturi
Și de-azur înalt — de Voroneț.

Noi aici am zămislit proverbul:
Apa trece, pietrele rămîn —
Românie, țară-n care verbul
E mai dulce ca al mamei sîn.

Jinduind aceste dimineți,
A crescut poporul meu sub soare —
Românie, leagăn de poeți,
De eroi ce n-au asemănare.

Îți jurăm credință cum jurară
Tații și străbunii-n veci de veci —
Românie, steaua mea polară,
Far pe țărm de secol douăzeci.

TOMA ALEXANDRESCU

Învățătoarei noastre-i mulțumim

Cînd azi suim pe trepte noi de gînd,
De primii pași în școală ne-amintim
— De-învățătoarea noastră-n primul rînd,
Și de fiorul noului, sublim.

Ne-a-îmbrățișat atunci, în prima oră,
Cu-n zîmbet cald, de mamă-adevărată
Și, veritabil căpitan la proră,
Ne-a dus pe-a vieții mare înspumată.

Ne-a învățat, cu-încetul, tot ce știm:
Ce-i alfabetul, tabla înmulțirii,
De ce trecutul nostru să-l iubim,
Cum să citim în marea carte-a firii.

Iar dacă azi cu alt vapor pornim —
Matrozi crescuți în dragostea de țară —
Învățătoarei noastre-i mulțumim,
Ea ne-a dat aripi, pentru-întîia oară!

ERNEST VERZEA

Retorte carpatine

Din munți, vîrtejuri suple de frunze aurii
s-au năpustit la vale, spre văgăuni uitate
unde tăria unor silvanice carate
a năruit pădurea sub stranii simfonii...

— Umbre fără de tihnă din tainițe străbune
să fi suit pe un covor tremurător?
Spre asfințit, cînd lunec prin suflul codrilor,
dacă le-aș prinde vorba, oh, cîte mi-ar mai spune!

Dar jarul înserării dospit treptat pe gene
adaugă reflexe norilor călători,
sau născocește chipuri cețoase uneori,
în zare, iar pe urmă le sfîșie alene,

în timp ce, de departe, sub tropot de copite
prundișuri carpatine vuiesc în vînt prelung
cu brazii laolaltă, cînd piscurile plîng
risipa de frunzare cu zale ruginite...

Oșteni și voievozi veniți de peste veacuri
acum străbat ca o procesiune vie
prin mine și mă poartă peste aceste locuri
care mă ard ca un sărut topit pe glie!

CONSTANTIN AMĂRĂSCU

Omagiu

Venerabilului meu dascăl IOAN IVĂNESCU

Îmi tremură condeiul și mă doare
Că vorbele sînt bîlbîite, frînte
Cînd eu aș vrea să binetecuvînte
Învățător din clasele primare.

În mințile neștiutoare, strîmte,
Tu ai deschis largi porți spre larga zare
Și în copii ai pus, în fiecare,
Ca-ntr-un ecou, lumina ta să cînte

Te laud deci și îți aduc cinstire
Fiindc-ai fost îndemnul și temeiul
Să pot cuprinde visul cu condeiul

Și aplecat pe cartea de citire
Să deslușesc în roiul de cuvinte
Făptura ta de dascăl și părinte.

REDOXUL învie ● Bolnavi de cancer pe a căror fişă medicală, cu 15 ani în urmă, erau înscrise de medici însemnele morţii: „în afara tuturor resurselor terapeutice", se găsesc azi sănătoşi, la locurile lor de muncă şi în sinul familiilor ● Confesiunea savantului: „Viaţa este un dar pe care-l meritäm numai cînd îl dăruim vieţii" ● Un clasament revelator al computerelor occidentale: „dr. Mihai Dănilă primul dintre medicii care acţionează cu succes împotriva cancerului"

Publicistul ION PREDOŞANU prezintă cititorilor noştri pe

Doctorul Mihai Dănilă, savant român care a cucerit victorii categorice în bătălia împotriva cancerului

Aspune despre doctorul Mihai Dănilă, încă de la început, că este un luptător neobosit pe frontul luptei împotriva cancerului ar însemna ca, spunînd prea puțin, să epuizăm prea de timpuriu un subiect, și așa aflat de cîteva decenii în zona maximului de interes din partea atîtor oameni afectați sau nu de cel mai groaznic flagel al secolului XX. Mai cu tristețe și gravitate, mai cu optimism, oricine vrea să știe ce e nou cu doctorul Dănilă, să comenteze senzaționalele rezultate obținute în tratamentul cancerului.

Despre activitatea sa de pionierat în cercetarea cauzelor cancerului, precum și despre surprinzătoarele sale succese în tratarea cancerului, această boală ce atinge incredibilul raport de unu din patru oameni de pe glob, s-au scris în presa noastră și în cea străină numeroase articole, posturile de radio București și străine i-au dedicat emisiuni de largă audiență la ascultători. Regizoarea Liliana Petringenaru, de la Studioul „Alexandru Sahia" a avut inspirata ideie de a crea un tulburător și argumentat documentar despre bătălia doctorului Mihai Dănilă contra cancerului, o incursiune în viața sa tumultuoasă și plină de realizări, documentar prezentat și premiat în țară cu „Cupa de cristal" și la Oberhausen, la un mare festival internațional al filmalor științifice, în R.F.G. Privite la început cu oarecare nedumerire și neîncredere, importantele sale descoperiri au **străbătut greul drum al acceptării,** iar filmul despre care vorbim impresionează prin convingătoarele declarații ce le conține, declarații luate de la cîteva zeci de oameni din viață, de lîngă noi, care astăzi sînt redați vieții, familiilor. **Mulți dintre ei se găsesc chiar la locurile lor de muncă, deși în urmă cu 10—15 ani aveau înscrisă pe fișa lor medicală întocmită de unul din spitalele oncologice din țară, precizarea fără de speranțe: „în afara tuturor resurselor terapeutice".** În vreme ce numărul fișelor avute în evidență și, în special, al cazurilor salvate se amplifică, **crește și numărul marilor spitale din lume care-i solicită colaborarea: Montreal Royal Victoria Hospital, Centre Hospitalier Saint-Anne — Paris,** la **Heidelberg este chemat pentru conferințe și demonstrații practice.** Delicat cum este, încearcă să le răspundă că are atît de mult de lucru, aici, acasă, și nu-și găsește timp pentru călătorii. Își iubește familia, profesia și oamenii printre care își continuă cu tenacitate drumul. Are încă multe de făcut. **Ca să fii mare în lume trebuie să fii cu adevărat mare la tine acasă.** Și acasă mai are încă multe ideai ce așteaptă să devină realitate, să fie acceptate și generalizate în tratamentul cancerului și al bolilor de ficat. Zilnic poate și găsit la Policlinica universitară Titan, unde bolnavii se adună la fel cum un fluviu mare își adună apele pentru a fi mai puternic, ei se înscriu pentru o bună evidență, sînt planificați, consultați și li se instituie **tratamentul pe care-l primesc gratuit, pe bază de fișă. Treaba asta se întîmplă zilnic cu aproape două sute de bolnavi .** Îmi mărturisea mai demult că în viața sa n-a refuzat să consulte un bolnav, altfel nici nu s-ar mai putea uita în ochii unui om. Pentru OMUL Dănilă, acest program cere o mare dăruire de care numai un mare caracter, cu mare dragoste de oameni, poate da dovadă. E un program greu, dar un program pe care-l face cu o mare plăcere. În limbaj de specialitate s-ar putea spune că este vorba de un act medical util în alinarea suferinței umane, prin care, cum afirmam mai înainte, **bolnavii sînt redați producției, familiilor, societății, cu o sănătate echilibrată, fără a face apel la medicamentele din import.** În felul acesta se poate face un calcul spre a vedea ce economii se realizează prin tratamentul doctorului Dănilă de la Policlinica Titan, dacă ținem seama că pentru tratamentul unui bolnav de cancer cheltuielile sînt de 120 000 lei-valută pe an, prin tratamentele clasice și cu rezultate mult mai modeste.

Spuneam mai înainte că despre dr. Mihai Dănilă și medicamentele realizate de domnia sa s-a mai scris, de fiecare dată nelipsind aerul ce înconjoară o anume curiozitate, dar iată că de curînd OSIM-ul și C.N.S.T.-ul au anunțat **brevetarea în 24 de țări ale lumii a medicamentelor cunoscute sub denumirile de UE 08, C 17 și V.** Adică, **dacă pînă acum erau cunoscute ca priorități mondiale românești și unele dintre ele fuseseră expuse la Salonul național de invenții din 1979, iată că acum au o recunoaștere oficială în străinătate, teoria introducerii reversorilor în terapeutica nouă a cancerului, cu care își anunță intrarea în finalul secolului XX școlile medicale din Osaka, Minessotta, München și Beijing, fiind legată de numele lui Mihai Dănilă.** Este cazul să amintim că **majoritatea clasamentelor computerelor din Occident îl desemnează pe doctorul român Mihai Dănilă ca primul dintre medicii ce acționează cu succes împotriva cancerului, cu tratamente diferite de cele clasice.**

Printre țările în care au fost brevetate cele 3 formule codificate ale „Medicamentului împotriva maladiei neoplazice și împotriva miasteniei gravis", cum se intitulează unul din brevete, se numără **Canada, : R.F.G., Franța, Belgia, Anglia, Italia, Noua Zeelandă, Japonia, Filipine, Egipt, Uniunea Sovietică, Grecia, Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria, Israel** și altele. Dar, pe acest drum al consacrării sale și mai ales al recunoașterii fără rețineri în fața unor adevăruri care vorbesc de la sine, acest mare om, doctorul Mihai Dănilă, îmi spunea cîndva că oamenii sînt oameni... Și lăsînd loc pentru puncte puncte, am înțeles că în tumultuoasa activitate zilnică ce o desfășoară **nu a conceput să lupte decît cu maladiile. Nu-și găsește nici timpul și nici logica unor răspunsuri la acțiuni pizmuitoare, ci lasă la dispoziția bunului simț și a loialității toate aprecierile asupra activității sale de o viață.**

Primele încercări în această direcție, datează de **prin 1958,** de pe vremea cînd fiind la Iași a avut primele cazuri rezolvate în cancerul tiroidian. Nu mult după aceea, mai exact prin 1963, se chinuia să scoată hidrochinona din plante. Mult mai tîrziu a trecut la preparații sintetici, despre

care spunea că sînt, totuşi, buni, mai ales că **nu mai are nici timp să umble pe cîmp după buruieni,** cum le zice lumea, să le întoarcă pe-o parte şi pe alta, să le usuce, să se ocupe mai departe de ele. Hidrochinona sintetică scoasă de case farmaceutice este destul de pură şi poate fi folosită în tratamentul cancerului, bineînţeles că nu singură. Îşi păstrează, totuşi, în continuare interesul pentru a culege plante medicinale nu numai pentru acelea care conţin hidrochinona, ci şi faţă de alte plante ce conţin în diverse proporţii felurite substanţe redox de formule policiclice, multe dintre ele fiind de 10—15 ori mai active decît hidrochinona. Dintre preocupările mai vechi şi reactualizate, cîştigă tot mai mult loc şi timp în activitatea neobositului Mihai Dănilă culegerea, testarea şi mai apoi folosirea unor plante prin a căror întrebuinţare se realizează **importanţi adjuvanţi terapeutici în alte boli** cu grave tulburări metabolice, cum ar fi **hepatita agresivă colestatică, pancreatitele, diabetul, rectocolitele hemoragice,** cunoscute şi ca faze premonitorii ale cancerului de colon şi altele la fel de necruţătoare.

O informare păgubitoare sau mai puţin bine intenţionată de la noi sau de aiurea poate prezenta **ca o noutate** o reacţie a hidrochinonei în **miastenia gravis,** cu toate că lumea ştiinţifică de bună credinţă ştie că ea a fost brevetată de românul Mihai Dănilă încă din 25 august 1971 sub nr. 61 944 la OSIM. Titlul brevetului cu acet număr nu este altul decît „Medicament şi tratament împotriva miasteniei gravis", iar **lucrarea cu acelaşi titlu a fost susţinută de autor cu creta pe tablă încă din aprilie 1971 într-o şedinţă a U.S.S.M., comunicarea fiind reluată de publicaţii de ecialitate din Italia şi R.F.G.** Dar, mai înainte, **la data de 02.02. 1968, i se acordase aceluiaşi medic român Mihai Dănilă brevetul cu nr. 61013 cu titlul „Medicament împotriva maladiei neoplazice", în lume necunoscîndu-se mai devreme alte brevete de acest fel.**

S-a tot bătut monedă pe hidrochinonă, mulţi comentatori de ocazie au banalizat-o, numai că hidrochinona nu este totul. **Din şase formule cu care lucrează doctorul Mihai Dănilă doar patru conţin hidrochinonă.** Mulţi bîrfitori, **specialişti** sau **nespecialişti,** dintr-o tendinţă de minimalizare a acţiunilor şi efectelor tratamentelor cu hidrochinonă o asociază pe aceasta revelatoarelor fotografice în compoziţia cărora chiar intră. **Ceea ce nu se ştie sau se uită să se spună, cu bună ştiinţă, despre hidrochinonă este de o foarte mare importantă, şi anume că în reacţii, aceeaşi banală hidrochinonă emite electroni de hidrogen, adică are loc reacţia hidrochinonă-benzochinonă.** În celula canceroasă asistăm la o glicoliză exagerată — pînă la spolierea tuturor rezervelor — **această glicoliză exagerată ducînd la inhibiţia respiraţiei (efectul Crabtree). Inversînd potenţialul respiraţia reajunge la inhibiţia glicolizei** (efectul Pasteur). Tocmai **aici se află cheia intervenţiei dr. Dănilă cu potenţiale redox la nivelul metabolismului intermediar ce duce în mod indiscutabil la reechilibrarea metabolică a celulei.** Toate enzimele aberante despre care vorbea dr. Dănilă în interviul din revista „Cronica" — Iaşi 1976, sînt **redresate prin intermediul antienzimelor create. Sintezele proteice false informate de ARN-ul mesager şi ARN-ul de transfer fals şi invers, mesajele false duse de transcipaza inversă îşi vor diminua activitatea pînă la încetarea lor şi reversarea la normal. Aceasta este calea viitorului în abordarea maladiei neoplazice, cît şi a tuturor maladiilor cu deficienţe respiratorii** — refacerea catenelor respiratorii. **Aceasta este o ideie românească născută pe pămînt românesc şi dăruită lumii întregi de un savant român.**

Şcoli cu renume mondial, după cum şi savanţi de renume mondial părăsesc calea dogmatică, plină de eşecuri, şi îmbrăţişează această ideie: **italienii** Speciani, Donatello, **spaniolii** A. Brugorcles şi M. Gozalvez, **americanii** Rovera, Santory, Damski, N. Greenberg, Mc. Donald, B. Abott-Bochur, Gordon, Mc. Gee şi alţii.

Revenind, vom spune că **în metabolismul intermediar al celulei canceroase asistăm la o situaţie în care glicoliza este exagerată, fapt caracteristic în celulele neoplazice, ce atrage după sine dificultăţi de metabolism în ciclul Krebs şi se va produce mai puţin hidrogen decît ar fi nevoie pentru descompunerea peroxidului de hidrogen (apa oxigenată). Excesul de peroxid de hidrogen devine oxidant în metabolism şi se produce o peroxidare a lipidelor în lipoperoxizi, precum şi a grupului SH de la enzime, proteine, amino-acizi, acestea devenind inactive şi denaturate. Acum, hidrogenul produs de hidrochinonă ajută la inactivare.** Or, se ştie, **toate potenţialele Redox,** cum îi place să le numească doctorul Dănilă în formulele sale, **au acţiune în sensul stimulării enzimelor deficitare şi acestea odată restabilite în forma lor activă trec la refacerea potenţialului de oxigen necesar pentru metabolismul normal.** Foarte multe plante găsite cu migală şi testate cu tenacitate şi o bună cunoaştere proprie cercetătorului Mihai Dănilă întreţin potenţialul Redox, ajungîndu-se la hidrochinonă **după ce se aflase secretul plantelor ce o conţin şi nu invers.** Astfel, **medicamentele sale se înscriu ca deschizătoare de drumuri în curentul de strictă actualitate în lumea medicală. Ele acţionează în sensul invers al cancerizării, de unde şi teoria introducerii reversorilor în terapeutica nouă a cancerului, teorie ce aparţine românului Mihai Dănilă.**

Despre fenomenul cancerizării aşa cum îl concepe dr. Mihai Dănilă s-ar putea spune foarte multe şi, desigur, tratatul la care lucrează şi care va avea cîteva sute de pagini le va prezenta pe larg. De douăzeci de ani, acest om, dăruit oamenilor, a pornit pe un drum greu numai cu gîndul de a face ceva pentru ca omul să devină mai bun, pentru a-l scăpa de suferinţă. Cum bine spunea, cu sufletul său de poet (cînd o mai avea timp şi de poezie?...), „Viaţa este un dar pe care-l merităm numai cînd îl dăruim vieţii". Probează ceea ce spune, zilnic, la Policlinica universitară Titan din Bucureşti, unde vin bolnavi, mii de oameni bolnavi pentru a fi consultaţi şi trataţi.

Poetul GEORGE CIUDAN
vă oferă
patru confesiuni lirice

Minciună dulce

Eu sînt vinovatul căci ţi-am cerut
să-mi dai ceea ce nu ai avut,
adică inimă, adică vis, adică idei
fără să faci compromis între îngeri şi farisei.

Atît am vrut să fii: regina mea de vis
fără coşmar de noapte şi fără de abis;
acum la ceas tîrziu vin îngeri să mă culce
şoptindu-mi că mi-ai fost minciuna cea mai dulce.

Numai ţăranii

Numai ţăranii au rămas zeii mei
de sub căciula lor roasă de molii eu fur idei
şi din bucatele aduse în piaţă
eu dau reţete de moarte şi viaţă.

Numai ţăranii, fostu-le dumnezeu,
au rămas învierea şi moartea sufletului meu;
ţine-mi-i, ţară, lîngă spic şi ulcior
pînă în ceasul cînd eu o să mor

Numai eu ştiu chinul

Cît eşti de aproape, cît eşti de departe,
între vis şi viaţă dorul ne desparte
numai noi ştim chinul grav al despărţirii
la un ceas cînd plînge clipa amintirii.

Fostu-mi-ai în viaţă crez în dobîndirea
zilei ce-mi aduse calmă dezrobirea;
vino, înger alb, zboară-mi peste umeri
anii cei puţini, numai tu să-i numeri.

Dansul şerpilor

În pădurea părului tău şerpii aleargă nebuni
cu degete mici îi dezmierzi, îi aduni,
mi-i apropii de buze cu gînd dulce şi rău
şerpii ce dansează în pădurea părului tău.

Tu îmi spui că sînt şerpi cu limbă de miere
născuţi să-mi dea împăcare şi mîngîiere,
dacă-s aşa, lasă-i să alunece la mine în sîn
unde se zbate şi plînge un cîntec păgîn.

Promisiunile științei

ANDREI BACALU

Ce ne promite știința pentru viitorul foarte apropiat? O mulțime de lucruri, ceea ce face selecția cu atît mai dificilă. Să încercăm, în rîndurile care urmează, să alegem cîteva dintre promisiunile științei viitorului, fără nici un fel de pretenție de ierarhizare, animați doar de dorința de a încerca să înțelegem unele direcții de evoluție ale științei și tehnologiei contemporane.

Barca cosmică... de salvare

Printre cele mai spectaculoase promisiuni se înscrie și **eliminarea aproape totală a riscurilor legate de călătoriile în spațiu.** *Presupunînd că la bordul unei nave cosmice care evoluează pe o orbită circumterestră se produce un accident, pilotul spațial, care în acest scenariu joacă rolul de victimă, va fi pur și simplu introdus într-o sferă cu diametrul de 1.90 metri, sferă care reprezintă echivalentul unei bărci de salvare și care se poate îndrepta rapid spre Pămînt, cu sau fără concursul unei nave ajutătoare. Evident, navigația „bărcii de salvare" cosmice va fi cu totul și cu totul automatizată, simplificînd astfel sarcina salvatorilor dintr-un viitor mai degrabă ipotetic.*

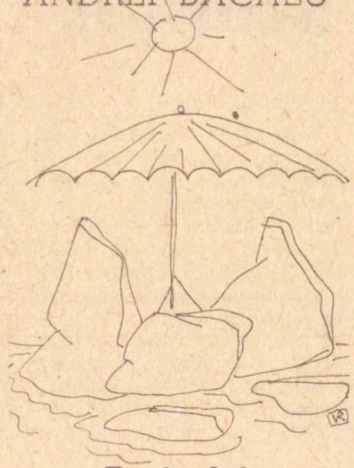

Pericolul antarctic

Știința ne mai promite și altele. De exemplu, ne promite că va face tot posibilul pentru **a încetini ritmul în care se topește imensul strat de gheață care acoperă continentul antarctic.** *E bine de știut că topirea gheții din Antarctica ar avea ca rezultat o creștere generală a nivelului oceanului planetar de aproximativ 5,70 metri, ceea ce se poate traduce printr-o pierdere de sute de metri de plajă și coastă pe toate continentele. Oamenii de știință fac tot posibilul pentru* **a micșora efectele poluării asupra gheții din Antarctica,** *poluare care scade capacitatea de reflectare a luminii și ușurează topirea vastelor întinderi înghețate.*

Priviri în trecut...

Știința nu se rezumă numai la promisiuni legate de viitor. Ea ne promite că ne va ajuta **să ne înțelegem mult mai bine și trecutul** *și iată un exemplu. Sînt studiate o serie întreagă de ființe care au dispărut acum mai bine de 250 de milioane de ani, ființe care au precedat, pe scara evoluției, mamiferele. Apariția și dispariția acestor precursori ai mamiferelor actuale, rivalitatea dintre protomamifere și uriașele reptile din tagma dinozaurilor reprezintă o problemă esențială a biologiei moderne, problemă a cărei rezolvare va reprezenta un mare pas înainte în înțelegerea mecanismului subtil și complex al evoluției. În acest domeniu s-a produs de curînd un progres important: studiindu-se o mostră recoltată de pe fundul Oceanului Pacific, s-a putut dovedi odată pentru totdeauna caracterul lent și gradat al modificărilor evolutive prezentate de viețuitoarele marine fosile, de-a lungul a mai bine de 20 de milioane de ani.*

...dar și în viitor

Să trecem însă și la promisiuni din alte domenii. În materie de telecomunicații, fibrele optice care au debutat spectaculos acum cîteva decenii se anunță ca fiind o adevărată soluție pentru marea cantitate de informații ce va trebui transmisă și recepționată în viitorul foarte apropiat. În momentul de față, numărul de conversații posibile cu ajutorul unei singure fibre optice este de 1.000 asta cînd folosim lumina albă

Promisiunile științei

obișnuită. Folosind lumina descompusă în culorile ei spectrale, vom reuși să obținem nu numai un frumos curcubeu, ci și **o mărire spectaculoasă a numărului de informații care pot fi transmise prin fibrele optice.**

• *În materie de* **transporturi,** *specialiștii ne promit o noutate oarecum ciudată, dar de mare eficiență.*

Călătorii din avioanele supersonice de pasageri ale viitorului nu vor mai avea nici un motiv să ceară scaune la fereastră, *nu de alta, dar se pare că* **în loc de ferestre vom avea de-a face cu ecrane ca de televizor, plasate pe spătarul scaunului din față.** *Ținînd seama de faptul că suprafața aripilor va fi foarte mare și altitudinea de zbor va depăși 25.000 de metri, ceea ce nu va permite pasagerilor să vadă mare lucru pe fereastră, proiectanții au hotărît să elimine cu totul ferestrele, îmbunătățind astfel caracteristicile aerodinamice ale avionului. În orice caz,* **ecranele de televiziune** *pe care le-am pomenit* **vor oferi, pe lîngă filme, jocuri și posibilități de calcul, și imagini recoltate din mediul înconjurător, poate chiar din punctul de vedere al pilotului.**

• *Mari promisiuni ne face* **știința și în domeniul inteligenței artificiale.** *Deocamdată nu este cazul să confundăm micile trucuri electronice, cum ar fi ceasurile vorbitoare sau roboții cu aspect cît de cît antropomorf, cu adevăratele realizări ale tehnicii de calcul, privită ca prelungire și unealtă a creierului omenesc. Se vorbește de un nou mod de abordare a problemei inteligenței artificiale,* **un mod nou de înțelegere a funcționării calculatorului,** *o tentativă de a depăși, odată pentru totdeauna, secvențele foarte stricte, așa-zișii algoritmi care comandă mașina electronică de calcul. E nevoie, și se pare că sîntem pe drumul cel bun,* **de un nou mecanism al memoriei în tehnica de calcul,** *o memorie tridimensională, capabilă să rețină imagini*

ale lumii înconjurătoare aproape identice cu cele prelucrate de mintea omenească.

Scopul cercetărilor în domeniul inteligenței artificiale poate fi definit ca nesesitatea dezvoltării unor tehnologii cu adevărat „inteligente". Nu e neapărat nevoie de o asemănare exterioară cu structurile biologice umane. E nevoie de efortul de a ne apropia de mecanismele gîndirii umane **mult mai mult decît au făcut-o pînă acum știința și tehnologia.**

★

Foarte multe promisiuni, foarte multe speranțe, destule certitudini. Știința ne-a oferit o mulțime de surprize în ultimele decenii. Una dintre aceste surprize, ca să alegem doar un exemplu, a fost posibilitatea clarificării imaginilor fotografice cu ajutorul computerului. Promisiunile pe care le-am discutat pînă aici s-ar putea defini drept o tentativă, să sperăm că reușită, a clarificării imaginii noastre despre universul care ne înconjoară.

Știm că vom transforma materia în cel mai perfect combustibil, că vom avea televizoare de buzunar și calculatoare electronice portative, că vom recepționa semnalele de televiziune ale sateliților artificiali și vom naviga spre stele. Toate aceste promisiuni au nevoie de oamenii de știință care să lucreze în pace, pentru a le transforma în realități **cotidiene.**

Spre o revoluționare în ameliorarea speciilor

Perspective uluitoare deschise de ingineria genetică

Prof. dr. doc. PETRE RAICU
Universitatea București

● A devenit posibilă obținerea de organisme complet dezvoltate ● Hibrizi interspecifici între specii care normal nu se pot încrucișa ● Spre o rezolvare radicală a problemei îngrășămintelor azotate ● Tratamente medicale pe căi, principial, noi

În ultima vreme se vorbește și se scrie foarte mult despre ingineria genetică. Care sînt cauzele pentru care acest nou domeniu al biologiei a stîrnit un interes așa de mare, nu numai în lumea oamenilor de știință, dar și a publicului larg? De ce se creează mereu noi laboratoare și se cheltuiesc sume importante pentru dezvoltarea cercetărilor de inginerie genetică?

INGINERIA GENETICĂ, ramură de vîrf a biologiei contemporane, este un produs al avîntului științei în epoca contemporană, al revoluției științifice și tehnice. Această nouă știință, care a apărut în perioada anilor 1970, **este produsul necesităților sociale care impun găsirea unor noi modalități, mai eficiente, de rezolvare a unor mari probleme ale umanității.** Printre acestea citățm: **nevoia crescîndă de alimente și, în special de proteine, profilaxia și tratamentul celor peste 3 000 de maladii ereditare umane, tratamentul maladiei canceroase, producerea de medicamente** (antibiotice, hormoni, seruri, vaccinuri, anticorpi etc.) pe o cale nouă și în cantități nelimitate, **influența civilizației industriale asupra fondului genetic uman și al diferitelor specii de plante și animale** etc.

Ingineria genetică poate fi definită ca UN ANSAMBLU DE METODE DE MANIPULARE A MATERIALULUI GENETIC LA NIVEL CELULAR ȘI MOLECULAR. Cu alte cuvinte, **se urmărește sinteza artificială și transferul de gene peste barierele de specie, crearea de noi genotipuri în vederea obținerii de plante și animale cu o nouă arhitectură și cu o capacitate mărită de a satisface nevoile societății umane.**

După cum se știe, fiecare organism viu, de la cele mai simple virusuri, la cele mai evoluate mamifere, are propriul său program genetic,

înregistrat sub formă codificată în genele sale. Programul genetic determină caracteristicile anatomo-morfologice, fiziologice și biochimice ale organismelor, evident, în prezența unor condiții corespunzătoare de mediu.

Gena este unitatea de bază a eredității, fiind un segment al unei macromolecule de acid dezoxiribonucleic (ADN) care conține o anumită cantitate de informație genetică. Desigur că în funcție de complexitatea organismului și numărul de gene variază: unele virusuri au numai cîteva gene, bacteriile au cîteva mii, plantele superioare au în jur de 15.000 gene, iar mamiferele au cîteva zeci de mii. La om se apreciază că în cei 46 de cromozomi din celulele somatice se găsesc aproximativ 50.000 de gene.

Începutul din 1970

Sinteza artificială a genei constituie o realizare de prim ordin a ingineriei genetice. Această sinteză a devenit posibilă numai în momentul cînd s-a reușit descoperirea structurii și funcțiilor genei. Pe baza cercetărilor moderne, gena este considerată un segment din macromolecula de acid dezoxiribonucleic (ADN), formată dintr-o anumită secvență de unități moleculare mai mici, denumite nucleotide. Cunoașterea exactă a ordinei nucleotidelor în anumite gene, a determinat posibilitatea sintezei lor în laborator. Începutul a fost făcut în 1970, cînd o echipă de cercetători condusă de profesorul **G. Khorana** a realizat la Institutul de Tehnologie din Massachusetts sinteza unei gene de la drojdia de bere, formată din numai 77 nucleotide. Mai întîi au fost sintetizate 15 tipuri de segmente scurte de ADN formate din 5—20 nucleotide. Cu ajutorul unor enzime denumite ligaze, segmentele au fost asamblate exact în ordinea în care se găsesc în gena naturală.

Mai tîrziu s-a reușit și sinteza altor gene. Astfel, cercetătorul *D. Agarwal*, un colaborator al profesorului **Khorana**, a sintetizat o genă bacteriană formată din 126 nucleotide. În 1975 la Universitatea Harvard s-au sintetizat două gene mai mari, care intervin în sinteza hemoglobinei din sîngele iepurelui. Aceasta a fost prima sinteză a unei gene de la mamifere.

Sintetizarea primei gene umane

În sfîrșit, mai recent, la Institutul de Biochimie din Hamburg a fost sintetizată, pentru prima oară, o genă umană. Este vorba de gena care determină sinteza hormonului angiotensina II, care reglează tensiunea arterială și contracția musculaturii netede. În acest caz s-a pornit pe o cale inversă: **cunoscîndu-se structura chimică a hormonului, s-a dedus structura genei.** Ulterior s-au sintetizat și alte gene umane cum sînt cele

Microorganisme contra microorganisme

Conf. dr. EMILIA NESTORESCU

După ce Pasteur a demonstrat că bolile infecțioase sînt produse de microorganisme, numeroși oameni de știință și-au concentrat eforturile spre găsirea unor produse cu care să le combată. Condiția esențială era ca asemenea produse să aibe o acțiune selectivă, adică să fie cu mult mai toxice pentru agenții patogeni decît pentru țesuturile organismului. În scurt timp s-au descoperit numeroase preparate antimicrobiene — antiseptice și dezinfectante — dar nici unul nu putea fi folosit ca agent terapeutic din cauza toxicității pronunțate pentru țesuturile animale.

În 1907 medicul german Paul Ehrlich a reușit să sintetizeze un compus organic cu arsen, activ față de agentul patogen al sifilisului. Pentru prima dată industria chimică furniza un remediu împotriva infecțiilor microbiene. Un an mai tîrziu Ehrlich a primit premiul Nobel pentru această descoperire. Deși prin lucrările ulterioare el a stabilit principiile de bază ale chimioterapiei, au mai trecut mulți ani pînă cînd, în 1935, un alt medic german Domagk (Gerhard), obținea succese răsunătoare în tratamentul infecțiilor streptococice cu produsul Prontosil — o sulfamidă cu care a deschis calea unei serii largi de preparate sulfamidice sintetizate în anii care au urmat și care aveau să salveze milioane de vieți omenești. Și această disciplină a fost răsplătită cu premiul Nobel în 1939. Utilizarea sulfamidelor în terapia bolilor infecțioase și efectele favorabile obținute, au trezit mari speranțe în rîndurile specialiștilor dar elevul a început să se tempereze după ce s-a constatat că din sutele de preparate sintetizate, numai unele puteau fi utilizate în combaterea bolilor infecțioase și că nici acestea nu erau eficiente, decît în anumite cazuri. Unele dintre acestea au intrat în practica medicală constituind și astăzi mijloace, deosebit de eficace în tratamentul unor boli ale omului și animalelor.

Căutarea de noi medicamente, mai active și mai selective a continuat, dar cu toată asiduitatea cercetărilor medicamentul ideal întîrzia să apară.

care intervin în sinteza hormonului de creștere, a insulinei, a somatostatinei, a hemoglobinei, a interferonului etc. În ultima vreme s-au pus la punct metode extrem de eficiente de sinteză a genelor cu ajutorul unor enzime denumite „revers transcriptaze." Din celule se izolează mai întîi acidul ribonucleic mesager (ARN-m) care copiază informația genetică de la ADN, și cu enzima revers transcriptaza se sintetizează un ADN artificial, adică tocmai genele de care este nevoie.

Care este tehnica cea mai utilizată pentru transferul genelor? La bacterii, după cum se știe, există niște molecule mici de ADN de formă circulară, independente de cromozomul bacterian și care au fost denumite plasmide. Cu ajutorul unor enzime, molecula circulară de ADN a plasmidelor poate fi ruptă, iar cu ajutorul unor alte enzime poate fi reunită.

Descoperire de importanța „Premiului Nobel"

În anul 1978 trei cercetători: elvețianul **Werner Arber,** și americanii **Hamilton Smith** și **Daniel Nathans** au primit Premiul Nobel pentru descoperirea și utilizarea în cercetările de inginerie genetică a unui grup de **enzime care sînt folosite ca niște bisturie pentru tăierea în bucăți a moleculelor de acizi nucleici.**

Prin folosirea acestor enzime s-au putut include în plasmidele bacteriene diferite gene de la om și diverse specii de animale cum sînt: ariciul de mare, broasca cu ghiare, șoarecele etc. Aceste plasmide recombinate au fost apoi introduse în celulele bacteriene, care au devenit astfel capabile să sintetizeze proteine umane și animale.

Recent s-a reușit **transferul genei umane care determină sinteza hormonului somatostatina,** la o bacterie care a început producția acestui hormon. În 1978 o echipă de cercetători de la Universitatea din California a comunicat că a reușit să transfere la o bacterie **gena ce determină sinteza insulinei,** bacterie care a început să producă această substanță atît de necesară diabeticilor. Se speră ca într-un viitor apropiat să înceapă producția industrială a insulinei. Prin această metodă se vor putea transfera la bacterii gene capabile să producă diverse biomolecule cu importanță în alimentație sau ca produse farmaceutice.

O echipă de cercetători de la Institutul Pasteur din Paris și de la Facultatea de medicină din Strasbourg a reușit să transfere **gena care determină sinteza ovalbuminei,** o proteină din ouăle de găină, în celulele bacteriene. Fiecare bacterie a devenit astfel capabilă să sintetizeze între 30.000 și 90.000 molecule ale acestei proteine care poate fi folosită în alimentație. În agricultura viitorului cultura industrială a bac-

Nu de puține ori marile descoperiri au avut la bază întîmplări banale „dar norocul nu servește decît spiritele pregătite — spunea Pasteur — căci numai acestea știu să observe și să se oprească asupra unor lucruri, văzînd în ele ceea ce scapă celorlalți".

Așa s-au petrecut lucrurile și în cazul descoperirii primului antibiotic — penicilina — în anul 1929, de către medicul englez Alexander Fleming.

Fenomenul de antibioză — adică de împiedicare a dezvoltării unui microorganism de către altul asociat — fusese observat de mai multă vreme și el sta în atenția unor cercetători care sperau să descopere în el posibilitatea de utilizare în practica antiinfecțioasă. Pasteur, Lister, Babeș, relatează în lucrările lor observații referitoare la faptul că unele microorganisme împiedică sau chiar omoară alte microorganisme. „Ideea exista, avea să recunoască Fleming mai tîrziu, dar realizarea ei a trebuit să aștepte ziua în care Fortuna a hotărît ca sporul unui mucegai să-mi contamineze mie o cultură, apoi o alta, cîțiva ani mai tîrziu — în care chimiștii s-au apucat să prelucreze produsele acestui mucegai ca să ne dea penicilina pură".

În vremea aceea Fleming pregătea o lucrare asupra stafilococilor (germeni patogeni care produc infecții localizate, purulente) pe care-i cultiva pe suprafața unui mediu solid pentru a le studia caracterele de cultură. În timpul observațiilor culturile de stafilococ se contaminau cu spori de mucegai din aer astfel încît reluînd observațiile după o vreme, nu arareori găsea colonii de mucegai crescute peste cultura de stafilococ. De data aceasta, însă, colon a de mucegai era înconjurată de o zonă clară pe care stafilococul nu se dezvoltase. Se părea că mucegaiul produsese o substanță care oprea dezvoltarea stafilococului. Repetînd experiența cu alte specii de germeni patogeni a constatat că acțiunea antagonistă a mucegaiului se manifestă și față de alți germeni și, în plus, că și lichidul de cultură în care cultiva mucegaiul manifesta proprietăți antimicrobiene, deci că produsul activ era o substanță difuzabilă pe care a numit-o penicilina.

A intuit că acest mucegai este dotat cu o uriașă valoare terapeutică și ca atare merită să i se acorde toată atenția. Trebuia demonstrat că substanța elaborată de mucegai este toxică numai pentru microorganisme nu și pentru celulele organismului la care acestea produc îmbolnăviri, că acțiunea este, prin urmare, selectivă.

Supunînd lichidul de cultură al mucegaiului la proba la care nici-un antiseptic nu rezistase și anume proba toxicității pentru animale, a aflat cu mare bucurie că lichidul miraculos este inofensiv pentru animalele testate. În sfîrșit, descoperise antisepticul visat — o substanță care, chiar în diluții mari, își păstra activitatea bactericidă fără nici-o acțiune vătămătoare asupra organismului.

Idealul terapiei antimicrobiene formulat de Ehrlich, cel al „glonțului magic", adică, un singur produs cu putere de pătrundere și concentrare la locul infecției, cu eficacitate absolută în distrugerea parazitului, fără efecte toxice semnificative asupra gazdei, devenise realitate.

După identificarea mucegaiului ca fiind Penicillium notatum, Fleming a testat și alte specii de mucegai dar nici unul nu s-a arătat înzestrat cu proprietăți antimicrobiene.

teriilor va lua probabil o mare amploare. Printre altele, bacteriile ar putea deveni producătoare de proteine animale, care sînt atît de necesare în alimentaţie.

O sinteză spectaculară

Una dintre realizările spectaculare ale ingineriei genetice o constituie **sinteza pe o cale nouă, extrem de eficientă a hormonului de creştere,** a cărui lipsă din organismul uman provoacă fenomenul de nanism. Acest hormon este produs în mod natural de partea anterioară a hipofizei pornindu-se de la un precursor sintetizat în celulele acestei glande, determinat de o genă. Horomonul de creştere este o proteină formată din 191 de aminoacizi. O echipă de cercetători condusă de profesorii **Seeburg** şi **Godell** de la Universitatea Berkeley, din California, au reuşit să obţină artificial gena respectivă pe care au inserat-o într-o plasmidă ce a fost inclusă în bacteria **Escherichia coli.** După cum se ştie, bacteria aceasta poate fi crescută extrem de uşor în condiţii industriale, încît hormonul de creştere sintetizat de bacterii va putea fi folosit în curînd pentru **tratamentul nanismului congenital.** Această realizare a ingineriei genetice are mare importanţă practică deoarece pînă în prezent hormonul de creştere se extrăgea din hipofiza cadavrelor şi, ca urmare, era foarte greu de obţinut. Din această cauză numai o mică parte din persoanele ce manifestau stări de nanism puteau fi tratate.

În sfîrşit, o altă mare realizare a ingineriei genetice este **sinteza interferonului.** Acesta este o proteină sintetizată de celule şi prin care ele se apără împotriva infecţiilor virale. Pînă acum interferonul era obţinut în cantităţi foarte mici prin extracţia sa, de pildă, din globulele albe ale sîngelui. Ca urmare un tratament antiviral complet costa enorm, în jurul a 50.000 de dolari.

Sinteza interferonului a fost pusă recent la punct de o echipă de cercetători de la Welcome Research Laboratories din S.U.A. folosind culturi de celule limfoblastice stimulate viral. După cum s-a remarcat, celulele care produc diferiţi anticorpi, inclusiv interferon, nu supravieţuiesc mult în cultură. De aceea s-a realizat fuziunea între celule producătoare de anticorpi cu celule tumorale, care se pot înmulţi nelimitat în culturi artificiale. Celulele hibride denumite **Hibridoma** au capacitatea de a creşte şi a se divide continuu în culturi pe medii artificiale putînd produce astfel mari cantităţi de interferon.

În sfîrşit, la Universitatea din Zurich (Elveţia) şi în Japonia s-a realizat transferul genelor ce determină sinteza interferonului la bacteria **E. coli,** care a început să producă mici cantităţi din această proteină. În prezent se fac cercetări pentru mărirea productivităţii bacteriilor res-

Pentru a putea fi administrată la om penicilina trebuia extrasă şi purificată, dar toate încercările rămîneau zadarnice, dovedindu-se extrem de instabilă. Chimiştii care încercaseră extracţia ajunseseră la concluzia că substanţa dispărea „în timp ce te uitai la ea". După ani de strădanii, în primăvara anului 1940 o echipă de medici de la Universitatea Oxford, în frunte cu Chaine (Ernest) şi Florex (Horvard) au reuşit să pună la punct o metodă practică de extragere a penicilinei din lichidul de cultură al mucegaiului.

Primele experienţe arătau că produsul, parţial purificat, este de o mie de ori mai activ decît penicilina brută şi de zece ori mai puternic decît cele mai active sulfamide. Rămînea acum să fie încercată pe oameni, dar pentru aceasta erau necesare cantităţi mari de penicilină pură, greu de obţinut în condiţii de laborator iar industriaşii chimişti — date fiind condiţiile grele de război în care se afla Anglia — nu se încumetau să încerce un asemenea efort. Salvarea a venit din Statele Unite — care nu intraseră încă în război — şi unde Florex a reuşit să se facă înţeles şi să intereseze două uzine americane care au trecut de îndată la fabricarea industrială a penicilinei. Demn de menţionat este faptul că atît Fleming, cît şi Florex şi Chaine, care au rămas în istoria mediciunii ca descoperitorii penicilinei şi au primit în 1945 premiul Nobel pentru aceasta, nu-şi apăraseră descoperirea prin nici-un brevet, socotind că o substanţă care putea aduce asemenea binefaceri umanităţii nu trebuie să devină o sursă de profituri. Ei au încredinţat americanilor toate rezultatele îndelungatelor lor cercetări şi nu au cerut în schimb decît penicilină — în cantităţi suficiente pentru a-şi putea continua experienţele medicale.

În 1943 s-au difuzat pe piaţă primele cantităţi de penicilină — produsă industrial — fiind folosite în special în tratarea plăgilor de război, infectate.

În scopul îmbunătăţirii randamentului s-au căutat şi testat mii de alte specii de mucegai. În cele din urmă s-a izolat dintr-un pepene mucegăit o tulpină de Penicillium chrysogenum care s-a dovedit cu mult mai productivă decît tulpina originală descoperită de Fleming, şi ai cărei urmaşi sînt folosiţi şi astăzi în lumea întreagă la fabricarea industrială a penicilinei.

După ce penicilina a devenit un medicament de uz curent, foarte eficace într-o serie de îmbolnăviri, cercetările pentru descoperirea de noi microorganisme producătoare de antibiotice s-au dezvoltat cu repeziciune. Aşa se face că în numai cîţiva ani s-au descoperit cîteva sute de noi antibiotice dintre care cîteva zeci au intrat în practica medicală curentă. Microorganismele producătoare sînt fie mucegaiul (penicilina, griseofulvina) pe bacterii (polimixina, bacitracina) dar cele mai multe sînt produse de bacteriile plamentoase din genul Streptomyces (streptomicina, cloramfenicol, tetraciclina, eritromicina, neomicina etc.). Căutarea de noi microorganisme producătoare de antibiotice a devenit o preocupare permanentă a cercetărilor, fiind determinată de două considerente majore.

Pe de o parte faptul constatat deja de către Florex că penicilina—şi nici-un alt antibiotic—nu constituie un panaceu universal, fiecare avînd un anumit spectru de acţiune compus dintr-un număr mai mare sau mai mic

pective, astfel ca într-un viitor apropiat să se poată produce cantităţi mari de interferon. Acesta este o armă de preţ în lupta împotriva maladiilor virale şi a dat rezultate chiar şi în tratamentul unor forme de cancer.

Profesorul **David Baltimore** de la Institutul de Tehnologie din Massachusetts (SUA) cunoscut specialist în domeniul ingineriei genetice a declarat recent că **în următorii 15 ani orice proteină va putea fi produsă în cantităţi nelimitate în laborator prin metodele moderne de inginerie genetică.** Se vor putea sintetiza astfel proteine alimentare, vitamine, hormoni, anticorpi, diferite seruri şi vaccinuri etc. pe o cale complet nouă şi de mare eficienţă economică.

Prin folosirea metodelor ingineriei genetice s-au făcut mari progrese în **cultura artificială de celule şi ţesuturi, astfel că a devenit posibilă obţinerea de organisme complet dezvoltate pornind de la o singură celulă haploidă,** cum sînt microsporii sau grăunciorii de polen. Aceste plante fără... mamă, au un număr de cromozomi redus la jumătate, sînt pure din punct de vedere genetic şi pot servi pentru **producţia de linii izogene,** materialul de bază pentru crearea de noi soiuri şi hibrizi. **În timp ce prin metodele clasice era nevoie de 7-8 generaţii pentru obţinerea unor astfel de linii pure, acum acest lucru se poate realiza într-o singură generaţie.**

O altă realizare remarcabilă a ingineriei genetice o constituie **hibridarea celulară sau parasexuală.** Celule vegetale lipsite de peretele celulozo-pectic şi aparţinînd la specii diferite pot fuziona pe un mediu de cultură favorabil. Ca urmare **se pot obţine hibrizi interspecifici între specii care nu se pot încrucişa pe cale sexuată. În Olanda s-a obţinut un astfel de hibrid celular între tomate şi cartofi, fapt care deschide perspectiva creerii unor forme complet noi de plante.** Şi la animale s-au făcut experienţe extrem de interesante de hibridare celulară între celule de om şi şoarece, şoarece şi găină etc. care par de domeniul fanteziei. Se speră ca pe această cale să se transfere gene de la speciile sălbatice mai rezistente la boli şi condiţii nefavorabile, la cele domestice.

În sfîrşit, prin metodele ingineriei genetice **se speră să se transfere genele care determină fixarea azotului atmosferic de la bacteriile fixatoare de azot care trăiesc în nodozităţile rădăcinilor plantelor leguminoase, la alte bacterii sau direct în cromozomii plantelor.** Evident că **un astfel de transfer ar însemna o rezolvare radicală şi extrem de eficace a problemei îngrăşămintelor azotate. De asemenea se pune problema şi a transferului genelor care determină o eficienţă sporită a fotosintezei la porumb, sorg, trestie de zahăr etc. la alte plante care au un randament mai scăzut al fotosintezei, cum sînt grîul, orzul orezul, soia, bumbacul.** Se încearcă rezolvarea acestei probleme prin hibridare parasexuală, transferul de cloroplaşti etc.

(Continuare în pag. 180)

de specii microbiene sensibile, neavînd nici-un efect asupra altora. Aceasta face necesar ca înainte de orice tratament cu antibiotice să fie determinată sensibilitatea germenului în cauză, adică să i se facă antibiograma, pentru a putea alege pe cel mai eficace.

Pe de altă parte este un lucru stabilit astăzi că, pe măsura introducerii succesive a diferitelor antibiotice în terapeutică, sensibilitatea agenţilor patogeni faţă de acestea a evoluat în sensul sporirii continue a procentului de tulpini rezistente. Aceasta înseamnă că în afară de rezistenţa naturală a anumitor specii — care determină spectrul de activitate caracteristic fiecărui antibiotic — a apărut şi o rezistenţă dobîndită a diferitelor tulpini din cadrul unei specii teoretic sensibilă.

Adaptarea bacteriilor la agenţii antimicrobieni nu reprezintă o noţiune nouă, fenomenul fiind observat şi semnalat încă de către Pasteur. Acest lucru părea să fi fost uitat în momentul utilizării pentru prima dată a penicilinei căci, deşi Fleming a observat că unele tulpini de stafilococ produc o enzimă — penicilinaza — cu care inactivează antibioticul, faptului nu i s-a acordat nici o atenţie. Utilizarea largă şi adesea abuzivă a penicilinei a dus la diminuarea rapidă a eficacităţii ei prin eliminarea tulpinelor sensibile şi favorizarea selecţiei celor rezistente.

Exemplul cel mai concludent în acest sens îl constituie stafilococul — dotat cu o mare capacitate de adaptare faţă de diverse antibiotice, astfel încît după succesele spectaculare obţinute cu penicilina, infecţiile stafilococice şi-au reluat primul loc în problemele patologiei infecţioase. Statisticile efectuate într-un spital londonez arată că procentul tulpinelor de stafilococ rezistente la penicilină care era de 14% în 1946, a crescut la 59% în 1948 şi a depăşit 90% în 1950.

Introducerea ulterioară a celorlalte antibiotice a fost însoţită de o evoluţie comparabilă, lucrurile petrecîndu-se la fel cu streptomicina, cloramfenicolul, tetraciclinele, kanamicina etc.

Mijloacele prin care germenii patogeni reuşesc să se opere de efectele nocive ale antibioticelor sînt multiple şi cunoscîndu-le plasticitatea este de presupus că ele se vor diversifica în continuare.

Prin obţinerea penicilinelor semi-sintetice, care sînt rezistente la penicilinază s-a crezut că obstacolul a fost depăşit, dar la numai un an (1960) de la utilizarea acestora, tulpinile rezistente au reapărut dovedind că şi-au elaborat alte mecanisme de rezistenţă.

În aceste condiţii utilizarea raţională a antibioticelor, alternarea sau utilizarea lor în asociaţii sinergice constituie singurele mijloace eficiente de limitare a fenomenului.

Este cu totul greşită şi nocivă atitudinea unora care se tratează cu antibiotice din proprie iniţiativă, pentru afecţiuni banale şi mai ales fără o prealabilă antibiogramă. Tratamentele cu antibiotice trebuiesc restrînse numai la cazurile de strictă necesitate, pentru a evita să se ajungă la situaţia ca din „gloanţe" împotriva germenilor patogeni să devină inversul lor, contribuind la răspîndirea unor germeni rezistenţi în faţa cărora rămînem complet dezarmaţi.

Legumele și fructele, izvorul nesecat al vieții

...și sursă inepuizabilă de sănătate

Legumele și fructele sînt printre primele alimente naturale pe care omul le-a consumat încă din cele mai îndepărtate timpuri. Consumate sub cele mai variate forme — coapte, crude, fierte, pasate, uscate — ele au fost și sînt considerate, pe drept cuvînt, izvoare de sănătate, vioiciune și energie pentru organism. Cercetătorii afirmă că, încă din timpurile îndepărtate, ele erau folosite la „oblojirea" unor boli.

Fructele conțin multe vitamine, săruri minerale și alți factori alimentari, ca: proteine, glucide, lipide, care oferă din plin energie și, alături de caloriile celorlalte alimente consumate, asigură buna desfășurare a funcțiilor organismului.

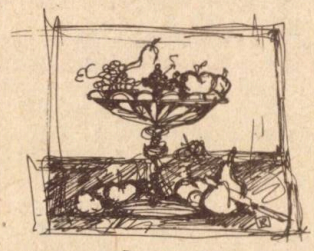

Datorită diferitelor cantități de vitamine, (A, B, C, E, K) precum și a sărurilor minerale (calciu, fosfor, sodiu, fier, potasiu, cupru etc.), ele intervin în toată fiziologia organismului.

Printre legumele și fructele cele mai utilizate în alimentație enumerăm: mazărea, roșiile, morcovii, ardeii, cartofii, spanacul, salata verde, mărarul, pătrunjelul, ceapa, sfecla, urzicile, varza, fasolea, lintea, cireșele, merele, perele, măceșele, caisele, gutuile etc.

Din punct de vedere nutritiv s-a constatat că diferitele asocieri ale acestora asigură nu numai o multitudine de vitamine și săruri minerale, dar și o varietate de gust și prezentare, foarte necesare apetitului.

Legumele și fructele reprezintă cea mai bogată sursă de vitamina C, *indispensabilă menținerii sănătății. Cînd alimentația este deficitară în această vitamină, gingiile se umflă și singerează ușor, iar rezistența generală a organismului față de boli scade.* Niciunul din celelalte produse alimentare folosite de om nu poate acoperi mai mult de 10% din nevoile organismului în vitamina C. *De aceea*, legumele și fructele nu pot fi înlocuite cu alte alimente.

Cantitatea de vitamina C necesară zilnic omului este de 80—100 mg. În alimentația femeilor în timpul perioadei de sarcină și alăptare, această cantitate de vitamina C trebuie dublată. Copiii au și ei nevoie de vitamina C, aproape în aceeași cantitate ca și persoanele adulte.

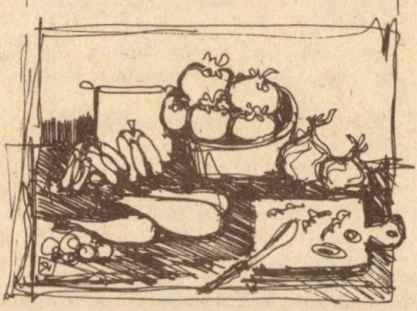

Dintre legumele și fructele cele mai bogate în vitamina C *sînt: ardeiul, pătrunjelul, mărarul (100 mg%), lăptuca, varza, spanacul (60—65 mg%), măceșele (700—800 mg%), fragii, lămîile, portocalele, coacăzele (60—70 mg%).* Cu cît legumele și fructele au fost mai mult expuse la soare în timpul dezvoltării lor, cu atît sînt mai bogate în vitamina C.

Prin păstrare sau veștejire se pierde o cantitate însemnată de vitamina C din legume și fructe. O găsim însă — în condiții de conservare la rece — în morcovi, ridichi, sfeclă, ceapă, usturoi, cartofi, murături, *mai ales iarna și primăvara. Se știe, de asemenea că*, prin fierberea legumelor în apă și în vase descoperite se pierde o parte mai mare din vitamine și sărurile minerale. Dacă fierberea legumelor se face în coajă și în vase acoperite, cu puțină apă, numai atît cît este necesar să se înmoaie celuloza, pierderile sînt foarte mici.

Pentru creșterea valorii nutritive a meniurilor, se recomandă ca înainte de a le consuma să li se adauge și puțină verdeață (mărar, pătrunjel, leuștean etc.), care conține suficiente vitamine și dau, totodată, un gust plăcut.

Legumele și fructele conțin și vitamina A, a cărei lipsă în alimentație duce la slăbirea vederii, uscarea pielii și tulburări în creștere (la copii). *Vitamina A se găsește în legumele și fructele*

Desene de RADU VASILESCU

colorate (morcovi, sfeclă roşie, gogoşari, fragi, căpşuni), precum şi cele necolorate (varză albă, cartofi, ţelină etc.). În timpul pregătirii culinare nu se pierd decît cantităţi extrem de mici de vitamina A.

Pentru a face faţă nevoilor de vitamina A, trebuie să consumăm cel puţin o dată pe zi legume sau fructe colorate.

Vitaminele B, K, E le găsim în cantităţi suficiente organismului în cele mai multe din legumele verzi şi verdeţurile tinere.

Bogate în potasiu, calciu, fosfor, magneziu, fier, sodiu etc., legumele şi fructele ajută la menţinerea echilibrului acidobazic din organism. Ele au, de asemenea, un rol important în prevenirea anemiei, gutei, precum şi în dezvoltarea şi întărirea scheletului.

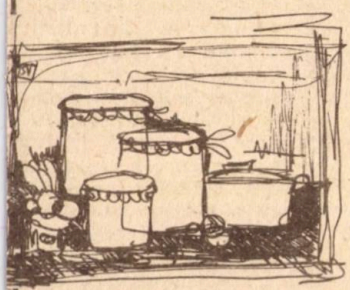

Datorită faptului că în compoziţia lor au şi glucide *(zaharuri)*, legumele si fructele ajută la completarea trebuinţelor energetice ale organismului şi au un efect minunat asupra bunei funcţionări a inimii, ficatului şi rinichilor, *de exemplu:* cura de pepeni şi struguri este recomandată în unele boli de rinichi. *Unele fructe ca* merele, căpşunele, afinele, avînd un efect astringent *(de strîngere)*, se recomandă la diareele cronice.

Datorită nenumăratelor lor calităţi, legumele şi fructele *— minunate alimente şi medicamente —* sînt indispensabile organismului uman, *fapt pentru care trebuie să le acordăm importanţa cuvenită, consumîndu-le în limitele şi conform prescripţiilor prezentate.*

GH. GEORGE

Reţete culinare

Să pregătim împreună

ALIVENCI

CANTITĂŢI:

iaurt: 2—3 borcane
2—3 linguri de griş,
2—3 linguri făină grîu
puţin unt sau margarină,
zahăr după gust
mărar (cine doreşte),
2—4 ouă, sare, brînză de vaci, cca. 100 gr.
Toate acestea se amestecă.

Se completează cu mălai pînă ce preparatul ajunge ca o smîntînă groasă.

Se pune ulei în tavă (mai mult) şi se dă la cuptor. Se coace cam 1 oră, după care se taie caldă, deasupra punîndu-se smîntînă şi, cine doreşte, zahăr.

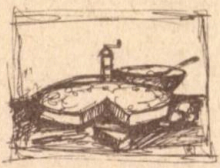

PRĂJITURĂ CU MERE

CANTITĂŢI:

1 1/2 cană cu zahăr (cană de cafea cu lapte)
1 1/2 cană cu făină,
1 1/2 cană cu griş, 2 praf de copt, 2 kg. mere
1 pachet margarină (unt)
nucă măcinată, arome diferite (scorţişoară, zahăr vanilat, coajă de lămîie etc.)

MODUL DE PREPARARE

Se amestecă bine făina cu zahărul, cu praful de copt şi cu grişul. Se dă totul odată sau de două ori prin sită. Merele se dau pe răzătoare se pun la foc cu puţin zahăr (după gust) cu arome şi cu puţin unt sau margarină. Se răcesc. Se unge tava cu margarină — bine şi uniform — se tapetează cu un strat subţire de făină, după care se pun cu mîna grămăjoare de mere după care se întind într-un strat uniform, apoi peste mere se pune cealaltă parte din făina amestecată, peste care se întinde restul de mere. Peste mere, atît în primul, cît şi în ultimul rînd, se pun bucăţele de margarină ici — colo. Peste ultimul rînd de mere se pune nucă dată prin maşină, amestecată cu zahăr. Se dă la cuptor cca o oră.

BUDINCĂ DE GRIŞ

CANTITĂŢI:

3 ouă, 3 linguri de zahăr, 3 linguri de ulei, 12 linguri griş şi 1 pachetel praf de copt

Se freacă ouăle cu zahărul apoi se pune uleiul, grişul cu praful de copt; se freacă pînă ce compoziţia se omogenizează bine şi se pune la copt, într-o tavă sau tigaie de 2 kg. În prealabil se unge tava cu ulei mult şi se tapetează cu făină de grîu sau griş. După ce a fost scoasă de la copt, din cuptor, se răstoarnă pe un platou ce are marginile în sus. Se fierb apoi 3/4 l. lapte cu zahăr vanilat şi aşa fierbinte se înşiropează cîte puţin blatul. După ce s-a răcit se poate orna cu frişcă şi se taie ca un tort.

ELEONORA TEODOROVICI

Colectivităţi închise şi ideologii ostile

Conţinutul retrograd al activităţii sectelor

Prof. univ. dr. ŞTEFAN POPESCU

În patologie există un sindrom — a cărui incidenţă este relativ banală — denumit scotomizare. Scotomul este un fragment, un element sau parte componentă a unui întreg sau ansamblu, iar scotomizarea constituie operaţia de absolutizare a acestui fragment. De aici nu mai trebuiesc decît cîţiva paşi pentru a explica ce înseamnă secta.

Din ansamblul unei ideologii plurimorfe şi contradictorii, ce se echilibrează cumva, un grup de indivizi cu tendinţe şi valenţe dizidente rup o bucată şi o supersacralizează — ea putînd deveni: „botezul", „revenirea lui Hristos pe pămînt", „judecata de apoi", „pocăinţa" sau oricare alta din cele o mie şi ceva de **piese** ale multimilenarei doctrine religioase, transformate în **steag exclusivist.** Restul „totului" trece în umbră şi tot în umbră intră şi **ideologia religioasă—mamă.** Respectivul grup social se individualizează şi se separă dincolo de cadrele unei culturi multiseculare, ignorînd un viitor ce nu-l mai interesează. Scotomizarea ideologică devine şi izolaţionism social. Acum se pot păstra legături cu occidentul îndepărtat în numele credinţei filiforme. Cîndva, Lucian Blaga vorbea despre retragerea din istorie cu un sens global european. Acum retragerea din istorie priveşte ansamblul naţional şi secta devine, prin însăşi geneza ei, cosmopolită şi **caută o altă ţară a făgăduinţei** decît ţara şi poporul care i-a născut fiii. Cercul se închide şi exclusivismul sectar combinat cu cel doctrinar (ordinea lucrurilor s-a schimbat) proliferează un cosmopolitism pe cît de desuet pe atît de oportunist şi inuman.

Oricine înţelege că poţi să ieşi dintr-o istorie împovărată de prejudecăţi şi superstiţii pe calea ştiinţei şi umanismului. Poţi să ieşi pentru istorie, una nouă, dar nu împotriva celor care rămîn la izvoare. Nimeni nu poate înţelege ce înseamnă acrobaţie regresiv-medievală şi marginal-socială altfel decît prin apelul la nişte criterii care înseamnă evazionism, încurcătură, şi pînă la urmă trădare.

Nu insistăm asupra faptului că astfel de valori, secate de valoare şi astfel de perspective sumbre, prăbuşesc generaţiile ce rezultă din minţile şi trupurile înecate în ceaţă.

Ca unul care am lucrat în domeniul psihiatriei infantile ştiu că stingerea farurilor de ocolire a stîncilor determină izbirea unor fiinţe nevinovate de colţurile stîncilor.

Deplîng şi aş face totul să salvez pe cei care, în ceaţă şi agitări de val, riscă să-şi frîngă fiinţa pe ascuţişurile viclene ale tăişurilor submarine. Este inadmisibilă şi profund antiumană promovarea de către unele secte a atitudinii de refuzare şi respingere a şcolii şi culturii pentru cei care vin, care ne vor înlocui şi vor purta mai departe năzuinţele, dorinţele şi aspiraţiile generaţiei noastre, continuitatea şi dezvoltarea speciei raţionale pe Pămînt.

Viaţa omului este întemeiată pe practica social-istorică şi pe cultură. Modelele practicii şi culturii se interiorizează şi permit, în condiţiile adaptării sociale, elaborarea schemelor de acţiune practică, a mijloacelor şi cerinţelor sociale şi prin asimilarea de cunoştinţe, elaborarea conştiinţei. Caracteristic pentru om, luat în context universal, este faptul că el constituie propria lui creaţie şi nu există ca atare decît datorită unui proces de învăţare. Omul ca fiinţă conştientă este rodul instruirii. Învăţarea este posibilă şi necesară în societate, în condiţiile accesului la valorile autentice ale ştiinţei şi culturii naţionale şi universale. Un copil crescut în cadrele strîmte ale unei colectivităţi închise, dominată de o ideologie fantezistă este aidoma — poate la alte gradiente cantitative şi calitative — copilului pierdut în natură, crescut de natură, departe de societate, care nu se mai formează din această cauză ca om cu atribute specifice de fiinţă înalt conştientă şi personalitate puternică, ferm conturată. În realizarea omului ca om, viaţa socială plenară, angajantă, fundamentată pe raţiune, ştiinţă şi încredere în om este decisivă. Subiectul uman îşi desfăşoară viaţa conform legilor practicii social-istorice, el nu apare ca personalitate decît în măsura în care devine agent al practicii şi vieţii sociale. Interiorizînd elementele instrumentale, relaţionale, informaţionale şi stimulativ-sociale, omul manifestă proprie iniţiativă, se modelează sociocultural ca o personalitate care reflectă în formă condensată istoria socială, propria biografie şi îşi dezvoltă propria activitate.

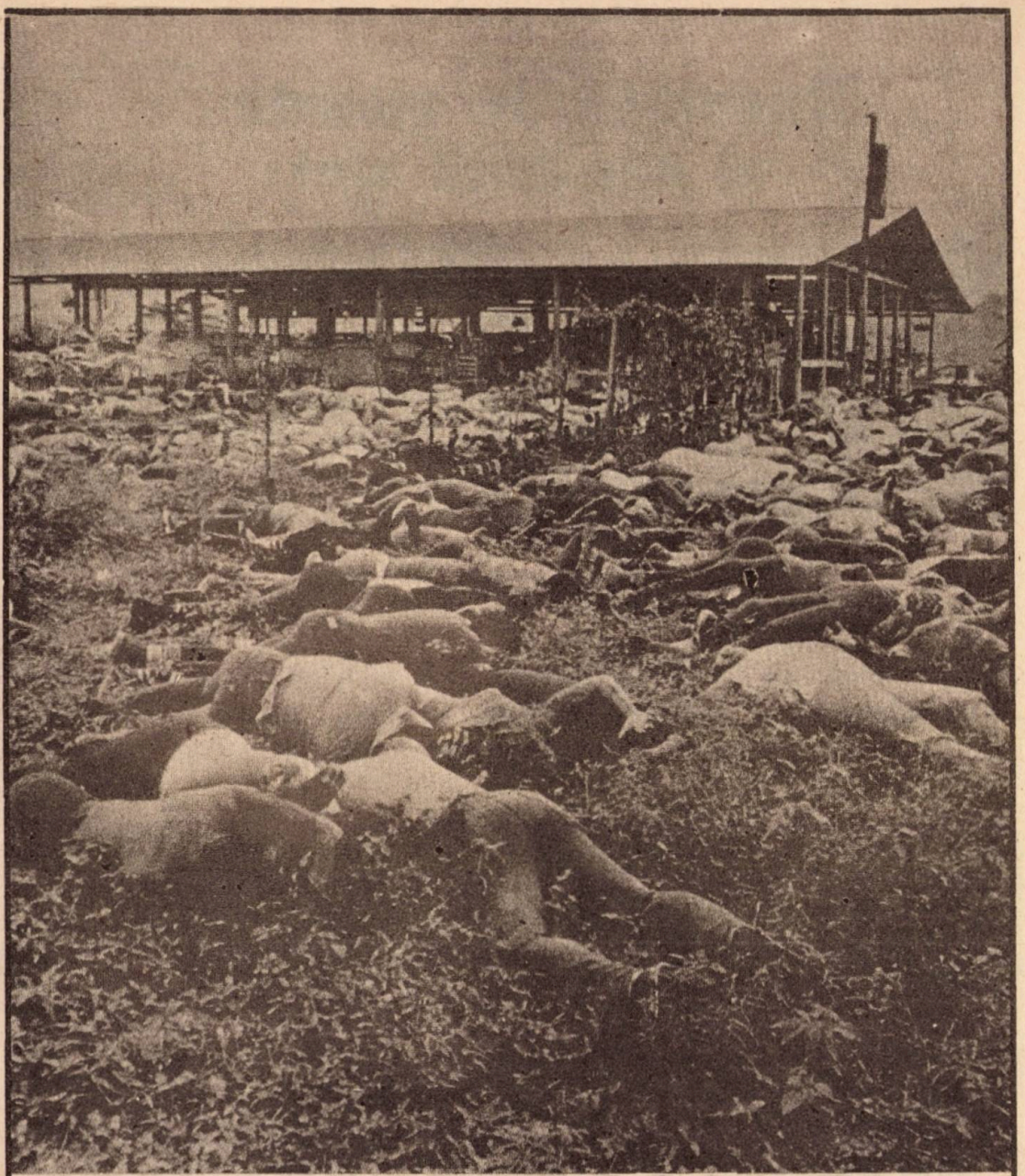

Aspectul îngrozitor al sinuciderilor în masă, din Guiana, acuză și reprobă activitatea sectelor...

Ideologia și mistica colectivităților sectante cultivînd adorația față de o ființă supranaturală, speranța unei vieți veșnice viitoare ce... poate fi obținută prin **ritualuri și rugăciuni insuflă copiilor, tinerilor, pasivitatea și indiferența față de problemele concrete ale vieții sociale, atitudinea de respingere a progresului și culturii, a valorilor materiale și spirituale create de oameni, pentru oameni. Refuzul activităților sociale prin care se realizează socializarea și integrarea, interzicerea participării la manifestări culturale, artistice, la spectacole de teatru și cinematograf echivalează cu trunchierea dezvoltării personalității.**

Educarea încrederii în rațiune, însușirea pe acest temei a științei și culturii, libertatea de a-ți făuri propriul destin în consens cu cerințele sociale este o problemă de demnitate și profund umanism.

Dușmanii de moarte ai sănătății sînt:

cafeaua

alcoolul

și tutunul

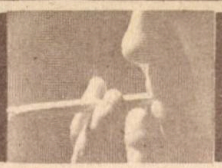

Dr. GEORGE M. GHEORGHE

● Încercați să aflați ce fel de „stimulente" folosiți ● Ce reprezintă un pachet de țigări, la ce duce „cafeinomania" și cine „pune patul tuberculozei"?

Progresul spectaculos al civilizației secolului al XX-lea, asigurat printr-un efort deosebit de gîndire, consum nervos și suprasolicitare fizică, a determinat și apariția stresului — ca urmare firească a afectării rezistenței fizico-biologice a individului. Contra acestei stări, omul a luat o serie întreagă de măsuri menite a-i asigura, în egală măsură liniștea, echilibrul nervos și vigoarea. Din nefericire, însă, o parte din măsuri sînt legate de așa-zise stimulente psihice și energetice, cu efecte de moment: tutunul, cafeaua, alcoolul.

În rîndurile ce urmează voi încerca să arăt greșita apreciere a efectelor acestora asupra organismului uman și, mai mult, efectul lor nociv, atunci cînd sînt consumate irațional.

Cafeaua

Cafeaua s-a răspîndit în Orient începînd din secolul al XV-lea, iar în Europa în secolul al XVI-lea. Legenda atribuie descoperirea cafelei unui păstor de prin ținuturile Abisiniei de astăzi. El a observat că acele capre care, pe lîngă iarba obișnuită, se mai hrăneau și cu frunzele și boabele unui anumit copăcel, erau mai vioaie decît celelalte. Acest copăcel era arborele de cafea.

Consumul cafelei este răspîndit azi pe aproape întreaga suprafață a globului. Unii cercetători preocupați de problemele dezvoltării umane, pretind chiar că bogățiile științifice și culturale ale Europei s-ar datora, în bună parte, creșterii consumului de cafea. Această remarcă a făcut, bineînțeles, jocul marilor producători de cafea, care, conform datelor statistice, de la 50 000 tone vîndute în anul 1789 au ajuns la o producție de circa 5 milioane tone în 1980 — din care jumătate se consumă în S.U.A. Dar este oare acest consum, cu adevărat folositor organismului? Sau, în ce măsură **cafeaua și cofeina** sînt nocive?

Pe baza cercetărilor făcute de-a lungul timpului, despre cofeină se știe astăzi că este un excitant al funcțiilor centrale, care ușurează munca intelectuală, înlăturînd somnolența, că stimulează activitatea musculară, diminuează senzația de oboseală, mărește forța de contracție a inimii, dilată arterele coronare, întărește bătăile pulsului, ajută hipotensivilor și activează

secreţia gastrică. La un om sănătos, aceste rezultate se obţin consumînd una sau două ceşcuţe de cafea neagră pe zi. S-a stabilit că **în fiecare ceaşcă de cafea există 0,10—0,12 gr. cofeină,** ceea ce reprezintă abia jumătate din doza unei injecţii cu cofeină. Din păcate, însă, cei mai mulţi dintre noi depăşim mult acest prag-limită, ajungînd la un consum de 5-6 cafele — şi chiar mai multe — pe zi. Cei mai mari consumatori de cafea s-au dovedit a fi femeile, care uită de riscurile cărora li se expun. Astfel, s-a constatat că **abuzul de cafea duce la insomnii** şi chiar la **intoxicaţii acute, caracterizate prin stări de neliniştе generală, palpitaţii, dureri de cap, tremurături, agitaţie** etc. Din această cauză, consumul cafelei **este complet interzis celor care suferă de hipertensiune arterială, angină pectorală, palpitaţii, ateroscleroză, insomnii, nestabilitate neuro-vegetativă, stări de neliniştе, piatră la rinichi, eczeme, cistite** etc. În concluzie, trebuie reţinută ideia: **cafeinomania** (adică **consumul abuziv de cafea) este condamnabilă şi datorită faptului că, alături de o cafeluţă-două, se aprind şi una-două ţigări, care se influenţează reciproc şi cresc reciproc consumurile, expunînd orgnismul, periclitînd sănătatea.**

Alcoolul

Despre existenţa alcoolului ne vorbesc Homer, Dante, Boccacio etc. în scrierile lor, cărţile din lut ale sumerienilor, papirusurile egiptene, amforele vechilor greci şi romani, versurile poeţilor Renaşterii. De asemenea, în alimentaţia multor popoare, cum sînt asirienii, vikingii, mongolii, saxonii, macedonenii. — este întîlnită băutura alcoolizată, folosită mai ales cu ocazia sărbătoririi cîştigării unor mari bătălii. Dar problema consumului abuziv de alcool, a băuturilor spirtoase, a intrat în preocupările cercetătorilor abia în epoca noastră, odată cu descoperirea efectelor toxice pe care alcoolul le are asupra organismului — înmulţirea cazurilor de ciroză, apariţia gastritei şi tulburărilor de comportament — în paralel cu creşterea numărului de „băutori" şi a înmulţirii procentului de acte antisociale. Conform definiţiei acceptate de Organizaţia Mondială a Sănătăţii, **sînt consideraţi alcoolici, băutorii excesivi, care consumă în mod sistematic alcool, devenind dependenţi faţă de el şi care,** din acest motiv, **prezintă grave tulburări asupra relaţiilor interpersonale şi asupra activităţii lor sociale.** Aşadar, **alcoolismul este un factor de degradare umană şi socială** care, aşa cum se spune în popor, impune acea stare în care „nu mîna omului prinde paharul, ci paharul cu băutură alcoolică ţine şi conduce mîna omului".

Luat ca atare, alcoolul e prezentat într-o gamă variată de băuturi, cu diferite concentraţii etilice, de la 3—4% la bere, 10% la şampanie, 8—12% la vin, 35—40% la ţuică şi lichior şi peste 55% la rom şi coniac. Consumarea lui sub oricare din aceste forme face ca el să se absoarbă extrem de rapid la nivelul mucoasei stomacale (20%) şi celei intestinale (80%), trecînd apoi în sînge.

Folosit zilnic — chiar şi în cantităţi mici — **alcoolul concentrat devine periculos prin acţiunea lui prelungită asupra organismului, afectînd cu încetul, dar sigur, ficatul, stomacul, inima şi creierul.** De altfel, medicii nutriţionişti au arătat de mult timp **legătura care există între consumul de alcool şi bolile digestive.** În intoxicaţia acută alcoolică, pe lîngă gastrita acută alcoolică — manifestată cu dureri abdominale, greţuri, vărsături, ameţeli şi stare generală rea — mai poate apărea şi o congestie a ficatului recunoscută după durerile din partea dreaptă de sub coaste, amăreală în gură şi febră. Cu timpul, apare o încărcare grasă a ficatului care se măreşte în volum, producînd odată cu dispariţia poftei de mîncare şi o serie de vărsături bilioase. **Însă efectul cel mai grav al alcoolului îl reprezintă ciroza hepatică.** Pe lîngă aceste neajunsuri, **abuzul de alcool mai produce afectarea colecistului (colecistite) şi pancreasului (pancreatite) care la rîndul lor** — direct sau indirect — **afectează tot ficatul, ducînd la ciroză.** De altfel, **statisticile medicale arată că 32% din alcoolicii cronici francezi au ciroză hepatică, procentul ridicîndu-se pînă la 60% în ţările nordice şi 80% în S.U.A.** De reţinut faptul că, în ceea ce priveşte consumul de alcool — în aceste ţări — 20% din cazuri îl reprezintă femeile, la multe din ele cauza trebuind căutată în realităţile ce o genereză: şomajul şi mizeria.

Un alt efect negativ pe care îl produce alcoolul asupra organismului este acela că „aşterne patul tuberculozei". Astfel, în numeroase ţări cu consum crescut de alcool pe cap de locuitor (peste 20 litri anual), cum sînt Spania, Franţa şi unele ţări ale Americii latine, **alcoolismul este socotit ca unul din factorii principali de persistenţă a tuberculozei** — numărul suferinzilor t.b.c. dintre alcoolici fiind de 4 ori mai mare decît al suferinzilor nealcoolici. Şi, după cum se ştie, alcoolismul acţionează direct asupra bolii, atît prin scăderea rezistenţei organismului în faţa virulenţei microbului, cît şi prin condiţiile nefavorabile pe care le creează familiei: promiscuitate, mizerie fiziologică şi jenă financiară.

Sub aspect neuropsihic, alcoolismul duce la stări de tulburare mintală, lipsă de discernămînt, tendinţă spre

acte impulsive — uneori chiar criminale — dispariția simțului datoriei și al răspunderii morale.

Asupra organismului feminin, alcoolul are și alte efecte negative, el fiind cauza multor sterilități (imposibilitate de a rămîne gravidă), **infertilități** (neducerea unei sarcini pînă la termen cu făt sănătos), **prematurități** (nașterea unui făt în lunile 7 sau 8), **malformații congenitale și tare neuropsihice,** pe linie genetică. **Mamelor care au acest prost obicei, alcoolul le creează indiferență psihică față de simțămîntul matern, cît și unele tulburări în sfera genitală. La copii, consumul de alcool este total contraindicat, el avînd efect dezastruos asupra organelor sale vitale, ca și asupra intelectului.**

Și dacă pe lîngă toate aceste necazuri pe care le produce consumul abuziv de alcool, am mai ține seama și de faptul că **în lume, circa 30% din accidentele de circulație se datoresc acestui toxic și că o bună parte din delincvență și criminalitate își are originea tot în el,** vom înțelege și mai bine de ce pe plan mondial s-a lansat o susținută campanie de combaterea acestui flagel social și de ce o serie de decrete, hotărîri și legi pun stavilă extinderii alcoolismului.

Tutunul

Printre nenumăratele probleme pe care le studiază astăzi medicina este și aceea a acțiunii vătămătoare a fumatului asupra organismului omenesc. Tutunul este cunoscut de aproape 500 de ani, de cînd vestitul navigator Cristofor Columb l-a adus din îndepărtata Americă. El s-a răspîndit cu o nemaipomenită iuțeală în întreaga lume. La noi în țară datează de pe vremea lui Vasile Lupu și Matei Basarab. În general, în lume, tutunul este tot atît de răspîndit ca și celelalte toxice, aici populația feminină atingînd un procent de 25 — 30% din totalul fumătorilor — se pare că americancele, englezoaicele, italiencele și franțuzoaicele se află pe primele locuri.

„Tabagismul va duce în următorii trei ani la o înmulțire a cazurilor de cancer pulmonar, care va face mai multe victime decît cancerul la sîn", avertizează un raport oficial publicat la Washington. Potrivit acestui raport, întocmit de directorul serviciului național american al sănătății, dr. Julius Richmond, 20 la sută din cancerul recent diagnosticat la femei este consecința directă a fumatului. „Fumatul, privit ca un semn de emancipare acum 25 de ani, scrie raportul , constituie în prezent o amenințare reală pentru sănătatea femeilor și a copiilor lor". Dar cui i se datoresc efectele negative ale tutunului?

Cercetătorii au descoperit că în frunzele de tutun se găsesc peste 30 de compuși, în frunte cu nicotina. **Acțiunea acestui toxic este atît de puternică, încît cu cîteva picături poate fi omorît un animal.** Numai în fumul a 100 g de tutun există cca. 1,165 g de nicotină, 0,146 g de baze asemănătoare nicotinei, 0,36 g de amoniac, 0,08 g de acid cianhidric — substanțe care, luate fiecare în parte, constituie otrăvuri puternice. **Un pachet de țigări conține atîta nicotină încît administrată toată, odată, unui om, i-ar putea produce moartea.**

Dintr-o țigară trec în gura fumătorului circa 3—4 mg de nicotină. Din cantitatea de nicotină ajunsă în gură, nu toată pătrunde în organism. Dacă fumătorul „trage în piept" fumul, atunci nicotina se rescarbe aproape 90%, iar dacă îl ține numai în gură, atunci toxicul se resoarbe într-un procent de 30—50%. Resorbția mai depinde și de înghițirea sau eliminarea salivei în care se dizolvă nicotina. Astfel, **o țigară umedă dă cu 50—75% mai multă nicotină decît una uscată.** Dar, indiferent de modul de resorbție, consumul de tutun duce cu timpul la **„intoxicația nicotinică", ce se manifestă prin amețeli, oboseală, lipsa poftei de mîncare, scăderea în greutate, dureri de cap și de stomac, palpitații** etc. **Odată cu înlăturarea toxicului** (țigării) **dispare și intoxicația.**

Fumatul acționează nefavorabil pentru întreg organismul uman — **în special la tineri.** De aceea, **nu se recomandă acestora să fumeze, deoarece, avînd organismul mai sensibil, fac mai ușor intoxicația nicotinică. În plus, acționînd și asupra sistemului nervos** — care la tineri este în plină dezvoltare — **fumatul le scade rezistența la boli, le vatămă inima, plămînii și ficatul și le reduce capacitatea de muncă.**

O altă tulburare care apare la fumător — uneori destul de gravă — **este slăbirea vederii** (ambliopie), în special în asfințit sau la întuneric. La aceasta **se mai adaugă și apariția bronșitei tabagice, emfizemului pulmonar** și **tuberculozei. Nicotina vatămă și stomacul, mărindu-i secrețiile și provocînd de cele mai multe ori gastrite.**

ÎN LOC DE CONCLUZII

Civilizația și marile cuceriri ale științei și culturii au adus omului o serie de avantaje, situîndu-l cu mult deasupra tuturor celorlalte viețuitoare, făcîndu-l stăpîn absolut al întregii naturi și deschizîndu-i largi crizonturi spre noi și noi cuceriri și realizări.

Fie ca sănătatea lui și a semenilor săi, a vieții însăși, să fie cît mai puțin afectată de factorii nocivi — precum cafeaua, alcoolul și tutunul — ca și de pericolul războaielor, foametei și mizeriei.

Anii de ucenicie

Eşti lîngă mine

Prezent în toate cîte sînt
Imbold îşi eşti în muncă şi în fapte
Tu-mi dai tăria zărilor şi-avînt
De a păşi pe drumu-mi, mai departe.

Sîntem crescuţi în soare şi lumini,
Avînd în frunte omul gînditor
Ce permanent ne va veghea, spre mîini,
Ca un părinte bun şi iubitor

GHEORGHE MARILENA
Liceul industrial nr. 6, Bucureşti

Antirăzboinică

Să facem un mare turnir pentru pace
Pentru existenţa Terrei să luptăm,
Pentru frumuseţea Planetei albastre
O mare bătălie să dăm.

Să dispară năpraznica jucărie distrugătoare de vieţi
Cu toţi somnambulii ei ereţi,
Să stîrpim bucuria de-a răpi altora din bucurii
Să alungăm voluntarii morţii atomice.
Oamenilor le stă mai bine vii
Decît arşi de razele neutronice.

FLORIN SIMION
cl. a XII-a D
Liceul de matematică-fizică, „Gh. Şincai"-Baia Mare

Cînd e pace

Cînd e Pace
Frunzele cad singure din pom,
Stol de hulubi
Se-nalţă liber spre cer.

Cînd e Pace
Războiul e joacă
De copil cu
Soldaţi de plumb.

Cînd e Pace
Poţi iubi şi
Om şi floare
Şi fluturi.

Cînd e Pace
Numeri stelele pe cer
Şi chemi Luceafărul
În casă.

Cînd e Pace
Scrii poezii,
Cînţi şi dansezi
În ritm cu visul.

Cînd e Pace...

NICULAE LUIZA
clasa a XII-a A
Liceul industrial nr. 6, Bucureşti

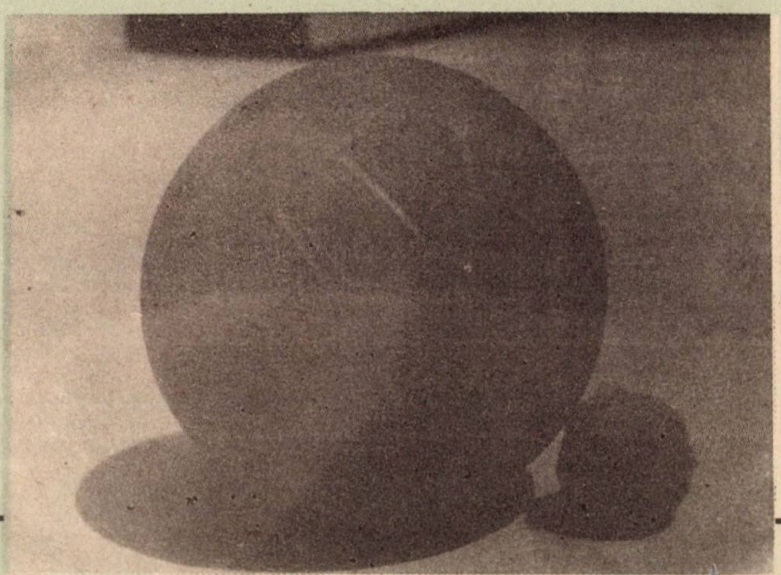

Foto: IONUT MINEI

1

2

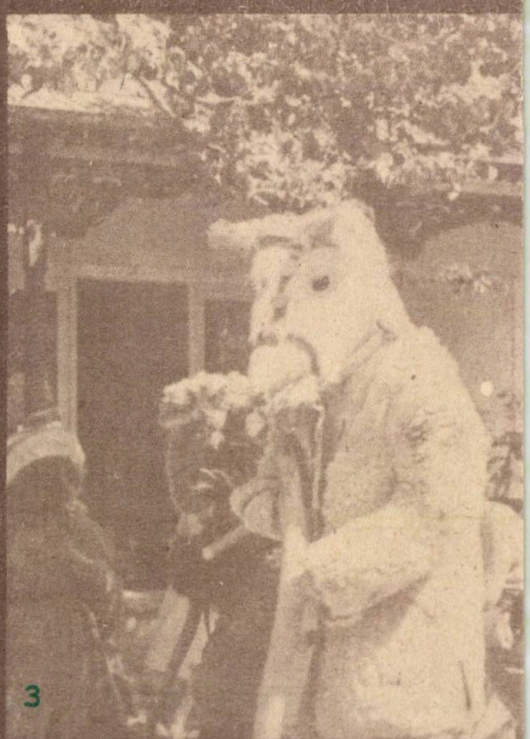

3

Ce poate face dragostea de țară și frumos

Muzeul sătesc din Tîrpești

BUCUR CHIRIAC

Pentru a ajunge în satul Tîrpești (comuna Petricani) din județul Neamț și a cunoaște la el acasă pe Nicolae Popa — acest pasionat al frumosului din viața satului și arta folclorică, care a știut să-și îmbine perfect starea lui de țăran-etnograf, cu aceea de creator, colecționar și depozitar al unor valori de artă populară — nu este prea ușor. Drumul dinspre Tîrgu Neamț spre Tîrpești îl faci, pe de o parte copleșit de frumusețea peisajului, iar pe de alta stăpînit de emoțiile întîlnirii cu una din „perlele" acestui ținut de baladă și istorie, una din cele mai autentice case-muzeu din țară.

De la volanul mașinii, condusă cu calm de prietenul meu, pictorul Dan Hatmanu, drumul ce șerpuiește prin cîmpie și apoi peste platoul de pe care se vede pădurea Țolicilor și Petricanilor și spinările domoale ale dealurilor Căprăriţa, Boșcana și Boiștea, nici nu știi cînd treci peste firul de apă al Topliței și ajungi în fața unei gospodării țărănești-model, în Tîrpești. Porțile larg deschise, prin care intră zilnic zeci de grupuri de vizitatori, în perioada estivală, te îndeamnă să pătrunzi în curtea largă, pietruită, pentru a-i cunoaște gospodarul, omul care cu mîinile, ochii și inima a știut să aducă un plus de frumusețe locului unde trăiește și muncește, punînd într-o puternică lumină marile virtuți și calități ale poporului nostru, spiritualitatea românească de mari profunzimi, din regiune.

Considerat azi drept unul dintre cei mai talentați creatori de măști, Nicolae Popa păstrează în suflet, nealterate, tradițiile și obiceiurile satului moldovenesc. Cioplitorul care a imortalizat în statui de mici dimensiuni lumea fabuloasă a fanteziei populare, omul cu suflet de artist care a confecționat sute de măști și care a salvat de la pieire nenumărate nestemate ale creației locale, este un țăran cu vorbă domoală și dulce, care știe să primească oaspeți, să le dezvăluie cu discreție tainele unei meserii, arta neîntrecută a cioplitului lemnului și șlefuirii pietrei.

Privind casa-muzeu, cu acel pridvor lung, susținut de stîlpi sculptați și dantelării la cornișe, în care se înlănțuie ca într-o horă țărănească motivele florale, specifice zonei și pe care au prins parcă rădăcini nenumărate ghivece cu mușcate, nu poți să nu te întrebi cum și cu ce efort material a reușit acest om, simplu în aparență, să facă din casa lui — pînă mai ieri modestă și anonimă — un loc atît de căutat și îndrăgit, un autentic muzeu de artă populară și etnografie. Cine au fost cei care l-au susținut și încurajat în această cutezanță? Răspunsurile vin încet, greoi. Nimic nu a fost ușor. Dar, acum, necazurile s-au dus pe... apa Topliței, iar bucuriile venite și reflectate pe fețele surîzătoare ale lui Nicolae Popa și a soției lui o dovedesc din plin. Ei au dat formă unui vis, pe care azi, cu o altă înțelegere și pasiune, îl duce mai departe fiul lor, un excelent muzeograf.

De la creatorul talentat, la colecționarul pasionat

La început, Nicolae Popa era cunoscut în zonă mai mult ca un creator popular, preocupat de modelarea în piatră, lemn și alte materiale, a unor personaje antropomorfe și zoomorfe, ce fac să vibreze viața satului cu ocazia sărbătorilor de iarnă. Măștile lui atît de îndrăgite de consăteni, lingurile cioplite — în a căror forme reînvie, într-o formulă plină de umor, personajele fabuloase ale basmelor populare — i-au creat faimă în țară, ca și în străinătate. Pentru sutele de turiști care-i calcă ograda în fiecare an, asistînd la spectacole folclorice — cu care prilej, ca la comanda unui demiurg, curtea lui se umple cu spectatori în fața cărora reînvie lumea mirifică a satului, cu petele ei de lumină

(Continuare în pag. 99)

1) *Spectacol folcloric, cu obiceiuri de iarnă, dat în fața muzeului din Tîrpești, pentru turiști străini.*
2) *Casa-muzeu a creatorului popular Neculai Popa, din Tîrpești-Neamț.*
3) *Jocul urșilor.*

Fiecare sculptează după cum poate: Gheorghe Tănase pe genunchi, iar Ion Pavel pe colțul mesei. Se înțelege că amîndoi acceptă concurența, chiar dacă le sînt diferite condițiile în care creează.

Truda și migala cu care lucră Constantin Iacovoiu, din Hurezul Vîlcei, se pot citi pe fruntea sa brăzdată de ani, ca și în spatele ochelarilor săi din alte vremi

Caba Pavel din Nereju, județul Vrancea, este o celebritate în materie. Se și vede seriozitatea cu care meșterește obiectele sale premiate de „Cîntarea României". Pare să spună: Unde-ai să găsești „esența" / Ce exprimă „adevărul"

Ion Cotoi este, ca și Mihai Lacatiș, din nordul Moldovei. Pe lîngă fluiere, el mai execută măiestre cornuri vînătorești, cavale, buciume, naiuri și ocarine

Un om cu un fluier – Ion Arsene, județul Argeș.

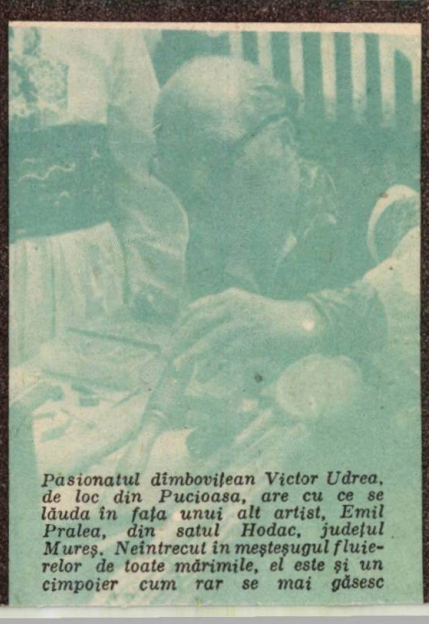

Pasionatul dîmbovițean Victor Udrea, de loc din Pucioasa, are cu ce se lăuda în fața unui alt artist, Emil Pralea, din satul Hodac, județul Mureș. Neîntrecut în meșteșugul fluierelor de toate mărimile, el este și un cimpoier cum rar se mai găsesc

„Lemnul își are propriile sale forme, un caracter individual, o expresie naturală; a dori să transformi aceste virtuți înseamnă să-l negi și să-l sterilizezi"

Constantin Brâncuși

Cei care îndrăgesc lemnul

Statuile vii din Muzeul satului

Aceste însemnări, mai mult fotografice, aduc în prim plan cîțiva creatori populari de la noi, care au înțeles rostul lemnului și s-au aplecat asupra lui cu dragoste și pricepere. Ei sînt, din păcate — la vîrsta senectuții — din ce în ce mai puțini. Ei sînt mesagerii unei

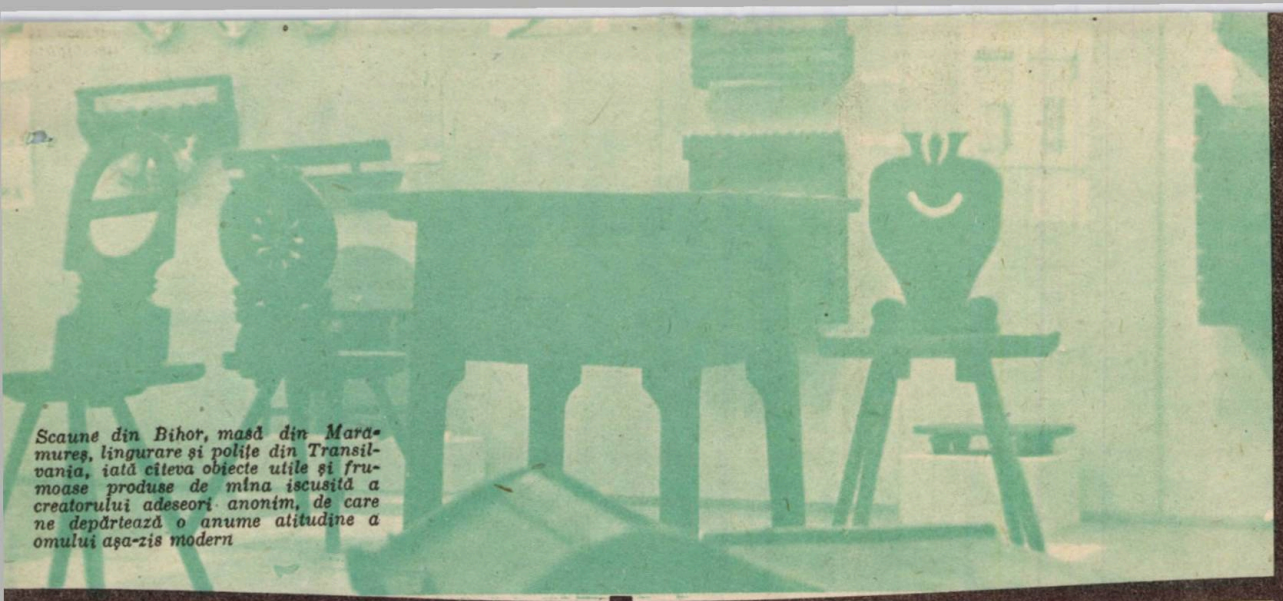

Scaune din Bihor, masă din Maramureș, lingurare și polițe din Transilvania, iată cîteva obiecte utile și frumoase produse de mîna iscusită a creatorului adeseori anonim, de care ne depărtează o anume atitudine a omului așa-zis modern

Se spune că fluierul i-a fînut de urît românului și la munte și la șes. Ion Costache, din Merișani, județul Teleorman s-a apropiat și el de esența nobilă a fibrei lemnului. Crede că esența moale de la șes dă fluiere duioase, mai apropiate de sufletul său.

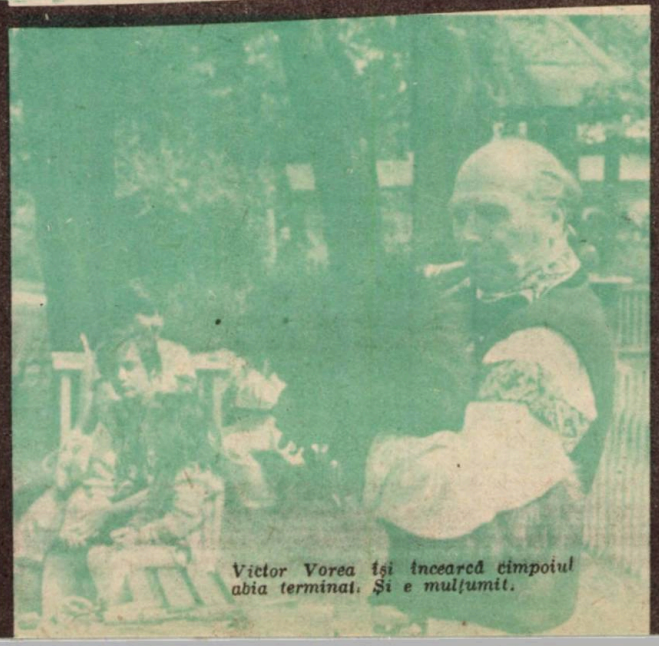

Victor Vorea își încearcă cimpoiul abia terminat. Și e mulțumit.

arte tradiționale la români, o artă ce ar putea păli cu fiecare dacă nu s-ar fi luat deja măsuri de proliferare a acestor talente. Ei, acești creatori populari, sau oameni care se îndeletnicesc cu prelucrarea artistică a lemnului, au vocația sculpturalului. Materia lor primă: stejari, fagi, nuci, tei, plopi, copaci de cele mai diverse esențe. Acești copaci devin artă prin cioplire, încrustare și mîngîiere cu har artistic. Sînt primii în adevărata artă a lemnului și, totuși, printre cei din urmă creatori ce sînt în stare să schimbe seculara dăinuire naturală a pădurilor în artă autentică. Chiar dacă ei sînt aduși de la locurile lor de baștină și instalați pe aleile Muzeului satului, ca să ne facă dovada talentului lor, iar noi îi vedem cam stingheri, să ne închipuim că sînt niște statui vii, să-i admirăm pentru dragostea lor pentru lemn și pentru ceea ce realizează. Multe din obiectele produse de ei sînt destinate a satisface diverse trebuințe practice și mai puțin necesități decorative. Dar, ei tot artă se zice că fac, ori de cîte ori ating lemnul. Priviți-i în toată splendoarea lor și bucurați-vă că mai există pe lume astfel de oameni — continuatori și purtători de tradiție.

P. ION

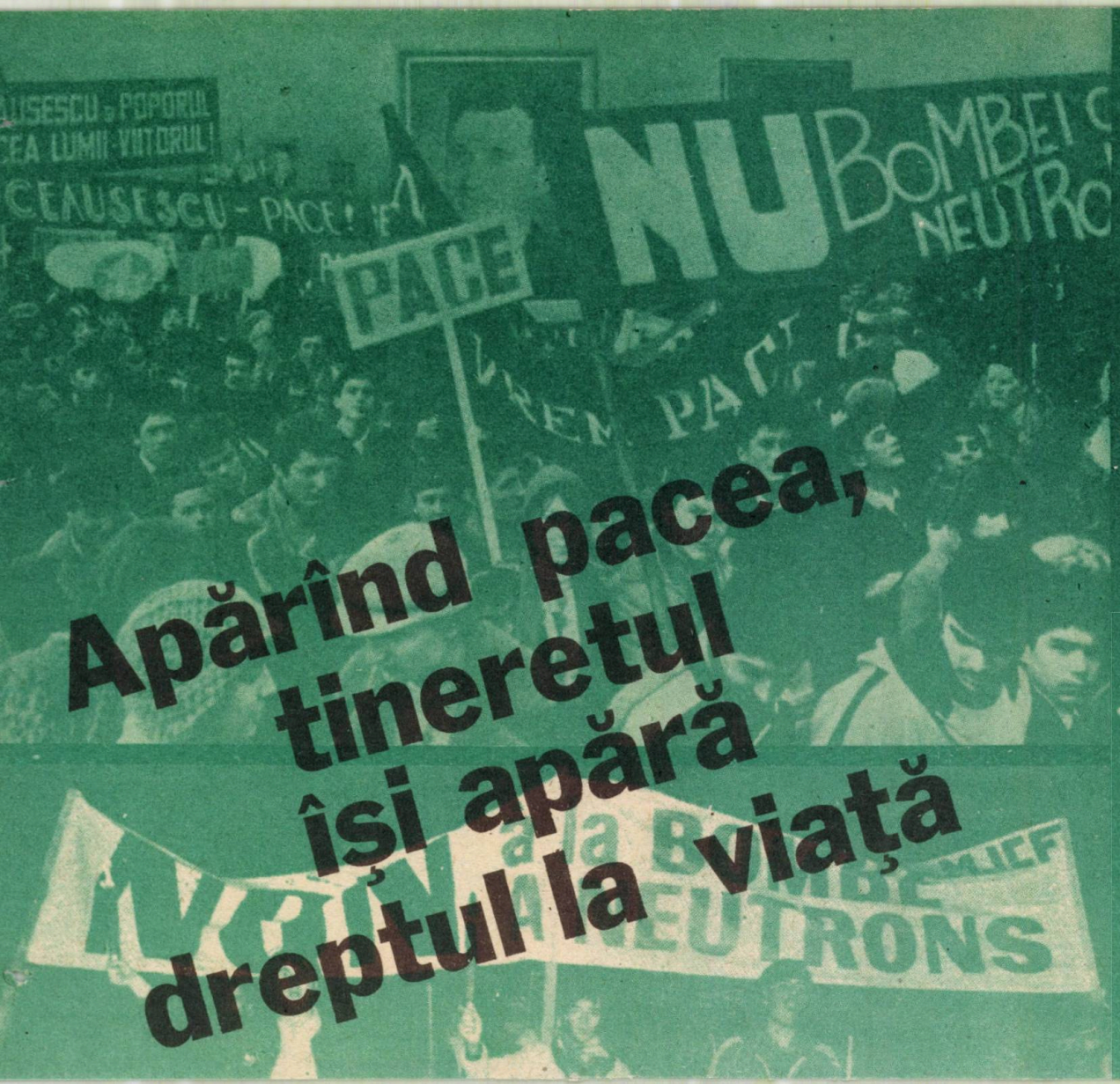

Apărînd pacea, tineretul își apără dreptul la viață

avancronica mileniului al treilea

Solidarizarea cetățenilor lumii în efortul de pregătire a propriului viitor

Astăzi, tinerii numără aproape 1 miliard de locuitori ai planetei. În anul 2000 ei vor fi 1,18 miliarde. În mod firesc apar întrebări și preocupări tot mai frecvente în legătură cu perspectivele acestor tineri: Ce-i așteaptă? Sînt ei pregătiți pentru a face față solicitărilor sociale ce vor veni? Cum va arăta ziua de mîine?

De altfel, generația mileniului al III-lea s-a născut, se află pe băncile școlilor, este contemporană cu noi. Fiecare hotărîre și acțiune ce se întreprinde astăzi vizează și viitorul acestei generații, viitorul omenirii. **Iată de ce,** nu se poate vorbi în termeni abstracți despre viitor. Generațiile prezente, adulte și tinere, sînt răspunzătoare în fața istoriei, nu numai pentru soarta lor, ci și pentru a celor ce vor veni.

Într-o lume confruntată cu probleme multiple — cu numeroase contradicții, caracterizată prin transformări revoluționare, dar și prin conflicte și războaie — asupra căreia planează pericolul unui conflict termo-nuclear, atotdistrugător, apare pe deplin justificată aspirația tineretului la făurirea unei societăți mai bune și mai drepte, a unui climat trainic de pace, cooperare și înțelegere între popoare. „Tineretul constituie — prin însăși idealurile și aspirațiile sale — **sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., președintele R.S. România** — o uriașă forță a păcii și progresului contemporan. Acționînd unită, generația tînără poate juca un rol determinant în afirmarea unui curs nou în viața internațională, poate asigura — împreună cu celelalte forțe înaintate ale lumii de azi — triumful politicii de pace și destindere, de înțelegere și conlucrare fructuoasă între națiuni".

Eliminarea din viața popoarelor a războiului, a pericolului nuclear, asigurarea păcii reprezintă o problemă vitală pentru tineret. **Experiența istorică arată**

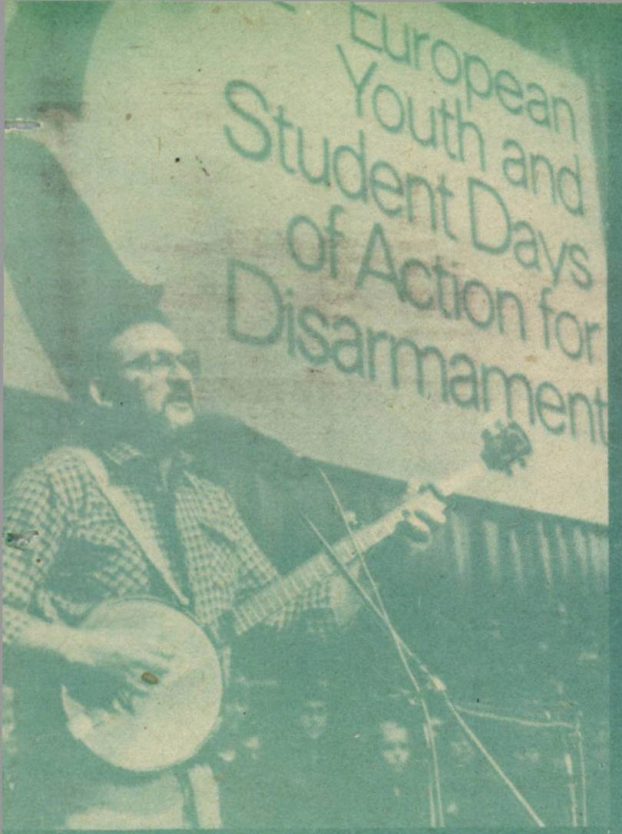

că tinerii au dat, **întotdeauna,** un greu și dureros tribut de sînge în războaie. **Afectînd negativ perspectivele locurilor de muncă, condițiile de viață, o serie de fenomene actuale ca războaiele, cursa înarmărilor, pericolul nuclear, accentuarea decalajelor dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, stările conflictuale dintre state, rasismul și apartheidul, ignorarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, determină apariția unor obstacole diverse pe calea socializării și participării active a tineretului la efortul de dezvoltare a societății, în acord cu propriile aspirații.**

Toate acestea fac ca tineretul să fie tot mai conștient de faptul că numai într-o atmosferă de pace, prietenie și colaborare între popoare își poate înfăptui aspirațiile sale **privind pregătirea profesională, realizarea unei personalități multilaterale, exercitarea unui rol social activ, de participant la decizia socială, la făurirea propriului viitor. Sînt o mărturie, în acest sens, amplele demonstrații și acțiuni pentru pace ale tinerei generații de pe diferite meridiane — între care un puternic răsunet internațional au cele organizate în România.**

Prin mitinguri și demonstrații, festivaluri ale păcii, campanii împotriva războiului, a cursei aberante a înarmărilor, a pericolului nuclear, prin apeluri și semnături, tinerii din țările socialiste, din celelalte țări ale lumii, își ridică glasul împreună cu toate forțele progresiste și democratice, acum cînd nu este încă prea tîrziu, pentru asi-

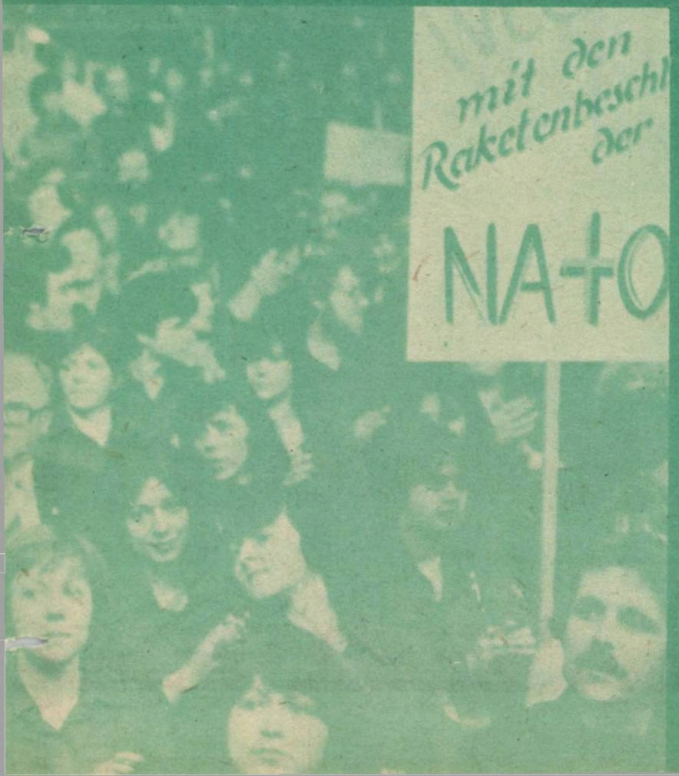

gurarea dreptului lor fundamental la viață, la pace. Sînt puternic condamnate tendințele de reîntoarcere la perioada „războiului rece", amestecul în treburile interne ale statelor, escaladarea cursei înarmărilor, amplasarea de rachete cu rază medie de acțiune în Europa, fabricarea bombei cu neutroni.

Această activizare a tineretului în ceea ce privește problemele păcii și colaborării internaționale, ca orice fenomen social și politic de masă, nu este lipsit de evoluții contradictorii. Ca urmare a influenței unui cerc larg de factori obiectivi și subiectivi, o parte a tineretului, dintr-o serie de țări nesocialiste, rămîne încă în zona indiferentismului politic, se încadrează în grupuri teroriste sau în diverse forme de evazionism social.

După cum sublinia președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tineretul se poate afirma ca o forță socială activă, progresistă, numai dacă este ajutat să descifreze în mod just contradicțiile și tendințele din lumea contemporană. **De aceea,** găsirea modalităților optime de unire a tuturor forțelor progresiste și democratice ale tinerei generații reprezintă o cerință fundamentală și, totodată, un obiectiv strategic indispensabil al frontului antiimperialist, în vederea creșterii potențialului revoluționar al tineretului în lupta pentru pace, securitate și cooperare internațională, pentru o lume mai bună și mai dreaptă.

Dr. MIHAIL STOICA

Cei mulți, care nu știu ce-i soarele copilăriei și și-au pierdut zîmbetul

Copiii,

speranța și bogăția cea mai de preț a omenirii, în pericol

● Puși să muncească și exploatați, neomenos, de la 6 ani ● Aspectul ascuns al sclavagismului contemporan și consecințele grave ale lui, pentru adulți

Dacă toți copiii din lume s-ar urca unul pe umerii celuilalt, coloana lor ar putea acoperi de trei ori și jumătate distanța de la pămînt la lună. Și dacă zîmbetul, izvorît din candoarea vîrstei, ar înflori pe chipurile tuturor acestor copii, atunci planeta noastră ar fi mai luminoasă, iar veacul nostru, atît de zbuciumat, ar număra mai puține zone întunecate. Căci, ei, copiii, reprezintă speranța omenirii, bogăția ei cea mai de preț. Creșterea și educarea copiilor, pregătirea lor pentru muncă și viață sînt obligații nobile și de îndeplinirea lor depinde, în mare măsură, viitorul fiecărei țări. **Dar nu peste tot în lume tinerele vlăstare se pot bucura de dreptul legitim la ceea ce numim copilărie. Pe vaste întinderi ale Terrei,** milioane și milioane de copii și-au pierdut zîmbetul, cresc triști, flămînzi, bolnavi, neștiutori de carte, exploatați.

DIN CELE DOUĂ MILIARDE DE COPII ai planetei, 81 la sută trăiesc în ţările în curs de dezvoltare, în condiţii de mizerie şi sărăcie, lipsiţi de un minim de asistenţă medicală, pradă bolilor infecţioase. **Mortalitatea infantilă în aceste zone este de 20 de ori mai mare decît în statele industrializate.** Media de viaţă a unui copil care se naşte astăzi în Europa, America de Nord, Australia sau Japonia este de **70 de ani** sau **chiar mai mult,** în vreme ce **pentru cei născuţi în America Latină ea este cu mult mai mică, iar pentru cei din ţările africane, de la sud de Sahara, nu depăşeşte 40 de ani.** Din cauza insuficienţei alimentare **50.000 de copii îşi pierd anual vederea, iar alţi 100 de milioane suferă de malnutriţie.** „Dacă nu se vor lua măsuri urgente — avertiza directorul Fondului pentru O.N.U., UNICEF, James P. Grant, în anul 1982 — **din cei 125 de milioane de nou născuţi în lume, 17 milioane sînt sortiţi pieirii.** La vîrsta celor mai pure bucurii, a fanteziei şi curiozităţii năvalnice, cînd locul lor firesc ar fi pe băncile şcolilor sau la joacă, în ţările sărace ale lumii, dar şi în statele industrializate, **75 de milioane de copii sînt nevoiţi să muncească de la o vîrstă fragedă.** Furnizată de Organizaţia Internaţională a Muncii (O.I.M.) această cifră a trezit, pe bună dreptate, îngrijorarea opiniei publice mondiale, îngrijorare provocată de ritmul rapid în care a crescut. Pentru că, numai cu doi ani în urmă, numărul acestor copii fără copilărie era de „numai" 55 milioane. Larg practicată în ţările cele mai sărace, **exploatarea muncii copiilor reprezintă o gravă problemă socială, cu implicaţii directe asupra echilibrului lor fizic şi psihic.** O anchetă efectuată în Japonia a constatat că persoanele care au început să muncească înainte de a împlini 14 ani au rămas cu 4 cm. mai scunde decît cele al căror stagiu de muncă a început după 18 ani.

Cercetările medicale au demonstrat că muncile grele prestate de copii la o vîrstă precoce, în condiţii insalubre sau în medii toxice, au grave repercusiuni asupra dezvoltării normale a copiilor, asupra sănătăţii lor fizice şi mentale.

ÎN INDIA, DE PILDĂ, munca minorilor contribuie în proporţie de 23% la întregirea veniturilor familiale. La Bombay există cartiere unde 25% dintre copii încep să lucreze chiar de la vîrsta de 6 — 9 ani. O autentică **reţea de vînzare a forţei de muncă infantile** funcţionează în Thailanda. Neguţătorii de copii iau legătura cu familiile unde gurile de hrănit sînt numeroase şi sărăcia lucie, preţul fiind stabilit în funcţie de vîrstă, starea fizică sau frumuseţe. **Pa baza unor contracte anuale, aceşti copii sînt vînduţi pentru a munci la ferme sau în fabrici, unde devin proprietatea exclusivă a patronilor.** „Mulţi din aceşti copii — se menţionează într-un raport al „Societăţii pentru combaterea sclaviei", cu sediul la Londra — **muncesc zilnic, de la 6 dimineaţa la 9 seara, fără să mai vadă lumina zilei.** Patronul îi supraveghează cu severitate şi dacă îi prinde că se opresc din lucru, îi loveşte fără cruţare".

Ponderea copiilor în vîrstă de 10-14 ani în ansamblul populaţiei active este de 30% în Tanzania şi 25% în Thailanda, faţă de 1,67% în S.U.A. Deşi este cauzată, în general, de nevoia întregirii

veniturilor insuficiente ale familiilor, **exploatarea muncii copiilor contribuie la agravarea şomajului adulţilor,** îndeosebi în ţările cu un nivel ridicat al acestuia. În acelaşi timp, nivelul, de regulă scăzut al remunerării muncii copiilor, imprimă o tendinţă descendentă şi salariilor primite de muncitorii adulţi, necalificaţi, ambii factori contribuind de fapt la perpetuarea cercului vicios al sărăciei. Sînt relaţii şi efecte a căror eliminare nu este posibilă decît în condiţiile înlăturării structurilor economice şi sociale care le generează.

Între **milioanele de copii care şi-au pierdut zîmbetul şi care nu ştiu ce-i copilăria,** pentru că nu s-au putut bucura de ea, să-i amintim şi pe **cei care îndură ororile apartheidului.** (În Africa de Sud, din 3,4 milioane de copii de culoare, între 10 şi 15 ani, doar 0,5 milioane sînt şcolarizaţi). Sau pe cei care, în numeroase ţări occidentale, au avut neşansa de-a se fi născut în familii de oameni cu venituri modeste, şi pentru care mitul „şanselor egale" este spulberat încă de la o vîrstă fragedă.

— Ştiu că vă este foame copii, dar noi, cei din armată, trebuie să ne hrănim mai mult, ca să vă putem apăra... (Desen de HARINGTON, reprodus după Daily Worhd")

OMENIREA DATOREAZĂ COPILULUI tot ce-i poate oferi mai bun — se spune în preambulul Declaraţiei drepturilor copilului, adoptată în urmă cu peste două decenii de către Organizaţia Naţiunilor Unite, exprimînd grija, la nivel internaţional, faţă de viitorul celei mai tinere generaţii. Dar viitorul senin al tuturor copiilor lumii este umbrit astăzi şi de spectrul unui nou război ce planează asupra întregii omeniri. **Foametea, malnutriţia, bolile, analfabetismul reprezintă tributul tragic şi irațional pe care milioane şi milioane de copii îl plătesc pentru cursa demenţială a înarmărilor,** datorită căreia în lume s-au acumulat arsenale capabile să distrugă de cîteva ori viaţa întregii planete. Căci armele pot ucide şi fără a fi folosite. Iată:

— cu suma necesară construirii unei rachete intercontinentale ar putea fi asigurată hrana a 50 de milioane de copii;

— costul unui bombardier echivalează cu cel al construirii a 30 de şcoli;

— sumele cheltuite în lume pentru înarmări, în mai puţin de o zi, ar fi suficiente pentru vaccinarea tuturor copiilor globului împotriva bolilor infecţioase.

„Aduc umanităţii, azi, rugile-mi fierbinţi:
în ghiara-nfometării şi-a grelei suferinţi
copiii să nu-şi lase! Şi zîmbetul lor bun
să nu ajungă ţinta cumplitei guri de tun!
Căci noi, copiii lumii, vrem să trăim din zori
pe un pămînt de pace, de cîntec şi de flori!"

Sînt **versurile adresate nouă, celor maturi, de un copil indian** — Seilen Che Shee (10 ani).

O LUME A PĂCII este tot ceea ce putem dărui mai bun copiilor noştri, copiilor lumii.

Cu profundă recunoştinţă, **copiii României socialiste îşi îndreaptă gîndurile spre călăuzitorul înţelept al întregului popor, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, care veghează permanent pentru ca tînăra generaţie să crească şi să se formeze în demnitate, dreptate, libertate şi pace.** Cele 18 milioane de semnături adunate pe APELUL POPORULUI ROMÂN PENTRU DEZARMARE INCLUD, în mod firesc, şi voinţa tinerilor şi a copiilor noştri. Cine nu cunoaşte şi apreciază în patrie şi dincolo de hotarele ei uriaşa şi neobosita activitate a preşedintelui României, desfăşurată în slujba păcii, a liniştii, în care oamenii să creeze, să se bucure de viaţă, să-şi crească şi să-şi educe copiii, la adăpost de lipsuri şi de urgia distrugătoare a unui nou război. **„Întotdeauna gîndul meu e la copiii ţării mele, la tineretul, la poporul meu** — spunea tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Forumul tinerei generaţii. — **Doresc ca tinerii, copiii, poporul meu să trăiască în pace. Dar, deopotrivă, gîndurile mele se îndreaptă spre copiii tuturor popoarelor".**

Sub îndrumarea şi grija partidului copiii patriei noastre sînt crescuţi şi educaţi în spiritul înaltelor idealuri ale socialismului şi comunismului, ale păcii, înţelegerii şi prieteniei între popoare. Ca o reflectare pe planul activităţii internaţionale a politicii faţă de cele mai tinere vlăstare ale ţării, România acţionează consecvent în cadrul O.N.U. şi al altor forumuri internaţionale, în relaţiile cu celelalte state, pentru sporirea preocupării faţă de tînăra generaţie, pentru creşterea rolului şi responsabilităţii ei în rezolvarea marilor probleme cu care este confruntată.

VIRGINIA STĂNCESCU

AUTOMOBIL CLUBUL ROMÂN

A cui este vina cea mai mare?

De atîtea ori ne este dat să aflăm că un accident sau altul au avut drept victime copii... Mai încape oare vreo discuție despre gravitatea dispariției (sau chiar numai a rănirii) acestor oameni în plină formare, în fapt ai viitorului?

Pentru a preveni astfel de situații regretabile nimănui nu trebuie să-i fie indiferent dacă educația rutieră a copiilor se desfășoară organizat, accentuîndu-se pe aplicațiile practice, în scopul obișnuirii acestora chiar și cu cele mai elementare reguli a căror respectare înseamnă însăși asigurarea integrității, vieții lor.

Faptul nu trebuie lăsat deloc la voia întîmplării, chiar dacă pentru unii din noi o serie de reguli de circulație din acestea elementare ar părea neînsemnate, pentru că — să nu uităm — tocmai nerespectarea acestora a dus de atîtea ori la accidente cu consecințe dintre cele mai grave.

Testul de mai jos este deopotrivă adresat copiilor și părinților (conducători auto sau nu). Fără altă finalitate decît aceea a însușirii corecte a cunoștințelor în materie de circulație rutieră și a rațiunii celor mai elementare reguli ale domeniului, testul solicită în același timp capacitatea de selecție și ierarhizare a vinovăției în situații în care regulile de circulație au fost încălcate de unul sau mai mulți factori. Impune, adică, o limpede judecată a situației date. Un test, deci, care poate fi propus copiilor de către părinți, dar și invers, ba chiar examinarea „cu forțele unite" ale părinților cu copiii poate fi considerată ca fiind cea mai instructivă.

Așadar, din răspunsuri alegeți pe cel mai exact posibil cu care să fiți siguri că ați răspuns unicei întrebări a testului nostru: A CUI ESTE VINA CEA MAI MARE?

A. Situația clasică: Mașina trecea pe o stradă aparent pustie, cînd deodată a apărut o minge

în fața ei. Conducătorul auto a trecut cu mașina peste minge fără s-o spargă, dar l-a accidentat pe un copil care apăruse brusc pentru a-și recupera mingea înainte de a i-o călca mașina. Repetăm întrebarea: a cui este vina cea mai mare? Răspuns: a) a copilului, pentru că trebuia să-și aleagă bine locul de joacă; b) a conducătorului auto, care a neglijat principiul conducerii preventive conform căruia, după apariția bruscă a unei mingi pe stradă, în 99 la sută din cazuri apare și copilul care, în mod firesc, vrea s-o repună cît mai neîntîrziat în joc; c) și a unuia și a celuilalt.

B. La o intersecție: stopul semnalizează verde pentru o mașină care va vira la dreapta. În același timp, semaforul destinat trecerii pietonilor semnalizează, pe aceeași direcție, tot verde, ceea ce face ca un copil și un nevăzător angajați în traversare pe „zebră" să fie accidentați de mașina care le venea din stînga. A cui este vina cea mai mare? RĂSPUNS: a) a copilului, pentru că nu și-a dat seama că însoțind la traversare un nevăzător, acesta nu va vedea ce culoare s-a aprins la semafor; b) a conducătorului auto, pentru că nu a acordat prioritate pietonilor; c) a nevăzăto-

rului, că nu a întins bastonul în partea stîngă de unde venea mașina.

C. Într-o coliziune frontală, conducătorul auto a scăpat cu o ușoară accidentare, în schimb copilul de lîngă acesta a fost proiectat prin parbriz. A cui este vina cea mai mare? RĂSPUNS: a) a copilului, pentru că nu și-a prins centura de siguranță; b) a conducătorului auto care nu i-a fixat copilului centura de siguranță; c) a conducătorului auto care a admis să stea copilul pe scaunul de lîngă el, în loc să-l oblige să stea pe bancheta din spate.

D. O traversare a străzii, pe „zebră", în fața unei școli. Un copil în uniforma patrulelor școlare supraveghează trecerea, dar nu apucă să semnalizeze și un coleg care se angajează grăbit în traversare este accidentat de o mașină care îi venea din dreapta. A cui este vina cea mai mare? RĂSPUNS: a) a copilului din patrula școlară, care nu a semnalizat la timp; b) a copilului care s-a angajat în traversare fără să se asigure că i-ar veni din dreapta vreo mașină; c) a conducătorului auto, răspunzător prin lege.

IONEL DINCĂ

Dicționar istoric

Mahala

ILIE CIUTESCU

În anii începuturilor sale, în București „lesne se puteau găsi oamenii după biserici, după casele boierilor, după cîte un pom mare [și] bătrîn, sau după cîte o circiumă vestită". Odată cu dezvoltarea pe care așezarea a căpătat-o, s-a simțit tot mai mult nevoia unei împărțiri administrative,

Prima delimitare de acest gen — enoria — o aflăm într-un act emis de domnitorul Mihnea Turcitul, la 18 noiembrie 1590. Enoria — *termen de origine grecească — cuprindea locuitorii gru-*

pați în jurul unei biserici și slujea la delimitarea proprietăților acestora, precum și la stabilirea și încasarea dărilor, a amenzilor etc. În acea vreme, biserica din fiecare enorie ținea și registrele de „stare civilă", eliberînd actele de naștere, căsătorie și deces.

Cîteva decenii mai tîrziu, termenul a fost înlocuit prin cuvîntul turcesc mahala, *care apare prima dată într-un document emis la* 18 iunie 1626 *de domnitorul Alexandru Coconul. În turcește, mahala înseamnă o parte din oraș; mai apoi, cuvîntul a căpătat semnificația de periferie. Denumirile diferitelor mahalale bucureștene provin de la numele unor biserici, al unor boieri sau mari negustori, ca și al unor grupuri de meseriași stabilite pe acele locuri. Astfel, printre cele 25 mahalale identificate în secolul XVII notăm: Sfînta Troiță, atestată în 1613, Sf. Gheorghe (1664), Sf. Sava (1664), Aga Niță (1645), Colțea (1669), Tabaci (1652) Șelari (1664), Cărămidari (1668) etc.*

Pe măsură ce orașul s-a dezvoltat, a crescut și numărul mahalalelor. Într-o lucrare apărută în 1777, Nicolae Villara și Manasse Eliad precizează că bucureștii aveau la acea dată 67 mahalale. După două decenii, la 1798, în timpul domniei lui Constantin Hangerliu, s-a întocmit o catagrafie (recensămînt) a orașului, din care rezultă că numărul mahalalelor crescuse la 93, La acea dată, orașul era împărțit în cinci unități administrative mai largi, denumite plăși, *fiecare dintre*

ele cuprinzînd un număr de mahalale. Cele cinci plăși erau: Plasa Tîrgului *(26 mahalale cu 1663 case);* Plasa Broștenilor *(18 mahalale cu 1498 case);* Plasa Gor-

ganului *(15 mahalale cu 1136 case);* Plasa Podul Mogoșoaiei *(16 mahalale cu 1092 case)* Plasa Tîrgului de Afară. *(18 mahalale cu 1021 case). În 1840, în locul plășilor au fost create cinci* comisii *sau* culori: Roșu, Albastru, Galben, Verde *și* Negru.

Iată, prezentate foarte succint, cîteva din mahalale bucureștene din sec. XVII și XVIII.

AGA NIȚĂ. *Mahalaua a luat numele unui comandant militar care își avea casele în această parte a orașului, situată la întretăierea Podului Vergului (azi Calea Călărașilor) cu Ulița Dobroteasa (Calea Văcărești). În anul 1645, Aga Niță a înălțat pe aceste locuri biserica „Sf. Vineri" al cărui nume îl va purta, după 1693, și mahalaua. La apariția catagrafiei orașului, în 1798, mahalaua era situată în Plasa Tîrgului de Afară și avea 42 case.*

BATIȘTE. *În această mahala a locuit marele boier Constantin Batiște Vevelli, dregător al domnitorului Radu*

Mihnea. Aci se afla, la început, oborul orașului, unde se aduceau vitele care se vindeau pentru tăiere. Unii deduc numele mahalalei din aspectul terenului bătătorit de cirezile de animale. În 1798, mahalaua avea 53 case.

BISERICA DE JURĂMÎNT. *Mahalaua este cunoscută sub această denumire dintr-un document din 28 februarie 1687. Pe locul unde mai tîrziu s-a ridicat biserica „Sf. Dumitru" (actuala stradă 30 Decembrie) exista o biserică în care, înainte de procese, martorii depuneau jurămînt că vor spune adevărul. În catagrafia din 1798, mahalaua este înregistrată cu 130 case.*

COLȚEA. *Este atestată din 1669 și și-a luat numele*

de la Colțea clucerul, care locuia în acele locuri, și care, în sec. XVII, a ridicat o biserică din lemn. Mai tîrziu, la 1715, spătarul Mihail Cantacuzino a înălțat pe locul acesteia actuala biserică. Mahalaua era renumită prin numeroasele sale prăvălii existente pe actuala stradă Lipscani; în 1798 avea 104 case.

DELEA NOUĂ. *În catagrafia din 1798 mahalaua era înregistrată cu 74 case, separat de* Delea Veche, *menționată cu 86 case. În mahalaua* Delea Nouă, *pe actuala Calea Călărași nr. 236, s-a născut dramaturgul Barbu Ștefănescu-Delavrancea, cel de-al nouălea fiu al căruțașului Ștefan Tudorică Albu.*

LUCACI. *Este noul nume, care apare într-un document din septembrie 1754, al mai vechii mahalale a Totoesculului. Denumirea mai proaspătă se datorește bisericii Lucaci. Unul dintre dascălii care au funcționat aci a fost scriitorul Anton Pann, căruia i s-a ridicat în apropiere un bust. În 1798, mahalaua avea 62 case.*

POPA NAN. *Făcea parte din Plasa Tîrgului de Afară și avea, în 1798, un număr de 90 case. Numele îi vine de la preotul Nan, ctitorul bisericii din mahala. Aci se aflau întinse plantații de duzi, iar locuitorii săi se ocupau cu creșterea viermilor de mătase; de unde și numele unor străzi: Mătăsari, Duzilor, Borangic etc.*

RADU VODĂ. *Mai înainte mahalaua se numea Sfînta Troiță (atestată încă din 1613) după numele mănăstirii ridicată pe la 1570 de domnitorul Alexandru II Mircea. În 1614, voievodul Radu Mihnea a rezidit mănăstirea, care fusese arsă de turci în 1595. De aci, noua denumire a mahalalei. În 1821, la chemarea lui Tudor Vladimirescu, au răspuns și tabacii care locuiau, în parte, în această zonă. În catagrafia din 1798, mahalaua era înregistrată cu 25 case.*

SFÎNTUL SAVA. *Mahalaua poartă numele mănăstirii care a existat pe locul unde azi se află statuile din Piața Universității. În clădirile mănăstirii a funcționat între 1678—1780, Academia domnească, în care se predau: retorica, logica, psihologia, metafizica, științele fizice și astronomia. Tot aci, în 1818, Gheorghe Lazăr a înființat Academia sa, cu limba de predare română, avînd cursuri pentru toate cele trei grade de învățămînt: primar, secundar și superior.*

SLOBOZIA DOMNEASCĂ*. *Este atestată ca mahala într-un document din 6 septembrie 1613. Populația era alcătuită din oameni veniți din toate părțile: „au român, au grec, au sîrb, au arbănaș, au moldovean, au fieșteorice om", după cum glăsuia hrisovul lui Alexandru Iliaș din 25 noiembrie 1628. Locuitorii se bucurau de un regim fiscal privilegiat, fiind scutiți „de bir și de toate dăjdiile și mîncăturile ce sînt preste an în țara domniei mele", cum se arăta într-un act emis de domnitorul Radu Mihnea. În 1798, mahalaua avea 89 case.*

TABACI. *Exista încă în 1652 și se întindea pe malul stîng al Dîmboviței, pe unde se află actualele străzi Belvedere și Domnița Anastasia. Majoritatea locuitorilor erau meseriași tăbăcari. Din rîndurile lor s-au recrutat numeroși participanți la mișcarea revoluționară a lui Tudor Vladimirescu și la revoluția din 1848.*

În a doua jumătate a secolului trecut, sub influența

limbii franceze, cuvîntul mahala a început să fie înlocuit cu acela de cartier.

*Slobozia era, în evul mediu, o așezare întemeiată pe un loc pustiu s-au depopulat, avînd anumite privilegii domnești.

Un stil de muncă ingenios și practic

Caietele lui Spiru Haret

MIRCEA DUMITRESCU

● Urmărirea aplicării rezoluțiilor și rezolvării problemelor „la zi" ● Agramatisme justificate prin... greva tipografilor — sancționate aproape violent ● Și ceva despre „panorama" din strada Colței

Într-o lucrare monografică „SPIRU HARET" se arată că: „Pentru a se sustrage politicienilor, Haret lucra mai mult acasă; în biroul de la etaj primea colaboratorii, iar în biblioteca de la parter audiențele, între 6 și 9 seara", iar mai departe: „...pentru a fi cît mai bine informat, *între cabinetul său și principalii colaboratori circulau zilnic faimoasele caiete roșii și negre;* el își scria întrebările în unul din caiete și primea răspunsul în celălalt".

Plecînd de la aceste informații am încercat să vedem ce reprezentau, de fapt, caietele lui Spiru Haret.

În volumul **„Viața și activitatea lui Spiru Haret"**, fostul său colaborator, Gheorghe Adamescu, dă mai multe amănunte: „Avea două caiete (unul roșu și unul negru). Pe fiecare pagină erau trei coloane. În prima el scria (dînd număr de ordine-soț la un caiet, nesoț la celălalt) întrebarea sau ordinul; în a doua era răspunsul directorului; în a treia era însemnarea lui despre decizia luată. În acest mod — scrie Gh. Adamescu în „Viața și activitatea lui Spiru Haret", pg. 175-176 — el putea controla în fiecare zi ce chestiune avea nerezolvată, avînd a treia coloană goală."

Un alt colaborator al lui Spiru Haret, Constantin Kiriței-escu, vorbește și el despre aceste caiete într-un articol scris în revista „Educația", în anul 1923, precizînd: „... am întîlnit în cabinetul secretarului general pe ușierul personal al ministrului, aducînd un plic umflat și bine închis. Secretarul general a luat plicul, l-a deschis și a scos din el un caiet gros cu scoarțe roșii; apoi a introdus în locu-i un alt caiet identic, cu scoarțe negre, apoi a închis plicul și l-a înapoiat ușierului. ... Caietul a mers din direcție în direcție și din serviciu în serviciu; peste tot, directorii și șefii de serviciu își scoteau din caiet întrebările ce li se puneau de ministru și ordinele ce li se dădeau. Răspunsurile erau în urmă scrise cu îngrijire în coloana rezervată pe fiecare pagină, sub semnătură..."

Gheorghe Adamescu, în aceeași revistă, într-un articol intitulat **„Spiru Haret ca administrator, cîteva amintiri"**, consideră „faimoasele caiete" ca fiind „o inovație ingenioasă pentru executarea controlului."

Suficiente elemente de informație, care să justifice efortul căutării acestor caiete inedite și prețioase, ca documente ale unui stil de muncă din perioada în care organizarea învățămîntului din România a cunoscut pentru prima oară măsuri științific justificate, fiindcă o lege a învățămîntului exista, este drept, încă din 1864, dar pe baze mult prea simpliste. În orice caz, deși concepțiile lui Spiru Haret despre învățămîntul de toate gradele și de toate formele rezultau din legislația elaborată, din desbaterile parlamentare ori din studiile sau simplele articole publicate în presă, în susținere sau cu caracter critic,

caietele puteau să însemne constatările de fiecare zi ale modului în care legislaţia corespundea scopului urmărit de el.

Am găsit aceste caiete în fondul de aur al Bibliotecii Academiei Române, cu explicaţia de rutină, în fişier: „47 caiete, cuprinzînd rezoluţii şi hotărîri ministeriale diverse, autografe Haret."

Fiindcă în autorii citaţi există unele mici inexactităţi, evident neesenţiale în contextul general al chestiunii, vom încerca să descriem cît mai sumar, dar exact, forma în care se prezintă aceste caiete:

a) din primul ministeriat (31. III.1897 — 11.IV.1899) sînt **10 caiete,** din care primele două simple, tip şcolar, cu coperţile gri, numerotate 1 (de la 17.IV.1897 pînă la 4.XII.1897) şi 2 (de la 18.IV.1897 pînă la 4.XII.1897), după care începe seria caietelor roşii şi negre, numerotate de la 2 (1.XII.1897) pînă la 9 (terminat la 7.IV.1899), dintre care nr. 2,4,6 şi 8 sînt roşii, iar nr. 3, 5, 7 şi 9 sînt negre; în ultimul caiet roşu (nr. 8) la sfîrşit mai sînt cuprinse trei grupe de probleme: **proiecte,** numerotate de la 1 la 371, **modificări în buget,** numerotate de la 1 la 91 şi **pentru decoraţii,** o listă cu 72 de persoane; în ultimul caiet negru (nr. 9), tot la sfîrşit sînt menţionate **pentru lege** 3 puncte şi **pentru regulamente** 19 puncte— probabil modificări impuse de constatările din prima perioadă de aplicare a legii;

b) din al doilea ministeriat (14.II.1901-22.XII.1904) există **19 caiete,** din care 9 negre, numerotate de la 1 la 9 (începînd cu 18. II.1901 şi pînă la 25.XII 1904), cu 2094 poziţii (numerotate fără soţ, de la 1 la 4187) şi 9 roşii, numerotate tot de la 1 la 9, (începînd cu 19.II.1901 pînă la 17.XII. 1904) cuprinzînd 1993 poziţii (numerotate cu soţ de la 2 la 3986); din aceeaşi perioadă mai există un caiet separat de culoare maro deschis, cuprinzînd **proiecte** numerotate de la 1 la 321;

c) din al treilea ministeriat (12.III.1907-22.XII.1910) sînt **18 caiete** din care 6 negre numerotate fără soţ (1,3,5,7,9, şi 11, începînd cu nr. de ordine 1 la 15.III.1907 şi terminînd cu nr. de ordine 3605 la 31.VIII. 1910) şi 6 roşii numerotate cu soţ (2,4,6,8,10 şi 12, începînd cu nr. de ordine 2 la 15.III.1907 şi terminînd cu nr. de ordine 3532 la 27X 1910); în plus, mai sînt 6 caiete, din care 4 pentru (Casa Şcoalelor, de culoare gri, de la 15.III.1907 la 28XII.1910 şi de la nr.1 la nr.755, în continuare) şi 2 pentru Casa Bisericii, de culoare verde, (începînd de la 15. III. 1907 pînă la 21XI, 1910), de la nr. 1 la nr. 342, în continuare. Au mai existat, incontestabil, caiete roşii şi negre, de la 27 X. 1910 şi respectiv 31 VIII 1910, pînă la sfîrşitul ministeriatului (22.XII. 1910), dar acestea nu se găsesc în Arhiva Spiru Haret de la Biblioteca Academiei Române.

Acestea sînt caietele din întreaga perioadă de ministeriat Haret, fiindcă se poate numi **o perioadă,** chiar dacă au fost şi întreruperi (1899—1901 şi 1904—1907)

★

Cu privire la cuprinsul paginilor caietelor (cu excepţia paginilor de la sfîrşitul celor cu numerele 8 şi 9 din primul ministeriat şi a caietului cu proiecte din al doilea ministeriat), deci a caietelor cuprinzînd întrebări şi dispoziţii, de la prima poziţie din 1897 şi pînă la ultima poziţie din 1910, fiecare pagină are 4 coloane:

1. Data şi nr. de ordine.
2. Întrebarea sau dispoziţia.
3. Răspunsul direcţiei sau serviciului, sub semnătură sau pentru luarea la cunoştinţă, de asemenea sub semnătură, după caz.

4. Semnătura lui Haret, fără să se poată preciza dacă era pusă pentru certificarea că îi aparţinea întrebarea sau dispoziţia, ori pentru confirmarea că a văzut semnătura sau menţiunea de luare la cunoştinţă.

În plus, fiecare pagină are o linie verticală cu creion colorat sau cu cerneală, probabil trasă de Haret, după ce toate problemele de pe pagină fuseseră rezolvate.

Cu excepţia coloanei a treia, absolut toate celelalte coloane cuprind scriitura autografă a lui Haret.

★

În ceea ce priveşte conţinutul de fond al problemelor din caiete, acesta reprezintă, de fapt, marea valoare documentară a lor.

Trei precizări se impun!

Mai întîi, toate caietele aflîndu-se în arhiva **personală** a lui Spiru Haret de la Biblioteca Academiei Române şi nu în arhiva **oficială** a ministerului de la Arhivele Statului, se poate deduce caracterul strict particular al caietelor, pentru informarea exclusivă a ministrului, aceasta cu atît mai mult cu cît sînt unele poziţii în care Haret dispune „se va da o circulară cu privire la...", iar directorul în cauză răspunde „s-a dat". Această observaţie este necesară pentru a se evidenţia **un plus de sinceritate** cuprins în caietele cu caracter particular, faţă cu fireasca reticenţă în exprimare a unui document oficial.

Apoi, trebuie avut în vedere că în alte dosare din aceeaşi arhivă a lui Spiru Haret, de la Biblioteca Academiei Române (spre exemplu, dosar 22 II), figurează note scrise de Haret, tot cu privire la activitatea de ministru, probabil întocmite pentru ziua cînd caietul respectiv se afla la minister sau în vederea vreunei convorbiri cu directorii ori şefii de serviciu, cînd aceştia erau primiţi acasă. În orice caz, aceste notiţe completează structural conţinutul caietelor.

În fine, primul caiet din primul ministeriat începe la 17.IV. 1897, deci cu 17 zile mai tîrziu decît preluarea ministerului (31. III. 1897), de unde se poate trage concluzia că **sistemul de lucru prin aceste caiete s-a născut ca o necesitate firească după 17 zile de activitate minis-**

terială, ele neexistînd în perioada în care a fost secretar general al aceluiaş minister, pentru colaborarea cu subalternii (6.II. 1885—12. IV.1888). De altfel, primele caiete ale primului ministeriat încep astfel, la 17.IV.1897: „D-l şef de cabinet va vedea pe d-l secretar general de la Min. Lucrărilor Publice şi-l va întreba în ce chip aşi putea să văd planurile locurilor care aparţin acelui minister, rămase din expropierile făcute de d-l General Fălcoianu pentru gara centrală. Despre această afacere am vorbit deja cu d. ministru Brătianu." Şi la 18.IV.1897: „Zilele acestea au fost prin ziare mai multe informaţii relative la ministerul nostru. Nu ni s-au prezentat. Pentru ce?" Adică, două chestiuni absolut curente. În timp ce în al doilea minister, prima notaţie, din 19.02, priveşte însuşi **sistemul** caietelor: „D.l Secretar, precum şi d-nii directori, vor avea cîte un caiet la fel cu acesta, pentru a copia cererile de informaţii şi ordinele ce voi da sub această formă. Răspunsurile se vor nota în coloana de alături a acestui caiet."

★

Din miile de întrebări şi dispoziţii cuprinse în caietele lui Haret, în opt ani de ministeriat efectiv, foarte multe se referă la unele cazuri particulare, deci neesenţiale, privind personal didactic sau bunuri din reţeaua învăţămîntului; cu toate acestea se poate concluziona, şi din ele, optica ministrului faţă de nevoile oamenilor şi ale instituţiei. Sînt însă, altele, de referinţă, în privinţa politicii şcolare pe care a imprimat-o Haret.

Vom consemna cîteva, fără alegere deosebită, mai mult pentru a sugera o idee de ansamblu privind aprecierea caietelor lui Spiru Haret,

Astfel[1]:

„Cînd mi se trimit dosare, lucrări şi răspunsuri, în urma cererilor mele din caiet, trebuie totdeauna să se alăture la ele, pe o bucată de hîrtie, numărul cererii mele din caiet. Altfel nu mă pot servi cu ceea ce mi se trimite şi nici nu ştiu pentru ce mi se trimite. Totdeauna am amintit acest lucru foarte simplu şi văd că tot nu se face. Am acum la mine lucrări care nu ştiu la ce se referă."

★

„Să mi se prezinte adresa nr. 2996 din 9.V.1895 către D. Socec pentru imprimarea Terminologiei d-lui Damé"

★

„D-na Fătu din Iaşi a oferit Ministerului pentru cumpărare grădina sa de acolo pentru Grădina Botanică. Neputîndu-se cumpăra, să i se trimită planul şi toate actele pe care D-na Fătu le-a depus în această împrejurare".

★

„Înainte de vacanţă, d. Popescu vorbise cu proprietarul Panoramei din str. Colţii să facă preţuri reduse pentru şcoli. Nu-mi aduc aminte ce condiţii obţinuse atunci. Îl rog însă să reia afacerea şi anume să facă circulară la şcolile din Bucureşti, arătînd directorilor condiţiile obţinute şi îndemnîndu-i a organiza vizitarea Panoramei de şcolari în trupe mai numeroase, îngrijind să fie şi însoţiţi de cineva care să le dea explicaţii."

★

„Să se trimită mai curînd banii bursierilor noştri în străinătate. Să nu fie lăsaţi să aştepte cine ştie cît timp."

★

„Dacă mai este disponibilă o sumă de 100 lei din fondul burselor să se trimită această sumă d-lui Petre Stoenescu la Paris, rue Claude Bernard n. 61."

★

În fine, o ultimă consemnare din caietul nr. 9 negru, din 6.III. 1899:

„De nenumărate ori am atras atenţiunea asupra modului cum se publică Buletinul Ministerului. Rezultatul observaţiilor mele a fost nul, căci în ultimul N. (131,15 ian. 99) la pag. 965 în col. I. rîndul trei, citesc: „Definiţia şi **obicelul** geografiei" apoi „Raportul dintre geografie şi ştiinţele **învecinătate**" etc. Şi de la început pînă la sfîrşit Buletinul este plin de astfel de greşeli, unele care schimbă chiar sensul, iar altele şi ridicule. Atrag atenţiunea şi de astă... (**cuvîntul dată** lipseşte, n.n.) asupra acestui fapt şi notez că data aceasta este pentru cea din urmă oară. Pentru viitor îmi rezerv dreptul să iau măsurile ce voi crede nimerite pentru a asigura buna publicare a buletinului, căci aşa cum este acum, este ridicul."

Vom da şi răspunsul direcţiei respective, cu o semnătură indescifrabilă, fiindcă merită: „S-a luat notă. Mi se afirmă că motivul principal este greva de la Göbl" (!!!, aceste semne de mirare ne aparţin, n.n.).

Cu alte cuvinte, muncitorii tipografi grevişti de la tipografia Göbl erau vinovaţi că geografia nu avea numai o definiţie, ci şi un... obicei; de asemenea că... în vecinătatea geografiei erau şi alte ştiinţe cu care aceasta se afla în raport.

★

Caietele lui Spiru Haret nu reprezintă numai o **metodă de lucru** şi nici numai o **inovaţie ingenioasă,** cum se exprimă Gh. Adamescu. Ele constituie **oglinda fidelă a felului în care un ministru şi-a desfăşurat activitatea zilnică,** dincolo de protocolul oficial, de discursuri parlamentare ori declaraţii făcute presei, oglindă în care se pot descifra faptele mici, aparent neînsemnate, care sînt însă de natură să definească o gîndirea netrucată.

[1] Am folosit la citatele din caiet ortografia actuală: „zilele" în loc de „dilele", „trimite" în loc de „trămite", „ştiinţele" în loc de „sciinţele", etc.

Muzeul sătesc din Tîrpeşti

(Urmare din pag. 81)

şi întuneric — elementul de referinţă îl constituie casa-muzeu, unică în felul ei, în care meşterul popular a strîns cu trudă şi deosebit efort material, sute de obiecte de artă populară şi decorativă.

„Pasiunea tatei pentru creaţii vechi de artă populară — ne spune fiul acestuia — datează de aproximativ 30 de ani, mama fiind singurul lui ajutor. La început l-a ajutat trecîndu-i cu vederea şi acceptîndu-i cheltuielile făcute pentru achiziţionarea acestor obiecte. Au urmat, apoi, sfaturile unei cunoscătoare a artei populare autentice, ea însăşi ţesătoare şi creatoare de costume naţionale, care, în cele din urmă a acceptat ideea de a-l însoţi în peregrinările lui de achiziţii. Eu, am avut o contribuţie modestă în domeniul picturii naive".

Pasionatul Nicolae Popa a putut fi văzut deseori prin casele satului, în special ale celor vîrstnici, căutînd „comorile" ascunse sau uitate în cine ştie ce ungher sau prin poduri. Privirile lui iscoditoare „zburau" deseori peste umerii gardurilor, în căutarea diverselor „nimicuri" vechi. Alte ori, ochii lui jucăuşi se opreau asupra frînghiilor întinse în curţile ţăranilor, ca nişte drumuri imaginare, pe care „defilau" ca la paradă, ştergare, ii, feţe de masă, marame, scoarţe şi covoare vechi de cînd lumea. Intrînd în curţile unor gospodari privea, deseori, cu nesaţ la ulcelele şi oalele de pămînt smălţuit, din parii gardurilor, cărora timpul le adăugase o anumită patină a vechimii, gîndindu-se la meşterul care le modelase din lut şi suflet românesc.

O donaţie „domnească" şi o glumă cu consecinţe...

Şi aşa, azi cumpărînd o strachină, mîine un fluier, apoi o ie, un ştergar, linguri, căuşe, bîte, icoane pe sticlă şi lemn, a tot adunat sute şi sute de „vechituri". Atunci cînd casa i-a devenit prea mică pentru a le depozita, „rupîndu-şi din inimă", a dat o parte din ele, sub formă de donaţie, muzeului din Tîrgu Neamţ, cu acte în regulă. Peste 1000 de piese. Pe celelalte le-a păstrat. Apoi, a venit şi ziua cînd în împrejurimi au poposit, peste noapte, „nişte oameni ciudaţi" care au început să scormonească pămîntul. „Or fi niscaiva căutători de comori", îşi spuneau ţăranii.

La aflarea veştii că „arheologii" căutau urmele strămoşilor, Nicolae Popa şi-a oferit, printre primii, ajutorul pentru degajarea straturilor de pămînt de la suprafaţă.

De la ei, de la arheologi a aflat el că fiecare ciob de strachină, fiecare fibulă, monedă, sticlă spartă, sau orice obiect găsit în inima pămîntului, înseamnă dovezi ale permanenţei noastre pe aceste locuri, înseamnă istorie, cultură, civilizaţie, patriotism. În căutările febrile ale arheologilor care se tot prelungeau, fără a scoate ceva la lumină — vreun mormînt princiar, cu zeci de podoabe sau vreun „idol" ascuns de pămînt — Nicolae Popa, pus pe şotii de astă dată, a început să cioplească, în ascuns, din piatră de rîu, un chip, pe care lăsîndu-l peste noapte la locul săpăturilor, pentru a fi găsit de arheologi, a aşteptat să vadă reacţia acestora, anunţarea de către ei a „descoperirii senzaţionale a secolului"... Gluma le-a plăcut arheologilor. Ei au fost, însă, uimiţi de uşurinţa cu care un ţăran a putut ciopli „o lume" prin care îşi concura strămoşii neolitici. La încurajările lor, Nicolae Popa a cioplit şi alţi idoli, reînviind, astfel, o lume intrată de mult în legendă.

Pe lîngă măşti, pe care le confecţiona mai ales în preajma sărbătorilor de iarnă, mîinile lui au început să mîngîie îndelung piatra, şlefuind-o pînă cînd „îi auzea plînsul înăbuşit". Şi tot şlefuind piatra, netezindu-i porii zgrunţuroşi, a dat identitate unor personaje cu nume de „babă", „moş", femeie", „copil", „pitic", personaje care au început să-şi ia locul în curtea casei, în timp ce altele au pătruns în muzeele ţării — ca un exemplu al continuării forţei creatoare a bunilor şi străbunilor noştri.

Din acea perioadă, preocuparea pentru strîngerea cioburilor lăsate de arheologi şi, mai ales, colecţionarea obiectelor de artă populară au continuat cu o pasiune sporită, încît casa aceea mică, căutată tot mai mult de turişti, a devenit din nou neîncăpătoare. În perspectiva valorificării acestor comori, trăgînd cu ochiul şi prin alte muzee deschise în judeţ, ideea reconstrucţiei casei vechi şi adăugirea unor camere mai mari a devenit pentru Nicolae Popa preocuparea principală, căreia i-a consacrat timp, răbdare şi eforturi materiale greu de imaginat. Voinţa, dîrzenia şi pasiunea colecţionarului au învins. Astăzi „Casa-muzeu Nicolae Popa" are 10 camere şi două holuri — în 6 dintre ele fiind expuse, după toate regulile muzeografiei moderne, colecţiile de arheologie, numismatică, etnografie, artă feudală etc. A reconstituit în acest muzeu, cu un evident caracter monografic, preistoria şi istoria evului mediu din satul Tîrpeşti şi localităţile învecinate, prezentînd într-o formă originală, prin sute de exponate-unicat, ocupaţiile de bază ale locuitorilor: păstoritul şi agricultura. A prezentat într-o mare bogăţie de culori costumele de port popular local, la care a adăugat o valoroasă colecţie de tablouri şi tapiserii ale unor cunoscuţi pictori naivi (R. Nicodim, Petre Mihuţ, Catinca Popescu, Gh. Sturzu, V. Munteanu etc.) distinşi cu premii şi medalii diferite la multe ediţii ale Festivalului Naţional „Cîntarea României". Toate acestea înseamnă mai mult decît împlinirea unui vis, înseamnă realizarea unui act de cultură de valoare excepţională pentru spiritualitatea satului românesc. Nicolae Popa, devenit ctitorul unui muzeu unic în felul său, a făcut din satul Tîrpeşti, pînă mai ieri anonim, un loc de referinţă al muzeografiei româneşti, un loc în care an de an turiştii români şi străini gustă autenticul trăirii şi simţirii româneşti.

„Bombyx mori"

15 tone gogoşi de viermi de mătase — rezultanta unei acţiuni pionereşti

PATIŢA SILVESTRU

Totul a pornit de la o simplă întîmplare. Emil văzuse la şcoală, într-o sală de clasă dezafectată, nişte cartoane mari perforate, aşezate pe rafturi supraetajate. Deasupra lor foiau nişte omizi inelate şi „pictate" cu discrete arabescuri, care devorau frunzele de dud presărate în calea lor. Din pragul uşii el auzise un fel de ronţăit ca de şoricei care mai au doar puţin pentru a străpunge colţul dulăpiorului şi a ajunge la caşcavalul al cărui miros îi năucise.

— Ce-i cu rozătoarele astea? întrebă el un şcolar mai mic, care scotea dintr-un sac frunze de dud şi le împrăştia pe paturile anume amenajate.

— Sînt viermii noştri de mătase, răspunse acesta cu mîndrie.

— Şi ăştia produc mătasea?

— Păi, aşa scrie la carte. Ce, tu nu ştii?

— Ai apucat tu să vezi măcar un firicel?...

— De la ei încă nu. Sîntem doar la prima experienţă a cercului nostru de biologie. Însă din documentarea parcursă, reiese limpede că o să văd. Viermii s-au dezvoltat bine acum, sînt vioi şi lacomi la mîncare. Din ceea ce ronţăie pregătesc materialul pentru depănat mătasea.

— Şi asta cînd se va întîmpla? dori Emil să afle, fără a-şi desprinde privirile împlîntate în frunzişul năpădit de larve.

— Cam după o lună.

— Să ştii că m-ai făcut tare curios. Uite, acum sîntem la începutul lunii mai. După întîi iunie revin să văd minunea... Apoi se îndepărtă cu paşi domoli de gînditor.

*

La Casa pionierilor şi şoimilor patriei, membrii cineclubului „Optimiştii" luară în discuţie planul activităţii lor viitoare. S-au conturat în scurt timp mai multe subiecte pentru a fi luate în studiu: participarea la munca patriotică de pe ogoare, împrejurările în care s-a produs şarja de la Întreprinderea metalurgică, bazată pe fierul vechi colectat de pionieri etc.

— Eu n-aş avea nimic special împotriva propunerilor făcute, numai că ele se înscriu, oarecum, pe linia obişnuitului. N-aţi observat că şi anul trecut, filmele pionereşti distinse cu premii pe ţară, aveau teme cam înrudite? interveni Emil, scenaristul cel mai dibaci al cineclubului.

— Ai o propunere mai acătării? îl interpelă Axente, sonorizatorul inspirat al grupului micilor cineaşti.

— Da. Şi încă una cu mai multe valenţe.

— Fii mai clar! ceru, firesc, Aurel.

— Întrucît la noi în oraş se află singura filatură de mătase naturală din ţară, eu aş fi de părere să creăm un scurt metraj cu un subiect absolut inedit: Bombyx mori.

— Cum ai ziiis? Titlul ăsta sună a film ştiinţifico-fantastic, aprecie Ionuţ, cel mai tînăr dintre cei de la animaţie.

— Cum aţi auzit, răspunse Emil cu hotărîre. Este numele ştiinţific al... înălţimii sale inelatului vierme de mătase.

— Parcă vorbeai înainte de mai multe valenţe ale filmului propus, intră în discuţie Iorgu, scenograful secund.

— Chiar aşa. În filmul la care m-am gîndit putem începe de la sămînţa cît un fir de mac a acestui vierme şi să ajungem pînă la sculul de mătase ce iese din filatură. Cu alte cuvinte, să legăm munca pionierilor de cea a textiliştilor şi să utilizăm din plin toate forţele cineclubului nostru.

— Cum se pot implica toate forţele? se interesă Ionuţ.

— Uite cum, se explică scenaristul, rotindu-şi azurul privirilor de jur împrejur. Din cîte mi-am dat seama, citind zilele acestea despre viermii de mătase, va trebui să intercalăm unele secvenţe de animaţie în ciclul de prezentare a evoluţiei lor. În plus, sînt faze ale dezvoltării acestei vietăţi pe care trebuie să le filmăm prin lupă. Deci, scenaristul trebuie să colaboreze strîns cu cei de la animaţie, cu sonorizatorii care să înregistreze

BIBLIOTECA NOASTRĂ
SIBIU

chiar ronțăitul omizilor, cu opticienii care asigură mărirea adecvată a imaginilor de sub lupă, cu...

— Bine, dar unde putem filma această fabrică vie de mătase? sări Niculiță.

— Chiar la școala mea, unde activează un cerc de sericicultură. Dar, trebuie să începem imediat unele filmări, altfel așteptăm pînă în primăvara viitoare ca să putem surprinde momentul transformării seminței în larvă și imortalizarea pe peliculă a întregii metamorfoze, ce culminează cu ieșirea fluturelui din gogoașa de mătase.

— Cum adică, să nu încheiem filmul la care lucrăm și să-l și luăm în brațe pe... cum îi zice viermelui tău? se arătă dornic să afle Mihai.

— Și da și nu. Bombyx mori *nu ține seama de planul nostru de muncă. Dar noi putem să le împăcăm pe toate, cu oarecare chibzuială. Secvențele care sînt urgente arată cum ies larvele din minuscula sămînță și se reped la frunzele de dud și cum se închide, apoi, fiecare dintre ele, într-o gogoașă de mătase. Totul se petrece în luna mai și începutul lui iunie. După ce larva se transformă în fluture și acesta sparge gogoașa, iar pe hîrtia pusă în cale începe să fie picurată sămînța, întregul circuit se reia abia peste trei anotimpuri. Între timp noi ne vedem de filmul la care am trudit pînă acum și după ce-l terminăm, în toamnă, intrăm și în filatură pentru urmărirea transformărilor de acolo ale gogoșilor de mătase, iar colegii de la animație construiesc punțile necesare între diferitele verigi necesare.*

— Socot că Emil are dreptate, aprecie conducătorul cineclubului, mîngîindu-și bărbia cu încîntare. O asemenea temă n-a mai fost abordată pînă acum, iar pentru stema orașului nostru ea reprezintă o piesă esențială. Dacă sînteți de acord, vă propun să vizităm în zilele următoare cercul de sericicultură de la școala colegului nostru și să reluăm discuția după această primă documentare pe teren. Ce ziceți?

— De acord! rostiră în cor membrii cineclubului, atrași de ineditul subiectului propus.

Întîlnirea cu Bombyx mori *a fost fascinantă pentru toți. Inelații de pe paturile cu frunze proaspete de dud erau arătoși, iar evoluția lor un adevărat miracol. De culoare alb-verzuie, cu pielea lucitoare și avînd pe inele pete de culoare pastelată, ei se lăfăiau printre frunze, unii arătîndu-și doar fălcile enorme în raport cu căpșorul firav, iar alții coama de miriapod trîndav. Și tot spectacolul se desfășura pe fondul surdinat al unui ronțăit activ, ce contrasta cu mișcările lor domoale.*

— De unde le aduceți hrana? întrebă Axente pe elevul de servici.

— Eu o aduc din dudul vecinului nostru. Știți, nenea Coman e bătrîn și nu se mai poate urca în copac.

— Are dudul său atîtea frunze cîte sînt în stare să devoreze nesătuii ăștia?

— O, copacul e mult mai înalt decît casa și are o coroană enormă care acoperă aproape toată curtea. Ceilalți colegi strîng frunze de unde pot. La sate am auzit că se cultivă în ultimul timp niște duzi pitici, numai pentru frunze.

— Dar tu cum te urci în dudul ăla uriaș? nu-l slăbi Axente.

— Simplu, cu scara. Vecinul are o scară de zece metri și-i bucuros că trec pe la dînsul. De sus, cînd scutur crengile plouă cu niște boabe de grindină moale ce-s ciugulite imediat de orătăniile din curte.

— Cred că în cazul vostru, al sericicultorilor, zicătoarea populară „Pentru dulcea fragă și frunza mi-i dragă" se cam inversează? remarcă Ionuț.

— Pare-se că ai dreptate.-

— Spune drept, ție nu-ți este teamă că poți cădea? îl luă din nou în primire Axente.

— Nu. Ți se cere o atenție minimă și atît. Altfel, oricînd și oriunde poți cădea... chiar și de pe prima treaptă a scării

Grupul vizitatorilor făcu mare haz de întîmplarea cu scara, iar Emil propuse ca prima secvență de desen animat să redea tocmai o asemenea pățanie, ceea ce fu aprobat... cu elogii.

— Dar viermii ăștia nu se răstoană de pe patul cu frunze? se interesă Ionuț.

— Exclus. Priviți ce picioruțe fine au, cu care se fixează strîns de frunze. Dar apropos de căderea lor, știți bancul cu clic și clac?

— Nu.

— Dacă cineva vine noaptea în încăperea lor și aude de 999 de ori clic și o dată clac, ce semnifică asta?

— Hai, spune-ne, că nu știm, îl zori Emil.

— S-ar zice că totuși un miriapod a căzut cîndva rupîndu-și un picior și acum poartă protează... în locul lui, precizează șugubățul interlocutor.

— Ha! Ha! Ha! se veseliră musafirii.

— Ține minte și chestia asta! se adresă Emil lui Aurel. Ea va fi de milioane în filmul nostru de animație.

— Bine, dar Bombyxii voștri nu dorm noaptea? vru să știe Niculiță.

— Ba da. Se culcă odată cu noi, sau cu voi, dacă vreți, precizează ghidul.

— Cu noi, nu, fiindcă ne culcăm singuri, ripostă Emil, stîrnind noi hohote.

Vizita la cercul de sericicultură fusese decisivă pentru întreaga echipă de cineamatori. În cîteva zile fuseseră filmate primele secvențe. Peste vreo două săptămîni surprinseseră pe peliculă depănatul mătasei ivită mai întîi ca un suc cleios ce iese din trupul viermelui și apoi în contact cu aerul se întărește. Treptat, viermele îmbuibat se fixă de frunzele de stejar, anume aduse și se înveli cu fire subțiri care prin înfășurare în jurul său dădură naștere gogoșii în care el dispăru în întregime, acoperit de o fină țesătură formată din cîteva sute de metri de fir mătăsos.

Gogoșile, de forma unor arahide necojite, dar ușoare ca o găoace de ou, luară drumul filaturii din localitate. Cîteva fură păstrate pentru sămînță. După vreo trei săptămîni, din fiecare ieși cîte un fluture în care se travestise viermele încapsulat. El, prin sămînța produsă, va asigura reluarea ciclului vieții în anul următor.

Iscoditorii cineaști urmăriseră apoi soarta gogoșilor predate filaturii. Într-o hală mare filmară înmuierea lor în niște cazane încăpătoare, pline cu apă fierbinte. Tratamentul acesta ucise nimfele din interior, păstrînd gogoșile intacte. După alte proceduri tehnice, gogoșile ajunseră între dinții ascuțiți ai unor mașini care le desprindeau

93273

firul subțire de mătase și-l înfășuraru pe bobine anume pregătite.

*

În primăvara următoare, ca avanpremieră locală, scurt-metrajul cu o durată de 29 de minute făcu ocolul județului, stîrnind un interes nemaipomenit. Copiii au fost atrași și de metamorfozele pline de neprevăzut ale viermelui, bine intercalate cu secvențe hazlii de animație, dar și de produsul final, mătasea. Doar tricolorul de pe cravata de pionier e țesut din firele acestea strălucitoare.

În urma extinderii extrem de rapide a sericiculturii în toate școlile din județ, care vizionaseră filmul, acestea putură preda fabricii prelucrătoare 15 tone de gogoși, ceea ce reprezenta un record absolut în lumea pionieriei. După ce micii cultivatori din județ obținură premiul întîi pe țară, se ivi ca din senin întrebarea: ce factori au determinat succesul? *Și cu acest prilej fu descoperită și pelicula „Bombyx mori". Dar nu numai descoperită, ci și apreciată. Filmul intră imediat în circuit republican, după ce obținu premiul întîi al scurt-metrajelor documentare.*

După ce filmul mobilizase atenția generală, colegii și prietenii începură să-i spună în mod amical, nu mai puțin celebrului său inspirator, Bombyx.

— Cum merge filmul, Bombyx? i se adresă într-o zi, cu acest dublu înțeles, Voicu, căpitanul echipei de volei din școală.

— Filmul nu merge, ci rulează! ripostă prompt cel vizat de poreclă.

— Fie, cum vrei tu, dar spune-mi, Bombyx cum rulează?

— Merge! i-o întoarse Emil cu un tainic surîs. Și ia bine seama: mereu peste fileu!

Humor

NERO (NEBOISA ROSICI)

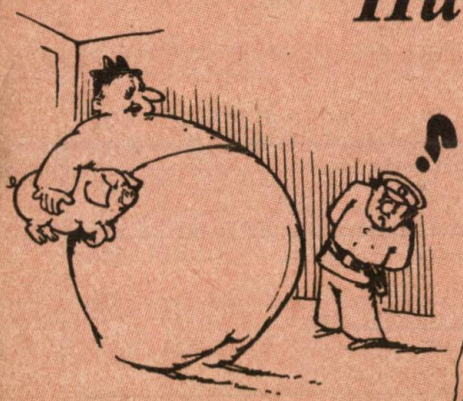

—Nu te mai uita atîta! Mi l-am adus pentru... pauza de masă

MIHAI ZEGREA

—Nu mă las nici mort!

ADRIAN DRAGOMIRESCU

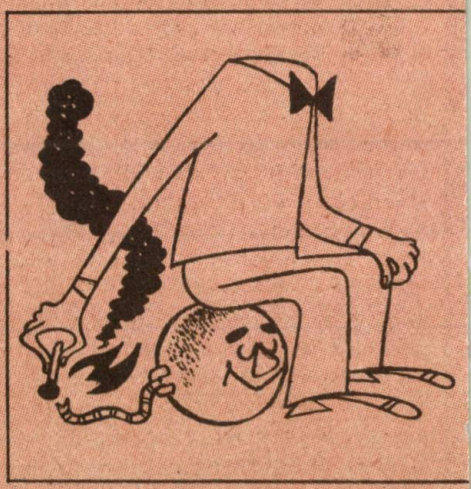

Și-a pierdut capul...

NIC. NICOLAESCU

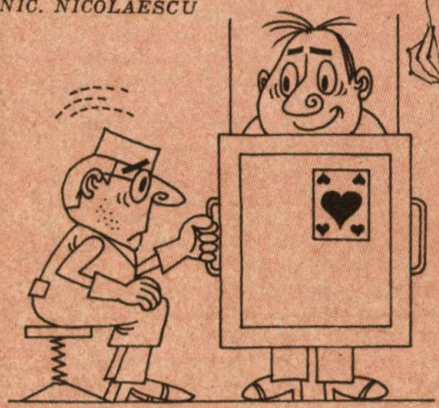

Fără cuvinte

CIK DAMADIAN

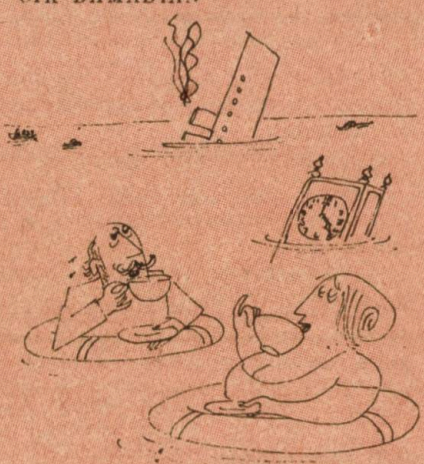

Calm englezesc

Lumini şi umbre pe malul Dunării

Părinţi ideali — părinţi repetenţi

SANDA FAUR

Am ezitat o clipă în faţa epitetelor atît de categorice alăturate în titlul de mai sus noţiunii de „părinte": oare am putea vorbi, cu conştiinţa senină şi împăcată, de părinţi cu totul şi cu totul ideali, oare putem fi siguri că ceea ce numim părinte ideal este într-adevăr aşa ceva, şi dacă da, care ar fi acesta? Cel care îi asigură copilului său „tot ce are nevoie, tot ce îşi doreşte, tot ce n-a avut el, părintele, în copilăria sa"? Am început de mult, nu numai să ne îndoim, dar să fim siguri că nu aceasta e calea de a creşte un copil ideal—dacă şi copiilor li s-ar putea atribui un asemenea exacerbat adjectiv. Sau poate ideal e părintele care ştie să-şi ascundă bine afecţiunea, să aibă severitatea ori măcar aparenţele ei cu care să-şi ţină copilul la respect şi să-l înveţe cu ascultarea supusă, cu disciplina fără de crîcnire? Nu cred că o asemenea versiune educativă mai poate funcţiona cu succes astăzi, cînd personalitatea copilului este sănătos încurajată a se dezvolta, şi acasă, şi la şcoală, şi cînd pedagogia dickensiană a biciului nu mai este decît o simplă amintire livrescă. Sau iată, să ne întrebăm mai departe, împreună, ce înseamnă cu adevărat un părinte repetent la această fundamentală materie a vieţii, la această meserie pe care o practicăm aproape toţi şi la care nu ne putem îngădui să cădem fără a ne considera ratată profesiunea cea mai veche a omului: cea de mamă, cea de tată.

Cît este vina părintelui şi cît a altora, a educatorului, a copilului însuşi — atunci cînd acesta rătăceşte drumul drept al vieţii, şi-ncepe să bată cărările strîmbe, întortochiate, şi adesea înfundate ale unei existenţe nedemne, atunci cînd el devine, dintr-o mîndrie a părintelui, o dezolantă apăsare şi motivul unei penibile jene de a privi în ochii semenilor?

Să nu încercăm — mi-am spus — a da în aceste pagini de almanah răspunsuri teoretice şi generalizate la întrebările care, de bună seamă, îi frămîntă pe părinţi de cînd există părinţi pe lume. Să lăsăm, de astă dată, faptele să vorbească. Să dăm vieţii cuvîntul. Să încercăm a desluşi resorturile reuşitelor dar şi cele ale eşecurilor unor părinţi, pornind la drum, în investigaţii reporterieşti, prin acest imens teritoriu fără graniţe, care se numeşte familia.

Să scotocim prin carneţelele pe care gazetăriţa le-a umplut, de-a lungul anilor, cu viaţă...

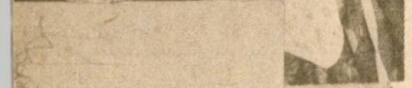

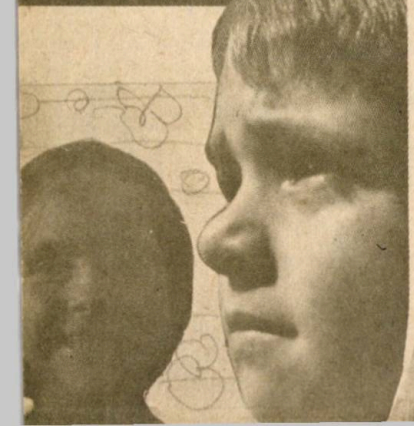

„Clanul Bobocilor", din Brăila

Somnola încă, la acea timpurie oră a dimineții, cartierul brăilean Chercea, străzile erau calme, ațipite, așteptînd trezirea oamenilor și orătăniilor din curțile căsuțelor patriarhale, cu hortensii roze în straturile de sub ferestre și cu teii aplecîndu-și ramurile grele de parfum peste gardurile scunde. Numai că noi ne aflăm în fața unui ciudat de înalt gard din tablă vopsită verde, care ascundea pe cît putea o casă frumoasă, solidă, colorată liniștitor în verde și alb; de care — iată — proprietarii voiau totuși să se lipsească de vreme ce un bilet anunța amatorilor că ea ar fi „De vînzare". Am dat să intru pe poartă, dar ofițerul de miliție care mă însoțea m-a oprit cu un gest brusc și salvator: din curte s-au repezit spre noi, lătrînd cu o înverșunare bine școlită, doi uriași ciini-lup, puși să oprească orice străin care ar avea intenția să pătrundă în tainele acestei case neobișnuite. Și mai ales milițienii. Numai că aceștia cunoșteau bine și locul și obiceiurile lui, așa că au strigat, peste gard, anunțîndu-și prezența.

Ne-a deschis Maria Boboc. Mama. O bătrînă (dar de ce-i spun eu bătrînă cînd ea abia a trecut de 57 de ani... Poate din cauza chipului ei, pe care nu zbîrciturile l-au devastat, ci un soi de umbră tulbure și urîtă care vine din lăuntru; o femeie, vine deci în fața noastră, fără să se arate surprinsă de vizita miliției — se vede că-i obișnuită cu treaba aceasta. Își leagă ciinii în lanț și ne spune cu o voce albă, cu o indiferență ostilă: „Acum, ce mai vreți de la noi? Doi din băieți ts la dv. la arest. Marcel nu știu unde-i, ți dispărut, doar Dumitru e acasă. Și-i liniștit. Ce mai vreți de la mine?"

Mama Boboc e mama „clanului Bobocilor", cum li se spune în Chercea celor patru frați, băieți frumoși, înalți, supli, îmbrăcați — o știe toată lumea — după ultimele jurnale de modă. Patru băieți care aveau — cînd îmi făceam această documentare— între 17 și 27 ani, și a căror biografie, relatată sumar, ar fi cam aceasta. Dumitru Boboc, zis Petruș, care a „realizat", pînă la cei 27 de ani ai săi, 7 luni de muncă, și 7 ani și 10 luni de închisoare: pentru tîlhărie și viol. Alioșa — 21 ani — condamnat și el pentru viol, își executase pedeapsa într-un batalion disciplinar, dar proaspăt întors, fusese din nou arestat: pentru șapte spargeri, din care cinci săvîrșite în aceeași noapte. Marcel — 19 ani — condamnat pentru scandal și huliganism, eliberat printr-o amnistie, dar dispărut acum de acasă, întrucît era urmărit, pentru atacarea cu armă albă a unui ofițer de miliție. Costel — 17 ani — arestat pentru sustragerea unor mari valori din vagoanele C.F.R., eliberat și el printr-un decret și săvîrșind, imediat după eliberare, împreună cu fratele său Alioșa, cele 7 spargeri de care am pomenit.

Trebuie să recunosc că interesul meu gazetăresc nu ar fi putut fi niciodată captat de asemenea specimene sub-umane, de asemenea rebuturi care — vrem, nu vrem — mai apar pe ici-colo în calea noastră. Dar mama lor, mama care trebuie să mai meargă printre oameni, să-i privească în ochi, să respire, să existe, mă interesa. Mama care a dat viață și — mai ales — a crescut cum a crescut acești patru feciori ce au speriat nu numai mahalaua Chercei, ci întreaga Brăilă cu fărădelegile lor, mama aceasta ce spune? Cît se simte de răspunzătoare pentru ce a oferit ea societății? *O ascult vorbind, se vede că-i obișnuită cu „interviurile" (date însă milițienilor, nu gazetarilor), și știe care-i drumul potrivit pentru a ieși din cauză: autocritica. Cît mai lăcrămoasă. Întretăiată de suspine (cu tot efortul ei vizibil, lacrimile nu vor să-i țîșnească pe ochi).*

— Eu, eu ce să vă spun? Ce puteam face eu ca mamă? Să-i bat? Să-i omor? Să-i alung de-acasă? Că de-învățat de bine am încercat să-i învăț, dar n-a prins. Tatăl lor e de vină. El, bătăușul. El, bețivanul. El care-a fugit și și-a făcut altă casă, cu altă femeie, și un alt copil.

În rest, mama „clanului" nu știe nimic. N-a văzut nimic. Habar n-a avut unde duceau băieții lucrurile furate (deși de fiecare dată, ei declarau că le tăinuiau acasă). Nu, ea nu-i cu nimic de vină. N-a putut să-i lege de piciorul patului. Nu ea i-a învățat să fure!!!

— Eu n-am luat nimic de la nimeni în viața mea. Atîta am știut! să muncesc. La înghețată și alviță: c-am avut presă pentru cornete și-am cîștigat bani frumoși. Eu pe băieți i-am trimis de mici la muncă; să vîndă pe stradă alviță și înghețată. Ce-s eu de vină că ei au avut plăcere să bage mîna în buzunarul altuia? Dacă aveau un tată mai breaz, nu ajungeau ei aici.

Dumitru Boboc (cel care-a stat închis între 19 și 26 ani pentru sălbăticia cu care a violat o fată de 16 ani) îi ține isonul maicăsi:

— Corect. Așa e cînd ești fără tată. Cînd n-ai exemplu bun. Cînd ai un anturaj prost. Corect. Pînă-acuma n-am lucrat, mîncarea ne-o asigura mama iar bani de buzunar aveam din chiria casei, că-i mare. Da, ne-ajungea la toți patru (Ofițerul de miliție zîmbește: chiria pe-o lună nu-i ajungea unui singur băiat, pentru un chefuleț la „Doi cocoși", dar mi-te la toți patru!) Acum însă, mă fac om serios. Corect. Îmi iau serviciu. M-am și însurat.

În camera alăturată, „soția" — de trei zile — soție nelegitimă, culeasă de nu știu unde de mai marele Bobocilor. Șaisprezece ani. Nu, nu lucrează nicăieri. Nici cealaltă fată — șaptesprezece ani, de trei luni soția, tot nelegitimă, a lui Marcel—feciorul dispărut — nu lucrează nicăieri. „Le iubesc ca pe fetele mele" ne asigură Maria Boboc. Femeia care poartă numele și răspunderile de mamă, și care patronează toate aceste „căsnicii" fulger, susține în continuare că nu știe nimic despre expedițiile nocturne ale feciorilor ei și nimic despre cantitatea uriașă de lucruri furate și tăinuite prin cotloanele ascunse ale acestei case din Chercea. Ea știe doar atît! „Dacă s-ar crăpa pămîntul aici, aș intra în el de rușinea pe care mi-au făcut băieții mei". Numai că pămîntul nu se grăbește să crape exact în fața Mariei Boboc și-atunci dumneaei găsește o soluție mai bună:

„Dacă de mine n-au ascultat, atunci de ce nu s-a pus miliția pe capul lor să-i facă oameni? De ce nu i-a ajutat societatea? De ce să dați toată vina pe capul unei biete femei? Făceți-i dumneavoastră mai buni dacă sînteți oameni cu mai multă carte și putere!

Și Maria Boboc se spală pe mîini de toate răspunderile ei părintești. Ne privește alb în ochi: acum, pare să zică, „am terminat cu voi, m-am pocăit în fața voastră, ce mai vreți, lăsați-mă naibii în pace cu prelucrările voastre".

„Mă duc să leg cîinii" — anunță ea terminarea „audienței" pe care ne-o acordase.

Mă uit după ea și am sentimentul că titlul n-a greșit de loc: da, da, iată un părinte care a rămas nu numai repetent, ci exmatriculat definitiv de la școala nobilă a părinților. *Iată o mamă care nu ar merita numele de mamă.* Mă uit pe unde pășește și mă minunez cu adevărat că pămîntul nu-i crapă sub picioare.

Exemplul tușii Buțica

Cred că dacă tușa Buțica (cum i se spune Dumitrei Buțea la Întreprinderea de Confecții-Brăila, de-un amar de ani de cînd lucrează aici ca lenjereasă) ar afla c-am ales tocmai familia dumisale, pe dînsa și pe bărbatul dînsei pentru a-i trece în rîndul acelor părinți ideali de care pomeneam la început, întîi și-ntîi și-ar aduce a mirare mîna la gură, ar zîmbi apoi neîncrezătoare din ochii ei mereu mijiți a veselie, s-ar împotrivi la început („păi ce-am făcut decît să ne creștem în cinste și cu drag de muncă, cele trei fete ale noastre?"), dar

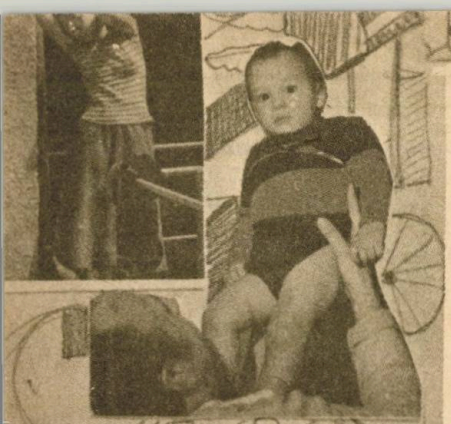

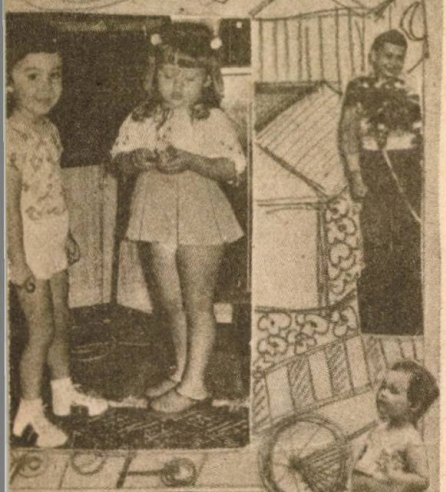

pînă la urmă ar fi de acord: „*Bine , scrieți la presă despre asta*: *că* dacă un părinte nu-și învață copiii că omu-i om numai cînd muncește cinstit și cu fruntea sus, apoi atunci degeaba mai face umbră pămîntului. Degeaba s-a învrednicit să mai aducă copii pe lume! Ce, să arunci belele pe capul omenirii; să-ți fie rușine să scoți capul pe stradă"?

Oricum, nu-i cazul familiei Buțea. Cei de pe pe strada brăileană a Comunarzilor (cum vedeți, Brăila mi-a furnizat luminile și umbrele acestui reportaj) spun că ei n-au nevoie de semnalul radioului ori de cîntatul cocoșului ca să-și potrivească dimineața ceasurile: cînd în zori se deschide ușa de la nr. 44, ușa „Casei cu trei fete" și pornesc spre fabrică, mama cu fiicele ei, știu exact cît e ora. N-au întîrziat ele niciodată de la lucru. Pentru că tușa Butica așa a făcut: cum i-a crescut o fată și și-a terminat școala, a luat-o cu ea la fabrică. Întîi i-a venit timpul Mariei, pe urmă Petricăi și, acum, de curînd, Diței, mezina. Pe care a și păstrat-o lîngă ea, în aceeași secție, la mașini învecinate. „Noi, tovarășă ziaristă, noi venim de la țară și-acolo asta-i lege, lege sfîntă: fata care nu știe munci, nu-i în rîndul lumii. *Mama mi-a pus mie furca-n mînă odată cu coasa, la 10 ani. La 12 ani împleteam ciorapi groși de lînă. La 13 ani țeseam covor în război. Pe-ale noastre, fete de la oraș de-acum, le-am învățat și eu, și bărbatu-meu, tot așa: după ce veneau de la școală, una făcea cu mine curățenie prin casă, alta gătea cu bunica în bucătărie, a treia săpa cu tata în grădină. Cartea le-a fost zestrea, asta-i adevărat, dar nu mi-a mers nici una în viață cu manichiura, păzită. Le ziceam: noi vă dăm de toate, voi să învățați și să munciți, să nu ne faceți de rîs. De-aia le-am luat cu mine în fabrică: să le am sub ochi. De mi-ar fi greșit vreuna în fabrică sau cu vreun băiat, nu știu ce mi-ar fi făcut bărbatu-meu. Nu mi-a greșit niciuna, ba chiar au fost mai chibzuite ca mine la măritat. Eu m-am luat cu bărbatu-meu tare de tineri, mama a fost atît de supărată pe graba mea, că nici măcar n-a venit la nuntă. S-a liniștit numai cînd a văzut cît de bine ne-înțelegem eu și cu bărbatu-meu — v-am spus că e un vestit sudor la Navrom, nu? Fetele mele au fost însă mai coapte la minte, mai puțin grăbite la măritiș, altă viață, altă carte, altă situație. Și-au făcut întîi meseria, și-au terminat școala, și-au adunat singurele, prin munca lor, tot ce-aveau nevoie în casă, și pe urmă s-au măritat: pe la 22—23 de ani. Acum își cumpără și apartamente la bloc, și ne gîndim că tare ne-o fi urît aici singuri, mie și bărbatului meu, în căsuța noastră de pe strada Comunarzilor. Numai c-au avut fetele noastre grijă să ne facă bunici — acum, cînd am trecut amîndoi de 45 de ani — de trei ori ne-au făcut bunici și trei nepoți ne umplu casa cu rîstele și zbenguiala lor. Las, că nu ne e frică nouă de muncă și nici să creștem copii; îi facem și pe ăștia oameni, fiți dumneavoastră sigură. Că nu s-a născut pe lumea asta prunc care să nu bucure și să nu facă cinste familiei Buțea. Care să nu ia premiu la școală. Iată că acuma ne-ați făcut dumneavoastră și pe noi bătrînii premianți, și ne-ați trecut în rîndul părinților cei mai vrednici. Noi vă mulțumim și fiți sigură că vă nu vă vom face de rîs...*

„Supremul, superbul orgoliu al lui M.R.P...“

Ultimul poet descoperit de Miron Radu Paraschivescu

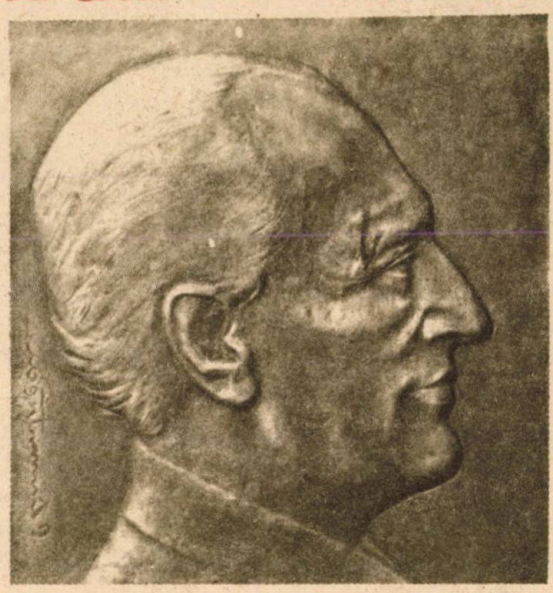

Scriitor de prestigiu și poet al Cetății, Miron Radu Paraschivescu a fost de-a lungul anilor îndrumătorul a numeroși slujitori ai condeiului.

Evocînd personalitatea valorosului ei contemporan, poeta Maria Banuș arăta că autorul „Laudelor“ și al „Declarației patetice“ „nu s-a îngrijit doar de florile din propria lui grădină. Sub mîinile lui uscătive, nervoase și delicate, înflorea poezia din străine, vecine grădini. Cîți sînt frații întru poezie, pe care i-a ajutat și i-a însuflețit cu slova, cu fapta, cu prezența lui? Puzderie... Mă număr printre ei. Ce poet nu e orgolios? Supremul, superbul orgoliu al lui M.R.P. — de-a fi ajutat poezia celorlalți să se nască, să trăiască...“[1]

Mărturisirea de mai sus este revelatoare pentru înțelegerea complexei personalități a poetului născut să fie — înainte de orice — om pentru oameni, gata oricînd să-și sprijine cu înțelegere și generozitate confrații de generație și, mai ales, începătorii în ale scrisului.

Avem în față cîteva scrisori caligrafiate mărunt și purtînd semnătura lui, scrisori adresate poetului Ion Vergu-Dumitrescu (n. 14 februarie 1937), autor al volumelor de versuri „În iarna cu fluturi albaștri“, Buc., ed. Cartea Românească, 1974 și „Rana“, Buc., ed. Litera, 1980 (ultimul distins cu premiul III al ediției a III-a a Festivalului Național „Cîntarea României“) scrisori care probează fondul adînc uman al scriitorului comunist, larga sa deschidere către problemele tineretului care își căuta propriul drum în poezie, interesul major acordat de M.R.P. prezentului și viitorului literaturii române.

La 11 ianuarie 1970, poetul îi scria corespondentului său, cu bune aprecieri asupra preocupărilor sale creatoare:

Văleni, 11, ian. 1970

Stimate d-le Ion Dumitrescu,

Am citit și sunt prea încîntat de poeziile pe care le-ați lăsat la mine.

Din păcate nu voi putea fi în ziua de 22 crt. la Văleni, cum n-am putut fi nici în ziua cînd ați adus versurile. Fiți bun, vă rog și poftiți la mine oricînd pînă la 21 ianuarie, inclusiv. V-aș ruga să sosiți cu un tren spre prînz, fiindcă eu lucrez noaptea și dorm dimineața.

Cu felicitări și bucurie

M.R. Paraschivescu

Într-o carte poștală datată Văleni, 15 februarie 1970, „bunul grădinar“ își informează prietenul mai tînăr în legătură cu demersurile făcute la editură privind volumul „Culorile sparte“ volum care „urmează să treacă printr-o nouă selecție.“ Totodată îl anunță că are în vedere prefața volumului de versuri „Rana“, ce-i fusese încredințat spre lectură.

---

1. BANUȘ M., „Bunul grădinar“, „Contemporanul“, 9 II 1971, p. 3

Văleni, 15 februarie 1970

Dragă Domnule Dumitrescu,

Mulțumesc pentru scrisoarea d-tale atît de mișcătoare și nu mă îndoiesc că întrutotul sinceră.

Nu știu dacă ți-am comunicat rezultatul convorbirii mele la editură privind „Culorile sparte". Ele urmează să treacă printr-o nouă selecție. Dar pînă atunci îți voi face prezentarea pt. „Rana". Te rog așteaptă un semn de la mine, fiindcă de la 17 crt. voi lipsi din Văleni pînă pe 25—26 ale lunii. Cu bune gînduri.

M.R.P.

Miron Radu Paraschivescu, cu Sidonia Drăgușanu și Radu Popescu, la Văleni de Munte, în 1967.

La 14 octombrie 1970, M.R.P. expedia lui Ion Vergu-Dumitrescu textul prefeței solicitate—trei pagini dactilografiate, cu corecturile în cerneală ale autorului.

Elogiind inițiativa vechii E.S.P.L.A. de a publica în colecția „Luceafărul" un mare număr de debutanți, M.R.P. sugerează în 1970, editurilor, reluarea ei. Autorul prefeței reține în mod deosebit perioada de intensă afirmare a lirismului în poezia românească a deceniului 7 și menționează nume ca acelea ale lui Marin Sorescu, L. Dimov, Constanța Buzea, Ana Blandiana, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Sorin Mărculescu, Valeriu Sîrbu, Mircea Ivănescu, Gh. Pituț, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea.[2]

Finalul textului în discuție încearcă, în limitele bunului simț, o caracterizare de ansamblu a volumului, a poeziei de substanță, izvorîtă din trăirea autentică. Transcriem acest final, cu convingerea că el va interesa pe cititorii și admiratorii lui M.R.P., pe iubitorii de poezie: „...în apariția lui Ion Vergu-Dumitrecu avem de salutat nu numai un debut, ci un talent pe deplin constituit ce poate fi, prin etica sa poetică, un exemplu celor mai tineri decît el; fiindcă a știut să-și exercite asupra lui însuși o riguroasă cenzură și fiindcă a știut mai ales că esențialul pentru un poet nu e de a apărea cu orice preț în piața publică, dar de-a apărea cu o operă care să-l reprezinte în tot ce are el mai adînc, în tot ce-l doare mai profund...[3]

Văleni de Munte 17 octombrie 1970

M.R. Paraschivescu

Ion Vergu-Dumitrescu este ultimul poet descoperit de Miron Radu Paraschivescu...

MARIUS POP

2. Dactilograma Prefeței, în colecția I. VERGU-DUMITRESCU, Ploiești; p. 2
3. Idem, p. 3.

Întoarcerea în sat

CEORGE NESTOR

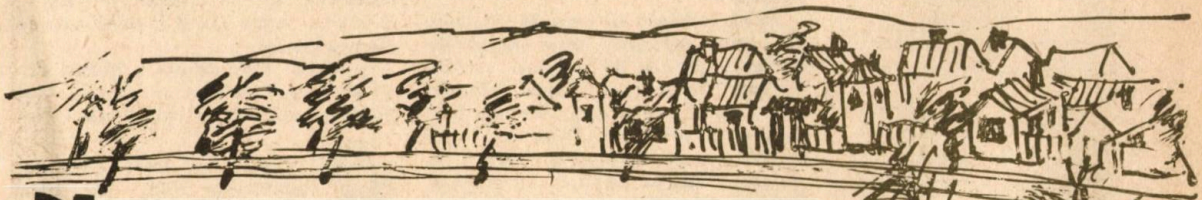

Nu mai fusesem în Chetreni de aproape douăzeci de ani, de la moartea mamei. În casa părintească rămăsese atunci cel mai mic dintre fraţi, era căsătorit de curînd şi atît el cît şi soţia lucrau acolo, în învăţămînt. Comuna noastră cuprindea cinci sate (Chetreni, Cociu, Văleni, Poiana şi Seacă) dintre care Cociu, fiind mai la mijloc, găzduia primăria iar în ultima vreme şcoala de opt ani unde mezinul nostru îşi avea catedra. Pînă la şcoală, pe cărarea dintre vii, avea de mers cam un kilometru, cu toate acestea, peste cîţiva ani a plecat şi el, casa a lăsat-o unui om din sat. Nu l-am condamnat şi cred că nimeni nu avea dreptul să-i reproşeze ceva. De ce nu rămăsesem eu în locul lui, de ce nu rămăsese altul dintre cei douăsprezece fraţi, şase băieţi şi şase fete!

Cît trăiseră părinţii, ne adunam cu toţii în fiecare vacanţă, în fiecare vară, satul Chetreni era cea mai frumoasă localitate, casa noastră cel mai frumos palat. Prefacerile sociale din ultimele decenii, viaţa şi pregătirea fiecăruia ne-au risipit peste tot şi ne-au fixat în Bucureşti sau Aiud, în Bîrlad sau Ploieşti, în Tecuci sau Focşani. Fiecare la locul său de muncă, fiecare cu familia lui, cum era şi firesc.

Dar cu familia în care crescusem cu toţii ce se întîmplase? După ce părinţii noştri n-au mai fost, după ce s-au mutat în cimitirul de dincolo de drum, nici unul dintre noi n-a mai călcat pe acolo. Cine să ne adune în jurul cuptorului cînd se scoteau colacii dacă mama nu mai era, cui să-i mai cîntăm în ceardac dacă tata plecase şi el dincolo de drum! E adevărat că ani şi zeci de ani am păstrat în suflet casa părintească, cu întreg satul, cu oamenii şi cu locurile lui, cu tot ce ţinea de copilărie. Dar cum le-am păstrat? Ca pe o carte citită, cu necazuri uitate, cu bucurii nostalgice, aflat oricum într-un colţişor mai lăturalnic al inimii. Inima ne este dăruită propriei familii, activităţii desfăşurate zi de zi pe plan social. Iată, însă, că vine o zi, sau mai exact începe să vină o vreme cînd fără să vrei te gîndeşti la trecut mai mult decît ai făcut-o pînă atunci. Se vede că asemenea impuls m-a făcut să plec într-o zi, fără veste, să-mi revăd locurile natale.

Satul Chetreni este aşezat pe unul din dealurile ce străbat Moldova în lung, între Bacău şi Bîrlad, mai aproape de Bîrlad, la 23 de kilometri. N-a fost niciodată notat pe vreo hartă, nu avea de ce, pînă acolo nu răzbătea decît piciorul omului şi căruţa cu cai sau cu boi. Se afla de multă vreme în sat o şcoală primară de 4 clase, o mică biserică şi o fîntînă cu roată, celelalte fîntîni aveau cumpănă. Singurele obiecte de ciment în Chetreni erau terasa de doi pe trei metri din faţa şcolii, colacul fîntînii de alături şi o teică în Ripa Fîntînilor, iar case învelite cu tablă se aflau numai cîteva. Cu toate acestea eram un sat de oameni optimişti, ziceam că n-avem decît un singur om sărac, pe moş Gavrilă. Şi mai ziceam că noi nu eram clăcaşi ca celelalte cătune învecinte, ci răzeşi, ceea ce era adevărat.

Copil fiind, am avut în mînă Hotarnica satului Chetreni întocmită şi scrisă de inginerul hotarnic Costache Conachi, purtînd semnătura poetului. Acest nepreţuit document avea cam 80 de file de formatul şi mărimea colii de scris, pe care erau trecute şi descrise cu cerneală violetă loturile de pămînt ale fiecărui chetrenaş, cu toate haturile şi numele megieşilor. Hotarnica era de obicei păstrată de tata sau de Alexandru Stoica la care oamenii, cînd se ivea vreo neînţelegere, veneau să o consulte. Eram prea mic, nu-mi dădeam seama de valoarea acestui document, am aflat mai tîrziu că el fusese inventariat între bunurile primăriei de către notarul Gheorghe Lăzărescu, un

Desen de G. MACHE

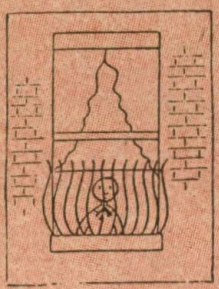

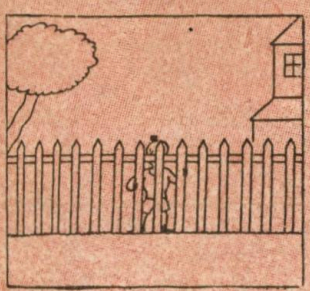

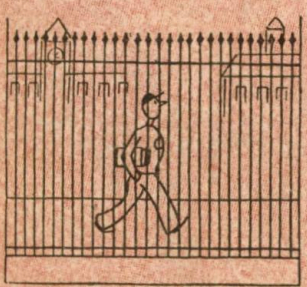

Fără cuvinte

tînăr care în timpul războiului a evacuat arhiva comunei, iar el s-a pierdut fără să știe nimeni cum anume s-a întîmplat. Dacă această Hotarnică ajungea în vreun muzeu, poate că numele satului Chetreni ieșea mai de mult dintre dealurile Moldovei.

Fără îndoială că oameni au trăit și acolo, copilăria mi-e plină de oameni. Iată-l pe vecinul nostru dinspre Nord, moș Costică Manole zis Țoancă, spre deosebire de moș Costică Manole zis Pruteanu, care în toiul iernii mergea la fîntîna cu roată numai în cămașă, cu pieptul gol, cu mînecile suflecate.

Constantin Manole îl chema și pe bunicul dinspre mamă care era cel mai bătrîn din sat, care făcuse armata la regimentul de roșiori de gardă regală și fusese sergent în slujba regelui Carol I.

— Cum, bunicule? îl întrebam noi. Erai chiar la palatul regelui?

— Da, nepoate.

— Și ce făceai? — Mai nimic, zicea bunicul. Stam la ușa palatului și cînd venea poștașul cu scrisori le luam și le dam unui colonel.

— Da pe regină ai văzut-o?

— Am văzut-o, răspunde bunicul cu indiferență. Trecea pe lîngă noi cînd făceam gărzi, ne întreba dacă avem neavastă, copii.

— Și era frumoasă, bunicule?

— Cine, Lisaveta? Era frumoasă, dar cînd rîdea avea gura mare.

Acesta era bunicul Constantin Manole care, întors din armată, a fost chemat pe nepusă masă la primărie.

— Cînd colo cine crezi că era la primărie? întreba el gata să povestească întîmplarea.

— Cine era, bunicule?

— Prefectul județului, unul Ghioagă, că îa moșia lui bătea cu ghioaga. „Măi Manole, a zis el de cealaltă parte a mesei, de unde se afla, am auzit că ești om vrednic și cu armata făcută. De azi înainte tu ai să fii primar-aici la Cociu, ai înțeles?“ „Nu pot lua primăria cucoane că nu știu carte“. „N-ai nevoie de carte, a zis prefectul. De iscălit știi să te iscălești?“ „Nu știu, cucoane!“ „Dați-mi un chibrit, a cerut el. A măzgălit ceva pe o hîrtie și mi-a dat-o în mînă. Na, a zis el, asta-i iscălitura ta.“ N-am avut încotro, am luat primăria.

— Și chiar nu știai carte, bunicule?

— O leacă știam eu, îmi arătase unul în armată, dar voiam să-l amăgesc pe prefect.

Așa era bunicul, umbla cu amăgeli. Așa ne vorbea și de Cuza Vodă, cum că a amăgit pe boieri și le-a luat din pămînt. Despre moarte la fel zicea, că trebuie amăgită, el o amăgise pînă la aproape o sută de ani.

Alt om de care-mi amintesc era moș Ghiță Manole care, nu se știe prin ce împrejurare, se alesese din luptele de la Turtucaia cu un baston cu cioc de rață de care nu se deslipea, venea cu el la tata mai în fiecare seară.

— Cînd eram de eram, cumnate... își începea el vorba și de fiecare dată povestea ceva din „războiul“ din 1913.

Alt prieten al tatei era moș Dumitrache Popa, om vesel și la fel de apropiat care zicea că e „o leacă de intelectual“ îi plăcea să discute filozofie, dar nu orice fel filozofie, ci pe aceea a treburilor ce le aveau de făcut în gospodăriile și în satul lor. Apropiat tatei era și Gheorghe Popa, un om înalt, voinic, cu barba tăiată scurt, care spunea: „Eu, cînd mă aflu într-o adunare de oameni, îmi rotesc capul cu băgare de seamă. Dacă văd pe unul mai deștept decît mine tac, dacă nu, vorbesc eu“.

La oamenii aceștia și la alții mă gîndeam în vreme ce mă lăsam pe Dealul Chetrei, împreună cu un frate mai mare, Vasile. Coborîsem din autobuzul ITA în capătul pădurii Rotunda, mașina mergea mai departe la Șăndrești, noi mai avem pînă în sat cam doi kilometri.

Priveam în sus Valea Pereschivului pe unde avusesem pămînt, pe unde și noi și ceilalți oameni semănam cînepă, alții își lăsau locurile pentru iarbă de coasă, alții semănau păring. Nu mai vedeam decît o singură întindere, un singur ogor. Nici Corciova nu mai arăta ca altă dată, nu se mai vedea nici ripa noastră cu stejăriș, nici salcîmii lui Cartas, nimic. Și dintr-o dată m-a cuprins un sentiment de înstrăinare, de nesiguranță și teamă. Oare la cine avem să tragem, cine ne va primi? Oare ne mai cunoaște cineva? Oamenii la care mă gîndisem erau morți de mult, unuii dintre copiii lor erau mai în vîrstă decît mine, poate că nici nu mai trăiau, iar dintre cei mai tineri vor fi întîlnit țara ca și cei din familia noastră.

Și în vreme ce coboram Dealul Chetrei, cuprins de întristare, aud pe cineva că ne dă binețe și-mi spune pe nume. M-am întors surprins, bucuros, cel care venea din urmă coborîse, se vede, din aceeași mașină. Era un bărbat în puterea vîrstei înalt și voinic, cu umerii largi, cu chipul bronzat, îmbrăcat într-un costum orășenesc, elegant. Nu l-am cunoscut, nu știam că-i om din Chetreni.

— Sînt Mitică Măgdăliniș, băiat de-al lui Vasile al lui Costache, ne-a lămurit el. Și sînt prieten cu Emil.

Nu ne știam de copii, în sensul că nu fusesem cu oile împreună, nu ne jucam unul cu altul, nu fusesem prieteni. Cu toate acestea îl simțeam aproape și bucuros că ne vede, era prieten cu mezinul nostru, cu Emil, odată îi scosese motocileta dintr-un șanț.

— Da, îmi amintesc de fratele dumitale mai mare, am zis. Dumneata ești mai tînăr cu vreo doisprezece ani. Vii în concediu sau lucrezi pe aici? l-am întrebat.

— Lucrez la sonde.

— Unde?

— Aici în sat.

— L-am privit cu uimire și curiozitate, gîndeam că glumește.

— Doar n-or fi sonde în Chetreni.

— Ba sînt, a zis Mitică Măgdăliniș. De cînd n-ați mai fost pe acasă s-au mai schimbat lucrurile. Uite una dintre cele mai bune sonde din țară, acolo, spre marginea Cociului.

M-am uitat după brațul lui întins, peste valea Pereschivului, și sus pe dealul din față, unde altă dată se afla curtea lui Udrea, acum se vedea în adevăr o sondă.

— Și mai avem cîteva pe raza comunei, către marginea pădurii Bîrnazului.

Trăiam o stare de spirit contradictorie. Îmi era ciudă că nu știusem un lucru atît de important despre satul meu natal, îmi condamnam ignoranța și lipsa, faptul că stătusem dezertor atîția ani, dar pe de altă parte mă bucuram și eram mîndru. Fără îndoială, îmi ziceam, că acum satul Chetreni se află înscris pe o hartă.

Am trecut Pereschivul prin vad, podul știut de mine nu mai era, și urcînd din nou, am ajuns în marginea satului. Cum treceam pe la poarta lui, Mitică nu ne-a lăsat pînă nu i-am intrat în casă. Nevastă-sa nu era, fuseseră amîndoi la o nuntă de pe lîngă Bîrlad și ea rămăsese să ia parte la o ședință cu părinții, aveau un băiat la liceul din oraș. Era cald, omul a lăsat ușa deschisă, a ieșit și s-a întors cu o cană înaltă de sticlă, plină cu vin rece din pivniță. Au venit cu el încă doi, anume Vasile al lui Ilie cu nevasta, în grija cărora își lăsase gospodăria.

Vasile al lui Ilie era trecut de 70 de ani, mic de statură și roșcovan, cu părul albicios și ochii mijiți. Erau doi frați, Vasile și Ion al lui Ilie, stăteau pe vale după un gard înalt de scînduri, nu se putea spune că erau dintre cei avuți. Mitică a turnat în pahare și a deschis televizorul. Era un program de balet. Vasile al lui Ilie își aprinsese țigara, stătea pe un scaun în prag, cam după ușă, nu vedea micul ecran.

— Intră de te uită și tu, că e frumos, l-a îmbiat nevasta.

Omul a făcut un semn de plictiseală cu mîna și a rămas pe loc. Nu m-am mirat că în Chetreni se introdusese lumină electrică, nici că televizorul lui Mitică mergea nemaipomenit de bine, dar gestul omului din ușă m-a uimit și m-a făcut să zîmbesc. Nu mi-aș fi putut închipui că Vasile al lui Ilie din Chetreni se va arăta plictisit de televizor, adică mă înțelegi dumneata, a mai văzut el așa ceva, e sătul pînă peste cap. Poate că și pentru aceasta satul Chetreni ar trebui trecut pe o hartă, pentru gestul lui Vasile al lui Ilie.

Cînd am plecat mai departe, în sat, Mitică Măgdăliniș ne-a invitat să ne întoarcem și să rămînem la dînsul peste noapte. I-am mulțumit. De unde mă întrebam la cine vom trage pentru noapte, iată că primul om întîlnit ne întîmpina cu inima largă, ne omenea, ne chema să-i socotim casa ca pe a noastră.

Am mers de-a dreptul la mormintele părinților, la cimitir. Emil făcuse un grilaj și o cruce de beton pe care scrisese Ioan V. Nestor, Steriana Nestor, Titus Nestor. Titus, cel mai mare dintre băieți, căpitan activ, căzut în toamna lui 1944 pe frontul din Ardeal, era înmormîntat la Carei, noi, însă, îi ridicasem un mic monument și în Chetreni, iar Emil îi săpase numele pe crucea părinților. Nu știu de unde, s-a apropiat de noi mătușa Catinca lui Ion Giliță, femeie la 80 de ani, ne-a cercetat și ne-a recunoscut. Ne-au zărit și alți oameni, vecini sau trecători pe drum, și s-au abătut toți să vadă cine sîntem. Iată-l pe Polimir Măgdăliniș, pe Steriana lui Moș Gheorghe Manole cu două fete frumoase și cu sora ei mai mare; Miza, colonelească, venită în vizită de la Bacău, pe Ortansa, fata învățătorului Lascăr Popescu, soră cu Cecilia și Cornelia, cu Țîcă mezinul, azi profesor de istorie la școala din comună. Polimir plecase dar a revenit cu nevastă-sa Mândița, se ivește și Ion al lui Nicu lui Jăle. Oamenii ne poartă prin cimitir, ne arată mormintele mai vechi și mai noi.

Popoarele sau marile cetăți își trec oamenii lor, oamenii însemnați, în antologii și dicționare, în istorii literare și științifice, în vreme ce satele mărunte cum sînt Chetrenii nu pot avea așa ceva. Pentru ele, singurul dicționar de

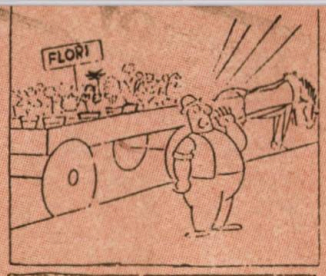

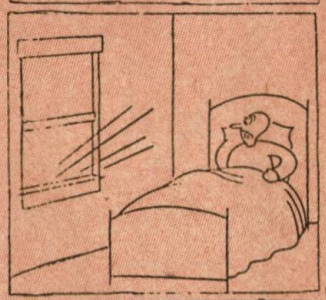

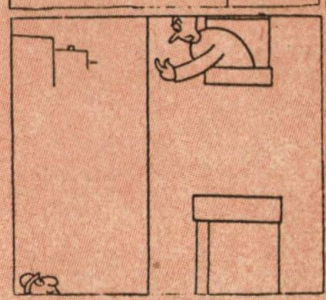

Fără cuvinte

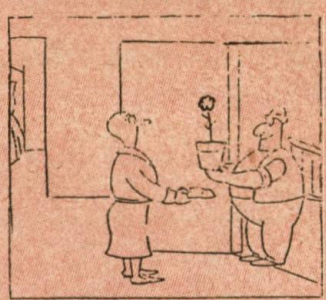

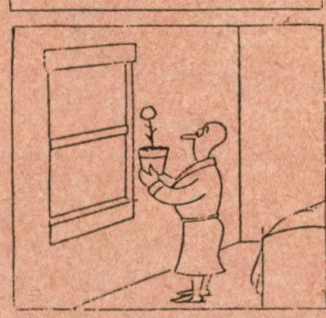

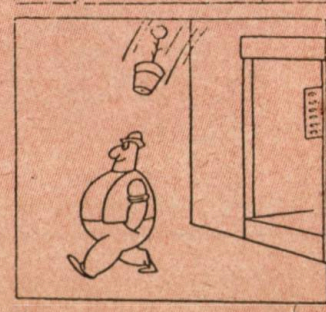

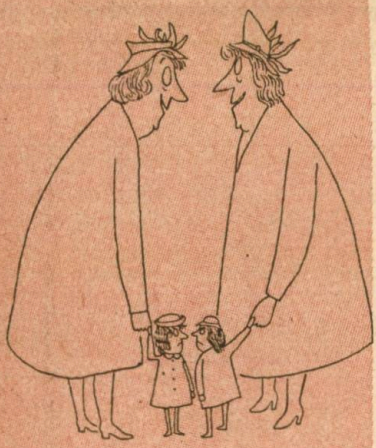

Fără cuvinte

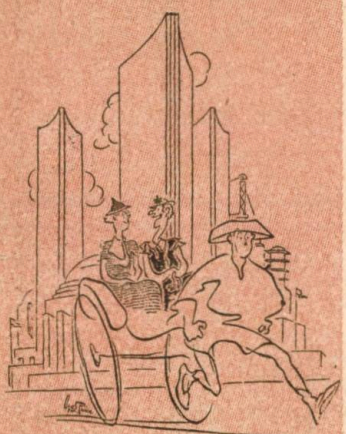

Obișnuiesem să fac pariu cu soțul meu că voi muri înaintea lui — și am pierdut...

Fără cuvinte

Fără cuvinte

oameni care au fost este cimitirul. Citim o vreme în acest dicționar, apoi trecem drumul să vedem școala, oamenii vorbesc despre tata, vorbesc pentru toate generațiile pe care el le-a învățat carte. Steriana, care împreună cu soțul ei își ridicase casă în fosta noastră grădină ne invită înăuntru, trecem apoi alături să intrăm în ograda casei părinților, acolo unde învățătorul Ioan V. Nestor și Steriana, decorată cu ordinul de Mamă eroină, au crescut 12 copii, plecați cu toții și uitați de bătătura de azi care nu mai tresare sub călcătura lor.

Casa s-a schimbat dar recunoaștem aceleași uși și ferestre, aceleași bîrne în tavan, același loc de unde răsărea soarele. Gazda, un băiat al Profirii lui moș Vasile Manole ne întîmpină bucuros, nevastă-sa ne îmbie cu o tavă să ciocnim un pahar.

Ieșim din nou, căutăm în grădină, dar pe cărarea din susul stîlștii bunicul nu se mai vede venind, bătrînii duzi nu se mai văd nici ei. Hoțul și Creanga nu se mai aud lătrînd, nimeni nu ne mai strigă la masă sau să ne trimită după treburi. Copacii și gardurile, porțile și pîrleazurile de acum nu ne mai cunosc.

Ieșim întristați și pornim mai departe prin sat, pe lîngă casa lui Gheorghe Nacu și a mătușii Chiraca și cineva ne strigă.

— Pe noi ne ocoliți?

Este Profira mătușii Paraschiva, stă în poartă, de vorbă cu o bătrînă.

— Dar pe mine mă cunoști? mă întreabă bătrîna.

Salt din umeri.

— Nu te cunosc.

— Nu știi a cui sînt?

— Nu știu.

— Sînt a lui Ion din Rîpă și am o sută de ani fără trei.

— Atunci ești mătușa Catinca.

— Așa, așa. Am o sută de ani fără trei.

Ion din Rîpă era un gras, roșcovan și zîmbea întruna. De la casa lui, spre Sud, începea un cîmp în pantă, lat cam de un kilometru și la fel de lung, întinzîndu-se între pădurea Bîrnazului și drumul ce duce la Cociu. Locul acela căruia noi îi spuneam În Rîpă găzduiește azi o vie cam pe optzeci de hectare, realizare care nu-i putea trece prin minte nici lui moș Dumitrache Popa în timpul filozofărilor lui cu tata. Mergem mai departe pe lîngă casa mătușii Sînica, pe lîngă Stilică a lui moș Ghiță, traversăm medeanul lui Mitriță Galan, ca să-l zărim în ușa casei pe Hașta. Pe vremuri, tchinam adesea un pahar cu Hașta, era un tip interesant, i-o spuneam și el se bucura să mă asculte, iar mai tîrziu a devenit unul dintre eroii cărților mele.

M-a văzut la gard și n-a știut cine sînt, m-a cunoscut însă după glas, atunci cînd l-am strigat, și-a început să se apropie încet, dibuind pămîntul. Mi se pare că privește fără țintă, mă așteptam să spună ceva, el însă nu zicea nimic, acum vedeam că se uită țintă la mine și că ochii sînt plini de lacrimi. N-am putut spune nici eu nimic, i-am făcut semn cum că avem să ne mai vedem și ne-am îndreptat către altă gospodărie unde aștepta Minodora, îmbătrînită și ea, avînd alături un tînăr, poate nepot de frate, despre care spunea că are o carte de a mea unde se scrie despre Chetreni și oamenii lui. M-am uitat îndărăt, Hașta era tot în locul unde-l lăsasem, arăta ca o făptură de piatră așezată dincolo de gard, pe un soclu înalt, cu fruntea plecată, cu spinarea curbată.

Ne-am îndreptat în cele din urmă spre locuința lui Vasilică Popa, frate cu Mitică Popa, prietenul meu de generație, și cu Ionel Popa, profesor la Universitatea din Iași, toți trei băieții lui moș Dumitrache care era „o leacă de intelectual". Ne-am așezat pe prispa casei, soția lui Vasilică, directoarea școlii din Chetreni, a venit cu cîteva pahare pe o tavă și am ciocnit. E un vechi obicei al chetrenașilor, să te întîmpine în felul acesta, obicei de care nu i-ar putea dezbăra nimeni, dacă ar încerca. S-a ivit îndată din casa de la vale învățătorul Vasile Manole, căsătorit cu Aurelia, tot fată de-a lui moș Dumitrache.

Am înoptat la Vasile și la Aurelia, a doua zi dis-de-dimineață el ne-a condus la autobuz și cu prilejul acesta am văzut gospodăriile de pe dealul lui Niță, drumul pe unde mergeam la Chicerea, la Motoșeni, la Ursa sau la Podu Turcului. În stația autobuzului m-am întîlnit cu alt prieten, cu Chiru Mircea. Fusesem amîndoi în aceeași clasă, păscusem caii împreună, colindasem Corciova și Gherghea, Hotarul și Pereschivul, petrecusem cu el întreaga copilărie.

— Și unde mergi? îl întreb.

— La Bîrlad. Am fată profesoară la Bîrlad.

Da, Chiru Mircea avea fată profesoară și nu numai el. Mai toți cu care vorbisem în Chetreni aveau copii sau nepoți ingineri, profesori și învățători, ofițeri și magistrați, maiștri și muncitori în toate colțurile țării.

Constantin Narly despre Onisifor Ghibu

Pagini de pedagogie românească:

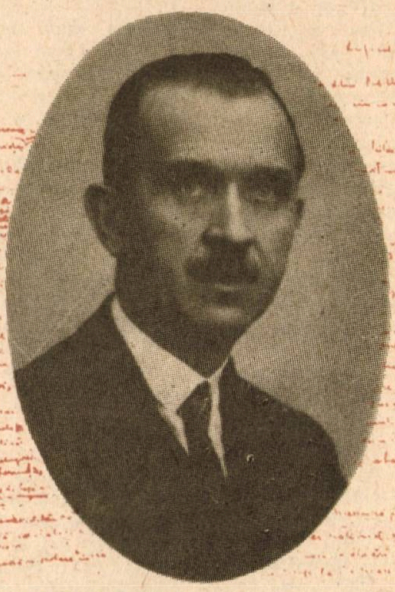

În bogata arhivă a profesorului Constantin Narly (30 mai 1896, Tecuci — 6 iulie 1956, București) printre numeroase fișe de lectură, însemnări de călătorie, schițe ale unor proiecte pedagogice, dintre care nu toate se vor împlini, încercări literare în proză sau versuri etc., se află și două forme ale unui referat asupra operei unui alt corifeu al școlii și pedagogiei românești: Onisifor Ghibu (31 mai 1883, Săliște-Sibiu — 31 octombrie 1972, Sibiu).

Caracterul exponențial al operei lui O. Ghibu, spiritul său înalt-umanist și patriotic, care de altfel constituie o trăsătură tipologică a cărturarului, este reliefat clar de C. Narly, referatul atestînd un sentiment major de înțelegere și prețuire. Trăsăturile operei lui O. Ghibu conturează, după C. Narly, existența activă a unui pedagog pentru care între caracterul național și educația unui popor trebuie să existe o deplină osmoză. **Fiecare popor are o** dinamică spirituală proprie și imponderabilă care trebuie să determine direcția educației, **numai astfel aceasta putîndu-se împlini în mod adecvat cu necesitățile și speranțele.**

De asemenea, cele două forme ale referatului (4, respectiv 8 pagini mari de manuscris) — dintre care prima încărcată de reformulări, de adăugiri și ștersături — atestă, o dată în plus, o dominantă a personalității autorului lor, care poate fi regăsită în oricare din lucrările sale: cultul muncii, al străduinței atingerii perfecțiunii, al obiectivității.

VIOREL NICOLESCU

REFERAT

asupra lucrărilor Dlui Prof. univ. Onisifor Ghibu, cerut de Ministerul educației naționale prin adresa nr. 343/940, din 10 dec. 1940, și primită de mine în ziua de 14 decembrie

Dl. Prof. Onisifor Ghibu a scris numeroase articole de revistă și ziar, broșuri, cărți cu subiecte variate privitoare la viața noastră școlară, culturală, religioasă, socială și politică. După „Tabelul sinoptic" de la pp. 74—75 al „Anexei" din volumul său „Prolegomene la o educație românească" apărut în acest an, totalul articolelor, studiilor și cărților tipărite de d-sa este de peste 1 200.

Lucrările apărute în volum (broșură) sînt socotite la 90 cu un total de peste 11 670 p. (Anexă, p. 72).

Dintre toate acestea, acele privitoare la „pedagogie", „educație", „școală", după aceeași Anexă, pp. 74—75, se ridică la 256, dintre care apărute în volum (broșură) sînt în număr de 45, cu un total de 3 677 pagini.

Aceste cifre sînt elocvente, chiar dacă unele greșeli de tipar se vor fi strecurat în socotelile tabelelor din Anexa citată.

Același tablou sinoptic de la pp. 74—75 ne arată și succesiunea pe ani a activității publicistice a d-lui O. Ghibu. Se vede de acolo că între 1903 și 1940, deci timp de 38 de ani, nu a fost niciunul în care d-sa să nu fi publicat ceva. Dar

sînt ani cum este 1907, în care găsim 137 publicaţii diverse, şi în 1918 găsim 176. Este prin urmare vorba aici de o abundenţă şi de o continuitate afară din comun.

*

Ceea ce preocupă pe d-nul Prof. O. Ghibu îndeosebi, sînt probleme cu caracter naţional, şi mai ales cu caracter de luptă faţă de pretenţii sau încălcări străine. Lucrările d-sale din domeniul pedagogiei prezintă în mare parte aceeaşi caracteristică. Teza d-sale de doctorat: „Der Moderne Utraquismus oder die Zweisprachigkeit in der Volksschule", este tipică în această privinţă. Alături de bogata informaţie şi de adevăruri general valabile, lupta naţională este o preocupare de bază a cărţii acesteia. Faptul este cu atît mai meritoriu, cu cît d-sa trăise în Austro-Ungaria de atunci, pe care d-sa o atacă din plin.

Pe lîngă lupta naţională directă, lucrările cu caracter pedagogic ale d-lui O. Ghibu vor să pună în evidenţă realităţile şcolare româneşti, în special din Transilvania, şi să determine ridicarea lor.

Fie că este vorba de „Viaţa şi organizaţia bisericească şi şcolară din Transilvania şi Ungaria" (Bucureşti, 1915), de „Şcoala românească din Transilvania şi Ungaria" (Bucureşti, 1915), de „Din istoria literaturii didactice rămâneşti" (3 vol. extrase din „Analele Academiei Române", Bucureşti, 1916) sau de „Universitatea din Cluj şi instituţiile ei de educaţie" (Cluj, 1922), de frumos editatul şi ilustratul volum „Universitatea Daciei superioare" (Bucureşti, 1929), de „La a douăzecea aniversare a Universităţii Daciei superioare" (Bucureşti, 1939) etc. etc., în toate se vede tendinţa de a face cunoscute instituţiile şcolare şi culturale româneşti şi de a îndemna la susţinerea şi progresul lor. Contribuţia foarte importantă la cunoaşterea trecutului nostru şcolar trebuie de asemenea pusă în evidenţă cu acest prilej.

În sfîrşit, un alt gînd al Prof. Onisifor Ghibu a fost acela al „instaurării unei pedagogii româneşti", cum se vede explicat din broşurile: „Doisprezece ani de pedagogie românească 1918 — 1930" (Bucureşti, fără dată) şi „O spovedanie" (Cluj, 1938).

Este drept că d-sa nu a scris o lucrare mai cuprinzătoare de pedagogie în această direcţie (totuşi în acest an a apărut „Prolegomena la o educaţie românească", culegere — de peste 800 p. — de publicaţii apărute de la 1909 pînă la 1938), însă a făcut critica stării actuale a pedagogiei din România, care ar fi prea tributară străinătăţii, cum se vede mai ales din broşurile mai sus citate, dar şi din altele. Aşa în studiul: „Un reprezentant rustic al spiritualităţii româneşti, de la mijlocul secolului al XIX-lea: Picu Pătruţ din Săliştе"[1], găsim următoarele: „Deschideţi o carte românească de pedagogie sau de istoria pedagogiei şi veţi da numai peste nume de pedagogi germani, francezi, englezi sau americani, care ei, ar fi chemaţi să îndrumeze educaţia naţiunii noastre".

Chiar din micul articol din „Anuarul Pedagogic" scos de d-sa la Sibiu în 1912, articol intitulat: „Studiile pedagogice în România", se vede cum dl. prof. O. Ghibu doreşte ca „Pedagogia românească" să fie dezvoltată „aprofundînd mai ales principiile mari ale ei, în legătură cu trebuinţele ţării şi ale poporului românesc întreg". Însă în acelaşi anuar d-sa publică printre altele studii de Rein, Natorp, Förster, traduse de d-sa, şi în plus publică mici studii despre Rousseau, Herbart, Rein, al căror autor este. Se vede de aici că însuşi d-sa recunoaşte de fapt că pedagogia românească nu poate să se dezvolte ţinînd porţile închise faţă de ştiinţa altor ţări.

Mica lucrare „Despre educaţie" (Sibiu, 1911) care vădeşte influenţa şcolii herbartiene, mai precis a profesorului său Rein, poate fi considerată şi ea tot ca o mărturie în acest sens.

Însă în direcţia unei pedagogii româneşti, în înţelesul pe care dl. prof. Ghibu i-l dă mai ales în ultima vreme, d-sa spune că posedă contribuţii încă netipărite: „dacă pînă acum n-am publicat decît puţin din lucrările mele scrise în acest domeniu, rezerva aceasta îşi are explicaţia sa, care poate fi uşor descifrată de oricine" („O spovedanie", p. 20, Cluj, 1938).

*

În genere, Profesorul Onisifor Ghibu, este o foarte pregnantă figură de luptător pe toate fronturile culturii naţionale.

Temperament de luptător, prin excelenţă polemic, d-sa are o bogată activitate critică dusă cu metodă şi cu deosebită sevă. Lucrările de istorie a învăţămîntului din Transilvania au desţelenit un domeniu important pentru oamenii de specialitate de la noi, dînd astfel un imbold care prin valoarea acelor lucrări, după părerea mea, face mai mult pentru o „pedagogie românească", decît însăşi critica d-sale în această direcţie.

Ca om de ştiinţă (unele din lucrările d-sale, cum este „Utraquismul", pe lîngă o valoare incontestabilă în sine, au influenţat legislaţia altor ţări) d-sa s-a dovedit posesorul unei solide documentări şi plin de sugestii productive.

Harnic ca puţini alţii, prin ideile frămîntate şi prin caldul său naţionalism, profesorul Onisifor Ghibu se vădeşte a fi o personalitate culturală dintre cele mai răscolitoare.

De aceea activitatea la catedră nu l-a împiedicat de a interveni activ în lupta de politică culturală în afară de Universitate.

D-sa a fost un astfel de luptător în Ardealul robit de pe vremuri [...]. După cum însuşi spune: „eu nu am înţeles niciodată că un profesor este numai al catedrei lui şi că el trebuie să fie numai pedagog. Dimpotrivă, din primul moment în care am intrat în viaţa publică, am fost animat de convingerea că un profesor trebuie să fie un educator al neamului său" („O spovedanie", p. 20) „În consecinţă, paralel cu catedra la care lucram pentru elaborarea unui sistem pedagogic naţional, eu m-am sbuciumat necontenit pe chestiunea creării şi asigurării unei sănătoase politici de stat, care să îngăduie desfăşurarea optimă a tuturor forţelor naţionale, şi care, la rîndul ei, să pună şcoala în situaţia de a putea fi ceea ce teoreticienii ei aşteaptă de la ea" (Ibid., p. 21).

[1] Extras din „Artă şi tehnică grafică", caietul 11, 1940

Case memoriale

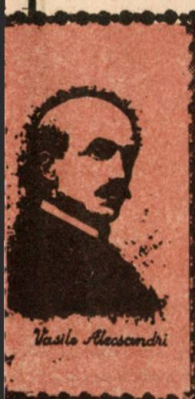

Vasile Alecsandri

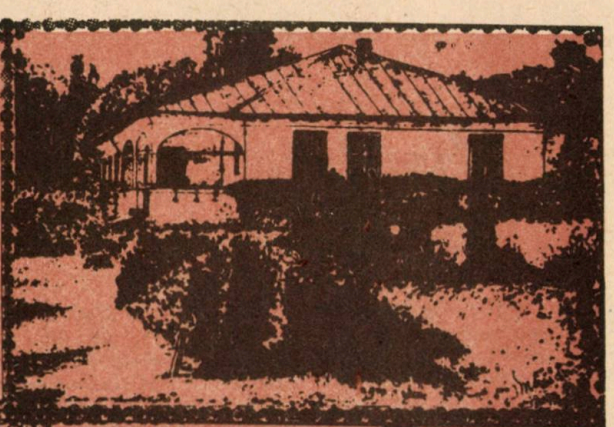

ANTON PANN

CALISTRAT HOGAŞ

George Enescu

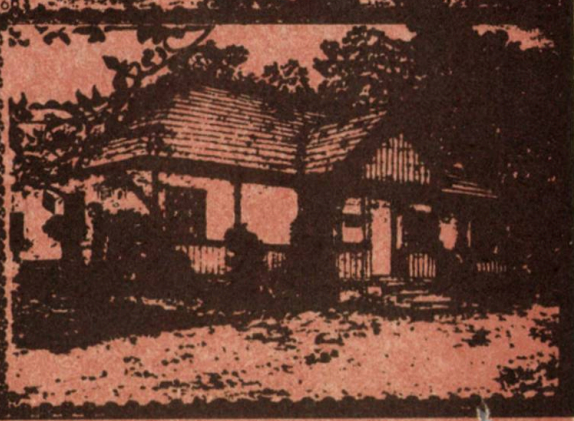

Vasile Mîndru, din București, este un îndrăgostit de artă, un pictor amator pasionat, care încă din anii tinereții își petrece timpul liber în fața șevaletului, încercînd să transpună pe pînză realitatea din care alege în primul rînd scene de muncă.

Cu o astfel de lucrare, intitulată „Liniorii", a și obținut premiul Asociației pictorilor amatori din Capitală. Dacă-i spui: „Vasile Mîndru, dumneata ești pictor", îți răspunde: „Nu, eu sînt ceferist" — cei peste 40 de ani cît a muncit la siguranța circulației feroviare, dar și în alte sectoare ale C.F.R.-ului, constituind pentru el o justificată mîndrie.

De cînd s-a pensionat, activitatea artistică i s-a amplificat. Vasile Mîndru lucrează în ultimii ani și pirogravură, profilîndu-se pe o temă mult îndrăgită: „case memoriale". Pînă în prezent a realizat cîteva zeci, din care reproducem cîteva.

G.N

OAMENI „MICI"... COPII „MARI"

Mîndrie

MARIA MARIAN

Nu-ți vine deloc la îndemînă să se tot spună că ești copil sărac. Să tot auzi:

— Îl vezi pe ăla? E tare sărac! N-are tată și măsa e bolnavă. Sau:

— Vino că în pauză se dă un pahar cu lapte la copiii săraci.

Mă săturasem. Nu atît de sărăcie, pe ea o suportam mai ușor. De compătimiri și de ajutoarele, în cea mai mare măsură date cu fariseism și cu fanfaronadă, făcute parcă anume ca să te jignească. Dar mă apăram! Ah, cum mă apăram! Cu dinții îmi apăram demnitatea mereu rănită.

Uneori preferam să nu mănînc nimic pînă la prînz, decît să stau în rîndul „săracilor", pentru paharul cu lapte.

La un pom de iarnă, la școală, s-au împărțit daruri foarte frumoase. Le aduseseră părinții de acasă. Noi, cele care n-aveam ce să aducem, am rămas la urmă. Cînd mi-a venit și mie rîndul, învățătoarea m-a chemat la pom și, plină de amabilitate, mi-a dat un pachețel. Am mulțumit și am plecat fericită în bancă.

Mergînd, îmi făceam socoteli peste socoteli: ce-o fi? Pachetul e mic și moale. O fi o bluză. O bluză de mătase! Asta trebuie să fie, că e mic pachețelul și moale. Dar parcă e prea mic. O fi o fundă mare, frumoasă! Sau o păpușică. Măcar o fundă! Sau o păpușică! Poate să fie și o păpușică.

Pînă am ajuns în bancă pachețelul luase în gîndul meu greutatea unei tone, atîtea trebuiau să fie și să încapă în el.

L-am desfăcut, febrilă și... mi-au dat lacrimile.

Erau... niște... ciorapi negri. Mie, ciorapi negri! Ciorapi negri! Mie, o fetiță de 7 ani!

M-am ridicat și așa, plînsă, m-am dus și i-am pus învățătoarei pe catedră:

— Ce să fac eu, doamnă, cu ciorapi negri? Vă mulțumesc! Da, eu nu port așa ceva!

Și m-am întors în bancă, să visez la bluziță de mătase, sau la funda cea lată, roz, sau măcar la păpușică.

Că visam mult! Visam tot timpul și dacă nu-mi aduceau alții aminte că sînt copil sărac, nici nu-mi păsa!..

★

— Mămico, mămico, am găsit pe cineva care vrea să fie tăticul meu!

— Ce vorbă-i asta dragă, cu cine ai vorbit, tu, despre așa ceva?

— Cu șoferul de la mașina cu stropitoarea! Nici el nu are mămică. Vine mîine să te-nsori cu el...

— Puiul mamei, nu este frumos să vorbești așa ceva cu un om străin! Mă faci de rușine!

— Hai, mămico, să-l luăm! E așa de rău fără tătic...

★

— Dănuț, ai dat mărțișoarele tovarășei și colegelor?

— Colegelor da, dar tovarășei nu!

— Vai de mine! De ce?

— Să vezi, mămico! Am așteptat-o cuminți, fiecare cu mărțișorul sau florile pentru dînsa. Dar în clasa alăturată era gălăgie mare și tovarășa a crezut că noi o facem. Cînd a intrat, a strigat la noi supărată, iar noi n-am mai îndrăznit să-i spunem: „la mulți ani"! I-a spus o fată că nu noi am fost cei cu gălăgia, dar degeaba. Dacă dînsa nu ne-a cerut scuze, eu nu m-am mai dus să-i dau mărțișorul.

★

— Puștiule, de ce nu iei bilet?

„Puștiul", un băiat de vreo 12 ani, se uită în jur să vadă cu cine vorbește taxatoarea. Nedumerit, își îndreaptă privirea spre ea, nu-i vine să creadă că i s-a adresat lui, așa că nu spune nimic.

— N-auzi? Ce te uiți! Ia bilet!

— Eu?

— Da, tu! Ce, ești scutit de taxă la troleibuz?

— Dar am luat bilet!

— Unde ai luat? Ia să-l văd!... De ce minți?

Băiatul, roșu ca un rac, scoate biletul din buzunarul cămășii și i-l arată.

— A, ai luat? Bine!

Ar fi trebuit să urmeze o explicație, o scuză pentru acuzația ei neîntemeiată. Dar, probabil că — și-o fi zis ea — nu merită să te osteneștî pentru un copil de 12 ani!? N-are importanță că l-ai jignit, că i-ai stricat buna dispoziție, poate pentru toată ziua... mai ales dacă este un copil sensibil...

★

— Măgarule, n-ai ruşine să arunci mingea peste mine? Puteai să-mi dai nisip în ochi! Aşa te învaţă la şcoală şi acasă? Să fii obraznic cu oamenii mari?

Copilul încercă să spună că a greşit, că n-a făcut-o dinadins, că el se juca obişnuit acolo, la marginea plajei, unde e mai mult loc, în sfîrşit, să se scuze într-un fel pentru „crima" săvîrşită. Dar nu apucă să deschidă gura că alt potop de expresii urîte îl întrerupse, aşa că preferă să plece mîhnit. Fusese atît de aspru şi nedrept apostrofat... Şi nici nu i-a permis, cel puţin, să-şi ceară scuze.

De supărare n-a mai reţinut tonul şi expresiile vulgare cu care i s-a adresat „doamna"... dînd, ea, om matur, fără simţ de răspundere, un atît de flagrant exemplu de manifestare needucativă...

*

— Tovarăşă, vă rog să-mi daţi un bilet pentru spectacolul de la ora 11. Şi copilul întinse o monedă de trei lei casierei. Primeşte apoi biletul care costa 2,50 lei şi aşteaptă restul, 50 de bani. Pentru el era o „sumă".

Din spate, un alt „om mare", îl zoreşte.

— Hai, ce mai încurci locul. Pleacă odată!...

— Să-mi dea restul, răspunse el senin şi sigur pe dreptul lui.

— Păi, ţi-am spus de zece ori să-mi dai 50 de bani, că n-am mărunţiş!

— Nu mi-aţi spus nimic!

— Hai nu fi obraznic! Şi-i dădu restul. Avea. Dar dacă copilul ar fi cunoscut mai bine obiceiurile unor „oameni mari", s-ar fi „jenat" să mai aştepte restul şi să mai insiste.

*

Comportarea omului matur constituie cel mai puternic exemplu în educaţia copiilor. Faptul că unii copii au deprinderi rele şi se poartă urît nu justifică indiferenţa, duritatea sau lipsa de onestitate în raporturile cu ei.

Ştim foarte bine că scăderile morale ale unor copii sînt tocmai rezultatul lipsei de educaţie şi al exemplului necorespunzător oferit de cei mari.

Creşterea şi educarea copiilor este îndatorirea noastră cea mai de preţ. Întregul complex al vieţii sociale contribuie la realizarea acestei misiuni nobile şi supreme ca importanţă. Familia, şcoala, organizaţiile obşteşti şi culturale, opinia publică, toate militează cu grijă şi răspundere pentru a forma caractere cît mai desăvîrşite, demne de epoca noastră socialistă. Dar exemplul viu, al omului matur, *care materializează în faţa copilului principiile învăţate* nu poate fi înlocuit cu nimic. *Un părinte care-şi pedepseşte copilul, fără să fie sigur că este vinovat, un profesor lipsit de obiectivitate în aprecierea elevilor, un om oarecare manifestînd nedreptate faţă de un copil, sau avînd alte deprinderi rele, imorale, pot lăsa amprente dureroase în sufletul şi în mintea acestuia, fie că îi crează complexe de inferioritate, fie că-l îndeamnă la manifestări asemănătoare, fie că îi scad încrederea în oameni.*

E datoria noastră, a tuturor, să evităm pe cît posibil de a deveni un exemplu negativ în faţa copiilor, pentru a nu contribui la dezvoltarea unor astfel de infirmităţi morale în caracterul lor.

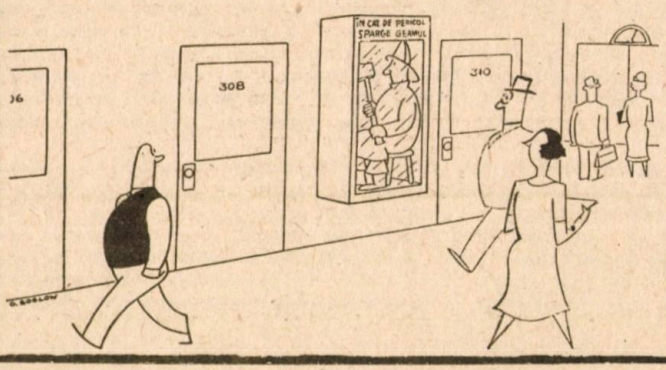

Sfaturi gospodăreşti

Reducem simţitor folosirea aragazului şi a consumului de gaz lichefiat dacă, după ce mîncarea a dat în fiert, micşorăm flacăra, strîngînd în parte robinetul buteliei. În acest fel, nici mîncarea nu se prinde de fundul cratiţei şi nici gazul nu se risipeşte.

*

Laptele nu se va prinde dacă-l vom pune într-un vas pe care l-am clătit mai întîi cu apă în care am dizolvat un vîrf de cuţit de bicarbonat.

*

Cuţitele nu le spălăm cu apă fierbinte. Ele vor fi frecate cu un dop muiat în vim sau cărămidă pisată, care scoate petele. Se spală apoi cu apă călduţă.

*

Obţinem geamuri mate aplicînd pe ele, cu un tampon de vată, o soluţie făcută dintr-un amestec de bere blondă (un pahar) şi un pumn de sare de bucătărie. Obţinem din nou geamuri transparente spălîndu-le cu apă fierbinte şi sodă.

*

Podelele vopsite vor fi spălate cu apă şi săpun (fără a le freca cu peria) şi limpezite cu apă în care am pus oţet. După ce s-au uscat bine se dau cu ceară de parchet, urmînd a fi lustruite a doua zi, cu o cîrpă moale (molton).

Culese de prof.
ROZA ARSENE

Coliere

DINUȚA MARIN

Demult, alegeam din grămezi de vise giuvaerele cele potrivite gustului meu: alternam boabele fine de fildeș cu chihlimbarul oval, perlele argintii cu firul de aur, marcînd gîtul prea lung și prea alb și dîndu-i dimensiuni comune dar și neobișnuite în același timp, de vietate și de statuie. Adunam scînteierile ochilor tăi în firul de aur, gelozia în ovalul de chihlimbar, sinceritatea în micile sfere de perle și de fildeș. Sori înșirați pe un fir de in. Îmi puneam zilnic mărgele, ca să fiu continuu înlănțuită de boabe de iubire, de sinceritate și de gelozie. Reci, alunecau permanent pe gît ca niște refrene ale melodiilor ochilor noștri. În mărgelele naturale, neregulate, de jad verde-închis, ascundeam spernța mea în mai bine. Uneori eram mîhnită fiindcă speranța îmi era ferecată în rotunjimile de jad, cu luciu sticlos. În nervurile bej de pe colierul din colți de fildeș îmi tăinuiam îndoielile. Cînd eram tulburată și nu-mi găseam locul, puneam colierul din sticlă de Veneția, negru, stropit cu albastru, verde și auriu, care arunca raze tainice. În mărgelele sculptate în lemn parfumat de arbore exotic, cu cele mai diverse nuanțe de castaniu, tăinuiam credința mea în tine. Uneori, din cutia de alb și parfumat lemn de santal, plină cu superbe imitații multicolore, alegeam un șirag fără o semnificație precisă, din care trăgeai concluzii false, pe care le închideai în recipiente cu dopuri ceruite. Nu vei fi bănuit niciînd că vuietul colierelor din scoici și cochilii, culese de pe îndepărtate țărmuri de oceane, era amplificat de cel din pieptul meu? Mai aveam un șirag moo-liliachiu, mai luminos decît cel din irizată sticlă de Veneția, pe care alternau plenitudinea, neliniștea și seninătatea. Un altul era făurit din petale de singurătate, din boare de elan înfrînt și din teama de ascunse legi ale naturii.

N-ai prea luat în seamă colierele mele. Știai că, în distonanță cu imaginea noastră despre ele, cu vremea unele pietre prețioase prind ușoare pete, că rotunjimile lor sînt și fragile, mai ales cele din sticlă de Veneția. Poate că nu te-ai uitat la boabele de perle, ca să le poți ignora pe cele de durere; poate n-ai presupus că aveau o semnificație anume.

Anii m-au învățat să-mi alcătuiesc colierele. Așa că, astăzi voi înjgheba pentru noi, două giuvaere, două simboluri.

Numai pentru mine voi alcătui o salbă din setea cu care îmi căutam fericirea, în vreme ce amenințarea neizbînzii, ca o umbră, plana deasupra mea; cu momentele mele de derută, cînd mă rătăceam prin străzile întortochiate ale orașului meu înstrăinat, negăsindu-mi propria locuință; cu codurile sociale, devenite cătușe, pe care n-am avut tăria să le frîng; cu momentele mele de angoasă cînd, căutînd o adresă într-un oraș necunoscut, n-am întîlnit decît oameni cu figuri descompuse fugind de groaza ciumei. Îmi amintesc deseori cum, în timpul alergării năuce, alături de oameni hîzi, cu părul zbîrlit și cu fețe deformate, vedeam căzînd caii de la trăsurile lor sau, devenite inutile, erau abandonate mașinile. Și nimeni nu putea să-mi răspundă la întrebări și nimic nu putea să-mi potolească frica; cu fețele dezgustătoare ale monștrilor din visele mele, care-și schimonoseau fețele hidoase și amenințau să mă sugrume; cu dorințele contrariate și cu regretele anilor tineri, îmbîbați de precepte morale care-mi creaseră doar iluzii; cu tristețea care-mi îmbiba ființa, prinzîndu-mi oasele în încleștarea ghearelor ei; cu zilele, lunile și anii cînd plimbările prin vînt și prin ploaie mă frigeau, iar imaginile tale mă ardeau; cu capriciile mele și cu indiferența mea simulată, care mascau duioșia cu care te gîndeam și te simțeam; cu toată durerea dragostei mele, lipsită de suflul speranței; cu deprimarea dată de pierderea gustului de viață; cu rănile interioare produse de strigătul mut al celor grav bolnavi; cu sfîșietoarea suferință-încremenită a conștienței stingerii vieții.

Doar pentru mine, astăzi voi alcătui o salbă din sfială și nesiguranță; din adieri de spaimă, care planează într-un oraș pustiu, și din teamă de duhurile nopții și de jivinele ei; din ochii strălucitori de neliniște ai unei cete speriate de secetă sau din ochii disperați și dezumanizați ai unei gloate înfometate; din permanenta mea teamă față de legile inevitabil-funeste ale naturii, de care, constant, sînt dominată și obsedată; din deruta pentru destinul nostru tragic, din prăbușirile sufletești provocate de lipsa de curaj în fața morții; din deznădejdea din fața stingerii inexorabile; din rezonanțele umbrelor sufletului meu și din febrilitatea nelinștilor sale; din acel gol interior coclit care te determină să-i aprobi pe

sinucigaşi; din presimţirile mele rele şi din pînda din faţa necunoscutului; din dîrele de blazare cu care-mi tîrăsc paşii; din cîteva imagini înstrăinate ale fiinţei dragi; din fiorul zborului unui stol de sentimente rănite şi speriate; din sunetele năzuinţelor mele ruginite; din cel al pierderii irevocabile şi inutile a unui timp care fusese doar al meu; din stîngăcii, eşecuri şi lamentări; din dialogurile şi oscilaţiile lăuntrice ale muţeniei mele; din încordarea născută din hotărîrea de a nu te mai vedea; din toată groaza coşmarelor de noapte şi de zi, picurată în sînge şi în nervi; din tensiunea iluziilor, dar permanentelor aşteptări tîrzii şi din cenuşa dorului otrăvit; din momente de gelozie şi permanentă însingurare; din imagini care separă uneori iremediabil pe cei ce se iubesc; din anii mei, singuri şi trişti, cărora le-am ascultat pocnetele pereţilor lor goi şi le-am împărtăşit tristeţea lipsei lor de noroc.

M-ai înţelege dacă aş putea să înfirip un colier din scrumul durerii ce mi-a incendiat mintea şi inima; din imagini de negru gol interior şi din rumeguşul deziluziilor mele; din zgomotele cu care-mi loveau creierul pereţii caselor prăbuşite la simpla mea trecere pe uliţele întunecate ale coşmarului; şi, provocate nu de flăcările grămezilor de puzderii ci de cele ale întunecatului cărbune milenar, din vîrtejuri de nebunie, fiice ale dragostei mature, care-ţi cotropesc fiinţa, sau din trombe de scepticism şi de blazare, tivite cu gust de moarte — clinchete ale prezentului; din scrupulele mele care mi-au alungat mulţumirea, din imaginale încleştări cu demonii nesiguranţei, ai încertitudinilor; din pierderea dorinţei mele de fericire; din minutele pe care, în nopţile de insomnie, le simţeam muşcînd din trupul meu şi pe care le auzeam cum picurau inutile; din acea durere cutremurătoare de a trece pe lîngă omul cel mai drag ca pe lîngă un străin.

Ca să trăiesc normal încerc să ignorez răul meu de înălţime şi să nu mă uit pe geam de la etajul nouă; să trec pe lîngă un cimitir şi să nu văd împărăţia morţii; să stau lîngă tine, dar să nu mă gîndesc la distanţa ce ne separă.

La şiragul meu cu sclipiri de minereu închis, voi adăuga, drept compensaţie, foşnetul gesturilor de tine uitate şi sunetele crîmpeielor de cuvinte spontane sau reţinute, care se răsfaţă în poienele luminoase ale inimii mele; cele cîteva versuri izvorîte în apropierea ta; tainice imagini care apropie pe cei ce se iubesc; umbrele siluetei tale de trestie tremurătoare şi mersul tău domol; scînteierile ochilor tăi profunzi, dureros de duioşi şi dureros de dragi; bucuria că exişti şi că ai deşteptat în mine prelungi şi grave acorduri de orgă.

Zînele mi te-au menit într-o zi geroasă de ianuarie, de Bobotează, cînd lumea toată era în sărbătoare. Şi fiincă erai al meu şi te cunoşteam de totdeauna fără să te fi văzut, te-am căutat fără încetare, cu ardoare şi melancolie, cu optimism şi tristeţe, dar te-am întîlnit doar într-un tîrziu, din întîmplare. Îmi aparţineai atît de mult, încît parcă nici nu mai existai în afara fiinţei mele. Dar în apropierea ta, încercînd toată gama afecţiunii, îmi apăram tainele cu cascade de vorbe banale şi inutile.

Cu peniţa muiată în puritatea şi în coloritul curcubeului de după furtună, îţi voi contura cel mai frumos poem de iubire. Din fascicule de simţăminte, izvorîte din fluidul oare mă ţine strîns înlănţuită de tine, aş vrea să-ţi alcătuiesc un colier.

Un colier pentru tine, cu miez de amărui muguri de pin şi cu multicolore sclipiri de curcubeu; cu petale de nu-mă-uita, stropite de rouă şi atinse cu sărutările mele înveninate; cu nuanţele hainelor pe care ţi le îmbrăcai; cu neliniştile inimii, izvorîte din dorurile ei tainice; cu afundurile însorite ale psihicului meu care revarsă în mine bucurie, amestecată cu fiori de nelinişte; cu stropi din constantul meu foc lăuntric — imaginea ta dizolvată involuntar în retorte tainice ale sufletului meu.

Pe un fir invizibil de oţel aş pune tot vuietul meu interior, tot freamătul fără de nume al tulburărilor mele; toată bogăţia fanteziei, toată tăria imaginaţiei, tot echilibrul seninătăţii, toate străduaniile cunoaşterii; la mijloc m-aş aşeza pe mine — fărîmă de bucurie neîngrădită de oprelişti, melodie emanată de sunetele împlinirii.

Pe un fir suflat pe pulbere transparentă de gheaţă polară, aş vrea să înşir stropi de struguri chihlimbarii plini de parfumul toamnei mele şi stropi grei de dor, tiviţi cu visuri adunate în aşteptarea-mi însingurată; privirea mea entuziastă şi inocentă, a anilor de demult, şi cea tulbure, gravă şi tristă, a anilor maturităţii; cuvinte chinuite, palizii mei mesageri — muguri ai florilor inaccesibile dintre stînci, ai nădejdiilor şi ai himerelor; vuietul din adîncuri insondabile provocat de nostalgia amintirii meleagurilor noastre natale; acele cîteva clipe cînd fericirea m-a preschimbat într-o zeiţă aeriană şi pură; bucuria care-mi umple fiinţa cînd te gîndesc şi cînd te simt, cînd te văd şi cînd eşti departe, bucuria că exişti şi că te cred numai al meu; stările mele de visare-absentă, de meditaţie şi de contradictorii şi imprevizibile oscilaţii interioare; amăgirile mele, ca să te determine să-mi vezi profunzimea mîhnirii nerealizării, credinţele mele contrariate, care să te revolte, tonificîndu-te, lanţurile mele de gelozie, care să-ţi întărească certitudinile;petale de crizanteme ofilite de dor, ca să cunoşti tăria sincerităţii, şi petale veştejite de bruma toamnei, ca să înţelegi că se apropie iarna; ecourile dangătelor dorinţelor mele tainice şi parfumul iubirii mele.

Un colier cu fulguiri de suflet condensat în retortele de nelinişte ale singurătăţii mele, amplificată de imaginaţie; cu toate mîngîierile înfiorate şi cu toate îmbrăţişările imaginate; cu rugile mele adresate duhurilor bune, ca să te ocrotească, vrăbiilor, ca să nu te atingă cu aripioarele lor în zbor, grăunţelor de grindină, ca să danseze pe vîrfuri de munte, cît mai departe de tine; cu urări de permanentă tinereţe interioară şi cu urări de nemurire; cu lumina purificatoare a tîrziilor ore de împliniri, cu vuietul amintirilor şi cu ecourile lor; cu chemările mele mute pe care tu te prefăceai că nu le înţelegeai; cu ameţitorul meu tumult sufletesc; cu visurile mele bolnave de dor; cu foşnetul unui stol de credinţe rănite şi speriate; cu imagini despre melodiile, şoaptele şi tainele tăcerii; cu paşii fulgilor de nea, neprevăzuţi şi puri, din prima zi de iarnă.

Mi-aş dori un colier cu toate cuvintele mele de mîngîiere, pe care n-am putut să ţi le şoptesc şi cu cele pe care nu m-ai lăsat să ţi le spun, punctat din loc în loc cu fiorii unui sărut imaginar. Un altul cu zilele şi orele pe care le număram pînă te vedeam, cînd îmi puneam la încercare puterea dorului, ca

și cum mai aveam nevoie de confirmări! Un șirag cu zilele distribuite în ore, minute și secunde, cînd, singură și îngînduratâ, te urmăream cu pașii închipuirii.

Mi-ar plăcea să-ți înșir pe un fir de dor imperceptibilul meu zîmbet, zilnic adresat ție și răsăritului de soare, tic-tacurile inimii, pe care aparent am învățat-o să tacă, blînda și vicleana moleșală a visării, care-mi inundă ființa, nenumăratele tale imagini, care mi s-au perindat prin suflet.

M-aș simți bine dacă ți-aș face un șirag cu toată lumina bucuriei pe care mi-ai dat-o și cu toată întristarea ei. Mi-ar plăcea să-ți dăruiesc un colier alcătuit din razele răsăritului de soare, invidios pe lumina feței mele — floare a inimii cu petale de mac roșu. În dimineața aniversării tale, prinsă de o floare de colț ce crește aproape inaccesibilă pe vîrful unei stînci înalte, aș vrea să-ți dau salba mea, împovărată de atîtea sentimente, idei și semnificații.

Dar, de vreme ce te-am absorbit în interiorul meu pînă la ștergerea propriei tale individualități, încît întreaga ființă îmi este plină de tine, de ce aș mai înșira coliere pe care să mi le dăruiesc eu însămi?! Mai bine să merg pînă la istovire, pe o cîmpie întinsă, ca să văd orizontul nostru nemărginit, cerul fără de hotare și norii purpurii, tiviți cu argint și aur, cărora să le încredințez gîndurile și simțămintele mele. Știu că nu o dată am negat ceea ce la un moment dat mi s-a părut fericire. Tu însă ai fost singura mea certitudine, neclintită nici de cotidian, nici de împrejurări ostile, nici de capricii, nici de timp. Neclintită de nimeni și de nimic. Cum aș putea să adun într-un colier aceste certitudini?!

Totuși, un colier cu gîndurile mele calde și nostalgice, despre clipele de fericire pe care ți le-aș fi putut dărui, și cu mine, condensată într-o picătură de rouă, în care să se reflecteze în întregime imensitatea. Ție, izvor al poeziei mele, de ziua ta, pe o tipsie de aur, îți pun la picioare colierul meu, fără să poți bănui prețul cu care-i alcătuit! Sau mai bine să ți-l dau sub forma unui zîmbet discret, palidă materializare a celui mai intens sentiment de iubire! Dar eu mă identific cu zîmbetul pe care voiam să ți-l dăruiesc. Iată-mă, dragul meu, supusă și învinsă, după ani întregi de lupte pierdute cu mine însămi!

Dar n-am observat că sorele apune, că e tîrziu și, brusc, se face frig! Aș mai avea nevoie de un colier de speranțe...

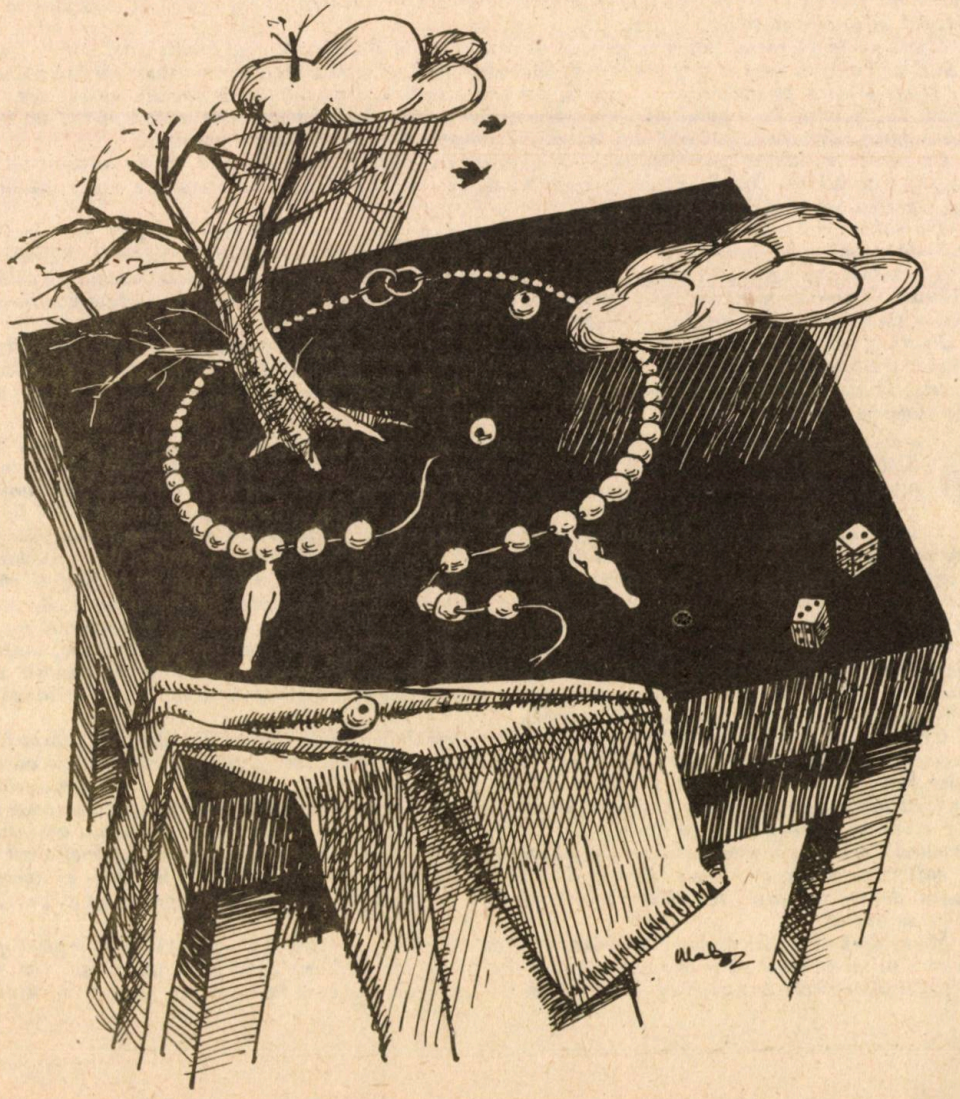

Desen de G. MACHE

Părinți și copii în folclorul dobrogean

Desen de G. MACHE

Cercetînd folclorul literar dobrogean culeș și publicat, îndeosebi după 23 August 1944, observăm că în el stăruie motivul părinți și copii: raporturile dintre ei, dragostea reciprocă și, uneori, neînțelegeri dintre ei.

Începînd cu colindele, baladele și continuînd cu doinele de înstrăinare și cîntecele de leagăn, în multe piese folclorice din Dobrogea există bine conturată relația părinți-copii.

În acest sens, reproducem mai jos cîteva poezii populare din acest ținut românesc. Piesele 1—2 fac parte din colecția prof. Aurel Munteanu („Flori de nufăr"), 3 — colecția prof. Florea Alexandru „(Antologie de folclor dobrogean"), 4—6 „Folclor din Dobrogea", de Constantin Brăiloiu, Emilia Comișel și Tatiana Galușcă-Crîșmariu; 9—14 „Tradiția populară a Dobrogei", de prof. Dumitru Galavu.

Prof. AUREL MUNTEANU

1

MAICĂ, MĂICULIȚA MEA

Maică, măiculița mea,
Cînd erai cu mine grea
Totată lumea te iubea,
Dar de cînd tu m-ai făcut,
Toată lumea te-a urît;
M-ai născut,
M-ai legănat,
M-ai făcut de măritat
Și n-ai știut cui m-ai dat

VASILICA CHIRU
Sarinasuf, 1964

2

LOGODNICI NEFERICIȚI

Foaie verde trei seminți,
Bate, doamne, doi părinți
C-o despărțit doi iubiți;
Cînd a fost la logodit,
Părinții nu i-o primit.
Cîn'o fost la cununie,
Părinții n-au vrut să știe.
Ei de mînă s-au luat,
Amîndoi s-au îmbrățișat,
În Dunăre s-au înecat;
La plopu cu frunza lungă,
Unde-i Dunărea adîncă.
Părinții dac-au aflat,
S-au dus și-au înmormîntat
Pe mireasă, lîngă drum
Și pe mire, peste drum,
Din mireasă-a răsărit
Viță verde de arginț,
Din mire a răsărit
Un brad verde aurit;
Vița tot mereu creștea,
Peste drum se întindea
Și pe brad mi-l cuprindea.
Lumea, care tot trecea,
Sta în loc și se mira
Și din gură-așa grăia:
— Foaie verde trei arginți,
Bate, doamne, pe părinți
C-au despărțit doi iubiți!

GHEORGHE GRIGORE
Plopu, 1960

3

FOAIE VERDE MĂRĂCINE

Foaie verde mărăcine,
Plec, satule, de la tine.
La dușmani le pare bine;
Numai mie-mi pare rău
Că mă duc din satul meu,
Dintre prietenii mei
Cari-am petrecut cu ei
Cînd eram mai mititei.
Mîndrii rău că i-o părea
Că mă duc de lîngă ea.
Foaie verde salbă moale
Cine face-avere mare?
Mister cu-ale lui vapoare.
Foaie verde bob năut
Doamne, de ce n-am murit
Pe vapor cînd m-am suit?
Cîte oceane-am trecut!
Mi-era frică, că nu scap.
Cînd m-a lăsat pe uscat,
Parcă din cer am chicat.
De fumul vapoarelor
Și de-al fabricilor,
De focul copiilor,
De dorul părinților
Îmi venea leșin să mor.
Plesni-ți-ar coșul, vapor,
Mult m-ai streinat cu dor;
Plesni-ți-ar coșul, mașină,
Mult m-ai streinat cu milă.
Foaie verbde bob năut,
Tot am zis mă duc, mă duc
Și nimeni nu m-a crezut.
Dar acuma știu c-o crede
Că m-am dus, că nu mă vede,
În America de nord
Să știu că nu mă mai văd
Nice viu, dar nice mort.
Și-am auzit o minciună
C-America-i țară bună,
Țară bună și bogată
Și de bani îndestulată,
Dar nu este cultivată.
Țara noastră e mai bună,
E mai bună și săracă
Toți streinii-n ea se bagă
Cine vrea ca să doriască,
Meargă-n țară englezească;
Cîn'nu știe jalea rea
Să meargă-n America!
C-America-i țara bună,
Țară bună de parale
Dar este plină de jale.
Foaie verde d-avrămeasă
M-ajunse un dor de-acasă
De copii și de nevastă...
Destulă inimă arsă...
Scrisoarea de la copii
Făcută-i numai fășii:
„Tăticule, nu mai vii?"
Foaie verde și-o lalea
Arză-n foc America!
Să am aripi aș zbura
Tocma-n Romînia mea,
Unde s-a născut maica.
Peline, frate peline,
Amară-i frunza pe tine,
Amară inima-n mine.
Amar e cotorul tău,
Mai amar sufletul meu.
Dorule, bucată rea,
Ieși de la inima mea.
Dorule, bucată mare,
Ieși din inimă afară.

4

Strugurel bătut de piatră,
Rău e, Doamne, făr'de tată.
De-ai călca din piatră-n piatră
Din străin n-ai face tată.
Strugurel bătut de brumă,
Rău e, Doamne, făr'de mumă
De-ai călca din urmă-n urmă
Din străin n-ai face mumă.
Frunză verde de trei spini,
Am auzit din bătrîni,
Că-i rea pîinea prin străini.
Am auzit, n-am crezut,
M-am dus singur de-am văzut

5

Foicică de mătasă,
De trei ani is dus de-acasă.
Dunăre, apă vioară,
Face-te-ai neagră cerneală;
Sălcioară, penișoară,
La măicuța în cea țară,
Hîrtioară-n cernurele,
Eu o scriu cu multă jele.
Plîngi, măicuță, plîng și eu,
Plîng și pietrele-n pîrău.
Pîriuț cu apă rece
Pe la poarta mamei trece.
Lasă mama să se spele,
L-o umplut cu multă jele.
Frunză verde de dudău,
Eu m-am dus din satul meu;
Frunză verde trei măsline,
Am plecat în țări străine,
Unde nu cunosc pe nime,
Decît pușca de pe mine.

6

Frunză bătută de vînt
Măicuță, mamă,
Maică, tu cînd m-ai născut,
Tot ningea și bătea vînt.
Așa vreme rea era
S-așa-i și inima mea,
Foaie verde fir mohor,
Colo-n vale la izvor,
S-of, of, of, mi-i dor de mamă,
Bate murgul din picior,
Să mă duc-unde mi-i dor.
Să mă duc-peste pămînt,
La măicuța la mormînt.
Să-i dau pinza la o parte,
Să-i văd oasele-nșirate.
Să-i văd mînile-alea moi,
Care ne-a crescut pe noi.
Să mă pun și la picioare,
Să mă jelui ce mă doare.
Rău îi, Doamne, fără mamă,
Ca și via fără poamă;
Rău îi, Doamne, fără tată,
Ca și via nesăpată.

9

MAMA, MAMA, DOR DE MAMĂ

Nici-o frunză nu-i amară,
Ca mama de-a doua oară.
Foaie verde și-o lalea,
Mama noastră cînd trăia,
Ea era puțin mai rea,
Dar ne ținea lîngă ea;
Dară tata cît de bun,
Tot ne-mprăștie pe drum.
Frunză verde foi de rug,
Fă-mă Doamne foi de plug,
Ca să zbor pe sub pămînt,
La măicuța, la mormînt,
Să-i dau clapa la o parte
Și pînza pe jumătate.
Frunză verde foi de linte,
Să-i spun două, trei cuvinte:
— Ieși măicuță tu din groapă
Să vezi tata cum ne poartă:
Amărîți și morți de foame,
Cu piciorușele goale.

Inf. ELENA NICOLAE
com. Girliciu, jud. Constanța
— 1965

10

DE-AȘ TRĂI CA BRADU-N MUNTE

Frunză verde flori mărunte,
De-aș trăi ca bradu-n munte,
Supărări n-aș avea multe;
Dar trăiesc ca plopu-n vale,
Supărarea mea e mare.
Și de supărare multă,
Mi-a căzut lumea urîtă;
De supărările mele
Știu și dealuri și vîlcele,
Și de supărarea mea.
Știe luna și o stea.
Dă-mi Doamne zile să trăiesc,
Copilașii să mi-i cresc,
Să-i dau la casele lor
Și-apoi Doamne pot să mor.

Inf. ION C. MARIA
com. Niculițel, jud. Tulcea—1968

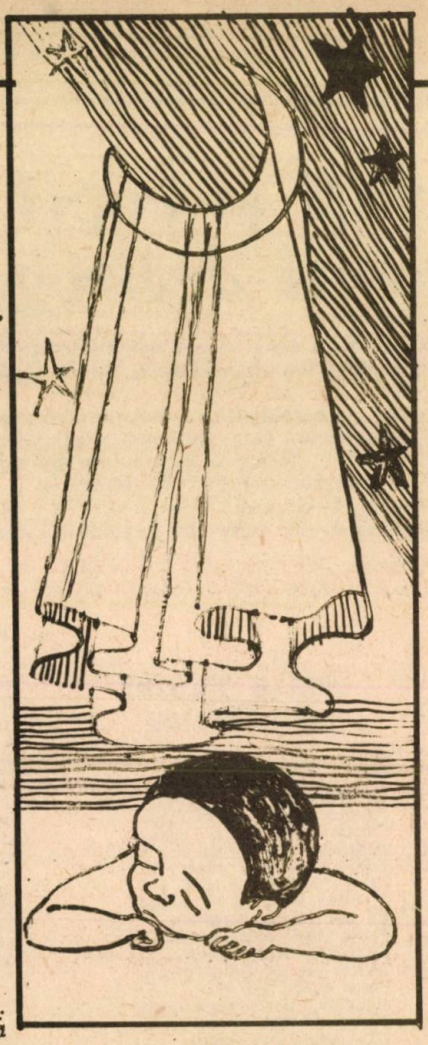

11

CINE ARE FATĂ MARE

Cine are fată mare,
Mare supărare are;
Se căznește,
pîn-o crește,
Și-o dă după cîn' găsește.
E bine să ai băiat,
Căci ai sufletu-mpăcat
Și se duce și iar vine
Și-l ai mereu lîngă tine.
Și-am zis verde matostat
Și băiatu-i tot băiat,
Pleacă-n sat și nici nu-ți pasă,
Cînd se-ntoarnă seara-acasă.
Dar e bine s-ai și-o fată,
Să-ți dea o cană cu apă
Și te plînge pîn'la groapă
Și strigă din suflet: tată!
Omul cînd îmbătrînește,
Tot de băiat se lovește
E bine să ai băiat
Căci ai sufletu-mpăcat
Dar e bine să-ai și fată,
Să te strige colea: „tată"!

Inf. DINU NICOLAE
sat Tichileşti, com. Horia,
jud. Tulcea — 1964

12

ÎMPĂRATE, ÎMPĂRATE,

Împărate,
împărate,
Fă pace nu te mai bate!
Copilașii-mi stau pe vatră
Și tot strigă: tată, tată!
Mama copiilor le spune,
Vine azi și vine mîine,
A trecut un an mai bine
Dară tata tot nu vine.
Foaie verde ca aluna,
Copilașii-o țin într-una:
— Mamă, noi îl vrem pe tata!
Și-mușcă buza mama, biata,
Pentru-o clipă în gol cată,
Le grăiește lor îndată:
— Vă găsesc dragi un alt tată!
— Poți găsi mamă și-o mie,
Ca tăticu n-o să fie,
Căci ne lua pe genunche
Și ne săruta pe frunte,
Și ne spunea vorbe multe:
— Măi copii să fiți cuminți,
Și-ascultați de-ai voștri
părinți!
Cin'n-ascultă de părinți
Varsă lacrime fierbinți.

Inf. GHEORGGE BOȘIORU
com. Cîobanu jud. Constanța
— 1965

13

NANI, NANI, PUIUL MAMII

Nani, nani, puiul mamii,
Că mama te-a legănat
Și mama mi te-a culcat:
Ca pe-o floare drăgălașe,
Ca pe-un îngeraș în fașe.
Dormi!
Hai, dormi tu copilașe!
Nani, nani, puiul mamii,
Că n-o fi cum vor dușmanii!
Să fii verde la război,
Să scapi țara de nevoi!
Nani, nani, copilaș,
Dragul mamii îngeraș!

Inf. BUIUCA ROXANA
oraș Constanța — 1972

14

PUIUL MAMII, PUI

Puiul mamii, pui,
Cui surîzi tu, cui?
Floarea mamii, floare,
Cui surîzi tu oare,
Razelor de soare?
Razelor de lună,
Ce pe ochi se-adună?
Fiul mamii, fiu,
Dormi că e tîrziu!
Fie-ți somnul lin
Și visul senin!
Luna fie-ți feașă,
Veșmînt de mătasă,
De-o poveste-aleasă,
Cu-o zînă crăiasă.
Iacă te sărut,
Dormi și vis plăcut!

Inf. DELIA PAVLOVICI
oraș Constanța — 1971

Îndrumări pentru tinerele fete

• *O fată tînără și drăguță nu are nevoie de artificii vestimentare. Numai stilul propriu, elegant dar discret, al ținutei, dau personalitate individului, în general.*

• *Nu urmați moda orbește. Sînt lucruri care prind de minune la 98% din fete (pantaloni, mini sau maxi-jupe, bretonul, pletele etc.), dar care nu merg deloc pentru restul de 2%. Înainte de a vă încadra în „moda zilei", gîndiți-vă dacă nu faceți, cumva, parte din... „restul" de 2%*

• *Nu vă lăsați influențate de desenele imprimeurilor, oricît ar fi ele de frumoase. Înaintea alegerii îmbrăcămintei, gîndiți-vă dacă culorile acesteia se potrivesc culorii tenului și părului dv.*

• *Se știe că, în general, culorile stridente sînt neelegante. Iată de ce este bine să alegeți mai mult culorile uni, estompate, dar calde, plăcute. Evitați, deci, violența cromatică în îmbrăcămintea dv.*

• *Știți să zîmbiți și să vorbiți cald, plăcut? Nu uitați că acestea sînt cele mai importante atribute ale feminității. Surîsul este o reflectare a sufletului omenesc, ce ne înfrumusețează chipul și... scubliniază conținutul uman.*

• *Evitați tonul agresiv, ridicat, în discuțiile cu alte persoane. Fiți calme și dați orice fel de răspuns numai însoțit de un surîs. Amabilitatea voastră se va reflecta și pe figura celui din față sau a celor din jur.*

• *Omul care nu se poate stăpîni în gesturi și expresii încetează a mai fi om.*

• *Dacă, în tramvai, o tînără oferă locul unui bărbat cu părul alb, acesta este în drept să-l refuze, fără ca ea să se supere. Dacă un bărbat cu părul alb oferă locul unei tinere, aceasta nu-l poate refuza.*

• *Între oameni, pe stradă, în magazine, la autorități, se va folosi obișnuit numai pronumele de reverență, dumneavoastră.*

• *Arată-mi cum îți tratezi subalternii și-ți voi spune cine ești.*

• *Cînd un musafir vrea să plece, gazda poate insista odată — dar numai o singură dată — adresîndu-i-se în genul: „Așa devreme? Nu mai stai (stați)"?*

• *A nu răspunde la salut este una din cele mai grave impoliteți. Nici vîrsta, nici poziția administrativă sau socială — oricare ar fi ea — nu ne scutesc de obligația răspunsului la salut.*

• *Buna-cuviință și politețea sînt atribute ale omului civilizat.*

Culese de SILVIA PREDOIU

Humor străin

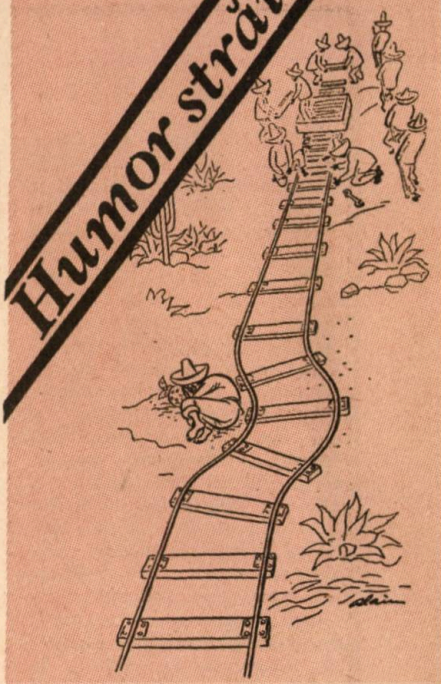

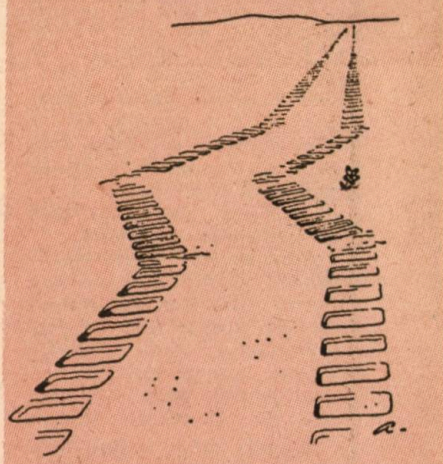

Are ochii tăi, dar părul seamănă cu al tatălui

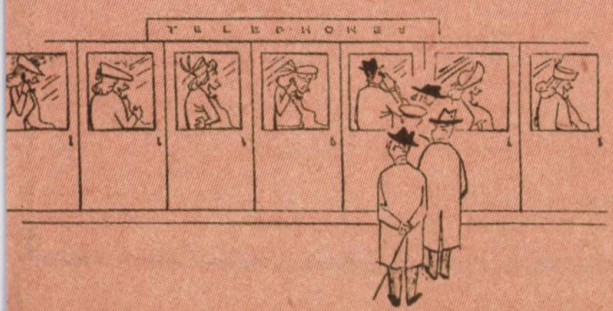

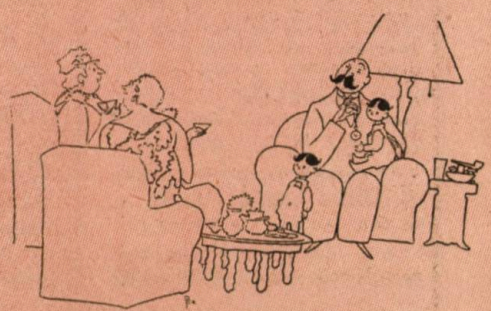

Selecția acestui grupaj de caricaturi:
OANA MORARU

Tezaurul unei familii

TRAIAN STOICA

În anul căruia am început să-i numărăm puținele zile care i-au mai rămas, a apărut la editura Litera *din București o carte intitulată* Mihăilenii de altădată *semnată* Nicolae Zahacinschi. *Cartea închide între coperțile ei îngrijit ornamentate cu reproducerile fotografice ale unor obiecte de ceramică, gînduri și sentimente ce atestă o noblețe de cea mai pură și frumoasă extracție. Deoarece această carte e darul oferit de un om ajuns în pragul senectuții, locului său natal. Autorul, cercetînd minuțios izvoade, acte, diverse documente, configurează cu precizie, dar și cu convingătoare afecțiune, începuturile* Mihăilenilor, *„așezare din ținuturile botoșănene, la 7 kilometri sud-est de orașul Siret".*

Fără îndoială că gestul lui Nicolae Zahacinschi *de fiu iubitor al urbei sale natale merită cu prisosință de a fi lăudat, mai ales, de ce să n-o spunem, că rezultatul concret al acestei dragoste, cartea închinată* Mihăilenilor, *a fost tipărită în regie proprie. Adică, exclusiv pe cheltuiala autorului.*

Rîndurile de față subliniază, credem, justificat, noblețea acestui gest. Dar nu numai cu acest singur scop au fost așternute pe hîrtie rîndurile acestea. Așa că insolitul faptului pe care vrem să-l relevăm, de aci înainte începe.

Autorul cărții despre care am pomenit mai are încrustată în suflet și altă iubire. Iubește — dar ce zic eu iubește, trăiește — cu întreaga lui ființă, ardenta sa captivitate în cercul mirific de frumuseți ale ceramicii românești. Dar pentru înțelegerea cît mai clară a lucrurilor, să recurgem la concretul strict al informației.

Se cuvine, în primul rînd, să aflăm adresa exactă a lui Nicolae Zahacinschi, *deoarece adresa respectivă ne va furniza unele elemente ale notei de insolit implicată în faptul relatat. Deci adresa: Aleea Stănilă nr. 5. Aici, pe această „alee" din noul cartier Titan, se află un bloc în care deține un apartament de trei camere farmacistul Nicolae Zahacinschi și soția sa, dr. Maria Zahacinschi.*

Intrînd în acest apartament, ni se dezvăluie ochilor un spectacol — fără exagerare — uluitor, în care protagoniștii sînt culorile, liniile pure, armonia ovalelor, perfecțiunea geometrică. Dar să ne ținem de promisiune și să nu părăsim concretul. În aceste trei banale camere de bloc sînt adunate, rețineți, vă rog, nu mai puțin de 10 000 de piese, toate reprezentînd inspirata noastră creație populară. Defalcînd numărul total, vom nota: 3 500 de piese de ceramică, 4 500 de ouă încondeiate, 1 000 de ștergare, zeci de catrințe, măști, cergi, perine, carpete, covoare, trăistuțe, ploști, peșchire, desagi... Totul e așezat cu ingeniozitate, orînduit pe locuri și regiuni de baștină. Oltenia, Bucovina, Transilvania, Muntenia, Dobrogea, Banatul, toată țara își are concentrat în apartamentul soților Zahacinschi mesajul ei de frumusețe.

Odată cifrele enunțate mai sus, îți poți da seama, cititorule, de tezaurul adunat și de pasiunea, de intensitatea acestei pasiuni ce l-a mînat pe farmacistul nostru să-și folosească orice clipă liberă în a străbate țara în lung și în lat întru strîngerea în spațiul său familial a unor sute și mii de unicate grăitoare pentru geniul creator al unui popor. De aceea, cu această dovadă mirifică în fața noastră, dăm deplină crezare rîndurilor din cartea acestui minunat colecționar, care, printre altele, spune: „Copil fiind, pășeam plin de respect, de evlavie chiar, dar și cu curiozitatea aprinsă a vîrstei, în atelierul bunicului sau al altor meșteri, asistînd la miracolul nașterii unor forme, desene, culori și semnificații care mi-au rămas în suflet pentru toată viața".

Într-adevăr, Nicolae Zahacinschi a rămas toată viața legat de creația artistică a poporului său, de făurarii ei.

Zahacinschi îți poate vorbi cu aceeași cunoștință a cauzei de particularitățile creației fiecărui meșter, de stilul său specific, ca și de fiecare moment din viața făurarului de frumusețe. Zahacinschi nu contemplă „naiv" arta populară, el i-a pătruns resorturile, gustîndu-i farmecul și cu luciditate. „Meșterul olar din Mihăileni — scrie Zahacinschi în cartea sa — a respectat, ca puțini alții, cu o rigoare maximă, ceea ce azi am putea denumi canonul estetic al echilibrului motivelor, propriu ceramicii românești în ansamblul ei, spațiindu-le savant, dozînd fericit „alternanța între plinuri și goluri, realizînd, în spațiul decorativ dat, un efect de ritmică, o dinamică ce încîntă ochiul".

Dar această încîntare a ochiului Nicolae Zahacinschi nu a păstrat-o numai pentru el, ci prin colecția de nestemate ale creației populare adunate de-a lungul anilor, secondat și de soția sa, ne-o dăruie și nouă, tuturor celor ce vor s-o cunoască.

Dar acum, la finele acestor rînduri, ne vine un gînd sau, mai bine zis, o sugestie pe care vrem s-o facem celor în drept. Pentru ca această colecție deosebită prin frumusețe și semnificație să ajungă sub ochii a cît mai mulți oameni — după cum merită — ar trebui ca ea să facă neîntîrziat subiectul unui film color. Credem că prin ineditul și concentrata frumusețe a subiectului, filmul ar fi urmărit în semiobscuritatea sălilor de proiecție cu răsuflarea tăiată.

Iubirea de părinți: profundă și veșnică

Mărturisire

Rîndurile de față sînt mai mult o mărturisire *decît un articol. Am recitit de curînd scrisorile părinților mei către mine, scrisorile mele către ei. Și am găsit în ele acea încredere, acea afecțiune profundă pe care omul o caută toată viața în ceilalți oameni, de care e însetat de la naștere pînă la moarte. Sînt scrisori vechi de patruzeci, de cincizeci de ani, dar n-a trebuit să fac nici un efort ca să-mi aduc aminte cum răsunau în ei frămîntările mele de adolescentă, de fată tînără; de ce răsunau atît de puternic și care era legătura care ne lega, n-a trebuit să fac nici un efort ca aceste scrisori vechi să fie proaspete în minte, ca și cum ar fi fost scrise ieri. Căldura părintească, acea dragoste care nu știe decît să dăruie, să sprijine, să limpezească tot ceea ce în copil e încă neclar, conștiința unei datorii necontenite pentru făptura pe care ai adus-o pe lume, dorința de a o ști întreagă, echilibrată și fericită, iertarea față de greșelile ei, iertare care nu înseamnă slăbiciune ci speranță necurmată în luciditatea care se va ivi în ea, pe care tu, părinte, o vei trezi în ea, nevoia de a-i deștepta simțul de răspundere, toate aceste trăsături care se desprind din scrisorile părinților mei nu erau numai ale lor. Astea sînt sentimente firești, dorințele firești ale tuturor părinților din lume, din toate timpurile pînă azi.*

Dragostea părintelui durează atît cît durează și viața lui. *La bătrînețe, slab, șubrezit, redevenind el însuși copil, mai are încă de dăruit înțelepciune și dacă ar fi în stare și-ar mai da și ultimele puteri pentru cel pe care l-a zămislit.*

Copilul întîi simte, apoi înțelege ce înseamnă părinții pentru el. Dacă unele rădăcini ale tinereții, ale tinereții de oricînd, din orice veac, îl fac uneori să se îndepărteze de părinți, e destul să treacă printr-o suferință oarecare ca să-și dea seama că mai apropiați decît prietenii întîmplători îi sînt părinții lui, a căror afecțiune nu sufere fluctuații, nici capricii.

Generațiile se deosebesc unele de altele. E o impresie pe care a avut-o poate orice generație la rîndul ei. Se deosebesc în lucruri mărunte, în puncte de vedere superficiale; principiile esențiale, atitudinea temeinică în privința vieții, a datoriilor omului față de ceilalți oameni sînt aceleași, trebuie să fie aceleași și evoluează în același chip pe măsură ce tînărul se maturizează. Acest tînăr la rîndul lui va fi și el părinte și va înțelege atunci că ceea ce dorește de la copiii lui e o datorie pe care poate că n-a plătit-o încă părinților săi, și pe care trebuie s-o plătească.

Și totuși nu-mi place să vorbesc despre acest schimb de afecțiune, prietenie și încredere ca despre datorii care trebuie plătite. Ele intră în firea lucrurilor, în natura omului. Dacă devotamentul și dragostea părinților înfrumusețează copilăria, dragostea copiilor îndulcește bătrînețea părinților. Legătura este de necomparat cu oricare alta, e veche ca timpul însuși și va dura atîta vreme cît va dura și omul. Ea nu șterge și nu înlocuiește alte afecțiuni, alte răspunderi, alte legături și devotamente care înnobilează viața omenească, dar coexistă alături de ele. profundă și veșnică.

LUCIA DEMETRIUS

de ALEXANDRA POPESCU

Unde, cum și de ce greșesc unii părinți

Conf. dr. ION DRĂGAN
Universitatea din Timișoara

VALENȚE ȘI ACCENTE ALE EDUCAȚIEI ÎN FAMILIE

Desen de KAUD VASILESCU

Abordarea unui subiect despre funcția educativă a familiei pare, în zilele noastre, un truism. Și, totuși, valențele educative ale acesteia nu sînt deplin cunoscute și mai ales nu sînt peste tot valorificate în mod corect, motiv pentru care ne luăm cutezanța de a face o serie de precizări.

1. Instrucție și educație

Există, îndeobște, două tendințe extreme în valorificarea funcțiilor educative ale familiei: una căreia îi vom spune, convențional, **instrucționistă** și cea de a doua, căreia îi vom zice, tot convențional, **educaționistă.**

Tipul de **familie instrucționistă** — deobicei a orășenilor — pune în centrul preocupărilor pentru creșterea copiilor, instruirea acestora. Această categorie de părinți investește totul (timp, bani, energie) pentru o cît mai temeinică instruire a copiilor lor: le plătesc meditații la cît mai multe obiecte de învățămînt dar, mai ales, la cele care dau admitere, cînd vin la școală se interesează în exclusivitate de notele obținute ba, unii, le plătesc meditații și la discipline neprevăzute în planul de învățămînt (limbi străine, instrumente muzicale etc.). **Preocuparea lor de bază și permanentă este de a face din fiul (fiica) lor un tînăr tobă de carte.** În această preocupare nu e nimic rău. Răul începe însă din momentul în care **acești părinți uită complet de necesitatea de a se preocupa și de educația fiului (fiicei) lor,** eliminînd, pur și simplu, această idee din aria preocupărilor lor, ne mai gîndindu-se la problemele pe care ea le ridică. Pentru acești părinți probleme ca: **hărnicia, cinstea, perseverența, atitudinea demnă, buna cuviință, modestia, comportarea disciplinată și civilizată în școală sau pe stradă** a propriului lor fiu (fiică) nu **intră în aria preocupărilor obligatorii.** Dar, rămîn profund uimiți cînd odrasla lor intră în conflict cu normele morale, săvîrșind, uneori, **acte antisociale** pentru care sînt trași la răspundere. În asemenea situații se întreabă consternați: „Cum a fost posibil ca fiul meu (fiica mea), care este fruntaș la învățătură, să săvîrșească asemenea fapte?" Da, **a fost posibil, stimați părinți, pentru că niciodată nu v-a preocupat problema formării unei fizionomii morale fiului (fiicei) dumneavoastră, niciodată nu i-ați vorbit despre frumusețea valorilor morale și despre rolul lor în evaluarea speței umane.**

În contrast cu acest tip de familie, există **familia în care problemele de educație sînt cardinale, esențiale. Acești părinți folosesc orice prilej pentru a sublinia în fața copiilor lor frumusețea valorilor morale ale societății noastre: hărnicia, dragostea de muncă, cinstea, modestia, spiritul de răspundere, buna cuviință, grija pentru bunul public** ș.a. Laitmotivul unei asemenea educații este **cinstea și omenia.**

L-am întrebat, odată, pe tatăl unui elev apreciat în școală pentru disciplina și hărnicia lui: „Cum ați reușit să creșteți un copil atît de harnic și disciplinat"? „Nu eu l-am crescut — mi-a răspuns tatăl cu modestie — ci el a crescut așa".

2. Forța formativă a exemplului

Omul îmi vorbea, astfel, despre **utilizarea uneia dintre metodele de educație în familie** cu puternice valențe educative: **exemplul.** Fără îndoială că acesta constituie un valoros instrument în munca educativă. Dar **nu exemplul „servit" ostentativ și orgolios, ci cel dedus din viața de toate zilele.** Am asistat și la o scenă în care unul dintre părinți le vorbea copiilor despre succesele și performanțele sale, despre modul deosebit în care este apreciat la servici, cu un ton și cu o ostentație care au făcut să apară pe fețele copiilor săi expresia sentimentului de jenă pentru lipsa de modestie a părintelui lor. Exemplele, deobicei, nu au nevoie de a fi demonstrate, căci ele „vorbesc" singure, iar dacă este necesară o subliniere, aceasta este bine s-o facă altul și nu „eroul".

Fără îndoială că nici **educația în familie nu se poate lipsi de cuvînt.** Și în acest domeniu **este nevoie de discuții,** dar acestea nu trebuie transformate în „predici" sau în „prelegeri" ci **ele trebuie să fie ocazionate de situațiile concrete, ca un adjuvant al acestora.** Adică, să fie desfășurate pe marginea unor fapte citite, auzite sau văzute, care necesită o firească explicare, prin care să li se sporească înțelegerea.

S-a putut deduce, din rîndurile de mai sus, că **exagerata preocupare pentru problemele instructive nu este recomandată.** Aceasta nu înseamnă că părinții nu au nici o îndatorire față de activitatea principală a copiilor — învățătura. Din contră, ei au obligația morală de a le crea condițiile necesare pregătirii lecțiilor — în primul rînd liniștea. Apoi, mai este necesară o **atitudine de respect și de apreciere a unei asemenea activități.**

3. Preocupări obligatorii

Am ținut să facem această subliniere, fiindcă în unele familii învățătura și activitatea necesară pentru pregătirea lecțiilor este subapreciată — fiind considerată ca o treabă ușoară și fără utilitate... economică. Acești părinți — din fericire tot mai puțini la număr — se supără cînd copiii le cer permisiunea de a-și pregăti lecțiile. „Dar la școală ce faci? întreabă ei contrariați. Lasă învățătura în pace că acum avem treburi mai serioase.". Nu e de mirare că asemenea copii vin slab pregătiți la școală și nu din vina lor, ci fiindcă sînt antrenați în mod excesiv în treburile gospodărești.

Am acordat mai multă atenție problemelor de educație și, în special, celor de educație morală, fiindcă socotim că aceasta este valența principală a familiei — pentru toate celelalte laturi ale educației existînd planuri, programe, manuale și educatori specializați. Și-apoi educația este un fenomen cu „bătaie lungă": ea ne însoțește dincolo de zidurile și de timpul școlii — în viață. Și „cei șapte ani de acasă" nu pot fi recuperați — cînd sînt pierduți — de nici o academie.

SFATURI PENTRU PĂRINȚII PREA GRIJULII

Toamna, între poezie și guturai

Cer plumburiu, frunze ruginii ce dunsează legănat pe aripi de vînt, cîrduri de cocori și alte păsări călătoare, alături de primii stropi de ploaie rece, sînt elementele ce vestesc sosirea toamnei. Unii o întîmpină cu voie bună, alții făcînd bilanțul roadelor întregului an de muncă. Pentru mulți din cei mai mici, toamna înseamnă primul contact cu școala, pentru cei mari — părinții — primele griji legate de aprovizionarea de iarnă... și cîte altele. Sînt însă și persoane grijulii față de sănătatea lor, care, odată cu venirea acestui anotimp, trec la măsuri de prudență exagerată, îmbrăcîndu-și ... întreaga garderobă, îndopîndu-se cu medicamente și supraalimentîndu-se. Iată, bunăoară, o mămică grijulie care, pe motiv că... sîntem în plină toamnă (deși afară este, încă, o căldură de vară) și-a înfofolit copilul cu zeci de cojoace. Pe ea n-o interesează faptul că îmbrăcămintea se recomandă după ceea ce indică mercurul termometrelor și nu după calendar, căci numai în acest fel se previn guturaiurile, bronșitele, faringitele și alte boli ale aparatului respirator, caracteristice sezonului. O bluză de lînă și un pantalon, ori o salopetă cu o bluză cu mînecă lungă, o rochiță mai groscioară cu o jachetă la fel, ghetuțe și căciuliță în ton cu restul ținutei, iată ce se recomandă celor mici în zilele călduroase de toamnă. Pentru cei mari, costume, rochii, haine corespunzătoare. Desigur că, dacă vremea se răcește, puloverele și jachetele călduroase, fișurile și pardesiile se impun folosite atît de cei mici, cît și de cei mari.

Îmbrăcămintea folosită nechibzuit are efecte negative asupra sănătății organismului. La fel și abuzul de medicamente, indiferent de natura lor. Cîți dintre cei cărora curgîndu-le nasul — deci avînd un guturai — nu s-au repezit la penicilină și streptomicină, în loc să păstreze o igienă locală, dezinfectîndu-și acest important organ al actului respirator, cu o soluție de sulfatiazol, ce se găsește la orice farmacie. Iată de ce, vă recomandăm să folosiți medicamente numai cu prescripția medicului de specialitate, ferindu-vă de „autodoftoricire" sau de supraalimentație. Se știe că aceasta poate duce la obezitate, ateroscleroză, tulburări în buna funcționare a inimii și ficatului, la boli de stomac etc. Numai o alimentație rațională, echilibrată caloric, vitaminic, cantitativ și calitativ este folositoare organismului.

Toamna, anotimp al belșugului și poeziei, nu trebuie să constituie prilej de abuzuri — indiferent de natura lor — care să tulbure starea generală de sănătate a organismului.

GEORGETA GHEORGHE

ION BĂNUȚĂ

Fîntîna

Panorama setei pe nisip se-ntinde —
lîngă o fîntînă sufletul mi-aș vinde.

Apa de răcoare se răsfrînge-n oase,
răscolindu-mi foarte buzele sfioase.

Urc în cer bărdaca să admir căderea —
nu răcoarea sfîntă, gestul e plăcerea.

Gestul se întinde de la cer la gură —
Noul imn de slavă bea dintr-o făptură.

Preaslăvesc fîntîna cu-apă ne-ncepută —
revenind din veacuri, buzele-mi sărută.

Lacrimă-i fîntîna unde Tudor moare —
n-au ucis pe Tudor, ci pe Domnul Soare.

Panorama setei pe nisip se-ntinde —
lîngă o fîntînă sufletul mi-aș vinde.

OCTAV SARGEȚIU

Rost plin

Pe șantier—constructori harnici.
Pe nave—marinari călîți.
Prin anii noștri-atît de darnici,
Asemeni o să ne-ntîlniți.

Copilărie împletită
Din fericire și elan.
Se schimbă țara mea iubită
Precum în basmul năzdrăvan.

Și-aceste răscoliri depline,
Tot altor fapte drum deschid,
Cu inimile violine
Conducătorului spre bine
Și dragostei pentru partid!

RADU CÎNJĂU

Tatălui

n-a fost urît nici la bătrînețe,
deși era morocănos ca un urs
(robust — pe lîngă trunchi curgeau
doi șerpi nervoși)
n-a lăcrimat niciodată,
și nici n-a rîs —
fluiera doar, din cînd în cînd.
la puțin timp după război
a plecat-odată cu veacul,
cu care era de-o seamă
Dar n-am plîns. Nu știam,
pentru că nu mă învățase...

ALEX. RAICU

Uzină nouă

Eu sînt cel ce ridică pereții de-ametist
ai sălilor de unde o forță izbucnește,
sînt pensula culorii, arcușul nevăzut,
un curcubeu ce urcă ameițitor, șoimește.

E-o cărămidă aspră pe care o înalț,
dar lucie-ca oglinda în mîna mea tresare,
și cîntă-n dimineața ce-a scăpărat-amnar
în urmă cu clepsidra rămasă-n calendare.

O pun cu-o cheie-ascunsă în inimă să stea,
în zidul de uzină pentru copii, departe,
să le-amintească ziua cînd valul înspumat
era trecut cu steagul fierbinte-n marea carte.

Eu netezesc mortarul ce se preface-n piatră
și arcuesc în boltă o stemă de bour
să fie-ndemn și pază cetăților pe care
cu roșia mistrie le-nalț către azur.

DAN SANDU

Un fel de-a fi acasă

Transilvanie — vis fără'ntoarceri
al bunilor mei,
nesecați în mormintele lor,
sub aripa țărnii
de unde-au purces.
Potolit e tăciunele vremii
Ca buha lotrilor, noaptea...
Mai furăm cîte-un lemn de prin codri,
Căci rară-i cenușa pe care n-o știm
Și urnele scumpe închise în noi,
Să ne-ajungă vreodată.
Mosnegii recheamă albitele ploi,
Urcați către prînzul cel mare,
La mese de brad, jur-împrejur,
Nu știu măcar pînă unde,
Ascunse genuni,
Prea puțini, totuși, cred,
Adînciți către înălțimi,
C-o lacrimă-n pumni.
Ce-or fi sfătuind cei desculți,
Buni vecini cu Oierul
și mai multe numele sale?
Foarte aproape de zori,
Meșteșugite răspunsuri mai poți să asculți,
Că vin din pămînturi, și ele astrale,
Cu ochii frățînilor mei,
Plecați uneori.

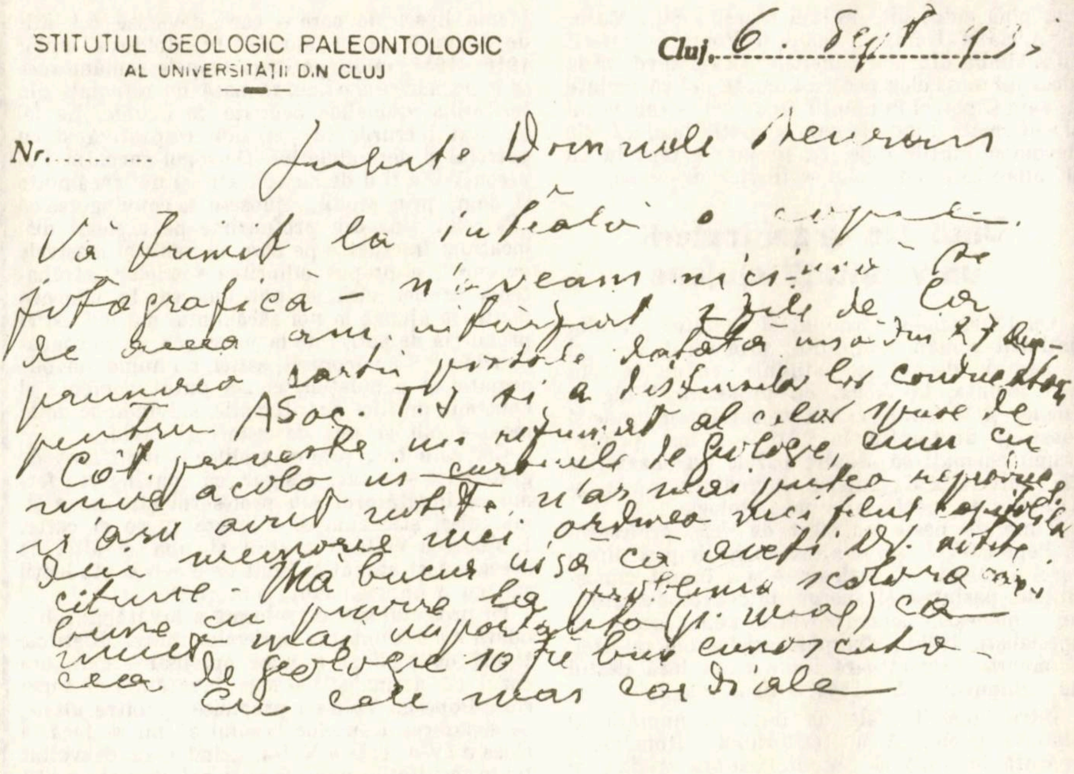
INSTITUTUL GEOLOGIC PALEONTOLOGIC
AL UNIVERSITĂŢII DIN CLUJ

Nr. ....

Cluj, 6. Sept [illegible]

Iubite Domnule [illegible]

Vă trimit la închiat o [illegible] fotografică — n'aveam nici una [illegible] de aceea am întârziat 2 zile de [illegible] primirea cărţii [illegible] pentru Asoc. [illegible] şi a distinsului lor conducător. [illegible]

[illegible]

Cu cele mai cordiale [illegible]

Un pasionat al cercetării ştiinţifice dar şi un pedagog cu largi vederi progresiste

I. Popescu-Voiteşti

Între figurile luminoase ale cadrelor didactice care au făcut cinste învăţămîntului superior din ţara noastră, între cele două războaie mondiale, se numără şi prof. dr. I. Popescu-Voiteşti, atît ca om de ştiinţă – geolog şi paleontolog – cît şi ca înflăcărat patriot şi eminent pedagog.

Pionier al geologiei româneşti

Născut la 18 noiembrie 1876 în comuna Voiteştii din deal, satul Radoşi, judeţul Gorj, după absolvirea şcolii primare în satul natal s-a înscris la gimnaziul „Tudor Vladimirescu" din Tîrgu-Jiu, cursul superior de liceu terminîndu-l la Craiova, în vara anului 1895.

În toamna aceluiaşi an s-a înscris la Facultatea de medicină. Pasiunea, chemarea sa era, însă, alta – aşa că va abandona medicina, trecînd la Facultatea de ştiinţe, unde s-a împrietenit cu tînărul profesor L. Mrazec, căruia i-a devenit discipol şi colaborator apropiat. Împreună cu Gh. Murgoci, De Martone, geologi poloni, cehoslovaci şi jugoslavi a pus bazele „Asociaţiei geologilor carpatini", pentru studiul mineralogic al Carpaţilor.

Cariera didactică şi-a început-o în septembrie 1899, ca suplinitor al catedrei de geografie şi ştiinţe naturale, la gimnaziul din Slatina, de unde a trecut la aceiaşi catedră a gimnaziului din Tîrgu-Jiu. În toamna anului 1903 a fost transferat la liceul din Tulcea. Între 1904–1908 devine titularul catedrei de ştiinţe-naturale a Şcolii normale din Cîmpulung-Muscel, unde, capacitatea, silinţa la învăţătură, modestia şi disciplina normaliştilor l-au impresionat profund, determinîndu-l să gîndească serios la o reformă a învăţămîntului – urmărind, în principal, o unificare organizatorică a lui, prin desfiinţarea barierelor existente în acea perioadă între diferitele tipuri de şcoli şi, în special, cea dintre şcoala normală şi învăţămîntul superior. În 1910 este transferat în Bucureşti. Mai întîi la liceul „Gh Lazăr" şi apoi la „Matei Basarab", dar războiul balcanic şi cel dintre 1916–1918 îl silesc să schimbe creta cu spada, haina de profesor cu vestonul de ostaş şi clasa cu regimen-

tul, pînă cînd, din ordinul Marelui Stat Major al Armatei Române, maiorul Popescu-Voiteşti îşi schimbă din nou „uneltele". Lasă spada şi ia ciocanul de geolog pentru a căuta noi zăcăminte de sare şi petrol în munţii Moldovei — cele vechi şi cunoscute fiind fie sub ocupaţie inamică, fie devenind inutilizabile, ca urmare a faptului că se aflau sub controlul artileriei duşmane.

Unul din organizatorii universităţii clujene

Odată războiul terminat şi unitatea statului naţional român înfăptuită, profesorul Voiteşti — care-şi desăvîrşise studiile cu un deceniu mai înainte, la Viena, cu profesorii Uhlig şi Diener şi la Paris cu profesorul Haug, unde-şi luase şi doctoratul, în 1910 — a fost printre primii chemaţi să asigure bazele organizatorice ale universităţii clujene, încredinţîndu-i-se şi catedra de geologie — paleontologie.

Timp de peste un sfert de veac profesorul I. Popescu-Voiteşti — ajuns între timp şi directorul Institutului geologic — şi-a folosit cunoştinţele, pasiunea şi energia în dezvoltarea ştiinţei româneşti, pentru crearea noilor cadre de specialişti, trăind din plin satisfacţiile reuşitei. O moarte fulgerătoare i-a curmat însă destul de timpuriu — în 1944 — firul vieţii.

Între lucrările sale de bază se numără şi „Istoria geologică a teritoriului României", apărută în 1935 şi „Studiul asupra originii şi importanţei petrolurilor româneşti". Legat profund de popor şi convins că numai prin cultură şi o înfloritoare stare economică ţara îşi poate consolida şi păstra unitatea, independenţa şi suveranitatea naţională, prof. I. Popescu-Voiteşti şi-a lăsat întreaga agonistă a vieţii sale — pentru a fi folosită în acţiunea de luminare a maselor — Căminului cultural din satul natal, Radoşi.

Ctitor al şcolii geologice româneşti din Cluj, alături de L. Mrazec, Gh. Murgoci şi Victor Stanciu — eminentul stratigraf, paleontolog şi tectocian, după Congresul Internaţional Geologic de la Bruxelles, din 1922 — ca urmare a contribuţiei sale deosebite la desfăşurarea dezbaterilor — a fost recunoscut ca personalitate de primă mărime a geologiei şi paleontologiei europene. A participat, solicitat, la toate Congresele Internaţionale de Geologia petrolului, de Geografie, de Mine şi Geologie aplicată, cum au fost cele de la Londra din 1923, de la Cairo din 1924, de la Madrid din 1926, de la Liege din 1930, Congresele „Asociaţiunii Geologilor Carpatini" de la Lwow, din 1925, de la Bucureşti din 1927 şi de la Praga din 1931, la care a făcut comunicări ştiinţifice apreciate pentru noutăţile aduse şi originalitatea lor. Cele cca 110 lucrări elaborate în decursul a peste trei decenii de cercetări pe teren constituie un valoros patrimoniu nu numai al ştiinţei româneşti, ci şi a celei universale.

Fără ştiinţa, ingeniozitatea şi perseverenţa maiorului geolog şi paleontolog I. Popescu-Voiteşti ar fi fost foarte greu de rezolvat problema lipsei de sare — care devenise tot atît de scumpă ca şi aurul — în Moldova anilor 1916—1918, unde, pe lîngă trupele româno-ruse se îngrămădise şi o imensă masă de refugiaţi din teritoriile vremelnic ocupate de inamic. La fel au stat lucrurile în perioada respectivă şi cu petrolul şi derivatele lui. Geologul carpatin Popescu-Voiteşti a descoperit atunci noi zăcăminte şi cum, prin studii, ajunsese la convingerea că „Petrolul vine din profunzime pe aceleaşi dislocaţiuni fracturate pe care au venit şi masivele de sare", a propus adîncirea sondelor, „străbaterea breciei sării şi pătrunderea în oligocen pentru a ajunge la noi zăcăminte, mărind astfel producţia de petrol de la un vagon, la 10 vagoane zilnic." S-au acoperit, astfel, nu numai nevoile armatei şi populaţiei, ci s-a putut combate şi epidemia de tifos exantematic, salvîndu-se de la moarte mii şi mii de ostaşi şi civili.

Cei care trec pragul şcolilor — indiferent de gradul lor — o fac, desigur, cu convingerea fermă că învăţătorul sau profesorul ştie carte şi, mai ales, ştie cum să-i înveţe şi pe ei carte. I. Popescu-Voiteşti a ştiut şi una şi alta, de aceea a fost stimat şi iubit de elevii şi studenţii săi, cu o impresionantă sinceritate.

În proiectul său de reformă a învăţămîntului, odată cu desfiinţarea barierelor dintre diferitele tipuri de şcoli şi a unor opreliştii — cum era cazul cu normaliştii — spre învăţămîntul superior, Popescu-Voiteşti propunea, printre altele, ca separarea treptelor liceului să nu se facă la clasa a IV-a, ci la a VII-a, „cînd s-au dezvoltat toate facultăţile mintale şi-şi pot da seama atît elevii cît şi părinţii şi profesorii de aptitudinile reale ale copiilor".

Şi asta pentru că, „numai valorificînd zestrea dăruită de natură fiecărui copil — vocaţia pentru o profesiune sau alta — se poate lichida pletora de **greşiţi-în carieră,** care totdeauna au frînat mersul înainte al societăţii".

La 12 ani după ce concepţia progresistă a savantului Popescu-Voiteşti vedea lumina tiparului, în „Calendarul tineretului învăţătoresc", din 1936 —apreciată pozitiv în condiţiile social- politice noi din ţara noastră, ea va fi valorificată de P.C.R. în Reforma învăţămîntului din 1948 şi cele ce-au urmat, spre marea satisfacţie a învăţătorimii, lipsită pînă atunci de dreptul de a frecventa cursurile universitare pentru ca, printr-o instruire personală superioară să poată asigura o bază instructiv-educativă mai ridicată întregului tineret al patriei.

Om de ştiinţă pasionat, cercetător orientat de aspectul practic al rezolvării problemelor vitale — fără a neglija însă aspectul lor teoretic, în preocupările practice avute — pedagog eminent, în viziunea căruia instruirea tineretului trebuia să constituie principala pîrghie a progresului în dezvoltarea patriei, profesorul Ion Popescu-Voiteşti rămîne una din figurile luminoase ale învăţămîntului românesc, ale ştiinţei şi culturii noastre naţionale, puternic reflectate pe plan internaţional.

Prof. GEORGE BEURAN

O PRESTIGIOASĂ EDUCATOARE

MAICA SMARA

Într-un sfîrşit întunecat de noiembrie, pe aleile pustii ale Cişmigiului ultimele frunze decolorate se încrucişază, gonite de rafalele unei vîntoase nordice, augumentate cu picături de ploaie... Cîţiva stropi reci se preling şi pe obrazul de marmură al unei femei: din adîncul pietrei cioplite — un bust strecurat printre fostele valuri de flori şi arbuştii ca nişte nuiele prelung clătinate — priveşte blajin spre viitor: Maica Smara...

Zgribulit în cei doisprezece ani ai săi, Mihai, strîngîndu-mă de mînă, îşi îndreaptă privirile pentru o clipă, într-acolo:

— Uite cum lăcrimează... şi totuşi parcă surîde chipul de marmură, şopteşte el! Ce zici?

— Da, parcă!... În orice caz, îmi place remarca şi interpretarea ta...

— Dar ce scrie acolo, pe soclu?... Maica Sma-ra? Cine-o fi fost?

— O profesoară care a iubit cu adevărat poporul din mijlocul căruia s-a ridicat. A iubit şi vecinii ţării noastre şi pe toţi cei năpăstuiţi. În afara îndatoririlor ei de serviciu şi-a jertfit tot timpul liber, străduindu-se să răspîndească lumina în minţile celor lipsiţi de cultură, într-o vreme cînd se făcea destul de puţin pe acest tărîm, de către cei aflaţi la cîrma ţării. Şi sufletul ei, strălucind ca o făclie, a împrăştiat lumină de jur-împrejur...

— Ai cunoscut-o?

— Da! Eram ceva mai mic decît tine, prin primele clase ale şcolii de pe Şoseaua Kiseleff. Maica Smara venea din cînd în cînd, să ne vorbească despre felul cum se cuvine să cinstim pe cei mai în vîrstă decît noi, sau cum să res-

pectăm celelalte popoare pentru însușirile fiecăruia dintre ele.

Între timp, tot vorbind despre Maica Smara, ne-am depărtat și într-un tîrziu am ajuns acasă.

După vre-o două luni, însă, în plină iarnă, drumul ne-a purtat din nou prin Cișmigiu. Ninsese din belșug. Peste tot se așternuseră cearceafuri imaculate de zăpadă, iar de deasupra copacilor coborau draperii albe în tot felul de curbe și sinuozități, spre pardoseala de ghiață a aleilor încremenite în diformările lor hibernale. Picăturile de ploaie de ieri se schimbaseră în fulgi de zăpadă, lunecători acum în jurul Maicii Smara, în vreme ce ea, din piatra care o întruchipa, zîmbea la fel de blînd, cu privirile ațintite undeva, departe...

— Parcă o tot aud vorbind! îi spun de data asta eu lui Mihai. Cele rostite de ea, întocmai unor versuri frumoase, aveau darul de a pătrunde direct în inimile ascultătorilor, pe care îi cucerea astfel, înainte de a ajunge la ținta întrevăzută de ea.

— Nu mai spune! se miră el, iar eu continui să-i depăn amintiri despre „doamna Topîrceanu", duioasa institutoare care mi-a condus cu mîna ei degetele ce încercau să înscrie prin condei de piatră, pe tăblița de ardezie, primele fragmente de litere...

Dar zborul neistovit al vremii a împins din nou anotimpurile mai departe, așa încît, după alte cîteva luni, cînd soarele a înflorit cu căldura sa aleile din jurul lacului, Mihai a avut norocul să afle mai multe despre Maica Smara, devenită acum, asemenea unei zîne, un fel de apariție suavă în gîndurile lui...

Era cam pe la sfîrșitul unei după amieze cînd, după ce ieșisem cu el din Cișmigiu — pentru că drumul ne ducea mereu pe acolo — am întîlnit prin apropierea fostului pod Izvor o profesoară între două vîrste, ale cărei priviri se contopeau cu albastrul cerului de primăvară. Din împrejurimi străbăteau mirezmele unor abia conturate bucurii: fulgii de nea se schimbaseră în petale de iasomie și lunecau acum chiuind pe limba lor prin văzduh...

După ce l-am prezentat pe Mihai, i-am spus copilului:

— Uite, Mihăiță, dînsa ți-ar putea adăuga o mulțime de amănunte noi la cele ce știi tu despre Maica Smara, dacă i-ai cere acest lucru, pentru că, de-a lungul anilor care s-au scurs a pătruns mai îndeaproape în viața ei.

— Da? întrebă bucuros Mihai, îndreptîndu-și totodată atent privirile către zîmbetul care simțea că îl învălue. Ce bine ar fi, dacă nu v-ar deranja prea mult, să ne povestiți mai pe larg viața acelei ființe minunate care știu că a fost Maica Smara! V-aș ruga frumos!...

Surîzînd, Elena Păun, interlocutoarea noastră, a făcut loc, fără a se lăsa prea mult rugată, între cele rostite atunci, unor, pe cît de interesante, pe atît de vii jaloane biografice.

— Institutoare și scriitoare de talent, aplecată cu drag peste sufletul fraged al copiilor, pe care îi iubea din toate fibrele ființei sale, Maica Smara avea în același timp darurile unui dibaci mînuitor al cuvîntului, care izbutea să capteze de la primle vorbe entuziasmul celor care o ascultau. A fost o personalitate de largă audiență în masele populare. Tocmai datorită acestei calități deosebite și-a cîștigat, încă din timpul vieții, luminosul renume de educatoare a poporului.

Nepoată a temerarului poet și luptător pașoptist Grigore Alexandrescu, ea s-a născut la 18 septembrie 1857, la Tîrgoviște, în acea ambianță de înaltă tradiție cărturărească în care Cetatea de Scaun a Basarabilor se definește nu numai prin locul primelor tipărituri românești, ci și prin acel al făuritorilor limbii noastre literare: Coresi, Ienăchiță Văcărescu, Heliade Rădulescu, Vasile Cîrlova, Grigore Alexandrescu, Brătescu-Voinești și alții.

Numele adevărat, la naștere, i-a fost Smaranda Andronescu.

Studiile și le-a făcut la Școala Centrală de fete din București, izbucnind după aceea, ca o forță culturală în epoca ei, de-a lungul căreia a reprezentat acel suflu sănătos al principiilor haretiene ce confereau învățătorului o decsebită înălțime morală.

La formarea acestei dăruite ființe a contribuit desigur și primul ei soț, profesorul G. Gîrbea, întemeietorul gimnaziului din Tîrgoviște. Pe plan didactic, Maica Smara și-a început activitatea ca institutoare la Sinaia. Recăsătorită cu căpitanul Gheorghiu va rămîne însă curînd văduvă, mamă a două fetițe cu care se va transfera la Ploiești. Aici, cu sprijin local editează revista „Școala Română" și inițiază ridicarea unui bust al celei care a fost Veronica Micle, bust ce va fi donat Ateneului Gr. Alexandrescu din Tîrgoviște.

Transferată după aceea la București, va funcționa succesiv, de-a lungul deceniilor care au urmat, la cîteva unități școlare din Capitală, pentru a ieși la pensie de la Școala Polizu. Numele ei conturează însă, timp de peste șase decenii, o personalitate cu adînci implicații educaționale în straturile largi ale poporului nostru.

Pe tărîm social s-a zbătut nespus de mult pentru a ușura acea cumplit de amară viață a copiilor orfani, iar pe tărîmul instrucțiunii publice a luptat pentru democratizarea învățămîntului și intensificarea lucrului manual în școli, în vederea apariției unor generații cu un minimum de pregătire culturală și profesională, totodată, de care avea nevoie neamul nostru.

Însuflețită, sub aspect cultural, de ideia potențării tezaurului nostru popular, ea înființează în 1883 revista „Altițe și bibiluri", prin care îndemna fetele și femeile să coasă țesături cu motive naționale.

La București a înjghebat un cenaclu literar deosebit de apreciat, pe care îl frecventa și Eminescu. De la Luceafărul poeziei românești se pare că păstrează, de altfel, și abrevierea numelui ei, din Smaranda în Smara.

A fost contemporană cu Creangă, Caragiale, Vlăhuță și Coșbuc, trăind din plin înaltele vibrații patriotice și culturale ale unei efervescente epoci, din perioada începutului Independenței României și a contribuit printr-un dinamism propriu la răspîndirea acelui sănătos suflu cultural de la sfîrșitul secolului al nouăsprezecelea și începutul celui de-al douăzecilea.

De asemenea, a fost inițiatoarea cercului „Arta și istoria", iar în 1917, cînd trupele germane (care ocupaseră o mare parte din teritoriul țării) au rechiziționat în scopuri militare localurile școlilor, ea a devenit promotoarea învățămîntului în aer liber, prin înlocuirea băncii din clasă cu un scăunel, util copilului și în excursiile organizate de cadrele didactice respective.

Fire exuberantă, cu un temperament năvalnic, Smara părea născută pentru impetuoase manifestări retorice ori publicistice, totdeauna arzătoare, mai ales că vorbea pe lîngă limba noastră, cu aceiași ușurință, franceza și italiana. Ea este, de altfel, prima femeie care a conferențiat la Ateneul Român, cu care ocazie — înregistrînd un succes neașteptat de mare — a trebuit să accepte propunerea președintelui acestei înalte instituții de a ține, în continuare, o serie de alte douăsprezece conferințe. A vorbit apoi, de nenumărate ori, cu un tot atît de viu succes, în întreaga țară și în străinătate. La Roma, reprezentînd împreună cu V.A. Urechia și Badea Cîrțan, țara noastră la festivitățile prilejuite de restaurarea Columnei lui Traian, ea a avut inspirația să susțină cu dîrzenie latinitatea neamului românesc, în clipa cînd o înaltă personalitate a Italiei încerca să pună la îndoială acest adevăr de necontestat al originii noastre. Smara a sărit în picioare în plin Forum, revoltată de afirmațiile pontifului peninsular și, urcîndu-se pe o bancă de marmură, l-a întrerupt, vociferînd cu putere: „Și dacă veți tăgădui latinitatea poporului român, se vor scula pietrele să strige dreptatea cauzei noastre!"

De altfel, la toate întîlnirile internaționale la care a luat parte ca delegată a țării, Maica Smara a lăsat impresii deosebit de frumoase, atît prin atitudinea, cît și prin cele rostite de ea.

Astfel, în 1889 a participat la „Congresul orientaliștilor", în 1900 la „Congresul păcii universale", în 1902 la „Congresul latinității", în 1913 la „Congresul educației familiale" și tot în același an la „Congresul învățămîntului menajer"; în 1931 la „Congersul școlilor în aer liber", precum și la multe alte reuniuni neoficiale desfășurate de-a lungul unei jumătăți de veac.

A călătorit îndelung, vorbind la Paris, Stokholm, Copenhaga, Atena, în întreaga Italie și în Belgia, despre pitorescul țării noastre și despre civilizațiile așezărilor pe care le-a străbătut. În 1932 la „Congresul Uniunii Universale a Femeilor pentru Pace" — la care au participat 56 de țări — a fost aleasă vicepreședintă, acționînd energic alături de reputata personalitate internațională a Elenei Văcărescu, pentru impunerea ideii de pace în întreaga lume.

Publicistă a cărei conștiință era în permanență străbătută de idei progresiste și de frumusețea tradițiilor populare, Maica Smara a trăit o serie de evenimente epocale din zbuciumata istorie a țării noastre: războiul de neatîrnare, cel balcanic, primul, și apoi cel de-al doilea război mondial.

În ceea ce privește activitatea sa literară, ea înmănunchează 36 de titluri, dintre care o bună parte sînt destinate celor mici, povestirile ei fiind reproduse și în manualele primelor patru clase școlare. Aceste creații ale cugetului ei sînt puternic impregnate de tendința potențării laturii sociale, prezente neîncetat în literatura sa.

Pentru această rîvnă, concretizată în peste șase decenii de neobosite acțiuni cultural-patriotice, ea a primit nenumărate distincții. Prețuind-o în mod sincer, contemporanii i-au ridicat un bust încă din timpul vieții și l-au așezat între straturile de flori din grădina Ateneului Român. În 1943, (cînd încă mai trăia, ea decedînd un an mai tîrziu, în 1944) bustul a fost mutat în Cișmigiu. Pe soclul lucrării executate de sculptorul Onofrei se află și un bazorelief ce reprezintă un băiat și o fetiță care învață lîngă un copac, simbolizînd ideea școlii în aer liber, folosită de ea.

Maica Smara proiectează, astfel, în cultură, o remarcabilă siluetă de institutor, una din acele existențe alese ale neamului nostru care a ridicat misiunea de educator pe treptele înalte ale unui incandescent apostolat.

*

Într-un tîrziu, cînd seara prindea să se lase peste oraș, profesoara Elena Păun s-a despărțit de noi, fluturînd pe buze candoarea unui zîmbet cald după ce ne strecurase printre marginile fluente ale clipei imaginea celei ce a fost cu adevărat Maica Smara: o existență deosebită care, parcă plutea încă în atmosfera crepusculară, ca o confirmare a ideii că vor exista mereu în lume ființe de o superioară conduită spirituală, reflectată desăvîrșit în planul vieții noastre cotidiene.

ERNEST VERZEA

Caracter integru, de o desăvîrşită puritate morală, om de aleasă distincţie şi de o mare omenie, dascălul de vocaţie Octavian Măhălean a rămas în memoria generaţiilor ce l-au avut educator, ca un neîntrecut modelator de suflete.

Profesorul Octavian Măhălean — un făurar de suflete

NĂSCUT LA 9 MAI 1909 în satul Ţentea (jud. Cluj), situat la limita de nord-vest a cîmpiei transilvane, el îşi petrece primii ani într-un peisaj floral de rară frumuseţe, în care oamenii trăiesc sub arcul originarului, înfrăţiţi cu natura, armonizîndu-şi gestul cu ritmurile ei, iar mîinile atîta de greu-muncite ale harnicelor ţărănci mai trec încă, cu pioşenie, busuiocul, în miez de vară, din roua grădinii în jurul tablourilor împodobite cu ştergare cusute în motive îndătinate din străbuni, răspîndind prin odăi miresme tari ce dau interiorului un ce de inefabil şi sărbătoaresc, caracteristic aşezărilor rurale din această parte a Transilvaniei.

În acea fermecătoare ambianţă, copilul îşi va apropia, treptat, tainele firii, la început cu uimire şi teamă, iar mai apoi cu pasiune şi îndrăzneală. Culori, nuanţe şi esenţe vor fi înţelese, la parametrii caracteristici vîrstei ingenuităţii, ca joc feeric ce îşi ţese pînzăria lumii fenomenului, mereu aceeaşi şi neaceeaşi, într-o continuă curgere a majestuos-reînnoitului ciclu al anotimpurilor.

Candoarea mamei sale, femeie simplă şi curată de la ţară va trece, asemeni unui miraculos fluid, în fiinţa lui, dîndu-i, încă de pe atunci, o sfielnică blîndeţe şi o deosebită bunătate. Aceasta, în timp ce tatăl, şi el de sorginte ţărănească, învăţător din generaţia unirii celei mari, educat în atmosfera şi tradiţia şcolilor năsăudene—în care domina încă rigoarea şi înalta exigenţă pe care le accentuase admirabilul său dascăl Vasile Petri şi discipolul lui Vasile Gr. Boigoman — va inocula fiului preţuirea muncii, sub toate formele ei, spiritul de îndeplinire responsabilă a îndatoririlor ce-i revin, dragostea de oameni şi, mai cu osebire, de copiii sărmani, respectul, bunacuviinţa şi dulcea iubire de patrie.

Descifrăm, în toate acestea, ceea ce pedagogul italian Lombardo Radice consideră a fi pentru un educator însuşi începutul experienţei educative, „dat fiind că — observă el — e o proprietate specifică, esenţială sufletului omenesc, să educe aşa cum a fost educat, căci nu sînt perioade separate una pentru a fi educat şi alta pentru a educa pe alţii." (Lombardo-Radice, Pagini autobiografice, trad. Cluj, 1932, p. 7—8).

După absolvirea şcolii primare în oraşul Gherla, Octavian Măhălean urmează studii liceale la Dej şi Năsăud pînă în anul 1930, cînd va fi încorporat pentru satisfacerea serviciului militar, după care se înscrie la **Facultatea de Litere şi Filosofie** a universităţii clujene, pe care o va absolvi în anul 1937, specializat în sociologie, filosofie şi pedagogie. Printre profesorii de care se apropie cel mai mult tînărul ajuns pe băncile Universităţii, se numără Florian Ştefănescu-Goangă, pe atunci şi rector al Universităţii, discipol ai renumitului psiholog W. Wundt, ca şi al lui Vladimir Ghidionescu, D.D. Roşca, Onisifor Ghibu, Marin Ştefănescu şi C. Sudeţeanu, care insuflă, fiecare în felul său, tînărului studios, ataşamentul pentru disciplinele psiho-pedagogice şi filosofice, cu deschidere spre om, rigoarea

muncii ştiinţifice şi luminosul sentiment al dragostei de patrie.

Tot din acei ani, în contact cu cercurile progresiste ale studenţimii clujene, respectiv cu organizaţia condusă de partid — aflat în ilegalitate — **Frontul democratic studenţesc,** din care făceau parte colegi de-ai săi ca Gh. Micle, A Chircev, D. Isac, Gh. Neamţu, Tr. Morariu, Ghiran Morariu etc., şi locuind o vreme împreună cu medicinistul Ştefan Cleja — viitorul diplomat, şi un timp adjunct la externe — O. Măhălean, deschis prin firea sa înaltelor virtuţi ale democraţiei, va deveni unul din intelectualii cu profunde convingeri democratice, militînd neîncetat, de la nivelul acestora, pentru construirea socialismului în România, imprimînd şi elevilor săi aceleaşi vederi.

După încheierea anilor de studii, între 1937—1940, O. Măhălean îşi desfăşoară activitatea ca profesor în învăţămîntul liceal, la Sibiu, la Năsăud şi la Şimleul Silvaniei. Din 1940, după odiosul Dictat de la Viena, el se stabileşte definitiv la Gherla, unde va funcţiona la Şcoala normală de băieţi, devenită ulterior Şcoala pedagogică, la liceul „Petru Maior" şi, în final, la Şcoala generală nr. 2, avînd, aproape tot timpul şi funcţii de conducere: director al şcolii de aplicaţie de pe lîngă Şcoala normală de băieţi, director adjunct şi din nou director.

Întreaga sa activitate are loc sub semnul exigenţei responsabile, urmărind, îndeosebi cînd lucrează cu normaliştii, viitorii învăţători, să formeze nu numai buni specialişti ci şi caractere.

Conştient că moralitatea e o construcţie fragilă, mereu ameninţată de primejdii în cotidian, el va acorda acesteia un loc prioritar în ansamblul activităţii sale educative, investind în soluţionarea ei timp, multă pricepere, înţelegere, bunăvoinţă, energie, răbdare şi, mai presus de toate, o pasiune mistuitoare.

Şi toate acestea, privind la rădăcina lor, îi veneau lui O. Măhălean din departe, din acea lume a copilăriei, pe care am surprins-o bogată în experienţe pozitive ce i-au rămas în fiinţă rodind îmbelşugat toată viaţa.

I SCUSIT PEDAGOG, Octavian Măhălean a ştiut să creeze acea punte de legătură între euri, care va deveni premisa principală în reuşita acţiunii sale educative, prin aceasta situîndu-se în rîndul acelor oameni ai şcolii despre care se poate afirma, fără exagerare, că izbutesc în nobila lor osteneală **miracolul coeziunii depline între educator şi educaţi.**

Ca urmare, procesul de modelare a fiinţei lăuntrice a celor cu care a lucrat O. Măhălean, în deosebi la Şcoala normală (pedagogică) de băieţi, s-a realizat la cote din cele mai înalte. Faptul este atestat atît de organele de presă **Tribuna Ardealului** şi **Făclia,** cît şi de cei care i-au fost aproape fie ca elevi, fie ca prieteni şi colegi de muncă.

Aşa, de exemplu, **Tribuna Ardealului,** consemnează, în repetate rînduri, prodigioasa şi fructuoasa activitate desfăşurată de O. Măhălean în anii ocupaţiei hortiste, cînd această şcoală, slujită de dascăli inimoşi, devine **o adevărată oază de suflet românesc.** Printre altele, ziarul respectiv notează înfiinţarea de către O. Măhălean, pe atunci director al şcolii de aplicaţie de pe lîngă Şcoala normală de băieţi din Gherla, a unui internat pentru copiii din satele îndepărtate, subliniind, în acelaşi timp, că „Sufletul acestei şcoli îl formează eminentul şi alesul profesor Octavian Măhălean, dimpreună cu învăţătorii Valentin Moldovan, Grigore Neamţu şi doamnele Silvia Gheţie şi Eugenia Neamţu — şcoala avînd 167 elevi". (Tribuna Ardealului, an. IV, nr. 921 din 3 decembrie 1943, p. 4). Iar **Făclia** din 12 aprilie 1957, cu ocazia sărbătoririi a 20 de ani de activitate a pedagogului O. Măhălean, îşi informează cititorii din regiunea Cluj că acesta a fost călăuzit, tot timpul, în activitatea sa, de principiile pedagogice înaintate: umanism, patriotism, dragoste de muncă, exigenţă îmbinată cu înţelegerea faţă de personalitatea elevului, legarea activităţii şcolii de viaţă etc., iar în acţiunile din afara clasei şi a şcolii, el dinamizează munca culturală a elevilor cu care se deplasează la ţară „procurînd sătenilor clipe de neuitat". În acelaşi timp, sprijinit de întregul colectiv al şcolii şi secondat de talentaţii săi colegi, profesorii Tiberiu Coste pentru partea muzicală, Dionis Fărcaşiu pentru partea literar-artistică şi Gheorghe Brehar pentru satiră şi umor, el iniţiază prin anul 1956 un **Cenaclu literar** care devine, realmente, un **catalizator** al tuturor forţelor spirituale ale şcolii respective, şi nu numai ale ei, devenind un model ce va fi urmat şi de alte şcoli din localitate, contribuind substanţial la revigorarea vieţii culturale româneşti a urbei, fapt de o deosebită însemnătate.

În toată această nobilă şi prodigioasă activitate, O. Măhălean s-a bucurat şi de sprijinul entuziast al profesoarei Lucia Podoabă, mult timp directoare a Şcolii normale de fete din localitate, viitoarea lui soţie, fiinţă, de asemeni, dominată şi ghidată în activitatea sa pedagogică de tot ceea ce este frumos şi înălţător.

DIN TOATE DATELE care ne stau la îndemînă, rezultă că profesorul O. Măhălean s-a sprijinit, în permanenţă, în demersul său pedagogic pe cuceririle ştiinţei educaţiei, întotdeauna aduse la zi.

Aflat, aproape toată vremea, printre elevi, căci mult timp a locuit în clădirea şcolii, el nu le-a servit acestora niciînd şi sub nici o formă nici cea mai neînsemnată probă de nedreptate. Cuvîntul său, întotdeauna molcom şi lipsit de preţiozităţi, fie că era rostit de la catedră, în cadrul lecţiilor teoretice, fie că venea în afara catedrei ca îndrumare a practicii pedagogice, şi, în general, a practicii aplicative, sau ca sfat, lămurire, laudă ori dojană în timpul muncii în grădina şcolii, în sălile de meditaţii ale elevilor interni, în plimbările făcute prin parcul oraşului şi împrejurimi, în timpul mesei de prînz sau după masa de seară etc., era, pete tot, în acord cu faptele lui de muncă, cu crezul său educativ, fundamentat optimist pe tot ce este pozitiv la şcolar.

Astfel rostit, cuvîntul lui avea o pondere deosebită, dat fiind că el încălzea, încuraja şi umaniza purtînd în sinea lui ceva din puterea de rodire a seminţei celei bune.

Cunoaşterea totală a elevilor, nu numai sub aspectul capacităţii ci şi sub cel al aptitudinilor, înclinaţiilor şi talentelor, a temperamentului şi caracterului, precum şi a situaţiei familiale a fiecăruia dintre ei, a constituit pentru el un fel de **oglindă-cadru** pe baza căreia îşi gîndea şi, în acelaşi timp, îşi realiza strategia şi tactica acţiunilor sale educative, întotdeauna concepute realist, şi metodologic diferenţiat. Traduse în practică, acţiunile sale aveau ceea ce s-ar putea numi **firescul vieţii,** fapt ce asigura în permanenţă reuşita lor.

Demersul pedagogic la O. Măhălean avea cîteva elemente bine distincte, şi anume, o seriozitate exemplară, continuitatea şi stăruinţa de a vedea duse la capăt toate acţiunile întreprinse. Datorită acestui fapt, între părţi se instala o încredere reală de nezdruncinat. Precizăm însă că nu este vorba aici de nimic spectaculos sau facil. Totul se făcea în timp, trainic şi firesc, ca o ţesătură urzită de mintea şi inima tuturor, toţi lucrînd pentru aceeaşi cauză. În acest climat, gîndit ca relaţie de muncă şi de apropiere continuă a unuia de celălalt, se manifesta ca liant al conştiinţelor, forţa şi unitatea elementului afectiv.

Şi toate acestea au fost posipile nu în timpii silenţioşi ai istoriei ci, dimpotrivă, în vremea celui de-al doilea război mondial, sub zodia oprimării naţionale a celor din zona ocupaţiei străine a Transilvaniei şi în condiţiile grele ale perioadei refacerii de după 23 August 1944.

Adăugînd acestora şi prorpiile-i probleme dificile ridicate de grijile pe care i le cauzează creşterea şi educarea celor 7 copii ai fratelui său, decedat la vîrsta de 46 de ani, ne dăm seama şi mai mult de ţinuta etică a profesorului O. Măhălean. Greul pe care l-a dus, cei apropiaţi lui îl cunosc. Dar, cu toate acestea, nimeni nu l-a auzit vreodată lamentîndu-se sau vorbind despre aceste greutăţi. Muncea din răsputeri pentru a face faţă acelor încercări la care l-a supus viaţa. Cine l-a cunoscut îşi va aminti ca şi noi de lumina şi blîndeţea ce-i stăruiau în priviri ca şi cum ar fi purtat, mereu, în sinea lui, o primăvară.

De aici şi înrîurirea sa, puţin obişnuită, asupra celor pe care i-a educat şi instruit. Se înţelege însă că, departe de a se limita, cum se spune, la înarmarea elevilor cu un sistem de cunoştinţe şi la formarea la aceştia a unor priceperi, deprinderi şi obişnuinţe de muncă, O. Măhălean a investit în toţi cei cu care a lucrat, suflet din sufletul său. Depăşind orice convenienţe birocratice, el a fost un dascăl dăruit şcolii, copiilor şi tineretului avînd conştiinţa clară că ţara are nevoie de caractere, de oameni adevăraţi, înnobilaţi prin muncă şi prin cultivarea ideii de bine, adevăr, şi frumos.

Pentru tot ceea ce a năzuit şi a realizat în munca sa închinată şcolii şi culturii româneşti, Consiliul de Stat i-a acordat profesorului O. Măhălean, la 30 decembrie 1957, **Ordinul muncii** clasa a III-a. Prin aceasta, se recunoştea, în mod oficial, valoarea nobilei sale contribuţii la zidirea noii lumi mai drepte şi mai bune.

Asemeni dascălului Nistor din schiţa lui Al Vlahuţă intitulată **Din oastea cea nouă,** profesorul O. Măhălean era convins că „Preţul vieţii noastre stă doar în fărîma de bine ce se va putea alege de pe urma noastră. Poţi să fii bogat, poţi să fii puternic ca toţi regii pămîntului, dacă n-ai ştiut spori cu bogăţia şi cu puterea ta fericirea celorlalţi, degeaba ai trăit pe lume. " De aceea el a fost şi va rămîne în conştiinţa celor care l-au cunoscut, o figură luminoasă de dascăl, fiinţă solară, pentru care **dăruirea** constituia pîinea de toate zilele pe care o frîngea împărţind-o cu îmbelşugare şi generozitate, tuturor.

Toate cele de mai sus îndreptăţesc, credem, pe deplin, gîndul că, **modelul** propus de pedagogul gherlean O. Măhălean, se poate constitui **drept una din variantele posibile ale activităţii educative** al cărei scop este formarea omului nou, multilateral dezvoltat, capabil să contribuie cu întreaga sa fiinţă la făurirea unei lumi mai drepte şi mai bune.

E un model al sensibilităţii ce are în vedere, prioritar, **omul uman,** tot mai mult solicitat în contemporaneitate.

GH. NEAMŢU,
ANANIE FĂRCAŞ

Ca roua de proaspete haruri

Prieteni,
Trudind la lucruri mereu înalt alese,
Eu vă transmit bucuria mea:
Poeme-n şuvoaie ca ploaia — hrană cop acilor,
Să cadă din sufletele noastre pentru acest popor.
Ca roua de proaspete haruri, cîntările voastre,
Din mîndrie şi speranţe născute sînt.
Simt lîngă voi copiii,
Purtînd în ei o muzică sublimă
şi focul aprins,
al dragostei de ţară.
La capătul privirilor lor,
Se înalţă un port: el va vesti gloria
Omului nostru, lumii întregi.
Sub aura lor,
Îndrăgostiţii sînt nişte sori,
Iar cerul oglindă a grădinii
Înflorite aici şi acum.

IONEL PROTOPOPESCU

Greu se mai fac oamenii, oameni!

CONSTANTINA CARANFIL

Dintotdeauna, se ştie, omul, fiinţa sa, este astfel alcătuită încît, nu-i prieşte decît munca. Celui care stă degeaba, nu-i place nimica şi repede îşi pierde firea, se nelinişteşte, se frămîntă în van. Vorba ceea: „se războieşte în gînd şi se istoveşte stînd".

Să luăm aminte la copii; niciunul, fie el mai mic sau mai mare, nu se mulţumeşte să se uite, doar, la jocul altora, ci se zbate să ajungă el însuşi în centrul acţiunii, numai aşa fiind fericit, născocind şi făurind din te miri ce — pietricele, beţe, frunze — construindu-şi deci, propriile lui case şi grădini şi drumuri şi păpuşi etc. Efortul minilor şi al minţii, osteneala, mişcarea aşadar, îl însufleţesc, îl fortifică şi-l înalţă, pentru că numai în acest fel devine cu adevărat om, alegîndu-şi temeiul şi împlinirea în muncă, singurul fapt pe măsura puterii şi mîndriei sale.

Nu numai că unii se poticnesc mai întîi, greşesc, rătăcesc chiar; mai greu deci şi cu mai multe ocolişuri — unele primejdioase — găsesc drumul cel potrivit vieţii. Ce-i mai trist este că, uneori şi părinţii sînt aceia care contribuie la deformarea copiilor lor, scutindu-i de orice efort, oferindu-le cît mai multe bunuri şi plăceri „de-a gata", închipuindu-şi şi amăgindu-se, de fapt, că le dăruie „fericirea" de care ei, pasă-mi-te, „n-au avut parte". Şi vine ziua — vine mai repede decît am crede — cînd tocmai aceşti părinţi sînt loviţi de nedumerire, de mîhnire şi mînia eşecului educativ: „nu ştiu ce să-i mai fac, nu ştiu ce să-i mai spun, nu mai vrea să înveţe, nu mai vrea să muncească, nu mai am nici o autoritate asupra lui; nici **nu aude** ce-i spun..." Aşa se văita o mamă, într-o zi, în cancelaria unui liceu din Capitală. În catalogul clasei a X-a, la rubrica unde era înscrisă fiica ei, Clementina G., absenţele se înşirau dese, ca mărgelele, de-a lungul întregului trimestru. Practic, eleva era în pragul abandonului şcolar. Ce-a făcut ea în acele ore, în acele zile, săptămîni, luni? Ce-a gîndit, ce-a plănuit, în timp ce mama ei muncea din greu, ca vînzătoare în cadrul UCECOM-ului, la tonetă, afară, mereu în picioare, pe orice vreme? „Este cuminte, mai lucrează cu andrelele, nu mă supără, să ştiţi — o alinta şi-o lăuda mama ei. Şi este inteligentă, dacă mai face cîteva ore în particular, sigur reuşeşte să ia note de trecere, că... ce să-i fac, e cam bolnavă şi cînd o văd tristă, n-am curajul s-o trimit la şcoală"... o scuză apoi şi o apără chiar şi de cea mai uşoară critică. „Îi las acasă tot ce-i trebuie; îi cumpăr tot ce are nevoie. Are chiar şi o pisică siameză, pe care şi-a dorit-o mult... o îngrijeşte, o plimbă... Ce-i rău în asta?"

Este un rău, unul mare şi ameninţător pentru viitorul acestei fete, acela de a se obişnui cu lenea, chiulul şi parazitismul. Cum de nu-i este frică mamei s-o lase atîta timp **fără o muncă riguroasă,** atît de necesară vîrstei? **Bunătatea, blîndeţea, cocoloşeala, îngăduinţa, toate sînt în cazul de faţă slăbiciuni, lipsă de prevedere** căci, la ce duce trîndăveala şi lipsa unei discipline a zilelor? Ar trebui să răspundă chiar ea, eleva Clementina G., că-i fată inteligentă pe cît se pare, şi ar putea să-şi dea seama singură că-şi periclitează nu numai sănătatea, ci şi viitorul, lăsîndu-se „pe tînjală", cum se spune; copleşindu-şi mama cu poveri în plus — peste eforturile privind asigurarea (de una singură) existenţei şi îngrijirii a doi copii — soţul fiindu-i decedat. „Mămico, te rog, nu mă simt bine, am migrenă, nu mă duc la şcoală... mămicuţico, lasă-mă, nu mă cicăli, îmi face rău, ce vrei să iau iar un doi? nu, mai bine stau acasă..." etc. Aşa s-au adunat cele **142 de absenţe,** pentru care tot mama a alergat pe la policlinică, pe la doctori, ca să i le motiveze. La cabinetul medical al şcolii eleva nu se prezintă niciodată, e prea... ruşinoasă şi, mai ales... fricoasă. Să n-audă de-o injecţie că leşină..." o răsfaţă, din nou, mama. Şi ea profită, **copilărindu-se** în continuare cu o nepăsare şi inconştienţă ce nu mai pot fi admise la anii ei, cînd voinţa şi simţul răspunderii, al datoriei împlinite, formează şi înfrumuseţează fiinţa omenească, din copil în om tînăr şi puternic, stăpîn pe sine şi gîndirea sa. Fiindcă, **greu se mai fac oamenii, oameni!**

*

Amalia I. a fost o elevă bună. A terminat liceul şi a dat examen la facultate, dar n-a reuşit. A mai trecut un an şi a dat din nou, dar nici de astă dată n-a avut noroc. Atunci, în mod firesc, a căutat un serviciu. A mers „din poartă în poartă" — cum îi place să spună — cu mama de mînă, deşi era o biată femeie bolnavă, pensionară. De atunci au trecut luni şi apoi ani, şi Amalia I. — deşi se apropie de 30 de ani, e tot aşa: o... **liceană timidă ce caută un serviciu.** Locuieşte cu părinţii ei — acum, amîndoi pensionari — iar de curînd şi cu o bunică, de asemeni pensionară. În toţi aceşti ani — vreo zece, deci — a lucrat ici-colo, cîteva luni, cît a găsit, apoi... au fost multe zile, luni şi ani de întuneric, am putea zice, că ce e mai urît şi mai umilitor, decît să fii tînăr şi să n-ai o meserie, să nu te afirmi într-o muncă, să aştepţi să-ţi **dea** cineva un „serviciu", **să nu ştii nici tu cam ce ai putea face...** Cum să laşi să treacă viaţa într-o astfel de sărăcie şi umilinţă, să „trăieşti" pe lîngă nişte părinţi pensionari, să n-ai viaţa ta, bucuriile şi necazurile tale, înfrîngerile şi victoriile tale?

Chiar dacă ar apare mereu piedici şi nemulţumiri, toate îşi au reversul lor: vine şi ziua **cînd omul îşi găseşte temeiul în muncă** şi bucuria existenţei. **Dar nici o bucurie nu pică din cer.** Cel care urcă muntele, căutîndu-şi pasul şi cărarea, creşte el însuşi în putere, sporindu-şi neaşteptat de mult plăcerea victoriei. Pe cînd cel care ajunge acolo sus, purtat de un tren electric, e frustrat de bucuriile celuilalt, e sărac în impresii, e mai obosit şi repede plictisit. Ferice, aşadar, de cel ce alege osteneala de tînăr, căci **munca nu amăgeşte pe nimeni, răsplata ei fiind vitală iar darurile ei mai frumoase decît închipuirea.**

Să le educăm copiilor sentimentul sublim al iubirii de patrie, partid şi popor

Prof. MARIA BUGA
Liceul „Zoia Kosmodemianskaia"
— Bucureşti

O largă deschidere de orizonturi au reprezentat evenimentele de o remarcabilă importanţă pentru întreaga viaţă social-politică a ţării: Expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982, Congresul educaţiei politice şi al culturii socialiste, Cuvîntarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu la marea adunare populară consacrată deschiderii anului de învăţămînt 1982-1983 — pentru toţi cei care fac parte din această mare, puternică şi neclintită familie de pe acest pămînt al nostru, dintotdeauna românesc, naţiunea română. Vibraţia de mare profunzime pe care o viza sublinierea: „copiii, tinerii, trebuie crescuţi şi educaţi în spiritul dragostei de patrie, al devotamentului faţă de socialism, faţă de partid, în spiritul muncii", reprezintă un strălucit îndemn şi pentru părinţi. Pentru că şi ei simt pe umeri greutatea, importanţa sarcinii educative, actul încărcat de răspundere cu care sînt investiţi. Este, această învestitură pe care au avut-o şi părinţii noştri cu noi, copiii „de atunci", un dar pentru părinţii care am devenit acum, şi care avem obligaţii sporite în orientarea celor ce vor creşte copiii viitorului. Noi, mai mult ca oricînd, sîntem cei care trebuie să determinăm formarea sentimentului umanităţii în aceste suflete tinere, să le fim, din familie, „dascălul" în care să se vadă pe ei, în ceea ce ei vor fi pentru copiii lor. Iată marea bucurie de a face să trăiască părinţii noştri prin noi şi noi prin copiii noştri.

Noi, părinţii de azi, dispunem de largi posibilităţi care să ne uşureze munca de conturare a profilului copilului nostru. Important este să ştim permanent cum să le folosim pentru a deveni adevărate puncte de sprijin pe drumul de formare a omului nou. Avînd drept coordonată majoră în această sensibilă, delicată, de răspundere şi frumoasă muncă de părinte: **educarea la copiii noştri a sentimentului sublim al iubirii faţă de glia strămoşească, de locul unde s-au născut şi au crescut, unde şi-au petrecut anii cei mai frumoşi ai copilăriei şi adolescenţei, acolo unde privirea lor s-a oprit pe tot ce este mai frumos, unde au simţit şi văzut că se munceşte cu spor, vom avea certitudinea că le sădim în suflete trăinicia, legătura trainică faţă de acest pămînt, faţă de această „scumpă mamă — patria".** O mare frumuseţe reflectă viaţa de zi cu zi a unui părinte care este angajat pe drumul nelipsit de eforturi, dar care va fi răsplătit din plin cu ceea ce-i dăruieşte fiinţa căreia i s-a dedicat — copilul — prin întregul lui comportament, atunci cînd devine omul societăţii. Mă refer în special la acea contribuţie pe care-o aduce părintele ca „educator" şi care se va amplifica atunci cînd va avea un partener de mare preţ, şcoala. Alături de şcoală, care **„trebuie să formeze un tineret revoluţionar, pasionat, îndrăzneţ, gata de orice sacrificiu pentru interesele patriei, ale socialismului, pentru apărarea independenţei, pentru pace"**, aşa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu în cuvîntarea rostită la Plenara C.C. al P.C.R. din iunie '82, părinţii îşi continuă munca de **constructori ai personalităţii copiilor.** Dar pînă cînd îi „predăm" şcolii — nu ca să-i lăsăm **numai ei,** aşa cum fac unii părinţi, ci pentru a merge alături şi împreună cu dascălii de profesie — **munca din „abecedarul familiei" ne revine nouă, părinţilor.** Această muncă, ridicată pe trepte mereu mai înalte, trebuie să ajungă la „diploma" pe care **şi copilul** dar şi **părintele** s-o primească de la societate, ca încununare a realizărilor comune. Munca cu copilul înmănunchează, aşadar, aspecte de deosebită gingăşie, frumuseţe şi trăire redată în formularea: „universul copilăriei". Se cade **să fie acesta un „univers" bogat, dar nu şi sufocant pentru copil. Să fie cu grijă înfrumuseţat, dar nu exagerat şi nici să vizeze depăşirea puterii de asimilare a lui.**

Acest „univers" al deschiderii spre viaţă — ce se identifică prin casa părintească, locurile în care se joacă copilul, străzile pe care trece, zonele pe care le vizitează cu părinţii — îl leagă cu fire puternice de glia străbună, de pămîntul ţării, fiind locul pe care trebuie să-l cinstească şi să-l iubească, pentru că **această iu-**

bire este sădită de părintele lui. Din „mica lui patrie", care este casa părintească, trebuie începută sădirea dragostei pentru pămîntul românesc, pentru partid și popor. Prin căldura cuvîntului cu care îi povestești basme și legendele neamului, prin grija cu care-i dirijezi atenția în fața unor emisiuni T.V. pentru copii, dragostea cu care-i atragi atenția asupra frumuseții fără seamăn a cîntecului și jocului românesc, investești în acest copil valori morale de perspectivă, pentru el și pentru țară. Prilejuri de a contribui la educarea copiilor noștri avem atunci cînd trecem pe lîngă o casă monument-istoric sau prin fața unui monument evocator al gloriei străbune, atunci cînd venim în contact cu ceea ce este realizare, ceea ce înseamnă înnoire. Să facem, în toate aceste situații, ceea ce trebuie: să-i deschidem sufletul spre cunoaștere, spre educarea dragostei față de tot ce aparține acestui pămînt.

Realizînd acea delicată îmbinare de duioșie în felul cum prezinți, de respect pentru ceea ce-i arăți, prin felul cum faci copilul **să înțeleagă cu ochii minții, să simtă cu puterea sufletului,** iată marea **artă de a fi părinte.**

Anii aceștia ai noștri, ani lumină, ne fac să simțim și mai mult răspunderea ce o avem în formarea urmașilor. Tezaurul cel mai de preț pe care-l dăm acestor copii se amplifică cu noi valențe, constînd într-un anume fel de a-l deprinde să gîndească, să se comporte. **A ști să-l faci să-și iubească și să-și prețuiască familia, locul unde s-a născut și a crescut, îl faci să prețuiască și să se dăruiască marii familii care este națiunea, să-și iubească țara și partidul.**

Învățînd copiii de mici că munca este temeiul ce duce la împliniri, îi pregătim să intre în viață cu fruntea sus. Și totu-i stă la îndemînă părintelui să-și formeze copilul de mic în spiritul dragostei și respectului față de muncă, față de creațiile muncii omului. Și asta reprezintă, pe lîngă un mare act de cultură, o mare realizare pe linia educării patriotice de la vîrstă fragedă. Consider, apoi, că o mare forță educativă pentru cei mici o constituie exemplul personal al părinților. Iată de ce trebuie să fim extrem de atenți cu ceea ce spunem și facem în fața lor. **Noblețea cu care părinții își dedică viața întăririi familiei, creșterii și educării copiilor, năzuinței fierbinți de a da prinosul sufletului înmănuncheat în tot ceea ce înseamnă bucurie: copilul, iată ce-i face nemuritori de părinți.** Să nu uităm că, prin existența lor, copiii ne îndeamnă la **a fi noi înșine pe măsura a ceea ce dorim să fie ei** — asta însemnînd că trebuie să trăim și să ne manifestăm tot mai frumos, tot mai angajat sub semnul devenirii comuniste a patriei.

Așa vi se adresează, părinți, de la inimă la inimă, un părinte dascăl al copiilor țării, un părinte-educator al copiilor săi, care consideră că asemenea comunicări între noi pot fi utile tuturor celor preocupați de viitorul propriilor vlăstare ca și de viitorul țării.

Drumul spre inima oamenilor — una din cheile succesului în muncă

Prof. IOAN CUCIUREANU
Directorul Liceului industrial nr. 2 — Suceava

În anul 1970, cînd am fost numit director al Grupului școlar petrol-chimie, acum Liceul industrial nr. 2 din Suceava, complexul acesta școlar era menit să dea județului cadre tinere, pregătite să susțină eforturile de modernizare ale acestui colț de țară. Ce am găsit la venirea mea? O situație puțin satisfăcătoare, despre care puțini dintre cei care cunosc școala de astăzi își mai amintesc. Nu aș vrea, cum se obișnuiește, să dau vina pe trecut. Nu. Și totuși, mi s-a părut atunci că mecanismele intime ale organizării școlii nu funcționau normal. De aceea, mi-am propus să fac totul pentru a o transforma într-o adevărată școală comunistă. **Orgoliu? Nu cred. Poate puțină ambiție creatoare.**

Clădirile școlii erau frumoase. De asemenea, aveam elevi buni. Și totuși, aici, pe dinăuntru, a început adevărata muncă. Trebuia să dau conținut formelor. Aveam totodată posibilitatea să mă verific. Și n-a fost de loc ușor. Mai întîi am privit la cei din jur, încercînd să-i conving că, dacă muncim, eforturile noastre nu trebuie să fie formale. Aici m-am lovit de **primele obstacole.** Toate la un loc însemnau **rutină!** Și teribil dușman e rutina. Comoditatea mi-a fost mai ușor s-o înlătur. În acest scop am folosit autoritatea pe care mi-o dădea funcția și am impus un regim de exigență tuturor cadrelor. Ce a urmat? Suspiciuni, șușoteli, insinuări. La un moment dat m-am trezit singur. Se părea că n-aveam șanse de reușită. Atunci **m-am îndreptat spre cadrele tinere,** spre **acei dascăli pentru care meseria însemna încă pasiune.** Mi i-am alăturat și m-am alăturat lor, acestor **tineri avizi de fapte mari, capabili să răstoarne stîncile inerției.** Și am reușit. O spun acum, cu toată certitudinea. Dar și astăzi, după atîția ani, cei mai buni prieteni ai mei sînt tot tinerii, tinerii mei colegi de acum zece — cincisprezece ani, tinerii mei colegi și prieteni cu care am dus marile bătălii contra inerției și cu care am cîștigat lupta, pas cu pas. După un an de la numirea mea ca director, o anchetă a

Humor... elementar

BUCURIA

La o şcoală generală din judeţul Vrancea, învăţătoarea Corina Ceauşu dă sfaturi elevilor:

— Copii, în viaţă trebuie să fim cuminţi, să muncim, să spunem întotdeauna adevărul şi să căutăm a face cît mai multe bucurii apropiaţilor noştri... Liliana, ai făcut cuiva vreo bucurie în ultimul timp?

Fetiţa, o zglîţie cu bucle rebele şi năsucul în vînt, se ridică:

— Da, tovarăşă învăţătoare.

— Poţi să ne spui şi nouă în ce fel?

— Da. Duminica trecută, mi-am petrecut după amiaza la tanti Mina. Ea spune întotdeauna despre mine că-i aduc dezordine, răvăşindu-i lucrurile din casă, că-i mîzgălesc mobila şi că nu-mi găsesc altă ocupaţie mai plăcută decît să trag mîţa de coadă...

— Bine, lasă astea! intervine învăţătoarea cu nerăbdare. Spune ce fel de bucurie i-ai făcut mătuşii tale?

Fetiţa:

— Seara, cînd am plecat de la ea, am observat că tanti Mina era tare-tare bucuroasă!

DIN NECAZURILE UNEI ÎNVĂŢĂTOARE

Sultana Leica, învăţătoare în oraşul Vaslui, cheamă într-o zi la ea pe mama unei eleve:

— Tovarăşă, se adresează ea, politicos, nu vreau să te supăr. Presupun că eşti ocupată, că ai destule griji. A avea serviciu şi a mai creşte şi trei copii nu este deloc uşor. Înţeleg asta, pentru că am şi eu copii... Totuşi, te-aş ruga mult, dacă se poate, să dai mai multă atenţie igienei, să faci baie fetiţei cel puţin o dată pe săptămînă. Lucica dumitale — emană — din cauza mur-

(Continuare în pg. 141)

ministerului de resort constata că „în internatul şcolii se mănîncă foarte bine" şi că „elevii au condiţii foarte bune de cazare". Au urmat, rînd pe rînd, laboratoarele, atelierele de producţie, clasele-cabinet. Vedeţi, acum pare mai uşor să le enumăr, dar, luate în parte, fiecare, toate la un loc înseamnă **povestea unui destin,** care nu cred că are ceva eroic, dar, în care există mult, foarte mult adevăr. Să revin însă la tinerii dascăli, la prietenii mei. Cred că, dacă am ajuns la o strînsă colaborare în tot ceea ce am realizat cu ei, aceasta se datoreşte, în primul rînd, **identităţii noastre de idealuri şi, deci, prieteniei.** Asta înseamnă dragoste pentru omul de lîngă tine, încredere în posibilităţile lui de a se ridica mereu mai sus. N-am neglijat — în tot acest timp — realitatea complexităţii personalităţii umane, dar în această complexitate mi-a plăcut să caut acele laturi de frumoasă umanitate, deobicei ascunse, care se cer scoase la lumină şi dăruite vieţii.

Am crezut mereu în omul complex, mobilizat de elanuri, dar şi marcat de unele descurajări de moment, oscilînd între zonele interioare întunecate şi marile suprafeţe de lumină ale năzuinţelor umane, existente în orice individ. Am găsit la ei, la oamenii aceştia, între un **da** sau **nu,** un peisaj sufletesc extraordinar de bogat. De aceea am încercat să adun luminile şi elanurile şi să le folosesc aşa cum o impunea situaţia.

Oamenii din jurul meu aveau probleme. Căutînd să-i înţeleg, a trebuit să-i cunosc. Şi i-am ajutat ori de cîte ori au avut nevoie de sprijinul meu. Le-am cunoscut familiile, problemele, greutăţile, idealurile. Unii îşi închipuie că prietenia presupune doar ajutor la nevoie, cîte o concesie, multă subiectivitate. Ei bine, nu e chiar aşa. Eu **mi-am clădit prieteniile pe exigenţă. A închide ochii la lipsurile prietenului, asta nu înseamnă prietenie.** Am respectat întotdeauna personalitatea şi munca. În afara ideii de muncă depusă cu competenţă şi severitatea critică şi autocritică nu pot concepe o tovărăşie. Nu cred în prieteniile legate la întîmplare. **Pot fi prieteni numai acei oameni care se cunosc, se preţuiesc, îşi respectă cinstit munca şi simt nevoia comunicării între ei.**

Ştiu că se vorbeşte mult, în judeţ, despre exigenţa mea. Unii o confundă cu răutatea şi greşesc, pentru că — fac o mărturisire — în ciuda acestei etichetări cred că în anii de cînd sînt director am dat de puţine ori sancţiuni, capitolul acesta fiindu-mi şi astăzi aproape necunoscut. De ce? Pentru că am crezut că **e mult mai util să ştii cum poate fi ajutat un om, decît cum poate fi sancţionat.** De aceea, uşile mele — şi cele de la birou şi cele ale sufletului — au fost şi sînt permanent deschise oamenilor, la orice oră.

Nu cred că problemele oamenilor — mai ales cele care apar într-o şcoală cu peste două mii de elevi, cum este aceea al cărei director sînt — nu pot fi **programate.**

Fiecare om, fiecare copil pe care-l creştem este un caz aparte, unic în felul lui şi, deci, irepetabil. **Un dascăl trebuie să stea mereu de veghe lîngă sufletul omului, să aibă grijă ca spre el să ajungă numai luminile şi dorul de înălţare, de creştere spre superior.**

Cînd în efortul nostru pentru înzestrarea şcolii cu toate cele necesare, băteam pe la porţile centralelor şi ministerelor, nu ştiu cîţi înţelegeau că „omul acesta" venit de la „capătul de sus al ţării" nu bătea drumurile pentru un interes al său, personal. Deseori, nici chiar întreprinderile tutelare nu înţelegeau că de nivelul pregătirii elevilor depindea soarta producţiei lor viitoare. Astăzi absolvenţii Liceului industrial nr. 2 — Suceava sînt fruntaşi la locurile lor de muncă, în întreprinderi de specialitate din toată ţara, asta evidenţiind seriozitatea preocupărilor şcolii în formarea lor profesională.

Şi dacă aceşti elevi au reuşit să-şi însuşească meseriile la nivelul cerinţelor tehnicii contemporane — punîndu-şi în efortul lor productiv întreaga energie şi pricepere de care sînt capabili, pentru progresul patriei şi fericirea poporului, asta înseamnă că şcoala noastră şi-a atins scopul pentru care a fost creată.

Munca e însăşi raţiunea de a fi om

Dr. LUMINIŢA GHIVIRIGĂ
Directorul Universităţii cultural-ştiinţifice — Bucureşti

Am avut convorbiri individuale cu părinţi ai unor elevi din clase gimnaziale, cuprinse într-o cercetare în care studiam influenţa sistemului relaţional al acestor elevi asupra rezultatelor lor şcooare. Printre altele, le-am cerut să indice care consideră ei că este cea mai evidentă însuşire pozitivă a copilului lor.

Întrebarea i-a descumpănit pe cei mai mulţi dintre ei. Se părea că abia atunci încep să gîndească la problema examinării caracterului şi a purtării copilului.

La fel — sau poate chiar şi mai greu! — le-a fost acelorași părinţi să arate care ar fi, **după ei,** cel mai mare defect al copilului. **Se putea simţi frecvent tendinţa de a ni se semnala numai acele lipsuri pe care părinţii le considerau mai puţin grave şi, deci, care nu ar fi umbrit prea mult valoarea personalităţii copilului.**

Ceea ce mi s-a părut, însă, semnificativ şi de nedorit pentru concepţia educativă a părinţilor respectivi a fost faptul că, în multe cazuri, **defectele încriminate ţineau de atitudinea copiilor faţă de muncă, în general, faţă de cea fizică, în special.** „Face treabă în silă, de mîntuială", „e neglijent, dezordonat, nepunctual", „încearcă să tragă chiulul", „nu-i place să ajute în casă la nimic" — formulări tipice, ce ilustrau o anumită stare de lucruri, care constituie, din păcate, condiţia „normală" din multe familii cu copii, elevi şi studenţi. Familii de intelectuali, dar, uneori, şi de muncitori.

Identificînd atare defecte ale copilului, la un moment dat — în speţă, cel al anchetei noastre — părinţii par dispuşi să înregistreze starea resemnaţi, socotind o **fatalitate** faptul că au **un copil comod, dezorganizat, care pierde timpul şi fuge de muncă.** Ei însă nu se prea alarmează, nevăzînd lucrurile în perspectivă; nu întrevăd că, în timp, atitudinile respective, dacă nu sînt combătute, se consolidează, impunîndu-se ca trăsături de caracter. Dar nu numai această proiectare în viitor îi determină pe unii părinţi **să nu întreprindă nimic** pentru a stîrni şi dezvolta dragostea de muncă a copilului. După unii educatori, important este ca un elev să se „descurce" bine la şcoală. **Restul** nu prea ar mai conta, **prin acest rest înţelegîndu-se, mai ales, munca fizică, şi participarea copilului la treburile gospodăriei.**

Pe întreaga perioadă a şcolarităţii copilului, mulţi părinţi au ca ţel principal — dacă nu unic — **asigurarea unei situaţii cît mai bune la învăţătură.** Preocuparea este în mare măsură justificată prin importanţa problemei asigurării unei **temeinice pregătiri pentru profesie şi viaţă.** Numai că, în unele cazuri, de dragul notelor mari din catalog, se fac şi greşeli cu consecinţe grave.

Ne gîndim la acei părinţi care sînt teribil de fericiţi cînd îşi văd copilul cu cartea în mînă. De s-ar putea, mereu, **cît mai mult timp.** Un **timp care e luat de la alte îndeletniciri,** mai ales de la acele mărunte şi cotidiene treburi casnice.

Aşa se face că nu puţine dintre fetele şi băieţii noştri ajung să termine cicluri şcolare şi să treacă examene care le certifică pregătirea la carte, dar **pot rămîne corijenţi sau chiar cu totul în afara stăpînirii unor elementare deprinderi practice de muncă, ocrotiţi de acei părinţi convinşi că asemenea deprinderi reprezintă dacă nu înde-**

Humor... elementar

(Urmare din pg. 140)

dăriei — un miros foarte urît...

Mama fetei, o bondoacă „adusă" ca din bardă, răspunde înţepat:

— Doamnă, fata mea vine la şcoală să înveţe carte şi nu pentru a fi mirosită! Este elevă, nu floare!...

INSPECŢIE

Într-o zi, un inspector din Ministerul Învăţămîntului descinde la o şcoală de patru ani din Bărăgan. Se opreşte la o clasă foarte slabă, unde predă un tinerel cam pirpiriu şi cam moltu.

Era lecţia de aritmetică. Luînd iniţiativa, inspectorul se adresă clasei:

— Copii, aţi învăţat adunarea?

— Daaa! răspund cu toţii în cor.

— Foarte bine. Şi, punînd ochii pe unul din fundul clasei, inspectorul reia: Tu, ăla cu părul creţ, cît fac şase şi cu trei?

Elevul pare încurcat. Se ridică, înalţă ochii în tavan, ca şi cum ar aştepta un ajutor din necuprins şi, în cele din urmă, răspunde timid:

— Opt.

Inspectorul se întoarce către tînărul şi nefericitul dascăl:

— Ce zici, tovarăşe învăţător, cît fac şase şi cu trei?

Un pic descumpănit, acesta răspunde:

— Trebuie să recunoaşteţi, tovarăşe inspector, că nu a greşit cu mult...

NOTE PROASTE

Tatăl îi atrage atenţia lui Petrică:

— Ai început să iei note proaste. Ieri un patru, azi altul... Asta ne mîhneşte mult, şi pe mine şi pe maică-ta.

— Nu sînt eu vinovat, tată, se scuză copilul. Doar nu pun eu note în catalog...

IONEL BANDRABUR

Mic dicționar

ZOOLOGIC ...

BOU = *Taur... reformat.*
CAMELEON = *Cromatică... biologică!*
„CÎINE RĂU" = *...Profesiune de credință.*
CIOARĂ = *Porumbel... afumat!*
GIRAFĂ = *Căprioară... cu etaj!*
LEOAICĂ = *...Partea leului!*
MAIMUȚA = *Strămoș rămas pe treapta... ruptă a evoluției!*
PĂUN = *Pasăre-artizan.*
PISICĂ VĂRGATĂ = *Tigru de cameră.*
PURICE = *Săritor... fără șatchetă și prăjină.*
RĂȚOI = *Ambarcație cu fulgi...*
ZEBRĂ = *Pijama cu suflet.*

BOTANIC...

BOB = *Fasolea lui... Guliver!*
CACTUS = *Soacra... florilor!*
CAIS = *Zarzăr... promovat în funcție!*
CRĂCI = *Brațele pomului... încărcate cu daruri!*
GOGOȘARI = *Ardei cu... fălci!*
MAGNOLIE = *Grădină de flori pe... verticală!*
NUFĂR = *Floare... dată-n ape și înălbită!*
RICIN = *...Grăsunul pămîntului!*
SALCIE = *Bocitoarea copacilor!*
SOC = *Țeavă... cu rădăcini!*
TEI ÎNFLORIȚI = *Plafar... cu autoservire!*

... MUZICAL

CIMPOI = *Gușă melodioasă.*
DO = *Alfa și Omega... gamei.*
FOLK = *Muzică... vorbită.*
JAZZ-BANDIST = *Fost toboșar.*
SAXOFON = *...Trompetă revizuită.*
SIMFONIA NETERMINATĂ = *Operă muzicală fără... epilog.*
STEAUA FĂRĂ NUME = *Astronomie... cu cîntec!*
STEP = *Picioare-tobă!*

D. C. MAZILU

letniciri inutile, cel puțin o pierdere de vreme, în detrimentul studiului.

Dorința de a-i scuti pe copii de orice muncă fizică merge uneori atît de departe, încît sînt părinți care iau asupra lor nu numai treburile gospodărești, obișnuite pentru orice copil normal, sănătos, ci și unele sarcini școlare: lucrul manual, lucrările practice etc. Cîte note mari pentru lucrări de traforaj, croitorie, construcții de dispozitive și aparate, cîte premii la concursuri pionierești n-au luat unii copii pe munca părinților! Aceste cazuri au, de regulă, **trei categorii de urmări — toate negative.**

P r i m a este că, treptat, copilul se învață să considere munca fizică, a fi ceva greu, neplăcut, inferior și **nedemnă de el, bună pentru alții.** Disprețul față de această muncă devine încet și sigur o trăsătură de caracter, **una dintre cele mai imorale și nedemne laturi ale personalității tînărului.**

A d o u a consecință: incapabil să rezolve singur anumite activități practice — pe care, în fond, le disprețuiește — copilul apelează mereu la cei din jur, „pasînd" altora sarcinile lui, dovadă a lipsei de răspundere care, cu timpul, prinde rădăcini. Lipsa atitudinii de responsabilitate, a spiritului de inițiativă, a tăriei de voință pentru depășirea dificultăților, constituie adevărate **infirmități morale** care își pun amprenta asupra planului individual și social al persoanei.

În sfîrșit, faptul că un copil nu și-a format la timp deprinderi practice elementare de muncă îi va crea **neplăceri — aparent mărunte, dar permanente — mai tîrziu.** El **ajunge dependent de alții** mai prețuiți, nereușind să se descurce singur. Și cît de util este oricui să știe să coasă, să bată un cui, să pregătească o mîncare, să facă mici reparații în casă, să îngrijească plante! Priceperea, îndemînarea îți dau independență și te scutesc de risipă de timp, de efort, de bani.

Lucrurile nu se opresc, însă, aici. **Mai tîrziu, această atitudine greșită față de munca fizică se transferă și asupra profesiei. Copilul devenit adolescent sau tînăr, și ajungînd la vîrsta marilor opțiuni, dorește cu orice preț o profesie „intelectuală", în care să nu aibă de-a face cu munca fizică. Nu-l interesează dacă are sau nu capacități și aptitudinile cerute de conținutul profesiei de medic, profesor, economist, inginer, actor etc., ci numai dacă munca e „ușoară", „curată", dacă nu cere efort și e bănoasă.** Și nici nu se prea gîndesc respectivii tineri că e **mult mai bine, mai onorabil, mai etic să fii, de pildă, un strungar competent, decît un funcționar mărunt sau un profesor fără nici o chemare pentru școală, copii și educație.** Deviza lor este **să dea cît mai puțin și să obțină cît mai mult** — ceea ce, de regulă, nu se poate realiza.

Fuga unora de profesiile direct productive (forjor, turnător, zidar, miner, mecanic, muncitor agricol, țesătoare etc.) de care societatea are multă nevoie — și tocmai de aceea există și o mare cerere de forță de muncă — se datorește și prejudecăților care mai dăinuie în unele familii asupra meseriilor amintite mai sus.

O **mai bună informare a părinților și a copiilor în legătură cu evoluția profesiilor și cu noile condiții de muncă în fostele „profesii grele și murdare" ar modifica radical părerile false. Mecanizarea și automatizarea procudcției moderne ușurează munca și măresc randamentul.**

Și dacă vorbim despre păreri false, e bine să amintim încă ceva părinților. **Copilărie, tinerețe, viață fericită nu înseamnă un trai lipsit de confruntări cu munca. Să nu-și închipuie nimeni că așterne drumul pe mai departe cu flori, copilului, punîndu-l la adăpost de muncă.** Pentru noi, pentru nimeni dintre noi și niciodată, faptul că ne-am fi eschivat de la o muncă sau că am lucrat prost, că nu am dus cu bine la capăt o treabă începută, nu poate genera **acea bucurie specifică, acea mîndrie și încredere în forțele proprii care vin să răsplătească străduanii și ambiția de a fi în pas cu cei pentru care munca este o onoare, e însăși rațiunea de a fi OM.**

Fața nevăzută a copilului

Prof. FILOFTEIA IONESCU

Ca părinte și profesor am fost preocupată, întotdeauna, de „fața nevăzută" a copilului. M-a preocupat, cel puțin, în aceeași măsură în care au fost și sînt preocupați specialiștii în materie, de... fața nevăzută a Lunii. Mai mult, simt nevoia să mărturisesc acum că, personal, am considerat această problemă drept problema-problemelor și că dezlegarea ei ne oferă posibilitatea cunoașterii temeinice a copilului și, pe această bază, a orientării și formării lui plenare.

Pentru noi părinții, pentru noi profesorii, pentru noi oamenii, deci, nu există problemă mai importantă decît aceasta prin a cărei corectă rezolvare ne putem asigura continuarea muncii, împlinirea visurilor și nădejdilor de mai bine.

Iată de ce, pentru mine, locuri cu „adevărat foc continuu", **în materie de cunoaștere, instruire și educație au fost și rămîn: familia și școala, iar cele mai de preț șarje au fost și rămîn copiii.**

Știm cu toții cîtă pricepere, cîtă muncă de înaltă calitate, cîtă răspundere și cîtă putere de sacrificiu presupun elaborarea și perfecta reușită a unei șarje de oțel. Din analogia metaforică de mai sus trebuie să înțelegem, deci, și cîtă responsabilitate impune, la rîndu-i, „o șarjă" instructiv — educațională.

Pentru mulți dintre noi, există — din păcate — și o față nevăzută a copilului și nevăzînd-o, necunoscînd-o — chiar dacă acționăm, acționăm greșit, fiindcă acționăm în necunoștință de cauză.

Preocupată permanent și în gradul cel mai înalt de această **problemă a problemelor,** după cum o numeam mai înainte, am stat îndelung de vorbă cu mulți dintre miile de colaboratori ai mei — colaboratori în munca mea la catedră — cu minunații mei elevi.

Ei mi-au spus, sau mi-au scris, printre multe, multe altele și ceea ce îmi voi îngădui să redau — textual — mai jos:

a) „Unii părinți și chiar unii profesori ne-au etichetat, pentru întreaga perioadă a copilăriei și a școlarității, cu expresia: **copil,** sau aceea de **elev.** Nici unii, nici alții n-au văzut în noi **Omul,** omul aflat într-o anumită etapă a evoluției și formării sale și, nevăzîndu-l, **n-au ținut niciodată seama de el.**"

b) „Multă vreme, părinții mei nu m-au tratat nici măcar ca pe un copil, ci doar ca pe o **păpușă.** Ani și ani de zile n-am fost în familia mea decît „păpușa tatii" și... „păpușa mamii".

Apoi, ... apoi, am ajuns așa — inexplicabil, ziceau ei — din **păpușa aceea cuminte, o ființă obraznică, impertinentă, insuportabilă"...**

c) „Cînd, pe neașteptate, am sărit din „marsupiul" părintesc și am început să merg pe propriile-mi picioare, n-am mai fost nici „puiul mamii", nici „băiețelul — minune al tatii". Ba, s-au și pornit asupră-mi cu puzderii de reproșuri: „te îmbrăcăm... îți dăm să mănînci... te ținem la școală... și tu..."

d) „Mă doare sufletul privind reala suferință a mamei, neconsolată încă, de smulgerea mea — așa fără nici un motiv — din universul nostru familial, de sub aripa ei caldă și ocrotitoare..."

e) „Părinții mei constataseră de mult că nu mi se mai potriveau nici hăinuțele, nici ghetuțele de altădată și — de mult — îmi cumpăraseră altele. Ei nu vedeau, însă — nu voiau să vadă — că nici tratamentul pe

Nostalgii

Trăiesc cu nostalgii de-odinioară:
Îl văd pe tata în atelier,
Făcînd să cînte lemnul în vioară
— Minții-tor, albastru colț de cer.

Adesea mîngîleam pe lîngă el
Spre-a face și eu lemnul ca să cînte,
Să-i smulg fiorul marilor păduri
Și susurul izvoarelor de munte.

Dar drumul îmi păru anevoios
Și am pornit, sperînd, spre-o altă stea:
Să caut duioșia în cuvinte,
Făcîndu-le să cînte cum voi vrea.

Aș fi putut mai bine ca-n cuvinte
Să fac viori și să-i ascult pe alții;
Și aș fi mers cu munții înainte
Mereu mai-nalt decît sînt toți înalții.

Dar nu regret că mi-am schimbat destinul...
Cuvîntu-n portativul de idei,
Vibrează-n suflet melodia minții,
Dînd omului miracolul din zei.

GHEORGHE ANDREI

Din însemnările unui repetent

- *Cică, elevul care nu cedează locul în autobuz, nu-i la... locul lui! O fi, dar, pentru el... ăsta-i mai sigur!*
- *Dacă rămîn mereu repetent este o dovadă că-mi place mult școala și nu vreau să mă despart prea curînd de ea...*
- *Am un „coleg" care obișnuia să sufle la lecții. Dar a luat o notă de i-a tăiat... suflu'!*
- *Am rămas din nou repetent pentru că, cunoștințele mele nu coincid cu... cunoștințele profesorilor.*
- *Cică eu sînt copil-problemă! Aiurea. Ce, mie-mi plac problemele!?*
- *De ce vin la școală după intrarea profesorului în clasă? Păi, cum să intru înaintea dumnealui? Nu-i... politicos!*

De la „cei fără carte" către cei „cu carte"

— Bunicule, ce mănîncă soarele?

— Nu mănîncă nimic.

— Da' tu mi-ai spus că el este mult mai mare decît îl vedem noi.

— Ei, şi?

— Atunci, cum a ajuns mare? că tu îmi spui că, dacă nu mănînc, nu mă fac mare.

*

— Cine e mama lui Moş Gerilă?

— Moş Gerilă nu are mamă

— Cum nu are? Nu mi-ai spus tu că fiecare om are o mamă?

*

— Bunico, vrei să ne jucăm de-a leoaica şi puiul de leu?

— Da.

— Atunci, să ne aşezăm în patru labe...

— Nu, puiule, ne jucăm aşa, fără să ne aşezăm pe jos, că ne murdărim pe mîini.

— Cine a mai văzut lei umblînd în două picioare?

(MIHAI D. — 4 ani)

Gînduri despre orientarea şcolară şi profesională

● *Ca şi orientarea în natură şi azi necesită cunoaşterea „punctelor cardinale" şi folosirea „busolei". Totul este să ştim care sînt „punctele cardinale" şi care este „busola".*

● *Prima etapă în azi este orientarea... orientatorilor.*

● *Orientarea şcolară şi profesională este o lucrare de dublă... „acordare": a dorinţelor cu posibilităţile ele-*

care mi-l aplicau, în continuare, nu mi se mai potrivea. Părinţii mei nu voiau să vadă că acel **nepotrivit tratament** al lor mă încorseta ca nişte hăinuţe prea strîmte, ca nişte ghetuţe rămase mici".

Şi aşa, **nevăzînd omul din copil** şi nici măcar **omul din elev,** unii părinţi şi unii profesori li se adresează acestora cu aerul cel mai senin şi cu sufletul pe deplin împăcat: „Eşti copil şi n-ai nici o grijă"; „Eşti elev şi ce altă grijă ai, decît să înveţi. Mare lucru"!!!

Să fie, oare, aşa? **Să nu ai tu copil, tu elev, tu tînăr, în adevăr, nici o grijă, nici un zbucium?**

Să fi uitat oamenii maturi cîte întrebări, cîte sentimente clocoteau şi în fiinţa noastră în perioada copilăriei şi a adolescenţei? Este bine şi drept să ne prefacem că **am uitat cu desăvîrşire,** ceea ce, de fapt **nu se poate uita:** acea învolburare de gînduri şi nedumeriri, acel clocot şi acel chin atît de specific unei anumite vîrste?

Se rezolvă ceva — se rezolvă eficace şi cu adevărat — replicînd invariabil: „La vîrsta ta n-ai dreptul să... îţi este interzis să... aşteaptă să fii mare?"

Să nu fie — spunînd aşa — nevoie de nici o altă justificare plauzibilă? de nici un alt argument?

De ce uităm noi — unii părinţi şi unii profesori — că, **neînţeleşi, neajutaţi la timp, cu sfaturi şi îndrumări — nu doar cu dojeni şi porunci — copii se văd astfel siliţi să deschidă singuri — şi, adesea mult prea devreme — cartea atît de încîlcită, atît de complicată, care este „cartea vieţii"?** Necunoscîndu-i bine „alfabetul", unii îi înţeleg **pe dos** „textele" şi **iau drept bun ceea ce, în realitate, este rău şi dăunător.**

Să nu uităm — să nu uităm nici aceia dintre noi care avem motive şi credem că ne-am făcut datoria — că, în cunoaşterea şi în rezolvarea celor mai grele probleme — cele ale vieţii — copiii, elevii, tinerii, în general, au neapărată nevoie de priceperea noastră, de experienţa noastră, de solicitudinea noastră mai ales.

În cartea mare şi complicată a vieţii nu se găsesc probleme gata rezolvate. O asemenea culegere nu şi-a aflat încă şi probabil că nici nu-şi va afla vreodată un autor al ei, care s-o poată întocmi. **Să nu-l lăsăm, deci, singur, să nu-l lăsăm neajutorat pe nici unul dintre copiii noştri, dintre elevii noştri!**

În îndelungata mea carieră de dascăl am strîns numeroase materiale autentice, autografe, din care reiese clar, cum mulţi copii **necunoscuţi bine, neînţeleşi exact, neajutoraţi la timp** — fostele păpuşi, foştii locatari ai „marsupiului" părintesc — aflîndu-se, la un moment dat, singuri şi dezorientaţi în viaţă, au ajuns, inevitabil, **personaje de drame adevărate.** De aceea consider că în fruntea tuturor „instituţiilor cu foc continuu", cu „foc nestins", trebuie să stea **familia** şi **şcoala.** Consider că **şarjele noastre cele mai de preţ, şarjele inestimabile, pe care cu nimic nu le putem şi nu le vom putea înlocui, sînt copiii, viitorul ţării.**

Gîndurile unei tinere dăscălițe maramureșence

„Dascălul este făclia care se stinge luminînd"

Dintre toate profesiunile, poate cea mai complexă, mai pretenţioasă şi mai delicată este cea de educator, deoarece, în nici o alta nu se lucrează cu un material mai sensibil, mai complex şi mai fragil decît „copilul" — omul în devenire. Şi nici o profesie nu cere mai multă competenţă, generozitate, dăruire şi umanism ca cea de dascăl.

Educatorul este cel care pune bazele pregătirii viitoare a copiilor pentru muncă și pentru viața socială, îl învață pe copil să trăiască, îl ajută să înțeleagă omenia, îi formează caracterul, îi dezvoltă pasiunea pentru cercetarea lucrurilor, îi organizează și-i orientează activitatea. El îl învață pe copil arta de a izbîndi, modul de a ști să-și găsească fericirea în profesiune, în familie și de a se integra armonios în societate. Profesiunea de educator este nobilă prin însăși esența ei și prin scopurile înalte în slujba cărora este pusă.

În lumina acestor cerințe, absolventele Liceului pedagogic din Sighetul Marmației au fost pregătite pentru a modela cel mai fin și mai complex material — sufletul uman—pentru a asigura creșterea viguroasă și pregătirea temeinică a noilor generații. Am înțeles pe deplin că nouă, absolventelor, noi dăscălițe, ne revine sarcina cu înalte implicații patriotice și umanitare de a determina trăsăturile definitorii ale omului anului 2000: inventivitate, inițiativă, spirit inovator, competență bazată pe o solidă formație științifică, cele mai alese trăsături de caracter și comportamentale. De aceea munca noastră de-a lungul anilor de școală a fost continuă și susținută.

Practica pedagogică ne-a pus în fața noii noastre meserii. **Lecțiile și activitățile practice la care am participat au imprimat muncii noastre o deosebită sete de cunoaștere, caracteristică formării oricărui dascăl.**

Sarcina care ne revine — de a dirija sistematic procesul de creștere și dezvoltare a copiilor — ne-a impus însușirea temeinică a pedagogiei generale și a psihologiei. Cabinetul pedagogic al școlii dispunînd de planuri-model, de tematici, referate, material didactic și bibliografic ne-a ajutat în însușirea unor bogate și variate cunoștințe necesare formării aptitudinilor pedagogice. În afară de studiul individual, de străduința de a cunoaște tot ceea ce literatura psihopedagogică ne oferă, am studiat cu interes experiența pozitivă a colegilor mai mari, munca și activitatea învățătorilor și educatoarelor, sub îndrumarea cărora ne-am desfășurat activitatea practică.

Dorința de a avea un larg orizont cultural ne-a însoțit tot timpul. Am studiat diferitele forme ale artei, în general, și ale artei plastice în special. Ne-am inițiat în domeniul muzicii, în confecționarea diferitelor obiecte pentru copii. **Am înțeles că dragostea față de copil trebuie să fie îmbinată cu respectul și exigența față de el, că anumite trăsături morale ca: principialitate, atitudine patriotică și umanist-socialistă, cinste și sinceritate, sensibilitate, spirit de dreptate, fermitate, consecvență și perseverență, spirit critic și autocritic, dragoste față de copii și față de meserie, toate indispensabile profesiunii de educator.**

În această perioadă a absolvirii școlii, în aceste frumoase zile de iunie am trăit cele mai emoționante clipe din viața noastră, cînd ne-am pus cu insistență unele întrebări tulburătoare prin sensul și dimensiunile lor: **am făcut oare totul pentru a deveni educatori bine pregătiți, care să răspundă cu cinste sarcinilor pe care partidul și statul le-au pus în fața școlii românești? Cum vom răspunde grijii cu care am fost înconjurați, condițiilor minunate care ne-au fost create?**

Sufletele noastre au vibrat de emoții — emoții ce au aprins în noi dorința de a trece cu fruntea sus ultimul prag al anilor de școală, bacalaureatul, de a aștepta cu nerăbdare deschiderea viitorului an școlar, ce ne va readuce în atmosfera de acum, dar cu alte obligații și responsabilități, cînd **nu vom mai fi noi cei primiți** ci, **cei care vom primi** alți copii.

Viața ne așteaptă, copiii Maramureșului de asemenea. Văile Izei, Marei, Vișeului și Lăpușului freamătă de glasurile lor

vului și a acestora cu cerințele vieții.

- *Ceața și întunerecul creează dificultăți orientării în natură; ignoranța și neinformarea, în orientarea școlară și profesională.*
- *Orientarea școlară și profesională greșită produce daune morale individului și pagube materiale societății.*
- *Copilul (elevul) nu este un colet pe care să-l trimitem unde dorim noi, ci un „pasager" care își stabilește singur ruta. Noi îl putem doar sfătui asupra unei cît mai bune alegeri.*
- *Totul nu este să ajungi la „destinație" ci să ajungi în condiții cît mai bune, căci „destinația" (profesia) este o „haltă" în care te oprești pentru toată viața.*

ION DRĂGAN

Desen de ALIN BOINGIU

Ace de seringă!

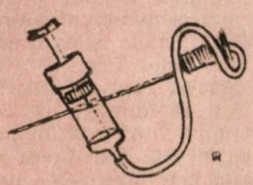

Unele medicamente se iau după masă, altele după prescripția medicală.

★

Dacă vă supără caninii, degeaba mergeți la doctorul veterinar.

★

Nu faceți somnoterapie în timpul serviciului.

★

Vegetațiile nu se tratează totdeauna cu vegetale.

★

Obezitatea nu vă va scade spunînd mereu soției: „Ia slăbește-mă!".

★

Rețetele se iau de la medic, nu de la prieteni.

★

Boala scutirilor medicale se vindecă fără concediu medical.

★

Oful din suflet nu-l vindecă oftalmologul.

★

O cursă ciclistă nu se poate cîștiga cu bicicleta medicinală.

V.D. POPA

duioase și clare, frumusețea lor strălucește mai tare sub privirile limpezi și sfioase ale sufletelor ce așteaptă să fie luminate de razele slovelor.

Oamenii Maramureșului au încredere în noi pentru că, alături de ei, noi vom lumina drumul fiilor lor, le vom îndruma pașii, făcînd să le vibreze inimile încrezătoare în viață. Ei așteaptă de la noi fapte, împliniri. Și vom face totul pentru a cinsti prin munca și activitatea noastră, școala, pe cei care ne-au vegheat izvorul cunoașterii, dascălii și părinții noștri, pentru a modela, la rîndu-ne, cît mai bine cel mai sensibil material — sufletul uman. Asta înseamnă tinerețe și noi, ca tineri, sîntem chemați să educăm tineri. Ne-am dăruit unei nobile misiuni, aceea de a pregăti generația de aur a României de mîine și **marele nostru privilegiu este că avem în conducătorul partidului și statului un părinte înțelept, cu mare grijă pentru tineretul țării, pentru formarea omului nou, a viitorului comunist al patriei.** Urmînd pilda activității și îndrumărilor sale, ne va fi mai ușor să creștem tinerele vlăstare, să formăm adevărații patrioți — după **modelul lecției date de cel mai iubit fiu al poporului aflat în fruntea țării** — învățîndu-i să iubească munca, să lupte pentru idealul luminos al țării, pentru pace, să fie demni apărători ai ei.

Simțim pe umerii noștri răspunderea profesiei de grădinari ai sufletelor și minții tinerelor vlăstare și știm că de felul în care vom munci depinde în mare măsură pregătirea viitoarelor generații de constructori ai comunismului în patria noastră, tinerețea și vigoarea poporului, progresul și prosperitatea acestui minunat ținut, păstrător de istorie, angajat plenar în clocotul vieții noi.

Vibrează în noi dorința de a ne dovedi folositori patriei, de a ne dovedi capacitatea și forța de muncă, de a ne dărui întrutotul profesiunii alese, pentru a păstra veșnic viu adevărul că: „Dascălul este făclia care se stinge luminînd".

FORENTINA FILIP
Absolventă a Liceului pedagogic din Sighetul Marmației

Întrebări și răspunsuri... cu haz

— Mămico, ce e acela „bar"?
— Un local în care bărbații intră, întotdeauna, pentru... ultima oară!

★

— Ce se întîmplă cu o capră cînd împlinește 7 ani?
— Intră în al optulea!...

★

— Mămico, pot să bat toba?
— Da, puișor, numai... să nu faci zgomot!

★

— Cum vă merge viața conjugală?
— Minunat. Pînă acum am renunțat de trei ori la divorț!

★

— De ce citiți romanele polițiste de la sfîrșit spre început?
— În felul ăsta aflu mai repede decît poliția cine-i criminalul!

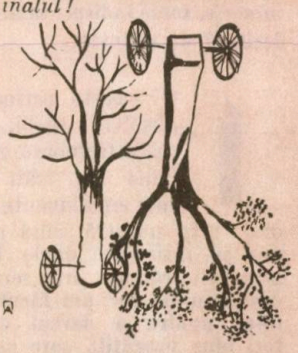

Desene de ALIN BOINGIU

— Vezi, tu, Gigele, cum duce rîndunica aceea un pai în cioc? La ce crezi că-i folosește?
— Sigur, la pepsi!...

★

— Oare de ce aproape fiecare comedie se termină cu o căsătorie?
— Pentru că odată cu căsătoria se termină și comedia!...

★

— Ce tablou ți-a plăcut mai mult la expoziție?
— Ala pe care scria „Gură de incendiu"!

★

— Tăticule, de ce cîntă cocoșul așa devreme?
— Pentru că mai tîrziu se scoală găinile și nu se mai aude!

★

— Ia spune tu, Ionele, ce este infinitul?
— Cosmosul și... anul școlar, tov. învățătoare!

★

— De ce-ai întîrziat, Gigele?
— Mi-am curățat ghetele, tov. învățătoare, dar vă promit că n-o să se mai repete!

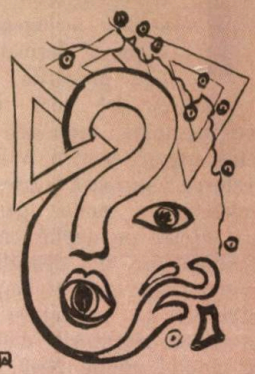

★

— Tăticule, pe tine te-a bătut vreodată mama ta?
— Nu, numai a ta!...

★

La dentist așteaptă 10 copii. Iese stomatologul și-i întreabă ce doresc. Unul din ei a răspuns că vrea să-și scoată o măsea.
— Și voi, ceilalți? — li s-a adresat medicul.
— Noi am venit să-l auzim... cum urlă!

★

Într-un muzeu, Hans a atins, din greșeală, un vas care, în cădere, s-a spart.
— Vai! — a strigat supraveghetoarea. Și era un vas atît de vechi...
— Deci, am avut noroc — a răsuflat ușurat copilul. Îmi era frică... că-i nou!

★

Jack cînta mai tot timpul la ghitară cu prietenii lui — toți la fel de fals.
— De-abia aștept să vă dea la televizor, i-a spus într-o zi mama.
— Vezi — a exclamat Jack — și pînă acum te-ai arătat mereu nemulțumită...
— Aș dori să vă televizeze pentru, ca... măcar atunci să vă pot întrerupe.

culese și adaptate de
PETRACHE MUREȘ

Căsătoria — cea mai frumoasă ascensiune pe piscurile vieții...

...ÎNTRE CARE, ÎNSĂ, SÎNT ȘI „STÎNCI" CE SE IMPUN OCOLITE

Prof. VALERIU C. NEȘTIAN

Cînd, mai deunăzi, un ins de pe stradă tuna și fulgera împotriva propriei sale familii — după o convietuire respectabilă ca timp și calitate — mi-am amintit de un vechi film francez, în care un individ (interpretat de vestitul artist Louis Jouvet), răzbit de foame, dînd tîrcoale unui cazan cu fiertură, ceru o porție, dar își anunță camaradul de-alături că „după ce mănînc, scuip în farfurie"!

Indivizi care batjocoresc, jignesc, lovesc în ceea ce le-a fost pînă la un moment dat cel mai drag lucru, se găsesc, din păcate, nu numai printre elementele asociale, ci și printre unele persoane considerate onorabile. Și este destul de dureros, pentru orice om onest, să vadă cît de ușor se calcă jurăminte, sînt nesocotite cuvinte date în mod solemn, cum se destramă familii. Totul pornind, de multe ori, de la o nimica toată — o vorbă, un gest, o atitudine oarecare, manifestări considerate, obișnuit, banale. Alaltăieri, o victimă a legăturilor extraconjugale. Ieri, urmare a unei grosolănii sau a nesatisfacerii anumitor capricii. Azi, o „nepotrivire de caracter" — de pe urma lor rămînînd pe drumuri trei copii nevîrstnici, ca urmare a unor manifestări de orgoliu și răzvrătire individualistă, nejustificate. Acest amar exod al iresponsabilității și al inconștienței dovedește, de fapt, o cumplită dezordine sufletească, o siminteală a rațiunii.

*

Dată fiind complexitatea relațiilor maritale, **menținerea și consolidarea căsniciei nu este o treabă ușoară.** Sînt necesare: multă dragoste, înțelepciune, înțelegere și toleranță în realizarea unei convietuiri armonioase. Un corăbier iscusit, fiind întrebat odată de ce există stînci și bancuri de nisip în mare, a răspuns simplu: „Spre a fi ocolite de navigatori!"

Dar de ce să fim nesinceri și să nu recunoaștem că sînt și din aceia care nu înțeleg că viața familială e o slujire reciprocă! Unii soți caută satisfacerea egoismului lor cu orice preț; femeia vede în bărbatul ei nu un tovarăș de viață, ci un om oarecare obligat să-i satisfacă capriciile și gusturile, indiferent de posibilități. Austeritatea de altădată li se pare o situație întîmplătoare și nimic mai mult. Devotamentul — o modă perimată. Cumpătul în viață — ceva de neadmis, anacronic. Acestui gen de soții, disoluția și impudoarea tind să le sufoce concepțiile matrimoniale. Și atunci căsnicia li se prezintă ca un adevărat *jug*. Consecința? Zbucium trufaș, entuziasme ce țin mai puțin decît un foc de paie, goană nebună după țeluri și interese menite să se vestejească pînă în seară etc; apoi, discuții înverșunate însoțite de cuvinte tari, insulte și violență, **încercare de a introduce sculele potcovarului în delicata meserie a giuvaergiului.** Nu mai explicăm ce „exemplu" se oferă astfel propriilor fii și fiice, pentru că, parafrazîndu-l pe marele scriitor francez Diderot, s-ar impune să precizăm că **despre familie nu trebuie** scris decît cu pana muiată în culorile curcubeului...

Cei care iubesc munții cu adevărat vor ști întotdeauna să-și asume riscurile ascensiunilor, ei semănînd cu acei care **cunosc arta de a trece peste punctele dificile ale unei căsnicii. Plăcerea**

rară a celor dintîi, de a privi din auguste înălțimi, perspectivele sintetice ale pămîntului sau mării, e de aceeași natură cu perseverența celor care știu să întindă punți de trecere mai departe, adică: tact, răbdare, luciditate, afecțiune, rațiune. Meritul cel mare e tocmai acela de a ști și a reuși să mergi mai departe, să-ți stăpînești neîncrederea și graba, să acționezi cu tenacitatea picăturii de apă la sfredelirea stîncii și primenirea vieții.

A ajuns oare căsnicia — acest greu examen de vrednicie și de capacitate — manta de ploaie? Poți să acoperi cu ea toate interesele vremelnice, toate pretențiile și toate patimile? Nicidecum! **Dacă sîntem „familiști de zile bune", căsătoria e palidă și ieftină. Vigoarea familiei seamănă, în bună măsură, cu acele păsări ale furtunii, care zboară deasupra oceanului pe timp zbuciumat și de naufragiu. Sau ca o rouă abundentă, peste grădina convingerilor, în zile de arșiță sceptică și libertină.**

Pentru a fi o unire ideală, căsătoria necesită înțelegere și iubire depline. Această unire ideală, totală, corespunzînd unei afecțiuni reale, netrecătoare — fiecare din cei doi trebuind să vadă în celălalt nu un obiect, ci o persoană dispusă la înțelegere și colaborare, gata oricînd să facă totul pentru a se completa cu partenerul de viață. „Dragostea nu se naște doar între suflete care sună la fel, ci care sună armonic", spune marele scriitor german Schiller. **Stîngăciile, greșelile inerente pot fi depășite dacă soții au curajul să privească lucrurile în față și să fie sinceri unul față de altul.**

Apoi, destrămarea unei familii nu e neapărat efectul lipsei de „acomodare", ci de foarte multe ori și a autoidolatrizării — ca rezultat al faptului că pe calea dintre cele două inimi au început a crește bălării și spini. Și, ca urmare, putem auzi un astfel de dialog:

— Ai luat chenzina?

— Da...

— Să-mi dai banii!

— Iarăși?

— Dar avem nevoi urgente, copiilor le trebuie..."

— Nu mă interesează!

— Dacă nu mi-i dai, poți să pleci la mamă-ta acasă, chiar acum! ș.a.m.d.

Un proverb englez zice: **Căminul meu este regatul meu;** și în aceste cuvinte e cuprinsă întreaga lume a celor care și-au unit drumurile vieții. **Dacă la supărare se răspunde cu supărare, la vrăjmășie cu vrăjmășie și nu cu înțelegere, cu răbdare, cu dragoste, fără îndoială că familia e primejduită în ceea ce privește destinul ei. Faptul că la mînie, dispreț, indiferență, răspunzi cu răbdare, cu stăpînire de sine, cu iertare, îl poți răscoli pe celălalt atît de profund, încît el să ajungă a renunța la comportarea sa nepotrivită și a adopta una corespunzătoare, de apropiere, de înțelegere.**

Desigur, nu este ușor să ai, cu consecvență, o atare conduită de împăcare sinceră. Dar, în calitate de **soți** și **părinți,** nu avem altă cale de ales.

PETRE PAULESCU

Părinții

În mine locuiesc părinții mei
cu răni, cu aspirații, cu idei
și-i port pe țărmuri și pe culmi, lucizi
și meditînd, la umbre de molizi.

Ascult, privesc și chibzuiesc cu ei.
În mine locuiesc părinții mei,
așa precum sînt zeii în Homer
stăpînii limpezi peste timp și cer.

Putere au ca păsările-n cînt
— metafore urzite-n legămînt —
În mine locuiesc părinții mei
purtînd în palme, mednicele chei.

Acumulez stamine și-aer dur
să dărui viziunilor contur.
De mult, de mult cu-ndreptățit temei
în mine locuiesc părinții mei.

RADU CANGE

Arde gîndul

Clopot — Bărăganul peste fire
Nu mai bate nici un singur ceas,
Vremea a trecut de tînguire,
Roua dimineții a rămas.

Pe la prînz prin ceruri milenare
Porumbei bat aerul în joc,
Ialomița-i mai șerpuitoare,
Arde gîndul ca un vreasc pe foc.

Ialomița parcă-i un căpăstru,
Bărăganu-i negrul armăsar,
Care se răsfață în buiestru,
Cînd pe boltă stelele tresar.

RADU COTEANU

Poemul fericirii

O, fericirea —
inaccesibil pisc
al amăgirii inefabile —
e ca și cum ai ține să
sculptezi statuia Nopții

Poemul constrîngerii

O dragoste, ori cît ar fi
de mare,
trebuie neapărat să-ncapă
într-o inimă

Jurnal de excursie în inima unei minuni a naturii

Peştera Ialomicioarei şi misterele ei...

● Miracole ce înfloresc de milenii şi răstoarnă formula echilibrului arhitectonic ● Între Grota urşilor şi Grota haiducilor curge... Styxul carpatic

Am plecat de la Sinaia pe itinerariul Stîna Republicii — muntele Piatra Arsă (2007 m) *cu un popas de 2 ore la cabana Piatra Arsă şi, apoi, în continuare, pe Valea Cocorei spre* PEŞTERĂ. *Am avut perspectiva: muntele Leaota şi masivul Strunga (văzuţi de pe Valea Cocorei), Cheile Zănoagei, vîrful Clăbucetului şi Valea Obîrşiei. Am reţinut minunata „Vale a jepilor", unde natura, lăsată la libera ei fantezie, acoperă crestele înalte cu păduri întregi de conifere tîrîtoare — ca nişte şerpi verzi — pe întinderi vaste, pînă în zările îndepărtate. În vale se înşiruie — minuni ale creaţiei umane — între minunile naturii: Sinaia, Buşteni şi Poiana Ţapului, în tripla şi captivanta lor panoramă. Totul e forţă, poezie, vis, frumuseţi înălţătoare şi porţiuni de abis cutremurător.*

Această natură, pe care o ignorăm adesea nepermis de mult, pare a te chema, pe tine, turist mai mult ocazional, la o revizuire a valorilor tale interioare — şi parcă îţi aduce alături de îmbărbătări, reproşuri ! Te simţi, într-un fel, umilit de generozitatea şi grandoarea ei...

Iată-ne acum în faţa Peşterii Ialomicioarei, *— la 1630 m. înălţime, — cu imensa ei boltă de calcar milenar, sculptată parcă de nu ştiu ce geniu necunoscut, pierdut în veacuri. Imaginea e măreaţă, căci frontispiciul de piatră se ridică vertical şi solemn, ca un orgoliu, peste efemerele noastre ambiţii omeneşti. Sînt nume scrise acolo, săpate cu dalta veşniciei, nume de ctitori sau de domnitori români. Apare, ici-colo, şi cîte o inscripţie germană, cu durele ei caractere gotice. Dar pecetea românească a Peşterii e clară, căci pînă şi marii haiduci ai neamului şi-au săpat în piatra aspră vitejiile şi numele lor.*

Coborîţi în adîncul pămîntului — lungă procesiune de siluete în umbră — cei 35 de turişti îşi poartă liniştea, făcliile şi emoţiile, cu paşi grei, printre minuni în piatră ce urcă şi coboară, picături de apă căzute în acorduri de orgă şi atmosferă de basm !

★

La intrare, călăuza trăsese din plin clopotul, încercînd să deştepte — prin stridenţa lui amplificată de munţi — călugării schitului, din somnolenţa lor monahală. Dar nimeni nu apărea şi noi aveam nevoie de feştile. În cele din urmă am intrat în schit şi am luat toate lumînările, lăsînd în locul lor — după metoda olandeză — contravaloarea. Şi am pornit apoi pe drumul şuvoind de izvoare, pierzîndu-ne în întunericul apăsat de piatră.

Era frig şi mulţi dintre noi tremurau de-a binelea. Dar lucrurile stranii care apăreau la tot

pasul, extraordinarele surprize, viziunea dantescă din peșteră, toate aceste absorb complet făcîndu-te să uiți neajunsurile momentului. Înaintînd în neant și piatră, ferindu-te, pitulîndu-te, potrivindu-ți pașii pentru a nu cădea pe pantele abrupte, mergi fără răgaz. Deodată te simți, parcă, eliberat, încerci senzația unei degajări totale: deasupra ta apar plopii și se profilează cerul... Dar nu, e o simplă iluzie optică ! O simplă și fantastică iluzie optică ! Te afli sub aceeași boltă de piatră, cu „acoperișul" dur și amenințător, care te apasă. De-a lungul anilor, a miilor sau poate a milioanelor de ani, depozitele calcaroase s-au sedimentat într-o împletire atît de bizară — rod al unei forțe de materializare fabuloase — încît ai impresia că treci printre plopi suspendați în văzduh, că sălcii plîngătoare se apleacă să-ți mîngîie obrazul crispat, iar petice de cer albastru îți vestesc orizontul. Și cînd colo, totul e numai peșteră, aceeași peșteră masivă și grea ca un destin.

Mergi în continuare printre stîncile ascuțite și primejdioase prin care această minune a naturii își apără întunericul și misterul și treci pe subțiri podețe improvizate de mîna omenească peste aceste ape negre ca ale Styxului.

Am mers aproape două ore, pînă cînd spectacolul stalactitelor și al stalagmitelor imense, izbite de vijelia sonoră și uniformă a apelor subterane, ne-a oferit unica destindere: împărțirea în două a necunoscutului: în dreapta Grota Urșilor, *în stînga* Grota Haiducilor. *Două tentații în cadrul aceluiași mister.*

Aud și acum urletul apelor repezi. Femeile strigau, a ajutor parcă. Bărbații cereau să încetinim pasul. O senzație nelămurită de groază părea să plutească deasupra sufletelor tuturor. Și totuși nimeni dintre noi n-ar fi părăsit înfiorantul spectacol — de o sumbră măreție — al peșterii.

Spre capăt — la sfîrșitul bifurcației chiar, acolo unde n-am mai reușit să pătrundem, căci eram prea mulți și n-aveam costumele de cauciuc necesare — se află un soi de nișă adîncă și largă. Refugiu în timpul persecuției și invaziilor otomane? Mijloc de a scăpa de birurile fanariote, sau loc de reculegere, de caznă și ori de penitență pentru acei dintre monahi care greșiseră prea mult și veneau aici, în inima stîncii și nopții eterne ca să-și dobîndească absolvirea? Greu de răspuns...

Te reîntorci — continuînd să fii prizonierul Ei, al Peșterii. Abia mai tîrziu, mult mai tîrziu, după ce te-ai silit să-i urmărești, să-i revezi și să-i cuprinzi toate straniile-i frumuseți, Peștera te lasă, te eliberează. Aș putea spune : te iartă, *și ajungi din nou la lumină, la iarbă, la flori, la elementele palpabile ale naturii vii, fericit că ai scăpat de atîtea bucurii neașteptatate pe care nu ai fost îndeajuns de pregătit să le suporți.*

E încă destul de devreme ca să privești din nou, cu o uimire crescîndă, decorul în care este plasată Peștera Ialomicioarei, să vezi brazii înalți ce se ridică direct *din stîncă, fără nici un pumn de țărînă la bază, ca să te întrebi, de unde își trag viața, puterea și seva...*

Dar nu rămîne aceasta singura întrebare fără răspuns. Bolta de la intrarea Peșterii nu răstoarnă ea, oare, toate formulele arhitectonice cunoscute și orice lege a echilibrului?

MATEI AȘTEFANEI

Desen de G. MACHE

Un tată „violent“

NICOLAE CARANFIL

Era una din acele liniştite seri de toamnă, în care vîntul e calm, iar oamenii atît de paşnici încît îţi este cu neputinţă să nu te întrebi, înfiorat de echilibrul din jur: cum de mai există războaie pe lume? Era una din acele ore la care, chiar şi în cartierele centrale ale Capitalei, tumultul din timpul zilei se estompa încet, topindu-se în liniştea din atmosferă. La acea oră, se părea că însăşi pepiniera scandalului public, agitatul, supraaglomeratul mijloc de transport în comun se lăsa contaminat, de mediul înconjurător.

Într-un troleibuz 89, taxatoarea obosise să tot invite, răstit şi repetat, călătorii, să urce de la scară şi ajunsese pînă la a trece cu vederea un grup de tineri care nu se arătaseră prea preocupaţi în a o onora cu atenţia şi... mărunţişul cuvenit. Privirile i se opriseră în altă parte: contempla un bărbat înalt, cu părul vîlvoi, care înşira cu înfrigurare note muzicale într-o partitură deasupra căreia stătea scris: „SIMFONIA CIVILIZAŢIEI MODERNE, OP 27“. „Ce va să zică asta?“ părea a se întreba ca privind compozitorul ce se zbătea în torentul inspiraţiei!

La cealaltă extremă a troleibuzului se urcaseră un puşti de vreo cinci anişori şi părintele său. Băieţaşul era „o minune“ în carne şi oase: o mutrişoară cuminte şi nostimă, cu ochi mari, albaştri şi jucăuşi, o cărare trasată parcă la milimetru în părul negru şi ireproşabil aranjat. Spunea tuturor „pardon“ şi „vă rog să mă scuzaţi“... ce mai, era parcă ţîşnit din paginile volumului „Preşcolarul model“. Se agăţase cu mînuţele-i mici de bara din faţa geamului şi privea nestingherit, cu o expresie de adorabilă curiozitate, bulevardul inundat de maşini.

Troleibuzul tocmai oprise.

Deodată, puştiul se deslipi de geam, înaintă spre tată-su şi, cu cea mai îngerească privire cu putinţă îl trase de mînecă:

— Tăticule, ia-mi un ciubuc! Te rog, uite la chioşcul ăla de-afară...

Tăticul zîmbi îngăduitor, apoi îi explică blînd micuţului că nu poate să coboare din troleibuz pentru a-i cumpăra bomboana dorită, pentru că „nenea şoferul pleacă repede“ şi ei aveau să rămînă jos... şi nu se mai pot întoarce la „mămicuţa“, care le-a făcut acasă bomboane din zahăr ars.

Puştiul nu păru satisfăcut de divagaţia cu zahărul ars şi, aruncînd părintelui său o privire severă, îl readuse la obiect.

— Ba nu! Vreau ciubuc!

Din nou, plin de înţelegere, tatăl îi explică fiului despre nenea şoferul şi despre bunătăţile pe care le-a pregătit „mămicuţa“, special pentru el. Cînd nenea şoferul catadicsi să pornească troleibuzul din staţie părintele răsuflă uşurat.

Micuțul consideră însă că abaterea era gravă ca să o poată trece cu vederea și, „eliminînd" nu fără efort, două lacrimi, începu să scîncească în crescendo:

— Daaaaaa? Așa ești de rău? De ce n-ai vrut să-mi cumperi ciubuuuuc... Ihîîîîîî.... Vreau ciubuuuuc!

Tatăl se înroși pînă în vîrful urechilor și începu să se uite disperat în jur, căutînd o ieșire din situația penibilă creată de „îngereasca" sa odraslă. Parcă răspunzînd chemării, o cetățeancă respectabilă și corpolentă se sculă de pe scaun și înaintă, cu duioșie în priviri, să dea „primajutorul" necesar:

— Puișor, i se adresează ea cu blîndețe părintească, dacă nu ești cuminte vine și te ia nenea milițianul!

Puștiul se opri din plîns pentru cîteva clipe, aruncă binevoitoarei o privire ce exprima un profund și stăruitor dispreț, apoi își roti ochii prin incinta troleibuzului, asigurîndu-se că persoana cu pricina nu se afla prin apropiere și încălcă din nou legea:

— Îhîîîîîî... N-ai vrut să-mi cumperi ciubuuunc....

— Puișor, continuă netulburată și cu aceeași bunăvoință, bătrîna călătoare. Dacă nu ești cuminte, nenea milițianul, care vede și aude tot ce fac copiii neastîmpărați, se urcă în mașină și vine să te ia!

Micuțul se opri din nou din plîns, o fulgeră pe intrusă cu o privire de tigru, semnificînd un avertisment și, apoi, se întoarse din nou către nefericitu-i părinte:

— Uaaaaaa! Nici măcar un ciubuc n-a vrut să-mi ia!

— Puișor! nu se lăsa cetățeanca. Dacă nu vrei să mă asculți,... bineee... O să-ți pară rău cînd o să urce nenea milițianul, dar o să fie prea tîrziu!...

De data asta era prea mult. Puișorul se opri pentru a treia oară din plîns, își ațintì ochii mari și adorabil de albaștri spre capul binevoitoarei, apostrofînd-o:

— Du-te dracului de gîscă îndopată!

Un murmur de uimire și revoltă cuprinse întregul troleibuz. Tatăl încremeni, pur și simplu, cu o expresie de groază întipărită pe figură. „Gîsca", căreia i se sugerase o atît de precisă direcție, dispăru în aglomerație. Teribilul „îngeraș" cercetă cu atenție figurile din jurul său, apoi, dovedind o remarcabilă perspicacitate în privința consecințelor situației, începu să urle și mai tare.

— O să mă baaaaatăăăă.... O să mă baaaaaatăăăăă!...

Reacțiile fură diferite. Călătorii din preajmă, care fuseseră martori la incident începură să rîdă îngăduitor — tensiunea scăzînd repede spre normal. Cu totul altă fu atitudinea celor din spate, care nu putuseră lua notă de toate episoadele conflictului, și cunoscîndu-le cu prioritate, doar pe cele din domeniul... muzical, ce beneficiau de un număr mai mare de decibeli, reacționară la fel de prompt:

— O să-l bată. Asta nu e bine.

— Nu cu bătaia se rezolvă conflictele, se auziră primele comentarii, urmate la scurt timp de altele:

— Cine bate?

— Pe cine?

— Ce tată bestial? Își bate propriul copil!

— Ce tiran!

— Și asta în public!

Compozitorul se opri puțin din lucru, pentru a lansa și el o opinie:

— Cum să mai existe omenie, iubire sau artă într-un secol de violență dementă ca aceasta!?

— O să mă baaatăăăă!... O să mă baaaatăăăă!... continua să urle puștiul, „stimulînd" din plin dezbaterile ce deveneau din ce în ce mai aprinse.

— Ce se întîmplă? întrebă cineva, care abia urcase.

— Ei, un copil...

— Un om își bate propriul copil!

— Un animal!

— Un beție omoară în bătaie un băiețaș!

— Dar de ce nu se face nimic? Parcă am trăi în pădure!

— În junglă! În junglă! Acolo să se ducă!

— Se bat doi oameni în față?

— Se bat niște oameni în față?

— Cine se bate? se trezi taxatoarea plină de spaimă.

— S-au luat niște beți la bătaie! Ce barbarie! Ce barbarie!

Tatăl, în culmea disperării, își luă progenitura și coborî la prima stație, nemaiputînd îndura iadul din troleibuz. Micuțul, însă, continua cu energie sporită:

— O să mă baaatăăăă!... O să mă baaaatăăăă!...

Curînd, nenorocitul om își dădu seama că nu stătea mai bine ca înainte, căci, cîteva persoane își exprimau tare și cu curaj opiniile civice.

— Așa, cetățene, bate-ți copilul! O să-ți mulțumească pentru creșterea pe care i-ai dat-o!

Un bătrîn comentă pițigăiat faptul, generalizînd pentru întreaga generație tînără:

— Uite, de-aia îi vezi cu plete și cu toate alea, îmbrăcați ca niște papițoi, cu chitare la gît și cîntă ca nebunii, parc-ar fi în junglă! De-aia nu se mai poate înțelege nimeni cu ei! Au fost tîmpiți de-atîta bătaie, asta e...

O namilă de om se apropie amenințător de părintele disperat și, „fluturîndu-i" un pumn uriaș prin fața ochilor, îi șuieră:

— De ce cafteși copilul, băi, așta? Așa te porți tu cu cei slabi? Păi așa îți ard și eu vreo două labe peste mutră de ai să zici că n-ai avut parte de noroc în viața ta!

Tatăl simți că nu mai poate rezista situației așa că îl apucă pe copil, strîns, de mînă și se îndepărtă în fugă de... locul infracțiunii, urmărit însă de vocea „opiniei publice" ce lua, cu o neobișnuită fermitate, atitudine împotriva violentării minorilor...

Ajuns acasă, urcă scările în goană, apăsînd lung și repetat, nemaigăsind puterea să caute cheia. Soția deschise. *Tatăl gîfîia. Băiețelul își adună toate puterile și lansă din nou:*

— O să mă batăăăăă!... după care începu să plîngă cu sughițuri.

— Ce i-ai făcut copilului, Vasile? întrebă „mămițica", scrutîndu-l cu o privire metalică. Ce i-ai făcut copilului? Cum ai putut? Eu stau și gătesc toată ziua ca să aveți ce mînca atunci cînd vă întoarceți acasă... și calc și spăl și mătur și șterg praful și fac curățenie și bat covorul și spăl rufe și nu stau pînă vine seara și uite cum îmi aduci copilul! Fără violență nu poți, Vasile? *Și luîndu-și odorul cu un gest înveluitor: „vino la mama, puișorul meu scump și drag! Ce s-a întîmplat? Cu ce te-a necăjit? Încă o ieșire ca asta, Vasile, și nu ne mai vedem. Îmi iau băiatul și plec la mama... Auzi!?*

Neastîmpărul creației

Prof. dr. ANTON VASILESCU

Pe profesorul Sava Ionică din Cîndești, Vrancea, îl găsești, ori de cîte ori îl întîlnești, la fel de frămîntat de cîte o idee pornită să aducă noi ameliorări materialului didactic, mobilierului școlar, unui mijloc sau altul de învățămînt. Nedespărțita lui servietă poartă în ea schițe, desene, felurile scheme ale unor prototipuri de diverse aparate și truse. Cu ani în urmă a prezentat la o expoziție de material didactic, organizată de Ministerul Educației și Învățămîntului, un ingenios instrument muzical, mult apreciat de vizitatori.

Un mobilier școlar multifuncțional a depășit, la rîndu-i, faza de prototip. O sală de clasă va fi dotată cu acest tip de mobilier școlar ce poate îndeplini funcții multiple ca: masă de studiu, masă de laborator, masă de lucru în atelier (lucrări de radioconstrucții, traforaj ș.a.), planșetă de desen, șevalet, masă de șah. Prin detașarea a două planșete și aplicarea lor la masa de lucru, acest tip de bancă ocupă un spațiu redus oferind posibilitatea ca sala de clasă să se poată ușor transforma într-o mică sală de gimnastică sau într-o sală de festivități. Trainic și fiabil, acest tip de mobilier școlar întrunește și serioase avantaje educative, igienico-sanitare și economice. Banca oferă posibilitatea aranjării ei în diferite poziții, prin cuplare, ceea ce permite organizarea actului de predare-învățare pe grupe de elevi, oferă copiilor spațiu de mișcare, curățenia locului făcîndu-se în condiții lesnicioase. Partea metalică este redusă la 2,5 kg material fieros. Costul băncii este simțitor scăzut față de actualele bănci întîlnite în școli. El se ridică la 425 lei în producția de serie mică și nu trece de 250 lei în producția de serie mare.

De cîtăva vreme frămîntările profesorului Sava Ionică sînt îndreptate asupra unei tăblițe școlare numită de inovator, deocamdată, tăblița cu ștergere rapidă. O asemenea tăbliță poate avea întrebuințări multiple, începînd din grădiniță și pînă în clasele gimnaziale: la desen, scris, socotit, limbi străine etc. Ideea unei astfel de tăblițe i-a venit autorului de la ceara de albine. Pentru că nu este lipsit de importanță să semnalăm că Sava Ionică este un renumit apicultor și pomicultor. Însă, despre aceste două pasiuni ale acestui profesor stăpînit de fiorul creației, ceva mai tîrziu.

Cum arată, însă, această miraculoasă tăbliță școlară cu ștergere rapidă? O bucată de placaj lungă de cca 12 cm. și lată de 7,50 cm. peste care așterne un strat semiadeziv și căreia îi sînt atașate două folii (una de pungă de plastic și alta ceva mai groasă, asemenea celei de la folia de la retroproiector). Copilul poate scrie, socoti, desena și la simpla ridicare a celor două foițe, tot ce s-a scris și desenat dispare, se șterge (de aci și denumirea de tăbliță cu ștergere rapidă). Preșcolarul, școlarul mic și elevul de gimnaziu pot avea în această tăbliță un mijloc prețios de exersare și exerciții. Întreg materialul folosit pentru confecționarea acestei tăblițe este colecționat din diferite deșeuri. Cu adevărat o acțiune meritorie de utilizare ingenioasă și cu mare rol practic a unor materiale refolosibile aflate la tot pasul și care, altfel, se irosesc.

Ideea didactică ingenioasă a profesorului Sava Ionică a cucerit pe cele mai multe dintre cadrele didactice de la școala pe care o conduce, ca și de la alte școli de centru din Dumbrăveni. Acestora li s-a adăugat inspectoratul școlar care, prelulînd ideea, și-a propus să organizeze, începînd cu anul școlar 1982/1983, un experiment în care să demonstreze valoarea și utilitatea pedagogică a noului mobilier școlar și a tăbliței fără ștergător, confecționate după ideile profesorului Sava Ionică.

Neastîmpărul creației cunoaște la acest vrednic dascăl și alte domenii. După cum aminteam mai înainte, idei valoroase încep să dea roade în pomicultură, ramură mult răspîndită în zona Cîndeștilor din Vrancea. Crește prin partea locului soiul de cireș numit „Pietroase". I se spune astfel, pentru că face fructe tari și, este rezistent la atacul dăunătorilor. Cireșii din acest soi dau producții mari. Prezintă însă unele dezavantaje: portul înalt (10—12 m), fructele mărunte și de aceea anumite cantități rămîn neculese, ceea ce, bineînțeles, înseamnă pagube. Încrucișat cu un soi de cireș adus din părțile Iașului (creație a profesorului Victor Cireașă, de la facultatea de horticultură a Institutului agronomic din Iași) soiul „Pietroase" devine deosebit de productiv, ușor de plantat și lesne de cules și valorificat, se dezvoltă bine în condițiile pedoclimatice ale localității. Acest soi poate fi plantat în culturi intensive pe pante, produce anual 30—40 kg la un singur pom, intră repede pe rod și poate fi cules ușor de copii, întrucît (portul fiind mult micșorat,) fructele pot fi adunate fără a mai fi nevoie de că-

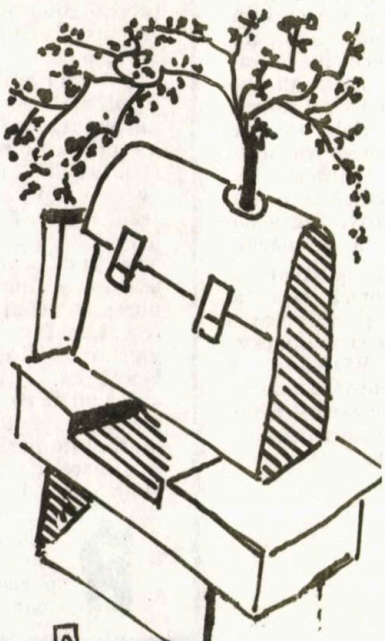

Desen de ALIN BOINGIU

ţărat în pom, înlăturîndu-se, astfel, pericolul accidentării. Dacă pînă acum se pierdeau anual circa 10.000 kg de fructe, numai pe raza satului Cîndeşti, o socoteală cît de sumară arată ce avantaje economice mari va aduce noul soi de cireş.

Cum mintea sfredelitoare a dascălului nu se opreşte aici, el a început cercetări ameliorative, în cadrul cercului de agrobiologie, în colaborare cu specialişti din agricultură, pentru a produce soiuri de cireşe cu fructe mai mari.

Acţiunea „Salvatorii nucului" începută cu ani în urmă de pionierii de la şcoala din Cîndeşti-Vrancea a dobîndit teren de manifestare a unei rodnice iniţiative patriotice, susţinută cu înflăcărare de profesorul Sava Ionică. În pepiniera şcolii se cresc puieţi de nuc, care împînzesc dealurile şi livezile satului. Peste 2000 de nuci plantaţi de elevi rodesc sau sînt pe cale de rodire. În cîţiva ani numărul nucilor va atinge iară cifra 5.000. Acţiunea de succes „Salvarea nucului" dobîndeşte astăzi noi valenţe ştiinţifice şi educative. În colaborare cu Staţiunea de cercetări pomicole Focşani se fac cercetări în vederea obţinerii unui nou soi de nuc prin încrucişarea dintre soiul local numit „Ciorchine" care produce o nucă mică, în cantităţi mari şi miez foarte bun, cu soiul numit de localnici „Uriaşă", care produce fructe mari dar cu rod nu prea mare. Din încrucişarea celor două soiuri se încearcă de către elevi, cu sprijinul specialiştilor, să se obţină un soi nou cu o mare productivitate (4—8 fructe pe un ciorchine) cu nuci mari şi miezul plin.

Şcoala a devenit, prin inimosul ei director, profesorul Sava Ionică, centru al propagării agriculturii avansate şi la alte culturi. Tot împreună cu Staţiunea de cercetări pomicole Focşani, se acţionează în vederea extinderii livezilor de meri pitici, mult căutaţi de săteni pentru a-i planta în ogrăzile şi grădinile lor. Cercul de agrobiologie al şcolii, bucurîndu-se de sprijinul ştiinţific al cercetătorului Gheorghiţă Gogu de la Staţiunea Stejarul din Jud. Neamţ, are în studiu cultivarea unor plante medicinale, tratate cu raze gama, în vederea ameliorării calităţii lor, cum sînt: degeţelul lînos, anghinarea, laurul lînos, macul. Şcoala produce materialul săditor al plantei medicinale saschiu, care se va cultiva în cultură mare la cooperativa agricolă de producţie din sat. Se intenţionează să se introducă în cultură mare în cooperativa agricolă de producţie, ca plantă medicinală, şi macul.

Dăruit cu totul şcolii, înălţării spirituale a fiilor satului, profesorul Sava Ionică execută tot ceea ce întreprinde cu pasiune şi înflăcărare. Să-l asculţi depănîndu-ţi toate la cîte gîndeşte şi face, rămîi surprins, poate. Văzîndu-l la lucru, în şcoala şi la casa lui, te entuziasmezi şi nu poţi să nu te înclini în faţa necostitelor lui gînduri şi fapte cu care îşi înfrumuseţează nobila-i profesiune de luminător al satului.

Profesorul emerit Teodor Neş (1891—1975), autor al unor importante contribuţii istorice, pedagogice şi metodologice **(Tîlcul notelor,** 1933; **Oameni din Bihor,** 1937; **Folosirea şi păstrarea materialului didactic,** 1958; **Confecţionarea materialului didactic prin mijloace proprii,** vol I şi II, în colab. 1963; **Monografia liceului „Em. Gojdu",** 1971, în colaborare, şi a altor numeroase lucrări şi articole) este readus în actualitate de un volum memorialistic intitulat **„A doua carte despre oameni din Bihor** editat de **Comitetul de cultură şi educaţie socialistă,** Bihor, 1979. Absolvent al Facultăţii de matematică-fizică din Budapesta, în 1914, organizator al Gărzilor Naţionale şi participant la marea adunare de la Alba Iulia, 1918, colaborator al revistei „Familia", preşedinte al „Astrei din Bihor" şi inspector general al învăţămîntului la Cluj şi Bucureşti, profesorul T. Neş a lăsat amintiri neşterse în sufletele foştilor elevi ai liceului „Em. Gojdu", ca acad. Caius Iacob, omul de ştiinţă american acad. Kertesz, prof. univ. Mircea Maliţa, membru corespondent al Academiei, etc., care subliniază deopotrivă, valenţele ştiinţifice şi umaniste ale personalităţii profesorului lor de fizică de la liceul din Oradea.

Despre puţini profesori universitari s-au scris rînduri mai elogioase ca acestea ale lui Mircea Maliţa: ...„era o personalitate din gura căreia puteau fi auzite, în alţi termeni, anticipaţiile cele mai elocvente ale ciberneticii, teoriei sistemelor şi multidisciplinarităţii. Dacă astăzi considerăm ca una din practicile cele mai actuale şi moderne, teoria sistemelor tehnico-umane, ne este greu să concepem un precursor mai convingător şi mai pasionat decît profesorul care o jumătate din timp îl consacra ştiinţelor fizico-matematice şi cealaltă jumătate istoriei culturale a Bihorului şi operei sale de emancipare (Prefaţă la **Monografia liceului Emanoil Gojdu,** 1971, p. 6)

Volumul editat postum la Oradea de Stelian Vasilescu, redactor la „Familia", este de fapt un volum autobiografic, a cărui redactare a început la 78 de ani. Deşi ajuns la această vîrstă respectabilă, T. Neş nu s-a lăsat ispitit de evocări dulcege. Atmosfera satului natal bihorean Mădăras, de la sfîrşitul veacului trecut, învăţătorii, profesorii de la Salonta şi Beiuş, apoi cei de la Budapesta se constituie în mărturii istorice şi umane. Cercetătorul situează împlinirile şi neîmplinirile instituţiilor prin care a trecut, în funcţie de planurile şcolare, legile în vigoare şi, firește, de altitudinea profesorilor. Dotat cu o memorie excepţională, T. Neş evocă an de an portretele fizice şi moral-didactice ale institutorilor şi profesorilor săi — nu după o afinitate naţională — ci în funcţie de lumina ce fiecare a reuşit să i-o aprindă pentru disciplina predată.

Reconectînd evocarea cu cercetarea arhivelor, acest curiculum vitae ne pune în contact cu viaţa unei şcoli primare confesionale dintr-un sat bihorean, care funcţiona după ideile peda-

Un mare dascăl şi lumea prin care a trecut

Prof. univ. dr. GABRIEL ŢEPELEA

gogice ale lui Georgiu Popa din Cîmpani, de formaţie herbertiană. Sînt analizate planurile de învăţămînt, materialul didactic, metodologia preconizată, manualele în circulaţie atunci. Cu alte cuvinte, avem o viziune asupra concepţiei şcolilor confesionale — şi sub aspectul organizatoric şi pedagogic — singurele în care se mai utiliza limba română, precum şi asupra modalităţii de transpunere în practică a lipsurilor sfîşietoare din şcolile româneşti, întreţinute din contribuţia sătenilor.

Prezentînd anii săi de şcoală la Gimnaziul din Salonta, T. Neş ataşează la evocarea formării sale orariul gimnaziilor din Transilvania între 1900—1910, urmat de un comentariu statistic asupra structurii predominant clasică (71,3% din ore atribuite disciplinelor literare şi doar 28,7% celor ştiinţifice). Mult mai bogate sînt datele asupra anilor de ucenicie la Beiuş, la unul din cele mai vechi licee româneşti, înfiinţat în 1828 de Samuil Vulcan. Autorul trece în revistă în linii mari, istoria liceului, impactul legislaţiei şcolare imperiale şi ale diverselor abuzuri asupra şcolii şi elevilor, contribuţia manualelor şi a profesorilor români de aici la formarea sa ştiinţifică şi umanistă. Deosebit de utile pentru istoria şcolii româneşti ni se par datele despre profesorii beiuşeni, autori de manuale, precum şi ecoul manualelor din Ţara Veche, la Beiuş.

Ca student la matematici-fizică, T. Neş, bursier al Fundaţiei „Em. Gojdu" a fost acceptat la colegiul Eötvös, instituţie-internat cu caracter didactic, asemănătoare cu „Ecole Normale Supérieure" din Franţa. Alături de încă 5 români admişi la acest colegiu de elită, T. Neş, este atît de apreciat încît profesorul de fizică experimentală Eötvös Lorand, savant de renume, îl cooptează în expediţia ştiinţifică de măsurări geomagnetice. Această activitate ştiinţifică premergătoare a unei cariere universitare în perspectivă este întreruptă de izbucnirea războiului din august 1914. De aici înainte cazarma va lua locul bibliotecii. Tribulaţiile frontului, organizarea Gărzilor naţionale, activitatea ca profesor la Oradea, Satu-Mare, Braşov şi mai ales aceea de director la Oradea şi animator cultural la frontiera de vest, vor constitui în continuare obiectul evocărilor din această carte.

În capitolul, „Cultură şi educaţie" sînt evocaţi colaboratorii „Familiei", seria a III-a, cei mai mulţi profesori locali. Se aduc date noi despre activitatea lui Iosif Vulcan şi se analizează activitatea de organizator, pedagog şi autor de manuale a lui Georgiu Popa din Cîmpani (1841—1897). Unele principii accentuate de Georgiu Popa surprind prin actualitatea lor: 1) legarea teoriei de practică (lucrul manual în şcolile populare cu profil de meserii, noţiuni de economie politică, conducerea atelierului, contabilitate, desen şi modele, confecţionare de obiecte); 2) intuiţia; 3) însuşirea conştientă şi activă a cunoştinţelor, etc.

Impresionantă e credinţa în perfectibilitatea umană a pedagogului bihorean: „Copiii nu sînt nici buni nici răi. Sînt ceea ce învăţătorul va şti să facă din ei". La fel aspiraţia spre multilateralitate: „Cel ce se califică pentru numai cît îi trebuie pentru oficiul său (serviciul său n.n) nu va fi oficiului de onoare".

La capitolul „Cîţiva autori de manuale şcolare" T. Neş adună informaţii preţioase culse din anuarele liceelor din Blaj, Beiuş şi Năsăud despre 15 autori de manuale şcolare din Transilvania, dintre care unii, ca Ioan Lăzărici, Ioan Persigan şi Traian Fărcaşu, foarte puţin cunoscuţi.

Istoricii literari vor reţine, desigur, şi corespondenţa sa cu Lucian Blaga, în legătură cu manualul de fizică alcătuit de T. Nes, în colaborare cu Tit Liviu Blaga, fratele poetului.

Contribuţiile de la capitolul al III-lea „sînt istorice". Ele se referă la lupta pentru limba română în Bihor, la mişcările ţărăneşti din secolul al XIX-lea, la românii propuşi pentru funcţii publice în administraţia austro-ungară din secolul al XIX-lea, precum şi la unii ofiţeri români care, urmîndu-l în 1840 pe Kossuth, au luat drumul exilului, obţinînd grade mari în armata lui Garibaldi (col. Pop de Popa), ori în armata americană, în cadrul războiului de secesiune (generalul George Pomuţ).

Numeroase note şi anexe completează itinerarul acestui slujitor al şcolii romînăeşti. Paşii săi în viaţă sînt coroboraţi cu realităţile vremii; autorul se prezintă odată cu perioadele istorice pe care le-a traversat ca elev, student şi, mai ales, profesor şi animator cultural. Autobiografia portretelor, prin obiectivitatea şi rigurozitatea cercetărilor de arhivă, se constituie în uvertură la o istorie culturală care depăşeşte interesul regional.

O carte cu valenţe informative dar şi formative, în care cercetătorii trecutului şcolii româneşti, precum şi istoricii, pot găsi informaţii inedite ori comentate la nivelul unor conexiuni neaşteptate.

Jurnal de încredere, dor și visare

DAN MUCENIC

Ecaterinei — cea mai bună mamă dintre cîte vor exista

Am gîndit pentru prima dată la începerea unui asemenea jurnal, în vreme ce mă întorceam dintr-o lungă călătorie din Moldova. În trenul ce mă ducea spre Capitală, în vagonul-restaurant (acolo unde conversațiile se înfiripă mai repede decît oriunde altundeva pe calea ferată), un bărbat puternic, bine încărunțit, avînd o vîrstă pe care nu reușeam s-o deslușesc — între 20 de ani (dacă-i priveai ochii), 40 (dacă te luai după cutele feței) și 60 (orientîndu-te după culoarea părului) — povestea vecinului de masă de alături ceva despre „aventurile" sale de acum două decenii și ceva. Am ciulit involuntar urechea (obicei urît, dar de necorectat la gazetari), deși speram mai curînd în evocarea cine știe căror aventuri galante (neîndoios, gen „coup de foudre") decît în vreo chestiune cu adevărat serioasă. M-am înșelat crezînd astfel, dar n-am regretat — a cîta oară — că mi-am ascuțit auzul. Omul acela fusese brigadier la Bicaz. În Bicaz locuia și acum. Nu se mai putuse despărți de ceea ce construise, de ceea ce-i marcase decisiv tinerețea. Și — lucru ce poate părea de-a dreptul incredibil, simplă găselniță reportericească sau, mai curînd, efect pentru o proză ce se dorește de... efect — albise de emoție, atunci cînd hidrocentrala a intrat în funcțiune! Spunea bărbatul acela — gesticulînd și începînd să vorbească din ce în ce mai tare — semn clar că nu-și mai putea stăpîni sentimentele determinate de o amintire dragă de tot — că, după ce muncești din răsputeri pe un mare șantier, după ce înveți lecția adevăratei maturități, după ce-ți trăiești anii de ucenicie ai primei tinereți printre oameni dîrji, în continuă confruntare cu greutățile, cu natura însăși, înveți — da, acesta e cuvîntul, înveți — să iubești cu adevărat. Înveți să-ți iubești femeia și copiii, înveți să fii apropiat față de familie și față de prieteni și de toți cei din jur, înveți, mai cu seamă, să fii exact pînă la severitate cu tine însuți, îți disciplinezi faptele și gîndurile — fără a le pustii de entuziasm — înveți, da, înveți să fii om întreg, bărbatul care impune prin forța fiecărei mișcări și a fiecărui cuvînt rostit.

Știam lucrurile acestea. Le mai auzisem — și nu odată — din gurile altor foști brigadieri. Dar patima pe care o punea în fiece vorbă omul care stătea în fața mea, la masa dintr-un obișnuit vagon-restaurant, m-a împins la a începe să caut, printre tinerii care lucrează azi pe unul sau altul dintre șantierele naționale ale tineretului confirmarea acestui fel de a gîndi și simți. Acesta a fost începutul. Apoi, la așternerea jurnalului de față m-au mai împins și propriile-mi amintiri, de elev și student, sentimentul că m-aș fi simțit pînă astăzi mai sărac cu cîteva amintiri pline de emoție dacă n-aș fi participat alături de colegii mei de clasă sau de amfiteatru, la muncile pe care — în momentele acelea — țara ni le cerea. În sfîrșit, rîndurile acestea s-au mai născut și din gîndurile pe care le nutresc — înspre adolescența ce va veni — copiilor mei, a căror voioasă venire pe lume bucură mai presus de puterea de zicere a oricărui cuvînt duios. Vreau să povestesc, așadar, despre...

... PÎINEA CEA NOUĂ — DINCOLO DE AZI

Ne-am obișnuit (spre asta ne-au îndemnat, fără drept de replică, multe din cărțile, reportajele sau povestirile celor din jur) să vedem în fiece șantier un loc al construcției grandioase, lăsînd — peste timp — mărturii pline de măreție ale unei neostoite trude. Baraje uriașe, monumente impunătoare alcătuite din oțel și beton, puterea de a schimba geografia unui loc sau a altuia, iată ce înseamnă — pentru cei ce știu să viseze — șantierul. Și, e foarte adevărat, multe din șantierele noastre se pot mîndri cu asemenea înfăptuiri. Nu toate, însă. Și nu în verticalitate sau în vizibil stă emoția celui ce-și privește, peste veme, lucrul făptuit. Acei care vor traversa, în anii următori, cîmpia teleormăneană sau cîmpia din nordul Bucureștilor nu vor putea arăta celor de alături decît o mare de grîu sau de porumb. Iar atunci cînd vor spune: pe șantierul ăsta am lucrat eu, s-ar putea să fie priviți cu nedisimulată ironie. Și ce-ai făcut tu aici? *Ai inventat lanurile de grîu? S-ar cuveni, în momentul acela ca malițiosul interlocutor al fostului șantierist să fie ridicat într-un elicopter din care să poată privi cu ușurință în jos. Atunci ar*

putea zări complicata rețea de canale prin care se aduce ori se scurge apa. Ar înțelege, fără îndoială, secretul înălțimii porumbului și al greutății bobului de grîu. Acolo — ar trebui să i se spună — au muncit vreme îndelungată brigadierii de la Viișoara Nord sau cei de pe Șantierul național al tineretului București-Nord. Aici, la rădăcina grîului și a porumbului se află închisă întreaga lor trudă. Din sudoarea lor — țîșnind artezian în zilele verii — s-au adunat o parte din apele ce vin să ostoiască setea cîmpurilor.

I-am văzut de multe ori muncind. Am fost deseori printre ei în clipele de odihnă. Am stat de vorbă cu ei în mașinile ce-i duceau spre punctele de lucru sau în jurul focurilor de tabără, după ce cîntecele și glumele se terminau și deasupra fiecărei figuri se așternea un abur, ușor visător. Firește, pe mulți dintre acești elevi (căci elevi erau mulți dintre ei) îi învăluia dorul de acasă. Dar nu un dor mistuitor, care să le cheme pasul spre ograda părintească, în chiar acele clipe, ci un dor curat și alintător, un dor ce părea a spune, mai ales: ce bine dacă ar fi și ai mei prin preajmă, să vadă ce-am putut dura eu aici... Costel Badea — vasluian de pămînt — a primit într-o bună zi o scrisoare de acasă în care, după ce era întrebat ce mai face și cum se simte, era îndemnat, într-un foarte scurt p.s.: „dacă ți-e prea greu, scrie-ne, să venim să te luăm." Costel a scris, firește, dar nu despre faptul că i-ar fi foarte greu. A scris că munca de aici nu e mai grea decît aceea pe care a făcut-o alături de ai lui, la cîmp, că și acum tot pentru cîmp muncește și, mustrător, întreba — tot într-un foarte scurt p.s.-: „cum puteți să mă întrebați, tocmai voi, dacă mi-e greu? Mi-e așa cum știți că mi-e!" Am copiat acest final de scrisoare (trăgînd cu ochiul — de data asta — peste umărul liceanului care-și așternea rîndurile pe genunchi, stînd în fața barăcii în care locuia alături de colegii lui vasluieni) tocmai pentru simplitatea ultimei fraze. „Mi-e așa cum știți că mi-e" — adică totul este cum am învățat chiar de la voi, totul este oblișnuit, totul e cum trebuie să fie.

În jurul brigadierilor de pe șantierul din apropierea Bucureștilor — brigadieri care, în „viața civilă", sînt elevi ai unor reputate licee („Nicolae Bălcescu" sau „Dimitrie Cantemir") — se adună adesea părinți îngrijorați, oameni care nu-și știau copiii învățați cu lopata ori cu tîrnăcopul. Vin și se interesează: reziști, Gelule?, ce-ți mai trebuie, Aurele?, e greu, Dorule? În răspunsurile pe care le primesc este — neîndoios — și o undă de bravadă. Copiii lor — cel puțin așa le spun ei, dar tinerii aceștia refuză cu energică mîndrie un asemenea apelativ — spun cu toții că e foarte ușor, că n-au nevoie de nimic, că totul este — bucureșteni, ce vrei! — O.K.! Părinții pleacă puțin surprinși (dacă-l puneam, acasă, să-mi aducă o pîine, făcea nazuri, și aici dă la lopată ziua întreagă...), dar mulțumiți. E în ordine. Copiii (nu le pot zice altfel și niciodată nu-i vor putea numi decît așa) sînt bine sănătoși, parcă mai zdraveni chiar decît atunci cînd au plecat de-acasă, mai serioși, mai scurți la vorbă și (aici mamele par cu adevărat înduioșate) mai puțin sensibili (ai văzut, abia m-a sărutat la despărțire...).

Dar grîul și porumbul vor crește frumos și înalt pe aceste locuri. Pîinea nouă a anilor ce vor veni se plămădește acum. Și, odată cu ea, bărbăția adolescenților ce-o văd, cu ochii lucizi ai visurilor lor curate, mare și bună, îndestulîndu-i pe ei și pe copiii lor.

Și, încă ar mai fi de spus multe și cu privire la...

CEI CARE VOR ISTORISI DESPRE FLUVIUL NOU

Vedeți, deși (mărturisesc cu toată sinceritatea) am încercat să caut alte cuvinte, de o repetiție n-am izbutit să scap: pîine nouă, *apoi Fluviu* Nou. *Ce să-i faci, asta este! Oamenii* noi *ai timpului de-acum* nu pot făptui decît noul. *Nu pot accepta decît înscrierea de pe acum în viitor. Încrezători în tot ce întreprind, tineri ca mereu tînăra floare de cireș, brigadierii marilor noastre șantiere sînt niște oameni ai*

speranței. Întîlnindu-i pe marginile viitorului fluviu ce va străbate Dobrogea înțelegi — înțelegi cu adevărat — dimensiunile vîrstei lor. Și încrederea în ei crește cu fiecare metru de canal cîștigat asprului podiș. Aici, și aici se va întinde o cîmpie fertilă, prin mijlocul căreia vor trece vapoare. Cîmpia — ca simbol al stabilității. Cîmpia ca vatră...

O femeie tînără — ajunsă în pragul acelei adevărate împliniri pe care o aduce vîrsta de 30 de ani — își visează „pruncii" (e transilvăneancă, din pricina asta îi numește așa) buni și harnici. Călătorind cu ea pe traseul acestui imens șantier (ori poate numai voi fi gîndit acest drum...) am auzit-o spunînd că și-ar dori mult ca și copiii ei să vină să pună o mînă aici. Dar... Da, atunci cînd ei vor fi mari, aici își va rostogoli apele un Fluviu. Nu știm cum va fi botezat. Noi să-i spunem Fluviul Nou și să gîndim la el așa cum i-am aflat acolo, la fața locului, gîndind pe elevii din Vrancea sau Timiș: cu veritabilă pasiune, cu incandescență de gînd. Parcă — veți spune, cuvintele sînt prea mari, parcă au mai fost spuse și auzite de nenumărate ori. Dar în cîte feluri poți defini eroismul și în cîte chipuri îl poți numi pentru a fi sigur că ai exprimat exact ceea ce ai dorit? Iată, despre Canalul Dunăre-Marea Neagră s-au scris pînă acumdacă am aduna tot ceea ce cotidienele sau periodicele au strîns în paginile lor — volume întregi. Ce s-ar mai putea spune fără riscul repetiției? Dar, a-ți asuma acest risc înseamnă tocmai să crezi în ceea ce spui, în ceea ce ai văzut cu proprii ochi și în ceea ce ai simțit în momentele acelea. De aceea vin și spun că acelei femei tinere de 30 de ani — care-și zicea cu toată seriozitatea că rostul vieții copiilor ei trebuie să fie munca îndîrjită și folositoare, roditoare adică — am vrut să-i sărut mîna și sufletul, văzînd în ea adevăratul părinte, cel care știe proiecta cu dreptate și realism soarta și — mai cu seamă — devenirea celor pe care-i naște și crește.

Maturii privesc în urmă cu oarecare nostalgie spre faptele lor mari și, adesea, într-adevăr eroice. Tinerii privesc, la rîndul lor, cu încredere, dor și visare tot ceea ce înfăptuiesc. Generațiile se succed și se completează întru același dor de faptă temerară și născătoare de bine. Cel ce vine să consemneze toate acestea — într-un soi de jurnal (al cărui ultim capăt nu poate ști cînd va fi așternut) — reține în primul rînd aspirația spre construcție temeinică și frumoasă a tuturor celor care și-au oferit vîrstele fragede lucrului pentru țară. Și astfel, cu toții, venim să ne așternem — cu trudă și speranță la un loc — în marea carte a vremilor de astăzi. Plini de credința că această carte va fi citită așa cum se cuvine. Plini de credință în cinstea cu care ne-am oferit drept rînduri ale ei. Plini de credință în statornicia elanului nostru, a iubirii noastre pentru părinții noștri și pentru copiii noștri. De aceea am dedicat rîndurile de față tinerei ardelence cu care am vorbit îndelung despre devenirea pruncilor săi. Pe care-i doresc a fi așa cum și i-a visat această bună — viitoare — mamă. Asemenea celor mai frumoși și mai buni dintre toți copiii țării și ai lumii.

Fotografii: Valeria Tanasoff

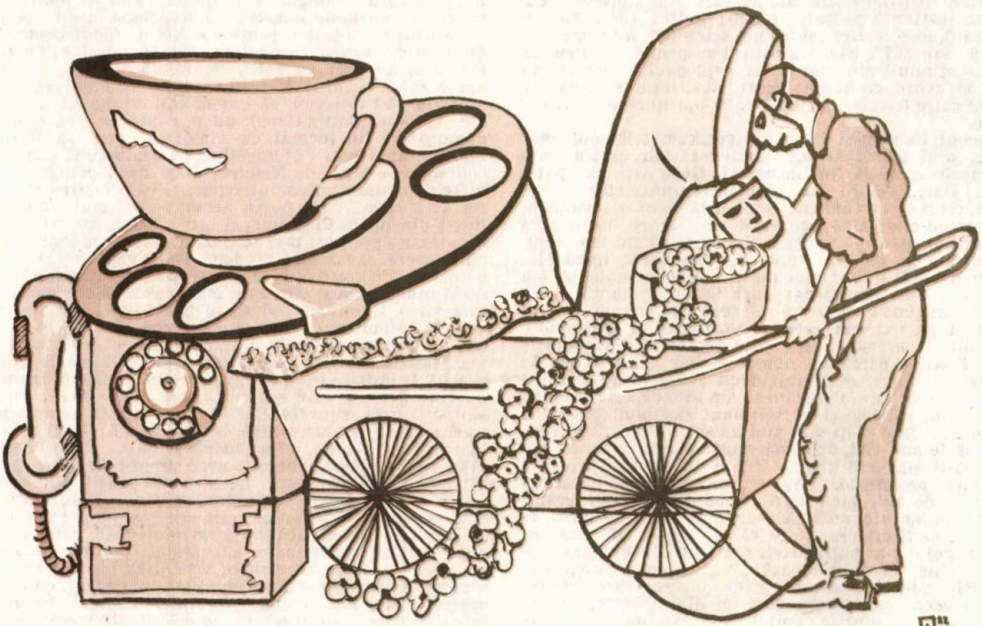

Desen de ALIN BOINGIU

Play back

EMIL CIULEI

Înainte de a se înneca în transpirația altora — altceva care nu ne aparține... Ce timpenie! — EL se scălda în propriile erori... Ceea ce interpretase drept transpirația palmei, riurile Babilonului mîlind linia vieții... încremenită acum pe receptorul telefonului, nu erau altceva decît lacrimile abonatei... După cît plînsese, pentru această tristă inutilitate, demult ar fi trebuit să nu mai aibă ton. Nici unul...

Dori să-și mascheze ezitarea, întîrziindu-și privirea pe aparat... Nesimțindu-l, îl atinse de cîteva ori — ca pe o mină care urma s-o dezamorseze — dar nu îndrăzni încă să-l ridice din furcă. Nu prefera, nici măcar să-și imagineze, starea de spirit cu care urma să se împroprietărească, după ce va fi nevoit să-l așeze la loc. Orice s-ar zice — și s-ar crede — preferabil e ca scandalurile să le ai înainte cu tine, decît să discuți, pe urmă, cu toți. Dacă nici el nu știa de ce-l ridică, cine-i condiționa hotărîrea de a-l ridica totuși — și cît de cinstit era și în neștiința asta, cinstit așa cum era și cu celelalte, așa cum ne surprind toate neștiințele, încît nu-ți mai rămîne să crezi că întreaga noastră puritate stă în neștiință, că unui om, pentru a-i verifica puritatea, trebuie întîi să-i afli neștiința, după un anumit normal, deci cu cît sîntem mai neștiutori, cu-atît AR TREBUI SĂ FIM mai puri, numai că pe ultima n-o reușim (impuritățile, rezidurile, murdăriile cotropindu-ne din toate părțile) în timp ce prima rămîne intactă, ba din contră, cu cît neștiința este mai mare, totală, parcă cu-atît impuritățile cresc, și-atunci dispare-n vînt toată logica firescului acestui normal incomod, numit paradox de unii, nonsens de alții, ea rămînînd de fapt încă o neștiință și o neputință de a desluși lucrurile — dacă nici el nu știa cine-i condiționa hotărîrea de a-l ridica totuși, atunci cine să fi știut? Tata mare? Poate cine ar fi trebuit să fie la celălalt capăt al firului...

Neașteptat de rapid, urechile se simțiră sfărîmîndu-se într-un ton care țiuia ca o somație. Surprinzător de fulgerător, incredibil pentru starea clinică în care se afla — omul acesta transporta o stare de colaps dintr-o firidă a universului, într-un colț al unei case, prestînd, pe un itinerar necunoscut stării unui biologic normal, cărăușia sisifiană cu niște molecule surprinse de spectrul putrefacției în tomberonul nezmălțuit al unor celule încă emailate — mai descoperi în el, necăutîndu-l, un rest de putere a cărei existență — în starea lui de anemie generală, confundabilă cu inconștiența (conștientul cedîndu-l inconștientului, apoi cerîndu-i-l înapoi pentru rezolvarea altor treburi, după aia transferîndu-l, omul trudind în două locuri dar fără drept de a semna condica de prezență în vreunul) — era ca o bătaie de joc, o atît de sublimă ironie încît îi permisese pînă și să așeze receptorul în furcă, cotropindu-l cu amîndouă mîinile, de fapt nu cu ele ci cu o dorință, care o înmormîntă înainte de maturitate...

Și în tot acest timp, liniștea tuturor neîntîmplărilor — accidental nedorite (mereu simțim nevoia desfășurării unei întîmplări, unei situații, dorința de a ne trezi implicați sau asistenți ai vreunui spectacol, indiferent de natura lui, fiind infinit mai mare decît ideea că vizionarea sau crearea lui ar putea să ne fie și incomodă, fatală chiar) — se instală peste tot, după ce, evident, cotrobăise febrilă prin toate ungherele, pentru a descoperi și a zvîrli pe drumuri toate zgomotele tuturor întîmplărilor accidental dorite. Maturizîndu-se, frica ajunsese spaima, cealaltă teroare — că singur receptorul ar fi putut să se salte din furcă, reclamîndu-și miraculos conștiința propriei utilități — obligîndu-l să vorbească. Bucuria insuccesului de a nu-și putea aminti numărul, era mai mare decît orice, devenind motivul prelungirii întîrzierii formării lui. Lașitatea fusese pulverizată de un motiv a cărei realitate nici nu putea fi contestată. Dar cine ne asigură că mai înainte de a de-

veni lasitate, starea numită așa, nu se burdușește bine cu motive? Ultimile cifre ale numărului îi adusese bucuria asta susținută pe patru piloni: o cifră (68), un cuvînt (sau), încă o cifră (86) și un semn de întrebare (?) deci „68 sau 86?", Bucuria asta îl suspendă, pentru un timp, scoțindu-l din starea lui deplorabilă, pentru a-l pune de acord cu toate: erori, neștiință, spaimă. În drumul către fericire, făcu o escală, oprindu-se la primul număr.

„Ooooo! În sfîrșit! De cînd așteptam telefonul tău! Nu-nu, n-ai greșit Grig... Niciodată nu greșim mai mult decît vrem să fim incorecți. Doza asta de patetism... Dar..., dădu EL să-l întrerupă... știu te surprinde, crezi că-i o confuzie, pentru că nu mi-o recunoști, descoperind-o de-abia acum. E prea mare bucuria ca s-o mai pot ascunde acum... Credeam că nu mai suni. Că nici măcar nu mai suni. M-a paralizat lîngă el... oricum nu mai pot și nici nu mai aveam unde să mă mai duc... Fusesem plecat doar într-o speranță — că mă vei mai suna — dar mă reîntorsesem înapoi, o pierdusem și pe ea. Am pierdut întotdeauna mai multe decît îmi făcusem... Ce vrei, astea au fost cîștigurile mele... Poate-ți părea un non-sens, dar așa-i în viață: întotdeauna pierzi mai mult decît ai adunat... sau cel puțin așa ți se pare. Credeam că am să mor, oricum mult nu mai am, celulele și-au terminat războiul, cele albe au învins..., fără să-ți mai aud glasul, Grig... Întîi sperasem să te mai văd, apoi mă mulțumisem doar cu ultima: să-ți mai aud glasul. Odată cu vîrsta, îți reduci și numărul pretențiilor; cifra anilor crește, ale lor scade ... Din 70 de ani, dacă scazi 67, 68 de pretenții, restul care-ți rămîne zic unii că s-ar numi înțelepciune. Iadevărat, aș fi preferat să te văd — nu să mă vezi, un cărucior gol e mai puțin trist, decît un cărucior însuflețit... cu cine, cu un mutilat?...." „Nu, cu o fotografie, gîndi EL, aducîndu-și aminte de durerea care trecuse printr-o veche cunoștință de-a lui din tinerețe, atunci cînd acestuia, îi murise copilul, la cîteva luni de la naștere, întîmplarea născînd o secvență cutremurătoare: în fiecare după amiază, un om plimba un cărucior gol, cu poza celui dispărut în ea... Curioși să vadă fața copilului, trecătorii întorceau capul, dar în afara unei fotografii, a celui dispărut, nu mai zăreau nimic. Fața sufletului celui care făcea cărăușia nebuniei, aducînd-o din moarte în viață și invers, nu-i interesa..." ... fie și numai pentru o clipă, să te văd, reluă celălalt, în loc să conversăm, chiar dacă asta s-ar petrece fie și în ceasuri întregi... Cred că de-asta oamenii erau cîndva mai apropiați: se vedeau mai des, se priveau mai mult... Astăzi, cu o fisă, ne liniștim conștințele, reușind astfel să cunoaștem valoarea sentimentală a monedei... Confundăm sufletul cu valoarea miilor de hectare, lacrimile cu mărimea piscinelor, chinurile cu stilurile mobilelor, durerile cu somptuozitatea apartamentelor, dramele cu grandoarea vilelor, tristețele cu marca autoturismului, emoțiile cu gigatonele bombelor, tristețile cu orgiile scabroase, cînd vom reuși — dar vom reuși vreodată? — să înțelegem că toate legile pămîntului nu pot cuprinde în ele legea vieții, pînă cînd vom mai măsura forțele conștiinței în fosnetele bancnotelor, pînă cînd vom pune un egal între dragoste și un cec, cît vom mai confunda iubirea cu sexualitatea, starea spiritului cu starea materială, cît vom mai tolera asuprirea produsului uman de către dictatorul obiect. Ce-are a face că nu ne vedem, dacă... „I-am dat dom-le telefon! Totu-i în regulă! Toate-s bune!" Oare chiar totul?... Oare chiar în regulă?... De parcă o mie de vorbe, pot înlocui o privire... Uite, aș fi preferat să stăm fie și muți, o clipă, una singură, să ne privim... Cum ne-am privit odată, demult... Mai ții minte? Să ne privim într-o secundă, cît nu reușim să ne-ascultăm cu toate vorbele dintr-o viață... și să vărsăm în clipa aia cîte o lacrimă care să valoreze cît toate dicționarele lumii, să-necăm toate cuvintele vieții care au creat capodopere, în cîte o lacrimă, cu care nu s-a scris nici măcar un rînd... Ai citit vreun roman scris cu lacrimi? Cu suferințe, cu dureri, cu altceva, decît cu cuvinte? Eu încă n-am citit... Mă mir că nu spui nimic, că nu te surprinde noua mea față sentimentală, pe care n-ai cunoscut-o niciodată cred în cei 60 de ani de cînd ne cunoaștem... E totuși mai mult decît o jumătate de veac... Dar ce să-i faci, uite că vine o clipă unică, neașteptată vreodată, inegalabilă, o clipă care îți poate justifica întreaga-ți viață, o simți venind pentru a te obliga să fii cinstit, să fii tu însuți și cu ceilalți... Nu te mai poți ascunde, pentru că ți-a dispărut puterea de a-ți mai păsa de cineva, ai obosit tot dansînd cu masca altuia, elasticul se rupe și ea cade și nici nu știi cînd ți se poate întîmpla, poate exact în momentul în care ai vrea să te apere mai mult, dar e de-ajuns o singură întîmplare, ca să ne dăm seama că toate dorințele noastre nu înseamnă nimic în fața ei, și-atunci nu-ți mai rămîne nimic de făcut decît să te oferi drept cadou oamenilor, nemairupînd eticheta și lăsînd-o, cu preț cu tot... Scuză-mă te rog, o clipă; am o cafea pe aragaz, cred că a și dat pe-afară..."

„Cum să-l întrerup, să-i spun că-i vorba de o confuzie, că sînt destinatarul unor confesiuni care nu-mi aparțin? Să fiu tocmai eu stăvilarul care să oprească bucuria unui om. Pot întreține, cu o minciună acceptată conștient, o stare de fericire? Dar dacă pentru el sînt niște clipe unice, poate ultimele... Poate pentru el, chestia asta este — cel puțin acum — cel mai important lucru din lume. Cînd uneori într-o viață, nu ne putem da seama care-i cel mai important lucru, măcar atunci cînd avem șansa să-l credem așa, avem dreptul să-l ucidem? Necinstea de a-l asculta, prelungindu-i în acest mod eroarea, este oare mai gravă, decît dacă i-aș fura visul, spunîndu-i adevărul? Bine-bine, dar în final, oricum trebuie să-i spun, să nu creadă că..." „Nu mi-am dat voie să fac atîtea în viață, tocmai pentru a mai putea realiza cîte ceva", se reîntroduse celălalt în gîndurile LUI, lăsîndu-i-le așa, în paragină, vraiște, ignorate de vreo decizie, care era conștientă că va veni, dar își amîna sosirea, spre final..." Tributul plătit, pentru păstrarea măștii, inclusiv față de tine dragă Grig, cel mai bun prieten al meu, a fost foarte scump... Cît trebuie să plătească un om, pentru a avea dreptul la o greșeală? Cît trebuie să greșească, ca să poată plăti? Mă asculți Grig?..." „Da, sigur", îngăimă celălalt. „Sînt situații cînd cuvintele rănesc mai mult decît faptele; știm asta, dar nu-i de-ajuns dacă nu știm niciodată cum e mai bine: pentru nealterarea adevărului, pentru respectarea ideii de dreptate, pentru venerarea cinstei, să spunem tot ce simțim și gîndim, sau să menajăm, cu prețul nașterii celor mai delicate formule, să îngropăm realitatea pe care o simțim? Poate de-aia, singurele adevăruri care rezistă, care pentru noi rămîn adevăruri, sînt situațiile pe care nu le putem controla..."

* * *

În noaptea asta, vara urma să plece, pentru a-și adormi capriciile de-un trimestru, la porțile amintirilor... Ultima ei seară, dori să nu treacă neobservată... Invitase pe toți... Primii sosiți, norii negri care se adunaseră într-o furtună. Nu-și programaseră, acum, serata asta. Fuseseră luați nepregătiți de prin alte locuri, neexplicîndu-și nici ei, de ce trebuiau să fie prezenți la festinul nopții de adio. Cina. Discuții aprinse de-un fulger... În sfîrșit, trăznetul dădu semnalul de începere. Copacii făcură reverențe, cupele se puteau ciocni, toate ferestrele se-nchiseră: „Tot zgomotul de-afară intră-nlăuntru... dar liniștea de-aici, nu iese nicăieri...", iar primii stropi nu se sorbiră, ci se turnară-n jos, în amintirea setei sufletelor ce plecaseră înaintea ei... Stropi grei și mari se întreceau s-ajungă mai repede pe orice. Maratonul ploii.

Fiecare întîmplare aștepta cîte-o mașină din sutele care își lipeau amețitor minutele în asfaltul lipit pe cauciucuri, ștergătoarele asudau de mult pe parbrize cavoul acestor stropi, surprinși în toate sensurile, ca și itinerariile mașinilor...

Pentru oameni era o nălucă. O fantomă reală, alungată de toate castelele imaginare. Ce sens ar fi avut să-și mai percheziționeze luciditatea, cînd verdictul — mai puternic decît toate intențiile convingerilor — fusese aruncat ca o carte de joc: „Așa ceva nu există!" Nu-i puteau admite existența, atît timp cît era prezent acolo, insuportabil de material, incomod de fizic, plantat într-o realitate vizibilă, palpabilă, controlabilă, cercetabilă, numită disperare...

Îngenunchiat în mijlocul străzii dungate, ars de sarabanda neoanelor colorate, suprapuse peste reflectoarele cerului care-i proiectau fața albă pe ecranul negru al unui univers cu-atîtea locuri goale..., biciuindu-l valurile oceanelor de stropi al căror vuiet adînc se spărgea de malurile lacrimilor lui, electrocutat de acel: „Așa ceva nu există!" al unor indivizi oricînd divizibili acest om, singurul pieton al nopții tuturor, le oferea averea lui — o carte, cersindu-le furarea ei, într-un urlet, trecut de mult de zgomot: „Ce mai faci?" În numele oricărui Dumnezeu, atîta doar mai întrebați-mă!"

De ce să-și mai încarce domnii portbagajele cu-n dicționar complet, ei care stătuseră la rînd, pentru a apuca măcar un exemplar cu multe pagini lipsă.. Ce impor-

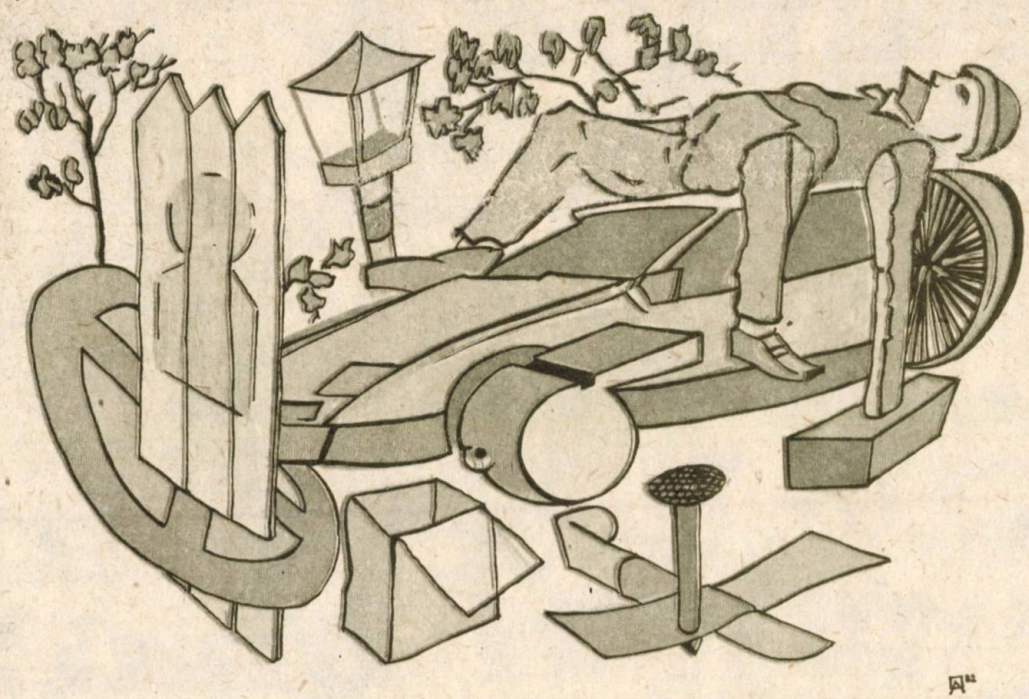

Desen de ALIN BOINGIU

tanță avea că tocmai alea — pură coincidență domnii mei! — erau singurele care ar fi putut să explice ceva, dacă volumul era legat în piele, la preț dublu?

„Nu vreau să mor eu o întrebare pe buze, ci cu-n răspuns în suflet, la întrebarea voastră: „Ce mai faci?" E chiar atît de mult dacă vă rog să mă-ntrebați?"

Și surdo-muților li se eliberează permise de conducere. Auto! Ei treceau pe lîngă un om rămas în pană de-o întrebare, într-o parcare interzisă?... Sau... „Niciclnd n-am comentat vreo lege, iar legea ce-o reprezentați, este dreptatea însăși ce v-aparține în totalitate, la fel cum mie mi-aparține, marea vină, de-a fi parcat aici... Și nu în altă parte... Tocmai aici. Nu scoateți chitanțierul domnule milițian... Vă rog! Și poate... poate nici n-are rost. Nu-l scoateți! Nu mai departe decît ieri, nici mai aproape, decît azi, e mult... E mult dacă s-a scurs un ceas, de cînd aici... Nu-nu; nu, n-am nimic, îmi trece imediat... doar un leșin... Atît. Spuneam că-i mult dacă s-a scurs un ceas, de cînd în acest loc, încă se mai putea parca... De ce să mă amendați? Al cui plan vreți să-l depășiți? Amenințările cui folosesc? Nu v-au întîmpinat niciclnd speranțele? Cele ale locului acesta, înviau în mine, în clipa cînd... Ați completat-o deci! Nu, nu mai are rost... tot n-ați putea să înțelegeți... Cum m-aș fi eschivat să trag la loc plătit? Atunci cînd am văzut că mi s-a terminat toată benzina — drumul fusese foarte lung... și nepavat... plouase mult... și-atît de-aglomerat... — tot alergînd, tot căutînd un loc, unde să pot opri și eu, preț de o clipă: doar cît să se răcească un motor..." Sau el era singurul care rula printre cei rămași cu sufletul în pană? Cine să mai știe, cînd pe nici o șosea, nu te avertizează semnul ăsta, cînd nimeni nu îndrăznește să poarte astfel de indicatoare după gît, avertizîndu-ne ce îi lipsește?... Cine să mai știe cînd lumea de mult nu mai așteaptă întrebarea asta, strigîndu-și înainte singură răspunsul, înspăimîntată de-ntîietatea altor întrebări: „Nu-i așa că încerci să-mi spui ce mai faci? Te-am întrebat eu asta?", „De ce vrei să mă plictisești cu viața dumitale „Încă n-ai învățat, pînă acum, că nervii trebuie respectați? De ce-ai trăit degeaba?"

Ce puternic ești! Dac-ai putut să uiți, ori dacă n-ai căutat să afli, sau nu vrei să mai știi, că acel puțin, al vieții dumitale, este prea multul vieții mele, așa cum multul vieții mele, agonisit din tot puținul acelora ca dumneata, formează întreaga viața a altcuiva...

De ce atunci... să fiu crezut nebun ori beat, cînd îi răspund unui copac, ori sărut o statuie, făcînd amor etern, cu o idee șuie... ori cînd m-apucă zorile, la un taifas cu norii și pîing, văzînd cum cerul mai iartă, încă, perceptorii. dialoghez veacuri întregi, cu marea și cu munții, neplictisindu-ne vreodată, la fel cum dintre-atîtea taine, niciuna nu se satură, nicicînd, de-o fată... îmi pierd copilăria de cîte ori sărut o floare, iubesc cu patimă un lut și beau c-o luminare... mă cert cu-o păpădie: „De unde atîta sensibilitate?" „Transform mereu o clipă, într-o eternitate..." și fac ocoluri mari degeaba, căci inima-i oprită de furnici... chiar dacă eu mai pot pleca în stele, dar ele vor rămîne tot aici... mai sînt băgat și-ntr-un proces, cu universul, o ceartă atît de veche, încît nici azi nu știu cine sînt: pirît ori simplu martor, în fine, orice-aș fi, oricîte termene de amînare... pînă la urmă, pentru toți, există cîte-o condamnare... eu am încendiat atîtea garduri... dar nu de asta-s trist... au mai rămas destule, să nu pot fi, o clipă Crist... Alerg urlînd pe drumuri: „Sînt fierul înroșit!", arăt cu degetul spre cer: „El e ciocanul prăbușit!" și lat mă-ntind pe jos, mă mai întorc pe șale, pămîntul tot e mîi de nicovale...

Nu căutați Pămîntu-n soare, nici tainele-ntr-o moarte... în fiecare clipă apare, cîte-un gînd, în care viața e departe...

Și pentru atîta lucru, nimic față de nebunia lumii, tu om cu mintea-ntreagă, zicîndu-mi că-s nebun, mă internezi între înțelepții lumii, în timp ce tu lucide, cum îți place să te pretinzi, nu ești capabil nici măcar s-accepți — atîta doar! Nu să și înțelegi... nu minji vorbele înțelepte ale lumii cu timpenia asta: „Nu accept decît ceea ce înțeleg!" crezînd astfel că ești autor de maxime — și altceva (nu totul, pentru că ar trebui măcar să-l bănuiești) ce s-ar putea petrece dincolo de universul tău...

Cît timp nu reușim să acceptăm — măcar! — drept imaginație, tot ce s-ar putea petrece într-o realitate situată dincolo de puterea de înțelegere a spațiului nostru spiritual, să nu disperăm! E unica noastră șansă să cunoaștem imensa, inegalabila, eterna clipă de liniște, pe care nimic altceva nu ți-o poate oferi decît numai siguranța că nici una dintre înțelepciuni nu va putea stîlui vreodată cretinismul...

FRAGMENTE DIN TRILOGIA „COLAPS"
(în pregătire la editura „ALBATROS")

Pe drumul civilizației, orice război e un pas înapoi

„Chiar dacă pacea eternă ar fi să rămînă de-a pururi o simplă dorinţă pioasă, nu ne înşelăm adoptînd ca maximă că este datoria noastră să luptăm neîncetat pentru această pace".

IMMANUEL KANT

● Învăţaţi tinerii să iubească oamenii, începînd cu propriul lor popor — să apere viaţa întregului glob, începînd cu propria lor ţară ● Să facem totul pentru salvarea omului, suprema creaţie a naturii

Pledoarie pentru o „ştiinţă a păcii"

DUMITRU ALMAŞ

Unul din cele mai greu de priceput paradoxuri ale societăţii umane mi se pare acela de a dori, de a rîvni, cu toate fibrele ei morale, pacea şi a se încurca, prea ades, în războaie şi chiar a se prăbuşi în catastrofa lor, cum a făcut-o de două ori, în acest veac XX. Pace visau atenienii în luminoasa epocă a lui Pericles şi nu găseau calea de a evita conflictele armate interhellenice. Romanii au vrut o **pax romana,** dar au făcut mai multe războaie de cucerire, pînă cînd vastul lor imperiu, extins peste poate, s-a prăbuşit prin anarhia războaielor interne ca şi în urma izbirilor războinice ale popoarelor migratoare. În numele unei păci divine, creştinismul a distrus civilizaţiile antice şi a întîrziat apoi, veacuri de-a rîndul, progresul omenirii, prin neîntrerupte războaie religioase, de la cruciade pînă la războiul de 30 de ani. A funcţionat şi o idee de **pax otomana,** impusă prin ascuţiş de iatagan. **În epoca modernă, noţiunea de pace a căpătat sensuri şi valenţe noi.** Oamenii de pe întregul glob au ajuns să se cunoască între ei şi au început să refuze jaful şi înrobirea, au început să conceapă o pace universală întemeiată pe dreptate şi libertate. Iluminiştii veacului XVIII, prin glasul lui Th. Hobbes, rosteau: „Orice om trebuie să caute pacea atîta timp cît are speranţa de a o obţine". Iar speranţa asta n-are hotar în conştiinţa omenirii moderne. Pentru că, în fond, la baza oricărei dorinţe de pace, ori de unde ar porni, funcţionează, ca un postulat de neclintit: credinţa mereu renăscută în progresul moral al omului, al omenirii. Dar realităţile istoriei au dovedit, aşa cum arăta N. Iorga, că **„pacea nu poate veni numai de la dorinţa de pace, ci de la suprimarea instinctelor de război, de război pentru plăcerea, pentru voluptatea războiului".** Şi ilustrul profesor arăta că **„se cere o atentă şi răbdătoare operă de autoeducare a generaţiei actuale, care apoi să facă tot posibilul pentru ca urmaşii să fie crescuţi în acest spirit". Pacea nu este nici repaos, nici trîndăvie, nici stare pe loc; pacea e progresul absolvit de sincopa tragică a distrugerilor pricinuite de războaie, care opresc şi gîtuie progresul, nimicind cu smintită furie ceea ce cu imensă trudă oamenii au creat.** Orice război e un pas înapoi pe drumul civilizaţiei. A calculat oare cineva cîtă coborîre în haos au pricinuit conflictele armate care au durat un secol sau cele numite coloniale, ori cele prin care imperiile plurinaţionale şi-au tot întins stăpînirea şi înrobirea a zeci şi zeci de popoare, care s-ar fi cuvenit să trăiască libere sub soare? Unul din cei mai frecvenţi apărători ai păcii, socialistul francez Jean Jaurès, spunea: **„Poate că pînă la urmă, oamenii îşi vor da seama că pentru a avea pace, Europei nu-i lipseşte decît un lucru: să creadă în pace".** Axioma-i adevărată pentru oricare din cele cinci continente şi pentru toate, împreună. Şi nu pot să nu evoc aici numele lui Nicolae Titulescu, unul dintre cei mai neobosiţi apărători ai păcii, omul politic şi diplomatul român care s-a jertfit, după propria-i expresie: „în tranşeele păcii". El se rostea: „Politica îmi apare ca o coordonare a ştiinţelor existente, din care va trebui să izvorască o ştiinţă nouă: **ştiinţa păcii.**

Da, ştiinţa păcii; iată o preocupare nobilă şi de cea mai mare răspundere, pentru oamenii politici, pentru savanţi, pentru literaţi şi artişti, pentru psihologi, pedagogi şi filozofi.

Să observăm că, atunci cînd în aer se simte miros de praf de puşcă, aşa cum se spunea altădată, în întreaga lume se stîrnesc valuri de proteste. Oraşele şi ţările devin teatrele unor ample şi adesea energice manifestaţii pentru pace. Se poartă pancarte. Se strigă lozinci. Se execută marşuri ale păcii. Se dedică imnuri păcii, ideea, scopul şi raţiunea existenţei omenirii. Acordurile zguduitoare ale Simfoniei a IX-a emoţionează şi fortifică încrederea că, totuşi,

omenia și pacea vor birui funesta și sîngeroasa pîndă din umbră a slujitorilor cruntului zeu Marte.

Opresă întreagă, încărcată de bunăvoință, pledează pentru înțelegere între state, pentru salvarea civilizației umane, pentru cruțarea singurului bun existent pe acest pămînt: viața. Scriitorii — prozatori și poeți — muzicienii, artiștii plastici, toți își închină operele păcii. Se produce, în adevăr, un formidabil fenomen de masă care, totuși, pînă acum, nu a putut decît să întîrzie războaiele. Sau, dacă acestea au fost dezlănțuite, să grăbească sfîrșitul lor, pentru un triumf — fie și limitat — al păcii. Oricum, măcar o seamă de războaie locale, limitate, au putut fi evitate, și chiar anulate prin acțiunea dîrză a iubitorilor de pace.

Desigur că altfel se punea problema războiului și a păcii în epoca imperiilor multinaționale, tiranice și exploatatoare, cum au ființat pînă în secolul XX: Imperiul habsburgic, otoman sau țarist, în cadrul cărora anumite clici dețineau puterea în numele unor națiuni *zise* dominante. Altă concepție și justificare avea războiul în epoca marilor imperii colonialiste, cînd popoarele extra-europene sau extra-nord americane erau în legitimă apărare; ele puneau mîna pe armă să-și dobîndească dreptatea și libertatea națională și statală. Dar acum cînd, în fond, aceste imperii, ca urmare a justiției istorice au dispărut, cînd majoritatea popoarelor globului s-au eliberat, cînd colonialismul în forma lui primară, de control direct al teritoriului și al populației, a fost spulberat, războiul general, mondial, a devenit o aberație, o excrescență demențială, pornită din căpățînile celor care cred că pot întoarce roata istoriei. **Marea majoritate a statelor și popoarelor doresc pacea, conlucrarea, convietuirea liniștită pe același glob, excluzînd orice conflict, orice vărsare de sînge. Doresc să folosească în relațiile dintre ele o singură armă: buna înțelegere.**

Și totuși, niciodată ca acum primejdia războiului n-a fost mai cumplită. Niciodată nu s-au fabricat și nu s-au strîns atîtea arme, nu s-au cheltuit sume atît de copleșitor de mari, ca în ultimele două-trei decade ale secolului nostru. Arma atomică e pericolul mortal al omenirii Zi de zi se întărește convingerea că lumea merge spre sinucidere. Se prăbușește în neantul dezagregării atomice. Și totuși, ... apărătorii păcii, adică **oamenii înșiși, în absoluta lor majoritate vor pace și luptă pentru apărarea ei.** Formele sînt variate, iar eficiența lor nu se poate, decît prin absurd, să nu se vădească, măcar întru zăgăzuirea cursei înarmărilor, chiar cînd ea este antrenată de niște superputeri sau de clicile războinice plătite de fabricanții de arme

Țara noastră, prin conducătorul ei și prin voința întregului popor, s-a angajat, cu toate forțele morale, în marea acțiune pentru pace. Ne aflăm, pretutindeni și permanent, acolo unde se apără pacea.

Dar întrebarea este: **cum putem noi, ca dascăli, ca educatori, să ne aducem aportul întru apărarea vieții și a păcii?** Mai întîi să observăm că **pacea și războiul sînt stări de spirit, înlăuntrul cărora educația și propaganda au un rol incontestabil.** Apoi să observăm că, **în cele mai multe țări, din Europa și din America, în fruntea acțiunilor pentru pace se află părinți, cadre didactice, oameni de știință, artiști.** Ei, oamenii de știință și cultură, cei mai conștienți de primejdiile care amenință tragic omenirea, pot pune **bazele unei științe a păcii,** opusă științelor care slujesc, asasin, războiul. **Noi, dascălii, putem și trebuie să educăm generațiile în spiritul păcii, insuflîndu-le încrederea că, pînă la urmă, aținătorii la război vor fi anihilați.** Miliardele de conștiințe nu se poate să nu sugrume behăitorii, cele cîteva sute de mii de clamatori ai omuciderii, care, de cele mai multe ori, nici n-au curaj să iasă la lumină. **Să-i învățăm, deci, pe cei tineri a iubi oamenii, începînd cu propriul popor și a apăra viața întregului glob, începînd cu propria țară. Și cred că, niciodată, semnul de egalitate între patriotism și omenie, între pace și libertate, nu va fi mai perfect. Să rotunjim această perfecțiune în conștiința generațiilor.** În multe țări, oamenii de știință refuză cu îndîrjire să-și pună priceperea și rezultatul muncii de cercetare în folosul războiului. Mi se pare că **tot noi, oamenii școlii, deținătorii mijloacelor de educație, avem datoria de a influența și familiile școlarilor noștri.** De pildă, să înceteze de a aproviziona pe cei mici cu „arme". Că nu-i nimic mai penibil și mai regretabil decît să vezi copiii cu pistoale și mitralierejucării, pîndindu-se de după colțuri de ziduri, de după tulpini de arbori, ori din boschetele parcurilor. **Poemele și cîntecele păcii ne stau la îndemînă; să le folosim, evidențiindu-le valoarea artistică și formațională.** Și cred că **nimic nu sună mai frumos în gura copiilor, a tinerilor, decît cuvintele: dragoste de țară, iubire de oameni, libertate și pace.** Să contribuim deci la anihilarea instinctelor războinice, care, atavic răsar în conștiința generațiilor. **Să contribuim la formarea unei ști inte a păcii.**

Noi, făuritorii conștiinței generațiilor, **să credem în biruința păcii pe pămînt. Să participăm, cu toată priceperea noastră, la încordarea energiei umane, întru apărarea ei, convinși că e posibilă construirea unui univers guvernat de rațiune.** În epoca noastră **rațiunea omenirii cere pace; războiul presupune nebunia autonimicirii.** Și nimeni nu vrea să intre sub guvernarea demenței. **Toți vrem să trăim;** iar **a trăi, azi, înseamnă a apăra pacea.** Dar **nu ca pe o dorință pioasă, ci ca pe o realitate concretă și posibilă și necesară.**

„În momentul de față — arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Expunerea la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie '82 — **problema centrală a vieții internaționale o constituie lupta pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru trecerea la dezarmare, pentru o pace trainică.**

Înarmările au ajuns la un asemenea nivel încît un nou război mondial ar duce la distrugeri incalculabile, ar pune în pericol însăși existența omului, creația supremă a naturii".

Afirmarea tineretului ca importantă forță a progresului și păcii este o realitate a zilelor noastre. În platforma politică a numeroase organizații și mișcări de tineret din întreaga lume sînt înscrise și obiective care vizează necesitatea intensificării eforturilor pentru menținerea păcii și a securității internaționale, dezvoltarea cooperării internaționale, soluționarea problemelor litigioase dintre state, pe cale pașnică.

Pacea — condiție esențială a afirmării tineretului

Dr. ANDREI POPESCU

Activizarea și radicalizarea social-politică a tinerei generații s-a realizat, în ultimele decenii, în contextul afirmării tot mai largi a dorinței popoarelor pentru realizarea păcii, înțelegerii și cooperării, a afirmării imperativului edificării unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

În considerarea rolului activ al tinerei generații, Organizația Națiunilor Unite și instituțiile sale specializate au elaborat și adoptat, în decursul timpului, o serie de declarații, rezoluții și programe referitoare la tineret[1]. Literatura de specialitate este unanimă în a aprecia faptul că la inițiativa României a fost elaborată prima rezoluție a Adunării Generale a O.N.U., nr. 1572/1960, intitulată sugestiv **Măsuri pentru promovarea în rîndul tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare** care se constituie, totodată și prima acțiune internațională cu un permanent caracter politic a O.N.U. referitoare la tineret. În același timp, **ca organizație specializată, UNESCO a asociat, în mod constant, tineretul la programele sale educative.**

Poziția activă a României în cadrul O.N.U. în legătură cu problematica complexă a tinerei generații și-a găsit consacrarea în alegerea și fixarea anului 1985 ca **An Internațional al Tineretului,** sub deviza: **Participare, dezvoltare, pace**[2]. Înțelegerea semnificației politice a acestei luări de poziții a forului mondial reprezentativ trebuie, obligatoriu, realizată în contextul vocației pentru pace a tineretului, **pacea fiind condiția esențială a afirmării sale.**

Este, de aceea, semnificativ faptul că tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, sublinia în cuvîntarea la Forumul tinerei generații din mai 1980: „Astăzi, mai mult ca oricînd, pe primul plan stă asigurarea păcii, independenței, a dreptului popoarelor de a fi libere, a dreptului omenirii la viață și la pace. Se discută mult în lume despre drepturile omului, dar se uită sau nu se vrea să se ia în seamă dreptul fundamental al fiecărui popor, al omului, la independență, la pace, la viață. Orice fel de drepturi ar fi discutate, nimic nu este mai de preț decît libertatea, pacea și viața" [3].

Acționînd în spiritul inițiativelor de pace ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, ale României socialiste, al Apelului pentru pace și dezarmare al Frontului Democrației și Unității Socialiste, Uniunea Tineretului Comunist, Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România și Organizația Pionierilor au inițiat ample acțiuni sub genericul **Tineretul României socialiste dorește pacea.** Acest element de substanță al activității organizațiilor de tineret se înscrie, firesc, în istoria celor șase decenii ale U.T.C. care, sub directa conducere a partidului, a făcut din lupta tinerei generații pentru pace una din principalele sale preocupări[4].

Organizațiile U.T.C. din școli, împreună cu organele de învățămînt, și-au intensificat eforturile pentru educarea și formarea tineretului studios în spiritul păcii, cooperării și înțelegerii între popoare. Din multitudinea acțiunilor organizate, ne vom referi la două mari acțiuni care ni se par ilustrative prin ele însele. Astfel,

[1] A se vedea: M. Stoica și A. Popescu — **Tineretul și Organizația Națiunilor Unite,** „Revista Română de Studii Internaționale", 1978, nr. 3 (41) p. 351—362; Gh. Prisăcaru și D.M. Bârliba, **Tînăra generație și Organizația Națiunilor Unite,** Editura politică, București, 1980.

[2] Vezi, D.M. Bârliba și A. Popescu, **Anul Internațional al Tineretului — valoroasă inițiativă a României socialiste** în „Revista Română de Studii Internaționale", 1982, nr. 3, p. 173—180.

[3] Nicolae Ceaușescu, **România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate,** vol. 20, Editura politică, București, 1981, p. 45—46

[4] A se vedea, în acest sens,, D. M. Bârliba, Gh. Prisăcaru, **Tineretul și problemele lumii contemporane,** Editura politică, București, 1982, p. 90

recent s-a încheiat Festivalul coral pentru elevi **Copiii României socialiste cîntă pacea,** organizat de Ministerul Educației și Învățămîntului, Comitetul Central al U.T.C., Consiliul Național al Organizației Pionierilor în colaborare cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste și Radioteleviziunea Română.

Pornind de la faptul că și prin dezvoltarea sentimentului de prietenie și înțelegere între tineri din diferite țări se poate promova pacea, Comitetul Central al UTC și CNOP organizează, cu sprijinul Ministerului Educației și Învățămîntului, în fiecare vară, **tabere internaționale** pentru elevi. Organizarea acestor acțiuni reprezintă expresia dorinței de pace și colaborare a tineretului român, a prieteniei sale cu colegii de generație de pe toate meridianele. Totodată, participanții de peste hotare au posibilitatea ca, în cadrul acțiunilor specifice de vacanță, să cunoască realizările obținute de poporul român în opera de construire a socialismului, principalele momente din istoria României, a Partidului Comunist Român și Uniunii Tineretului Comunist.

Se poate afirma, pe drept temei, că **școala românească, împreună cu organizațiile de copii și tineret, asigură formarea și educarea tinerei noastre generații în spiritul prieteniei și solidarității cu generația tînără de pretutindeni, al respectului față de valorile materiale și spirituale ale celorlalte popoare, al necesității de a acționa necontenit pentru înfăptuirea păcii, înțelegerii și colaborării.** Tînăra generație sprijină cu toată convingerea propunerile și inițiativele constante ale partidului și statului nostru pentru edificarea unei lumi mai drepte și mai bune, pentru înfăptuirea păcii, atît de necesare omenirii.

ION TH. ILEA

Cumpăna timpului

Cine ascultă ultimul strigăt al omului năpăstuit,
care din amară întîmplare cerul în ochi l-a ascuns?
Corbi nesătui s-au întîlnit
ciorovăindu-se cum să împartă-ntre ei pădurea.
Munții-și pierd echilibrul mușcînd din lumină.
Vulturul negru pe-un colț de stea călătoare
și-a aninat săcurea.
Stejarii străvechi cu mîndrie-și amintesc
de vremuri de poveste
cînd rîuri limpezeau zenitul și cu țara se sfătuiau
Voievozii.
Pe-nalte sfere apar semne fără sens.
Mintea omenească nu le pătrunde.
Clănțăne prin lume o foame răscolitoare.
În așezări sărmane urlă a moarte-nărîtații zăvozi.
Adevărul vibrează-n oameni răspîndind armonie
deplină.
Oriunde.
Prea mulți nebuni cern aur prin ciurul drămuit
de hoți.
Mireasma busuiocului cosmic înroșește fum stîlhui.
Pe streșinile destinului vitreg lacrimile
mulțimii oprimate cu ploaia curg

și plînge-ntristat palidul amurg.
Europa se frămîntă.

Focuri mocnesc.
Oceanele se-ncruntă.
Aițîtătorii la război cîrmesc destructive roți.
Să piară toți
în limanul nimănui.

Timpule, cumpănește-ți puterile!
Binele cu răul în ceas prevestitor se-nfruntă.
Vrem o atmosferă pururi senină.

PETRE PASCU

Rondelul păcii

În amintirea lui Dimitrie Cuclin, autorul Simfoniei a XX-a „Triumful înfrățirii popoarelor"

Porumbi, doar albi porumbi în zbor tutindeni,
Nu bubuiri, doar liniști ca de oaze;
Subt baldachin de mai cînd sori sînt sprinteni,
Nu foc-pîrjol! Sprințar un joc de raze.

Susure de petale ca-n armindeni.
Să vezi, s-auzi, la răsărit și-amiaze,
Porumbi, doar albi porumbi în zbor tutindeni,
Nu bubuiri, doar liniști ca de oaze.

Un ritm egal cu potriviri de fraze
Alinte viața tuturor, alinte-mi.
Frăția, una, crească flori în vaze.
O horă, una, călușari cu pinteni.

Porumbi, doar albi porumbi în zbor tutindeni.

ION VASIU

Focurile

Sînt focuri care nu se sting niciclnd,
sub raza lor prind vise să răsară.
Aceste focuri veșnice, arzînd,
sînt focurile dragostei de Țară!

Tu, fiule, ascultă-mă: să știi
că țelul tău suprem e datoria
de-a stăpîni aceste focuri vii,
statornicindu-le aici, în România!

Viața între „sentimente" și aventură

NU TOATE MERCEDESURILE ADUC FERICIREA —CHIAR DACĂ STRĂLUCESC

...după cum iubirea irațională poate duce la moarte

ILIE TĂNĂSACHE

Uneori, dragostea pentru propriul copil, prea marea dragoste, poate revărsa asupra lui un potop de nefericire. Așa cum s-a întîmplat cu prea marea dragoste a părinților lui Andrei...

Ioana B., din București, abia întoarsă dintr-o lungă călătorie în Australia, unde a visat un mariaj reușit dar n-a avut parte de el, citește, poate, nedumerire de pe chipul nostru. Cum ar fi în stare o prea mare dragoste să...

— Știu, iubirea pentru propria odraslă trebuie să te facă mai lucid, mai înțelept, mai grijuliu cu soarta lui. Această iubire mi-a dat puterea să rezist marilor încercări prin care am trecut și să mă întorc la fiul meu. Om cu rosturile lui aici. În cazul părinților lui Andrei, lucrurile au stat altfel. Cu totul altfel...

— Adică?

— Adică, s-au lăsat orbiți. Dar cred că ar trebui să o iau cu începutul.

Familia lui Andrei? Pînă în urmă cu cîțiva ani — bucureșteni și ei, cu rădăcini aici. *Mama — doctoriță. Tatăl? Avocat cu destulă notorietate. El, Andrei, fiul lor? Student la electronică. Avea mașina lui, anturajul lui de prieteni. Părinții nu mai știau ce să-i mai facă pentru a-și trăi tinerețea fără griji și, mai ales, fără răspunderi. Vine și ziua cînd prea marea dragoste se răzbună:* „Ori plecăm în altă parte, să cunosc lumea, ori mă sinucid", *decide, ultimativ, Andrei.*

Ce ar fi trebuit să facă părinții lui? Ceea ce nu făcuseră pînă atunci: să-l aducă la realitate. *Să nu-l întoarcă din drumul lui de student la o facultate unde învăța o profesie de mare viitor. Din păcate, ei au cedat... ultimatumului și au început să bată pe la diverse porți pentru a îndeplini capriciul... băiatului. Capriciu care antrena într-o ireversibilă aventură și existența lor așezată de părinți și cetățeni ai acestei țări.*

O întrebăm pe Ioana B.:

— Cînd s-au dezmeticit acești oameni?

— Curînd. Pentru că, în Australia a trebuit să ia pur și simplu viața de la capăt. Soția, din doctoriță ajunsese infirmieră. Și era bucuroasă că a găsit acest post. Tatăl băiatului, avocatul, făcea eforturi să deprindă o meserie fizică. Eforturi care i-au cerut drept preț un infarct.

— Andrei?

— A încercat să-și continue facultatea dar...

— ...Dar?

— A devenit ... toxicoman. Îl antrenaseră în rețeaua lor niște traficanți de droguri. Se pare că nici detenția nu l-a lecuit de această cumplită nenorocire.

— Se pare?

— Așa am înțeles eu din scrisorile trimise de părinții lui Andrei. Eu venisem de cîteva luni bune acasă și am continuat să corespondăm. Pînă în ziua cînd această corespondență s-a întrerupt brusc.

— Din ce pricină?

— Drept să spun, nici eu nu știam ce să cred. Mi-am pus tot felul de întrebări, pînă în clipa cînd poșta mi-a adus o nouă scrisoare din Australia.

— Deci, nu vă uitaseră?

Ioana B. este cu adevărat emoționată. Rememorarea acestei drame o tulbură:

— Îmi scria o vecină a acestei familii. Mi se aducea la cunoștință că întreaga familie — doctorița, avocatul și Andrei — a fost găsită axfisiată. De altfel, părinții băiatului, asupra căruia revărsaseră prea multă dragoste, îmi comunicaseră încă înainte de plecarea mea spre țară: dacă Andrei nu va putea să fie scos, nici în închisoare, de sub dependența stupefiantelor, își vor pune capăt zilelor. Și-au făcut-o. Au fost îngropați toți trei, din mila publică și în pămînt străin ..

Are dreptate Ioana B.: iubirea irațională față de cei cărora le-ai dat viață poate ucide. Adevăratul grădinar a știut totdeauna să aibă grijă de florile sale: le-a dat lumină și apă la timp, dar a și plivit fără strîngere de inimă buruienile care încercau să urce pe tija fragilă, ușor de sufocat...

*

A venit într-un „Mercedes" strălucitor — caută să-și explice o tînără, L.V., cîteva luni de coșmar din viața ei — și mi-am spus că acesta-i omul viselor mele.

— Cu ce treburi era pe aici, pe la noi?

— Se afla într-o excursie.

— Și?

— Și, cum ne-am văzut, ne-am plăcut și mi-a cerut mîna.

— Cu ce se ocupa candidatul la mîna dv.?

— Zicea că-i barman... Altădată că-i șofer... Mă rog... Adevărul e că n-am știut niciodată ce preocupări avea.

— Nu noi sîntem cei chemați să vă facă morală. Iar acum lucrul acesta ar însemna gaz pe foc. Totuși, ați zis DA!

— Am zis...

— Dacă sora dv., să spunem, ar cunoaște tot așa, un cavaler venit într-un „Mercedes" strălucitor, în excursie, și i-ar cere mîna", ce sfat i-ați da?

— I-aș spune să nu facă prostia asta!...

Cuvintele tinerei au sunat dur, neînduplecat. De unde această asprime la L.V.? Cît de teribile au fost lecțiile vieții de au adus-o, la nici 30 de ani, în starea asta, de neînduplecare? Înainte de a afla răsdunsul la aceste întrebări pe care ea însăși și le pune acum, ne mai îngăduim noi să aflăm un lucru:

— Bine, dv. ați spus Da. Părinții, însă?... care a fost părerea lor?

— Au fost de acord...

În glasul interlocutoarei noastre se află cuprins un imens reproș. E și normal. Cine erau oamenii cei mai apropiați de ea? Cine se cuvenea să-i poarte cea mai mare grijă? La experiența cui se cerea să facă apel dacă nu la a părinților ei? Nu. Nu sînt deloc întrebări retorice. Binele copiilor noștri nu-l vrem realizat la orice preț. Iar L.V. a plătit un preț nemeritat. Și nici măcar nu a avut parte, cît de cît, de acest bine.

Abia ajunge cu proaspătul cavaler în „Mercedes", la Viena, și începe calvarul. Nopți întregi lipsea de acasă. Beții. Brutalități...

— Chiar așa de repede s-a transformat omul stilat, cu mașină strălucitoare?

— N-avea nici-o mașină. Era de închiriat. Cît despre transformări, nici vorbă. Așa era de fapt. Dovada: văzînd că mi se închid toate porțile să-mi cîștig pîinea în meseria mea, de electronistă, mi-a cerut: „ori începi treaba ca femeie de serviciu, ori mergi cu bărbați. Poți să-i aduci și aici, în casă..."

— Acasă, scriați?

— Desigur.

— Ce?

— Trimeteam vederi colorate...

— Cînd v-ați decis să puneți capăt unei asemenea... căsnicii?

— După cîteva luni de chin.

— Cum vi s-a părut Praterul?

— Poftim?

— E un loc de distracții, în Viena.

— Harbar n-am de Viena! Eu m-am învîrtit doar în jurul casei, cu necazurile mele. Viena o știu numai din poze, deși am trăit acolo, cum spuneam, cîteva luni...

Deci, L.V. cunoaște Viena doar... din pozele colorate trimise acasă, cu urări de fericire. Adică, am putea adăuga acum un tardiv post scriptum la acele vederi: fericire de care L.V. avea ea însăși cea mai mare nevoie!...

Ne stăruia în memorie duritatea glasului, a răspunsului ei, cînd am întrebat-o ce sfat i-ar da sorei sale dacă odată, tot așa, un cavaler venit de aiurea, într-o mașină strălucitoare, i-ar cere să plece cu el. Acum, L.V. este pe deplin convinsă că nu toate „Mercedesurile" strălucitoare aduc fericire. Pînă la acest adevăr, însă, a trecut prin cîteva luni de calvar. „Felie" amară de viață, din care a gustat și cu încurajarea tacită a părinților. Părinți care, acum, după ce o experiență dramatică a fost traversată, știu și ei că nu toate „Mercedesurile" strălucitoare aduc fericirea.

Știu, acum!

Bine era să fi încercat a ști înainte. Cu atît mai mult, cu cît era în joc fericirea propriului lor copil

Cu... şi fără „conştiinţă"...

Prof. univ. OLIVIA CLĂTICI

„Mama" Adriana

Nu, n-are vîrsta unei mame cu copii mari — copilul ei are abia cinci ani — dar postul pe care-l ocupă — secretară la un institut de învăţămînt superior — a obligat-o să cunoască, cu mult înainte, din nenumăratele probleme, „taine", ale studenţilor, devenind pentru mulţi „mama" Adriana!

Nu dă note, dar prin mîna ei trec notele tuturor studenţilor pe care le înmatriculează, le ordonează, le calculează şi rezultă media. Un profesor cînd trece nota în carnet mai poate să greşească, greşeala e corectabilă, dar în registrul matricol nu are acest drept. Prin mîna ei trec problemele de viaţă şi de viitor ale studenţilor; ea nu hotărăşte, nu e membră a consiliului profesoral, dar e în stare să se „bată" cu toţi — paşnic şi blajin — ca o „leoaică" pentru puiul ei, ca să apere un student, în care ea are încredere, pe care îl crede capabil să devină un student bun şi disciplinat.

Înregistrează absenţe, calculează limita după care urmează sancţiunile: mustrare scrisă, mustrare scrisă cu avertisment, exmatricularea. Dar ea nu lasă lucrurile să ajungă aici; avertizează, admonestează, demonstrează, convinge, scrie părinţilor, stă de vorbă, pledează şi îndreaptă ceea ce poate fi îndreptat şi de multe ori cîştigă.

Nu e o exuberantă, dar nici o taciturnă, nu are nimic neobişnuit în tot ceea ce face, dar nu se pierde uşor în faţa complicatelor situaţii cu care se confruntă. Într-o zi am găsit-o însă plîngînd; în faţa ei, pe masă, se afla o bancnotă de 100 lei. Ce se întîmplase? În ziua aceea a rezolvat multe probleme la ghişeu, printre altele şi nişte situaţii încurcate ale unor studenţi cu un număr mare de absenţe. Cineva i-a strecurat printre hîrtii acea sută de lei, fără ca ea, preocupată de probleme, să bage de seamă. A găsit-o mai tîrziu, cînd a început să-şi ordoneze hîrtiile şi condicile. Se simţea jignită, murdărită. Cine a îndrăznit să-i întineze munca, să-şi permită să creadă că eforturile ei sînt făcute cu un anumit scop?, de ordin material?.

Nu, oameni de suflet ca „mama" Adriana nu fac „bine" şi „servicii", ci pur şi simplu îşi fac munca, drept, cinstit, modest, conştiincios, fără zgomot şi paradă; ei fac parte din categoria celor în faţa cărora merită să te înclini!

În tramvai...

Sîmbătă, orele 14,30. Te afli în staţia tramvaiului 12 — Gara de nord. Puzderie de lume; după o jumătate de oră de aşteptare apare unul. Face „cuvenita" haltă. Spre uşi năvală de oameni. Eroare! Se retrage. Următorul la fel. În sfîrşit, pornim. Pe traseu, în fiecare staţie, uşile sînt luate cu asalt. Nu există nici o regulă de urcare şi coborîre, sau cel puţin de bună-cuviinţă!

Vatmanul priveşte cu îngăduinţă triumful celor puternici. Dau din coate, te calcă pe picioare înjură şi învinge! Ei au urcat. N-are importanţă că jos au rămas femei şi copii, că nişte călători, din cauza îmbulzelii, n-au putut coborî la staţia respectivă. Nu! Ei se grăbesc să nu piardă meciul la televizor...

Sîmbătă, orele 15; multe mame îşi aduc copiii de la creşă, cămin sau de la bunicii care-i îngrijesc în timpul săptămînii. Cu un copil în mînă, altul în braţe, săculeţul cu lucrişoare — pînă luni trebuie spălate şi călcate — sacoşa cu cumpărături... şi capul doldora de griji...; dar n-ai timp de ale tale că cearta se înfierbîntă.

— De ce mă îmbrînceşti dom'le?

— Nu vezi că sînt decretat „sardea"? răspunde, oţărît, altul... şi „hora" ia proporţii.

Unii călători, pentru care bunul simţ nu se „poartă" doar la ocazii, cedează locurile copiilor...

Înghesuială mare, agitaţie, fiecare mamă încearcă să-şi ocrotească cît mai mult odrasla!

Acasă, stors de vlagă încerci să alungi din minte „infernul", dar zadarnic, te urmăreşte toată ziua... şi cîte din an?.

Cum să-i determinăm pe cei certaţi cu civilizaţia să lecturezе „Dicţionarul regulilor de comportare"?

Desene de ALEXANDRA POPESCU

Humor străin

Bine, azi ce vom mai face?

Unul pentru tine, unul pentru mine și unul pentru Muzeul de istorie...

Dacă ești în stare să păstrezi un secret, îți voi povesti cum a murit soțul meu...

Portul nostru...

ORIZONTAL: 1) Un buchet de flori la pălăria feciorilor — Haină groasă, lungă pînă deasupra genunchilor. **2)** Șubă albă scurtă — Pantaloni de vară, făcuți din pînză subțire în patru ițe. **3)** Talia regelui! — Poleit cu aur — Tipsie. **4)** Tufă... arzătoare — Alături de căciuli, sînt cele mai frecvent întîlnite acoperitoare de cap. **5)** Șube oltenești purtate în special primăvara și vara — Sus la munte, la izvor. **6)** Capăt de basma! — Țesătură groasă de lînă din care se confecționează multe din hainele țărănești — În altițe! **7)** Triată la centru! — Singur... — ...și-n doi. **8)** Dînsul — Se poartă pe timp răcoros pe sub pantaloni — Cută! **9)** Apărut — Egal cu zece **10)** În prezent (pop) — Un șirag neterminat! **11)** Material din care se confecționează unele pălării de vară — Stăpînul casei (fam.) **12)** Piese de forma șorțului, purtate una în față, alta la spate — A da cu usturoi (reg.).

VERTICAL: 1) Formă a maramei, piesă curentă în portul sucevean (pl) — Intră în somieră. **2)** Vîrful căciulelor înalte — Pieptar fără mîneci. **3)** În plin turneu — Suman lucrat dintr-o țesătură mițoasă — Alăptat. **4)** Plină de apă — Basma — Păr fără moț **5)** Voinic — Catrințe în dungi roșii și negre, întîlnite în portul maramureșan. **6)** Lac în U.R.S.S. — Uzinele mecanice din Timișoara — Pene **7)** Numele unei mașini de cusut. **8)** A reproduce întocmai vorbele cuiva — Cojoacele scurte, fără mîneci, din piele de miel, avînd pe față diferite broderii. **9)** La mijlocul rutei! — Republica Populară Albania (abr.) — A aerisi. **10)** Porții — A căuta (pop.). **11)** Piesă de port anexă, frumos împodobită, purtată atît în zile de sărbători, cît și în cele de lucru — Frumoasele noastre cămăși înflorate cu alesături. **12)** Hăis! — Pantaloni strînși pe picior, din pănură sau dimie.

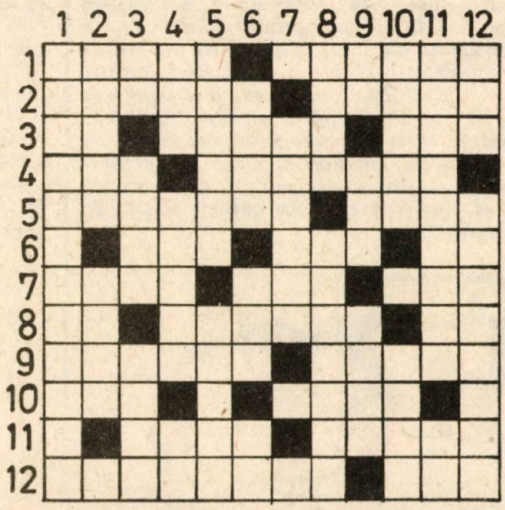

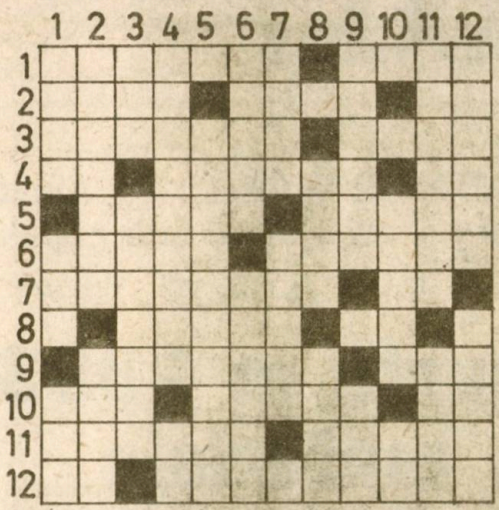

...de la țară

ORIZONTAL: 1) Pictor român, reprezentant al realismului critic, căruia îi aparțin, printre alte pînze: „Semănătorul" și „Dimineața la sapă" (Octav) — Dintre sculpturile tematice ale acestui iscusit artist maramureșean amintim: „Sfat de bătrîni", „Dans din Oaș", „Cap de țăran" (Geza). **2)** Loc de treierat — Plasă de pescuit — În sală! **3)** Autorul tabloului „Sălișteni mergînd la bîlci" (1810—1898) și a multor alte scene de gen cu țărani — Distanțați. **4)** Cal dobrogean — Pictor și grafician, semnatar al tablourilor „Țăran cu copil" și „Întoarcerea de la tîrg" (1877—1953) — Apar! **5)** Primele acorduri ale unei uverturi! — Cap de țăran! — Searbăd. **6)** Scrie pe tablă — Femeie din Oaș. **7)** Lumea satelor — Subsemnatul. **8)** Muget — Căni! — Sînt. **9)** Clasic al picturii (1886—1940) căruia îi aparține portretul „Fata pădurarului" — La mijlocul stîlpului! **10)** Sculptor contemporan, autor al monumentului „1907" (Oscar) — Flori albe — Sus pe cal. **11)** Cale de comunicație — Tulpină de porumb. **12)** Prinsă-n lanț — „...cu lăutari", tablou al pictorului Theodor Aman.

VERTICAL: 1) „Odihnă la cîmp" și „Țărani" sînt doar două din numeroasele-i pînze de la țară (Corneliu) — Constanța (abr.) — Veselie. **2)** „... de toamnă", tablou al maestrului N. Grigorescu... — ... iar „Casă la..." ai marelui pictor Gh. Petrașcu. **3)** Corcodel (reg.) — Sîngerosul an 1907 i-a inspirat acestui pictor tabloul „După ce-a trecut armata" (1866—1932). **4)** Oră — Înțeapă vitele — Eugen Popescu **5)** Pictor contemporan, autorul pînzei „Seceriș" (n. 1924). Ouă de pește. **6)** Pitorească Vale în Franța — Băgat înăuntru. **7)** Pîrjolită — Dăunători ai pomilor din livadă. **8)** Tănase între amici — Impotriva. **9)** Sub influența picturii grigoresciene, a creat scene și peisaje din viața rustică: „Călăreți în pădure", „Cosași" etc. (1868—1946) — Povară (înv.). **10)** Cinstit — Leșie! **11)** Din penelul lui au ieșit numeroase lucrări peisagistice din Muscel și din Deltă (1883—1959) — Pictor și grafician, artist al poporului, cu un larg interes pentru lumea satelor, „Țărănci torcînd", „Maica Bucura toarce" (1881—1959, Iosif). **12)** Unită — „...de fîn", tablou semnat de Șt. Luchian.

DICȚIONAR: CTA, NIR, IUC.

PETRACHE MUREȘ

Așa este drumul spre San Francisco? Răspunde prin da sau nu!

Aolev, am crezut că te-ai dus să mănînci!

Fără cuvinte

moda

Un creator de modele: ANA CROITORU, din „Centrul de îndrumarea producției și creației de artă populară și meșteșuguri artistice — U.C.E.C.O.M. vă informează:

Ce se va purta în 1983, ca linie, materiale și culori

Moda... preocupare firească a tuturor persoanelor care vor să fie cochete, elegante, îmbrăcate cu bun gust. Pentru anul 1983 principala sursă de inspirație a modei va fi arta noastră populară, reprezentînd caracteristicile diferitelor zone ale țării. Se subînțelege de aici, deci, o tot mai mare orientare spre confecțiile din pînză țărănească (pînză topită) și bumbacuri, cu dungi și carouri.

Atît rochiile, cît și bluzele se vor purta cu foarte multe volane, cu dantele, cu broderie. Linia, dreaptă, gen cămașă. Se va purta rochia fustă-pantalon și rochia cu pantalon — deci moda lui '83 este darnică față de tinerele fete, care se vor bucura de o varietate mare de modele, dar, acestea urmează să fie alese după gust și caracteristicile personalității fiecăreia.

La ținuta de fiecare zi, nu trebuie să uităm accesoriile, acestea dînd o notă de eleganță și cochetărie în plus. Se vor purta gențile și poșetele în dimensiuni mici și mijlocii.

În ceea ce privește coloritul țesăturilor, al materialelor pe care le folosim, el este inspirat din culorile specifice naturii: pămînt, apă, foc. Se vor purta, deci, culorile: écru, bej, gri-deschis, brumăriu, verde-acvatic, bleu, turquoise, roșu, oranj, ocru, galben.

Pentru o ținută mai elegantă se vor folosi materiale vaporoase, foarte fine și transparente: voal brodat și în dungi, organdi, batist, „mousseline" de mătase, țesături ușoare.

Ticoturile sînt, de asemenea, la modă, în diverse variante: ajurate, dantelate, cu dungi transparente.

Pentru seară vor fi la modă materialele foarte strălucitoare: mătase „creps foilles", tafta imprimată, jerse de mătase, acetat și vîscoză și catifeaua de mătase. De asemenea, materialele cu aspecte metalizate.

Linia și croiala vor fi variate. De la o linie în „V", cu umeri accentuați și restrînsă, în partea de jos, pînă la o mare amploare dată fustei de bogăția volanelor, pliseurilor și cloșurilor.

Acestea vor fi, în esență, caracteristicile „Modei — 1983", prezentate de maestrul-creator ANA CROITORU de la „Centrul de îndrumarea producției și a creației de artă populară și meșteșuguri artistice — U.C.E.C.O.M., din bd. Republicii 128, sector 6, București.

Model nr. 1 — *Modelul acesta poate fi realizat din voal sintetic sau natural. Pentru a-i conferi un aer elegant, pe corsaj se aplică broderie decupată. Am realizat astfel o rochie pentru seară. În cazul în care dorim să o purtăm toată ziua, rochia se va confecționa din pînză topită sau dintr-un material ușor din bumbac.*

1

moda

2

Model nr. 2 — *Rochie de ocazie. Se realizează dintr-o mătase ușoară, vaporoasă. Eleganța ei este dată de broderia de pe platcă și de asimetria croielii.*

Model nr. 3 — *Această rochie se poate realiza dintr-un material uni. Umerii sînt accentuați prin croiala mînecilor, garnitura o constituie gulerul alb terminat cu broderie spartă. Gulerul poate fi și croșetat. Talia căzută este, de asemenea, un element nou în moda anului '83.*

3

4

Model nr. 4 — *Și pentru acest model este păstrată linia accentuată a umerilor, talia căzută. Asimetria decolteului dă o notă îndrăzneață modelului. Dacă este realizată din material uni se poate broda corsajul. Același model se poate realiza și din material imprimat.*

Model. nr. 5 — *Rochia se poate executa dintr-un tricot de lînă sau mătase, iar broderia plasată asimetric se poate realiza prin aplicații de catifea. În cazul în care este realizată dintr-un material uni de culoare închisă, aplicațiile pot fi făcute din material lucios (lurex). Fusta foarte amplă și plisată.*

5

6

Model. nr. 6. — *Și această rochie este realizată din voal sau mătase ușoară, uni sau imprimată. Pe platcă și cordon se pun paiete, astfel realizăm o rochie de seară. Confecționată dintr-un material din bumbac, cu plătcuțele croșetate, realizăm o rochie pentru toată ziua.*

Model nr. 7 — *Pentru după-amiază vă recomandăm acest ansamblu de două-piese, realizat dintr-un material mai plin — șantung sau etamină. Pe tăietura corsajului se încrustează un ajur. Gulerul este, de asemenea, brodat cu broderie spartă. Fusta este dreaptă și drapată în părți sau în spate.*

7

moda

Recomandările
maestrei ELENA MIHĂILĂ-BENGILĂ
de la Cooperativa „Muncă și artă"

Model nr. 1 — *Pentru diferte ocazii se recomandă această rochie elegantă și totodată sobră. Bascul plisat se prinde de cordon, astfel încît dă posibilitatea să fie purtată cu sau fără el, în funcție de gust, de ocazie și mai ales de statura persoanei. Pentru persoanele corpolente, nu este indicat bascul.*

Pentru confecționarea acesteia se recomandă material satinat, catifea de mătase sau triplu voal de lînă.

Model nr. 2 — *Tot pentru după-amiază sau pentru seara, este și acest model de rochie. Pentru a-i conferi o notă de eleganță se adaugă jaboul și bascul care se confecționează dintr-o mătase imprimată; trebuie, însă, să avem grijă ca nuanțele din material să fie potrivite în culoarea rochiei. Adolescentelor, pentru tinerețea lor, le sugerăm să poarte numai jaboul.*

Model nr. 3 — *Compleu rochie cu tailleur, recomandat pentru toate vîrstele. Este o ținută deosebit de elegantă pentru seară.*

Rochia este croită pe talie. Bretelele și decolteul — care este destul de pronunțat — pot fi făcute dintr-un material lucios, din satin natural sau din mătase. I se conferă un aer elegant dacă pe bretele și pe decolteu sînt prinse strasuri, sau paiete, sau acestea sînt confecționate dintr-un material metalizat. O linie distinsă i-o dă și simetria liniilor. De pildă, la fustă, în partea dreaptă ori stîngă de jos, după preferință, rochia este puțin rotunjită și prins un nasture. Acest croi poate fi brodat cu materialul pe care-l folosim la bretele sau decolteu. Pe corsaj poate fi aplicat un model floral din benzi de satin, lurex.

Taileur-ul este realizat din același material cu rochia. Bascul tailleur-ului este croit puțin rotund și în talie este prins în doi nasturi. Poate fi bordat cu un material asemănător celui folosit la rochie, bretele sau decolteul garniturii rochiei. Nasturii de la tailleur și de la rochie pot fi îmbrăcați din același material folosit la garnitură.

Compleul vă sugerăm să-l realizați dintr-un material plin, fie triplu voal de lînă, catifea de mătase, fie die dintr-un satin natural.

Model nr. 4 — *Desigur că în garderoba dv. se află și rochii mai scurte care s-au demodat. Pentru a le conferi o linie nouă, se pot lungi. Iată ce vă sugerăm: pentru lungire și, totodată, pentru a-i schimba linia, la fustă se introduce un pliseu care într-o parte se prelungește pe linia cusăturii. Un pliseu asemănător se va executa și în jurul gulerului.*

Model nr. 5 *În loc de pliseu, rochia dv. poate fi lungită cu un volan încrețit (vezi modelul). Același material se poate folosi la volanul de la mîneci și de la guler. Este de preferat ca materialul să fie imprimat, aceasta dînd o notă de tinerețe și de eleganță. În cazul în care și materialul din rochie este imprimat, atunci se va folosi un material uni.*

Moartea lui Daciu

TOMA ALEXANDRESCU

Insula mare a Ialomiței, țară de vis și realități dure, prinsă între cele două brațe ale Dunării, ca într-un clește, între Călărași și Hîrșova, a fost întotdeauna fereastra deschisă spre lumea de basm a dacilor.

Pe aici au trecut, altădată, armatele a patru din cele mai mari imperii ale lumii: Hoarda de aur a lui Genghis-Han, enorma mașină de război a lui Darius, pe drumul spre inima spațiului scitic din nordul Mării Negre, fantasticul mecanism al legiunilor romane, în acțiunea de supunere a Sciției Minor — de pe urma căreia am rămas noi, puternică realitate biologică, evoluată spre culmile civilizației — și au trecut, timp de cîteva sute de ani, convoaiele considerate invincibile, după 1453, ale ienicerilor și spahiilor musulmani, în efortul susținut de a impune dominația semilunei. Armatele acestea — cele mai multe — au cîștigat bătălii dar, în final, au pierdut războaie. Numai noi am continuat să existăm, să creștem odată cu timpul și să devenim ceea ce străinii numesc, miracolul contemporaneității. Continuitatea noastră în acest colț de țară a fost legată, vital, de realitățile pămîntului. Și, din acest punct de vedere, Insula mare a Ialomiței a constituit, pentru locuitorii ei, o comoară a existenței — loc de refugiu în desele vremi de bejenie, certitudine în timp. Iată de ce, de o parte și de alta a Dunării, așezările omenești au fost numeroase și întotdeauna aglomerate.

Printre ele, pe țărmul aproape sterp al Dobrogei de altădată, se numără și multiseculara așezare românească a Seimenilor Mari, sat ce cuprindea la începutul secolului nostru cîteva sute de familii. Oameni harnici și dîrzi, locuitorii acestui colț de țară erau agitați ca apele bătrînului Danubiu, de care își simțeau legată existența în chip organic. Aici învățaseră să lupte pentru a trăi și continua să existe. Nu i-au descurajat niciodată sărăcia locului, corăbiile turcești ce coborau dinspre raiaua Brăilei spre Călărași și Giurgiu, semănînd moarte, și nici vitregia stăpînilor. Suflete de cremene în furtună, seimenenii au jertfit belșug de sînge vetrei natale și au învins pentru ca astăzi urmașii lor să poată zîmbi, simțind căldura și sensul unei noi existențe libere și

Desen de G. MACHE

fericite, dăruită din plin cu bogățiile ogoarelor și lumina perspectivei socialiste.

Aici, pe malul Dunării, la 7 km. de Cernavodă-port — punct de legătură între frați ce fuseseră vremelnic despărțiți — oamenii se îndeletniceau cu agricultura, pescuitul, navigatul. Erau asemenea unui roi de albine, în continuă mișcare, cu respect față de familie, muncă, tradiții naționale. Printre ei și Gheorghe Șerbănescu, dăruit de viață cu 13 urmași. Opt băieți și cinci fete. Cel mai mic, Vasile, a venit pe lume în august 1911, la început de lună îmbelșugată, fapt pentru care, pare-se, ursitoarele au fost darnice cu el, hărăzindu-i istețime, sănătate, forță de muncă și o viață puțin comună. Rămas fără mamă la mai puțin de doi ani, Vasile avea să crească prin grija fraților săi, a căror preocupare nu a putut suplini, însă, în nici un moment, căldura dragostei materne sau mîngîierile tatălui, veșnic plecat la muncă, pentru asigurarea celor trebuitoare numeroasei sale familii. Și, poate, tocmai această situație avea să-l călească în viață, să-i întărească dorința de a reuși, de a nu mai depinde de alții. Așa se face că în școală a figurat permanent printre fruntașii la învățătură, fapt ce l-a determinat pe „domnu Robitu", dascălul său, să insiste pe lîngă Gheorghe Șerbănescu să-l trimită mai departe, să se „luminеze" că, „noi aceștia de pe aici, trebuie să știm că avem obligația să trăim și să luptăm ca să ne apărăm pămîntul strămoșesc." Receptiv, tatăl a consimțit — Vasile fiind înscris, intern, la gimnaziul din Cernavodă.

Aici avea să ia cunoștință cu oameni și situații noi, mobilizatoare pentru el.

Micuțul orășel i se părea, față de satul natal, o cetate fabuloasă, de care nu înțelegea să se mai despartă. Dar, pentru a nu se întoarce la Seineni, la tristețile copilăriei sale, a înțeles că trebuie să învețe. Mult și bine. Că trebuie să-și însușească tot mai mult și mai multe. Căci numai în felul acesta drumul spre Cernavodă rămînea fără întoarcere. Tot aici, Vasile avea să lege prietenii noi și trainice. Dar nu cu colegi de școală, ci cu oameni din port, în special cu marinari, de care se simțea atras ca de o vrajă—vraja stăpînitorilor apelor, a nebiruinților feți-frumoși ai acestei uriașe Dunări, ale cărei valuri le simțea zbătîndu-i-se în suflet ca niște păsări cărora li se furase cerul și de unde se revărsau, rostogolindu-se molatec sau furios, spre depărtări ce-i aprindeau imaginația și stimulau fantezia.

Aici, în acest univers captivant, la hotarul nevăzut dintre închipuire și realitate, Vasile avea să-l cunoască pe Daciov — un matroz bulgar fugit din țara lui și stabilit pe plaiurile noastre, căruia, portuarii, pentru înțelepciunea sa, i se adresau întotdeauna cu respect, spunîndu-i „tovarășe Daciu". Între Daciov și tînărul elev avea să se lege o prietenie trainică, de esență istratiană. În timpul liber — după terminarea lecțiilor, a căror neglijare nu o putea concepe — Vasile alerga în port ca un obsedat, în căutarea lui Daciu. De ce? Matrozul îi povestea întîmplări din călătoriile lui, făcute cu vaporul pe Dunăre, pînă departe, la Belgrad, Budapesta, Bratislava, Viena... Îl încînta cu vocea lui caldă, catifelată, cu felul său de a vorbi, molcom, asemeni unui clipocit de ape, la mal, în zilele calme de toamnă. Dar, mai ales, cu amănuntele despre viață și despre lume, despre frumusețea fără egal a orașelor vizitate. În fața cești de ceai, sorbită lipovenește la masa din ceardacul ceainăriei portului, micul nostru gimnazist trăia atmosfera feerică din „o mie și una de nopți".

Din cînd în cînd, Daciu se oprea din povestit, își întorcea privirea spre stradă în căutarea bragagiului Ahmet și de cîte ori îl zărea striga puternic: „Ahmet, alviță și susanul"... Turcul se apropia de masă, cu coșul greu în mînă și minunea de alamă cu zorzoane sunătoare în spate, lăsa o bucată de alviță în foi de napolitană și una de susan în zahăr caramelat, își primea banii de la Daciu și rostind un respectuos „aferim bre" se îndepărta la fel de liniștit precum venise. După care, povestea era reluată cu aceeași sfătoșenie, continuînd pînă tîrziu. Atît, însă, cît micului prieten îi era permis să întîrzie pentru a nu pierde masa de la internat sau a avea alte neplăceri.

Pentru Vasile Șerbănescu prietenia cu Daciu a însemnat mult. L-a stimulat la învățătură, în primul rînd. I-a deschis apoi o poartă spre relațiile sociale și una, mai mică, spre vis, spre acea lume care-l atrăgea, fermecîndu-l, ca o priveliște ruptă dintr-un rai neștiut.

După doi ani, Daciu pleacă în ultima cursă a vieții lui. Vasile nu l-a putut vedea — vaporul ridicînd ancora de dimineață, cînd ieșirea din internat nu era permisă. A aflat tîrziu, la întoarcerea vasului, că, ajunși la Budapesta, Daciu sfîrșise tragic. După ce descărcaseră marfa, marinarii au primit învoirea de a vizita orașul. A plecat și el să-și bea obișnuitul ceai. Dar, la întoarcere, încercînd — cu firea lui blîndă — să împace doi localnici care se certau, a fost înjunghiat mortal.

La aflarea groaznicii vești, Vasile a simțit ochii împăienjenindu-i-se. Pămîntul părea că i se mișcă sub picioare.

Făcu eforturi să nu plîngă, dar lacrimile, strivite sub pleoape, se vor revărsa nestăvilite, în interior, ca învolburatele ape ale Dunării, în furtună. Nu a rostit nici un cuvînt. A strîns doar pumnii și, cu un mers șovăielnic, s-a îndreptat spre școală. În seara aceea nu s-a atins de mîncare, iar noaptea de nesomn ce a urmat, a fost noaptea amintirilor legate de figura luminoasă a acelui minunat om care fusese Daciu.

Lovitura era grea. O mare tristețe îl va însoți, copleșitoare, multă vreme de-acum în colo. În oraș va ieși tot mai rar, pentru că orice colț i-l evoca pe marele său prieten, răscolindu-i sufletul. Singura consolare o găsea în gîndul că va trebui să plece. În Cernavodă nu mai putea rămîne prea mult, pentru că, odată cu absolvirea gimnaziului, drumurile se înfundau. Iar orizontul lui era altul...

Sentimentul de mamă se naşte... nu se negociază! Voi nu aveţi copil!

P. FLORICA

Desen de ALEXANDRA POPESCU

Într-o dimineaţă de vară, o maşină luxoasă se opri, brusc, în faţa unei căsuţe modeste. Din ea coborî o femeie între două vîrste, foarte elegantă; la cîţiva paşi în urma ei un bărbat zăbovi să-şi aprindă o ţigară. Ezitară să intre. În bătătură, o bătrînică ce trebăluia de zor, îşi puse mîinile streaşină la ochi să vadă ce se întîmplă; o chemă pe Roxana, care bătea nişte preşuri.

— Roxana, Roxana, vezi fetiţa mea cine ne caută!

Roxana, într-un capoţel modest, se ivi în poartă, privind ca la nişte apariţii stranii. Femeia, însă, puse capăt tăcerii.

— Vai Roxana, ce mare te-ai făcut şi, ce drăguţă... Dacă nu te vedeam aici, la mătuşa ta, ci în altă parte, aproape că nu mi-ar fi venit să cred că eşti fata mea!

Cel care o însoţea stătea şi fuma liniştit, fără să scoată o vorbă. Dar cum Roxana rămăsese împietrită în faţa porţii, femeia nu conteni cu vorba.

— Roxana, după cum vezi, nu te-am uitat; am venit să te luăm acasă. Ai stat destui ani la mătuşa ta care, ce-i drept, a fost extrem de înţelegătoare. Acum trebuie să vii acasă. Sper că n-ai uitat ce casă mare avem şi... ce confort! Nu se poate, Roxana, să mai rămîi în condiţiile astea; mai ai puţin pînă termini liceul şi va trebui să-ţi faci şi tu un rost în viaţă. Poate că vei putea intra la facultate; nu ştim de fapt cum te-ai descurcat pînă acum cu şcoala, că nu ne-ai mai scris de mult! Puteai, totuşi, din cînd în cînd, să ne trimiţi cîteva rînduri,... nu era mare lucru, că, ... doar scriai părinţilor tăi! După cum vezi, noi nu te-am uitat! Ţi-am mai trimis cîte un pacheţel cu alimente, ceva bani... Îţi dai seama că la oraş cheltuielile sînt mari ca să întreţii o casă ca a noastră, să schimbi 3 maşini, apoi voiajele în străinătate! Dacă în tinereţe n-aş fi profitat de viaţă, atunci cînd? Ce să-ţi mai explic, înţelegi tu destul de bine! Roxana, mai adăugă ea, în speranţa că va mişca „muntele" de tăcere din faţă, de acum începe o altă viaţă pentru tine, gîndeşte-te....

Bătrînica, deşi prinsă cu treburile, sesiză şederea mare a musafirilor în faţa porţii, şi se gîndi că nu se cade să nu-i invite în casă.

— Roxana, Roxana invită oamenii în casă, nu-i frumos să-i ţii la poartă!

Roxana, cu privirea pierdută, nu rosti nici un cuvînt. Avea strînsă atîta amărăciune în suflet, încît simţea că se înăbuşe. Ar fi vrut să nu mai dezgroape un trecut care-i otrăvise copilăria. Se obişnuise, de mult, cu gîndul că nu are părinţi, că nu există pentru ea decît mătuşa Delia! Acum, venise această femeie care-şi revendica **dreptul de mamă,** turnîndu-i o altă doză de venin în suflet. „Cum de şi-o fi amintit de mine, după atîţia ani", gîndea plină de nedumerire fata.

— Roxana, ce ţi-am spus eu mamă, ce se întîmplă, nu mai auzi? interveni din nou bătrîna!

Gîndurile Roxanei rătăceau însă departe. Îi stăruiau în minte clipele despărţirii de această femeie uscată sufleteşte, dar cu **dreptul de mamă** încrustat în scripte. Deşi trecuseră ani de-atunci, fiecare cuvînt spus la despărţire i se păstrase intact în minte.

„Ce-ar fi dacă ai sta, draga mea, mai mult la bunici,... ştii cît te iubesc şi că ar fi în stare să facă orice pentru tine; poţi continua şcoala şi acolo. În fond, un copil cînd vrea să înveţe n-are importanţă unde stă, că e la părinţi sau în altă parte... Şcoala este frumoasă, profesorii ca toţi ceilalţi, n-o să-ţi lipsească nimic... Aici, după cum vezi, nu prea ai condiţii de învăţat. Mă refer la linişte, în primul rînd. Tatăl tău, prin natura funcţiei, are foarte mulţi prieteni, cunoştinţe cu care trebuie să întreţină relaţii, să-i invite pe la noi, să discute şi vezi că, de multe ori, întîlnirile acestea se termină cu chefuri, petreceri şi, bineînţeles, mult zgomot. Eu trebuie să fiu atentă cu ei, nu pot să-i las singuri, ori de tine nu mai am timp să mă ocup. În schimb, la bunici te vei putea juca şi tu mai mult, vei avea linişte, ca să înveţi... Ei n-or să te supere cu nimic, iar noi ne vom îngriji să ai tot ce-ţi trebuie... îţi vom trimite, cu regularitate, pachete, bani".

Nu trecuse mult timp de la instalarea la bunici şi, spre surprinderea ei, bătrînii deveniră morocănoşi. Neînţelegînd motivul, Roxana o întrebă, într-o zi, pe bunică-sa:

— De ce eşti supărată bunică? De la un timp te văd mereu îngîndurată!

— Ce să fie Roxana, doar cu pensia lui bunică-tu şi cu bruma de bani de la taică-tu nu prea ne ajungem. Tu ştii că noi am fost foarte bucuroşi cînd ai venit. Ne gîndeam că pe lîngă tine o să ducem şi noi o viaţă mai îndestulată, că doar taică-tu e cineva...

— Da, bunică, încercă să le ia apărarea Roxana, dar au şi ei multe cheltuieli, obligaţii. Ştii că mama n-are serviciu, că-i place să fie elegantă, să voiajeze, să aibă musafiri, să organizeze petreceri, ori toate astea numai tata le suportă!

— Lasă că taică-tu ar fi putut, totuşi...

— Nu zic nu, bunică, dar parcă îţi trimite pentru mine, din cînd în cînd, nişte bani, şi tu vezi că eu nu cer mare lucru! Totdeauna mi-a plăcut ce-ai gătit, îmbrăcăminte nu-ţi cer, mi-a-ajunge uniforma şi cele cîteva bluze. Eu vreau numai să citesc mult, mult de tot... Aş vrea ca, odată, să se vorbească despre mine!

— Tu ştii pe ale tale şi eu pe ale mele Roxana, se burzului bătrîna.

Gîndurile înaripate ale Roxanei se tulburau zi de zi de văicărelile bunicilor, că nu le-ajung banii, că îi costă mult mîncarea... ba, într-o zi, la masă, îi spuse:

— Ce ne mai trebuia, la vîrsta noastră, încă un suflet? Am crescut, am măritat, ne era de-ajuns?

Fără să mai spună nici un cuvînt, cu inima împietrită de durere, Roxana îşi făcu cărţile pachet, îşi puse într-un geamantan bruma de îmbrăcăminte pe care o avea şi bătu la poarta mătuşii Delia, o rudă îndepărtată a bunicilor ei, dintr-o comună învecinată, la care s-a simţit întotdeauna bine. Bucuroasă, bătrîna îi amenajă o cameră modestă, e drept, dar în care Roxana se simţea foarte bine. Aici îşi petrecuse, propriu-zis, anii copilăriei.

Bunătatea nemărginită a mătuşii Delia, căldura de mamă cu care o înconjura, reuşise să nu altereze întreaga frumuseţe a acestor ani. Şi totuşi, cîte gînduri n-o frămîntaseră, cîte clipe nu se scursese umbrite de răceala celor ce o aduseseră pe lume.

Mutată la mătuşa Delia, a fost scutită de a mai şti dacă tatăl ei îi mai trimite bani, pentru că niciodată această femeie nu i-a reproşat ceva. Într-o zi, Roxana îi spuse:

— Mătuşică, cred că ţi-e greu să mă îngrijeşti şi pe mine, la vîrsta asta!

— Roxana, răspunse mirată bătrîna, să nu te mai aud niciodată spunînd aşa. Am să fac tot ce pot, ca să te simţi bine. Sînt convinsă că ţi-ar trebui mai multe lucruri de îmbrăcăminte, dar lasă fata mamei că o să ai de toate cînd vei avea salariu. Măcar de-aş trăi eu pînă atunci...

Aşa defilau gîndurile Roxanei, stînd ca o statuie în faţa acelei femei care tot încerca s-o convingă că... sînt părinţii ei, că trebuie să meargă acasă ...

— Ia te uită, gata, gata să nu te mai cunosc, Victoriţo! se miră bătrîna, cînd se apropie de poartă! Nu înţeleg de ce nu intraţi, că doar sîntem rude! E drept, la mine nu e atît de frumos ca la voi... de, ca la ţară...

— Lasă mătuşă că noi n-am venit să-ţi inspectăm casa, răspunse femeia, cu o vădită stînjeneală!, vrem s-o luăm pe Roxana. A stat destul printre străini, trebuie să vină lîngă părinţii ei. Mătuşa Delia, cu blîndeţea şi înţelepciunea care o caracterizau, nu se supără că o făcu străină, invitînd-o să intre în casă, să ia loc! Victoriţa intră, dar...

— Nu pot să stau, mătuşă, i-am spus şi Roxanei să se pregătească mai repede, că mai avem şi alte obligaţii!

— Nu ştiu ce ţi-a spus Roxana, cît aţi stat afară, interveni bătrîna, dar eu cred că e bine s-o lăsăm să facă numai ce crede ea. Eu am făcut tot ce am putut să se simtă bine aici, să nu-i lipsească nimic... de, după posibilităţile mele! Poate că i-ar fi trebuit şi ei mai multe lucruşoare,

să-i mai arate cineva la lecții, dar niciodată nu s-a văitat; are numai note bune, are prietene, toți vecinii o iubesc. În toate verile, în vacanțe, a făcut excursii, a mers la munte, la mare... trimisă de școală! Ce mai plîng cînd primesc scrisorile ei. În grabă, bătrînica trase un sertar, de la un dulăpior, și desfăcu pachetul de scrisori, pe care îl legase cu o panglică, luă una și i-o întinse femeii.

Cu o curiozitate stăpînită, Victoriţa luă scrisoarea și începu să o citească. După ce îi împărtășea, cu lux de amănunte, cum se simțea în tabără, rînduri peste care femeia trecu foarte repede, privirea i se opri asupra unor fraze care i se părură incredibile, gîndindu-se că „postul ei de mamă“ fusese ocupat de inima acestei bătrîne care, pentru ea, nu existase niciodată.

„Mătușică tu ai fost pentru mine și tată și mamă, îi scria Roxana. Lîngă tine am simțit cu adevărat căldura unei mame; tu ai știut să mă îngrijești cu atîta dragoste că nu te voi putea răsplăti niciodată. Indiferent unde voi fi mai tîrziu, voi veni mereu la tine; știu că o să mă primești cu aceeași căldură cu care m-ai crescut. Am să vin cu copiii mei să le arăt casa unde mi-am petrecut anii copilăriei, pe care nu-i voi uita niciodată. Îmi va stărui toată viața în minte, mătușică, cămăruța mea, pe care n-aș da-o nici pe cel mai mare palat din lume! Fiecare lucru din ea face parte din ființa mea...“ Cu mîinile tremurînd de furie, femeia aruncă scrisoarea și începu să se plimbe agitată prin cameră.

— Am discutat destul, ar fi cazul să-i spui Roxanei să se pregătească de plecare....

— Văd că n-ai înțeles nimic din tot ce ți-a spus mătușa — de fapt, mama mea, interveni sincer revoltată Roxana. Nu-ți dai seama că eu nu mai exist pentru voi?, că pentru mine nu mătușica e o străină, ci voi? Cum îndrăznești să-ți revendici dreptul de mamă, pe care nu-l ai decît în niște hîrtii? Știi tu, oare, cu adevărat, ce înseamnă cuvîntul ăsta, „mamă“? Ai trăit tu vreodată acest sentiment? Te referi probabil la faptul că m-ai adus pe lume? Nu! Nu asta este totul! Tocmai atunci cînd aveam cea mai mare nevoie de ajutorul tău, al vostru — și nu mă refer la partea materială, deși ați uitat și de această obligație elementară, ci la grija pe care trebuia s-o aveți pentru educația mea, pentru formarea mea ca om — v-ați dispensat de mine ca de un **obiect!** Ce ați făcut voi pentru mine? **M-ați aruncat ca pe un pachet** la bunici, a căror „căldură“ a încetat să mai existe, atunci cînd le-au eșuat planurile ce și le făcuseră cu banii pe care ar fi putut să-i obțină de la voi, pentru întreținerea mea! Niciodată n-am să vă iert!

Nemaiputînd răbda rechizitoriul fetei, bărbatul, care pînă atunci nu scosese o vorbă, interveni.

— Bine, Roxana, te-am ascultat pînă acum, sigur că n-o să stăm în loc de vorbele tale! Gîndește-te la posibilitățile mele materiale, la faptul că va trebui să-ți asiguri un viitor, cum ți-a spus și mama ta. Trecem cu vederea peste aceste ieșiri, știm că sînt doar de moment!

. . . . . .

Deodată se auzi un zgomot la poartă; neștiind ce se întîmplă, mătușa Delia o trimise pe Roxana să vadă ce se petrece.

Derutați de mașina luxoasă din fața casei, Vasile Dragomirescu, fiul bătrînei, împreună cu soția, tot șușoteau, neîndrăznind să intre. Roxana îi invită înăuntru, sfătuindu-i să nu se sfiască de cei din casă, că de fapt îi cunosc.

— Mă bucur că v-am întîlnit, li se adresă Vasile; de fapt discutam cu Ana, cum să facem să vă scriem o scrisoare.

— Scrisoare? De ce?

— Ne-am gîndit, deoarece noi nu avem copii, s-o înfiem pe Roxana! Eu am un salariu foarte bun, sînt președintele C.A.P.-ului, avem o casă bună, lucruri, cui să le lăsăm?

— Cum ? Roxana să fie... fata voastră?... și, aproape speriată, Victoriţa se îndepărtă puțin de ei. Asta-i culmea! Cum de v-a trecut prin cap așa ceva! Auzi, ce îndrăzneală! Ați vrea să vă faceți cu o fată ca Roxana, așa... din senin? Ați uitat cine a adus-o pe lume?

— Să-mi fie cu iertare Victoriţo, prinse curaj Vasile, dar nu cred că tu te poți considera mamă! De fapt nouă nu prea ne-a fost dat să vedem, pe-aici, ca o mamă, mai ales cu situația ta, să-și oropsească fata, s-o lase atîția ani singură... Unii cresc o casă de copii și nu i-ar da de lîngă ei, ferite-ar sfîntul! Mie mi-ar fi rușine să vin acum și să spun că e copilul meu cînd, de fapt, ce e mai important și mai greu, adică problemele creșterii și educației unui copil, tu le-ai uitat! Și-acum vii să culegi roadele? Ce fel de inimă bate în pieptul tău? **De părinte în nici un caz! Sentimentul de mamă se naște, nu se negociază!** Asta se știe de cînd lumea!

Marele adevăr ieșise la suprafață și lovise din plin! Paloarea de pe fețele lor și stingherealа explicau totul!

Ochii femeii se îndreptară spre Roxana, ca o ultimă speranță de salvare, dar n-a mai avut drept de apel:

Roxana semnase sentința: **Voi nu aveți copil.**

FAMILIA ŞI VIITORUL

(Urmare din pag. 35)

cultural-pedagogică de o însemnătate deosebită pentru viitorul ţării; proprii copii trebuie priviţi şi ca fii ai patriei; orice claustrare, orice exacerbare a coeziunii familiale devine dăunătoare. Crescuţi şi ocrotiţi în sînul familiei, **copiii trebuie să privească mereu, cu receptivitate şi generozitate, spre viaţa socială şi spre viitor.** Sînt triste şi îngrijorătoare cauzele de egoism familial care adeveresc butada mai de mult lansată. (O mamă obsedată de destinul unicului ei copil obişnuia să spună adesea: „Toată lumea trebuie să iubească şi să ajute pe copilul meu"! Întrebată: „Dar el, copilul dumneavoastră, ce datorie are"? ea a răspuns fără ezitări: „El trebuie să iubească numai pe mama lui"). Cu gîndul la caracteristicile educaţiei de mîine şi ale tipului de societatea socialistă pe care îl construim, le voi reaminti părinţilor şi alte principii care n-ar trebuie ignorate, chiar dacă aplicarea lor nu este totdeauna lesnicioasă. **Pentru succesul profesional temeinic şi meritat, decisive nu sînt cunoştinţele îngurgitate sub presiunea concursurilor** (cunoştinţe asimilate fără plăcere şi abandonate apoi cu plăcere), **ci calităţile minţii şi ale inimii.** Profesiunea este o cursă lungă, iar satisfacţiile profesionale sînt esenţiale pentru ceea ce numim fericirea persoanei; profesiunea nu poate fi identificată însă cu cîştigul, iar **cîştigul cinstit vine totdeauna pe baza competenţei profesionale.** În înlănţuirea copiilor intră în joc calitatea experienţei profesionale şi de viaţă a părinţilor; foarte puţini sînt adulţii care să nu fi cunoscut, pe lîngă succese, şi tot felul de dificultăţi: acte nedrepte, abuzuri, indiferenţă etc. Nici un părinte n-ar trebui însă să prezinte copiilor propria-i experienţă de viaţă fără selecţie şi fără intenţie educativă; el trebuie să cearnă valorile şi concluziile valabile şi să nu uite că idealurile pe care şi le construiesc, cu dăruire şi cutezanţă, adolescenţii şi tinerii, vor constitui principala lor sursă de energie şi de stimulare a încrederii în bine şi în dreptate de-a lungul întregii vieţi. Nu preconizez încurajarea unor viziuni sau proiecte nerealiste şi fragile, dar susţin ideea că societatea noastră are şi va avea nevoie de oameni animaţi de idealuri superioare. Or, în numele realismului unii părinţi insuflă de timpuriu copiilor indiferenţa şi egosimul, neîncrederea în prietenie şi în generozitate; în felul acesta îi împing spre o viaţă centrată pe valori materiale, spre cinism şi amărăciune.

Cercetări recente, conduse cu rigurozitate, au demonstrat că **investiţia în educaţia familială este una dintre cele mai rentabile sub raport moral şi economic;** ea constituie o modalitate de prevenire a multor rele (a delincvenţei şi a parazitismului, a impostului şi a cinismului) care, identificate prea tîrziu, la nivelul vieţii adulţilor, sînt mult mai greu de îndreptat; ea constituie totodată o modalitate de asigurare a coeziunii naţiunii şi de promovare a talentelor ei. Or, **a investi în educaţia familială înseamnă a ridica nivelul cultural-pedagogic al societăţii şi a crea structuri, forme şi disponibilităţi de timp pentru formarea continuă a părinţilor şi a viitorilor părinţi, ca educatori.**

PERSPECTIVE ULUITOARE

(Urmare din pag. 71)

În încheiere trebuie să subliniem că **ingineria genetică va revoluţiona probabil ameliorarea plantelor şi animalelor.** Cu ajutorul metodelor ingineriei genetice se **vor putea obţine tipuri de organisme vegetale şi animale cu o arhitectură nouă, foarte deosebite de cele actuale, care să prezinte o înaltă eficienţă economică.**

Progresele mari în sinteza artificială şi transferul de gene, au deschis perspectiva **terapiei genice,** prin care se urmăreşte, în esenţă, **înlocuirea genelor mutante de la om, gene ce provoacă numeroase maladii ereditare, cu altele normale, sintetizate artificial.** Un grup de cercetători de la Universitatea din Yale (S.U.A.) au reuşit să transfere gene în celula ou de la şoarece, imediat după fecundare. După aceea zigoţii la care s-au transferat gene, au fost reîmplantaţi în femelele respective. La 2 şoareci din 78, care fuseseră supuşi tratamentului, s-a constatat prezenţa genelor transferate.

În 1980 profesorul **M. Cline** de la Universitatea din California (S.U.A.) a încercat să transfere genele ce determină sinteza hemoglobinei umane normale, în ţesutul hematopoetic de la două persoane care prezentau o maladie gravă a sîngelui denumită talasemie. Încercarea sa a dat greş, însă **se speră ca în viitor, odată cu ameliorarea tehnicilor de transfer a genelor, să se poată realiza terapia genică. Aceasta va însemna tratarea unor maladii ereditare pe o cale principial nouă.**

Amploarea cercetărilor de inginerie genetică pe plan mondial arată că societatea umană a sesizat importanţa şi eficienţa unor astfel de cercetări. **Rezultatele obţinute pînă în prezent în manipularea genelor, creează premizele pentru rezolvarea în viitor a unor probleme majore din agricultură, zootehnie, medicină umană şi veterinară, industria farmaceutică etc. Ingineria genetică va contribui, astfel, la bunăstarea şi fericirea umanităţii.**

Misticismul este incompatibil cu valorile spirituale ale societăţii socialiste

Prof. univ. dr. PAUL POPESCU-NEVEANU

● Pentru Vasile Conta, „miturile creştine se transformă în basme cu zmei şi zîne" ● Raţional şi iraţional sau despre cauzalitate şi legi obiective ● Pentru tineret, esenţiale sînt învăţătura şi munca, iar călăuzitoare cunoaşterea, acţiunea şi umanismul

Poetul german H. Heine spunea că în vremuri întunecate religia putea să slujească asemenea unui orb care-i călăuzeşte pe văzători printr-o noapte nepătrunsă, întrucît el, orbul, este deprins să se mişte fără a vedea ceva, pe cînd văzătorii sînt neputincioşi în obscuritate... **Dar,** în comparaţie cu lumina radiată de ştiinţă, orbirea religioasă nu poate aduce decît daune. Religiozitatea este cu atît mai dăunătoare cu cît ea survine mai tîrziu pe firul progresivei dezvoltări socio-culturale şi intră în contradicţii mai accentuate cu standardurile de cunoaştere şi realizare umană. **A te transforma într-un orb neputincios cînd ochii şi mintea te pot sluji şi călăuzi într-o realitate cunoscută adecvat, iar structurile socio-umane îţi oferă inepuizabile surse de forţă morală, înseamnă să evadezi din viaţă şi din istorie, să renunţi la demnitatea de om al epocii tale şi prin fericiri iluzorii să te cantonezi într-o veritabilă nefericire.**

S-a spus de-atîtea ori — şi nu numai raţiunea ci şi experienţa multiseculară a demonstrat-o — că religia, ca drog spiritual, produce înstrăinarea cu toate consecinţele ei dezumanizante. Cunoaşterea este subminată şi devitalizată, întrucît credinciosul pune în locul determinismului obiectiv, a legilor inerente lumii materiale, „voia lui Dumnezeu" şi atunci totul intră în dependenţă de ficţiunile „sacre".

Existenţa spirituală a credinciosului este mereu bîntuită de stări emoţionale şi sentimente legate de împrejurări imaginare, în care se confruntă îngeri şi diavoli — viaţa spirituală fiind denaturată şi anihilată prin pietism, umilinţă, retragere în sine, teamă nelămurită, culpabilitate, pocăinţă, acceptarea suferinţei, resemnare, speranţe deşarte şi tot ceea ce face ca, după cuvintele lui Feuerbach, „energia omenească să se piardă în spaţiul obscur al zădărniciei".

Fapt este că şi activitatea este afectată în condiţiile în care lumea şi viaţa reală este socotită a fi „deşertăciune", iar scopurile supreme nu ţin de această lume ci de „viaţa de dincolo de moarte". Însuşi scopurile vieţii sînt înstrăinate — credinciosul străduindu-se doar pentru a se „mîntui" şi dobîndi „împărăţia cerului" devenind, astfel, nefolositor **societăţii.**

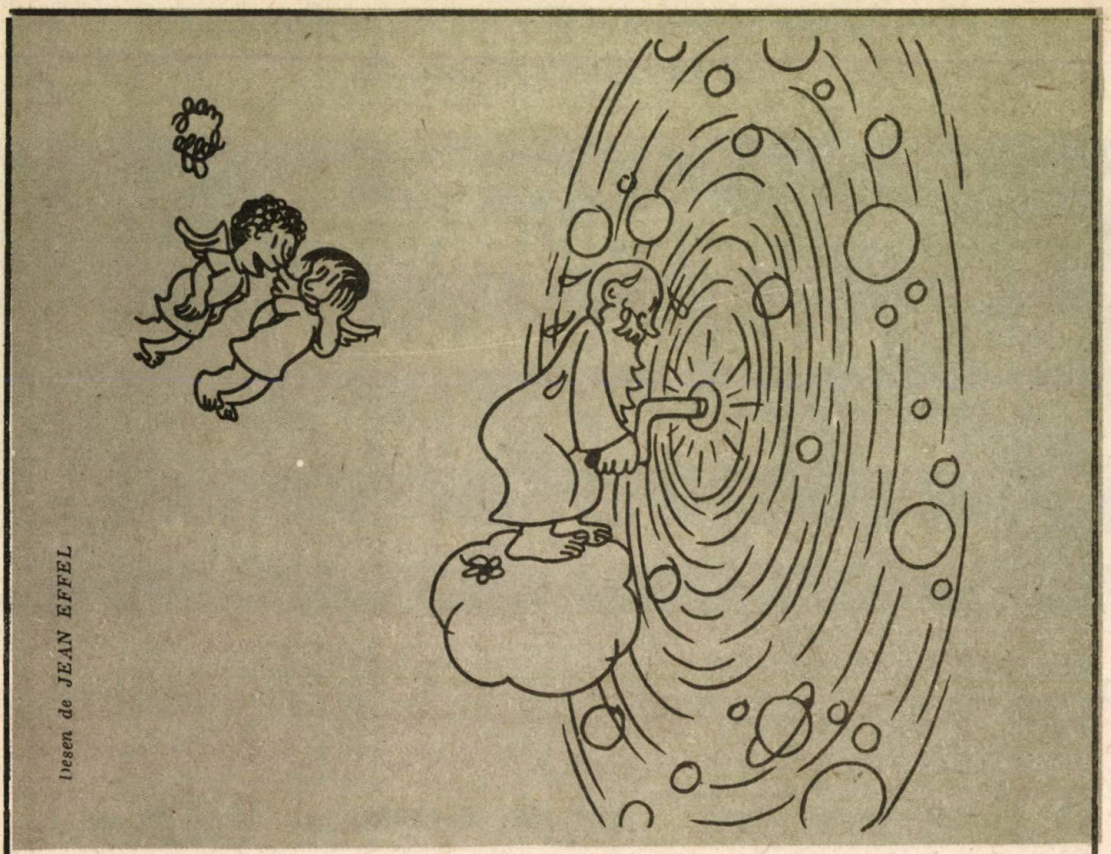

Desen de JEAN EFFEL

— Nu-i așa de simplu să pornești universul cu manivela!

Ideea unei false și ipotetice fericiri

Întreg sistemul de înstrăinare spirituală a fost elaborat de religie în vechile timpuri ale sclavagismului și subjugării feudale. Pe atunci a accepta o existență umilă și mizeră, a fi „fericit" pentru că ești nedreptățit, batjocorit și „sărac cu duhul", în numele și cu speranța răsplătirii de după moarte, era **o necesitate de iluzorie compensare și împăcare cu „osînda la jug".** Revoltele n-au încetat totuși să clocotească, iar **doctrinele neîmpotrivirii la rău și a supunerii față de crudele stăpîniri și-au pierdut aureola sacră,** odată cu instaurarea situației în care nu mai există robi în fapt, și, deci, nu se mai justifică nici **modelul robiei față de Dumnezeu,** care, precum proclamă un filosof modern, „a murit", adică a dispărut, s-a stins și în închipuirea oamenilor. Credința în acest **personaj fictiv, zămislit de fantezia oamenilor** „după chipul și asemănarea lor", s-a destrămat și — precum arăta în urmă cu un veac filozoful român Vasile Conta, „miturile creștine se transformă în povești sau basme, cu zmei și zîne."

Desigur, o modalitate multimilenară de manifestare a conștiinței sociale — deși perimată — nu dispare subit, de la un an la altul sau de la un deceniu la altul. Și, totuși, dacă nu pentru toți oamenii, cel puțin pentru societate, în general — mai ales pentru societățile avansate economic și cultural — „Dumnezeu a murit", așa cum cu ani în urmă o sublinia un filosof occidental, precizînd că „în societatea contemporană, comparativ cu trecutul, religia are o situație jalnică, întrucît **ea nu mai reprezintă un criteriu pentru decizii și realizări importante.** Experiența istoriei moderne și contemporane dovedește că progresul se obține prin relativizarea și, pînă la urmă, prin slăbirea influențelor religioase, prin eliberarea maselor din plenul negurei religioase și prin angajarea lor, lucidă și fermă, în efortul construcției sociale, de interes general. Azi, oricine își poate da seama că față de stările de spirit — dominant religioase — din Evul mediu, pe care le-a risipit Renașterea, concepțiile ulterioare, iluministe, revoluționare și realiste se situează la polul opus. Însăși oficinele Vaticanului recunosc amploarea fenomenului secularizării sau laicizării ce a intervenit în perioada postbelică, propagîndu-se tot mai mult și ireversibil în lume.

În desfășurările istorice de azi și de mîine, religia nu poate rămîne decît un fenomen marginal, rebarbativ, pentru că **nu poate fi desprins destinul uman de condițiile existenței social-istorice, de modul în care fiecare se leagă de lumea sa și de perspectivele ei.**

Înstrăinarea religioasă, bazată pe o concepție fantasmagorică și operînd dezangajarea credinciosului de lumea sa, are drept inevitabil efect **devalorizarea personalității.** Concepția **neputinței și a binelui de după moarte generează neputință și vise sterile.** Și aceasta cu atît mai mult astăzi, cînd **existența omului individual este legată în chip complex de toate elementele societății și cunoașterii.** Dacă în urmă cu două mii sau două sute de ani religiozitatea nu afecta grav condiția producătorului închis într-o sferă foarte restrînsă, acum lucrurile s-au schimbat și **înstrăinarea religioasă este mult mai nefastă.**

Peste toate evidențele, însă, mai sînt, totuși, destule cazuri în care familia inoculează copiilor, de la cea mai fragedă vîrstă, sentimente religioase. Există, precum se știe, o veche și bine elaborată tehnică a educației religioase. Instituirea sacrului făcîndu-se prin apelul la imaginație, prin manipularea și cultivarea sentimentelor de frică și a „nevoiei de protecție și supunere", prin angajarea în dialogul fictiv cu rugăciunea, ca și prin acțiunile de cult.

Urmările nefaste ale religiozității

Primul handicap al copilului **dopat cu misticism** este cel al dificultății de adaptare școlară. Stilul de gîndire pe care-l generează însușirea bazelor științelor și climatul spiritual stenic, mobilizator, al colectivelor de elevi, intră în contradicție cu iraționalismul și evazionismul religios.

Desigur, școala are certe șanse de a se impune și determina concepția de viață a elevului. Dar, uneori, mai ales la îndemnul familiei și sub influența cercurilor religioase, elevul rezistînd, **caută să împace lucruri de neîmpăcat** și pînă la urmă eșuează într-o formulă ambiguă, confuză și susceptibilă oricărei evoluții. Copiii religioși încearcă deseori un simțămînt de **jenă** în postura lor de ființe „evlavioase" și de aceea **se izolează, se rup de colectivele lor.** Pentru a rămîne credincioși, de foarte multe ori, asupra lor se exercită **presiuni. Uneori sînt forțați și chiar brutalizați** pentru a merge la biserică să se roage. Alteori **li se interzice să ia parte la acțiuni și festivități școlare** ce coincid cu sărbători religioase, sau sînt **socotite... primejdioase** pentru credincioși.

Deosebit de sumbre sînt condițiile în care sînt puși copiii din familiile ce fac parte din comunități sectante. Dacă în cultele tradiționale, aspectele formale predomină asupra celor doctrinare — în organizațiile religioase restrînse, fixate obsesiv pe o dogmă sau alta, dusă pînă la ultimele ei consecințe absurde se exercită influențe intense și concertate de îndoctrinare mistică și asupra aderenților și copiilor acestora supuși unui control sever. **Copiii,** cel puțin, **sînt asaltați din toate părțile, ei neființd dependenți numai de părinți, ci și obligați la supunerea totală față de liderii sectanți. Este o veritabilă constrîngere și violare a libertății de conștiință a unor copii și tineri de către persoane care se pretind apărătoare ale libertăților și, în fond, nu fac altceva decît să condamne la o existență marginală și obscură, tinerii ce cad sub influența lor.**

Opinia publică din toată lumea a fost cutremurată — spre exemplu — de asasinatul în masă și sinuciderile aderenților sectei „Templul Poporului" ce fusese, **în acest scop,** strămutată în Guyana.

S-ar putea obiecta că recurgem la identificări nejustificate. Nu identificăm orice cult cu cel creiat și rezervat **morții** de către pastorul Jones, dar nu putem să nu arătăm că cele petrecute în jungla guyaneză se impun ca **exemplu semnificativ pentru consecințele nefaste ale religiozității, împinse pînă la fanatismul sectant.**

În comunitățile sectare înstrăinarea dobîndește forme monstruoase cu episoade delirante, ca la „Tremurici", cu practici de extremă depravare, numite uneori „schimbarea sîngelui", cu **o serie de învățături ce fixează mentalități și conduite antisociale și evazioniste.** Nu intenționăm să ne oprim special asupra sectelor care sînt destul de variate, **unele retractile și ultratradiționaliste, încercînd să restaureze creștinismul primitiv, altele ofensive, cu pretenții de modernitate și încercînd să reunească vechiul misticism cu unele date noi ale științei, evident, în dauna acesteia din urmă.** Este firesc ca, **pledînd împotriva religiei, să nu considerăm acceptabilă nici o formă de cult, nici pentru vîrstnici, nici pentru copii și tineret.**

Un exemplu de „dresaj" religios

O întîmplare recentă merită să fie istorisită. Într-un compartiment de tren, pe lîngă alți călători era și o femeie, relativ tînără, cu fiica ei de circa 3 ani care, ca toți copiii, voia să stea la geam și să privească. Mama i-a pus întîi o condiție: să-și facă cruce ori de cîte ori va vedea vreo biserică, troiță, cimitir etc. Această „îndeletnicire obligatorie" devenise agasantă pentru copil, ca și pentru ceilalți călători, nevoiți să asiste la... actul de **dresaj religios.** Ca să scape de acest calvar, fetița a renunțat la privitul pe fereastră și s-a retras în alt colț al compartimentului. Furioasă, bizara mamă a încercat să se explice față de cei din jur... că **așa cum au crezut părinții ei, care au fost oameni cu stare, cum crede și ea, care a învățat ceva carte, așa trebuie să creadă în dumnezeu și fiica ei.** A fost ascultată cu politețea cuvenită și apoi întrebată de cineva, **ce destin îi rezervă fetiței, cum vrea s-o pregătească pentru viață?** Răspunsul a fost prompt: „nu vreau s-o fac... călugăriță, ci să-i asigur o calificare tehnică înaltă, să ajungă **o femeie modernă, stăpînă pe viața ei.**

— Foarte frumos, dar atunci nu cumva mentalitatea religioasă o să-i dăuneze în realizarea scopurilor fixate? I-aţi spus doar că pe toate le-a făcut dumnezeu şi că el are grijă de oameni. Este cam greu să fii om modern cu astfel de convingeri.

— Nu aceasta este important. Vedeţi, eu socotesc că, dacă n-ai frică de dumnezeu, nu înveţi nici să-i respecţi pe oameni, pe părinţi, şi pe vîrstnici, să fii cuviincios — că, tinerii de astăzi, ştiţi cum sînt!...

Un alt participant la discuţie răspunde că **primo** — este foarte important, mai ales pentru cineva care vrea să-şi aleagă o profesiune tehnică sau ştiinţifică, să aibă o viziune clară asupra obiectivităţii lumii şi a legilor ei; **secundo** — nu este adevărat că numai cu un fel de **dumnezeu — bau-bau** se poate inspira copiilor respect faţă de adulţi şi vîrstnici. Aceasta o dovedeşte experienţa atîtor familii care şi-au crescut copiii în spiritul concepţiei ştiinţifice despre lume. De altfel, **nu trebuie confundată cuviinţa cu umilinţa,** cu **abandonul de sine ...**

Mai departe, discuţia s-a oprit la cazul concret al fetiţei. Se ştie că în adolescenţă, între 15—18 ani, în baza tuturor experienţelor, influenţelor şi învăţămintelor se încheagă o concepţie matură despre lume şi se structurează caracterul. Pe ce cale va porni ea? Va putea să se dezbare de superstiţii, prejudecăţi şi credinţe fastidioase şi să privească lumea în faţă? Se vor putea împăca idealul profesional cu ideile religioase?

— De ce vedeţi totul în negru? interveni cu oarecare îngrijorare mama fetiţei, înţelegînd şi neînţelegînd despre ce este vorba. Doar au fost şi sînt încă atîţia oameni care au crezut şi cred fără să-şi rateze scopurile vieţii! Istoria ne oferă destule exemple...

— Tocmai aici e problema — răspunse un călător ceva mai în vîrstă. Istoria este nu numai cea care-a fost şi cea care vine şi care nu sînt la fel — în cele două ipostaze — ultima avînd alte pretenţii de la oamenii viitorului. La începutul celui de-al treilea mileniu fiica dv. abia va intra în viaţă, va avea 21—22 ani. Abia prin 2040 va avea vîrsta mea, de acum. Oricît de optimişti am fi, trebuie să recunoaştem că, afară de ea, noi toţi, cei de aici, nu vom mai exista în acei ani. Iar transformările ce, firesc, vor urma, o vor duce spre altă lume, mai avansată sub toate raporturile. Cum va fi, este greu de spus. Socotesc însă că, **în orice caz, nu religia îi va ajuta pe tineri să se adapteze la împrejurările noi ale vieţii, pentru a fi fericiţi aşa cum o doresc şi au dorit să fie oamenii din toate timpurile, pentru a şti să-i respecte pe cei vîrstnici şi să-şi iubească părinţii...**

A urmat o tăcere generală şi, pe cît s-a putut vedea, apoi, doi ochi înnotau în lacrimi...

Presupunem că în mintea mamei, ce-şi revizuia planurile de educare a fetiţei, încolţeau unele **întrebări: bine, dar cum să fac, cum s-o feresc de influenţele unora, ce să-i spun, că doar n-are puterea de înţelegere filozofică** — la aceasta urmînd a ajunge abia cînd va fi în liceu?

„Ce să pun în loc"?

Uneori, cînd se discută despre religie în raport cu tinerii şi adulţii, mulţi se întreabă: dar **ce să pun în loc?** Pentru că nu-şi dau seama că însăşi viaţa înlocuieşte — pune în loc sau la locul cuvenit, concepţia materialist-ştiinţifică, valorile umanismului, idealurile revoluţionare şi morala socialistă, stilul de gîndire ştiinţifică şi valorile culturii.

În cazul celor mici, a căror conştiinţă abia înmugureşte, nici nu se ridică problema de a pune ceva în loc, **ci de a-i feri de împrejurările în care locurile centrale ale minţii lor să fie ocupate nejustificat de imagini, idei şi sentimente religioase.** Problema se pune, deci, în plan constructiv şi tot aşa se pune la marea majoritate a copiilor şi tinerilor care s-au dezvoltat pozitiv, evitînd orice elemente de concepţie retrogradă, dar la care **mereu trebuie să fie îmbogăţită şi consolidată concepţia ştiinţifică şi umanistă.**

Important este ca să nu să se considere că formarea concepţiei materialiste trebuie realizată frontal şi numai la vîrsta adolescenţei — pînă atunci lucrurile fiind lăsate pe seama întîmplării. Religia poate interveni de la primele gesturi şi de la etapa timpurie a recepţiei basmelor şi a simbolismului jocurilor.

Este necesar ca tot din acea etapă, fără a restrînge sfera dezvoltării psihice a copilului, să acţioneze preventiv şi constructiv educaţia realist-ştiinţifică. Aici nu este vorba decît de accentuarea şi consolidarea unor relaţii cognitive ce se elaborează în mod firesc. Ne referim la formarea convingerii despre existenţa obiectivă şi de sine stătătoare a lumii materiale, despre cauzalitate şi legi obiective, despre deosebirea dintre natural şi artificial. Nu poate fi vorba de o demonstraţie teoretică inaccesibilă copilului, ci avem în vedere ideile directoare ce trebuie să genereze toate demersurile de instruire şi orientare a lui, mai ales prin răspunsurile pe care le dăm la întrebările pe care copilul le pune celor din jur. În genere, întreaga experienţă de cunoaştere — acţiune, joc, relaţii interpersonale — a copilului trebuie valorificată în spirit realist şi umanist.

Există, desigur, şi o necesitate a ficţiunii, ce intră ca o componentă de seamă în dezvoltarea spirituală a omului. Dar, iarăşi, se ridică problema valorică, de conţinut şi totodată se iveşte **necesitatea discriminării tot mai ferme între imaginar şi real.** Educaţia religioasă caută să şteargă graniţele dintre acestea, ba chiar să inverseze raporturile, căutînd să acrediteze fantasticul în dauna realului.

Este important ca şi **miturile să fie,** aşa cum se cuvine, **asimilate unor poveşti şi să se arate că este greşit să crezi cu adevărat în astfel de basme şi să te iei după ele.**

Educaţia ateist-ştiinţifică este, cu necesitate, o educaţie constructivă şi valorică, centrată umanist. Avem în vedere evidenţierea omului ca valoare supremă şi aceasta presupune dragoste şi exigenţă faţă de copil, înzestrarea lui cu mijloace de acţiune şi cunoaştere, cu normele convieţuirii sociale.

Mică antologie de epigrame „şcolare"

Alcătuită de
GABRIEL TEODORESCU

CINCINAT PAVELESCU

Unui elev pletos care cochetează cu muzele

Ţi-e mare părul, n-am ce zice,
Şi poate place la femei,
Dar ca să fii poet, amice,
S-ar cere şi ceva idei.

ALEXANDRU DEVECHI

— Din tortă numai tu mănînci,
Ionel?
Ce, mama ţi-a făcut-o numai ţie?
La frate-tău nu te gîndeşti de fel?
— Ba mă gîndesc într-una...
să nu vie!

VASILE BOGREA

Unui elev poet

Se spune c-ar avea talent,
Dar nu se vede: e latent.
Urechile-s mai indiscrete:
Apar enorme... printre plete.

MIRCEA POPOVICI

Unui elev chiulangiu

Eşti bolnav, nu vii la şcoală,
Zici că ai apendicită.
Dar ştim toţi că a ta boală
Se numeşte... chiulangită.

VICTOR MACAREVICI

Unii elevi, la teza de matematică

Cînd doresc să afle cîtul,
Şi se-mpiedică de-o ceafă,
Ce n-ar da să aibe gîtul
Cel puţin ca la girafă.

ION GRIGORE

Băiatul către tăticu

— Problemele îmi faci mereu.
Dar mîine am extemporal,
Aşa că socotesc normal,
Să mergi la şcoală-n locul meu.

Naturalistul

Mitică smulge orişiunde
Ba un brăduţ, ba un lăstar.
De-l cerţi cumva, el îţi răspunde:
— „Ne cere, nene, la... „ierbar"

NICOLAE PETRESCU

Unui elev

Maică-sa-n a ei trufie,
Repetent să nu rămîie,
Smirnă *îi spunea să fie,*
Însă el era... tămîie.

GHEORGHE GROSSU

Chiulangiul

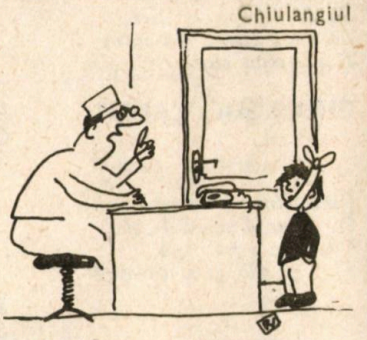

E atît de obosit.
Nu-şi mai vine-n fire!
Două zile a muncit...
Să-şi ia învoire.

TRAIAN GĂRDUŞ

În faţa tabelului periodic al lui Mendeleev

Dănuţ, colegul nostru nou,
Nu ştie nici un element.
Văzîndu-l astfel, evident,
Ai zice cum că e... tablou.

V.D. POPA

Nesportivului

Cronometrul o s-ajute
Tuturor fără efort,
Să constate cît de iute
Fugi de orele de sport.

SANDY CRISTESCU

Replică

L-am prins la bar şi îi relev
Că-i o fisură în morală.
Dar mi-a răspuns acest elev:
— Sînt în vacanţă, nu la şcoală!

DORIN ELIESCU

Compensaţie

Niciodată nu se lasă
Să dea altora de știre,
Că e cel dintîi din clasă
Dar... cînd sună de ieșire.

GHEORGHE ZARAFU

Constatare tardivă

Cine zilnic se silește,
În vacanță se-odihnește.
Cine are o restanță,
Face școală și-n vacanță.

ILIE IANCU

„Munca face omul om"

N-o spun din fanfaronadă,
Dar zicala mie-mi place.
Fără muncă nu se face,
Nici chiar... omul de zăpadă.

Unui elev, după masa luată în excursie

Ai lăsat pe iarba moale
Oase, coji, hîrtii un car...
Cum ar spune Caragiale
De-ar trăi: „Curat murdar!"

DOBRIȚA IANCU

Unui elev care copiază

Ești „deștept", te înțeleg,
Dar notița pe sub masă,
N-o plasa unui coleg,
Să nu pici și tu... în plasă.

SIN ARION

Unui elev slab la matematică

După-o perioadă foarte scurtă,
El ne dovedise tuturor,
Că deși nu este scamator,
Scoate rezultatele din... burtă.

CORNELIUS ENESCU

Principialitate

„Azi munca ne înobilează"!
Susține el cu ton matur.
Și-a devenit elev de vază,
Prin munca... celor dimprejur.

ION VLADIMIR

Educație

Un băiețel a rupt din parc
Un pom pitic să-și facă arc.
„Mai rupe și cîțiva puieți,
I-a zis un unchi, să-ți faci săgeți!"

Între eleve

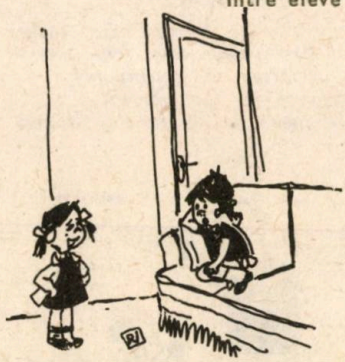

— Dece-ai rămas și azi acasă?
Ești suferindă? Ai vrei boală?
— Nu draga mea, sînt sănătoasă...
Mă-mbolnăvesc cînd merg la școală.

GABRIEL TEODORESCU

„Ajutorul părinților"

Mama e expertă-n teme,
Tata-i face hărți, probleme,
Că iubitul lor odor,
Este... telespectator.

Discuție în clasă

— E zgîrcit și nu ți-ar da
Nici un pix Constant Mihai.
— Mie tot mi-a dat ceva...
Ieri mi-a dat un guturai!

SORIN BEIU

Diagnosticul

Pe Costel în gît îl doare,
Ba se plînge și de febră.
— Ce spui doctore că are?
— O lucrare la algebră.

Alegerea profesiunii

— Ce vrei să devii în viață?
— Eu? Explorator polar.
Pentru ce? — E foarte clar:.
Să mă dau cît vreau pe gheață

GHEORGHE PENCIU

Unui leneș

Filozofa prietenește:
„Omul deștept, se învîrtește!"
Dar copiindu-l pe Rădoi,
S-a învîrtit de nota doi.

DIMITRIE JEGA

Unui elev delăsător

Cînd i-am spus zicala veche
Că se culcă pe-o ureche,
El făcîndu-se că plouă,
S-a culcat pe amîndouă

Sfat prietenesc

Mi-a șoptit în grai molcom,
Un străbun nu prea limbut:
„Să te faci prin muncă om,
Nu s-ajungi un... om făcut"!

ȘTEFAN BALACI

Unui elev care a venit nepregătit la concurs

Biletelul cînd l-a tras
Parcă nu mai avea glas.
A citit și-atît a spus:
— N-aveți un bilet în plus?

Generații și cultură

Prof. univ. dr. ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

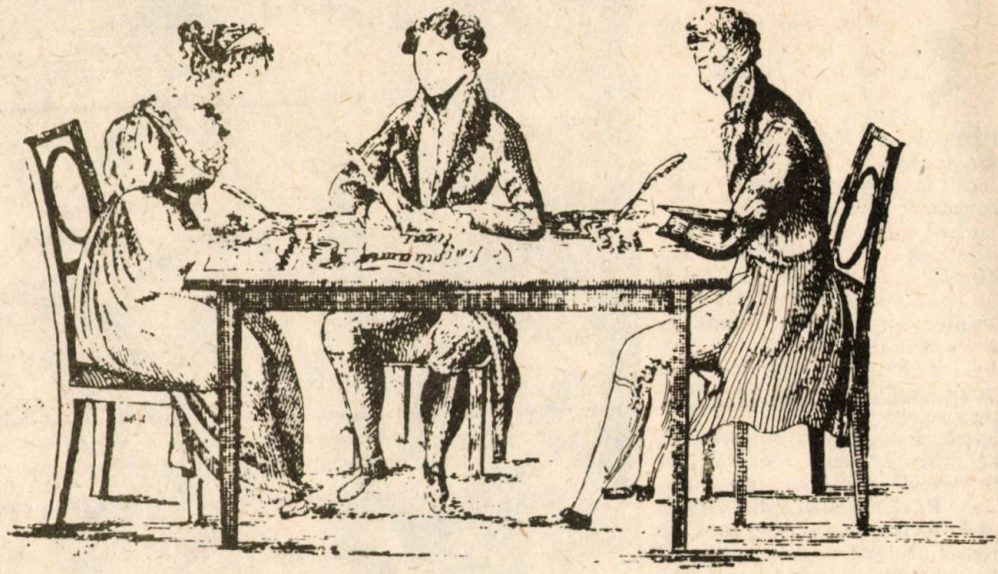

Ceea ce apare extraordinar de frumos în tradiția spiritualității românești este o anumită continuitate a comunicării, un anumit acord între generațiile care s-au succedat, modeste și anonime, pe scena unei istorii vitrege, îndurate cu stoicism exemplar și în așteptarea necontenită a jertfei de sine. Pare că o ștafetă mută, urmărind un țel și îndeplinind o misiune, leagă laolaltă acele vechi generații dîndu-le pe rînd tăria, puterea morală de a rezista și de a se ridica, senine și împăcate, deasupra necesității neîndurătoare. Într-adevăr, o capacitate neobișnuită de acumulare și transmitere mărturisită de cantitatea și calitatea culturii populare românești se vădește în trecutul nostru.

Fiecare știa mult și multe; bătrînii noștri nu știau carte, dar aveau o „cultură" a minții și a sufletului. Și ce știau, spuneau tinerilor. Cu pilde și cu sfatul dat se făcea educația generațiilor care urmau și care respectau cuvîntul celor mai vîrstnici, înțelegînd din el adevărul și statornicia cu care se clădise și se păstrase o lume. **Scara de valori etice și estetice pe care părinții o transmiteau copiilor era una simplă și nu prea vastă, dar curată și sigură.** Și pe această comunitate întru scara de valori, întru credințe și idealuri, se edifica unitatea și durata prin secole a poporului. **Acordul între gînd și cuvînt, între cuvînt și faptă, determinarea opțiunilor bune, sănătoase, la cei tineri, creșterea puterilor luminoase ale sufletului erau urmărite de părinți cu grijă iubitoare. Omenia, binele și săvîrșirea lui în toate împrejurările, ridicarea virtuților în sufletele maleabile ale copiilor constituiau țeluri fundamentale ale educației, ale formației ființei.**

Sigur că **mutațiile produse în lumea modernă de revoluția tehnico-științifică, de impactul uriaș al mijloacelor de informație de masă, au modificat criteriile educației contemporane.** În goana după informație, care sporește zilnic dincolo de puterile firești de cuprindere ale minților, **se produce un decalaj regretabil** (din nefericire inevitabil) **între informație și formație, în greul, gingașul proces al educației.** Toată atenția se îndreaptă spre dobîndirea de cunoștințe, spre specializarea cît mai bună. Și cum și viața modernă se desfășoară în ritmuri contracronometru, părinții tind să se ocupe din ce în ce mai puțin de ceea ce nu intră în orizontul pregătirii pentru viitoarea profesie a copiilor lor. Pe foarte mulți îi interesează doar notele obținute la școală și nimic altceva. Ca și cum o notă anodină, pusă poate uneori chiar automat în catalog, ar reprezenta o treaptă reală în dezvoltarea unei minți, a unui suflet de copil. **Mereu uită părinții moderni de**

sufletele copiilor, închipuindu-şi că asigurarea unei vieţi confortabile şi a unei profesii înseamnă totul într-o existenţă. Ciţi se mai întreabă oare ce se întîmplă cu sensibilitatea copilului, cu afectivitatea lui, cu nevoile imaginaţiei, cu relaţiile inter-umane, cu etica lui?

Ciţi se mai ocupă de felul în care vorbesc copiii, de muzica pe care o ascultă, de cărţile pe care le citesc? **Părintele ar trebui să fie veşnic prezent** (însă cu foarte mult tact) **în viaţa copilului şi să-i constituie primul model** (căci nimeni nu poate trăi fără modele), **să-i inculce virtuţile tradiţionale şi pe cele ale lumii noi, să-i dezvăluie valoarea prieteniilor durabile şi să-l înalţe în ordinea culturii.** Părintele trebuie să pună o carte bună în mîna copilului, să-l însoţească prin expoziţii, să-l facă să înţeleagă ce înseamnă, într-adevăr, echilibrul ecologic, viaţa în toate formele ei, floare, animal sau om. **Hărnicia adevărată trebuie să-i devină deprindere încă de foarte timpuriu, plăcerea să-i fie cumpănită şi, pe cît se poate, să-i fie cultivat altruismul, spiritul de solidaritate care-l face fiinţă socială, benefică pentru mediul în care se dezvoltă.**

E adevărat că, aşa cum spuneam, explozia informaţională a vremii noastre depăşeşte puterea noastră de cuprindere şi că e destul de greu pentru părinţi să se pună la curent cu solicitările nenumărate care i se perindă astăzi prin intelect. Dar **sufletul copilului este, dincolo de datele informaţiei care vin şi trec, valoarea care rămîne. Şi pentru aceasta se cuvine întreprins orice efort de către părintele care-şi creşte cu dragoste şi grijă odrasla, ca un grădinar bun şi priceput.** Îl vor ajuta în direcţia aceasta pozitivă amintirile adînci ale propriului suflet, venind dinspre fîntînile vii ale unui trecut exemplar. De aceea se cere ştiută vechea noastră cultură de ethos, se cer simţite din nou, în fiece clipă a istoriei moderne, rădăcinile unei spiritualităţi care a dat atîtea admirabile roade în succesiunea generaţiilor.

Premieră la Teatrul „Ţăndărică":
FĂT-FRUMOS DIN LACRIMĂ

LEW TOLSTOI ŞI „ARTA DE A FI PĂRINTE"

PUTEREA EXEMPLULUI SAU DESPRE DIALOGUL PĂRINŢI-COPII

ILEANA VULPESCU

Mi-aduc aminte că, pe vremea copilăriei mele, acum vreo patruzeci de ani, am citit într-o carte — de şcoală, cred — o poveste: un om vrea să-şi izgonească tatăl care, ajuns la bătrîneţe şi lipsit de puteri, nu-i mai era de nici un folos (cum îi fusese o viaţă întreagă). Pentru a-şi arăta „mărinimia", omul se gîndeşte să nu-l azvîrle pe bătrîn în mijlocul drumului chiar cu mîna goală, drept care, îi dă un blid vechi, o lingură de lemn şi-o pătură ponosită. Înainte ca bătrînul să iasă pe poartă, nepotu-său îi sare-nainte, îi ia pătura, o taie-n două şi-i dă bunicului doar o jumătate. Nedumerit, tatăl băiatului tînăr îşi întreabă feciorul de ce-a tăiat pătura care şi-aşa nu mai era bună de nimic. Şi băiatul îi răspunde: „Ca să am şi eu ce să-ţi dau ţie cînd te-oi goni de-acasă, cum îl goneşti tu pe bunicul".

Dac-ar fi să dau eu un titlu acestei moralităţi, i-aş spune Puterea exemplului sau despre dialogul părinţi-copii.

Exemplul este, fără-ndoială, punctul de plecare şi de neînlocuit al oricărui dialog cu copiii: ai tăi sau ai altora. Cel mai elocvent discurs pălește în faţa faptului mărunt, de fiecare zi.

Aşa cum un nou-născut nu poate fi acuzat de mofturi în materie de alimentaţie, la fel, copilul ajuns la vîrsta conştientă nu poate fi învinuit de nici una dintre proastele lui deprinderi. Este limpede că orice deprindere, în special cînd nu e cea care trebuie, reprezintă **imitarea** unui model. Limbajul articulat este singurul mijloc de comunicare pur uman, prin urmare, mijlocul prin care adultul îmbogăţeşte intelectul copilului; dovadă — cunoştinţele pe care copilul alfabetizat, cel care-şi poate fixa vizual limbajul deci, este în stare să le capete, în momentul cînd dispune de posibilitatea de-a se informa singur. Cuvîntul — rostit sau scris — trebuie să nu contrazică însă faptele. Copilul — cu mintea lui neviciată încă de practica socială, în care se-nvaţă multă ipocrizie (dacă n-ar fi decît cea convenţională şi cea din caritate) — este un judecător atent şi sever, care uşor te prinde cu mîţa-n sac. Auzim, de multe ori, copii care le replică părinţilor, cînd li se fac observaţii: „Dar tu nu faci la fel?". **Părinţii sînt primii dascăli — de neînlocuit — ai copilului, asupra căruia amprenta familiei rămîne definitivă.** Există adulţi care poartă — fizic şi, mai ales, sufleteşte — o viaţă, urmele „neatenţiei" părinţilor. Multe dintre stările de melancolie, de neliniște şi de surdă nemulţumire ale adulţilor îşi au originea în copilărie. Părinţii uită de multe ori că au fost copii ei înşişi şi-şi tratează proprii copii ca pe niște **adulţi de dimensiuni fizice mai reduse;** uită, mai ales, că dramele cele mai mari şi mai profunde se dezlănţuie-n sufletul de copil, în care toate întîmplările iau proporţii uriaşe. Nimeni nu poate, mai tîrziu, să-ţi dea ceva în schimbul **bucuriilor furate** în primii ani de viaţă. Toată fauna face cuib pentru progenitura ei. Cuibul copilului este construit conştient. **Cine nu-i dispus sau nu se simte capabil a face sacrificii pentru împlinirea unei vieţi de copil n-ar trebui să aibă copii.**

LEW TOLSTOI

Cred că cea mai grea profesie din lume este profesia de părinte, fiindcă riscurile părintelui de a greși fără să mai poată repara sînt numeroase și permanente. O familie oferă copiilor ei atîtea cunoștințe cîte are, le oferă atîta bunăstare și atît confort cît are; cea mai modestă familie poate însă dărui copilului **bunul cel mai de preț: dragostea. Un copil ar trebui să-nsemne pentru părinți suprema investiție materială și, mai ales, spirituală, opera vieții lor.** Între modelarea unei vieți omenești și cea a unei opere de artă nu văd nici o deosebire: aceeași tenacitate, aceeași trudă și aceeași răbdare neobosită, aceeași dăruire îți cer și una și alta. Un artist — spunea Tolstoi — nu trebuie să fie stăpînit de-o pasiune mai mare decît arta lui. Un părinte n-ar trebui nici el să pună altceva mai presus de copiii lui. Multe calități îi pot lipsi unui artist, în afară de măsură spunea uriașul de la Iasnaia Poliana. **Esența artei de-a fi părinte** este tot măsura: măsura în comportamentul general, măsura în dragostea față de copil, fuga de exces. Adesea, dintr-o explicabilă dorință de-a oferi copilului tot ce ți-ai dorit tu și nu ți-ai putut permite, îi dai prea mult și, mai ales, ce nu trebuie, uitînd că, înainte de-a fi făcut un copil — deci, de a-ți fi făcut ție un dar și-un reazim în fața vicisitudinilor, a efemerului vieții — ai făcut un om, deci, un dar lumii. Copilul nostru este un cetățean al unei țări și un cetățean al lumii. Oricît ne-ar fi de greu, **trebuie să-l modelăm în primul rînd pentru lume,** trebuie să-l înarmăm pentru ceea ce-l așteaptă după ce pleacă de sub acoperișul nostru.

Părinții sînt singurele ființe care **iubesc fără condiții.** În toate celelalte relații dintre oameni, indiferent de natura lor, totul se dă condiționat și ți se retrage cînd nu mai îndeplinești condiția cerută (și, de multe ori, chiar dac-o-ndeplinești!). **Legătura părinte-copil e singura stabilă și fără echivocuri, prin urmare, „averea" unei vieți.**

M-am străduit totdeauna să-nțeleg mecanismul sufletesc al oamenilor pe care i-am cunoscut. Imaginația mea n-a reușit să demonteze însă mecanismul sufletului de mamă care-și părăsește copilul. Mi se pare de neînchipuit că cineva poate să trăiască liniștit cînd știe că undeva pe lume există o viață a cărei răspundere o poartă și pe care-a lăsat-o la voia întîmplării. Cum știm cu toții, animalele se despart de pui numai cînd aceștia sînt în stare să trăiască independent. Depărtarea unor oameni de acest firesc al vieții, fără să mai punem la socoteală conștiința care ne desparte de restul viețuitoarelor, mi se pare mai întîi anormală și abia apoi imorală. Mă-ntristează anunțurile date-n ziare de judecătoriile de prin țară, anunțuri menite să cheme la ordine părinți care nu numai că și-au părăsit copiii, dar refuză și să le dea o pensie alimentară, le refuză, prin urmare, chiar dreptul la existență fizică. E o mare tristețe să vezi cîtă lipsă de conștiință există pe lume. După ce-am citit asemenea anunțuri ne mirăm mai puțin cînd parcurgem rubrica judiciară. Ne-ntrebăm cîți dintre delincvenți provin din asemenea părinți și cîți din case de oameni așezați. Presupun că majorității acestor certați cu legea — casă, familie și școală le-a fost maidanul.

Adulții, mai cu seamă cînd sînt părinți, poartă răspunderea generațiilor de mîine. **Este datoria adulților de azi și de totdeauna să lase lumii o moștenire sănătoasă la trup și la minte, în stare să ducă mai departe civilizația materială și spiritualitatea pe care cu atîta trudă le-a adunat omenirea de-a lungul timpurilor.**

LEW TOLSTOI ÎN MIJLOCUL FAMILIEI

Apostol D. Culea

Fragmente dintr-un itinerar italian

Veneția

Cînd oare va sosi omul care să poată spune tot ce a fost și este încă Veneția?

S-a descris în sute de feluri, biblioteci și temple de artă vorbesc de gloria ei legendară și cu toate astea nimeni nu va găsi că s-a spus tot ce se poate spune despre fantasticul oraș adormit în lagunele Adriaticei.

Niște oameni străsnici, cu instinctul vieții adînc dezvoltat, au clădit-o pe mici insule prinse între puternici stîlpi de piatră, nu pentru a face admirația veacurilor, ci pentru a-și asigura tihna lor împotriva năvălirilor. Poate că numai întîmplarea norocoasă i-a așezat tocmai în acest colț de mare lină și albastră, aici unde arcul Alpilor de miazănoapte ține strajă cerului învăluit în nouri...

*

Priviți luna plină cînd joacă pe lagune și ce frumos se desemnează arcul gondolei și gestul cadențat al gondolierului pe pînza argintie ușor tremurătoare a apei. Pindiți cînd discul ei trece drept în fața palatului ducal, cînd luminează statuile, coloanele, frontoanele bisericilor și veți vedea ce înțeles [...] capătă în ceasuri tîrzii de noapte zbuciumările artei Renașterii. Ori așteptați pînă ce umbrele serii se întind pe lagună, atunci cînd fațadele se împurpurează, cupolele se aprind, mozaicurile strălucesc într-o ploaie orbitoare de raze. Nimic mai feeric ca în această clipă.

E o frumusețe nebănuită și fără pereche silueta Campanilului, a bisericii Santa Maria della Salute și il Redentore, proiectate pe cerul vioriu în limpezimea apusurilor de soare.

*

Și după ce vă veți fi umplut inimile cu fiorurile artei înflăcărate a lui Tiziano și Veronese, Bellini și Palma, Palladio și Sansovino, attția maeștri ce au lucrat cu religiozitate pentru veșnicia Veneției lor... muritoare, să urcați vestitul Companil și contemplați din înălțimi splendorile orașului poveste și ale insulelor împrejmuitoare pînă unde Adriatica se șterge, făcîndu-se una cu cerul.

Florența

Oraș de umbre și de tăceri extatice, pare din depărtare învăluită în vraja unui vis fantastic ca într-o poveste din o mie și una de nopți.

*

Străzi înguste, fără soare, cu streașinile caselor atît de apropiate că abia îngăduie o fișie de cer cît o panglică; pereți mohoriți, cu ferestre zăvorîte în fiare, cu obloanele plecate, ca în zilele de bănuială și răzbunări grozave din vremea lui Dante și Giotto.

*

În Toscana au înflorit florile dar au înflorit și artele, a înflorit știința și cugetarea — florile geniului omenesc. Poate că de aceea emblema Florenții a fost un crin înflorit.

Roma

Aiurea trebuie să afli din cărți ceva din zbuciumul popoarelor ce au adăugat edificiului culturii umane o piatră mai mult. La Roma istoria spiritului omenesc, prin ceea ce are el mai nobil și etern: arta, e vie, vorbește singură, de-a dreptul sufletului, numai să știi s-o înveți și s-o înțelegi, străbătînd ulițele, templele, monumentele a aproape 30 de veacuri de civilizație.

*

Salve Dea Roma, Aurea Roma, Mater mundi, Caput mundi, Domina mundi, o cîntau poeții latini.

„Roma nu e o bucată de pămînt, ci de cer", Floare de trandafir, la poarta Romei stă scris: „Colindă pe unde vrei și cît vrei, eu aicea însă te aștept", — cîntă popolano-ul din maha-

lale, în sufletul căruia parcă s-a coborît o scînteie din eternitatea orașului lor etern.

Se pare că viața unui om e neîncăpătoare și timpul prea scurt ca să poată cineva aduna în suflet tot ce a avut Roma mai august și grandios, toate nebuniile și gloriile ei în cursul vremurilor. Unul întrebînd pe marele sculptor danez Thorvaldsen cît timp îi trebuie să vadă Roma, el i-a răspuns: „Sînt în Roma de 40 de ani și n-am isprăvit încă s-o cunosc". Iar olimpianul Goethe își nota aceste cuvinte în jurnalul său de călătorie: „În acest loc se înnoadă toată istoria lumii și eu îl socotesc al doilea loc natal, o adevărată renaștere din ziua cînd am intrat în Roma".

*

Era la început această Romă o cetate de militari aspri și sobri ce dormeau pe pămîntul gol, mînuiau arcul și păsteau vitele. [...] Roma medievală a fost o îngrămădire de schituri, unde o lume tulburată de vedenii, cu mîini uscate și fețe plînse se ascundea, furîndu-se de lumina bunului soare, în tainițe mohorîte, ca să dobîndească cu prețul chinurilor făgăduința fericirilor viitoare ale sufletului. De două ori Roma a adăpostit ca o altă încîntătoare grădină a lui Academus, artiști și filosofi ce au adus osanale gloriei și au căutat nemurirea, suprema fericire a vieții: în zilele lui Horațiu, Seneca... și în Renaștere.

*

La toate ceasurile zilei plutește un văl de divinație peste cetatea cezarilor cu platoșă și a cezarilor cu mitră și cruce. Colo se ridică Palatinul unde s-a pus întîia piatră și s-a tras cea dintîi brazdă. Alăturea doarme Coloseul nebunilor ca un crater de vulcan stins. În turnul Capitoliului abia dacă-i deslușești locul unde atîrnă clopotul al cărui dangăt prelung și trist duce vestea, în ceasuri rare, de moartea vreunui papă ori a celui dintîi cetățean al Romei. Ici colo stau risipite peste coperișuri o sumedenie de cupole în chip de clopote uriașe, imitații slugarnice ale lui San Pietro atotputernicul, din care au purces. Zidiri vechi și noi închizînd obeliscuri egiptene, sprijinind coloane, terme, apeducte, arcuri de triumf, risipite pînă departe sub munții Albani, deasupra cărora parcă fumegă în zare sfărîmăturile unui templu jupiterian.

*

Urmînd „via sacra", neatinsă de picioarele plebei, trei frumoase coloane corintiene, sprijinînd o sfărîmătură de cornișă, ne ispitesc ochii. Sînt rămășițele templului „cel mai slăvit dintre monumente, martorul întregii vieți politice a Romanilor", născut dintr-o legendă și închinat lui Castor și Pollux.

*

Via sacra duce înainte pînă trece pe sub arcul lui Titu spre Coloseu. O privire aruncată îndărăt în lungul ei evocă o istorie întreagă, toată Roma eroică.

*

Romanii au clădit trainic, pentru veșnicie.

În pleiada de învățători care au strălucit pe firmamentul pedagogiei din prima jumătate a acestui secol, Apostol D. Culea (6 august 1882, Sudiți-Ialomița — 7 martie 1949, București) ocupă un loc de primă mărime. Autor al unei întinse și originale opere pedagogice (*Învățămîntul despre natură în școala primară*, 1910; *Literatura copiilor și șezătorilor cu copiii*, 1923; *Pentru a înțelege și iubi copilăria — sufletul copilului în literatură*, 1932; *Școlile superioare populare din Danemarca și rezultatele lor*, 1938; *Școala unitară a satului*, 1838; *Datini și muncă*, 2 vol. 1943 etc. — vezi și colaborările la publicații ca „Vremea nouă" „Lamura", „Albina" etc.— ce reflectă o neobosită strădanie de ridicare culturală a satului în armonie cu tradiția. Apostol D Culea a supus dezbaterii și a propus soluții pentru multe din problemele majore ale fenomenului educațional. Gruparea problemelor pe unități de viață, în legătură cu mediul social (localismul educativ), reliefarea valorii educative a folclorului și tradiției (șezătorile cu copiii), organizarea de biblioteci, cămine culturale, cursuri și școli superioare țărănești (Poiana Cîmpina, Făgăraș etc.) din perspectiva realizării unei „școli unitare a satului" („metoda-școală"), propunerile de înnoiri ale manualelor școlare etc. sînt roade ale unei neobosite activități teoretice și practice depuse de cel ce simbolizează „tipul învățătorului-pedagog". Ca institutor la Galați, Tulcea sau București, ca director și subdirector în Ministerul Educației, Apostol D. Culea rămîne același pedagog entuziast, frămîntat de marile și eternele probleme ale educației.

Anii de ucenicie ai tînărului Culea sînt marcați de zbuciumi creator, de căutări febrile, de autoperfecționare continuă — învață franceza și italiana, citește cu voluptate. În 1912—1913 face o călătorie de 9 luni în Italia: orașe tulburătoare, epopeea unor vremuri îndepărtate, amețitoare comori de artă, tumultul vieții și operei unor scriitori ca D'Annunzio și Fogazzaro, sufletul muzical al poporului italian etc.— secvențe luminoase ce le va reuni în lucrarea *Însemnări din cultura Italiei* (ediție ilustrată), București, Editura Institutului de Arte Grafice „Tipografia Românească", 1914, 242 p., din care am selectat florilegiul prezentat în coloanele alăturate.

VIOREL NICOLESCU

• moda '83 • moda '83 • moda '83 • moda '83 •

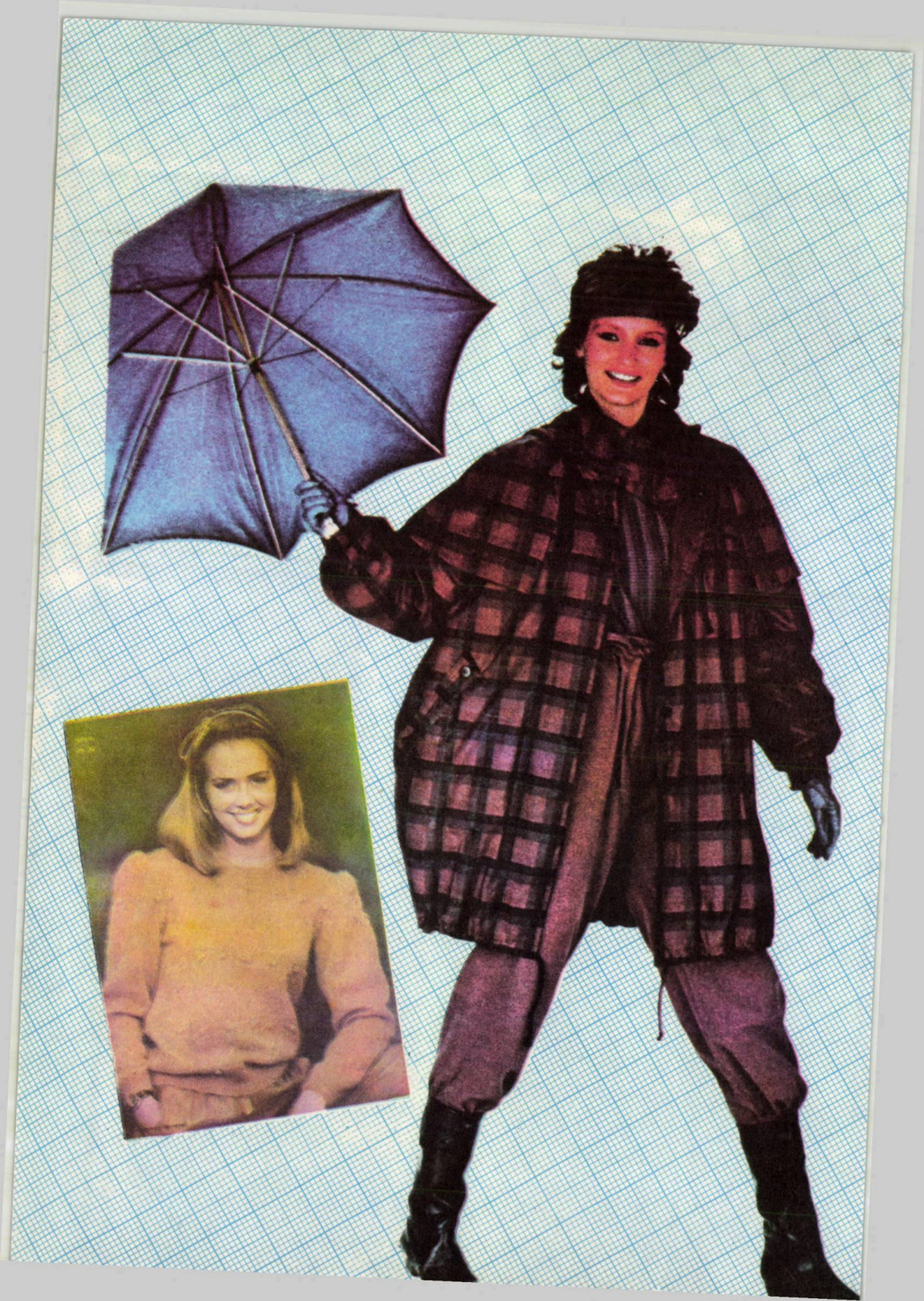

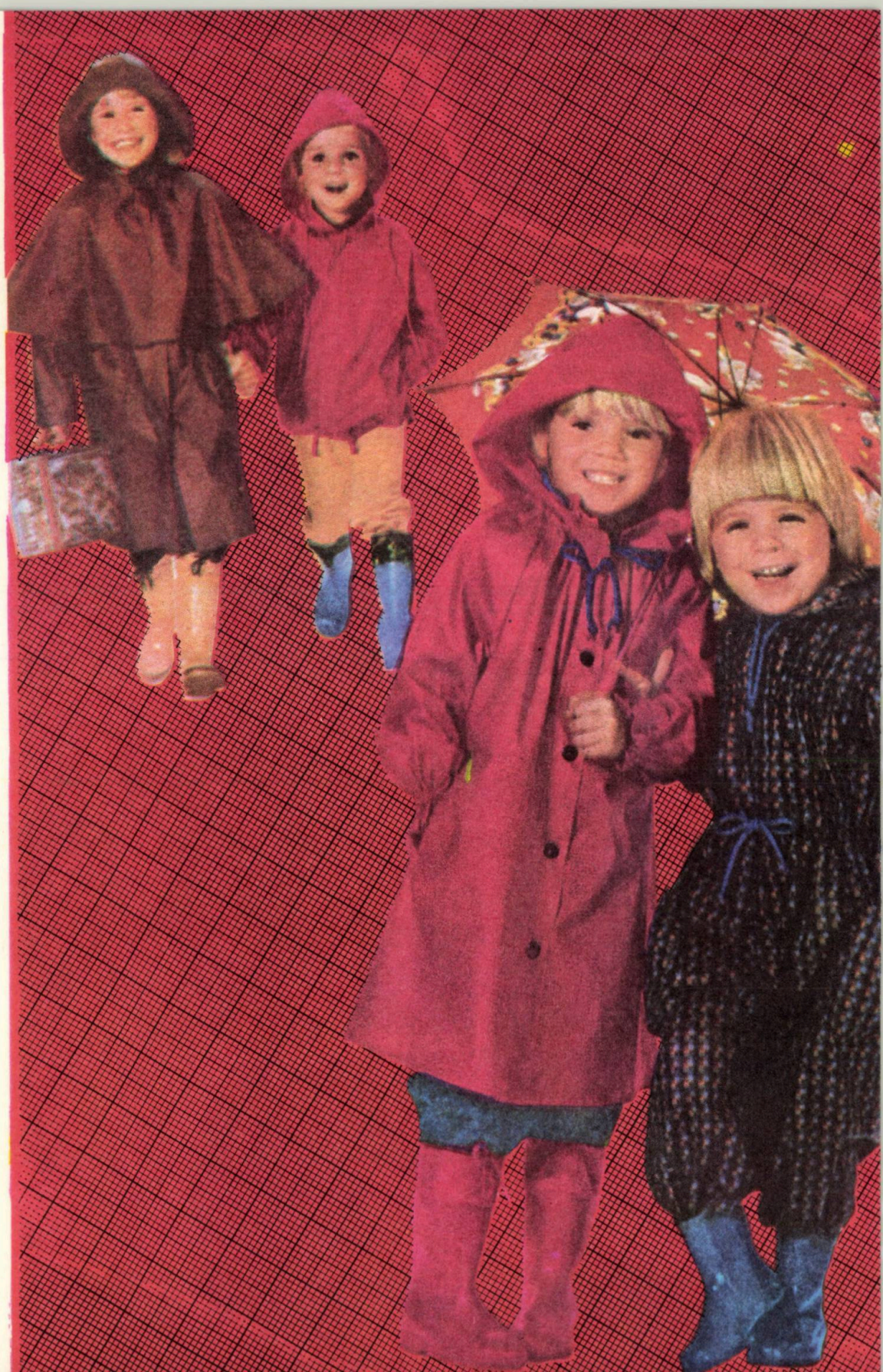

EC

FOLOSIȚI SERVICIILE LIBRĂRIEI „CARTEA PRIN POȘTĂ"

Pentru a satisface cerințele de lit tură de specialitate ale oamenilor mu din mediul rural, unitatea „Cartea poștă" a cooperației de producție, ach ții și desfacere a mărfurilor din Bucu s-a profilat numai pe difuzarea căr social-politice, agro-zootehnice, tehn științifice, medicale, pedagogice și artă.

Expedierea cărților se face prin sis ramburs, plata efectuîndu-se la ridic coletului de la oficiul P.T.T.R.

Rețineți adresa: Librăria „Cartea prin poștă" București, str. Vulturi nr. 31, sector 3, cod 74123.

LIBRARIA CARTEA PRIN POSTA

COOP

Niciodată nu este prea de vreme, pentru a cumpăra uniforma şcolară adecvată, copilului dv., dar, uneori poate fi prea tîrziu...

De aceea, în tot cursul anului, magazinele specializate ale comerţului de stat, vă pun la dispoziţie toate modelele, toate mărimile de uniforme pentru elevi, pionieri şi şoimi ai patriei.

Astăzi, puteţi cîştiga timp, pe care mai tîrziu îl puteţi pierde.

În fiecare an, între 15 mai — 15 iunie

BUCURIA COPIILOR

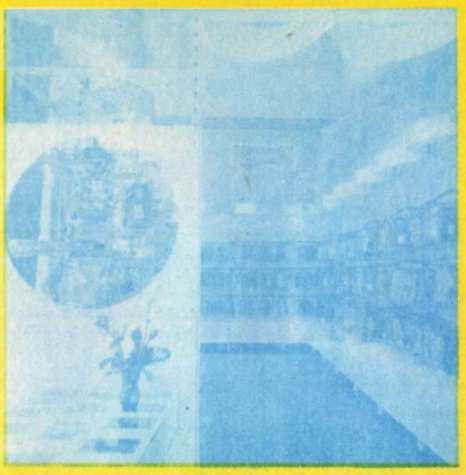

un excelent prilej de a oferi copiilor dv. un larg evantai de cadouri, din care nu trebuie să lipsească nici piesele vestimentare! Costumașele și rochițele, bluzele și cămășile, vintiacurile și bluzoanele, treningurile și îmbrăcămintea tip sport, pantalonașii și fustițele, sandalele, pantofii, sau încălțămintea pentru joacă — iată doar cîteva articole care trebuie să fie prezente în pachetul-surpriză pe care-l va ambala elegant, oricare din lucrătorii din rețeaua de specialitate a magazinelor comerțului de stat din București și din țară.

NUME NOI ÎN GAMA RADIORECEPTOARELOR STAȚIONARE

Magazinele și raioanele specializate ale comerțului de stat au pus în vînzare noi modele de radioreceptoare staționare, din care vă recomandăm:

EXPRES este un model nou de radioreceptor produs de Întreprinderea „Electronica". Aparatul oferă posibilitatea recepției emisiunilor stațiilor de radio cu modulație de amplitudine (MW) în gama de unde medii și a emisiunilor stațiilor de radio cu modulație de frecvență (FM) în gama de unde ultrascurte.

INTERSON este tot un model nou de radioreceptor produs de Întreprinderea „Electronica". Aparatul oferă posibilitatea recepției emisiunilor stațiilor de radio cu modulație de amplitudine (LW) în gama de unde lungi și a emisiunilor stațiilor de radio cu modulație de frecvență (FM) în gama de unde ultrascurte.

SUPERSON 1 este un radioreceptor staționar prevăzut cu orgă de lumini, și destinat recepționării emisiunilor stațiilor de radiodifuziune cuprinse în gama de unde medii (MA — modulație de amplitudine) și ultrascurte (MF — modulație de frecvență)

SUPERSON 2 este un radioreceptor staționar prevăzut cu orgă de lumini, destinat recepționării emisiunilor stațiilor de radiodifuziune cuprinse în gama de unde medii (MA — modulație de amplitudine) și ultrascurte (MF — modulație de frecvență)

Prin atașarea orgii de lumini se creează o corelare plăcută între culoare și sunet, conferind audițiilor muzicale o calitate deosebită.

Aparatele sînt construite după o linie elegantă, modernă și oferă o audiție clară și de bună calitate.

Aparatele sînt în garanție pe o perioadă de 12 luni de la data cumpărării. În acest interval, întreținerea se va face de reprezentanțele tehnice județene ale Întreprinderii Electronica în mod gratuit.

EXPRES	— preț	800 lei
INTERSON	— preț	800 lei
SUPERSON 1	— preț	1000 lei
SUPERSON 2	— preț	1000 lei

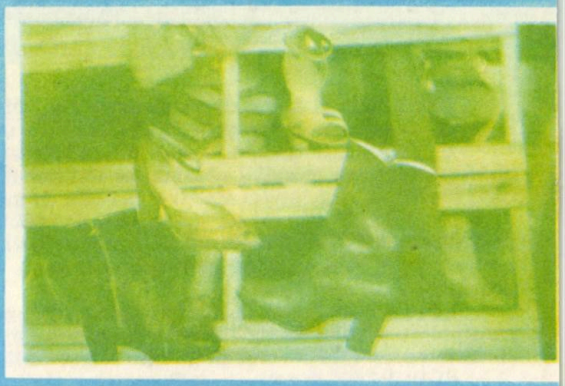

Moda de-a lungul... anului

Garderoba dumneavoastră poate fi completată oricînd cu cele mai recente noutăți vestimentare pe care vi le oferă în fiecare zi, întreaga rețea a magazinelor specializate din București și din țară, ale comerțului de stat: articole de confecții, tricotaje, lenjerie, încălțăminte, marochinărie, galanterie, realizate după ultimele viziuni ale creatorilor de modă de pe mapamond.

- Rochii, compleuri, fuste, sarafane, bluze, salopete;
- Paltoane, pardesie, scurte, canadiene, jachete, balonseide;
- Costume, pantaloni, sacouri;
- Pantofi, ghete, cizmulițe, șoșoni, încălțăminte sport;
- Genți, poșete, sacoșe. casete;
- Umbrele, mănuși, eșarfe, baticuri, cordoane, pălării etc.

DIRECȚIA GENERALĂ COMERCIALĂ A MUNICIPIULUI BUCUREȘTI vă oferă un diversificat sortiment de articole de îmbrăcăminte, încălțăminte, jucării și jocuri instructiv-educative, destinate copiilor dv.
Reținеți denumirea celor mai reprezentative magazine:

• Magazinul AȘCHIUȚĂ
Calea Griviței, nr. 210

• Magazinul MATERNA-
Bd. 1 Mai, bloc 35.

• LUMEA COPIILOR-Str. Lipscani, nr. 69;
• MATERNA-Str. Bărăției, nr. 31;
• VOINICEL-Str. Șelari, nr. 5;
• AȘCHIUȚĂ-Calea Griviței, nr. 210;
• MATERNA din:
  • Calea Dorobanți, bloc 8;
  • Bd. 1 Mai, bloc 35;
  • Calea Moșilor, bloc 60;
  • Șoseaua Ianculuí, bloc 113;
  • Șoseaua Alexandriei, bloc I A;
  • Șoseaua Colentina, bloc 83.

Televizoare cu circuite integrate

Magazinele și raioanele specializate ale comerțului de stat vă oferă toate tipurile de televizoare cu circuite integrate realizate de întreprinderea „Electronica" București.

O imagine perfectă, un sunet clar, completează celelalte caracteristici ale televizoarelor cu circuite integrate:

— durată de folosire îndelungată deoarece sînt complet tranzistorizate și cu circuite integrate;

— prin îmbunătățiri constructive și funcționale, consumul de energie electrică este redus cu cca. 33%;

— operațiunile de depanare sînt mult simplificate deoarece la construcția lor s-au folosit module funcționale, care se pot schimba cu operativitate;

— funcționarea este normală și la variații mai mari ale tensiunii pe rețea, datorită încorporării unui stabilizator în aparat;

— garanția pentru buna funcționare a televizoarelor cu circuite integrate este de 12 luni.

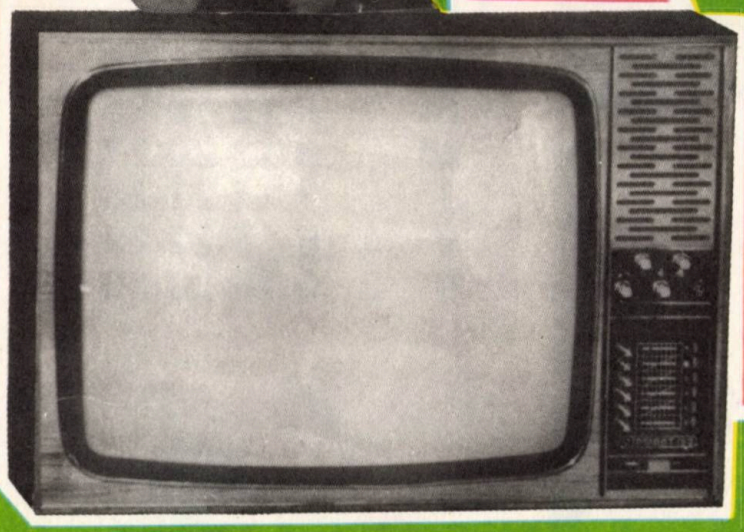

Denumirea televizorului	*Diagonala ecranului*	*Preț (lei)*
OLT	41	2920
OLT	41	3000
SNAGOV	47	2920
SNAGOV	47	3065
SIRIUS	50	3050
SIRIUS	50	3200
DIAMANT	61	3600
DIAMANT	61	3720

IANUARIE

L		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
J		6	13	20	27	
V		7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29	
D	2	9	16	23	30	

L		7	14	21	28	
M	1	8	15	22		
M	2	9	16	23		
J	3	10	17	24		
V	4	11	18	25		
S	5	12	19	26		
D	6	13	20	27		

FEBRUARIE

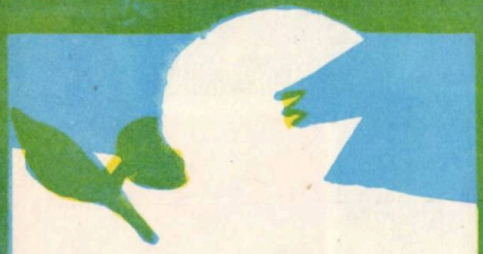

L		7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29	
M	2	9	16	23	30	
J	3	10	17	24	31	
V	4	11	18	25		
S	5	12	19	26		
D	6	13	20	27		

MARTIE

APRILIE

L		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
J		7	14	21	28	
V	1	8	15	22	29	
S	2	9	16	23	30	
D	3	10	17	24		

MAI

L	2	9	16	23	30	
M	3	10	17	24	31	
M	4	11	18	25		
J	5	12	19	26		
V	6	13	20	27		
S	7	14	21	28		
D	1	8	15	22	29	

IUNIE

L		6	13	20	27	
M		7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29	
J	2	9	16	23	30	
V	3	10	17	24		
S	4	11	18	25		
D	5	12	19	26		

L		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
J		7	14	21	28	
V	1	8	15	22	29	
S	2	9	16	23	30	
D	3	10	17	24	31	

IULIE

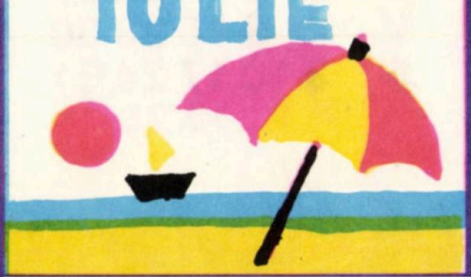

L	1	8	15	22	29	
M	2	9	16	23	30	
M	3	10	17	24	31	
J	4	11	18	25		
V	5	12	19	26		
S	6	13	20	27		
D	7	14	21	28		

AUGUST

SEPTEMBRIE

L		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
M		7	14	21	28	
J	1	8	15	22	29	
V	2	9	16	23	30	
S	3	10	17	24		
D	4	11	18	25		

L	3	10	17	24	31	
M	4	11	18	25		
M	5	12	19	26		
J	6	13	20	27		
V	7	14	21	28		
S	1	8	15	22	29	
D	2	9	16	23	30	

OCTOMBRIE

NOIEMBRIE

L		7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29	
M	2	9	16	23	30	
J	3	10	17	24		
V	4	11	18	25		
S	5	12	19	26		
D	6	13	20	27		

L		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
M		7	14	21	28	
J	1	8	15	22	29	
V	2	9	16	23	30	
S	3	10	17	24	31	
D	4	11	18	25		

DECEMBRIE

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

almanahul părinților 1983

editat de
„REVISTA DE PEDAGOGIE"

Redactor responsabil
Prof. dr. ANTON VASILESCU

Redactori:

SILVIA DIMA
FLORICA POPESCU

Secretar de redacție:
TOMA ALEXANDRESCU

Prezentarea artistică:

RADU-ION POPESCU

Coperțile:
ION OPREA, PITTINI TITUS

Fotografii:
Ion Predoșanu, Anton Moisescu, Liana Grill, Niculina Brădeanu, Dumitru Dumitru

Colectivul de redacție al „Almanahului părinților" adresează cititorilor săi, odată cu urare tradițională

„LA MULȚI ANI!"

multă sănătate și bucurie pe noul an,

Adresa redacției:
Piața Scînteii nr. 1, et. 9,
București, sector 1, cod. 71341,
telefon: 17.50.80, 17.60.10/2087, 2640.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

almanahul părinților 1983

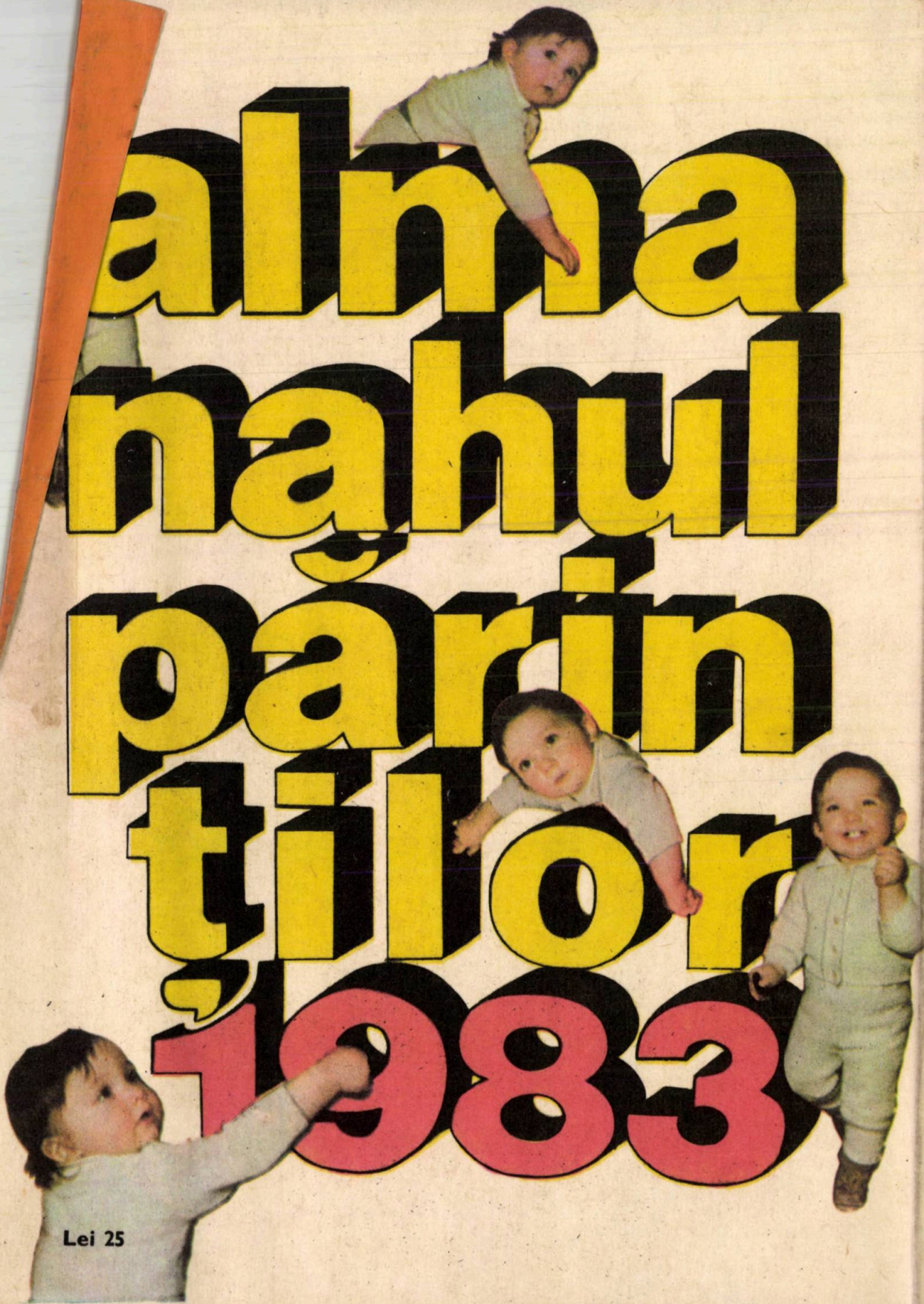

Lei 25